

BESTSELLER ÎN 25 DE ȚĂRI
PESTE 2 MILIOANE DE EXEMPLARE VÂNDUTE

FRICA

TRUMP LA CASA ALBĂ

BOB WOODWARD

Frica este portretul cel mai intim al unui președinte american în funcție, publicat în timpul primilor ani ai mandatului.

Este greu de imaginat o imagine mai îngrijorătoare a unui președinte caracterizat drept paranoic, agresiv și otrăvit de putere. Cu toate acestea, Bob Woodward reușește în *Frica* să surprindă întreg spectrul elementelor care alcătuiesc profilul președinției lui Donald Trump, dezvăluind secvențe și detalii neștiute despre nenumărate situații de criză cu care Casa Albă s-a confruntat din pricina unui președinte impulsiv, nestatornic și profund incapabil să se ridice la nivelul cerințelor funcției sale.

Au existat și alte relatări pe marginea acestei teme, dar nici una la fel de revelatoare sau de convingătoare ca aceasta. *Frica* desenează tabloul complet al Casei Albe sub conducerea lui Donald Trump, bazându-se pe interviuri cu unii dintre cei mai apropiați sfătuitori ai președintelui, pe amintiri ale martorilor oculari, adesea completate cu date și transcrieri de conversații.

„Un portret teribil al președinției lui Trump...”

The Washington Post

„O imagine înfiorătoare a actualei administrații.”

CBS News

„O privire fără precedent prin ochii
aproiaților președintelui... uimitor.”

CNN

„Ceea ce a scris Woodward nu este doar povestea
unui președinte cu mari probleme, ci și, în cele din urmă,
o relatare a ceea ce au ales să facă aceia aflați alături de el.”

The New Yorker

„Deși cărțile sale sunt adesea senzaționale,
Woodward este opusul senzationalistului. Metoda sa are ceva
aproape monastic... Este cronicarul-șef de la Washington.”

BBC

KRONIKA

Colecția în care umanitatea este reconstruită prin cărți
care ne ajută să pătrundem în culisele celor mai interesante
evenimente politice, sociale sau financiare de ieri și de astăzi.

FRICA

TRUMP LA CASA ALBĂ

BOB WOODWARD

Traducere din limba engleză de
GABRIEL TUDOR

București
2019

Fear. Trump in the White House

Bob Woodward

Copyright © 2018 Bob Woodward

Toate drepturile rezervate

Ediție publicată pentru prima dată de Simon & Schuster, Inc.

Guliver/AFP/Brendan Smialowski (pentru imaginea de pe coperta 1)

Guliver/Getty Images/Bob Woodward (pentru imaginea de pe coperta 4)

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

Frica. Trump la Casa Albă

Bob Woodward

Copyright © 2019 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză:

Gabriel Tudor

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactori: Aloma Ciomâzgă-Mărgărit, Georgiana Harghel

Corector: Ionel Palade

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Anca Suciu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WOODWARD, BOB

Frica. Trump la Casa Albă/ Bob Woodward; trad.: Graal Soft/ Gabriel Tudor. – București: Litera, 2019

ISBN 978-606-33-3476-4

I. Soft, Graal. (trad.)

821.111

Cuprins

Notă personală a autorului	9
Notă către cititori	11
Prolog	13
Capitolul 1-42.....	21
Mulțumiri	455
Note	459
Credite foto	495
Indice.....	497

Pentru Elsa

NOTĂ PERSONALĂ A AUTORULUI

Îi mulțumesc din toată inima lui Evelyn M. Duffy, asistenta mea, care m-a ajutat să scriu cinci cărți, în timpul mandatelor a patru președinți. Președintele Trump reprezintă o provocare specială, din pricina entuziasmului și a trăirilor intense de care dau dovadă atât susținătorii, cât și criticii săi. Evelyn a înțeles imediat că sarcina cea mai grea era să obținem noi informații, să le verificăm autenticitatea și să le punem în context, în timp ce încercam să pătrundem cât mai adânc cu putință în secretele Casei Albe.

Evelyn și-a dat seama că sub ochii noștri se scriau pagini de istorie și că trebuia să obținem cât mai rapid cât mai multe date, cât amintirile erau proaspete, iar documentele și notele încă disponibile. Uneori, am studiat materiale, am făcut interviuri, am transcris și rescris pasaje ale cărții în doar o zi sau două, analizând subiecte de politică externă din Coreea de Nord până în Afghanistan și Orientul Mijlociu; pe lângă o întreagă gamă de probleme interne, de la comerț la imigrație și taxe.

Ea a făcut în așa fel încât să putem construi povestea folosind informații exacte referitoare la locuri, date, participanți și relatări ale celor întâmplate. Evelyn respectă cu sfințenie normele deontologice ale muncii ei, dând dovadă de cinste, onestitate și curiozitate în tot ceea ce face. Mi-a furnizat calupuri consistente de documente și studii, informații de fond, cronologii, clipuri video, dar și opiniile ei, o listă cu întrebări importante rămase fără răspuns și interviuri de urmărit.

Evelyn a lucrat alături de mine, cu înțelepciune și mult bun-simț, fiind o colaboratoare desăvârșită, în spiritul – și muncind cu energia – unei veritabile coautoare a cărții de față.

Adevărata putere este – nici nu vreau să folosesc cuvântul – frica.

Candidatul la președinție Donald J. Trump,
într-un interviu acordat lui Bob Woodward
și Robert Costa pe 31 martie 2016,
la Old Post Office Pavilion,
Trump International Hotel, Washington, D.C.

NOTĂ CĂTRE CITITORI

Interviurile pentru această carte au fost realizate conform unui principiu de bază în jurnalism – „informația de context ascuns”. Asta înseamnă că toate informațiile puteau fi folosite, dar fără menționarea sursei care mi le-a oferit. Cartea este rezultatul unor sute de ore de interviuri cu participanți și martori direcți la aceste evenimente. Aproape toți au fost de acord cu înregistrarea interviurilor, astfel încât povestea să poată fi spusă cu mai multă acuratețe. Am folosit citate exacte, gânduri sau concluzii ale participanților, bazate fie pe informații furnizate direct de persoana în cauză sau de un coleg având cunoștință de evenimentul respectiv, fie pe date obținute din note de la întâlniri, jurnale și documente personale sau guvernamentale.

Președintele Trump a refuzat să fie intervievat pentru această carte.

PROLOG

La începutul lunii septembrie a anului 2017, în a opta lună a mandatului prezidențial al lui Trump, Gary Cohn, fost președinte al Goldman Sachs și principalul consilier economic al președintelui la Casa Albă, se îndrepta, frământat de griji, către Biroul Oval.

În cei 27 de ani petrecuți la Goldman, Cohn – un bărbat înalt, cu chelie, îndrăzneț și plin de încredere în sine – câștigase miliarde de dolari pentru clienții săi și sute de milioane pentru el. Obținuse privilegiul de a merge oricând în Biroul Oval, iar președintele Trump acceptase acest aranjament.

Pe biroul președintelui se afla o foaie de hârtie, conținând varianta în lucru a unei scrisori din partea președintelui SUA către președintele Coreei de Sud, prin care se anula Acordul de liber schimb dintre Statele Unite și Coreea, cunoscut drept KORUS.

Cohn era îngrozit. De luni de zile, Trump amenința că va retrage țara din acel acord, unul dintre elementele fundamentale ale relației economice și ale alianței militare cu sud-coreenii, dar, și mai important, garantul unor operațiuni comune în domeniul informațiilor.

Prin tratatul încheiat încă din anii 1950, Statele Unite se obligau să mențină în Coreea de Sud 28 500 de militari americani și să opereze cele mai sensibile și mai secrete programe de acces special (Special Access Programs – SAP), care asigurau capacități militare și servicii de informații sofisticate, strict secrete. Acum, nord-coreenii puteau lansa rachete balistice intercontinentale cu încărcătură nucleară chiar până pe teritoriul american. O rachetă lansată din Coreea de Nord ar fi avut nevoie de 38 de minute să atingă Los Angeles.

Aceste programe facilitau Statelor Unite detectarea oricărei rachete balistice lansate din Coreea de Nord în mai puțin de șapte secunde. O capacitate similară în Alaska avea nevoie de 15 minute – o uluitoare diferență de timp.

Abilitatea de a detecta în doar șapte secunde lansarea unei rachete pune la dispoziția armatei americane timp suficient pentru a doborî orice armă nord-coreeană de acest gen. Este poate cea mai importantă și mai bine protejată operațiune a guvernului american. Prezența americană în Coreea de Sud reprezintă esența securității naționale.

Retragerea din acordul comercial KORUS, pe care Coreea de Sud îl considera esențial pentru economia ei, ar fi putut duce la deteriorarea întregii relații. Lui Cohn nu-i venea să creadă că președintele Trump era dispus să riște pierderea unor active vitale de informații, cruciale pentru securitatea națională a Statelor Unite.

Toată această situație fusese declanșată de furia lui Trump provocată de faptul că SUA aveau un deficit comercial anual de 18 miliarde de dolari în relația cu Coreea de Sud și cheltuiau 3,5 miliarde de dolari pe an pentru a menține acolo trupe americane.

În ciuda rapoartelor aproape zilnice despre haosul și discordia ce domneau la Casa Albă, opinia publică nu știa cât era de gravă, cu adevărat, situația internă. Trump se răzgândea tot timpul, fiind rareori hotărât și având mai degrabă un comportament lipsit de statornicie. Se lăsa cuprins de stări de spirit proaste, se înfuria din motive întemeiate sau din te miri ce detalii lipsit de însemnătate și sfârșea prin a spune despre acordul comercial KORUS: „Astăzi ne retragem!”

Dar acum exista acea scrisoare¹, datată 5 septembrie 2017, un posibil declanșator al unei catastrofe în domeniul siguranței naționale. Cohn se temea că Trump ar fi semnat scrisoarea dacă ar fi văzut-o.

Cohn a luat schița scrisorii de pe biroul președintelui și a pus-o într-un plic albastru marcat cu „NU ARUNCA”.

„Pur și simplu i-am furat-o de pe birou”, i-a mărturisit el ulterior unuia dintre asociații săi. „Nu l-aș fi lăsat pentru nimic în lume să o vadă. Niciodată nu va vedea acel document. Trebuia să-mi apăr țara.”

În anarhia și dezordinea care domneau la Casa Albă și în mintea lui Trump, președintele nu va observa niciodată dispariția scrisorii.

În mod normal, Rob Porter, secretarul responsabil cu personalul și organizatorul documentelor președintelui, ar fi fost răspunzător de formularea unor astfel de scrisori către președintele sud-coreean. Dar, de această dată, în mod îngrijorător, draftul scrisorii ajunsese la Trump pe căi necunoscute. Secretarul pentru personal, deși puțin cunoscut, deține un rol crucial în orice administrație americană. Luni de-a rândul, Porter îl informase pe Trump despre actele decizionale și alte documente prezidențiale, inclusiv cele mai sensibile autorizații privind securitatea națională, în cazul activităților militare și al activităților derulate sub acoperire de CIA.

Porter, un bărbat de 40 de ani, uscățiv și foarte înalt, educat ca mormon, era o prezență invizibilă. Un tip meticulos, organizat, dar lipsit de sclipire, urmase cursurile Facultății de Drept de la Harvard și fusese bursier Rhodes.

Ulterior, Porter a descoperit că existau mai multe copii ale scrisorii și, cu sprijinul lui Cohn, a avut grijă ca nici una să nu rămână pe masa de lucru a președintelui.

Cohn și Porter au colaborat pentru a opri acele ordine ale lui Trump pe care ei le considerau impulsive și periculoase. Așa se face că scrisoarea aceea și alte documente similare, pur și simplu, au dispărut. Când pe biroul lui Trump ajungea un anumit document, pentru analiză și eventuale observații ale președintelui, Cohn îl subtiliza, iar președintele uita de el. Dacă documentele acelea ar fi rămas acolo, fără îndoială Trump le-ar

fi semnat. „Important nu este ceea ce am făcut noi pentru țară”, declara Cohn, în particular, „important este ceea ce l-am împiedicat pe el să facă.”

Aceasta nu era altceva decât o lovitură de stat, o subminare a voinței președintelui Statelor Unite și a autorității sale constituționale.

Pe lângă coordonarea programului și a deciziilor politice și organizarea documentelor pentru președinte, Porter mai avea o misiune, după cum îi mărturisea unui asociat: „O treime din timp mi-l petreceam încercând să reacționez la unele dintre ideile cu adevărat periculoase pe care Trump le avea și să-i dau motive să creadă că poate ideile respective nu erau chiar atât de bune.”

O altă strategie era să întârzie, să amâne sau să invoce restricții legale. Avocatul Porter spunea: „Întârzierea lucrurilor sau omiterea intenționată a anumitor aspecte ori faptul că îi spuneam – tranșant, nu doar ca scuză – că un anumit document trebuie respins prin veto, sau că un alt document ar mai trebui lucrat, sau că nu avem avizul consilierilor juridici – toate acestea se întâmplau de zece ori mai des decât sustragerea documentelor de pe biroul lui. Ne simțeam ca și cum am fi mers permanent pe buza unei prăpăstii.”

Erau și zile sau săptămâni când totul părea sub control, iar prăpastia părea puțin mai departe. „Alteori însă simțeam că urmează să ne prăbușim și trebuia să luăm măsuri. Era ca și când ai fi făcut pas după pas, chiar pe marginea abisului.”

Deși nu a amintit niciodată despre dispariția scrisorii din 5 septembrie, Trump nu a uitat de ceea ce-și dorea în privința acordului comercial. „Au fost câteva repuneri pe tapet ale acelei scrisori”, i-a precizat Porter unui partener.

Mai târziu, într-o întâlnire în Biroul Oval, acordul cu sud-coreenii a fost dezbătut cu aprindere. „Nu mi pasă”, a spus Trump. „M-am săturat de aceste discuții! Nu vreau să mai aud

de ele. Ieșim din KORUS.” Și a început să dicteze o nouă scrisoare, cu intenția de a o trimite președintelui sud-coreean.

Jared Kushner, ginerele președintelui, a luat în serios cuvintele lui Trump. Jared, în vârstă de 36 de ani, era unul dintre consilierii principali de la Casa Albă, cu o atitudine plină de sine, aproape aristocratică. Era căsătorit cu fiica lui Trump, Ivanka, încă din 2009.

Întrucât stătea cel mai aproape de președinte, Jared a început să scrie ceea ce spunea Trump, ca după dictare. „Termină scrisoarea și apoi dă-mi-o, să o pot semna”, i-a ordonat Trump.

Jared era pe punctul de a transforma dictarea președintelui într-o nouă scrisoare, când Porter, care auzise discuția, a intervenit: „Trimite-mi ce ai scris. Dacă o să facem asta, nu o putem face pe dosul unui șervețel. Trebuie să o scriem într-un mod care să nu ne facă să ne simțim stânjeniți”.

Kushner i-a trimis o copie a notițelor sale. N-a fost de prea mare folos. Porter și Cohn s-au prefăcut că scriu ceva pe laptop, pentru a demonstra că fac ceea ce președintele ceruse. Trump aștepta un răspuns imediat, ceea ce însemna că n-aveau cum să meargă cu mâna goală. Însă schița acelei scrisori era doar o parte din subterfugiu.

La întrunirea oficială dedicată acestui subiect, oponenții părăsirii acordului KORUS au adus în discuție o avalanșă de obiecții – că SUA nu se mai retrăseseră niciodată până atunci dintr-un acord de liber schimb, că existau probleme juridice, probleme geopolitice, chestiuni vitale care țineau de securitatea națională și de serviciile de informații, că scrisoarea nu era gata. L-au sufocat, pur și simplu, pe președinte, cu fapte și argumente logice.

„Bine, atunci hai să mai lucrăm la scrisoare”, a conchis Trump. „Vreau să văd cum arată versiunea în lucru.”

Dar Cohn și Porter nu pregătiseră nici o versiune a scrisorii, așa că nu au avut ce să-i arate președintelui. Pentru moment, subiectul a fost abandonat, pierzându-se în labirintul procesului

decizional prezidențial. Iar Trump a devenit preocupat de alte lucruri.

Însă problema KORUS nu avea să dispară. Cohn a discutat cu secretarul Apărării, James Mattis, fost general în Corpul Pușcașilor Marini și poate cea mai infuentă voce din rândurile cabinetului și ale personalului lui Trump. Generalul Mattis, un veteran al războaielor purtate de America, servise timp de 40 de ani în armata americană. Înalt de 1,75 metri, cu o ținută marțială și o siluetă dreaptă, el afișa permanent o atitudine plictisită și de aparent dezgust.

„Ne clătinăm pe marginea prăpastiei“, i-a spus Cohn secretarului Apărării. „De data asta s-ar putea să avem nevoie de întăriri.“

Deși încerca să-și limiteze vizitele la Casa Albă și să-și vadă cât mai mult posibil de preocupările sale militare, Mattis a mers în Biroul Oval, conștient fiind de urgența situației.

„Domnule președinte“, a spus el, „Kim Jong Un reprezintă o amenințare iminentă la adresa securității noastre naționale. Avem nevoie de Coreea de Sud ca aliat. Ar putea părea că toate aceste lucruri nu au legătură cu comerțul, dar, de fapt, comerțul este esențial în acest context. Elementele militare și de informații americane din Coreea de Sud constituie coloana vertebrală a capacității noastre de a ne apăra de Coreea de Nord. Vă rog să nu părăsiți tratatul.“

„De ce Statele Unite plătesc un miliard de dolari pe an pentru un sistem de rachete antibalistice în Coreea de Sud?“, a întrebat Trump, furios din cauza sistemului balistic defensiv THAAD (Terminal High Altitude Area Defense), pe care amenințase să-l mute din Coreea de Sud în Portland, Oregon.

„Nu facem asta pentru Coreea de Sud, domnule președinte“, i-a replicat Mattis. „Ajutăm Coreea de Sud, pentru că astfel ne ajutăm pe noi înșine.“

Președintele a părut că acceptă explicația generalului, chiar dacă numai pentru moment.

În 2016, candidatul Trump ne prezentase mie și lui Bob Costa propria definiție pentru funcția de președinte: „Mai mult decât orice altceva, e vorba de securitatea națiunii noastre²... Asta ar trebui să fie preocuparea numărul unu, numărul doi și numărul trei a unui președinte... Armata, prin puterea sa, nu va lăsa ca țării noastre să i se întâmple lucruri rele din exterior. Și cu siguranță cred că asta va fi întotdeauna pentru mine domeniul de câpătâi al definirii funcției de președinte.”

Însă realitatea era că, în 2017, Statele Unite depindeau de cuvintele și acțiunile unui lider surescitat emoțional, nestatornic și imprevizibil. Membrii echipei sale își uniseră intenționat eforturile pentru a stăvili ceea ce ei considerau a fi cele mai periculoase impulsuri ale președintelui. Era o cădere nervoasă a puterii executive, în cea mai puternică țară din lume.

Ceea ce urmează este povestea acestor lucruri.

Pre-decisional/Deliberative

September 5, 2017

His Excellency Moon Jae-in
President of the Republic of Korea
The Blue House
Seoul
Republic of Korea

His Excellency Kim Hyun-chong
Minister for Trade
Ministry of Trade, Industry and Energy
402 Hannuri-daero
Sejong-si 30118
Republic of Korea

Dear Sirs:

The United States-Korea Free Trade Agreement (Agreement), in its current form, is not in the overall best interests of the United States economy. Thus, in accordance with Article 24.5 of the Agreement, the United States hereby provides notice that it wishes to terminate the Agreement. As prescribed by the terms of Article 24.5, the Agreement shall terminate 180 days after the date of this notice. During this period, the United States is prepared to negotiate with the Republic of Korea on economic issues of concern to both countries.

Respectfully,

Donald J. Trump
President of the United States

Robert E. Lighthizer
United States Trade Representative

KEEP

Schița scrisorii din 5 septembrie 2017, adresată președintelui Coreei de Sud, prin care SUA își declarau retragerea din acordul de comerț cu această țară. Gary Cohn a luat-o de pe biroul președintelui Trump, din Biroul Oval, pentru ca această scrisoare să nu poată fi semnată și trimisă.

CAPITOLUL 1

În august 2010, cu șase ani înainte să preia frâiele campaniei prezidențiale victorioase a lui Donald Trump, Steve Bannon, un producător de filme politice conservatoare, pe atunci în vârstă de 57 de ani, a primit un telefon.

– Ce program ai mâine? l-a întrebat David Bossie, anchetator și activist conservator republican cu o bogată experiență în Camera Reprezentanților, care vânase scandalurile în care fuseseră implicați Bill și Hillary Clinton timp de aproape două decenii.

– Omule, montez nenorocitele astea de filme pe care le fac pentru tine, i-a răspuns Bannon.

Alegerile intermediare pentru Congres din 2010 se apropiau cu pași repezi. Era apogeul mișcării Tea Party, iar republicanii erau pe val.

– Dave, vorbesc serios, am de lansat încă două filme. Acum le editez. Muncesc 20 de ore pe zi la Citizens United (comitetul de acțiune politică prezidat de Bossie, unde Bannon își realiza filmele împotriva soților Clinton).

– N-ai putea veni cu mine la New York?

– Pentru ce?

– Să ne întâlnim cu Donald Trump, l-a anunțat Bossie.

– De ce?

– Se gândește să candideze la președinție.

– În ce țară? a întrebat ironic Bannon.

Dar Bossie nu glumea. El se întâlnea și lucra cu Trump de câteva luni, iar acum acesta îi solicitase o întâlnire.

– Amice, n-am timp de pierdut, i-a răspuns Bannon. Donald Trump n-o să candideze niciodată la președinție. Las-o baltă!

Împotriva lui Obama? Nu, las-o baltă! N-am timp de asemenea prostii.

– Nu vrei să te întâlnești cu el?

– Nu, nu sunt deloc interesat de o asemenea întâlnire.

Trump îi acordase cândva lui Bannon¹ un interviu de 30 de minute pentru emisiunea pe care acesta o realiza la un post de radio, duminica, intitulată *The Victory Sessions*. Emisiunea, considerată drept „spectacolul radiofonic al omului înțelept”, fusese difuzată inițial la Los Angeles, apoi câștigase audiență națională.

– Tipul nu e serios, a spus Bannon.

– Eu cred că e serios, a insistat Bossie. N-avem nimic de pierdut dacă mergem să ne întâlnim cu el.

Trump era vedetă de televiziune și era gazda unei emisiuni faimoase, *The Apprentice*, care fusese săptămâni la rândul cel mai urmărit program la NBC.

În cele din urmă, Bannon a acceptat să meargă la New York, în Trump Tower.

El și Bossie au urcat până la sala de conferințe, de la etajul 26. Trump i-a întâmpinat cu căldură, apoi Bossie l-a anunțat că pregătise o prezentare detaliată. Era un tutorial.

Prima parte, a arătat el, expunea modul în care Trump putea candida în alegerile primare din Partidul Republican și cum se putea impune. A doua parte ilustra strategia de campanie pentru președinția Statelor Unite, împotriva lui Barack Obama. El a descris tehnicile electorale standard, apoi a discutat despre procesul electoral și despre alte probleme importante. Bossie era un conservator tradiționalist, pledând pentru o putere limitată a administrației asupra cetățenilor, iar mișcarea Tea Party îl luase cu totul prin surprindere.

Era un moment important în politica americană, susținea Bossie, iar populismul Tea Party lua amploare în toată țara.

Omul de rând căpătase glas. Populismul era o mișcare la firul ierbii, menită să destrame statu-quoul politic în favoarea celor mulți.

– Eu sunt om de afaceri, le-a reamintit Trump. Nu sunt un profesionist în ale politicii, nu știu să atac ierarhiile în politică.

– Domnule Trump, dacă aveți de gând să candidați la președinție, i-a atras atenția Bossie, trebuie să știți o mulțime de lucruri importante și o mulțime de lucruri mărunte.

Lucrurile mărunte erau respectarea termenelor din campanie, regulile pentru alegerile primare în diferitele state – genul acesta de amănunte.

– Trebuie să cunoașteți tactici diplomatice și cum să-i cuceăriți pe delegați. Dar, mai întâi, i-a spus Bossie, trebuie să înțelegeți mișcarea conservatoare.

Trump a dat din cap aprobator.

– Și aveți unele probleme în chestiuni importante, a continuat Bossie.

– N-am nici un fel de problemă în chestiunile importante, i-a replicat Trump. Despre ce vorbești?

– Mai înainte de toate, nu a existat niciodată un republican care să câștige alegerile primare și să nu fie militant antia-vort, a zis Bossie. Și, din nefericire, dumneavoastră sunteți un susținător declarat al politicii proavort.

– Și ce înseamnă asta?

– Se știe că i-ați susținut financiar pe cei care militează pentru avort împotriva candidaților care nu sunt pro-viață. Ați făcut declarații în acest sens. Trebuie să fiți împotriva avorturilor, nu să le sprijiniți.

– Dar sunt împotriva avorturilor, a răspus Trump. Sunt pro-viață.

– Dovezile demonstrează contrariul.

– Asta se poate rezolva, a spus Trump. Spune-mi doar ce să fac. Sunt... cum ai zis? Pro-viață? Sunt pro-viață, pe cuvânt!

Bannon a fost surprins de talentul actoricesc al lui Trump și, pe măsură ce discuția avansa, devenea tot mai impresionat de acesta. Trump era implicat și prompt. Avea o formă fizică excelentă. Prezența lui de spirit era chiar mai impresionantă decât cea fizică și părea că umple încăperea, impunea respect. Avea ceva special. Pe de altă parte, părea un tip obișnuit, vorbind la televizor. Dar un tip cu școala vieții, din Queens. După evaluarea lui Bannon, Trump era un fel de Archie Bunker, însă un Archie Bunker foarte concentrat.

– Al doilea lucru extrem de important, a adăugat Bossie, este prezența la vot.

– Cum adică prezența la vot?

– Adică de câte ori ați votat.

– Ce vrei să spui?

– Ei bine, a încercat Bossie să-i explice, sunt niște alegeri primare în Partidul Republican...

– Dar am votat de fiecare dată, l-a întrerupt Trump, plin de emfază. Am votat de fiecare dată, de când aveam 18 sau 20 de ani.

– Incorect. Știți că există înregistrări publice ale votului.

Bossie, investigator în Congres, avea acces la o sumedenie de înregistrări și de documente.

– Dar nimeni nu știe cum am votat.

– Nu, nu, nu, nu despre cum ați votat e vorba. Ci despre cât de des ați votat.

Bannon își dădea seama că Trump nu cunoștea nici măcar cele mai elementare noțiuni despre politică.

– Am votat de fiecare dată, a insistat Trump.

– Nu-i adevărat. De fapt, ați votat o singură dată la primare, în toată viața, i-a replicat Bossie, citând documentele care atestau asta.

– E o minciună sfruntată! s-a enervat Trump. O minciună sfruntată! Eu am votat de fiecare dată când a trebuit să votez.

– Ați votat la un singur tur de alegeri primare, a repetat Bossie. În 1988, în alegerile primare ale Partidului Republican.

– Da, ai dreptate, s-a răzgândit brusc Trump, schimbându-și declarația la 180 de grade, fără să i se clinească un mușchi pe față. Am votat pentru Rudy.

Giuliani candidase pentru funcția de primar, în alegerile primare din 1989.

– Despre asta e vorba? s-a interesat Trump.

– Da.

– O să trec fără probleme peste aspectul ăsta, a spus Trump.

– Poate că toate lucrurile astea nu contează, dar poate că vor conta, a reflectat Bossie. Dacă vreți să avansați, trebuie să o faceți metodic.

Apoi a venit rândul lui Bannon să vorbească. El a îndreptat discuția către elementele de la baza mișcării Tea Party – în special faptul că aceasta nu agreea elitele. Populismul era pentru americanul de rând, care știa că sistemul este corupt. Mișcarea era orientată contra capitalismului lacom și a înțelegerilor ascunse, făcute pe spinarea și sudoarea muncitorilor.

– Îmi place cum sună. Așa sunt și eu, un populist, s-a entuziasmat Trump, stâlcind cuvântul.

– Nu, nu, l-a oprit Bannon. Se spune populist.

– Da, da, populist, a insistat Trump.

Bannon s-a lăsat păgubaș. La început, crezuse că Trump nu înțelesese termenul. Dar poate că Trump îl înțelegea în felul lui – a fi popular cu alți oameni. Bannon știa că „populist” era o formă veche, britanică, a cuvântului „populist”, formă destinată publicului larg, nu celui intelectual.

După o oră de discuții, Bossie și-a amintit:

– Ar mai fi o altă chestiune importantă.

– Care anume? a întrebat Trump, arătându-se ușor îngrijorat.

– Păi... 80% din donațiile pe care le-ați făcut au mers către democrați.

Pentru Bossie, aceasta era cea mai mare slăbiciune politică a lui Trump, deși nu o spunea fățiș.

– Țsta e un rahat!

– Nu, astea sunt datele publice, l-a contrat Bossie.

– Ce? Există date în privința asta? a întrebat Trump, sincer uimit.

– Da, fiecare donație pe care ați făcut-o a fost consemnată.

Dezvăluirea publică a tuturor donațiilor politice reprezenta standardul în politica americană.

– Am fost mereu undeva la mijloc, a spus Trump, insistând să arate că donațiile lui se îndreptaseră către candidații ambelor partide.

– În realitate, unora le-ați dat ceva mai mult... Ați făcut 80% din donații către democrați. În Chicago, Atlantic City...

– Am fost obligat să fac asta! a exclamat Trump. Ticăloșii de democrați conduc toate orașele astea. Vrei să construiești acolo? Trebuie să-i ungi pe toți. Țștia sunt oamenii care au venit la mine...

– Ascultați-mă, l-a întrerupt Bannon, cred că știu ce vrea Dave să spună. Dacă aveți de gând să candidați cu susținerea mișcării Tea Party, trebuie să știți ce anume nu le convine lor. Nu le convin tipii ca Donald Trump, care au înțelegeri ascunse.

– O să mă descurc cu asta, a spus Trump. Totul e corupt. E un sistem corupt. Tipii ăștia mă agasează de ani de zile. Eu nu vreau să dau șpăgi. Dar toți sunt corupți. Dacă nu le scrii un cec... În Queens există un politician cu state vechi, un tip bătrân, cu o bătă de baseball. Ajungi acolo și trebuie să-i dai ceva – de obicei, bani lichizi. Dacă nu-i dai nimic, nu obții nimic. Nu poți construi nimic. Dar dacă ajungi la el și îi lași un plic, se întâmplă minuni. Așa merg lucrurile. Însă pot rezolva asta.

Bossie i-a explicat că are un plan bine stabilit.

– Aici este vorba despre mișcarea conservatoare. Tea Party o să dispară așa cum a apărut. Populismul vine și pleacă. Dar

mișcarea conservatoare a fost de neclintit de la Goldwater încoace.

În al doilea rând, Bossie îi recomanda lui Trump să candideze ca și cum ar fi vizat funcția de guvernator doar în trei state – Iowa, New Hampshire și Carolina de Sud. Acestea erau primele runde preelectorale sau statele primare.

– Candidați și încercați să păreți cât mai mult unul de-al lor, ca și cum ați vrea să le fiți guvernator.

Cei mai mulți candidați făceau greșeala uriașă de a candida în 27 de state în același timp.

– Vă înscrieți în trei curse electorale pentru funcția de guvernator și veți avea un excelent punct de pornire. Vă concentrați doar pe acestea trei. Încercați să faceți aici o impresie bună. Și celelalte vor veni de la sine.

– Pot să obțin nominalizarea, a spus Trump. Pot să-i înving pe tipii ăia. Nu-mi pasă cine sunt ei. Mă descurc. Pot să am grijă de toate celelalte aspecte.

Fiecare poziție putea fi revăzută, renegociată.

– Sunt pro-viață, a repetat Trump. O să încep în forță.

– Iată ce trebuie să faceți, i-a explicat Bossie. Va trebui să semnați cecuri individuale pentru kongresmeni și senatori; o să coste între 250 000 și 500 000 de dolari. Toți vor veni aici. Priviți-i în ochi, strângeți-le mâna și oferiți-le câte un cec. Fiindcă avem nevoie de repere. Trebuie să vă vedeți față în față cu tipii ăștia, pentru că trebuie să știe cine sunteți. Mai târziu, ei vor fi cel puțin o poartă de acces, prin care vă veți construi relații. O să le spuneți: „Poftim, acest cec este pentru tine. Suma maximă acceptată din partea unui candidat federal – 2 400 de dolari“. Trebuie să fie cecuri individuale, bani oferiți direct pentru campania lor, ca ei să știe că sunt de la Donald Trump, personal. Și atunci republicanii vor ști că aveți intenții serioase în privința asta.

Banii, i-a atras atenția Bossie, erau esențiali în arta politicii, mai ales pentru candidații la președinție.

– Mai târziu banii ăștia vă vor aduce dividende uriașe.

Iar banii trebuiau oferiți candidaților republicani dintr-o serie de state unde confruntarea electorală era intensă, precum Ohio, Pennsylvania, Virginia și Florida.

Mai mult decât atât, Bossie a adăugat:

– Va trebui să scrieți o carte despre politică. O carte în care să vă prezentați convingerile personale despre America și despre politică.

A urmat apoi un amplu expozeu al lui Bannon despre China și despre cum eforturile acestei țări reușiseră să le ia americanilor locurile de muncă și banii. Era obsedat de această amenințare.

– Ce crezi? l-a întrebat mai târziu Bossie pe Bannon.

– Chiar m-a impresionat tipul, a răspuns Bannon. Cât despre candidatura lui la președinție... zero șanse. În primul rând, din cauza celor două acțiuni importante pe care ar trebui să le facă. Ticălosul ăsta n-o să scrie nici un cec. Nu e genul. Doar semnează pe spate când cecurile ajung la el, sub formă de plăți. A fost bine că i-ai spus, fiindcă n-o să facă niciodată asta.

– Dar despre cartea de politică?

– N-o să scrie niciodată așa ceva. Mai scutește-mă! Înainte de toate, nu i-ar cumpăra nimeni cartea. Întâlnirea cu el a fost o pierdere de timp, mai puțin în privința faptului că tipul e grozav de amuzant.

Bossie a spus că era gata să-l pregătească pe Trump dacă acesta avea să se decidă vreodată să candideze. Trump avea un singur atu: era total detașat de procesul politic.

La plecare, în timp ce mergea alături de Bannon, Bossie s-a pomenit făcând un exercițiu imaginar, pe care șase ani mai târziu majoritatea americanilor aveau să-l facă. Trump nu va candida niciodată. Nu va completa niciodată vreun dosar. Nu-și va anunța niciodată candidatura. Nu-și va completa nici măcar declarația de venituri. E adevărat? Nu va face nimic din toate acestea. Și nu va câștiga niciodată președinția Americii.

– Crezi că o să candideze? l-a întrebat, în cele din urmă, Bossie pe Bannon.

– Nici o șansă! Zero! a repetat Bannon. Mai puțin de zero. Uită-te numai în ce huzur trăiește, omule. Pe bune! N-o să facă niciodată asta. N-o să intre în joc, ar risca prea mulți bani.

CAPITOLUL 2

Şase ani mai târziu

Este aproape sigur că, dacă evenimentele nu s-ar fi derulat cum vom vedea în continuare, hazardat şi iresponsabil, lumea ar fi fost astăzi radical diferită. Donald Trump a acceptat nominalizarea Partidului Republican pe 21 iulie 2016 şi cursa lui către funcţia de preşedinte a luat o turnură decisivă la începutul unei dimineţi de sâmbătă, pe 13 august 2016.

Steve Bannon, care era acum directorul companiei media Breitbart News, stătea pe o bancă din Parcul Bryant, în New York, şi răsfoia ziarele – era ritualul lui din fiecare zi de sâmbătă. Mai întâi *Financial Times*, apoi a trecut la *The New York Times*.

„Eşecul misiunii de a-l face pe Trump să-şi ţină gura”¹, titra ziarul, cu litere mari, pe prima pagină. Mai erau trei luni până la alegerile prezidenţiale.

„O, Doamne!”, şi-a spus Bannon.

Primul act în spectacolul pe care-l reprezintă Bannon este înfăţişarea sa – vechea jachetă militară, îmbrăcată peste mai multe tricouri sport cu guler. Al doilea act este comportamentul său – agresiv, stăpân pe sine şi zgomotos.

Reporterii care scriseseră articolul din *The New York Times* pretindeau că se bazau pe 20 de surse republicane anonime, apropiate lui Trump sau având legătură cu campania lui. Articolul îl înfăţişa pe Trump ca fiind debusolat, epuizat, tăfnos, inclinat să comită gafe şi având probleme cu donatorii republicani. El se afla într-o situaţie precară în Florida, Ohio, Pennsylvania şi Carolina de Nord, state importante, care aveau să decidă

rezultatul alegerilor. Era un portret neplăcut, dar Bannon știa că tot ce se scria acolo era adevărat. El a calculat că Trump ar fi putut pierde în fața candidatului democraților, Hillary Clinton, poate chiar și la 20 de puncte – în orice caz, la un număr de procente compus din două cifre.

Fără îndoială, Trump era un spectacol mediatic în sine, dar încă nu dispunea de alte resurse față de ce îi oferise Comitetul Național Republican (Republican National Committee – RNC). Bannon știa că pentru Trump campania însemna câteva persoane adunate într-o încăpere – un om care-i scria discursurile și o echipă de recunoaștere formată din aproximativ șase persoane, care programau mitingurile electorale în cele mai ieftine locații, săli de sport sau arene de hochei părăginite de pe tot cuprinsul țării.

În ciuda acestor lucruri, Trump obținuse nominalizarea republicanilor, în fața altor 16 pretendenți, și reprezenta o prezență impunătoare, ireverențioasă și subversivă, capabilă să capteze total atenția națiunii.

Bannon, care pe atunci avea 63 de ani, fiind un absolvent al Școlii de Afaceri de la Harvard, cu opinii naționaliste fervente, care puneă America mai presus de orice, a sunat-o pe Rebekah Mercer.

Mercer și familia ei erau una dintre cele mai importante și, în același timp, cele mai controversate surse de finanțare electorală în Partidul Republican, iar banii sunt motorul politicii americane, mai ales pentru republicani. Familia Mercer nu era foarte bine văzută, din pricina controverselor, dar banii îi asiguraseră un loc la masa greilor. De asemenea, ea deținea o parte a influenței companii media Breitbart.

– Ce se întâmplă nu e bine deloc, fiindcă noi o să fim învi-novățiți pentru asta, i-a spus Bannon lui Mercer.

Breitbart îi stătuse alături lui Trump în cele mai dificile momente.

– Asta o să fie sfârșitul pentru Breitbart, a spus Bannon manifestându-și îngrijorarea.

– De ce nu te implici? l-a întrebat Rebekah.

– N-am participat la o campanie în viața mea, a replicat Bannon. N-am fost implicat în nici un fel.

Ideea i se părea complet ridicolă.

– Tipul ăsta... Manafort... e un dezastru, a continuat ea, referindu-se la managerul de campanie al lui Trump, Paul Manafort. Practic, nimeni nu conduce campania în momentul de față. Dar pe tine te ascultă Trump. Întotdeauna e atent la sfaturile unui tip sigur pe el.

– Uite ce e, i-a replicat Bannon. Aș face asta fără să stau pe gânduri. Dar de ce m-ar angaja pe mine?

– Trump a fost mereu un outsider, a spus ea, făcând referire apoi la articolul din *New York Times*: „Acum, totul se întâmplă sub imperiul panicii”.

Cu alte cuvinte, Trump l-ar fi putut angaja pe Bannon pur și simplu pentru că era disperat.

Familia Mercer l-a contactat pe Trump, care urma să vină în East Hampton, Long Island, la casa lui Woody Johnson, proprietarul echipei de fotbal american New York Jets, pentru o strângere de fonduri. De obicei, membrii familiei Mercer scriau cecurile pentru donații fără să aibă pretenția de a-l vedea pe candidat. De data aceasta însă, ei au cerut să stea de vorbă cu Trump, preț de zece minute.

Întâlnirea a avut loc pe o mică verandă, iar Rebekah, o roșcată înaltă, a întreținut toată discuția. Tatăl ei, Bob Mercer, un matematician cu un IQ peste medie, abia a scos câteva cuvinte. El era una dintre mințile strălucite aflate în spatele unui fond speculativ cu un succes fabulos, Renaissance Technologies, care gestiona o cifră de 50 de miliarde de dolari.

- Manafort trebuie să plece, i-a spus Rebekah lui Trump, argumentând că situația era haotică.
- Și pe cine îmi recomanzi în locul lui? a întrebat Trump.
- Va veni Steve Bannon, a spus ea.
- El n-o să facă niciodată asta.
- Ba o s-o facă, în mod sigur, i-a răspuns ea.

Bannon l-a sunat pe Trump chiar în acea seară.

- Lucrurile astea despre care se scrie în ziare sunt stânjenitoare, a spus Bannon, referindu-se la articolul din *The New York Times*. Puteți mai mult de atât, domnule Trump. Putem câștiga această cursă. Ar trebui să o câștigăm. Pentru numele lui Dumnezeu, doar vă confrunțați cu Hillary Clinton!

Trump l-a adus în discuție pe Manafort:

- Tipul e lemn, a spus el. Nu se descurcă la televizor.
- Hai să ne întâlnim mâine și să punem lucrurile cap la cap. Putem învinge! a izbucnit Bannon. Dar trebuie să păstrăm discreția totală.

Trump a fost de acord să se vadă cu Bannon a doua zi, duminică, în cursul dimineții.

O altă figură politică îngrijorată era Reince Priebus, un avocat în vârstă de 44 de ani, președintele Comitetului Național Republican. În cei cinci ani de când deținea această funcție, Priebus se dovedise un tip descurcăreț, care știa să-și facă relații. Comportamentul său jovial ascundea talentul unui făuritor de imperii. Priebus lua deciziile financiare pentru partid, angaja echipa de teren, compusă din 6 500 de lucrători plătiți, apărea regulat la televizor și avea propria afacere în domeniul comunicațiilor. În acele zile însă, el se găsea într-o postură incomodă.

În particular, Priebus considera că luna august fusese catastrofală. „Era ca o lampă aprinsă, care te sâcăie constant cu căldura ei.” Iar singurul vinovat era candidatul Trump.

Priebus încercase să dirijeze campania încă de la început. Când Trump îi numise pe mexicani „violatori“, într-un discurs prin care își anunța candidatura, pe 16 iunie 2015, Priebus îl sunase și-i spusese: „Domnule Trump, nu puteți vorbi astfel. Ne zbatem din răspuțeri să câștigăm voturile latino-americanilor“.

Dar Trump nu-și îmblânzise tonul, ci continuase să-i atace pe toți cei care îl atacau. Nici un lider de partid nu se mai confruntase vreodată cu o pacoste ca Trump.

Senatorul Mitch McConnell, abilul lider al majorității republicane din Congres, îl sunase, confidențial, pe Priebus. Mesajul lui fusese: las-o baltă cu Trump, direcționează banii republicani către noi, candidații de la Senat, și închide robinetul cu fonduri pentru Donald Trump.

Însă Priebus își dorea să păstreze relații cordiale cu Trump, așa că a decis să se plaseze ferm între Trump și McConnell. Considera că din punct de vedere tactic era cel mai bun lucru pe care putea să-l facă. Însemna supraviețuire pentru partid și pentru el. Așa că i-a spus lui Trump:

– Vă sunt alături sută la sută! Vă iubesc. O să continui să lucrez pentru campanie. Dar trebuie să protejez partidul. Responsabilitatea mea e diferită de responsabilitatea față de campania lui Donald Trump.

Articolul din *The New York Times*² despre neputința de a-l împiedica pe Trump să mai iște scandaluri a fost un șoc. „Fir-ar să fie! Toate astea sunt foarte nocive“, și-a spus Priebus. Campania se prăbușea. „Nu mai era o campanie, ci doar o glumă proastă“, a concluzionat el.

În articol se dezvăluiau atât de multe detalii, încât Priebus și-a dat seama că acele 20 de surse fie încercau să-i saboteze campania lui Trump, fie, ca de obicei, voiau să pozeze în salvatorii partidului.

Erau vremuri tulburi, poate cele mai grele pentru Trump și pentru partid, credea Priebus. În acest context, nu exista decât

o singură soluție: ofensiva pe toate fronturile. Și agresivitate maximă, pentru a ascunde slăbiciunea vitală.

În acea dimineață de duminică, Steve Bannon a sosit la Trump Tower, în Manhattan, și le-a spus agenților de pază că avea o întâlnire cu domnul Trump.

– Păi, asta e grozav! a răspuns unul dintre agenți. Dar domnul Trump nu vine niciodată aici în weekend.

Bannon l-a sunat atunci pe Trump.

– Hei, i-a explicat acesta, sunt în Bedminster – acolo se afla Trump National Golf Club. De vreme ce nu ești aici, o să ies să joc puțin golf. Vino aici, o să mâncăm împreună la prânz. Încearcă să ajungi pe la ora unu, să zicem.

Și a continuat să-i ofere instrucțiuni detaliate pentru drumul de aproape 70 de kilometri, la vest de New York.

– Găsesc eu clubul, i-a spus Bannon.

– Nu, ascultă! Faci dreapta pe Rattlesnake Bridge Road, apoi iar dreapta și mai mergi vreo doi kilometri.

– Îl găsesc, este clubul Trump National.

– Nu, nu, a insistat Trump, trebuie să înțelegi precis. Și a continuat să-i dea instrucțiuni despre cum să conducă, folosind mai multe detalii decât despre orice alt lucru mai vorbise vreodată cu Bannon.

Bannon a apelat la un șofer pentru a merge la Bedminster, ca să fie sigur că ajunge la timp, înainte de prânz. La club, a fost condus către o masă pregătită pentru cinci persoane.

– Ați ajuns devreme, l-a anunțat un membru al personalului. Ceilalți nu vor sosi decât după ora unu.

– Ceilalți? a întrebat Bannon nedumerit.

La masa de prânz mai urmau să participe Roger Ailes, guvernatorul Chris Christie și „Primarul” – Rudy Giuliani.

Bannon era furios. Nu venise acolo să dea o probă în fața unei comisii. El și Trump conveniseră anumite lucruri, ajunseseră la o înțelegere care n-ar fi trebuit să fie modificată.

Ailes, fondatorul și patronul Fox News și un republican cu state vechi, implicat în acțiunile partidului încă din vremea lui Richard Nixon, a ajuns primul. El fusese un veritabil mentor pentru Bannon.

– Ce naiba se întâmplă? a izbucnit Ailes, lansându-se într-o critică furibundă a campaniei.

– Cât de rele sunt cifrele? a întrebat Bannon.

– O să fie un dezastru.

– Am vorbit cu Trump aseară, i-a spus Bannon. Și cei din familia Mercer au discutat cu el. Mi s-a cerut să mă implic și să preiau conducerea campaniei lui Trump, dar, te rog, nu le spune celorlalți doi tipi chestia asta.

– Ce naiba se întâmplă? a repetat Ailes. Dar tu nu știi nimic despre campanii electorale.

În opinia lui, o asemenea numire nici nu putea fi pusă în discuție.

– Ai dreptate, dar oricine ar putea organiza lucrurile mai bine decât sunt organizate în prezent.

Deși îl cunoștea pe Ailes de ani buni, Bannon nu apăruse niciodată în vreo emisiune a rețelei Fox News. Cândva, el spusese: „N-am apărut niciodată pe Fox fiindcă nu am vrut să-i rămân dator lui Roger... Nu te îndatora niciodată față de Roger, căci riști să devii sclavul lui.”

Această atitudine contrasta vizibil cu relația lui Ailes cu Trump, care, în opinia sa, efectiv cerșea să apară în media. Trump apăruse într-o serie de interviuri difuzate la radio³, în emisiunea lui Bannon, *Breitbart News Daily*, pe postul SiriusXM, în perioada noiembrie 2015 – iunie 2016.

Ailes i-a spus că se întâlniseră acolo pentru ședința săptămânală de pregătire. Prima dezbatere prezidențială împotriva

lui Hillary Clinton urma să aibă loc peste doar o lună și jumătate, pe 26 septembrie.

– Ședință de pregătire? a întrebat Bannon. Tu, Christie și Rudy?

– Da, asta e a doua.

– Trump se pregătește, de fapt, pentru dezbateri? s-a interesat Bannon, devenind brusc impresionat.

– Nu, el vine să joace golf, în vreme ce noi discutăm despre campanie și despre lucruri de genul ăsta. Dar încercăm să-l obișnuim cu ideea.

În clipa aceea și-a făcut apariția managerul de campanie, Paul Manafort.

Bannon, care de obicei se considera „un populist care scuipă foc”, era dezgustat. Manafort era îmbrăcat de parcă urma să facă o călătorie de plăcere cu iahtul. Purta chiar și un batic pe cap. Live din Southampton!

Trump a venit și s-a așezat pe scaun. Au fost aduși hotdogi și hamburgeri. Meniul perfect pentru un puști de 11 ani, s-a gândit Bannon, în vreme ce Trump a înfulecat pe nemestecate doi hotdogi.

Citând articolul din *The New York Times* despre incapacitatea lui de a-și ține gura, Trump l-a întrebat pe Manafort cum de fusese posibil să apară un asemenea material. Era unul dintre paradoxurile lui Trump: el ataca marile canale mediatice, în special *The New York Times*, cu mare plăcere – dar, în ciuda limbajului tăios pe care-l folosea, considera acest ziar o publicație de referință și, în general, credea ce se scria în el.

– Paul, sunt un țânc? l-a întrebat Trump pe Manafort. Asta încerci să spui, că sunt un țânc? Ești groaznic la televizor. Nu ai pic de energie. Nu reprezinți campania. Ți-am spus-o cu blândețe. N-o să mai apari niciodată la televizor.

– Donald..., a încercat Manafort să răspundă.

Bannon bănuia că acest gen de abordare familiară, la per tu, îl irita pe Trump.

– Trebuie să înțelegeți un lucru, domnule Trump, a intervenit Bannon. Articolul are o mulțime de surse neprecizate, nu cunoaștem veridicitatea lor.

– Ba eu o cunosc, a replicat Trump, îndreptându-și tirul asupra lui Manafort. Sunt niște turnători.

El știa că toate discuțiile relatate de ziar erau reale.

– O mulțime dintre informațiile relatate acolo sunt obținute „pe surse“, a replicat Bannon. Nu există nici un nume, totul e ascuns. Doar e *The New York Times*, sunt niște minciuni sfruntate. Serios, sunt niște mizerii! și-a continuat Bannon tirada, deși știa că povestea e reală.

Însă Trump nu s-a lăsat păcălit. Articolul se baza pe bârfe din interior, iar echipa lui de campanie era plină de oameni dispuși să furnizeze presei informații confidențiale. Asasinarea verbală a lui Manafort a mai continuat pentru un timp. Trump a început apoi, preț de vreo jumătate de oră, să depene amintiri. Manafort a plecat.

– Fii cu ochii în patru, i-a spus Trump lui Bannon. Situația e groaznică. Lucrurile scapă de sub control. Tipul ăsta e o secătură. Nu conduce nici o campanie. L-am cooptat în echipa mea doar ca să ies cu bine din convenția republicană.

– Nu vă faceți griji în privința cifrelor, l-a liniștit Bannon. Nu contează dacă sunt 12 sau 16 procente în minus, indiferent ce sondaj dă cifrele astea. Și nu vă faceți griji în privința statelor importante. E foarte simplu.

Două treimi din americani considerau că lucrurile mergeau într-o direcție greșită și nu mai puțin de trei sferturi credeau că America e în declin, i-a spus el lui Trump. Scena era pregătită pentru o schimbare. Hillary reprezenta trecutul. Totul era atât de clar.

Într-un fel, Bannon așteptase acest moment toată cariera sa.

– Aici e diferența, a explicat el. Nu trebuie să faceți altceva decât să vă comparați cu Clinton, să contrastați cu ea. Trebuie să țineți minte, domnule Trump, a subliniat el și a recitat una

dintre mantrele lui preferate: „Elitelor din această țară le convine să gestioneze declinul. Corect?”

Trump a încuviințat din cap.

– Dar oamenii care muncesc în țara asta nu sunt mulțumiți de declin. Ei chiar vor să facă America măreață din nou. O să simplificăm această campanie. Hillary este reprezentanta celui stat quo corupt și incompetent al elitelor cărora le convine să gestioneze declinul. Donald Trump este tribunul cetățenilor neglijăți, care vor să facă America măreață din nou. Și vom reuși, dacă respectăm anumite teme. În primul rând, a continuat Bannon, o să stopăm imigrația ilegală în masă și vom începe să limităm imigrația legală, pentru a ne recuceri suveranitatea. În al doilea rând, vom reda locurile de muncă americanilor de rând. Și, în al treilea rând, vom încerca să ne debarasăm de războaiele inutile în care America e implicată, peste tot în lume.

Aceste idei nu erau noi pentru Trump. Într-un discurs ținut pe 8 august⁴, deci cu o săptămână în urmă, la Detroit Economic Club, el făcuse toate aceste observații și o atacase agresiv pe Hillary Clinton: „Ea este candidata trecutului. Campania noastră este a viitorului.”

– Acestea sunt cele trei mari teme împotriva cărora Clinton nu se poate apăra, a subliniat Bannon. Ea a făcut parte din administrația care a deschis granițele pentru toți, care a încheiat tratate comerciale dezastruoase și i-a dat voie Chinei să fure locurile de muncă ale americanilor. Și mai este și neocon, nu-i așa?

Trump a părut să fie de acord cu faptul că Hillary era o neoconservatoare.

– A susținut orice război extern, a continuat Bannon. O s-o zdrobim cu argumentele astea. Și, cu asta, basta. Dar trebuie să respectați cele trei puncte pe care le-am expus, domnule Trump, să insistați doar asupra lor.

Bannon a adăugat că Trump mai avea încă un avantaj. El vorbea pe un ton care nu semăna cu tonul unui politician. Era

avantajul pe care Barack Obama îl avusese în 2008, în alegerile primare contra lui Hillary Clinton, care vorbea ca un om politic cu experiență. Ritmul ei era îndelung exersat. Chiar și când spunea adevărul, Hillary avea în glas ceva care te făcea să o bănuiești de minciună.

Politicienii ca Hillary Clinton nu pot vorbi firesc, a subliniat Bannon. Avea un automatism în vorbire, ieșit parcă din sondaje și grupuri-țintă, un mod de a răspunde la întrebări cu un limbaj sec, politicianist. Era un ton liniștitor, nu înflăcărat, nu venea din inimă, dintr-o convingere profundă, ci exprima, de fapt, punctul de vedere al unui consultant bine plătit – și *deloc furios*.

Trump a fost convins și a declarat pe loc că Bannon va fi noul director general al campaniei sale electorale.

– Nu vreau să apară zvonuri generate de cine știe ce intrigi de culise, a replicat Bannon. Să-l păstrăm director pe Manafort. Fără nici un fel de autoritate. Dacă îmi dați voie, o să mă ocup eu de asta, domnule Trump.

În cele din urmă, au decis s-o desemneze manager de campanie pe Kellyanne Conway – o realizatoare de sondaje de opinie și republicană înflăcărată, care deja susținea campania lui Trump.

– O să facem în așa fel încât să apară zilnic la televizor, ca imagine feminină a întregii campanii, a propus Bannon. Kellyanne este o luptătoare. Și își va intra în rol. Iar oamenii o plac. De asta avem nevoie, de o figură plăcută. Apoi, după un scurt moment de introspecție, a adăugat: Eu nu voi apărea niciodată la televizor.

Conway nu mai condusese niciodată o campanie până atunci. Erau, așadar, trei debutanți – candidatul timid și novice, directorul de campanie și managerul de campanie.

În perioada aceea, Kellyanne Conway supraveghea filmarea unor reclame pentru campanie.

– Dau bani pentru asta? a întrebat-o Trump.

Nu-l mulțumea calitatea filmărilor. Echipamentul părea învechit și lui Trump nu-i plăcea nici luminozitatea. Filmarea nu era făcută în modul HD (high-definition). În plus, s-a plâns și de echipa de filmare.

– Spune-le că n-am de gând să le dau nici un ban, a continuat el, folosind o replică standard.

Apoi a adăugat:

– Aș vrea ca toată lumea să plece, în afară de Kellyanne.

Când au rămas singuri, cerând parcă o evaluare din partea lui Conway, Trump i-a spus:

– Toți îmi spun că sunt un candidat mai bun decât Hillary Clinton.

– Asta așa este, domnule. Nu e nevoie de nici un sondaj să o demonstreze.

Cu toate acestea, ea considera că unele lucruri puteau fi făcute diferit.

– Domnule Trump, vă confrunțați cu cel mai fad candidat din istoria prezidențialelor americane. Și senzația generală este că și campania lui Donald Trump începe să devină fadă.

– Nu, nu devine fadă.

– Aceasta e impresia. V-am urmărit în timpul alegerilor primare și păreați mult mai degajat și mai vesel.

– Mi-e dor de zilele când eram doar câțiva dintre noi, zburând de la un miting la altul și întâlnindu-ne cu alegătorii, a spus Trump.

– Zilele acelea s-au dus, a recunoscut ea. Dar, sinceră să fiu, cred că ar trebui să le repetăm, în contextul unei strategii pentru alegerile generale, printr-un proces care să vă dea voie să vă puneți cât mai bine în valoare abilitățile și farmecul personal.

Discuția a continuat și, mizând pe sinceritate, Conway a adăugat:

– Știți că pierdeți, nu? Dar nu trebuie să pierdeți. M-am uitat pe sondaje. CNN vă creditează la o diferență de 5–10 puncte în urma lui Hillary. Cred totuși că există o soluție.

– Care ar fi aceea?

Ea credea că Trump reușise un lucru important, fără măcar să-și dea seama.

– Această găselniță a „eligibilității”, care a supt toate energiile Partidului Republican, a explicat ea, referindu-se la faptul că, într-un fel sau altul, Trump nu putea învinge și nu era eligibil.

Votantii erau dezamăgiți de candidații republicani la președinție. Li se spunea: „Trebuie să-l sprijiniți pe Mitt Romney. El este singurul care are șanse să câștige. Trebuie să-l susții pe John McCain. El poate învinge. Jeb poate învinge. Marcon poate învinge. Dar acesta – adică Trump – nu poate învinge.” Iar oamenii decisese: n-aveau să se lase păcăliți din nou. Însă Trump obținuse nominalizarea republicanilor.

– Ați reușit să adunați aceste mulțimi masive pentru că nu ați apelat la o campanie politică tradițională. Ați construit, în schimb, o mișcare. Iar oamenii simt că fac parte din această mișcare. Ei nu au plătit pentru a face parte din ea. Vă spun ce văd în sondaje. Avem însă două impedimente majore, a spus ea, insistând că n-ar fi trebuit niciodată făcute sondaje la nivel național. Asta e nebunia pe care o face presa.

Victoria nu depindea decât de colegiile electorale – de obținerea a 270 de voturi. Și aveau nevoie să vizeze statele relevante, cele aproximativ opt state unde avea să se dea bătălia decisivă.

– Oamenii au nevoie de lucruri concrete, i-a spus Conway, considerând că Trump procedase excelent când lansase, în iulie, planul său de reformă, în zece puncte, a Administrației Veteranilor⁵ sau planul pentru reforma fiscală, în cinci puncte. Oamenii așteaptă genul acesta de măsuri corecte, a insistat ea, dar au nevoie să li se repete aceste lucruri încontinuu. A doua vulnerabilitate pe care o observ este aceea că oamenii vor să se asigure că veți putea să vă țineți promisiunile. Fiindcă, dacă nu va fi așa, dacă *omul de afaceri* nu poate executa și nu poate oferi

ceea ce promite, se naște senzația că sunteți doar un alt politician. Și tocmai asta nu sunteți!

Era o prezentare menită să-l convingă pe Trump, iar acesta părea dispus să se lase convins.

– Crezi că poți să te ocupi de asta? a întrebat el.

– De ce anume să mă ocup? a vrut să știe Conway. Deocamdată mă ocup de ședința foto.

– Mă refer la campanie, a lămurit-o Trump. De întreaga campanie. Ești gata să nu-ți mai vezi copiii timp de câteva luni?

Conway a acceptat fără să stea pe gânduri.

– Domnule, pot face asta pentru dumneavoastră. Puteți câștiga această cursă. Nu mă consider egala dumneavoastră. Și n-am să vă tutuiesc niciodată.

CAPITOLUL 3

În acea seară de duminică, Bannon s-a îndreptat spre locul de muncă – Trump Tower din New York. Cartierul general al campaniei. Era prima lui vizită, iar până la alegerile prezidențiale mai rămăseseră doar 85 de zile.

A urcat până la etajul 14. Soarele încă nu apusese în acea seară de august. Bănuia că apariția lui avea să nască sute de întrebări. „Ce caută Bannon aici?” Avea nevoie de o poveste care să justifice prezența lui acolo.

A intrat în sala de consiliu, centrul operațional pentru situații de urgență, care era plină de televizoare. Acolo se afla o singură persoană. Un puști, după cum i s-a părut lui Bannon.

– Cine ești? l-a întrebat Bannon.

– Mă numesc Andy Surabian.

– Și unde naiba sunt toți ceilalți?

– Nu știu, a răspuns Surabian. Așa e în fiecare duminică.

– Acesta e cartierul general al campaniei?

– Da.

– Adică locul de unde se pun la punct detaliile întregii campanii?

– Da.

Surabian a arătat spre biroul lui Jason Miller – directorul general de comunicare – și spre cel al lui Hope Hicks – o tânără fostă fotomodel, care devenise principala responsabilă de relațiile cu presa și era poate cea mai apropiată de Trump dintre toți membrii echipei. Surabian era directorul sălii de consiliu.

– Voi lucrați și în weekend?

Surabian a răspuns din nou afirmativ. Unii lucrau din Washington D.C., alții comunicau prin telefon.

Bannon a mai făcut o încercare:

-- Adică în weekend vin oameni în locul ăsta?

– În general, da.

– Și unde naiba este Jared? Trebuia să port azi o discuție cu Jared și cu Ivanka.

Bannon auzise că Jared Kushner, ginerele lui Trump, era geniul care decidea totul acolo.

Jared și Ivanka se aflau în momentul acela pe iahtul de 300 de milioane de dolari – unul dintre cele mai mari din lume – al mogulului divertismentului, David Geffen, un important sponsor al democraților. Erau într-o vacanță, în largul coastelor Croației, alături de Wendi Deng, femeie de afaceri, fostă soție a lui Rupert Murdoch.

Manafort l-a sunat pe Bannon. Voia să-l întâlnească.

– De ce nu urci? l-a întrebat Manafort.

– Unde?

– Sus, în Turn.

Bannon a revenit în holul principal și a luat liftul până în corpul rezidențial al Turnului. În timp ce urca, se întreba dacă aceasta era vreo înțelegere financiară pe care Trump o făcea cu șeful său de campanie. „Dacă o să-mi ofere vreun penthouse în Trump Tower, de ce nu?” Ar fi fost mai bine să locuiască acolo decât în micul lui apartament din Bryant Park.

Dar a aflat apoi că, de fapt, locuința era proprietatea lui Manafort.

Bannon îl compătimea pe Manafort. Managerul de campanie fusese uimit de succesul și de eficiența contului de Twitter al lui Trump, așa că își lansase și el un astfel de cont. Dar ziarul new-yorkez *Daily News* titrase¹, în aprilie, parafrazând sloganul lui Trump: „Faceți America perversă din nou”, notând că Manafort – poate neștiind că Twitter era un forum public – specificase că este admiratorul fidel al unui club de swingeri și sadomasochiști din Midtown, numit *Decadence*. „Manafort

urmărea postările acestui local dubios – care se autointitulase «cel mai intim club de swing».”

Apartamentul lui Manafort era superb. Kathleen Manafort, soția lui, o avocată care trecuse de 60 de ani, dar care lui Bannon i s-a părut să nu aibă mai mult de 50, era îmbrăcată în alb și stătea tolănită pe o canapea, de parcă ar fi fost Joan Collins, actrița din serialul *Dinasty*.

– Chiar vreau să-ți mulțumesc pentru că încerci să te implici, i-a spus Manafort. Așa e Donald. Așa acționează el tot timpul.

– Credeam că doar face niște glume proaste cu tine, i-a răspuns Bannon.

Manafort a fluturat din mână expeditiv, apoi a continuat:

– Uite ce e, toată lumea îmi spune că te pricepi foarte bine la presă.

– Ba chiar administrez o pagină web de dreapta. Știu ce înseamnă propaganda.

– Aș vrea să-mi faci un serviciu², i-a spus Manafort, întinzându-i copia unui articol ce urma să apară în *The New York Times*, intitulat „Într-un registru secret din Ucraina sunt menționate plăți pentru șeful de campanie al lui Donald Trump”

Bannon a citit cu voce tare: „Registrelle scrise de mână conțin detalii despre plăți în numerar, nedecarate, în valoare de 12,7 milioane de dolari, pe numele domnului Manafort”. Plățile ar fi provenit, se spunea în articol, de la partidul pro-rus din Ucraina.

– Douăsprezece milioane de dolari, bani gheață, scoși din Ucraina! a exclamat Bannon aproape țipând.

– Poftim? a tresărit doamna Manafort, ridicându-se în picioare.

– Nimic, dragă, a liniștit-o soțul ei. Nu e nimic.

- Și când va fi publicat articolul? a întrebat Bannon.
- Ar putea apărea la noapte.
- Trump știe ceva despre asta?
- Nu, a răspuns Manafort.
- De cât timp știi despre asta?
- De două luni, de când *The New York Times* a început investigațiile, a spus Manafort.

Bannon a citit aproape zece paragrafe din articol. Era o lovitură decisivă. Era sfârșitul pentru Manafort.

- Avocatul meu m-a sfătuit să nu cooperez, a continuat Manafort. El crede că e doar un articol plin de minciuni, scris la comandă.

- Cred că ar trebui să renunți la avocatul tău.
- Mă gândesc la asta.
- Trebuie să-l suni urgent pe Trump... și apoi să ai o discuție cu el, față în față. Dacă articolul apare și el nu știe nimic despre asta, s-a terminat cu tine. Cum naiba ai putut să iei 12,7 milioane, bani gheață?
- Sunt niște minciuni! a izbucnit Manafort. Am avut cheltuieli...

- Ce vrei să spui?

- Sunt doar un consultant general, a explicat el. Am în subordinea mea angajați. Pentru mine au lucrat mulți oameni în Ucraina. Banii s-au dus pe salariile lor. N-am luat nici măcar jumătate de milion din banii ăștia!

- Nu contează. Nu se specifică lucrul ăsta în articol. Se spune doar că tu ai încasat „12,7 milioane de dolari, în numerar“ Corect?

Bannon l-a sunat imediat pe Jared.

- Trebuie să te întorci imediat aici, i-a spus el la telefon ginerelui lui Trump.

Articolul din *The New York Times* despre Manafort a apărut în ediția online a ziarului chiar în acea noapte și în ziarul tipărit a doua zi dimineață³. Așa cum anticipase Bannon, când a aflat,

Trump a fost în pragul unei crize. Pentru că el nu fusese avertizat de nimeni.

Trump l-a sunat mai târziu pe Reince Priebus, pentru a-i transmite că Steve Bannon urma să fie numit director general al campaniei. Priebus a fost uimit să afle că Trump aducea din nou în echipă o persoană cu experiență managerială foarte modestă, însă nu a protestat. El își schimbase strategia în privința site-ului Breitbart, unde lucra Bannon. După ce fusese atacat de Breitbart timp de aproape doi ani, ca făcând parte din „elita” republicană, el abordase o nouă tactică: era mult mai ușor să colaboreze cu Breitbart, căci evita astfel să mai fie linșat mediatic.

Sondajele arătau că 70% din republicani îl susțineau pe Trump. Dar echipa de campanie a acestuia avea nevoie de 90%. Asta însemna că aparatul de partid trebuia atras de partea lui Trump.

– Uite ce e, tu nu mă cunoști, i-a spus Bannon lui Priebus, deși cei doi se mai întâlniseră, în treacăt, cu ani în urmă. Aș avea nevoie să vii aici în această după-amiază. Și adu-o și pe fata aceea, Katie Walsh, despre care am auzit că ar fi o adevărată supervedetă.

Priebus și Walsh, șefa de personal a Comitetului Național Republican, dețineau baza de date cu toți votanții din țară. Bannon voia să se asigure că RNC îl va sprijini pe Trump. Existau zvonuri că donatorii ar fi început să părăsească partidul și se vorbea că toți republicanii încercau să găsească o ieșire din încurcătura provocată de Trump.

– Dar nu este cazul să-ți faci griji, l-a liniștit Priebus. Nu plecăm nicăieri.

– Va trebui să lucrăm împreună, ca o echipă, a spus Bannon.

– Crezi că o poți face?

- Știi ce? Lui Trump nu-i pasă de detalii, i-a spus Bannon, dându-i de înțeles că totul era la latitudinea lor.

Așa cum comenta Bannon mai târziu, cu vulgaritatea care devenise un fel de marcă proprie: „M-am dus și i-am supt-o lui Reince Priebus pe 15 august și i-am spus că nu putem câștiga fără el“

Chiar dacă Trump și echipa lui campanie nu știau, Priebus era conștient că Trump avea nevoie de susținerea totală a RNC. Trump nu avea aproape nici o acțiune în teren, acolo unde se aflau alegătorii, și nu cunoștea unele dintre cele mai elementare noțiuni din abecedarul politicii.

Priebus își petrecuse ultimii ani controlând un uriaș efort de reconstruire a RNC și de transformare a acestuia într-o operațiune bazată pe date. Împrumutând din strategia de succes a campaniei lui Obama, RNC începuse să investească sume enorme – în cele din urmă, peste 175 de milioane de dolari – în analize și uriașe sisteme de date, care monitorizau votanții individuali la alegerile primare și foloseau informațiile obținute în zone împărțite în „brazde“ locale, pe cartiere, supravegheate de armate de voluntari.

Tot timpul existase speranța că, de îndată ce avea să fie decis candidatul republicanilor, RNC urma să-și atașeze masiva și nou-nouța sa caravană electorală la un aparat de campanie deja vast și robust. Cu toate jignirile pe care le înduraseră membrii RNC⁴ în timpul alegerilor primare – la un moment dat Trump numise RNC „o rușine“ și „un gunoi“, afirmând că lui Priebus ar fi trebuit „să-i fie rușine de el însuși“ –, RNC era, de fapt, echipa de campanie a lui Trump.

Primul pas pe care echipele din teren îl aveau de făcut era să obțină voturile exprimate în avans sau ale celor care nu se puteau prezenta la urne în ziua scrutinului național, din partea alegătorilor considerați pro-Trump pentru că înregistraseră

un scor egal sau mai mare de 90 de puncte (pe o scară între 0 și 100), în baza națională de date. În Ohio, din cei aproape șase milioane de alegători, aproximativ un milion aveau punctaj egal sau mai mare de 90. Acest milion avea să fie vizat pentru voturile exprimate în avans, iar echipele de campanie și voluntarii urmau să insiste pe lângă ei până când votul avea să fie exprimat.

După aceea, echipele de campanie urmau să-i convingă să voteze pentru Trump pe cei care aveau scoruri de 60–70 de puncte. Sistemul era conceput să reducă țintirea aleatorie a votanților, în așa fel încât voluntarii și echipele de campanie să-și concentreze eforturile doar asupra acelor alegători care, cel mai probabil, aveau să-l voteze pe Trump.

Schimbările la nivelul conducerii campaniei au fost anunțate pe 17 august. *The New York Times* scria atunci⁵: „Decizia lui Trump privind numirea lui Stephen K. Bannon, președinte al site-ului web Breitbart News, în funcția de director executiv al campaniei sale, a constituit o respingere îndrăznească a eforturilor depuse de republicanii cu vechime de a-l îndepărta pe candidatul lor de discursurile bombastice și încărcate cu imprecășii rasiste care l-au ajutat să fie nominalizat, dar care acum îi amenință candidatura... Însă pentru domnul Trump, aducerea domnului Bannon a fost echivalentul politic al unui desert de consolare.“

Bannon a încercat să stea alături de Trump și să parcurgă împreună cu acesta rafinamentele strategiei și felul cum ar fi trebuit să se concentreze pe anumite state. Dar candidatul nu a manifestat nici cel mai mic interes în a discuta aceste aspecte.

– Am certitudinea metafizică a faptului că veți învinge dacă veți respecta scenariul pe care l-am pus la punct și vă veți compara, prin contrast, cu Hillary Clinton. Toate cifrele sunt în sprijinul nostru, l-a asigurat Bannon pe Trump.

„Mi-am dat seama că eu sunt regizorul, iar el este actorul“, avea să declare Bannon mai târziu.

*

În iulie, Kellyanne Conway participase la Convenția Democraților, desfășurată timp de patru zile în Philadelphia. Ea ascultase discursurile, discutase cu delegații, își făcuse apariția la televizor. Observațiile făcute o ajutaseră să-și formuleze strategia: „Mesajul democraților este că Donald Trump este rău, iar ei nu sunt Donald Trump. Restul mesajului se referea la chestiuni care țineau de rasă, gen, LGBT.”

Conway a inventat sintagma „votanți ascunși ai lui Trump”. Aceștia erau oameni indeciși, cei care nu știau ce aveau să aleagă și își ziceau: „Doamne, tata, bunicul și cu mine am fost toți membri de sindicat. O să votez cu Donald Trump?” Această ultimă propoziție se afla sub un uriaș semn al întrebării. „O să votez cu un miliardar republican?” Un alt uriaș semn de întrebare.

Și mai erau și femeile care spuneau: „Știi, sunt contra avorturilor... dar nu cred că decizia *Roe v. Wade* se va schimba. Însă nu înțeleg de ce viața de zi cu zi e tot mai grea, așa că o să votez cu el.”

O mare parte a presei americane a respins ideea „votanților ascunși ai lui Trump”. Însă baza de date a lui Priebus și Walsh oferea celor de la RNC și echipelor de campanie informații despre aproape toate aspectele vieții posibililor alegători – ce fel de bere preferau, marca și culoarea mașinii pe care o conduceau, cum stăteau cu plata ratelor, ce țigări fumau, care erau vârsta și pregătirea școlară a copiilor lor. Știau cu exactitate dacă oamenii își reinnoiau licențele de vânatoare în fiecare an, dacă erau abonați la reviste de artă sau la publicații liberale, precum *The New Republic*.

În plus, Conway mai spunea: „Nu există nici măcar un singur votant ascuns al lui Hillary în toată țara. Toți votanții ei își manifestă deschis opțiunea politică.” Despre Clinton, ea afirma: „Nu pare să aibă vreun mesaj. Dacă aș fi în locul ei, aș găsi un mesaj de campanie. Ba chiar aș cumpăra un mesaj de campanie.

Și ar trebui să fie ceva foarte înălțător, pozitiv și optimist. Dar tot ceea ce am văzut până acum, în ceea ce o privește, nu este optimism.”

Clinton nu reușise să atingă limita de 50% în opt state-cheie, unde Obama câștigase de două ori cu peste jumătate din voturi. Conway era de acord cu Bannon că, dacă Trump muta atenția către persoana Hillary Clinton, și nu către el însuși, ar fi putut să-i cucerească pe acei „votanți ascunși”. În cazul în care cursa electorală rămânea concentrată asupra lui Donald Trump, „probabil vom pierde”, credea ea.

Repetând impresia pe care i-o lăsase în urmă cu șase ani, în 2010, când îl întâlnise pentru prima oară pe Trump, Bannon spunea: „Efectiv aveam de-a face cu un Archie Bunker... El este Tiberius Gracchus” – populistul roman din secolul al II-lea î.Hr., care pledase pentru trecerea pământurilor aristocrației în proprietatea săracilor.

Bannon a analizat programul perioadei următoare – se apropia săptămâna dedicată educației, apoi săptămâna puterii feminine. A treia săptămână era dedicată micilor întreprinzători. De parcă nu Trump ar fi candidat, ci George Bush Sr., în anii 1980. Un club country republican clasic.

– Aruncați prostiile astea la gunoi, a cerut el, sugerându-i în schimb un nou plan lui Jared Kushner.

Trump se afla în spatele lui Hillary cu procente formate din două cifre în fiecare stat important. Eforturile lor urmau să se desfășoare în trei etape.

Prima etapă se întindea pe parcursul următoarelor șase săptămâni, de la mijlocul lunii august până pe 26 septembrie, când era programată prima dezbatere televizată cu Hillary. Bannon era convins că, dacă ar fi putut obține în această perioadă între cinci și șapte puncte, puteau pune bazele unei eventuale victorii.

Urmau cele trei săptămâni de dezbateri. Aceasta era o perioadă extrem de riscantă. Bannon știa că Trump nu era pregătit

pentru debateri: „Hillary o să-l distrugă, pentru că este cea mai bună“, avertiza el. Singurul mod prin care dezbaterile putea fi gestionată era spontaneitatea. Iar Trump nu avea probleme în a fi imprevizibil. „Vom lua doar decizii de ultim moment în aceste dezbateri. Este singurul lucru pe care-l putem face... Trump se poate descurca și poate face conexiuni“, sugera el, deși era pesimist: „O să fim zdrobiți... O să pierdem teren în dezbaterile unu la unu.“

A treia etapă era reprezentată de ultimele trei săptămâni până la alegeri – de la dezbaterile finale până pe 8 noiembrie. Bannon a considerat campania de strângere de fonduri organizată de Steve Mnuchin, fost angajat al Goldman Sachs și responsabilul financiar al campaniei, drept o glumă proastă. Era momentul să apeleze la finanțele lui Trump însuși. Un candidat putea cheltui, potrivit legii americane, sume nelimitate din banii proprii.

Bannon a declarat că, potrivit datelor pe care le deținea, Trump ar fi putut câștiga în Ohio și Iowa. De asemenea, era necesar să câștige în Florida și Carolina de Nord. Apoi, Pennsylvania, Michigan, Wisconsin și Minnesota le puteau reveni republicanilor. Totul părea o fantezie de proporții colosale.

– Acesta este *Götterdämmerung*, bătălia finală, a spus el.

Plecarea lui Manafort a fost anunțată pe 19 august. Pe 22, revista *Time*⁶ a apărut având pe copertă un desen ce reprezenta chipul stilizat al lui Trump dispându-se, însoțit de titlul: „Meltdown“ („Dizolvarea“).

CAPITOLUL 4

Semne ale „amestecului” sau implicării digitale rusești, cum le numea Agenția Națională de Securitate (NSA), au apărut mai întâi în listele computerizate ale comisiilor electorale locale și statale, unde erau înregistrați alegătorii, în vara anului 2015. Acest fapt a fost semnalat mai întâi în Illinois¹, răspândindu-se apoi în alte 21 de state din toată țara.

Pe măsură ce NSA și FBI culegeau tot mai multe informații despre aceste intruziuni cibernetice, directorul serviciilor naționale de informații, James Clapper, se temea că Rusia ar putea folosi datele pentru a schimba sau manipula, în vreun fel, voturile. Dar aceasta era Rusia, și-a spus el. Rușii încercau întotdeauna să le creeze probleme.

Clapper a avut grijă ca informația inițială să fie inclusă în informările zilnice (President’s Daily Brief – PDB) către președintele Obama, un dosar informativ supus celui mai înalt grad de securitate. Obama citea aceste informări în fiecare zi, pe un iPad preprogramat, pe care îl returna. Dispozitive iPad similare erau distribuite de funcționari desemnați și secretarului de stat, secretarului Apărării, consilierului pentru securitate națională și directorului CIA, deși în cazul acestora funcționarii rămâneau în cameră cât timp demnitarii citeau informarea, apoi solicitau să li se înapoieze imediat iPad-urile.

În iulie 2016², WikiLeaks și DC Leaks, un alt site cunoscut pentru difuzarea de materiale militare și guvernamentale secrete, au început să publice corespondențe e-mail furate de pe serverul Comitetului Național Democrat (Democratic National Committee – DNC) de către un grup de hackeri ruși care se intitulau „Cozy Bear” sau „Fancy Bear”

Informațiile furnizate de serviciile secrete privind amestecul rusesc au provocat o profundă îngrijorare la nivelul Consiliului Securității Naționale al administrației Obama. Cu timpul, informațiile deveneau tot mai clare și mai convingătoare.

Ar fi trebuit oare ca președintele Obama să apară la televiziunea națională, la o oră de vârf, și să anunțe aceste descoperiri? Un astfel de gest n-ar fi fost interpretat ca un atac la adresa lui Trump, în încercarea de a crea o legătură între candidatul republican și Rusia? Nu s-ar fi creat impresia că președintele în funcție se amesteca în alegeri, încercând să încline balanța în favoarea candidatului susținut de partidul său?

Dar și tăcerea avea riscurile ei. S-ar fi iscat reacții de genul: „O, Doamne, știm despre acest amestec al rușilor, însă nu acționăm, nu spunem nimic opiniei publice?” După alegeri, ar fi urmat o ripostă dură la adresa lui Obama și a echipei sale de securitate națională.

În cazul, foarte puțin probabil și aproape de neconceput, în care Trump ar fi câștigat, iar informațiile ar fi devenit publice, ar fi urmat inevitabil întrebări de genul: Ce au știut? Când anume au aflat? Și cum au acționat?

John O. Brennan, directorul CIA, a pledat vehement împotriva dezvăluirii faptelor. Brennan voia să protejeze resursele umane ale agenției. „Înțelegeți dilema în care ne aflăm”, avea să spună el mai târziu, referindu-se la el însuși și la CIA, ca instituție. Regula sacră, dar nescrisă, era PROTEJAREA SURSELOR. Totuși, el voia să acționeze într-un fel.

Brennan urma să discute cu omologul său, șeful serviciilor de informații rusești, Aleksandr Bortnikov, despre Siria și despre hărțuirea diplomaților americani. El l-a întrebat pe Obama dacă putea ridica și chestiunea amestecului rusesc în alegerile americane, în timpul convorbirilor cu Bortnikov.

Obama a aprobat cererea, solicitând însă o abordare discretă.

Astfel, pe 4 august, Brennan i-a spus lui Bortnikov: „Vă amestecați în alegerile noastre. Știm asta. Avem toate informațiile.”

Însă Bortnikov a negat categoric orice implicare.

A doua zi, pe 5 august³, Mike Morell, care fusese director adjunct al CIA între 2010 și 2013 și de două ori director plin al instituției, a publicat un editorial în *The New York Times*, cu titlul: „Am condus CIA. Acum o susțin pe Hillary Clinton.” Morell îl acuza pe Trump că ar fi „un agent involuntar al Federației Ruse”.

Clapper a fost desemnat să informeze așa-numita „Bandă a celor Opt” din Congres – patru lideri democrați și republicani din Senat și Camera Reprezentanților, plus cei patru președinți și vicepreședinți ai comitetelor de informații ai Camerei și Senatului.

Clapper a fost uimit de cât de partizani erau acești lideri. Republicanii au respins punct cu punct informarea. Democraților le-a plăcut însă fiecare pasaj și l-au asaltat pe Clapper cu întrebări despre surse și detalii. El a părăsit întâlnirea dezamăgit de faptul că domeniul informațiilor devenea tot mai mult un alt teren de fotbal politic între democrați și republicani.

Prin toamnă, rapoartele serviciilor de informații au dezvăluit că Moscova – ca aproape oricine altcineva – considera că era foarte probabil ca Hillary Clinton să câștige cursa prezidențială. Strategia campaniei de influență dusă de președintele rus, Vladimir Putin, s-a schimbat atunci, concentrându-se pe subminarea viitorului mandat al lui Clinton.

Clapper și secretarul pentru Securitate Internă, Jeh Johnson, erau cei mai nerăbdători să alerteze opinia publică americană în privința amestecului rusc. Vineri, pe 7 octombrie, la ora trei după-amiază⁴, ei au dat publicității o declarație comună, acuzând oficial Rusia că încearcă să se amestece în alegerile din SUA, fără să specifice în documentul lor numele lui Putin.

„Comunitatea de informații a SUA este convinsă că guvernul rus a dirijat recente spargerii de e-mailuri ale unor persoane și instituții americane. Aceste furturi și scurgeri de informații sunt menite să interfereze cu procesul electoral american. Doar oficiali ruși de rang foarte înalt ar fi putut autoriza aceste activități.”

Clapper, Johnson și echipa de campanie a lui Clinton se așteptau ca aceasta să fie principala știre a sfârșitului de săptămână, ca și reporterii care începuseră deja să-și scrie articolele.

Dar o oră mai târziu⁵, la ora patru și cinci minute, David Fahrenthold, de la *The Washington Post*, publica un articol intitulat „Trump, înregistrat în timpul unei discuții extrem de jignitoare despre femei, în 2005”

Ziarul a publicat și o înregistrare audio din emisiunea *Access Hollywood*, difuzată de NBC, în care Trump se lauda, făcând remarci grobiene, cu aventurile lui sexuale. El spunea că putea pipăi și săruta femeile după bunul lui plac. „Când ești vedetă, ele te lasă s-o faci”, afirmase Trump. „Poți să faci orice. Apucă-le de păsărică.”

Înregistrarea de la *Access Hollywood* a reprezentat un cutremur politic. Povestea cu implicarea Rusiei în alegeri efectiv a dispărut. „M-am așteptat ca această poveste să aibă o influență remarcabilă în zilele următoare”⁶, avea să declare Jeh Johnson mai târziu. „Și că va atrage după sine o discuție cu și mai multe întrebări din partea presei.” Însă presa „a preferat să vâneze detalii ale celeilalte povești, din cauza lăcomiei și pentru că acolo era vorba de sex și de pipăit femei”.

Trump a făcut o scurtă declarație⁷ pentru *The Washington Post*: „Aceasta a fost o discuție privată, purtată în glumă, acum mulți ani. Bill Clinton a spus lucruri și mai grave, pe terenul de golf, nici nu se compară. Dar, dacă am ofensat pe cineva, cer scuze.”

După mai puțin de jumătate de oră, la ora patru și jumătate, WikiLeaks a acaparat atenția presei, publicând mii de mesaje

e-mail furate de pe contul personal al șefului campaniei lui Clinton, John Podesta. Ele dezvăluiau extrase ale discursurilor plătite ținute de Hillary Clinton în fața finanțiștilor de pe Wall Street, pe care ea refuzase să le facă publice, e-mailuri ale lui Podesta către membrii echipei de campanie și corespondența purtată între echipa de campanie a lui Clinton și președintele Comitetului Național Democrat (Democratic National Committee – DNC), Donna Brazile, referitoare la întrebări și subiecte care trebuiau abordate în cursul următoarelor dezbateri și evenimente.

După miezul nopții – și după ore întregi de reacții indignate⁸ față de înregistrarea de la *Access Hollywood*, venind din partea întregului spectru politic – Trump a difuzat o declarație video, în care cerea scuze: „N-am spus niciodată că aș fi un om perfect... aceste cuvinte nu reflectă adevărata mea persoană. Dar le-am rostit, am greșit și cer iertare... Promit să fiu un om mai bun de mâine și să nu vă abandonez niciodată. Să fim cinstiți. Trăim într-o lume reală. Acest lucru nu este altceva decât o încercare de deturnare a atenției... Bill Clinton a abuzat fizic femeii, iar Hillary le-a amenințat, atacat, umilit și intimidat pe victimele soțului ei... Ne vedem la dezbaterile de duminică.”

Înaltul comandament al campaniei lui Trump s-a reunit a doua zi dimineață, sâmbătă, pe 8 octombrie, în penthouse-ul din Trump Tower.

– Sponsorii s-au retras. Toată lumea a depus armele. Paul Ryan va renunța și el să-l mai sprijine pe Trump în această după-amiază, i-a spus Priebus lui Bannon.

Pierderea oamenilor cu bani și a președintelui republican al Camerei Reprezentanților anunța sfârșitul.

– S-a terminat, a adăugat Priebus.

– Cum adică s-a terminat? Ce vrei să spui? a întrebat Bannon.

– Toți își retrag sprijinul pentru Trump. Nu știu nici măcar dacă Pence va rămâne alături de el.

Însuși credinciosul Mike Pence, partenerul de candidatură al lui Trump, avea îndoieli.

- Ai înnebunit? E doar o înregistrare, omule! a replicat Bannon.
- Nu înțelegi, a spus Priebus. E sfârșitul.

Echipa s-a reunit la reședința lui Trump. Trump s-a așezat pe tronul său de aur.

- Cum stăm cu procentele? a întrebat el. În regulă, hai să-i dăm drumul... Chiar aș vrea să știu care e recomandarea voastră? Care e sfatul vostru?

- Aveți două variante, a început Priebus. Fie abandonați cursa acum, fie o continuați și riscați să pierdeți cu cel mai catastrofal scor din istoria alegerilor americane și să fiți umilit pe viață. Toată lumea mă pisează. Am discutat cu fiecare lider, fiecare congressman, fiecare senator, fiecare om important din Comitetul Național Republican – sunt înnebuniți. Și toți îmi spun că fie o să pierdem într-un mod dezastruos, fie renunță cât mai curând. Nu am putut să obțin altceva.

- Ei bine, a spus Trump, mă bucur că pornim discuția într-o notă pozitivă.

- Hei, mă lași cu rahaturile astea? i-a spus Bannon lui Priebus. Astea sunt rahaturi.

- Dacă vreți să vă retrageți chiar acum, a continuat Priebus netulburat, Pence e pregătit să candideze, iar Condi Rice va veni ca vicepreședinte.

Rice fusese consilieră de securitate națională și secretar de stat în mandatul lui George W. Bush.

- Așa ceva nu se va întâmpla, s-a răstit Bannon. E ridicol. E absurd, la naiba!

În mai puțin de două luni de când el conducea campania, diferența dintre Trump și Clinton se înjumătățise datorită nenumăratelor mitinguri. Trump era de-acum popular ca un adevărat star rock.

Guvernatorul de New Jersey, Chris Christie, stătea pe scaun, îmbrăcat în trening și purtând pe cap o șapcă sport.

– Aici nu vorbim despre campanie, a spus Christie, cu un aer dramatic. Campania s-a terminat. E vorba despre compania ta. Ai muncit toată viața. Dar trebuie să salvezi compania pentru copiii ăștia – a arătat el spre fiul lui Trump, Donald Jr., și spre ginerele Jared Kushner – sau compania e distrusă.

Rudy Giuliani a intervenit spunând că Trump avea mai puțin de 50% șanse de câștig:

– Practic, ai 40% șanse.

– Să luăm legătura cu cei de la *60 Minutes*? a întrebat Kellyanne Conway. Ea propunea o mărturisire publică. O puteți face duminică, fiindcă dezbaterea e duminică... Sau puteți suna la ABC sau NBC, pentru ca ei să-l filmeze pe domnul Trump pe canapea, cu Ivanka de o parte și Melania de cealaltă parte, cerând scuze cu lacrimi în ochi.

Melania Trump se alăturase întâlnirii și se plimba prin spatele canapelei, aceeași pe care Conway propunea ca familia Trump să stea așezată. Era evident că clocotea de nervi.

– Nu fac asta! a exclamat Melania, fluturând din mână, cu accentul ei sloven. În nici un caz. Nu, nu, nu!

Bannon credea că ea avea asupra lui Trump o influență mai mare decât oricare altă persoană și că putea face diferența între cine juca teatru și cine spunea adevărul. „În culise, femeia asta e ca un baros!”, mărturisea el.

– Tu ce crezi? l-a întrebat Trump pe Bannon.

– Sunt sută la sută convins, a replicat acesta.

– Convins de ce? s-a mirat Trump.

– Am certitudinea metafizică totală că veți câștiga.

Când vorbea, Bannon repeta adesea sintagma cu convingerea lui de „sută la sută”.

– Mai lasă-mă cu prostiile astea, a zbierat Trump. Sunt sătul de sută la sută. Vreau să știu ce crezi de fapt.

Priebus nu era sută la sută convins și se gândea că nimeni din încăperea nu era. El își dădea seama că Trump era supărat pe el însuși.

– Sunt sută la sută convins, a repetat Bannon. Domnule Trump, tocmai ați declarat că a fost o discuție privată, purtată în glumă. Susținătorii vor continua să vă sprijine. Le pasă mai mult de salvarea țării lor decât de asemenea discuții.

Comparația cu Bill Clinton i se păruse lui Bannon foarte discutată:

– O să mergem în continuare pe direcția asta: vom compara vorbele dumneavoastră cu faptele lui Clinton.

Bill Clinton i se împotriva lui Trump la fel de mult ca Hillary Clinton, acum poate mai mult ca niciodată.

– Și cum o să facem asta? a întrebat Trump.

– Jared și cu mine am rezervat sala de bal de la Hilton pentru diseară, la ora 8. O să postăm un anunț pe Facebook și o să avem o mie de pământuri – unul dintre termenii pe care Bannon îl folosea când vorbea despre susținătorii fanatici ai lui Trump – cu șepci roșii. Și o să organizați un miting, unde o să atacați presa. O să dublăm miza! Să-i ia dracul! Corect?

Trump părea încântat. Ceilalți însă respingeau întru totul ideea. Confruntarea a fost crâncenă, dar, în cele din urmă, s-a ajuns la un compromis.

Conway urma să sune la postul de televiziune ABC și să stabilească sosirea lui David Muir, prezentatorul celor de acolo, cu elicopterul. Giuliani și Christie aveau să scrie un discurs de început pentru Trump, apoi Muir putea face un interviu de zece minute.

Bannon considera însă o asemenea măsură drept sinucidere politică sigură. Ea avea să pună în mod sigur capăt campaniei, iar Trump ar fi pierdut la 20 de procente diferență. În schimb, el voia să le dea un semnal clar celor de la Hilton în privința mitingului, deoarece sala trebuia plătită cu bani gheață. Priebus a repetat că Trump trebuia, pur și simplu, să abandoneze:

– Oameni buni, nu vă dați seama ce faceți. O să vă prăbușiți.

Reprezentanți de marcă ai republicanilor au început să-l sune pe Trump, cerându-i să facă un pas înapoi, în favoarea lui Mike Pence, care tocmai participase la câteva mitinguri de campanie în Ohio. Știrea despre înregistrarea difuzată de *Access Hollywood* îl afectase profund și pe acesta.

Cu puțin înainte de ora unu după-amiază, Pence⁹ a dat publicității o declarație în care spunea: „Ca soț și tată, am fost ofensat de cuvintele și de acțiunile descrise de Donald Trump în înregistrarea video de acum 11 ani și difuzată ieri. Nu-i scuz remarcile și nu i le pot apăra. Sunt recunoscător că și-a exprimat public scuzele și a cerut iertare în fața poporului american. Ne rugăm pentru familia lui și așteptăm să ne arate ce este în sufletul său când va apărea în fața națiunii, mâine seară.”

Circulau zvonuri că Pence îi dăduse lui Bannon o scrisoare sigilată, îndemnându-l pe Trump să se retragă.

Două ore mai târziu, Melania Trump¹⁰ a făcut și ea o declarație publică: „Cuvintele folosite de soțul meu sunt inacceptabile și deranjante pentru mine. Ele nu-l reprezintă însă pe omul pe care îl cunosc. El are mintea și inima unui lider. Sper ca oamenii să accepte scuzele lui, așa cum am făcut-o și eu, și să se concentreze asupra problemelor importante cu care se confruntă națiunea noastră și lumea întreagă.”

La ora 4 fără 20, Trump a publicat un mesaj pe Twitter¹¹: „Presa și sistemul politic vor din toată inima să mă scoată din cursă. NICIODATĂ NU VOI ABANDONA ÎNSĂ CURSA. NICIODATĂ NU-MI VOI ABANDONA SUSȚINĂTORII! #MAGA (Make America Great Again – n.tr.).”

Trump s-a așezat pe un scaun. Pregătirile pentru interviul de pe ABC au început în ritm alert – cu siguranță evenimentul avea să depășească toate recordurile de audiență. Giuliani și Christie i-au înmănat lui Trump o listă cu sugestiile lor. „Am folosit un limbaj inadecvat, inacceptabil pentru un președinte”, a citit Trump. Era un discurs politic – nu avea nimic din stilul lui

Trump, se vedea că e opera lui Giuliani și a lui Christie. Trump a devenit imediat ursuz și îmbufnat.

– Nu pot să fac asta, a izbucnit el. E un rahat! E slab. Voi, băieți, sunteți slabi.

Bannon și-a dat seama de gravitatea situației. Era absolut necesar ca Trump să tacă.

– Donald, nu știi dacă înțelegi, a încercat Christie să-l convingă.

– Donald, Donald, Donald, trebuie să faci asta. Gândește-te la mamele din suburbii, a intervenit și Giuliani.

Timpul se scurgea implacabil.

– Cum faci să oprești povestea asta? a întrebat-o Bannon pe Conway.

– N-o mai poți opri, a replicat ea. Presa e deja aici – echipa de la ABC și David Muir.

– Cum faci să oprești povestea asta? a repetat Bannon.

– Nu înțelegi? E în joc toată credibilitatea mea. Nu mai poți opri nimic. Lucrurile s-au pus în mișcare. Emisiunea va avea loc, a spus Conway.

– Ba nu va avea loc, i-a replicat Bannon. Trump nu trebuie să facă asta. Și dacă o face, încearcă să faci o înregistrare, a continuat el, nu-l poți lăsa să vorbească într-un interviu în direct. O să fie făcut bucăți!

Trump nu era genul de om care să ceară iertare sau să se căiască și, cu siguranță că, dacă ar fi încercat să se scuze, s-ar fi contrazis singur.

Așa că au încercat să-i rescrie discursul. Trump a citit doar două rânduri și s-a oprit:

– Eu n-o să spun așa ceva, a protestat el.

Geamurile Turnului Trump erau groase, dar chiar și prin ele răzbătea vuietul făcut de mulțimea susținătorilor lui Trump aflați în stradă – o dezlănțuire furioasă a „deplorabililor”, care adoptaseră bucuria acest termen cu care Hillary Clinton îi ironizase.

– Auziți-i! Sunt oameni mei, a strigat Trump. O să cobor la ei. Nu vă faceți griji în privința mitingului. O să merg la ei chiar acum.

– Nu puteți pleca, a insistat un agent al serviciilor secrete. Nu părăsiți clădirea.

– Ba o să cobor, a insistat Trump și a s-a îndreptat spre ușă. E ceva grozav!

– Nu puteți anula interviul pentru ABC..., a încercat să intervină Conway

– Nu-mi pasă! N-am de gând să dau nici un interviu. A fost o idee tâmpită. N-am vrut niciodată să fac așa ceva.

Bannon se pregătea să-l urmeze pe Trump în lift, când Christie l-a oprit:

– Tu mai rămâi o clipă.

Bannon a rămas pe loc, în timp ce Trump a coborât însoțit de Conway, Donald Jr. și agenții serviciilor secrete.

– Tu ești problema, i-a spus Christie lui Bannon. Tu ai fost problema încă de la început.

– Ce tot vorbești?

– Tu ești incitatorul. Tu scoți din orice om cele mai ticăloase instincte ale lui. Povestea cu candidatura s-a terminat și tu vei fi învinovățit de eșec. De fiecare dată când Trump a luat-o razna, tu l-ai încurajat. Povestea se va încheia cu un eșec umilitor.

Christie stătea chiar în fața lui Bannon, amenințător. Bannon s-a abținut cu greu să-i spună: „Umflatu’ naibii, hai să ne batem chiar aici“

– Domnule guvernator, i-a răspuns el, în schimb, avionul pleacă mâine. (Urmau să se îndrepte spre St. Louis, pentru a doua dezbatere prezidențială.) Dacă urci în avion înseamnă că ești în echipă.

Ajunși jos, agenții serviciilor au acceptat un compromis. L-au lăsat pe Trump să iasă în stradă, dar pentru foarte scurt timp. În mulțime puteau exista tot felul de nebuni înarmați, riscul era uriaș. În fața clădirii se afla o mulțime pestriță

și gălăgioasă, un amestec de suținători și contestatari ai lui Trump.

La ora 4 și jumătate, Trump a ieșit din clădire, salutând mulțimea și strângând mâinile tuturor preț de câteva minute, flancat de agenți ai serviciilor secrete și de polițiști din New York.

– Veți rămâne în cursa prezidențială?¹² a întrebat un reporter.

– Sută la sută! a răspuns Trump.

Cu excepția lui Rudy Giuliani, nimeni din echipa de campanie a lui Trump nu a vrut să apară în talk-show-urile de duminică dimineață. Priebus, Christie, chiar și mereu disponibilă și îmbatabila Conway fuseseră invitați la acele emisiuni, însă toți și-au anulat participarea.¹³

Giuliani a apărut în schimb la toate cele cinci emisiuni televizate, completând ceea ce se numea „un Ginsburg total” – sintagmă care îi poartă numele lui William H. Ginsburg, avocatul Monicăi Lewinsky, care a apărut, pe 1 februarie 1998, la toate cele cinci programe duminicale.

Giuliani a oferit sau a încercat să ofere¹⁴ același discurs, la fiecare emisiune: cuvintele lui Trump fuseseră „groaznice, condamnabile și total nepotrivite”, dar el ceruse scuze. Trump nu mai era același om din 2005, de când fusese făcută înregistrarea. Campania prezidențială, „transformațională”¹⁵, îl făcuse să devină o cu totul altă persoană. În plus, spunea el, discuțiile lui Hillary Clinton în cazul Goldman Sachs, discuții dezvăluite prin publicarea de către WikiLeaks a e-mailurilor lui John Podesta, demonstrau o familiaritate cu magnații de pe Wall Street care contrasta flagrant cu pozițiile ei liberale. Națiunea americană ar fi trebuit deci s-o judece mult mai aspru pe Hillary, nu pe Trump.

Bannon, care de obicei nu urmărea talk-show-urile de duminică dimineață, de această dată a rămas în fața televizorului. Dimineața aceea a fost o adevărată lovitură. Când prezentatorul

CNN Jake Tapper a spus că vorbele lui Trump fuseseră o definiție a hărțuirii sexuale „cu adevărat ofensivă, de cel mai jos-nic nivel posibil”¹⁶, Giuliani a fost nevoit să-i dea dreptate. „Da, așa este”, a recunoscut el.

Giuliani era epuizat, stors de toate puterile, însă și-a dovedit pe deplin devotamentul și prietenia. A făcut tot ce a fost cu putință, apelând frecvent și insistent la catolicismul său¹⁷:

– Ca om credincios, îți mărturisești păcatele și devii ferm hotărât să nu le mai repeți. Iar preotul te iartă de păcate și apoi e de așteptat să devii un alt om. Vreau să spun că noi credem că oamenii din această țară se pot schimba.

Giuliani, împleticindu-se de oboseală, ca un om beat, s-a urcat pe urmă în avionul care urma să-i ducă pe toți la dezbaterile de la St. Louis. S-a așezat lângă Trump, care se afla la masă, purtând ochelarii de citit. Trump și-a ridicat privirea spre fostul primar.

– Rudy, ești un bebeluș, a tunat el. N-am văzut în viața mea o apărare mai proastă. Ți-au dat jos scutecele în direct. Ai fost ca un copil care trebuie schimbat. Când o să devii bărbat?

După care s-a întors spre ceilalți și li s-a adresat, privindu-l mai ales pe Bannon:

– De ce l-ați scos în față? El nu mă poate apăra. Am nevoie de cineva care să mă apere. Unde sunt oamenii mei?

– La ce vă referiți? Omul ăsta e singurul care a vrut să meargă acolo, a răspuns Bannon.

– Nu vreau să aud asta, l-a repezit Trump. A fost o gafă. N-ar fi trebuit să meargă acolo. E slab. Ești slab, Rudy. Ai pierdut meciul.

Giuliani a încremenit, fără să spună nici un cuvânt, cu chipul golit de orice expresie.

Mai era foarte puțin până când avionul urma să decoleze, iar Chris Christie încă nu apăruse.

– Să-l ia dracu' pe tipul ăsta, a spus Bannon și avionul a decolat.

CAPITOLUL 5

Giuliani spusese de două ori¹, la CNN și la NBC, că el nu anticipa ca Trump să abordeze viața particulară a lui Bill sau Hillary Clinton la dezbateră din acea seară. Însă Bannon aranjase deja ceea ce el considera că va fi o lovitură mortală, venită la momentul oportun.

Patru dintre femeile care pretindeau că Bill Clinton le hărțuisese sau pe care Hillary încercase să le intimideze urmau să fie prezente la dezbateră, i-a explicat Bannon lui Trump. Ele erau Paula Jones – care susținea că fostul președinte se dezbrăcase în fața ei și cu care Clinton ajunsese la o înțelegere, plătindu-i 850 000 de dolari în schimbul retragerii acuzațiilor de hărțuire sexuală, Juanita Broadrick – care pretindea că fusese violată de Clinton, Kathleen Willey – care susținea că ar fi fost agresată sexual chiar în Casa Albă de Bill Clinton și Kathy Shelton – care afirma că la 12 ani fusese victima unui viol, iar Hillary Clinton, avocata violatorului, o jignise profund.

Era un fel de listă de Oscar din trecutul lui Bill Clinton, care aducea în prim-plan amintiri din perioada tulbure petrecută de el în Arkansas și la Casa Albă.

Înainte de dezbateră, Bannon a propus o conferință de presă intempestivă, în care cele patru femei să apară la aceeași masă cu Trump.

– Ticăloșii din presă vor crede că îi chemăm pentru pregătirile de dinaintea dezbaterii finale. O să-i invităm în sală, iar femeile vor fi acolo. Și pe urmă intrăm în direct! O să fie exploziv!

Era tactica pământului pârjolit, exact așa cum îi plăcea lui Bannon.

Toată ziua, Trump publicase pe Twitter link-uri către articolele apărute pe Breitbart, cu referire la acuzațiile lui Clinton.

– Îmi place, a spus Trump, stând în picioare, cu o atitudine țanțoșă. Chiar îmi place!

Seara, cu puțin înainte de ora 7 și jumătate², reporterii au intrat în sala de la St. Louis Four Seasons, unde Trump și cele patru femei îi așteptau. Bannon și Kushner stăteau în spatele sălii, rânjind.

La ora 7:26, Trump a scris un mesaj pe Twitter³: „Intrați pe #FacebookLive alături de mine, căci îmi voi încheia pregătirile pentru #dezbateră finală” – transmițând, efectiv, în direct, evenimentele, căci CNN i-a preluat mesajul.

Cele patru femei s-au dezlănțuit în fața microfoanelor.

– Faptele vorbesc mai mult decât cuvintele, a spus Juanita Broadrick. Poate că domnul Trump a rostit niște cuvinte nepotrivite, dar Bill Clinton m-a violat, iar Hillary Clinton m-a amenințat.

Organizatorii dezbaterii le-au împiedicat pe acuzațiile lui Clinton să stea în loja rezervată VIP-urilor, chiar în partea din față a sălii, așa cum plănuse Bannon, așa că ele au plecat de acolo și s-au așezat în primul rând al locurilor rezervate publicului.

Încă de la începutul discuției, unul dintre moderatorii dezbaterii, Anderson Cooper, de la CNN, a scos caseta de la *Access Hollywood*⁴, spunând:

– Aceasta este o hărțuire sexuală, domnule Trump. V-ați lăudat că ați hărțuit sexual femei. Înțelegeți acest lucru?

– Când trăim într-o lume în care ISIS decapitează oameni... în care există războaie și priveriști îngrozitoare, absolut îngrozitoare, peste tot, și se întâmplă atâtea lucruri rele... da, sunt foarte stânjenit de ce am spus și detest asta, dar era o discuție privată, între prieteni, a fost unul dintre acele lucruri pe care nu le spui decât în glumă. În schimb, eu voi distruge ISIS! a parat Trump lovitura.

Puțin mai târziu, Trump a spus:

– Dacă vă uitați la Bill Clinton, veți vedea că lucrurile stau și mai rău. Eu am aruncat niște vorbe, el însă a comis fapte... Nimeni, în toată istoria politicii din această țară, nu s-a comportat atât de abuziv față de femei cum a făcut-o el.

Apoi, Trump a anunțat că Paula Jones și Kathy Shelton se aflau în public și a adăugat:

– Când Hillary... analizează cuvintele pe care le-am spus acum 11 ani, cred că face un lucru dezonorant și ar trebui să-i fie rușine de ea însăși.

Moderatoarea Martha Raddaz, de la ABC, a trebuit să intervină și să solicite spectatorilor să se oprească din aplaudat, pentru ca Hillary Clinton să poată vorbi.

Bossie, acum adjunctul directorului de campanie, Bannon, s-a implicat în gestionarea zilnică a sutelor de decizii luate în ritm accelerat și a aflat rapid cine deținea adevărata autoritate. Se afla într-o ședință cu Bannon, Conway și Kushner, unde trebuia obținută, să zicem, aprobarea pentru următoarele trei spoturi de campanie. Bossie transmitea decizia luată responsabilului cu reclamele digitale, dar apoi avea surpriza să descopere că spoturile nu apăreau nicăieri.

– Ce naiba? se înfuria el. Ți-am spus ce trebuie să faci. Am avut o ședință, am decis asta.

– O, nu, nu, i se spunea. După ce ne-ai comunicat ce să facem, a venit Jared și ne-a spus să nu mai facem.

Acesta a fost „un moment foarte important, cu adevărat revelator”. Dacă Jared Kushner nu era pe deplin convins de utilitatea unui anumit lucru, acel lucru nu se întâmpla. Așadar, după întrunirile în care se luau decizii, Bossie mergea mai întâi la Kushner, pentru a se asigura că înțelesese ce dorea acesta. Fără să aibă nici o titulatură oficială, Kushner era adevăratul conducător al campaniei, mai ales în privința chestiunilor

financiare. El știa că socrul său era foarte zgârcit când venea vorba de banii lui, așa că Jared trebuia să semneze pentru fiecare dolar cheltuit.

Kushner a strâmbat din nas atunci când Bannon a sugerat că Trump ar trebui să investească 50 de milioane de dolari din propria avere, pentru a-și susține campania prezidențială.

– N-o să-ți scrie niciodată un cec de 50 de milioane de dolari, i-a spus Kushner lui Bannon în luna august.

– Amice, i-a răspuns Bannon, trebuie să facem asta; și chiar foarte repede. În curând, Trump avea să se afle, în sondaje, umăr la umăr cu Hillary. Trebuie să ieșim la televizor cu ceva, i-a replicat Bannon, subliniind că în acel moment era absolut necesar ca Trump să se implice financiar în duelul cu contracandidata sa. O să avem nevoie de cel puțin 50 de milioane de dolari. O să fie nevoit să scrie cecul.

Potrivit legilor și reglementărilor electorale americane, un candidat poate contribui la propria campanie cu câți bani vrea, fără să existe o limită în acest sens.

– N-o s-o facă niciodată, a insistat Kushner.

– E vorba despre a fi sau a nu fi viitorul președinte al Statelor Unite!

– Steve, dacă nu-i demonstrezi că va fi sigur învingător – vreau să spun la o diferență de trei până la cinci puncte, el n-o să-ți scrie niciodată un cec pentru suma asta.

– Cred că ai dreptate, a încuviințat Bannon.

– Poate vom reuși totuși să obținem 25 de milioane, a continuat apoi Kushner, adăugând: el nu are atât de mulți bani lichizi.

După ultima dezbatere prezidențială, desfășurată la Las Vegas, pe 19 octombrie, Trump s-a întors la New York. Mai erau doar trei săptămâni până la alegeri.

Bannon, Kushner și Mnuchin, fostul director de la Goldman Sachs, i-au prezentat lui Trump un plan prin care acesta urma să doneze 25 de milioane de dolari pentru campania sa.

– Nici să nu vă gândiți, s-a înfuriat Trump. La naiba! Nu fac așa ceva.

Dar unde erau faimoșii sponsori de anvergură pentru cauza republicană?

– Unde naiba sunt banii? Unde sunt toți banii de la tipii ăștia? Jared, tu trebuia să aduni toți banii ăștia. Eu n-am de gând să pun bani de la mine!

A doua zi, cei trei au revenit cu o nouă propunere, de data asta pentru 10 milioane de dolari, și i-au prezentat-o lui Trump pe când se aflau în avion. Banii respectivi nici măcar n-ar fi fost un împrumut, ci un avans, care avea să fie acoperit de donațiile venite din partea susținătorilor. Aceștia erau așa-zișii „papă-lapte“ sau „hobbiții“, cum îi numea Bannon batjocoritor. Mai mult, Bannon impunea și un termen-limită: era nevoie de 10 milioane de dolari chiar în acea zi.

– Domnule Trump, donațiile de la oameni vor continua să vină, indiferent dacă pierdeți, câștigați sau faceți remiză. Dar eu spun că veți câștiga.

– Tu nu știi sigur asta. Sunt cu trei puncte mai jos decât Hillary în sondaje.

Cuvintele lui arătau cât de puțin era convins Trump că ar putea câștiga, s-a gândit atunci Bannon. Dar, după două zile de insistențe asidue, Trump a acceptat să dea 10 milioane de dolari pentru campanie:

– Bine, fie, lăsați-mă în pace. O să dau 10 milioane de dolari.

Steve Mnuchin i-a înmănat atunci lui Trump două documente la semnat. Primul era o listă de condiții, evidențiind cum urmau să fie returnați banii, pe măsură ce campania primea donații.

– Țsta ce e? a întrebat Trump când i s-a pus în față al doilea document.

– Instrucțiuni privind transferul banilor.

Mnuchin știa că deciziile luate de Trump nu erau niciodată bătute în cuie. Totul putea fi reevaluat și modificat. Din cauza asta, nimic nu era vreodată dus la bun sfârșit.

– Ce naiba? s-a enervat Trump. Ordinul de virare a banilor ar trebui trimis cuiva de la organizația Trump.

Mnuchin s-a împotrivit, insistând că totul trebuia rezolvat chiar acolo, pe loc. Neavând de ales, Trump a semnat ambele documente.

Problema banilor l-a entuziasmat pe Trump. Când a aflat că guvernatorul Christie, care urma să fie șeful echipei sale de tranziție, strângea bani pentru operațiune, i-a convocat imediat pe el și pe Bannon la Turnul Trump.

– Unde naiba sunt banii? l-a întrebat Trump pe Christie. Am nevoie de bani pentru campania mea. Eu bag bani în campania mea, iar tu mi-i furi.

El considera că toți banii din campanie sunt ai lui. Christie și-a apărut eforturile. Ceea ce făcea era necesar pentru organizarea tranziției, în cazul în care Trump câștiga.

Trump a protestat spunând că Mitt Romney petrecuse prea mult timp în întruniri despre eventuala sa tranziție, ca nominalizat al republicanilor la președinție, în 2012, și nu mai avusese suficient timp de evenimente de campanie.

– De aceea a pierdut. Tu îmi aduci ghinion, i-a spus Trump lui Christie. Nu vreau nici o tranziție. Opresc tranziția. Ți-am spus din prima zi că e doar o titulatură onorifică. Îmi aduci ghinion. Nu am de gând să mai acord nici măcar o clipă atenție acestei probleme.

– Stați puțin, a intervenit Bannon. O tranziție ar putea avea sens.

– Nu, îmi aduce ghinion. Nu pot avea așa ceva, a replicat Trump.

– În ordine, atunci așa vom proceda, a încuviințat Bannon. O să închidem toate operațiunile legate de tranziție. Dar ce credeți că se va spune mâine la *Morning Joe*? Că sunteți încrezător că veți ajunge președinte, nu-i așa?

În cele din urmă, împotriva voinței sale, Trump a fost nevoit să accepte o versiune simplificată și abia schițată a tranziției prezidențiale. Christie avea să înceteze strângerea de fonduri.

– N-are decât să se ocupe de tranziție, dar eu nu vreau să am nimic de-a face cu asta, a spus Trump.

Cu două săptămâni înaintea alegerilor, pe 25 octombrie 2016, mă aflu la Fort Worth, în Texas, pentru un discurs în fața unui public format din aproximativ 400 de angajați ai unei companii numite KEY2ACT, care oferă software în domeniul construcțiilor și al managementului resurselor. Subiectul abordat era „Epoca președinției americane. Ce va aduce 2016?” Grupul era format mai ales din persoane albe, din toată țara.

Într-un sondaj ad-hoc, le-am cerut participanților să răspundă la câteva întrebări, prin ridicarea mâinii. Câți preconizau că vor vota pentru Hillary? Nu am văzut mai mult de zece mâini ridicate. Dar câți preconizau că-l vor vota pe Trump? Jumătate din cei aflați în sală au ridicat mâna – aproximativ 200 de oameni. „Uau, se pare că avem o mulțime de votanți ai lui Trump aici”, mi-am spus în sinea mea.

După discurs, directorul executiv al firmei s-a apropiat de mine.

– Trebuie să stau jos, a spus el, luând un scaun și așezându-se lângă mine. Omul râsufla greu. Sunt uluit, mi-a mărturisit el. Am lucrat alături de acești oameni zi de zi, timp de mai bine de un an. Îi cunosc. Le cunosc familiile. Dacă mi-ai fi zis că 200 dintre ei au de gând să voteze cu Trump, ți-aș fi răspuns că așa ceva e imposibil.

Mi-a spus că s-ar fi așteptat ca opțiunile de vot să fie mai echilibrate, poate chiar egale. Dar 200 de voturi pentru Trump era ceva cu adevărat uimitor pentru el. Nu putea oferi nici o explicație pentru această situație și nici eu nu aveam vreuna.

Cu zece zile înaintea alegerilor, Trump a zburat cu avionul în Carolina de Nord, un stat unde trebuia neapărat să câștige. Majoritatea sondajelor naționale de opinie îl anunțau cu câteva puncte sub Hillary. În sondajul celor de la NBC/*Wall Street Journal*, de pildă, Hillary avea șase puncte peste el.

Bannon a discutat cu congressmanul Mark Meadows, care reprezenta Districtul 11. Meadows era un favorit al mișcării Tea Party și președintele puternicului Freedom Caucus, grupare compusă din aproximativ 30 de republicani conservatori și libertarieni. Era, totodată, și un infocat susținător al lui Trump. Pe parcursul verii, el organizase mai multe mitinguri, dând tonul participanților să scandeze sloganul lor favorit anti-Clinton „La închisoare cu Hillary!”

Bannon i-a mărturisit lui Meadows că, dintre toate statele importante, „Carolina de Nord este cel care îngrijora cel mai mult”. Campania nu părea că va fi încununată de succes aici.

Meadows însă l-a contrazis:

– Evangheliștii au ieșit pe teren. Sună din ușă în ușă, la fiecare alegător. Îți spun, n-are sens să vă întoarceți în Carolina de Nord. Totul e sub control aici.

Soția lui Meadows și alte femei conservatoare închiriaseră un autocar după apariția casetei de la *Access Hollywood* și se deplasau prin tot statul, îndemnând femeile să voteze cu Trump. Situația era sub control și lucrurile se îmbunătățeau permanent, a dat asigurări Meadows.

Meadows avea planuri mari și pentru eliminarea președintelui Camerei Reprezentanților, Paul Ryan. În acest scop, el i-a pus la dispoziție lui Bannon un anumit document.

– Citește asta! La 24 de ore după ce Trump câștigă, ridicăm problema lui Paul Ryan și acesta e terminat. Preluăm controlul asupra Camerei Reprezentanților. Și atunci vom avea o adevărată revoluție.

Bannon era încă îngrijorat, deși vedea unele aspecte pozitive în strategia Trump-Pence. Pence era bine folosit⁵, considera

Bannon, fiind trimis într-un circuit prin statele americane – avea cel puțin 23 de apariții în Pennsylvania, 25 în Ohio, 22 în Carolina de Nord, 15 în Iowa, 13 în Florida, opt în Michigan, șapte în Wisconsin. Misiunea lui Pence era să se comporte ca și cum ar fi urmărit postul de guvernator în statele respective, concentrându-se pe problemele locale și pe ceea ce președintele Trump ar fi putut face, de la Washington, pentru rezolvarea acestora.

– Și din când în când o să-l trimitem (pe Pence) și în Jesus-land, a propus Bannon.

După părerea lui, Trump trebuia să joace mai ales rolul unui supervisor de district, în 41 de metropole americane.

Bannon era contrariat de faptul că echipa de campanie a lui Hillary Clinton nu-l folosisese strategic pe președintele Obama. Obama se impusese în Iowa în 2008 și 2012 la o diferență de 6, respectiv 10%. „N-o să meargă”, spunea el. Clinton nu a mers niciodată în Wisconsin înaintea alegerilor generale. Ea nu discuta suficient despre economie.

„Când am văzut că merge în Arizona, mi-am zis că democrații și-au pierdut mințile. Ce naiba fac?”, a spus Bannon.

În anii următori, istoricii vor scrie cărți, încercând să răspundă la această întrebare și la alte chestiuni privind campania din 2016. Intenționez să scriu o carte despre primul an sau despre primii doi ani ai mandatului următorului președinte al Americii. Părea foarte probabil că acesta va fi Hillary Clinton, dar întâmplarea petrecută la Fort Worth m-a determinat să reflectez mai atent asupra posibilității unei astfel de cărți.

Cu două zile înainte de alegeri⁶, pe 6 noiembrie, am apărut la emisiunea *Fox News Sunday*, alături de Chris Wallace. Discuția a analizat, la un moment dat, posibilitatea ca Trump să câștige. Potrivit stenogramei emisiunii, am spus cu acel prilej: „Dacă Trump chiar câștigă, cum poate fi posibil acest lucru? Peste ce anume s-a trecut cu vederea? Și cred că am găsit în călătoriile mele prin țară, discutând cu grupuri diverse, din Texas în New

York și Florida, numeroși oameni care nu au încredere în sondaje. Ei privesc votul ca pe ceva mult mai personal. Nu le place ideea că trebuie să voteze conform apartenenței la un anumit grup demografic. Acești oameni vor să decidă singuri, nu vor să lase grupul să decidă pentru ei.“

Wallace m-a întrebat dacă vreau să sugerez astfel că oamenii îi mințeau, de fapt, pe realizatorii de sondaje.

„Cred că o astfel de variantă e foarte plauzibilă“, am răspuns. Dar nu vedeam nici un semnal în acest sens și nici nu aveam vreo informație din interior. Eram departe de a înțelege ce se petrecea.

Cu o zi înaintea alegerilor, Trump a făcut un ultim maraton electoral prin cinci state, inclusiv în Carolina de Nord. Era epuizat.

„Dacă nu câștigăm⁷, voi considera această candidatură drept cea mai mare pierdere... de timp, energie și bani... Dacă nu câștigăm, noi toți trebuie să recunoaștem sincer că ne-am irosit timpul“, a spus el la un miting în Raleigh.

Era o afirmație ciudată, aparent pesimistă, dar mulțimea a părut s-o aprecieze, ba chiar s-o considere motivațională.

Unul dintre ultimele mitinguri electorale ale lui Clinton s-a desfășurat la Independence Hall, în Philadelphia, unde zeci de mii de oameni s-au adunat pe 7 noiembrie. Președintele Obama era și el prezent. Potrivit cărții lui Clinton⁸, el a îmbrățișat-o și i-a șoptit la ureche: „Ai reușit. Sunt atât de mândru de tine.“

Pe la 5 după-amiază, în ziua alegerilor, Trump a primit rezultatele primelor exit-poll-uri. Anunțau o înfrângere destul de dureroasă pentru el. Egalitate în Ohio și Iowa, nouă procente în minus în Pennsylvania și șapte în minus în Carolina de Nord.

– N-am fi putut face nimic altceva mai bine decât am făcut, i-a spus Trump lui Bannon. Am dat tot ce-am putut pe câmpul de luptă.

În noaptea alegerilor, urmărirea evoluției scorului a fost o experiență remarcabilă. Mai ales pe cadranul de prognoză

de pe site-ul ziarului *The New York Times*, actualizat la minut, care a debutat dându-i lui Clinton un procentaj de 85% șanse de câștig. Dar acul cadranului a început să se încline rapid în favoarea lui Trump. Un semn bun pentru Trump l-a reprezentat situația din Carolina de Nord. Prezența afro-americanilor și a latino-americanilor la vot era scăzută. Trump a fost declarat învingător în acest stat⁹ seara, la ora 11:11. S-a anunțat că el câștigase¹⁰ și în Ohio (la 10:36), Florida (la 10:50) și Iowa (la 12:02, imediat după miezul nopții).

Președintele Obama i-a transmis lui Hillary Clinton un mesaj, exprimându-și îngrijorarea că un alt rezultat incert al alegerilor, așa cum se întâmplase și la prezidențialele din 2000, ar fi fost un lucru rău pentru țară. Dacă ea avea să piardă, o sfătua Obama, trebuia să-și accepte rapid și cu eleganță înfrângerea.

Agencia AP a anunțat, la 2:29 dimineață, că Trump câștigase și în Wisconsin¹¹ și l-a declarat învingător.

„Donald, aici e Hillary“, și-a început Clinton convorbirea telefonică prin care-și recunoștea înfrângerea, la puțin timp după acest anunț.

Trump a ieșit apoi să vorbească mulțimii adunate în fața hotelului Hilton din New York, în centrul Manhattanului, la câteva blocuri distanță de Turnul Trump.

„E momentul ca americanii să-și vindece rănilor provocate de diviziuni“¹², a declarat el, folosind termeni parcă scoși din manualul bunei guvernări. „Jur în fața fiecărui cetățean al țării noastre că voi fi președintele tuturor americanilor. Așa cum am spus încă de la început, noi nu am purtat o campanie electorală, ci am creat, mai curând, o mișcare mareață și incredibilă... cuprinzând americani de toate rasele, religiile, originile și convingerile. Trebuie să revendicăm destinul țării noastre și să visăm măreț și îndrăzneț. Vom căuta un teren comun pentru discuții, nu ostilitate; parteneriat, nu conflict.“

El a mulțumit familiei sale, lui Conway, Bannon, senatorului republican de Alabama, Jeff Sessions („un mare om“), care-l

sprijinise de la început pe Trump, și lui Michael Flynn, general în rezervă și consilier pe teme de securitate națională, pe durata campaniei. Flynn dezvoltase o relație extraordinară de strânsă cu Trump.

Președintele ales și-a îndreptat apoi atenția către Priebus¹³. „Reince e un superstar. Dar i-am zis: Reince, oamenii nu te pot considera un superstar până nu învingi. Reince, vino încoace”, a spus el, observându-l pe Priebus în public și chemându-l pe scenă.

Priebus a ieșit, împleticindu-se, din mulțime. „Spune câteva vorbe”, l-a invitat Trump. „Hai, spune ceva!”

„Doamnelor și domnilor”, a început Priebus, „iată-l pe următorul președinte al Statelor Unite, Donald Trump!”

„Un tip extraordinar”, a spus Trump și, ca și cum abia atunci ar fi înțeles pe deplin tot ce făcuse RNC pentru el – toate fondurile, angajații, voluntarii, propaganda –, a adăugat: „Parteneriatul cu RNC a fost extrem de important pentru succesul nostru și pentru ce am realizat.”

El a încheiat spunând: „Au fost doi ani fantastici. Iar eu iubesc această țară.”

Bannon era convins că Trump însuși era stupefiat la gândul că învinsese. „N-avea habar că va învinge”, va spune el mai târziu. „Și nu se pregătise deloc pentru asta. Niciodată nu se gândise la înfrângere, dar nici nu crezuse că va triumfa. Există o diferență. Și trebuie să vă reamintiți – nu era pregătit în nici un fel, nu avea nici măcar echipă de tranziție.”

Președintele rus, Putin, l-a sunat pe președintele ales pentru a-i transmite felicitări, așa cum a făcut apoi și președintele Chinei, Xi Jinping, dar și mulți alți lideri ai lumii. „În sfârșit, Trump începea să-și dea seama că era real ce i se întâmplă”, își amintea Bannon. „El era total nepregătit. Hillary Clinton își petrecuse toată viața de adult pregătindu-se pentru un asemenea moment. Trump nu se pregătise nici măcar o secundă.”

După câteva ore de somn, Bannon a început să răsfoiască documentele privitoare la tranziție. Un gunoi total, considera el. Pentru funcția de secretar al Apărării, au alcătuit o listă cu unii dintre sponsorii importanți din New Hampshire care se implicaseră în campania lui Trump. Era incredibil. Aveau 4 000 de posturi pe care să le ocupe. El și-a dat seama că aveau să funcționeze, cel puțin o vreme, după modelul politic existent – „establishment”-ul căruia Trump i se împotrivise în campanie. Poate că era nevoie să aleagă totuși câțiva oameni din sistem care cunoșteau câteva ceva despre acesta.

– Fă-mi legătura cu directorul executiv al chestiei ăsteia, a ordonat Bannon, căutând o legătură cu orice aparat de tranziție ar fi putut exista. Cheamă-l imediat în biroul meu, a insistat el. Nici măcar nu-și mai amintea cum se numea respectivul. În cele din urmă, a reușit să ia legătura cu biroul directorului în cauză.

– Poate să vină la mine? a întrebat.

– Va fi destul de dificil.

– De ce?

– Se află în Bahamas.

– Asta-i culmea! a exclamat Bannon. Cum naiba o să alcătuim un guvern? Trebuie să schimbăm garda peste exact 10 săptămâni, la amiază. Până atunci trebuie să fim o echipă complet funcțională.

Priebus și Bannon urmau acum să împartă principalele funcții în stat. Ei au pus la punct un aranjament neobișnuit. Bannon urma să fie „strategul-șef” – o funcție nouă și o idee cu totul nouă. Priebus trebuia să fie șeful de personal al Casei Albe. Comunicatul de presă îl amintea pe Bannon primul pe listă¹⁴, fapt cu care Priebus a fost de acord pentru a-l ține departe de funcția șefului de personal – care, în mod tradițional, era trecută în capul listei.

CAPITOLUL 6

La o săptămână după scrutin, președintele ales Trump l-a invitat la Turnul Trump pe generalul de armată pensionar Jack Keane, pentru un interviu, în vederea preluării funcției de secretar al Apărării.

– Ești prima mea opțiune, i-a spus Trump.

Keane, în vârstă de 73 de ani, o prezență constantă pe canalul de televiziune Fox News și un consilier apropiat al fostului vicepreședinte Dick Cheney, a refuzat însă oferta. Datoriile financiare pe care le acumulase, având grijă de soția sa recent decedată, îl împiedicau să dea curs propunerii. În cursul întâlnirii, care a durat o oră, el i-a făcut totuși lui Trump un expozeu al situației mondiale și i-a oferit câteva sfaturi.

– Domnule președinte, a spus el, Congresul, opinia publică și cabinetul SUA vor fi implicați în agenda dumneavoastră internă. Dar în domeniul securității naționale și al politicii externe, responsabilitatea vă aparține întru totul. Problemele lumii întregi au un mod al lor de a ajunge la Casa Albă, fie că doriți, fie că nu. Greșelile pe plan intern au un mecanism de corectare. Poți îndrepta aceste greșeli. Dar în domeniul securității naționale nu o poți lua de la capăt. Când facem greșeli în acest domeniu, consecințele sunt grave.

Militarul considera că președintele Obama manifestase o timiditate excesivă într-o lume periculoasă.

– Prin acțiunile noastre sau mai curând prin lipsa noastră de acțiune putem destabiliza o parte a lumii și putem provoca probleme enorme, a avertizat Keane.

Trump l-a întrebat pe cine i-ar recomanda pentru postul de secretar al Apărării.

Din motive practice, a precizat Keane, Jim Mattis ar fi fost o alegere potrivită. Acesta era un fost general din Corpul Pușcașilor Marini, pensionat, pe care Obama îl făcuse să demisioneze din funcția de comandant al trupelor americane din Orientul Mijlociu. Obama renunțase la Mattis în 2013, fiindcă îl considera prea agresiv și prea dornic să se confrunte militar cu Iranul.

– Mattis e un om bun, nu-i așa? a întrebat Trump, care auzise despre renumele generalului, poreclit „Mad Dog” sau „Chaos”.

– Da, domnule președinte, a răspuns Keane. E un om bun. Și are atuuri serioase, a adăugat el. Este la curent cu tot ce se întâmplă la nivel mondial. Așadar, dacă vă confrunțați cu probleme, veți avea un tip care poate acționa imediat pentru rezolvarea acestora. Asta, în primul rând. În al doilea rând, are o bogată experiență, mai ales în cea mai sensibilă zonă de pe Glob – Orientul Mijlociu. Și e un veteran cu multe lupte la activ, atât în Afghanistan, cât și în Irak. Este foarte respectat printre camarazii săi din armată, dar și printre factorii politici din exterior. Ceea ce nu se observă, la o primă vedere, este faptul că e un tip serios, a mai spus Keane. Și prevăzător.

– Ce vrei să spui? a întrebat Trump.

– El privește lucrurile în profunzime. Analizează orice problemă cu multă grijă și răbdare.

Mattis nu fusese niciodată căsătorit și își petrecea tot timpul citind. Avea peste 7000 de volume în biblioteca sa. Supranumit „Călugărul războinic”, își dedicase întreaga viață armatei, având mai bine de patru decenii de serviciu militar. Era încăpățânat, dar calm.

– Am un respect deosebit pentru acest om, a spus Keane. Este curajos și de o integritate morală fără cusur.

După ce a plecat, imediat ce s-a urcat în mașină, Keane l-a sunat pe Mattis. I-a explicat că Trump îi propusese inițial lui funcția de secretar al Apărării și că îl refuzase. Mattis părea să-și dorească asigurări că lucrurile sunt serioase.

– Nu poți face tu asta, Jack? a întrebat el.

– Nu, nu pot, a replicat Keane. Jim, dar tu o poți face, nu-i așa?

– Da, Jack, a răspuns Mattis.

– Noul președinte și oamenii lui par decizi să aleagă un bun militar pentru funcția asta, din pricina provocărilor cu care se confruntă.

Ceva mai târziu, tot în cursul lunii noiembrie, Trump l-a invitat pe Mattis, care avea pe atunci 66 de ani, la Bedminster. Prezența tăcută a generalului era impunătoare.

ISIS era una dintre preocupările lui Trump și i-a subliniat lui Mattis că problema trebuia rezolvată. Statul Islamic se născuse în Irak, din rămășițele al Qaeda, și se dezvoltase cu repeziciune în Siria, nutrind ambiția înființării și a conducerii unui califat. Trump promisese în campanie că va zdrobi ISIS, în contextul amenințării tot mai mari venite din partea acestei grupări.

– Trebuie să ne schimbăm modul de acțiune, a spus Mattis, privindu-l drept în ochi pe președinte. Nu mai poate fi un război de uzură. Trebuie să fie un război de anihilare.

Trump a apreciat pe dată conceptul. Era perfect. I-a oferit lui Mattis postul, deși au fost de acord amândoi să nu anunțe imediat această decizie.

Bannon îl considera pe Mattis a fi prea liberal în domeniul politicilor sociale și un adept împătimit al globalizării, dar conexiunea care se stabilise între fostul general și Trump era esențială. Mattis era atât un războinic, cât și un generator de încredere. Curând, Bannon l-a poreclit „ministrul asigurării” și „centrul moral de gravitație al administrației”

La Bedminster a aranjat organizarea unei ședințe foto cu candidații veniți la interviu, similară celor făcute de britanici, pe Downing Street 10, pe măsură ce Trump și oaspeții lui intrau pe ușile impozante ale clădirii.

– O să fie perfect, i-a spus el lui Trump. Vom pune ziariștii pe partea cealaltă a străzii. Și-i veți întâmpina pe oaspeți, saluându-i ca un premier britanic.

Fotografia care a apărut în multe ziare îi înfățișa pe Trump și pe Mattis în fața ușilor – președintele făcând semnul „OK” cu degetele, iar Mattis, cu alura sa perfectă de militar, în poziție de drepti, întruchiparea atitudinii generalului tăcut.

Când era colonel, Mattis condusese o unitate de pușcași marini în Afghanistan, după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001. Căpitan al Forțelor Navale și membru al echipelor SEAL timp de 17 ani, Bob Harward se aflase la cârma acestora în Afghanistan.

„Hei, vrei să vii cu mine?”, îl întrebase Mattis pe Harward în 2001. Iar în cei 12 ani care urmaseră, Harward primise misiuni importante, sub comanda lui Mattis.

În vara anului 2013, Harward, care ajunsese viceamiral, a fost detașat la baza aeriană MacDill din Florida, ca adjunct al comandantului bazei, Mattis. El s-a cazat în corpul destinat ofițerilor necăsătoriți, din cadrul bazei, a lucrat o zi, apoi s-a întors în camera lui. A descoperit însă cu stupeoare că toate lucrurile lui dispăruseră de acolo. I s-a spus că fuseseră duse la casa generalului Mattis. Harward s-a dus acolo imediat. A intrat în bucătărie și l-a găsit pe generalul Mattis acolo, strângându-i pantalonii.

– Domnule, ce naiba se petrece? a întrebat Harward.

– Îmi spāl rufele, a spus Mattis. Și m-am gândit că și tu ai vrea să ți le speli.

Harward a descoperit în Mattis cel mai amabil și mai modest ofițer superior dintre toți cei care îi fuseseră comandanți. În loc să-l prezinte pe Harward drept „adjunctul meu”, Mattis spunea: „Aș vrea să ți-l prezint pe colegul meu”.

Când Harward s-a pensionat și s-a mutat în Orientul Mijlociu, ca director al filialei Lockheed Martin din Emiratele Arabe Unite, el a ținut în continuare legătura cu Mattis.

Mattis era îngrijorat de efectele eșecului administrației Obama de a ține în frâu Iranul. Dar, spunea Harward, „dacă îl cunoașteți pe Jim Mattis, cu siguranță știți că nu este un adept al războiului cu orice preț“

Pentru pușcașii marini, Iranul intrase în foclor ca un inamic de neiertat: ei nu uitau că această țară provocase o rană de nevindecat și pentru care nimeni nu fusese pedepsit. Iranul se aflate în spatele atentatului terorist cu bombă de la cazarma pușcașilor marini din Beirut, în 1983. În atac fuseseră uciși 220 de militari – acea zi avea să rămână drept una dintre cele mai sângeroase din istoria Corpului Pușcașilor Marini. Alți 21 de militari americani muriseră ulterior, ridicând totalul victimelor la 241. Fusese cel mai mare atac împotriva Americii, până la cel din 11 septembrie. Mattis fusese ofițer în cadrul forțelor pușcașilor marini timp de 11 ani și plecase cu gradul de maior.

În calitate de comandant suprem pe frontul din Orientul Mijlociu, între 2010 și 2013, Mattis considera, potrivit unui înalt consilier al său, că Iranul „a rămas cea mai mare amenințare la adresa intereselor americane în Orientul Mijlociu“ El se temea că israelienii aveau să atace uzinele nucleare iraniene, atrăgând și Statele Unite în conflict.

Totodată, Mattis credea că Statele Unite nu dispuneau de suficiente forțe militare în regiune și nu aveau reguli clare de implicare. El i-a scris un memorandum președintelui Obama, prin intermediul secretarului Apărării, Leon Panetta, solicitând să-i fie acordată o autoritate sporită, pentru a riposta la provocările iraniene. Era îngrijorat că Iranul ar fi putut mina apele internaționale, creând un incident maritim periculos.

Tom Donilon, consilierul în probleme de securitate națională, i-a răspuns lui Mattis. Un memorandum, devenit cunoscut sub denumirea de „memorandumul Donilon”, stabilea că, indiferent de circumstanțe, Mattis nu putea lua măsuri contra Iranului pentru minarea apelor internaționale, cu excepția cazurilor în care minele erau aruncate efectiv în calea unei nave de război americane și reprezentau un pericol iminent pentru acea navă. Memorandumul Donilon a fost una dintre primele decizii pe care Mattis le-a anulat când a devenit secretar al Apărării.

Mattis a continuat să trimită avertismente legate de pericolul pe care-l constituia Iranul. El a descoperit că planurile de război împotriva acestei țări erau insuficiente. Ele depindeau total de aviație; totul se reducea la puterea aeriană. Nu exista un plan extins, vizând cooperarea cu celelalte arme din teren. Planul impunea cinci opțiuni de atac: prima împotriva ambarcațiunilor iraniene de mici dimensiuni, o alta împotriva rachetelor balistice, încă una împotriva altor sisteme de armament și o alta implicând o invazie. „Opțiunea de atac numărul 5” era planul pentru distrugerea programului nuclear iranian.

Mattis a scris un memorandum dur către șeful operațiunilor navale, prin care-i atrăgea acestuia atenția că forțele navale erau complet nepregătite pentru un eventual conflict în Golful Persic.

Panetta l-a avertizat pe Mattis că poziția lui bătaioasă în privința Iranului îi creează serioase probleme cu administrația Obama. El i-a cerut să acționeze cumva pentru a demonta această percepție.

– Sunt plătit să dau cele mai bune sfaturi pe plan militar, a replicat Mattis. Deciziile politice le iau ei. N-am să-mi schimb modul de gândire, doar ca să le fac lor pe plac. Dacă nu mai au încredere în mine, voi pleca.

Și asta s-a și întâmplat. Mattis a fost eliberat din funcție cinci luni mai târziu și, când a plecat, în martie 2013, a luat

cu el ceea ce numea „o mare carte inteligentă” – groasă de aproape 30 de centimetri, conținând toate memorandumurile, documentele, notele, programele și jurnalele sale de front. Ca militar care venera istoria, el nu a vrut să lase nici unul din documentele sale pe mâna altora.

Ca parte a raportului încheiat la sfârșitul misiunii, Mattis a atașat și o strategie privind problema iraniană, întinsă pe 15 pagini, întrucât nu credea că administrația Obama ar avea o asemenea strategie. Deși a observat că Obama făcuse câteva declarații referitoare la Iran, Mattis a remarcat: „Discursurile prezidențiale nu reprezintă o politică în sine”.

Planul său strategic se concentra pe înfruntarea Iranului și nu tolera acțiunile destabilizatoare săvârșite de acest stat prin intermediul Hezbollah, acțiunile trupelor Qud și incidentele provocate în Irak, pentru subminarea puterii SUA. Planul era menit să restabilească credibilitatea militară a Americii. În a doua sa parte era vorba de implicare americană pe termen lung, pentru modelarea opiniei publice iraniene.

Dar, după plecarea lui Mattis, nimănui nu i-a mai păsat de planurile lui. Când a fost numit secretar al Apărării¹, toată lumea s-a repezit să facă rost de planul lui și să-l copieze cât mai repede. Întrebarea care se ridica era însă: numirea lui Mattis ca secretar al Apărării într-o administrație agresivă, așa cum promitea să fie administrația Trump, însemna un posibil conflict cu Iranul?

La sugestia fostului secretar de stat James A. Baker III și a fostului secretar al Apărării Robert Gates, Trump s-a întâlnit cu Rex Tillerson, în vârstă de 64 de ani, director general al Exxon în ultimul deceniu.

Trump a fost impresionat de încrederea înăscută pe care o degaja acest texan. Tillerson avea o prezență impozantă. El lucra de 40 de ani la Exxon și nu era deloc „pătat” de experiența guvernamentală. Era un om care vedea lumea prin lentilele afacerilor și ale călătoriilor pe Glob, un afacerist care negociase

contracte pentru petrol în toată lumea, inclusiv unele în valoare de miliarde de dolari cu Rusia. De altfel, Putin îi acordase lui Tillerson „Premiul Prieteniei”, în 2013.

În decembrie, Trump a respins lumea politică de la Washington, în favoarea comunității de afaceri, și l-a numit pe Tillerson în funcția de secretar de stat, cel mai important post al cabinetului american. Trump le-a spus consilierilor săi că Tillerson părea făcut pentru rolul pe care administrația sa avea să-l joace pe scena internațională.

„O adevărată alegere de inspirație trumpiană”², a declarat la televizor Kellyanne Conway, promițând că măsura urma să aibă „un mare impact”.

CAPITOLUL 7

Jared Kushner l-a invitat pe Gary Cohn, președintele Goldman Sachs, pe 30 noiembrie, la o discuție cu socrul său pe marginea unor probleme legate de economie. Întâlnirea cu Cohn a fost aranjată la Turnul Trump. Cohn era un expert legendar, faimos pentru felul în care își asuma riscuri la acea importantă bancă de investiții. Avea un ego și o siguranță de sine pe măsura celor ale lui Trump. A fost informat că, de obicei, întâlnirile de lucru ale lui Trump nu durau mai mult de zece minute.

În biroul lui Trump se aflau Bannon, Priebus, Kushner și Steve Mnuchin, de asemenea un fost bancher la Goldman și un manager de fonduri de risc care fusese principalul colector de fonduri pentru Trump în ultimele șase luni ale campaniei electorale. Mnuchin fusese recompensat cu funcția de secretar al trezoreriei, deși numirea sa nu fusese încă anunțată oficial.

Per ansamblu, economia americană era într-o formă bună, i-a spus Cohn lui Trump, dar era pregătită să cunoască o creștere explozivă dacă erau luate anumite măsuri. Pentru o astfel de reușită, economia avea nevoie de o reformă fiscală și de îndepărtarea chingilor suprareglementării.

Cohn știa că Trump exact asta ar fi vrut să audă. Însă democratul din New York i-a spus apoi președintelui ales un lucru pe care sigur nu voia să-l audă:

– Suntem o economie bazată pe comerț. Comerțul liber, corect și deschis este esențial, l-a avertizat el. Trump pledase în campanie împotriva acordurilor comerciale internaționale. În al doilea rând, Statele Unite reprezintă, pentru întreaga lume, un centru de imigrație, a subliniat Cohn. Trebuie să continuăm să avem granițe deschise.

Situația locurilor de muncă era atât de favorabilă, încât Statele Unite aveau să rămână în curând fără forță de muncă. Așadar, imigrația trebuia să continue: „Există în țara asta multe slujbe pe care americanii nu le vor”.

Apoi, Cohn a repetat ceea ce spuneau toți specialiștii: era necesar ca ratele dobânzilor să crească, în viitorul previzibil.

– Sunt de acord, a încuviințat Trump. Vom împrumuta mulți bani chiar acum, îi vom ține și apoi îi vom vinde, ieșind în avantaj.

Cohn a rămas uimit de modul simplist în care Trump vedea lucrurile: președintele nu avea nici cea mai simplă înțelegere a felului în care funcționa economia. A încercat să-i explice cum stăteau, de fapt, lucrurile:

– Dacă guvernul federal va împrumuta bani emițând titluri de stat, nu veți face altceva decât să creșteți deficitul SUA.

– Ce vrei să spui? a întrebat Trump. Vom da, pur și simplu, drumul tiparniței. Vom tipări bani.

– Nu, nu așa trebuie procedat, s-a opus Cohn. Avem deja un deficit uriaș și asta contează mult. Guvernul nu va putea menține balanța de plăți astfel. Dacă vreți să luați o măsură cu adevărat inteligentă – și puteți controla această măsură –, așa zice să emiteți titluri de stat pe 50 și 100 de ani din Trezoreria SUA.

Deși ratele dobânzilor scăzuseră în ultimii ani, Trezoreria coborâse, în măsura în care fusese posibil, durata de maturizare a titlurilor de stat la 10 ani. Aceasta fusese măsura corectă, era de părere Cohn. În condițiile în care dobânzile creșteau, companiile de asigurări și fondurile de pensii aveau să împrumute guvernului bani pentru 50 sau 100 de ani. Și, probabil, guvernul putea face aceste împrumuturi la dobânzi de 3,75%. Asta ar fi însemnat bani cu adevărat „ieftini” pentru următorii 50 sau 100 de ani.

– Uau! a exclamat Trump. Asta e o idee grozavă. Putem face asta? s-a interesat el, întorcându-se spre Mnuchin.

– Da, desigur, a spus secretarul desemnat al Trezoreriei. E absolut sigur că o putem face.

– Ești de acord cu el? a întrebat Trump.

– Da, sunt de acord, a răspuns Mnuchin.

– Lucrezi pentru mine de șase luni, a spus Trump. De ce naiba nu mi-ai vorbit niciodată ca omul ăsta? De ce el e prima persoană care-mi spune asemenea lucruri?

Nu exista nici o instituție în lume care să ofere o dobândă de 3,75% fără riscuri, a spus Cohn. Lumea avea să se năpustească asupra acestor titluri de stat, înghesuindu-se să le cumpere. Obligațiunile corporative pe 50 de ani se vindeau peste tot. Investitorii voiau profituri ridicate și scutite de riscuri.

Îndreptând discuția asupra Rezervei Federale, Cohn a remarcat că SUA aveau o rată a dobânzii efective de valoare zero de ani de zile. Exista o singură variantă de abordat – ca ratele dobânzii să crească, și asta, din două motive. Economia devenea prea puternică și ratele mai ridicate aveau să țină în frâu inflația.

– Așa că, dacă aș conduce Rezerva Federală, eu aș crește ratele dobânzii, a spus el.

Trump știa că președinții americani preferau, dimpotrivă, rate scăzute ale dobânzilor, pentru a ajuta economia.

– Atunci n-am să te numesc niciodată în fruntea Rezervei Federale, a glumit el.

– Asta e bine, pentru că e cea mai grea slujbă din America, a replicat Cohn.

Apoi, Cohn a adus vorba despre taxe:

– Rata impozitului pe profit, de 35%, a fost grozavă pentru afacerea mea, în ultimul deceniu. Am externalizat companiile, astfel încât să se conformeze jurisdicției taxei de 10%, și ele ne aduc venituri imense.

El vorbea în calitate de președinte al Goldman. Externalizarea la care se referea viza relocarea sediului local al corporațiilor în țări cu fiscalitate scăzută, ca Irlanda sau Bermuda,

sub forma unei noi companii-mamă, cu menținerea managementului și a capacităților operaționale ca subsidiare, în țara cu taxe mai mari.

Goldman facilitase astfel mutarea a zeci de companii în afara Statele Unite. Directorii și comitetele de conducere ale companiei aveau, față de acționari, obligația de a maximiza profiturile, iar mutările și externalizările crescuseră substanțial veniturile. Aproape toți producătorii de medicamente și toate companiile de asigurări se mutaseră din America.

– Unde altundeva aș putea duce o companie care produce un anumit lucru și care mâine va produce același lucru, dar va aduce cu 20% mai mult profit, doar prin schimbarea sediului ei corporativ? s-a împăunat Cohn.

Deși știa că pleda contra intereselor Goldman, Cohn a adăugat:

– Domnule președinte, nu mai putem permite să se întâmple așa ceva. Trebuie să readucem taxele impuse corporațiilor noastre la nivelul mediei, care este undeva la 21,22%.

Deși Congresul impusese unele restricții, existau încă modalități de fentare a noilor legi.

– Nu putem permite companiilor să continue să-și externalizeze activitatea în afara Statelor Unite. E o măsură greșită. Și e dăunătoare pentru economia americană. E dăunătoare pentru locurile de muncă ale americanilor. Știu, vorbesc împotriva intereselor companiei mele. Dar am făcut o grămadă de bani.

Trump a continuat să insiste pe tipărirea de mai mulți bani.

– Vom împrumuta, pur și simplu, a spus el, îndrăgostit de ideea că se afla în fruntea guvernului federal, care avea cel mai bun rating de credit din lume, deci se putea împrumuta la cele mai scăzute dobânzi.

Cohn nu a menționat un raport¹ care ieșise la iveală în timpul campaniei electorale și care dovedea că scorul de credit al Organizației Trump era de doar 19 puncte din 100, mult sub

media națională de 30 de puncte, iar acest lucru ar fi făcut dificilă împrumutarea de bani de către Trump.

– Nu, nu puteți tipări bani, pur și simplu, l-a avertizat el.

– De ce nu? De ce nu? s-a aprins Trump.

Congresul avea un plafon de îndatorare care impunea o limită împrumuturilor ce puteau fi contractate, iar aceasta era o obligație legală. Era clar că Trump nu înțelegea felul cum funcționa balanța comercială a ciclului de debit al guvernului american.

Inflația avea să fie, probabil, ținută în frâu. Însă se apropia epoca automatizării masive, a atenționat Cohn – robotică, inteligență artificială, învățare automată. Oamenii urmau să gestioneze acum forța de muncă mai eficient decât o făcuseră vreodată în istoria umanității. Așadar, se găseau în cel mai precar moment, din punctul de vedere al siguranței slujbelor. Acum, mașinile puteau munci în locul oamenilor.

– Dacă veți rămâne în funcție opt ani, va trebui să rezolvați problemele pe care automatizarea autoturismelor și camioanelor le va genera. Circa un sfert din populația Americii trăiește din condusul unei mașini. Gândiți-vă la asta.

– La ce anume te referi? a întrebat Trump.

Cohn i-a explicat că, odată cu apariția autovehiculelor autonome, capabile să se conducă singure, milioane de oameni urmau să fie nevoiți să-și canalizeze forța de muncă spre alte slujbe. Asta ar fi însemnat o mare schimbare și ar fi putut provoca serioase probleme pe piața muncii.

– Vreau să vii să lucrezi pentru mine, i-a propus Trump.

– Ca să fac ce?

Trump a menționat funcția de adjunct al secretarului Apărării.

– Mai întâi de toate, nu vreau să fiu adjunct al secretarului nici unui portofoliu, a spus Cohn.

Când Trump a avansat funcția de director al serviciilor naționale de informații, Cohn nici n-a vrut să audă. El nu știa sigur

ce presupunea acest post. Mai târziu avea să afle că era vorba de supervizarea CIA și a altor agenții de securitate americane.

– Te ocupi cu schimburile de mărfuri, a spus Trump. De ce n-ai fi secretar la Energie?

Cohn nu manifesta nici un interes. Atunci, Trump a încercat să-l convingă să devină director al Departamentului de Management și Buget.

Nici asta nu l-a tentat pe Cohn, care știa că e o slujbă oribilă.

– Știi ce? a spus Trump la finalul unei întâlniri care durase o oră. Am angajat un tip nepotrivit în funcția de secretar al Trezoreriei. Tu ar trebui să deții această funcție. Ai fi cel mai bun secretar al Trezoreriei.

Mnuchin, aflat chiar acolo, nu a suflat un cuvânt și nici n-a avut vreo reacție.

– Revino și spune-mi ce anume dorești, l-a invitat Trump pe Cohn. Ar fi minunat să te avem în echipă. Ar fi fantastic.

Cinci minute mai târziu, pe când Cohn era încă în clădire², el a văzut în treacăt, la televizor, banda de „Breaking News” și un titlu pe burtieră: „Președintele ales Trump l-a desemnat pe Steve Mnuchin pentru funcția de secretar al Trezoreriei”.

– E o nebunie! Mnuchin a ciripit asta la presă. L-ai scos din minți în timpul întâlnirii! a izbucnit Jared către socrul său.

Cohn s-a pregătit temeinic și a discutat cu alți responsabili din cadrul Goldman care lucraseră în administrație. Robert Rubin, care condusese Consiliul Economic Național (CEN) la Casa Albă, sub administrația Clinton, și fusese ulterior secretar al Trezoreriei, l-a sfătuit ca, dacă i se promitea postul de director al CEN, cu promisiunea că va fi principalul decident în materie de economie, să accepte propunerea. Prezența lui în Aripa de Vest a Casei Albe putea constitui un imens avantaj, dacă avea un acord preliminar cu președintele.

Soția lui Cohn, Lisa, i-a spus că ar trebui să accepte funcția deoarece era dator către țara lui să facă asta.

– Ești prea lent, prea gras și prea bătrân spre a-ți servi țara în vreun alt fel, i-a spus ea.

Cohn s-a întors să discute cu Trump și și-a exprimat interesele pentru postul de șef al CEN, cu condiția ca orice decizie economică să fie luată de el. Postul era, în domeniul economic, echivalentul funcției de consilier pentru securitate națională în domeniul politicii externe.

– Sigur că da, i-a promis Trump, lucrurile se vor desfășura cum vrei tu să se desfășoare. Vom înfăptui împreună lucruri mărețe.

Priebus, prezent la întâlnire, nu era deloc mulțumit de aceste angajări făcute pe loc. Ulterior, el i-a spus lui Trump:

– Suntem pe cale să-l angajăm pe tipul ăsta, un democrat care a votat cu Hillary Clinton, pentru a conduce consiliulul nostru economic? De ce? N-ar trebui mai bine să discutăm despre asta? Sunt convins că e un tip deștept. Dar n-ar trebui să avem o discuție înainte să-i oferim un asemenea post important?

– A, nu, nu e nevoie să discutăm despre asta, a spus Trump. Și, în plus, postul a fost deja oferit și acceptat. Tipul o să se descurce de minune!

A doua zi după Crăciunul anului 2016³, l-am contactat, prin telefon, pe Michael Flynn, proaspăt desemnat consilier pentru securitate națională în administrația Trump. Era în vacanță în Florida, vizitându-și nepoții. Flynn, un controversat general în retragere și specialist în informații, fusese alături de Trump pe durata campaniei electorale, în calitate de consilier de politică externă. La Convenția Națională Republicană, el condusesse, cu mult entuziasm, scandările mulțimii – „La închisoare cu Hillary!” Ulterior însă, ceruse scuze.

Obama îl îndepărtase pe Flynn din fruntea Agenției de Informații în domeniul Apărării, în 2014, pentru management defectuos. Iar, după campanie, Trump ignorase sfatul lui

Obama de a nu-l angaja pe Flynn pe postul de consilier pentru securitate națională.

L-am sunat pe Flynn să-i aflu părerea în privința Rusiei. Mai mulți oficiali din serviciile de informații și din Pentagon îmi spusese că Rusia depusese eforturi serioase, în ultimii ani, pentru a-și moderniza și îmbunătăți capacitățile nucleare, cu o nouă rachetă balistică, lansată de pe submarine, și cu două noi tipuri de rachete balistice intercontinentale.

– Da, exact, a spus Flynn, după ce l-am anunțat că voi înregistra discuția noastră. Sub conducerea lui Putin, în ultimii șapte sau opt ani, Rusia nu a reușit să depășească Statele Unite, dar a acționat mai inteligent.

El a declarat că începuse să discute cu Trump despre avântul militar luat de ruși încă din urmă cu un an și jumătate, mai precis din 2015, când se întâlniseră prima dată. Căzuseră de acord că Statele Unite cedaseră mult prea mult în ceea ce privea capacitățile militare, instrucția, pregătirea armatei și modernizarea acestora.

Putin, era el de părere, își modernizase „în mod sistematic” nu doar forțele nucleare, ci și forțele speciale, tactice și convenționale:

– Dacă Rusia ne-ar deveni inamic și am sta față în față cu ea, ne-am confrunta cu realitatea dură că Putin a folosit inovație, tehnologie și a depus eforturi intense pe plan militar.

Flynn a vorbit apoi deschis despre posibilitatea ca Statele Unite să înceapă iar să testeze arme nucleare. Ultimul test american avusese loc în 1992.

„Va trebui să decidem dacă recurgem din nou la teste nucleare”, a precizat el.

Era posibil ca simulările pe computer să nu fie suficiente și era important de văzut dacă armele funcționau. „Sfatul pe care i l-am dat șefului e că ar trebui să dedicăm timp, energie și resurse acestui subiect.”

A mărturisit că planul lui Trump era să discute și să acționeze tăios – trimițând „un avertisment serios” către președintele Putin.

– O să recurgem la metodele lui Reagan, a adăugat el. Să fim agresivi și apoi să negociem. În același timp însă, trebuie să arătăm clar că suntem gata să ajungem la o înțelegere cu Rusia. Nu poți avea doar o singură viziune asupra Rusiei.

Flynn fusese aspru criticat⁴ deoarece în 2015 acceptase să primească suma de 33 750 de dolari de la o rețea de televiziune publică din Rusia, pentru a fi prezent la o emisiune. El declarase atunci că fusese o ocazie de a se întâlni cu Putin. „Oricine ar fi fost în locul meu s-ar fi dus”, s-a apărat el.

Flynn a participat la o sesiune de întrebări și răspunsuri, la Moscova. El s-a lansat într-o pledoarie monotonă vizând dezvoltarea de relații mai bune între Rusia și SUA, pentru înfrângerea ISIS și s-a referit la importanța definirii inamicului și la necesitatea lichidării totale a ISIS, nu doar a ținerei sale sub control, cum făcuse Obama. Trecând în revistă prioritățile din sfera politicii externe, Flynn mi-a spus: „Președintele ales are în față o situație complicată. Lumea e dominată de haos, tot ce se întâmplă e o mizerie. Trebuie să facem curățenie și avem mult de muncă.”

CAPITOLUL 8

După alegeri, președintele Obama le-a cerut șefilor serviciilor secrete să redacteze un raport final, strict secret, asupra amestecului Rusiei în alegerile americane, cu toate sursele și detaliile. Acesta urma să fie supus atenției „Bandeii celor Opt” din Congres și președintelui ales, Trump.

O versiune prescurtată și declasificată¹, cu aceleași concluzii, dar fără identificarea surselor, urma să fie făcută publică înainte ca Obama să părăsească funcția de președinte, pe 20 ianuarie.

Directorul National Intelligence, James Clapper, directorul CIA, John Brennan, directorul FBI, James Comey, și cel al Agenției Naționale de Securitate, Mike Rogers, s-au întâlnit să stabilească punctele de dezbatere pentru informarea lui Trump. Ei știau că acesta avea să privească raportul drept o sfidare la adresa alegerii lui, aruncând dubii asupra legitimității acestei alegeri. Au fost de acord că era necesar ca doar unul dintre ei să-i prezinte concluziile lui Trump.

– Aceasta este povestea noastră și trebuie să fim strâns uniți în jurul ei, a spus Clapper, încurajând solidaritatea. Clapper urma să fie principalul vorbitor în fața lui Trump. Era extrem de important ca ei să-și expună cu convingere punctele de vedere. În mod clar, informațiile prezentate aveau să-l înfuriere pe Trump.

Cu câțva timp înainte, în decembrie, Brennan îl sunase pe Clapper. El primise copia unui dosar de 35 de pagini, conținând o serie de rapoarte de la fostul ofițer superior britanic din MI6 Christopher Steele, care detalia presupusele eforturi depuse de Rusia pentru a se amesteca în alegerile prezidențiale

și a le influența – pentru a provoca haos, a afecta credibilitatea lui Hillary Clinton și a-l ajuta pe Trump. Dosarul conținea și afirmații șocante despre aventurile erotice ale lui Trump cu prostituate din Rusia și o scandaloașă practică sexuală numită „golden shower”.

„Ar trebui să citești asta”, l-a sfătuit Brennan pe Clapper. FBI desfășura deja o investigație strict secretă de contraspio-naj, pentru a descoperi dacă exista vreo legătură între campania lui Trump și Rusia. „Asta va adăuga substanță acțiunii noastre”, a precizat el.

Nu existau dovezi concrete, dar se părea că toți se aflau pe aceeași lungime de undă. Clapper s-a consultat cu cei din FBI. Cum ar trebui să-i expună situația lui Trump?

FBI era familizat cu documentul. Steele oferise Biroului de Investigații fragmente din dosar², iar pe 9 decembrie, senatorul John McCain examinase un exemplar din raport împreună cu directorul FBI, Comey.

Andrew McCabe, adjunctul șefului FBI, era preocupat. El se gândea că, dacă nu reușeau să-l informeze pe președintele ales Trump despre dosar atunci când îi prezentau rapoartele comunității de informații despre Rusia, FBI ar fi putut părea un stat în stat, cam ca în perioada de mult apusă a lui J. Edgar Hoover. Era ca și cum Biroul de Investigații ar fi dat de înțeles că știa lucruri murdare despre politicieni, dar le ținea pentru el, spre a-i șantaja. Comey a fost de acord. Moștenirea lui Hoover arunca încă o umbră mohorâtă asupra Biroului.

Clapper voia să se asigure că dezvoltau un model consistent de informații, pe măsură ce coroborau datele obținute de toate serviciile într-un singur raport. Și asta, pentru că FBI și CIA aveau standarde diferite.

FBI desfășoară investigații în sfera infracționalității, dar colectează și date secrete. Biroul tinde să fie mai riguros în selectarea și verificarea surselor sale. Ceea ce începea ca o pură investigație de contrainformații se putea transforma într-o

anchetă privind criminalitatea, informațiile acumulate devenind dovezi care trebuiau susținute în fața tribunalelor.

Misiunea CIA este de a aduna informații și a le transmite Casei Albe și celorlalte ramuri ale guvernului federal. Aceste informații nu trebuie să fie la fel de solide precum cele furnizate de FBI, deoarece, în mod normal, ele nu vor fi folosite în cadrul unui proces.

Așa cum FBI era bântuit de spectrul lui Hoover, și CIA avea propriile stafii. Înaintea invaziei în Irak din 2003, CIA făcuse o greșeală uriașă. În parte ca urmare a informațiilor false transmise de o sursă-cheie – având uimitorul nume de cod „Curveball” („aruncare cu efect”) – care pretindea că lucrase într-un laborator mobil de fabricare a armelor chimice din Irak, CIA ajunsese la concluzia că Saddam Hussein deținea arme de distrugere în masă (WMD). Cazul fusese „floare la ureche”, potrivit prezentării pe care directorul CIA, George Tenet, o făcuse președintelui George W. Bush. Pretinsa existență a WMD va constitui justificarea primordială a invadării Irakului. Ulterior, nu au fost găsite nici un fel de arme de distrugere în masă – motiv de evidentă jenă pentru președinte și CIA.

Clapper știa că acea greșeală plana asupra multor decizii luate și analizate de CIA. O procedură comună a agenției era acum supunerea surselor la testul cu poligraful ori de câte ori era posibil. Deși trecerea unui test cu detectorul de minciuni n-ar fi fost niciodată considerată o dovadă totală, ea constituia un bun barometru al credibilității sursei.

Sursele folosite de Steele pentru dosarul său nu fuseseră supuse testului cu poligraful, ceea ce făcea ca informațiile furnizate să nu poată fi coroborate și să rămână potențial suspecte. Dar Brennan afirma că informațiile corespundeau cu cele oferite de propriile surse, în care avea o mare încredere.

Dosarul circula deja printre jurnaliști, iar Steele acordase interviuri confidentiale, „off-the-record”, reporterilor. Dar nu se publicase nimic oficial.

Pe pagina a doua se scria: „Potrivit sursei D, care a fost prezentă, conduita (perversă) a lui Trump la Moscova a inclus închirierea apartamentului prezidențial de la Hotelul Ritz Carlton, unde el știa că președintele Obama și doamna Obama (pe care Trump o ura) fuseseră cazați într-una dintre vizitele lor oficiale în Rusia și profanarea patului unde ei dormiseră, prin angajarea serviciilor unui grup de prostituate, plătite să practice «golden showers» (urinare) în fața lui. Se știa că hotelul se află sub controlul FSB, care ascunsese microfoane și camere video în toate camerele și în apartamentele principale, pentru a întregi tot ceea ce liderii ruși voiau să înregistreze.”³

Măsura era destinată obținerii unui „kompromat”⁴ (material compromițător) despre Trump, potrivit dosarului.

Era o afirmație spectaculoasă. Dar nu exista nici un indiciu disponibil, care să sugereze cine ar fi putut fi Sursa D.

De vreme ce FBI deținea dosarul, a spus Comey, el trebuia să i-l arate lui Trump, după prezentarea de bază a evaluării comunității de informații. Dosarul urma să fie o anexă, practic o notă de subsol.

Cele 35 de pagini au fost reduse la un rezumat de o pagină și trei sferturi, cu un mesaj concentrat asupra insinuărilor coordonării dintre campania sa electorală și acțiunile rușilor.

Riposta lui Trump la corul tot mai vocal de materiale de presă, care susțineau că serviciile de informații concluzionaseră că Rusia se amestecase în alegeri, a fost una belicoasă.

Pe 9 decembrie, Trump a declarat că persoanele care dădeau alarma în comunitatea de informații erau „aceiași indivizi care au mințit spunând că Saddam Hussein ar fi avut arme de distrugere în masă”⁵. Mai târziu, el a afirmat la Fox News⁶: „Oamenii aceștia n-au habar dacă e vorba despre Rusia sau despre China sau despre altcineva care stă tolănit într-un pat, pe undeva”. Și a scris pe Twitter: „Dacă nu-i prinzi pe hackeri în fapt, e foarte

greu să determini cine sunt ei de fapt. De ce n-a fost scoasă la iveală povestea asta înainte de alegeri?”⁷

Pe 5 ianuarie, Comitetul pentru Servicii Armate al Senatului a desfășurat o audiere pe tema hackerilor ruși. Clapper, care urma să-i prezinte raportul lui Trump a doua zi, a depus mărturie. Furios din pricina criticilor aduse de Trump comunității de informații, el a declarat: „Există o diferență între scepticism și discreditare. Încrederea opiniei publice în comunitatea de informații este crucială. Și am primit multe semnale din partea omologilor noștri străini, prin care aceștia își manifestau îngrijorarea în legătură cu... discreditarea comunității americane de informații.”⁸

A doua zi, Kellyanne Conway a spus, la emisiunea *This Morning*, de la CBS: „De ce ar vrea Rusia ca Donald Trump să câștige alegerile în America? Donald Trump a promis modernizarea capacităților noastre nucleare.”⁹

Într-un interviu telefonic acordat ziarului *The New York Times*, Trump a declarat: „Aceasta este o vânătoare politică de vrăjitoare”.¹⁰

Hope Hicks, o tânără în vârstă de 28 de ani, specialistă în relații publice care fusese în timpul campaniei electorale secretara de presă a lui Trump, a lucrat pe perioada tranziției, la începutul lunii ianuarie 2001, într-o mică sală de conferințe din Turnul Trump. Ea avea două calități importante pentru Trump – era loială și arăta bine. În adolescență fusese fotomodel, iar acum, cu ochii perfect machiați și părul castaniu, lung, pieptănat pe o parte, avea înfățișarea fermecătoare și distinsă care îi era pe plac lui Trump. De asemenea, avea abilități înnăscute în domeniul relațiilor publice.

Trump îi ceruse să-și aleagă postul dorit la Casa Albă. Temându-se ca nu cumva să fie nevoită să înfrunte zi de zi presa, ea alesese funcția de director pentru comunicații strategice, astfel încât putea gestiona oportunitățile mediatice ale președintelui

ales, care erau acum, cu siguranță, nesfârșite. Ea urma să fie paznicul interviurilor prezidențiale. Toată presa îl voia pe Trump și Hicks simțea că acesta pierduse ceva din atuurile deținute față de media, prin supraexpunerea lui în timpul campaniei. Exploatarea acestor oportunități avea să necesite, de acum înainte, o calibrare atentă. Ca oricine altcineva, și ea știa că un asemenea lucru ar fi fost imposibil de realizat cu președintele ales.

Hicks era convinsă că media suferea de „tulburarea opoziționist-sfidătoare” – o sintagmă din psihologia clinică aplicată cel mai adesea copiilor rebeli. „Tulburarea opoziționist-sfidătoare” este caracterizată prin furie excesivă împotriva autorității, sete de răzbunare și crize temperamentale. Din punctul ei de vedere, aceste trăsături caracterizau presa.

Hicks lucra deja la o replică față de rapoartele privind amestecul rusesc în alegeri. Acoperirea mediatică excesivă a ceea ce ea numea „presupusa deturnare a rezultatelor alegerilor de către Rusia” nu făcea altceva decât să dea impresia că Statele Unite erau slabe, iar Rusia mai influentă decât credea ea că ar fi fost cu putință.

Pe 6 ianuarie, șefii serviciilor de informații au venit la Turnul Trump. Comey îl întâlnea pe Trump pentru prima oară. În cartea sa, Comey ne oferă o descriere a scenei, poate pentru a-și demonstra capacitatea de observație: „Haina lui de costum era deschisă la nasturi, iar cravata îi era prea lungă, ca de obicei. Tenul său apărea ușor portocaliu, cu cearcăne albe și strălucitoare sub ochi, acolo unde presupun că purta ochelari de soare cu lentile mici, și cu părul de un blond strălucitor, impresionant coafat, care, la o analiză atentă, chiar părea să fie al lui. Îmi amintesc că m-am gândit cât de mult îi luase să se aranjeze în felul acela, dimineață. Când a întins mâna spre mine, mi-am adus aminte să-i măsoz mărimea palmei. Palma lui era mai mică decât a mea, dar nu părea așa de neobișnuită.”¹¹

În informarea pe care i-a făcut-o președintelui ales în Turnul Trump, Clapper a însumat „judecățile-cheie”, nucleul oricărei estimări a serviciilor de informații:

- Rusia nutrea de multă vreme dorința „de a submina ordinea liberal-democratică, dirijată de SUA”¹², dar în cursul alegerilor prezidențiale din 2016 s-a produs „o escaladare semnificativă în privința nivelului de activitate, a caracterului fâțiș și a dimensiunilor acestui efort”

- Putin „a ordonat în 2016 o campanie mediatică, menită să influențeze alegerile prezidențiale americane... să submineze încrederea publică în procesul democratic american, să îl denigreze pe secretarul de stat Hillary Clinton și să-i afecteze alegerea în funcția supremă și potențialul mandat prezidențial. Estimăm, de asemenea, că Putin și guvernul rus au dezvoltat o preferință clară pentru președintele ales Trump.”

- „Când oficialitățile de la Moscova au început să se teamă că secretarul de stat Clinton e pe cale să câștige alegerile americane, campania rusească de influențare a opiniei publice a început să se concentreze mai mult pe subminarea viitorului ei mandat prezidențial.”

Era o formulare delicată. Trump reprezenta „preferința clară”¹³ a rușilor, iar efortul acestora era puternic axat pe „discreditarea” și „subminarea” lui Clinton. Nu existau însă sugestii potrivit cărora Trump sau asociații lui ar fi avut legătură sau și-ar fi coordonat acțiunile cu eforturile rușilor.

Relatările tuturor surselor se îmbinau perfect și spuneau o poveste consistentă, provenind din diferite poziții importante de la Kremlin, era de părere Clapper. Aceste surse fuseseră așa-numitele „surse moștenite” – relatările și informațiile furnizate de ele de-a lungul anilor fuseseră corecte și cel puțin una dintre surse oferise informații de încredere de mai bine de o generație.

Dar mai era un lucru care până atunci nu fusese raportat: una dintre surse era atât de amenințată, încât CIA voia să scoată acea persoană din Rusia, pentru a o duce în siguranță în altă țară sau în Statele Unite. Sursa a refuzat însă să plece, din câte se pare, de teama repercusiunilor la care ar fi fost supusă familia sa, dacă ea dispărea sau părăsea brusc Rusia.

Clapper nu i-a dezvăluit numele surselor lui Trump, deși acesta ar fi putut să le ceară.

– Nu cred în surse umane, a replicat Trump. Aceștia sunt oameni care și-au vândut sufletele și și-au vândut țara. Nu cred în informațiile oferite de sursele de informații umane și de acești spioni, a adăugat el, subliniind astfel că nu e dispus să creadă toată această poveste.

Răspunsul lui l-a făcut pe Brennan, a cărui agenție, CIA, se baza aproape în întregime pe informațiile furnizate de surse umane, să remarce mai târziu: „Mi-am dat seama că nu e cazul să le dezvălui și subalternilor mei părerea președintelui“.

Și mai era un lucru care nu fusese raportat anterior: cei de la CIA credeau că au cel puțin șase surse care susțineau această descoperire. O persoană cu acces la informații strict secrete mi-a spus mai târziu că, după părerea sa, doar două dintre aceste surse erau de încredere.

Trump a întrebat dacă mai erau și alte lucruri demne de știut.

– Ei bine, da, mai există câteva materiale suplimentare sensibile, a admis Clapper.

– Vreți să rămânem aici sau preferați să fiți singuri? l-a întrebat Priebus pe Trump.

– Mă gândeam să rămânem doar noi doi, a sugerat Comey.

– Da, așa e, doar noi doi, a acceptat președintele.

Deși putea face pe tipul dur, Comey a domolit cumva tonul în privința informațiilor pe care le deținea. El i-a explicat lui Trump că era vorba de un dosar în care se făceau unele afirmații nedovedite cu certitudine. Iar el îi oferea acel dosar președintelui.

Era acolo, în fața lor; Comey nu voia ca președintele ales să fie legat la ochi în această privință, deoarece dosarul circula deja în multe cercuri și cu siguranță avea să apară, în întregime sau pe fragmente, în media.

Dosarul pretindea că Trump petrecuse cu prostituate într-un hotel din Moscova, în 2013, iar serviciile secrete rusești îl filmaseră. Comey nu menționase și afirmațiile potrivit cărora Trump le pusese pe prostituate să urineze unele pe altele, în patul unde dormiseră cândva președintele Obama și soția lui.

Mai târziu, Comey va scrie: „Mi-am imaginat că asemenea detalii nu erau necesare spre a-l înștiința pe președinte despre informațiile deținute. Întreaga poveste era ea însăși suficient de bizară. Pe când vorbeam, am avut o stranie senzație de de-corporalizare, ca și cum m-aș fi privit pe mine vorbindu-i noului președinte despre prostituatele din Rusia.”¹⁴

Trump a respins afirmațiile. Părea el un tip care ar fi avut nevoie de prostituate?

În cartea lui, *A Higher Loyalty*, Comey a scris: „FBI nu-l supunea pe președintele ales unei investigații, în acel moment. Acest lucru era adevărat. Nu aveam un dosar de contrainformații deschis în privința lui Trump. De fapt, nici nu ne interesa dacă el chiar se destrăbălase cu prostituatele din Moscova, câtă vreme rușii nu încercau să-i forțeze mâna cumva.”¹⁵

Iată ce scria Comey despre felul cum i-a transmis acest mesaj lui Trump, la sfârșitul întâlnirii lor private: „Pe măsură ce el devenea tot mai defensiv, iar conversația se îndrepta spre un dezastru total, din instinct am scos bagheta magică din valiză: «Domnule președinte, nu pe dumneavoastră vă investigăm». Asta a părut să-l liniștească imediat.”¹⁶

Întâlnirea privată a durat cinci minute.

Mai târziu, Trump i-a spus avocatului său că s-a simțit „scuturat” de Comey, cu prezentarea privind pretinsa legătură cu prostituatele din Moscova. „Am avut destule probleme cu

Melania și prietenele și toate celelalte. Nu mai am nevoie și de alte probleme. N-aș vrea ca Melania să audă povestea asta.”

După discuția cu responsabilii serviciilor de informații, Trump a dat publicității o declarație¹⁷ prin care cataloga întâlnirea drept „constructivă”, însă era clar că el nu fusese deloc afectat de impactul ei. Tentativele făcute de „Rusia, China și alte țări” de a se amesteca în problemele Americii nu avuseseră „absolut nici un efect asupra rezultatului alegerilor și nu afectaseră în nici un fel sistemele de înregistrare a voturilor”.

Patru zile mai târziu, pe 10 ianuarie, BuzzFeed a publicat online dosarul de 35 de pagini.¹⁸

Atunci am citit și eu documentul. La pagina 27, scria: „Două surse bine informate din Sankt Petersburg pretind că TRUMP, candidatul republican, a plătit bacșișuri și s-a implicat în activități sexuale în acest oraș, dar martorii-cheie au fost reduși la tăcere și dovezile sunt greu de obținut”

Documentul adăuga: „Toți martorii direcți au fost reduși la tăcere recent, adică mituiți sau forțați să dispară”

Se arăta astfel clar că, aparent, nu exista nici o cale de a verifica afirmațiile.

Am fost surprins, nu de afirmațiile făcute, care ar fi putut fi adevărate, ci de faptul că șefii serviciilor de informații, mai ales directorul FBI, îi prezentaseră lui Trump vreunul dintre aceste documente.

Nucleul prezentării lor din 6 ianuarie fusese reprezentat de analiza comunității de informații cu privire la amestecul Rusiei în alegerile americane. Era un raport considerat de ei drept una dintre cele mai importante, mai bine documentate și mai convingătoare analize făcute de comunitatea de informații în ultimii ani. În cartea sa, *Facts and Fears*, Clapper îl numea „un produs definitoriu – printre cele mai importante întocmite vreodată de serviciile americane de informații”.¹⁹ CIA, NSA, FBI și alte agenții de informații investiseră masiv în adunarea de date. De asemenea, își asumaseră un risc plasând informații

atât de delicate într-un singur raport, care putea fi sustras sau reprodus.

Și apoi, aproape ca o replică tardivă, Comey introdusese în dosar – de parcă ar fi vrut să spună: „A, apropo, mai avem și asta!” – și acea notă de subsol obscenă, neverificată și neconfirmată, cu unele dintre cele mai urâte acuze la adresa președintelui ales.

Ei voiau ca afirmațiile oficiale să fie crezute de președintele ales. De ce au poluat raportul cu sumarul dosarului? Îl cunoșteau îndeajuns de bine pe Trump cât să-și dea seama că un asemenea gest îl va enerva. Foarte probabil că ar fi enervat orice om. De ce să atașeze ei acest dosar neverificat la unul dintre cele mai fundamentate și mai serioase rapoarte ale lor?

Materialul din dosar este de genul acelor documente pe care reporterii sau agenții FBI ar avea motive să le monitorizeze, să încerce să le depisteze originile, chiar să localizeze unele surse și să vadă dacă pot obține confirmări. În mod clar, FBI avea obligația de a face acest efort – așa cum și avea să procedeze mai târziu.

Dar includerea acestui material, chiar și într-o formă cosmetizată, într-una dintre cele mai importante informări pe care șefii serviciilor de informații le-au făcut vreodată unui președinte american mi se pare aproape total lipsită de sens. Ar fi fost ca și cum aș fi realizat și scris una dintre cele mai serioase și mai complexe investigații jurnalistice pe care le-am publicat în *The Washington Post* și apoi aș fi oferit o anexă cu afirmații neverificate: „A, apropo, iată și o listă cu ce ar trebui făcut pentru autentificarea investigației și noi o publicăm”.

În cartea *A Higher Loyalty*, publicată un an mai târziu, Comey descrie în amănunt greșelile²⁰ pe care le-a făcut în privința modului de gestionare a dosarului, înainte de întâlnirea cu Trump.

„Dețineam funcția de director al FBI”, scria el. „Știam de ce informații dispunem și președintele trebuia informat. Pentru mine, să fac asta a fost un lucru perfect justificat.

Planul era delicat, dacă acest termen se poate aplica și în contextul discuției cu un nou președinte, despre prostituatele din Moscova.”

Poate că s-ar fi dovedit că totul este adevărat, dar imaginați-vă această informație ca fiind transmisă de directorul FBI.

Așa cum continua Comey, „totuși, planul nu m-a făcut deloc să mă simt confortabil... Existau toate șansele ca Donald Trump, politician și negociator versat, să presupună că flutur înaintea lui povestea cu prostituatele pentru a-l strânge cu ușa, pentru a obține un avantaj asupra lui. Ar fi putut presupune foarte bine că vreau să fiu un șantajist ca J. Edgar Hoover, pentru că asta ar fi făcut Hoover dacă ar fi fost în locul meu. Dar n-aș fi rezolvat nimic dacă aș fi încercat să-mi arăt astfel mușchii, dimpotrivă, lucrurile s-ar fi terminat prost.”

Pe 15 ianuarie, cu cinci zile înaintea ceremoniei de inaugurare, am fost invitat în emisiunea *Fox News Sunday*. Am declarat: „De 45 de ani trăiesc în această lume a politicii în care oamenii fac afirmații, dar trebuie să obții lucruri concrete. Acest document este o mizerie. El n-ar fi trebuit niciodată să fie inclus ca parte a unei prezentări a serviciilor de informații. Trump are dreptate să fie supărat din această cauză.”²¹ Oficialii serviciilor de informații „care sunt excepțional pregătiți și au făcut lucruri grozave, au comis în această privință o greșală. Iar când oamenii comit greșeli, ei ar trebui să ceară scuze.” Am mai spus că traseul normal al unor astfel de informații viza – cum s-a întâmplat și în precedentele administrații – prezentarea lor în viitorul consiliu al Casei Albe. Avocatul noului președinte ar fi trebuit să se ocupe de acest dosar fierbinte.

Mai târziu, în aceeași după-amiază, Trump a scris pe Twitter: „Îi mulțumesc lui Bob Woodward, care a spus că «acest document este o mizerie. El n-ar fi trebuit niciodată să fie prezentat... Trump are dreptate să fie supărat (furios)»...”²²

Nu am fost deloc încântat să văd că aş fi părut să țin partea cuiva, dar am simțit din toată inima mea că un astfel de document, chiar și într-o formă prescurtată, era, într-adevăr, „o mizerie” și ar fi trebuit abordat diferit.

Episodul a jucat un rol important în declanșarea conflictului dintre Trump și lumea serviciilor de informații, mai ales FBI și Comey.

CAPITOLUL 9

Pe 25 ianuarie, la cinci zile după depunerea jurământului, președintele Trump i-a invitat pe principalii săi consilieri și pe membrii echipei sale de securitate națională la Casa Albă, pentru un dineu de lucru. Mattis, noul secretar al Apărării, i-a prezentat lui Trump planurile pentru o operațiune SEAL împotriva unui important colaborator al Qaeda din Yemen.

El a descris felul în care mai multe echipe de comando urmau să atace, sperând să pună mâna pe laptopuri, telefoane mobile și informații și, de asemenea, să-l ucidă pe colaborator, unul dintre puținii lideri al Qaeda aflați încă în viață.

Ar fi fost prima operațiune din Yemen în ultimii doi ani. Ea fusese analizată, dar amânată de președintele Obama. Militarii aveau nevoie de o noapte fără Lună pentru a ataca, iar o astfel de noapte tocmai se apropia.

Bannon a pus întrebări legate de problemele mai importante din Yemen. Fostul ofițer al Forțelor Navale a vrut să știe de ce nu putea fi oprită furnizarea de arme, pe cale maritimă, către rebelii Houthi, al căror singur aliat era Iranul.

– Voi controlați spațiul aerian, a spus Bannon. Aveți forțele navale americane la dispoziție, deci controlați și marea. Cât de grea ar putea fi această misiune?

– Linia de coastă este foarte lungă, a replicat Mattis.

– Steve, a intervenit Trump, nerăbdător, tipii ăștia cu așa ceva se ocupă. Lasă-i să-și facă treaba.

Cu alte cuvinte: „Ține-ți gura!”

Trump a semnat ordinul de luptă a doua zi, iar raidul s-a desfășurat duminică, 29 ianuarie, înainte de ivirea zorilor. Dar

o mulțime de lucruri nu au mers bine.¹ În cursul unui schimb de focuri care a durat 50 de minute, un militar SEAL a fost ucis și alți trei răniți. De asemenea, au fost uciși inclusiv civili. Un avion MV-22 Osprey, în valoare de 75 de milioane de dolari, a aterizat forțat, suferind avarii grave. Aparatul a trebuit să fie distrus pentru a nu cădea în mâinile inamicului.

Militarul din trupele speciale William „Ryan” Owens, în vârstă de 36 de ani, din Peoria, Illinois, a devenit primul căzut în luptă sub președinția lui Trump. Președintele a decis să meargă la Dover, Delaware, spre a fi prezent la ceremonia aducerii trupului neînsuflit al militarului. Ivanka l-a însoțit.

Când au ajuns la Dover, comandantul lui Owens l-a luat pe președinte deoparte. Potrivit celor spuse mai târziu de Trump șefului său de personal, comandantul i-ar fi zis: „Vreau să vă pregătesc pentru asta, domnule președinte. Când veți intra, familia militarului va veni la dumneavoastră. Va fi o experiență pe care nu ați mai trăit-o. Sunteți comandantul suprem al armatei. Respectul pe care vi-l vor dovedi și tristețea lor vor fi greu de rostit în cuvinte. Veți fi lângă ei spre a-i mângâia. Când avionul aterizează, iar sicriul învelit în drapel este coborât, o parte din familie va reacționa emoțional și nu se vor mai stăpâni. Pe de altă parte, fiți pregătit și ca unii oameni să vă spună lucruri necuvenite, dure.”

Dar nimeni n-a spus ceva dur, ci a existat doar o răceală totală, după cum își amintea președintele.

„A fost o experiență grea”, va afirma el mai târziu. În mod clar, o experiență care l-a zdruncinat. El a lăsat de înțeles că nu va mai face călătorii la Dover.

Tatăl militarului ucis, Bill Owens, se afla la Dover, dar nici el și nici soția lui nu au vrut să-l întâlnească pe Trump.²

„Îmi pare rău”, i-a spus Owens capelanului. „Nu vreau să-l văd pe președinte. Nu vreau să fac o scenă, însă conștiința mea nu m-ar lăsa să stau de vorbă cu el.” De asemenea, el a mai spus: „Până acum, timp de doi ani, n-a existat nici un militar american

care să lupte în Yemen – au fost doar rachete și drone –, fiindcă acolo nu exista vreo țintă care să merite sacrificarea unei vieți americane. Acum, brusc, a fost nevoie ca America să facă această paradă măreață.”³

În loc să izbucnească într-o criză de furie, cum făcuse în cazul familiei Khan, părinții militarului ucis în Irak care apăruseră la Convenția Democrată din 2016, Trump și-a exprimat compasiunea pentru tatăl lui Owens.

„Îi pot înțelege pe oamenii care spun asta”, avea să declare el mai târziu. „M-aș simți groaznic... ce poate fi mai rău? Nimic nu poate fi mai rău.”⁴

Mai mulți foști oficiali ai administrației Obama au afirmat că operațiunea fusese planificată cu câteva luni în urmă, dar nu au făcut vreo legătură cu fostul președinte, susținând că acesta nu aprobase niciodată atacul.

Într-un interviu acordat postului Fox⁵, în dimineața zilei când s-a adresat pentru prima oară camerelor reunite ale Congresului, Trump a declarat că raidul din Yemen fusese o acțiune pe care generalii lui „foarte respectați o aveau în vedere de multă vreme”.

„Ei l-au pierdut pe Ryan”, a spus președintele.

Trump a invitat-o pe Carryn Owens, văduva lui Ryan și mama celor trei copii minori ai lor, să stea în loja prezidențială cu prilejul discursului adresat Camerelor reunite ale Congresului, pe 28 februarie. Ea a stat alături de Ivanka.

În fața congresmenilor și sub privirile a 47 de milioane de telespectatori, președintele a spus: „Suntem binecuvântați ca în seara aceasta să ne fie alături Carryn Owens. Ryan a murit așa cum a trăit, ca un luptător și un erou – luptând contra terorismului și apărând națiunea americană.”⁶ Deoarece operațiunea fusese vehement criticată, Trump a adăugat: „Tocmai am discutat cu generalul Mattis, care mi-a reconfirmat, citez: «Ryan

a făcut parte dintr-un raid încununat de succes, care a generat o cantitate enormă de informații prețioase, ce vor duce, pe viitor, la mult mai multe victorii împotriva inamicilor noștri». Moștenirea lui Ryan va rămâne întipărită în eternitate.”

Apoi, președintele s-a întors spre văduva lui Owens, aflată în lojă, și i-a spus: „Vă mulțumesc, doamnă”.

Imediat au izbucnit aplauze furtunoase.

La început, Carryn Owens și-a ținut în frâu lacrimile, respirând greu și murmurând: „Te iubesc, dragul meu”. Aplauzele au continuat și atunci lacrimile au început să curgă pe obraji ei. Femeia s-a ridicat, și-a împreunat palmele, ca pentru rugăciune, și-a înălțat privirile spre cer și a șoptit: „Te iubesc!”

Trump a continuat: „Căci, așa cum Biblia ne învață, nu există iubire mai mare decât să-ți dăruiești viața pentru a salva viața aproapelui tău. Ryan și-a jertfit viața pentru camarazii săi, pentru țara lui și pentru libertatea noastră. Nu-l vom uita niciodată.”

Aplauzele și ovațiile întregului auditoriu, inclusiv ale congresmenilor ridicați în picioare, au durat aproape două minute.

„Ryan ne privește chiar acum”, a mai spus Trump. „Știți asta. Și e foarte bucuros, căci cred că tocmai a depășit o performanță extraordinară.”

Carryn Owens a zâmbit și a aplaudat. Președintele a salutat-o și a îmbrățișat-o pe coridor, după discurs.

După aceea, când Trump primea telefoane de la familiile altor militari americani uciși, personalul Casei Albe a remarcat cât de dificilă părea pentru el această experiență.

„El nu e tipul acela de om dur”, spunea Bannon. „Nu s-a aflat niciodată într-un mediu militar. N-a fost alături de familii de militari. Nu s-a aflat niciodată în preajma morții.”

Moartea „părinților unor copii mici” l-a marcat pe președinte în mod deosebit. „Acest lucru a avut un impact uriaș asupra lui și asta se remarcă imediat.”

Un membru al personalului Casei Albe care a fost martor la mai multe discuții telefonice purtate de Trump cu familiile eroilor de război a fost impresionat de cât timp și energie emoțională le dedica Trump acestora. El primea copii ale fișelor personale ale militarilor uciși

„Mă uit la poza lui – ce băiat frumos“, spunea Trump într-o discuție cu membrii familiei unui militar. „Unde a crescut? Unde a urmat școala? De ce s-a înrolat în armată? Am toate datele lui aici. Am rapoarte aici care spun cât de mult era apreciat. A fost un mare lider.“

Cineva din Biroul Oval deținea copiile fișelor fiecărui militar. Dar el a remarcat că nici una dintre referirile pe care le făcea Trump nu se regăsea în acele fișe. Pur și simplu, președintele inventa totul. El știa ce anume voiau să audă familiile militarilor uciși.

Dacă ordinea internațională avea să joace un rol în administrația Trump, acesta a fost un lucru testat încă din prima lună a mandatului noului președinte.

În cursul campaniei electorale, Trump criticase Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO), o alianță cu Europa care data de 68 de ani. Adesea, NATO este considerată cel mai reușit efort de contracarare a Uniunii Sovietice pe perioada Războiului Rece și o temelie a unității occidentale. Membrii ei au jurat să se apere în mod colectiv, ceea ce înseamnă că un atac împotriva unui singur membru ar fi considerat un atac împotriva tuturor membrilor.

Dar Trump afirmase că NATO ar putea fi o organizație depășită. Multe dintre criticile lui vizau chestiunile financiare. Obiectivul NATO era ca fiecare stat membru să aloce 2% din PIB cheltuielilor pentru apărare. Statele Unite alocau 3,5% din PIB pentru apărare, în vreme ce Germania aloca doar 1,2%.

Secretarul Apărării, Mattis, urma să țină un discurs la München, în Germania, la mijlocul lunii februarie, iar politica

noii administrații față de NATO trebuia stabilită până atunci. Trump era sau nu în favoarea menținerii NATO?

Ca simplu cetățean, Mattis dezavuase ideile anti-NATO ale lui Trump, numindu-le „ciudate”.⁷ O mare parte a reprezentanților americani din domeniul politicii externe, ca și aliații europeni ai SUA fuseseră înfuriați de comentariile lui Trump.

Priebus a organizat un dineu de lucru pentru miercuri, 8 februarie, la ora 6:30 după-amiază, în Sala Roșie a reședinței prezidențiale, pentru ca Trump să poată asculta argumentele lui Mattis, ale șefului statului major, generalul Joseph Dunford, și ale altor experți. De asemenea, el l-a invitat pe unul dintre cei mai importanți lideri republicani, C. Boyden Gray. În vârstă de 73 de ani, acesta fusese recent, timp de doi ani, ambasadorul SUA pe lângă Uniunea Europeană, sub mandatul președintelui George W. Bush. De asemenea, fusese consilier oficial al președintelui George H.W. Bush în cei opt ani cât acesta fusese vicepreședinte și în cei patru ani de mandat prezidențial.

Pe când stăteau la masă, Trump a vrut să discute puțin știrile zilei. Senatorul John McCain, afișând cunoscuta lui atitudine rebelă⁸, criticase public raidul militar american din Yemen.

Trump s-a enervat, sugerând că McCain se purtase ca un laș în Războiul din Vietnam, fiind luat prizonier. El a mai spus că McCain, care fusese pilot în Războiul din Vietnam și era fiul amiralului John McCain, comandantul american din Pacific, acceptase să fie eliberat mai devreme, lăsând în urmă alți prizonieri de război.

– Nu, domnule președinte, s-a grăbit Mattis să-l contrazică. Probabil nu ați înțeles prea bine, lucrurile au stat exact invers.

McCain refuzase să fie eliberat mai devreme și fusese torturat cu cruzime și ținut închis timp de cinci ani în hotelul Hilton din Hanoi.

– Bine, e în regulă, a spus Trump.

Gray, care servise timp de cinci ani în Corpul Pușcașilor Marini, a fost uimit de faptul că secretarul Apărării îl corectase

direct pe președinte, precum și de atitudinea împăciuitoare a lui Trump, despre care știa că reacționa foarte agresiv când era contrazis.

Abia la desert, Priebus a atras atenția asupra subiectului principal al discuției:

– Trebuie să ajungem la un acord în privința chestiunii NATO.

Generalul-locotenent în rezervă Keith Kellogg, șeful de stat-major al Consiliului Securității Naționale, reprezenta această instituție. Veteran al Războiului din Vietnam, decorat cu Steaua de Argint și Steaua de Bronz în Primul Război din Golf, Kellogg s-a lansat într-o tiradă critică. Repetând o parte din discursul negativ al lui Trump, el a declarat că NATO era „depășită” și că fusese o organizație pregătită pentru al Doilea Război Mondial, când Statele Unite erau mai bogate și se confruntau cu o Uniune Sovietică agresivă. Acum, costurile pe care SUA erau nevoite să le plătească erau incorecte și disproporționate, comparativ cu ale aliaților săi europeni. Statele Unite erau folosite.

– Eu n-aș fi de aceeași părere, domnule președinte, a spus generalul Joseph Dunford.

– Chiar așa? a intervenit Trump. Și care ar fi părerea dumatilă?

Dunford, militarul cu cea mai înaltă răspundere din armata americană, și-a apărat curajos opiniile. El a spus că era o alianță care nu trebuia desființată și ar fi fost greu de reclădit. În condițiile în care națiuni est-europene precum Polonia se simțeau amenințate de invaziile lui Putin în Crimeea și în estul Ucrainei, era importantă menținerea solidarității și a unității.

– Este extrem de important să păstrăm Europa unită din punct de vedere politic, strategic și economic, a afirmat el, fiind însă de acord că statele membre ar trebui să-și respecte promisiunea de a aloca apărării 2% din PIB-ul lor anual.

– Cred că germanii își vor respecta promisiunea de a plăti cei 2% din PIB. Și ei sunt cei mai importanți, a adăugat Mattis.

Jared Kushner a intervenit și el în discuție:

– Raportat la propriul nostru buget de apărare, aceasta este însă o sumă infimă, a spus el. Ca niște cenți pe lângă un dolar.

Priebus a precizat că rata de 2% nu era o obligație, ci o promisiune recentă, pe care toate statele NATO se angajaseră să o transpună în practică până în 2024. Nu era o plată către NATO, ci o promisiune că vor fi alocați mai mulți bani apărării.

– Dar este o problemă politică faptul că aliații noștri nu-și plătesc partea cuvenită, a spus Trump. El își pleda cazul din punctul de vedere al corectitudinii angajamentului și continua să revină la această temă. De ce ar trebui Statele Unite să plătească apărarea europeană?

Priebus a înțeles că președintelui nu-i păsa că era vorba de un obiectiv, nu de o obligație. Trump voia doar să-și impună părerea și încerca, prin argumentele sale, să câștige opinia publică de partea sa.

– Nu mă interesează dacă e un obiectiv sau nu, a spus, în final, președintele. Asta ar trebui să facă statele europene.

Boyden Gray a subliniat că Europa se confruntă cu o mulțime de probleme economice.

– Nu că noi nu am avea asemenea probleme, dar ale europenilor sunt mult mai grave. Țările europene trebuie să-și dezvolte mai mult economia. Unul dintre motivele pentru care nu plătesc mai mult pentru apărare e că economiile lor nu au crescut suficient.

– Vrei să spui că ele nu pot plăti? a întrebat Trump.

– Nu, a răspuns Gray. Însă Statele Unite ar trebui să ajute Europa, care are o rată de creștere economică anemică. Spiritul mercantil european este în așa fel educat încât să evite asumarea de riscuri.

– Și care o să fie următoarea țară care o să iasă din Uniunea Europeană? a întrebat Trump.

În urma referendumului pentru Brexit⁹, aprobat de alegătorii britanici, Marea Britanie urma să părăsească Uniunea Europeană.

– Nu cred că vreo altă țară va părăsi Uniunea, a replicat Gray.

Trump s-a declarat de acord.

– Dacă n-am avea NATO, ar trebui să-l inventăm, a spus Mattis. Rusia n-are nici o șansă să câștige un război, dacă va înfrunța NATO.

La sfârșitul dineului de lucru, Trump a părut convins de argumentele militarilor.

– Atunci poți să păstrezi NATO, i-a spus el lui Mattis, acceptând că administrația sa va sprijini alianța, dar dumneata vei deveni collectorul de taxe.

Mattis a râs, dând din cap aprobator.

În discursul ținut la München¹⁰, pe 15 februarie, secretarul de stat Mattis a ales o soluție de compromis.

– America își va îndeplini responsabilitățile, a spus el, dar își va reduce implicarea dacă alte țări NATO nu și le vor îndeplini pe ale lor.

Cu toate acestea, a ținut să sublinieze că alianța era „o componentă fundamentală”¹¹ a politicii SUA.

La o conferință de presă ținută împreună cu secretarul general al NATO, două luni mai târziu, Trump a precizat: „Am spus că Alianța e depășită. Ei bine, nu mai este depășită”.¹²

Când Trump s-a întâlnit cu liderii europeni în luna mai, la Bruxelles, el a criticat asupra țările NATO pentru „restanțe financiare cronice”. El a afirmat că „23 din cele 28 de membre ale organizației încă nu plătesc ce ar trebui să plătească și ceea ce este de presupus să plătească, pentru propria lor apărare”.¹³

Președintele a dat clar de înțeles că se adresa opiniei publice din Statele Unite:

– Acest lucru nu este corect față de cetățenii și contribuabilii din Statele Unite.

CAPITOLUL 10

„Ce naiba e asta?“, și-a spus Priebus în sinea lui, când a văzut un articol publicat pe 9 februarie în ziarul *The Washington Post*, în care se preciza că Michael Flynn, consilierul pentru securitate națională, discutase cu ambasadorul rus despre sancțiunile împotriva Rusiei, înainte ca Trump să devină președinte.¹

Prin una dintre ultimele sale decizii ca președinte, Obama impusese sancțiuni economice Rusiei pe 29 decembrie, ca ripostă pentru amestecul rus în alegerile americane. El expulzase 35 de presupuși spioni ruși și ordonase închiderea a două complexe de clădiri aflate în proprietatea Rusiei și despre care se credea că ar fi fost folosite în activități de spionaj.

Priebus îl întrebasese de multe ori pe Flynn despre eventuale discuții avute de acesta cu rușii. Însă Flynn negase categoric că ar fi abordat problema sancțiunilor cu ambasadorul Serghei Kisliak, un om de lume, jovial și charismatic.

Cu două săptămâni mai devreme, pe 26 ianuarie, adjuncta procurorului general, Sally Yates, venise la Casa Albă. Ea i-a spus consilierului prezidențial Donald McGahn că interceptările realizate dovedeau că Flynn mințise în legătură cu contactele avute cu rușii și că era îngrijorată că Flynn ar fi putut fi ținta unui șantaj rusesc.

Priebus a calculat că Flynn negase de cel puțin zece ori că ar fi discutat cu rușii despre sancțiuni.

Articolul din *The Washington Post*, care conținea și opiniile a trei dintre cei mai experimentați reporteri ai ziarului în materie de informații și securitate națională, susținea că „nouă foști sau actuali oficiali“² erau sursele care îl acuzau categoric pe Flynn. Flynn fusese intervievat de reporteri și respinsese

afirmațiile printr-un „nu” vehement, de două ori, înainte de a da un răspuns mai neclar. Era citat purtătorul lui de cuvânt: Flynn „nu-și amintea cu precizie dacă subiectul sancțiunilor fusese sau nu discutat”

Priebus a căutat atunci să ia legătura cu consilierul Casei Albe, McGahn. În vârstă de 48 de ani, acesta era expert în legislația finanțării campaniilor electorale și servise timp de cinci ani ca membru numit în Comisia Electorală Federală, din partea republicanilor. Priebus l-a întrebat dacă puteau obține stenogramele discuțiilor avute de Flynn cu ambasadorul rus.

McGahn i-a răspuns afirmativ. Curând, a intrat în posesia stenogramelor clasificate „strict secret”, ale celor trei conversații directe dintre Flynn și Kisliak, pe care FBI le interceptase în cursul monitorizării de rutină a ambasadorului rus.

Vicepreședintele Pence li s-a alăturat lui McGahn și Priebus în Sala de Consiliu, pentru a parcurge stenogramele. Pence sprijinise public afirmațiile lui Flynn. Potrivit memorandumului intern al biroului consilierilor de la Casa Albă, întins pe șase pagini, Flynn a declarat că, dacă el și Kisliak discutaseră despre sancțiuni, „asta s-a întâmplat doar fiindcă ambasadorul a deschis discuția”. Din stenograme reieșea însă că, dimpotrivă, Flynn pusese problema pe tapet. „McGahn și Priebus au fost de acord că Flynn trebuie lăsat să plece.”³

Din toate cele trei stenograme reieșea că Flynn și ambasadorul discutaseră despre sancțiuni. În ultima convorbire, inițiată de Kisliak, ambasadorul îi mulțumea lui Flynn pentru sfatul său în privința sancțiunilor și îl asigura că rușii îl vor urma.

Acest amănunt a lămurit toată povestea, explicând și riposta, straniu de pasivă, a lui Putin în fața sancțiunilor. În mod normal, ar fi fost de așteptat ca președintele rus să riposteze, expulzând unii oficiali din Rusia. Dar a doua zi după ce Obama a anunțat sancțiunile, Putin a declarat că el nu va răspunde la fel.

Președintele ales Trump l-a lăudat pe Putin, scriind pe Twitter: „Excelentă mutare cu amânarea represaliilor (de către V. Putin). Întotdeauna am știut că el este foarte inteligent.”⁴

Această secvență sugera că Trump ar fi putut ști de rolul jucat de Flynn. Dar era neclar ce anume îi spusese Flynn președintelui despre conversațiile sale cu Kisliak.

Priebeus i-a spus președintelui că va trebui să-l îndepărteze pe Flynn. Permisul de acces la documentele secrete trebuia să-i fie retras acestuia. Aveau de înfruntat o situație extrem de stânjenitoare.

Demisia lui Flynn a fost anunțată pe 13 februarie.⁵ Principalul motiv oferit publicului a fost că Flynn îl mințise pe vicepreședintele Pence. Trump le-a spus altor membri ai administrației sale că renunțase la Flynn pentru că acesta nu se ridica la înălțimea funcției.

Următoarele două luni au fost dificile pentru Flynn. Ulterior, el a pledat vinovat față de acuzația că i-ar fi mințit pe cei de la FBI.

Când fusese intervievat inițial, la patru zile de la cooptarea lui în administrația Trump, Flynn le spusese apropiaților că nu crede că i-ar fi mințit pe cei de la FBI. Agenții FBI veniseră să discute cu el despre alte chestiuni decât Rusia și el nu considerase că fusese un interogatoriu oficial.

De ce a pledat atunci vinovat Flynn? Erau investigate o serie de posibile infracțiuni, inclusiv faptul că el nu-și declarase veniturile provenite din Turcia, nu raportase contacte avute în străinătate și nu se înregistrase ca lobbyist înainte de a se alătura administrației Trump.

Flynn le-a declarat asociaților că datoriile sale erau astronomice, ca și cele ale fiului său, de asemenea cercetat în dosar. A accepta să pledeze „vinovat” părea singura cale de ieșire. În declarația lui, el afirma: „Accept întreaga responsabilitate pentru acțiunile mele” și recunoștea că „am ajuns la un acord de

colaborare”⁶. El nega însă că s-ar fi făcut vinovat de „trădare” – o aparentă respingere a acuzațiilor că ar fi avut legături cu rușii.

Sâmbătă, 25 februarie, la cinci săptămâni de la preluarea funcției, Mattis a convocat, la orele prânzului, o întâlnire la reședința secretarului Apărării de la Old Naval Observatory, lângă Departamentul de Stat. Printre invitați se aflau câțiva veterani din domeniul politicii externe, generalul în rezervă Anthony Zinni, mai mulți foști ambasadori și o parte din echipa tehnică a lui Mattis. Mattis nu avea aproape deloc mobilier. S-au așezat cu toții la ceea ce părea un birou de lucru standard, guvernamental. Mattis le-a mărturisit că se mutase aducând cu el doar patru valize.

„Ar trebui să vedeți ce SCIF am”, a spus el. SCIF (The Sensitive Compartmented Information Facility) era o încăpere securizată, destinată discutării celor mai sensibile, strict secrete și speciale informații și programe, situată la etajul clădirii. „Nu trebuie nici măcar să ies din clădire. Îmi pot desfășura toate activitățile de aici”, a precizat Mattis.

După părerea lui, președintele Trump era un om care știa să asculte, câtă vreme nu abordai una dintre temele sale sensibile – cele mai importante dintre acestea fiind imigrația și presa. Dacă abordezi una dintre aceste teme, el va devia de la subiect și nu va mai reveni multă vreme la acesta.

– Secretarii Apărării nu au întotdeauna posibilitatea de a-și alege președintele pentru care lucrează, a spus Mattis.

Toți cei prezenți au râs de gluma lui.

Subiectul întrunirii era planul de anihilare a ISIS, pe care Trump îl dorea imediat.

– În mod fundamental, a spus Mattis, noi facem lucrurile invers. Încercăm să punem la punct o strategie contra ISIS, dar nu avem o strategie mai amplă, mai largă, asupra Orientului Mijlociu. Ideal ar fi să avem o strategie pentru Orientul Mijlociu, în care să fie inclus și planul pentru ISIS, care să susțină această

strategie. Dar misiunea trasată de președinte ne cere să punem ISIS pe primul plan.

În cele din urmă, strategia de anihilare a ISIS avea să fie o continuare a celei puse la punct sub administrația Obama, dar implicând și bombardamente și autorizări sporite pentru comandanții din teren.

Mattis era însă îngrijorat de expansiunea iraniană. La un moment dat, el s-a referit la iranieni, numindu-i „idioții ăia de mullahi, cu capetele înfășurate în turbane”

Într-o dimineață din februarie, o echipă de oficiali de rang înalt din domeniul informațiilor s-a prezentat în biroul lui Priebus din Aripa de Vest a Casei Albe, pentru a-l avertiza în privința persoanelor care ar putea urmări să-l influențeze într-un mod necorespunzător. Acesta reprezintă un avertisment standard, adresat celor care au cele mai înalte autorizări de acces, în administrația americană.

– Înainte de a pleca, a spus adjunctul directorului FBI, Andrew McCabe, ridicând brațul, aș avea nevoie să discutăm între patru ochi în biroul dumatăle.

„Ce naiba mai e și asta?“, s-a gândit Priebus. Și-l amintea pe McCabe doar pentru că îl întâlnise, în urmă cu câteva săptămâni, în Sala de Consiliu.

În campania electorală, Trump o atacase vehement pe soția lui McCabe, Jill, o democrată.⁷ Ea primise din partea comitetului de acțiune politică al guvernatorului Terry McAuliffe și a filialei din Virginia a Partidului Democrat donații în valoare de 675 188 de dolari⁸, pentru a candida la funcția de senator de Virginia, în 2015. McAuliffe era unul dintre cei mai apropiați prieteni și colaboratori politici ai lui Bill și Hillary Clinton. El fusese unul dintre principalii colectori de fonduri în timpul campaniei pentru realegerea lui Clinton, în 1996.

Trump descrisese acești bani ca fiind donații de la Hillary. El nu renunțase la acuzații, discutând și scriind mesaje pe Twitter despre ele și mai târziu.⁹

După ce informarea de securitate s-a încheiat, iar toți ceilalți au plecat, McCabe a închis ușa biroului lui Priebus. „E foarte ciudat”, s-a gândit Priebus, care stătea la masa lui de lucru.

– Cunoști povestea asta din *The New York Times*?¹⁰

Priebus o știa prea bine. McCabe se referea la un articol publicat pe 14 februarie, în care se preciza: „Interceptări și înregistrări telefonice relevă că membri ai echipei de campanie a lui Donald J. Trump, din 2016, și alți asociați ai lui Trump au avut contacte repetate cu oficiali de rang înalt ai serviciilor secrete rusești în anii anteriori alegerilor, susțin patru actuali sau foști demnitari americani”.

Povestea a fost una dintre primele bombe care au explodat, după demisia lui Flynn, în legătură cu presupusele conexiuni dintre Trump și ruși.

– Povestea e o porcărie, a spus McCabe. Nu e adevărată și am vrea să știi asta. Lucrurile au fost groaznic de exagerate.

„O, Dumnezeuule!”, și-a spus Priebus, în gând.

– Andrew, i-a replicat el adjunctului FBI, mă omori cu vestea asta.

Povestea despre amestecul Rusiei în campanie părea să fie difuzată 24 de ore din 24 pe canalele de știri, umplându-l de nervi pe Trump și, implicit, pe Priebus.

– E o nebunie, îi spusese Trump lui Priebus. Trebuie să oprim asta. Trebuie să punem capăt poveștii.

McCabe tocmai le făcuse un dar imens, ca un cadou de Valentine's Day. „O să fiu eroul întregii Aripă de Vest”, s-a gândit Priebus.

– Mă poți ajuta? a întrebat el. Această desființare a poveștii ar putea fi făcută publică?

– Sună-mă peste câteva ore, i-a cerut McCabe. O să întreb și o să te anunț de îndată ce primesc un răspuns. Să văd ce pot face.

Priebus a dat fuga efectiv să-i destăinuie lui Trump vestea bună că FBI urma să dezavueze curând povestea din *The New York Times*.

Au trecut două ore, dar, fiindcă nu primea nici un semn de la McCabe, Priebus a sunat.

– Îmi pare rău, nu te pot ajuta, a spus McCabe. Nu pot face nimic în privința asta. Am încercat, dar dacă începem să comentăm fiecare articol în parte, o să fim nevoiți să ieșim cu declarații o dată la trei zile.

FBI nu putea deveni un centru de informare care să certifice dacă știrile de presă erau adevărate sau false. Dacă FBI încerca să demonteze anumite afirmații apărute în ziare, eșecul de a analiza un articol ar fi putut fi văzut ca o confirmare a informațiilor conținute în el.

– Andrew, tu ești cel care a venit în biroul meu să-mi spună că aceasta este o poveste de tot rahatul și acum îmi spui că nu poți face nimic?

McCabe i-a amintit că era în joc cariera lui.

– E o nebunie, i-a replicat Priebus. Ce trebuie să fac acum? Să sufăr și să sângerez?

– Mai lasă-mi câteva ore...

Dar nu s-a întâmplat nimic. Nu a venit nici un telefon de la FBI. Priebus a încercat să-i explice situația lui Trump, care aștepta o retractare. Acesta a fost un alt motiv pentru ca Trump să urască și să nu aibă încredere în FBI, care dădea impresia că îl tachinează, în mod primejdios.

După aproape o săptămână, pe 24 februarie, CNN anunța, în exclusivitate, o știre: „FBI a refuzat solicitarea Casei Albe de a dezavua recenta poveste a legăturii dintre Trump și Rusia”.¹¹ Priebus a fost acuzat cu acest prilej că ar fi încercat să manipuleze FBI, în scopuri politice.

Casa Albă a încercat zadarnic să corecteze știrea și să arate că McCabe inițiasse tot acel demers.

Patru luni mai târziu, pe 8 iunie, Comey a depus mărturie¹², sub jurământ, că articolul inițial publicat în *The New York Times* și referitor la contactele asistenților lui Trump cu oficiali de rang înalt ai serviciilor secrete rusești „era, în mare parte, neadevărat”.

CAPITOLUL 11

Trump avea nevoie de un alt consilier pe probleme de securitate națională și dorea să acționeze rapid în acest sens. Spunea că media îl asasinează cu acuzații și era convins că o nouă persoană ar fi făcut ca dezastrul provocat de Flynn să fie dat uitării.

Poate un alt general? Bannon credea că media era principala sursă de îngrijorare pentru Trump. Președintele privea totul la modul „crezi că s-ar potrivi rolului?”. Totul părea să se reducă la filme. Dunford și Mattis îl impresionaseră, ca militari, fiindcă erau oameni cărora nu le plăcea vorbăria. Ei treceau rapid la subiect.

Undeva în fruntea listei se afla generalul-locotenent H.R. McMaster – un bărbat înalt de 1,75 metri, cu chelie, ochii verzi, spătos și cu o postură bățăioasă și verticală –, care era o combinație rară de erou de război și savant. El scrisese lucrarea *Dereliction of Duty: Lyndon Johnson, Robert McNamara, the Joint Chiefs of Staff, and the Lies That Led to Vietnam*. Era o lucrare revoluționară, care acuza comandanții militari că nu reușiseră să se opună liderilor civili. McMaster era considerat un renegat și un proscris, între militarii de rang înalt, dar nimeni nu se îndoia de buna lui credință.

Generalul McMaster avea să-și petreacă două ore în discuții cu Trump. Bannon l-a întâlnit la Mar-a-Lago și i-a oferit acest sfat prețios:

– Nu-i ține predici lui Trump. Lui nu-i plac profesorii. Nu-i plac intelectualii. Trump e un tip care niciodată nu a agreat studiile. Niciodată nu a respectat planul de învățământ. Niciodată nu și-a luat notițe. Niciodată nu a mers la vreo prelegere. A fost genul de student care, în noaptea dinaintea examenului,

vine la miezul nopții de la petrecere, își face un ibric de cafea, ia notițele tale, le memorează cât de bine poate, vine la opt dimineața la examen și scoate un șapte. Și asta îi e suficient. Oricum o să ajungă miliardar.

Bannon i-a mai dat un ultim sfat:

- Prezintă-te la discuție îmbrăcat în uniforma de general.

Dar McMaster a venit la costum.

- Ți-am zis să vii în uniformă, i-a făcut observație Bannon.

- Am întrebat în stânga și-n dreapta, i-a explicat McMaster, și toți mi-au zis că n-ar fi potrivit să vin în uniformă, deoarece sunt pe cale să fiu trecut în rezervă.

Dacă ar fi fost ales, urma să treacă în rezervă și să servească drept consilier pe probleme de securitate națională, nu ca militar, ci în calitate de civil.

- Te-am chemat aici pentru că ești încă un cadru activ, i-a reamintit Bannon.

Întâlnirea cu Trump nu a decurs bine. McMaster a vorbit prea mult și interviul a fost scurt.

Bannon, care a asistat la discuții, avea să precizeze mai târziu:

- Lui McMaster i-a turuit gura fără oprire timp de 20 de minute, cât și-a expus teoriile despre lume. Era un tip care lucra după manual, de genul lui Petraeus.

De altfel, în 2007, McMaster făcuse parte din „concernul de creiere din Bagdad”, consiliindu-l pe generalul David Petraeus, în timpul Războiului din Irak.

După ce McMaster a plecat, Trump a întrebat:

- Cine era tipul ăsta? Parcă a scris o carte, nu-i așa? Asta spune lucruri rele despre oameni. Nu spuneai că e în armată?

- Da, e în armată. E general.

- Dar era îmbrăcat ca un vânzător de bere ambulant.

Bannon, renumit pentru îndoielnicele sale gusturi vestimentare, a trebuit să fie de acord cu opinia președintelui.

Costumul în care venise îmbrăcat McMaster nu părea să fi costat mai mult de 200 de dolari, poate doar 100.

Următorul interviuat a fost John Bolton, fost ambasador al Statelor Unite la ONU și politician cu vederi de extremă dreapta. El absolvise *summa cum laude* Universitatea Yale, susținuse Războiul din Irak și promova schimbarea regimurilor din Iran și Coreea de Nord. Era invitat cu regularitate la Fox News – doar de la acest post de televiziune raportase, în 2017, venituri de 567 000 de dolari. Răspunsurile lui au fost bune, dar lui Trump nu-i plăcea mustața mare și stufoasă a lui Bolton. Acesta nu părea făcut pentru rol.

Apoi a venit rândul general-locotenentului Robert Caslen, supraintendentul de la West Point. Înainte ca acesta să intre, Trump s-a întors spre generalul Kellogg, șeful de stat major al NSC, care asista la interviuri:

- Generale, ce părere ai despre acest tip?
- Bobby Caslen este cel mai bun trăgător din armată, a răspuns Kellogg.

Caslen, care avea urechi mari și purta medalii pe uniformă până la umeri, a dat răspunsuri scurte – majoritatea fiind „Da, domnule” sau „Nu, domnule”. Militarul semăna cu Clint Eastwood. Trump s-a lansat într-o discuție amicală cu el, povestindu-i întâmplări din campanie.

Bannon a crezut că lui Trump îi plăcea generalul. A crezut că alegerea lui va fi Caslen.

În acea seară, Kushner a spus că toată presa americană îl idolatriza pe McMaster – care era veteran de război, autor, gânditor.

– Dar Trump nu are nici un fel de chimie cu acest tip, a remarcat Bannon. O chimie aparte exista între președinte și Caslen, dar acesta din urmă era un general activ, fără experiență

la Washington, cu excepția unei scurte perioade petrecute la Marele Stat Major, într-o funcție neînsemnată.

– O să ne aprindem paie în cap, a remarcat Bannon.

Ei au stabilit ca McMaster și Bolton să fie invitați la un alt interviu a doua zi, iar Caslen să fie primit la Casa Albă mai târziu, pentru un dineu privat cu președintele.

A doua zi, Bolton s-a prezentat la interviu. Era la fel de impozant și încă avea mustață.

McMaster a sosit în uniformă. Arăta mai bine – era înalt și zvelt. A existat, de această dată, o chimie mai bună între el și președinte, dar nu una strălucită.

Bannon și Kushner le-au cerut lui Bolton și McMaster să aștepte; urma să fie luată o decizie în următoarele două zile. McMaster a rămas în Mar-a-Lago.

– Știți, presa ne asasinează cu articole despre povestea cu Flynn. Haideți să luăm o decizie, a spus Trump.

– Nu cred că putem lua o decizie așa, pur și simplu, a intervenit Bannon. Caslen și McMaster sunt ofițeri activi. Nu cred că decizia e la îndemâna lor. Trebuie să-și informeze mai întâi superiorii din armată. Șeful statului major, generalul Mark Milley, e de părere că Robert Caslen ar fi cea mai bună alegere. Dar amândoi au funcții, deci procesul de numire va mai dura.

– Nu, nu, nu, a spus Trump. Presa ne omoară. Articole defăimătoare peste tot!

– Presa îl apreciază pe McMaster, a spus Jared.

– Da, și asta, fiindcă e un afurisit de liberal, a izbucnit Bannon. Fără supărare, dar prestația lui n-a fost deloc impresionantă. Și, domnule președinte, nu există chimie între dumneavoastră și tipul ăsta.

– Ai dreptate, dar... Adu-l aici, a spus președintele.

Bannon l-a căutat pe McMaster.

– Președintele vrea să discute cu dumneata. Vino aici.

– Ce crezi că se va întâmpla? a întrebat generalul.

– Cred că președintele vrea să-ți ofere postul.

– Dar trebuie să-mi informez mai întâi superiorii. Nu-i pot da un răspuns președintelui deocamdată. Trebuie să le spun celor din armată.

– Ghidează-te după instinct, l-a sfătuit Bannon. O să găsim noi o soluție.

Acesta era stilul lui Trump. Să joace după cum îi dicta instinctul, să acționeze pe baza primului impuls. Trump în stare pură.

– Vrei acest post? l-a întrebat președintele pe McMaster.

– Da, domnule.

– Atunci e al tău, l-a asigurat președintele și i-a strâns mâna. Aduceți presa. Aduceți televiziunile aici.

El voia imediat o fotografie cu cel mai recent general din stafful lui, o secvență care părea desprinsă dintr-un film hollywoodian.

McMaster s-a așezat, stânjenit, pe o sofa acoperită cu brocart auriu, lângă președinte. Pe masa din fața lui era o imensă vază aurie, cu trandafiri.

„Am vrut doar să vă anunț că am lucrat cu multă seriozitate în tot acest sfârșit de săptămână și am decis ca generalul H.R. McMaster să devină consilier pe probleme de securitate internă. Este un om cu un talent uriaș și cu o experiență vastă”¹, le-a declarat Trump jurnaliștilor.

„Sunt recunoscător pentru oportunitatea care mi s-a oferit”, a declarat McMaster. „Mă voi alătura echipei însărcinate cu securitatea națională și voi face tot ce-mi stă în puteri pentru a promova și a proteja interesele poporului american.”

Șocul resimțit de McMaster a fost evident în fața camerelor de luat vederi, în momentul în care i-a strâns mâna lui Trump.

– Trebuie să iau legătura cu șeful de stat major al armatei, i-a spus McMaster lui Bannon.

– Fă-o, a răspuns acesta. Dar gândește-te că deja ai acceptat postul.

Alegerea lui Trump s-a dovedit a fi de bun augur. Presa americană îl considera pe McMaster un om matur. Părea că haosul luase sfârșit. Iar președintele avea ocazia să se delecteze cu articole pozitive.

CAPITOLUL 12

McMaster știa că principala provocare la adresa securității naționale a SUA avea să fie Coreea de Nord. Această țară era deja de ani de zile cea mai dificilă prioritate.

Cu șase luni în urmă, pe 9 septembrie 2016, președintele Obama primise informații îngrijorătoare, în ultimele luni ale celui de-al doilea mandat prezidențial. Nord-coreenii detonaseră o armă nucleară într-un test subacvatic, al cincilea din ultimul deceniu și cel mai important.

Dispozitivele de monitorizare seismică relevaseră imediat că vibrațiile înregistrate nu fuseseră provocate de un seism. Cutremurul cu magnitudinea 5,3 grade se produsese instantaneu și avea epicentrul la mai puțin de 1,6 kilometri, în adâncul Pământului, adică exact în același loc – poligonul de testare Punggye-ri – unde se produseseră și cele patru detonări anterioare. Puterea estimată reprezenta echivalentul a 10 kilotone de TNT – o valoare apropiată de cele 15 kilotone ale bombei lansate asupra Hiroshimei.

Pentru a risipi orice dubiu, versiunea feminină nord-coreeană a lui Walter Cronkite, Ri Chun-hee, în vârstă de 73 de ani, a apărut la televiziunea de stat a Coreei de Nord, anunțând testul.¹ Prezentatoarea apărea întotdeauna la televizor în momentele extrem de importante. Îmbrăcată în roz și vorbind cu o voce stridentă, pe un ton avântat, ea i-a anunțat pe telespectatori că regimul fabricase o bombă mai mare, mai bună și mai versatilă.

Reprezentanții centrului nord-coreean pentru arme nucleare susțineau că noua lor bombă atomică putea fi instalată pe rachete balistice – o afirmație îngrijorătoare, deși serios contestată de serviciile americane de informații.²

Spre a sublinia încă potențiala amenințare pe care o reprezentau³, cu patru zile înainte, nord-coreenii lansaseră trei rachete balistice cu rază medie, care zburaseră 1 000 de kilometri înainte de a cădea în Marea Japoniei, făcând din Coreea de Sud și Japonia ținte accesibile. Aceste teste completau o lansare anterioară, singulară, făcută cu o lună înainte. Trei teste reușite nu puteau fi doar o coincidență norocoasă.

Chiar și cu dorința sa intensă de a evita un război, Obama a decis că venise momentul pentru a lua în considerare dacă amenințarea nucleară nord-coreeană putea fi eliminată definitiv, printr-o lovitură militară „chirurgicală”. În timp ce se pregătea să cedeze prerogativele prezidențiale, Obama știa că trebuia să abordeze frontal problemele provocate de Coreea de Nord.

Succesoarea sa la Casa Albă avea să fie, aproape cu siguranță, Hillary Clinton. El și-a asigurat consilierii în repetate rânduri că poporul american va lua decizia corectă și o va alege pe Hillary.

Încă de la început, președintele Obama autorizase câteva programe cu acces special (SAP), cele mai secrete și mai etapizate operațiuni desfășurate de armată și serviciile de informații, pentru a îndepărta amenințarea rachetelor nord-coreene. Un program preconiza lansarea de atacuri cibernetice asupra sistemelor de comandă, control, telemetrie și ghidare înainte și în timpul lansării de rachete-test de către nord-coreeni. Aceste atacuri cibernetice de risc ridicat începuseră încă din primul an al mandatului său prezidențial. Dar succesul lor fusese moderat.

O altă operațiune strict secretă se concentra asupra obținerii de rachete nord-coreene. Iar o a treia permitea Statelor Unite să detecteze o rachetă nord-coreeană la doar șapte secunde de la lansarea acesteia. Oficialii care mi-au pus la dispoziție toate aceste date mi-au cerut să nu ofer detalii, pentru a proteja operațiuni de securitate națională considerate vitale interesele Statelor Unite.

Amenințarea nord-coreeană nu se diminuase, iar în septembrie 2016, Obama a adresat o întrebare delicată Consiliului

Securității Naționale de la Casa Albă: era posibilă lansarea unei lovituri militare preventive, susținută de atacuri cibernetice, asupra Coreei de Nord, pentru scoaterea din funcțiune a programului nuclear și balistic nord-coreean?

Această sarcină nedusă la capăt îl frământa în mod deosebit pe Obama. Predecesorii lui, Bill Clinton și George W. Bush, abor-daseră, însă nu rezolvaseră pe deplin probleme acumulate vreme de decenii. Iar acum Statele Unite epuizaseră posibilitățile de acțiune. „Regatul eremit” crease o forță care putea întinde un arc de distrugere nucleară potențial devastatoare, până în America.

James Clapper, directorul serviciilor naționale de informații sub administrația Obama, își începuse cariera comandând un post de ascultare a semnalelor cifrate din Thailanda, în timpul Războiului din Vietnam. Acum în vârstă de 75 de ani, chel și bărbos, cu o figură lată și expresivă, el era „patriarhul” serviciilor secrete americane – morocănos, direct, deschis și experimentat.

Clapper i-a dat foarte clar de înțeles lui Obama: rapoartele dovedesc că noul sistem nord-coreean de armament este cumva funcțional. Dar ce amenințare reprezenta el? Era amenințată Coreea de Sud? Japonia? America însăși? Și cât de iminentă era amenințarea? Oare nord-coreenii nu voiau mai curând să aibă la dispoziție un instrument de șantaj, spre a-și negocia de pe o poziție de forță revendicările?

Estimările serviciilor secrete arătau o creștere a eforturilor nucleare nord-coreene, sugerând că liderul Kim Jong Un construia un arsenal de arme nucleare capabil de luptă sau cel puțin astfel voia el să pară.

În ciuda caricaturilor din presă, care-l înfățișau ca pe un individ instabil psihic, rapoartele relevau că tânărul Kim, în vârstă de 34 de ani, era un lider mult mai eficient în privința

programului nuclear și balistic nord-coreean decât fusese tatăl său, Kim Jong Il, care condusese țara timp de 17 ani, între 1994 și 2011.

Bătrânul Kim „rezolvase” eșecurile testelor cu armament ordonând uciderea savanților și a oficialilor responsabili. Toți aceștia fuseseră împușcați. Tânărul Kim acceptase însă eșecurile testelor, învățând, aparent, lecția practică: eșecul este inevitabil în drumul către succes. Sub Kim Jong Un, savanții au supraviețuit, învățând din greșeli, iar programul de armament s-a îmbunătățit.

Obama a însărcinat Pentagonul și agențiile de informații să examineze posibilitatea eliminării tuturor armelor nucleare ale nord-coreenilor, precum și a facilităților având legătură cu acestea. Puteau oare militarii americani să țintească toate obiectivele? Era nevoie să-și actualizeze datele obținute prin satelit, semnalele și sursele umane. Existau o mulțime de necunoscute sau de informații nesigure.

Pakistanul, care deținea arme nucleare încă din 1998, își miniaturizase ogivele nucleare și reușise să le introducă în mine și proiectile de artilerie. Deținea și Coreea de Nord această capacitate? Estimările actuale ale serviciilor de spionaj americane nu puteau oferi un răspuns clar.

De asemenea, estimările surselor americane relevau că un atac al SUA nu putea elimina absolut toate armele deținute de Coreea de Nord. Ar fi rămas ținte nedistruse, pentru că nu erau cunoscute, sau alte ținte, distruse doar parțial.

Urișa metropolă Seul găzduia aproximativ 10 milioane de locuitori și se afla aproape de Zona Demilitarizată, largă de patru kilometri, care despărțea cele două Corei. Coreea de Nord avea mii de piese de artilerie plasate în peșteri, lângă zona demilitarizată. În exercițiile militare efectuate, nord-coreenii scoteau tunurile afară, exersau tragerile și apoi le aduceau înapoi în peșteri. Acest exercițiu se numea „lovește și fugi”. Putea oare un atac american să anihileze atât de multe arme?

După o lună de studii, Pentagonul și serviciile secrete americane au raportat oficial președintelui Obama că până la 85% din toate armele nucleare și facilitățile nucleare nord-coreene cunoscute puteau fi atacate și distruse – iar acestea erau doar cele identificate. Clapper credea că rata de reușită proiectată trebuia să fie perfectă. O singură armă nucleară nord-coreeană detonată, ca ripostă, ar fi provocat zeci de mii de morți în Coreea de Sud.

Orice atac american putea, de asemenea, să declanșeze artileria potențial devastatoare a nord-coreenilor, alte arme convenționale și atacul la sol a cel puțin 200 000 de militari și a mult mai multor voluntari.

Pentagonul a raportat că singura cale „de a localiza și a distruge – cu deplină certitudine – toate componentele programului nuclear nord-coreean” rămânea invazia terestră. O asemenea invazie ar fi declanșat însă riposta nord-coreenilor, foarte probabil cu armament nuclear.

O asemenea posibilitate era de neimaginat pentru Obama. În discursul de acceptare a Premiului Nobel pentru Pace, în 2009, el a spus: „Războiul aduce tragedie umană” și „la un anumit nivel, războiul este o expresie a nebuniei umane”.

Frustrat și exasperat, a respins o lovitură preventivă. Aceasta ar fi fost o adevărată nebunie.

Discuțiile pe canale neoficiale, secrete, dintre Statele Unite și Coreea de Nord au continuat. Foști oficiali guvernamentali americani s-au întâlnit cu actuali demnitari nord-coreeni pentru a menține dialogul deschis. Acestea au fost numite cel mai adesea „întâlniri de Pista 1,5”. Întâlnirile oficiale, de la guvern la guvern, erau numite „de Pista 1”. Dacă ambele părți erau nonguvernamentale, sau compuse din foști oficiali, întâlnirile se numeau „de Pista 2”

„Noi eram foști, dar nord-coreenii erau actuali“, după cum se exprima un fost oficial american implicat în „întâlniri de Pista 1,5“ O asemenea întâlnire avusese loc recent la Kuala Lumpur, Malaysia, unde din partea nord-coreeană fusese prezent adjunctul ministrului de Externe. Fostul negociator american Robert Gallucci spunea că nord-coreenii l-ar fi avertizat la această întrunire că „vor fi întotdeauna o putere nucleară“.⁴

O a doua „întâlnire de Pista 1,5“, cu șeful nord-coreean al Diviziei pentru afaceri americane, a urmat după alegerile din 2016, având loc la Geneva. „Nord-coreenii nu tratează serios problema“, spunea un fost oficial american, căci ei știu că reprezentanții SUA nu pot propune nimic nou. „Dar probabil că se gândesc că e mai bine să aibă aceste întâlniri decât să nu le aibă.“

Trump făcuse numeroase declarații publice despre Coreea de Nord⁵, datând încă de la apariția sa la *Meet the Press*, în octombrie 1999.

„Aș negocia la sânge“, spunea atunci viitorul președinte, pentru ca într-un discurs din timpul campaniei prezidențiale din 2016 să adauge: „Președintele Obama privește neputincios cum Coreea de Nord devine tot mai agresivă și își extinde raza de acțiune a armelor sale nucleare“.⁶

În luna mai 2016, el declara pentru Reuters: „N-aș avea nici o problemă să discut cu Kim Jong Un“.⁷ Pentru ca apoi, în 2017, odată devenit președinte, să-l numească pe Kim „un tip isteț“.⁸

Neavând o opțiune militară viabilă, Clapper și-a dat seama că SUA trebuie să aibă o abordare mai realistă. În noiembrie 2014, el mersese în Coreea de Nord pentru a recupera doi cetățeni americani luați prizonieri. Din discuțiile purtate cu oficiali nord-coreeni, rămăsese convins că guvernul acestei țări nu va renunța la armele sale nucleare. Și de ce ar fi făcut-o? În schimbul a ce? Coreea de Nord își cumpăraseră, efectiv, o măsură de protecție, reală și puternică în ambiguitatea sa. Serviciile speciale americane nu știau în mod cert de ce capacități

dispuneau nord-coreenii. El susținuse în fața lui Obama și a NSC că declararea denuclearizării drept o condiție pentru negocieri nu era pentru Statele Unite o măsură funcțională și n-ar fi dat rezultate.

De asemenea, afirma Clapper, el înțelegea dorința nord-coreenilor pentru un tratat de pace care să pună capăt Războiului din Coreea, care fusese încheiat oficial doar cu un armistițiu, în 1953 – armistițiu semnat de comandanții armatelor implicate, nu de guvernele celor două țări combatante.

Era necesar ca Statele Unite să înțeleagă felul cum priveau nord-coreenii situația: SUA și Coreea de Sud păreau, pentru ei, permanent dispuse, uneori în mod alarmant, să atace și să alunge regimul Kim.

Un singur argument adus de el, releva Clapper, nu a putut fi respins de nord-coreeni, în cursul vizitei din 2014. Statele Unite, afirmase demnitarul american, nu aveau inamici permanenți. Clapper a dat exemplu Japonia și Germania, cu care americanii fuseseră în război, dar care acum le erau aliați. De asemenea, Vietnamul, cu care Statele Unite avuseseră un sângeros și îndelungat conflict, avea acum relații cordiale cu americanii. Clapper vizitase recent Vietnamul. Chiar și după un război de amploare, coexistența pașnică era posibilă.

Clapper dorea ca SUA să înființeze o ambasadă *de facto* la Pyongyang. Aceasta urma să fie un canal neoficial prin care un alt guvern care avea o ambasadă *de jure* în capitala nord-coreeană urma să acționeze ca intermediar. Măsura nu implica stabilirea unor relații diplomatice oficiale, dar măcar ar fi dat americanilor o bază, un loc în capitala Coreei de Nord, unde puteau obține informații și unde puteau difuza informații în această țară.

Clapper era însă profetul a cărui voce striga în pustiu. Nimeni nu a fost de acord cu propunerea lui. Obama părea de neclintit: Coreea de Nord trebuia să accepte renunțarea la armele sale nucleare. Președintele american, un susținător

fervent al reducerii arsenalului nuclear la nivel global, voia să dea ceasul înapoi. El a condamnat testul nuclear nord-coreean din 9 septembrie, printr-o amplă declarație publică, reafirmând politica americană: „Să fie foarte clar: Statele Unite nu acceptă și nu vor accepta Coreea de Nord ca pe o putere nucleară”.⁹

Faptul peste care se trecea cu prea multă ușurință, în accepțiunea lui Clapper, era că nimeni nu înțelegea ce anume îl determina pe Kim Jong Un să acționeze așa cum o făcea. „Nimeni nu știa care era punctul său de aprindere”, afirma el. Acest punct trebuia cunoscut, iar americanii nu îl cunoșteau. În schimb, analiștii dezbăteau dacă Kim Jong Un era un geniu politic, capabil să manipuleze după bunul-plac alte țări, inclusiv SUA, sau un nebun impulsiv și lipsit de experiență.

În timp ce administrația Obama trecea în revistă posibilele opțiuni, discuția s-a îndreptat către posibilitatea intensificării atacurilor cibernetice asupra Coreei de Nord. Unii considerau cibernetica un soi de baghetă magică ce putea acționa „în afara radarului”, pentru a reduce amenințarea nord-coreeană.

Pentru a lansa atacuri cibernetice eficiente și mai ample, Agenția Națională de Securitate trebuia să treacă prin serverele deținute de nord-coreeni în China. Chinezii ar fi depistat însă un asemenea atac și puteau trage concluzia că ei sunt, de fapt, cei vizați, riscând astfel declanșarea unui război cibernetic de dimensiuni cataclismice.

„Nu vă pot promite că putem face față unui contraatac cibernetic”, i-a mărturisit lui Obama un membru marcant al administrației americane. Și aceasta era marea problemă. Folosirea ciberneticii ar fi putut duce la o escaladare a tensiunilor, declanșând o serie de atacuri și contraatacuri ce puteau paraliza Internetul, sistemele financiare, precum băncile și cărțile de credit, rețelele de electricitate, canalele de știri și comunicații – potențialul rezultat fiind îngenuncherea economiei americane, poate chiar mondiale.

Avocații Casei Albe, care aveau cele mai înalte acreditări de acces și erau implicați în discuții, au respins vehement măsura. Era prea riscantă. Situația nu s-a modificat într-o măsură prea mare.

Capacitățile cibernetice ale Coreei de Nord fuseseră demonstrate cu prisosință în cursul atacului informatic produs în 2014 asupra Sony Pictures Entertainment. Atacul fusese menit să stopeze difuzarea unui film satiric despre Kim Jong Un, o comedie numită *The Interview*, care prezenta povestea a doi jurnaliști plecați în Coreea de Nord să-l asasineze pe tânărul dictator.

Ulterior, investigatorii au descoperit că hackerii nord-coreeni se strecuraseră în rețeaua Sony cu trei luni înainte, așteptând atacul. Pe 24 noiembrie, nord-coreenii au preluat controlul asupra computerelor Sony. Pentru a amplifica la maximum șocul, pe ecrane era înfățișat un amenințător schelet roșu, care venea către privitor, alături de textul „Deturnat de #GOP”, prescurtarea de la „Guardians of Peace” (Gardienii păcii) și de avertismentul „V-am prevenit deja. Iar acesta e abia începutul.”¹⁰ Hackerii nord-coreeni au distrus peste 70% din computerele companiei Sony, inclusiv laptopuri.

Angajând mii de hackeri, Coreea de Nord folosea de acum în mod regulat programe cibernetice pentru a fura sute de milioane de dolari de la bănci și de la alte instituții, la scară globală.

La două zile după alegeri, Obama și Trump s-au întâlnit la Casa Albă. Discuția a fost programată pentru 20 de minute, dar a durat mai mult de o oră. Obama l-a înștiințat pe președintele ales că nord-coreenii reprezentau cea mai mare și mai gravă problemă cu care avea să se confrunte. Ei fuseseră și cea mai mare bătaie de cap pentru Obama. Trump a povestit anturajului său, mai târziu, că Obama avertizase atunci: „Coreea de Nord va fi cel mai mare coșmar al tău”.

Un analist de informații cu o vastă experiență și care servise în Coreea de Sud a declarat: „Sunt șocat că administrația

Obama a închis ochii, acționând, în această privință, asemenea unei maimuțe care nu vede, nu aude și nu vorbește. Și acum înțeleg de ce oamenii lui Obama i-au spus lui Trump că principala dificultate cu care se va confrunta va fi armamentul nuclear nord-coreean. Până acum, ei au ascuns problema.“

CAPITOLUL 13

În februarie, generalul Dunford l-a vizitat la birou pe senatorul Lindsey Graham, un republican din Carolina de Sud, pentru o discuție privată.

Erau puțini cei din Senat care lucrau mai intens decât Graham pe subiecte militare. Burlac convins, colonel în rezervă al Forțelor Aeriene, el părea întotdeauna la datorie. Construisese o vastă rețea bipartită la Washington. Fostul vicepreședinte Joe Biden¹, care lucrase 36 de ani în Senat, spunea că Graham are „instincte mai bune decât oricine altcineva” din Camera superioară. În vârstă de 61 de ani, Graham, membru marcant al Comitetului senatorial pentru serviciile armate, era cel mai bun prieten și, practic, umbra președintelui comitetului, redutabilul senator John McCain.

Când Dunford a ajuns în biroul lui Graham, acesta și-a dat seama că generalul era tulburat. Trump cerea un nou plan de război pentru o lovitură militară preventivă împotriva Coreei de Nord, s-a confesat Dunford.

Informațiile serviciilor secrete despre Coreea de Nord nu erau suficient de credibile, a spus Dunford. „Avem nevoie de informații mai clare înainte de a-i oferi președintelui un plan.”

Veteran de război din rândurile Corpului Pușcașilor Marini și fost comandant al acestei arme, Dunford se aflate la comanda Regimentului 5 Pușcași Marini în timpul invaziei din Irak, în 2003. „Bătăiosul Jim”, care servise sub ordinele lui James Mattis, pe atunci general-maior, era în mod evident deranjat de stilul impulsiv în care Trump lua decizii. Graham a simțit că Dunford, cunoscând riscurile, se opunea solicitărilor lui Trump.

În timpul alegerilor primare din Partidul Republican, Graham avusese o relație dificilă cu Trump. Fiind unul dintre ceilalți 16 candidați care, alături de Trump, urmăriseră să primească nominalizarea republicanilor, Graham nu reușise să treacă de a doua rundă de vot. El îl numise pe Trump „un nătărău”², iar, ca replică, Trump făcuse public numărul personal de telefon al senatorului, la un miting electoral din Carolina de Sud. Ulterior, Graham a primit atât de multe apeluri, încât până la urmă și-a distrus telefonul, făcând chiar și un filmuleț amuzant pe această temă. El îl sprijinise pe Jeb Bush³, prezentându-l prin opoziție cu Trump: Bush „n-a încercat să se impună în niște alegeri primare controversate lansând pretutindeni o retorică periculoasă”.

Priebus l-a îndemnat pe Graham să construiască o relație funcțională cu Trump. Subliniindu-i unul dintre atuurile personale, el i-a spus: „Ești un tip foarte amuzant. Trump are nevoie de oameni amuzanți în jurul lui.”

Graham îl atacase pe Trump destul de serios, mai ales după emiterea primului ordin executiv al noului președinte privind interdicțiile aplicate musulmanilor. „Cred că ordinul a fost scris de un elev de școală primară, pe dosul unui plic”, afirmase el.

La momentul acela, Graham și McCain dăduseră publicității o declarație comună⁴: „Ne temem că acest ordin executiv va deveni o rană pe care America și-o provoacă singură în lupta împotriva terorismului. Acest ordin executiv trimite un semnal, intenționat sau nu, că America nu vrea ca musulmanii să vină în țara noastră. Iată de ce ne exprimăm îngrijorarea că acest ordin executiv ar putea contribui mai mult la întărirea terorismului, decât la îmbunătățirea securității noastre naționale.”

Însă Graham era dispus acum să se desprindă de trecut.

Câteva săptămâni mai târziu, pe 7 martie, Trump l-a invitat pe Graham la un dineu la Casa Albă. Graham pregătise un mic discurs.

Când senatorul a intrat în Casa Albă, Trump se afla la biroul de comandă. Când l-a văzut pe Graham, a sărit în picioare, s-a îndreptat cu pași repezi spre acesta și l-a îmbrățișat cu căldură.

– Trebuie să fim prieteni, i-a spus Trump. Vei fi prietenul meu.

– Da, domnule, a răspuns Graham. Vreau să fim prieteni.

Cu această ocazie, Trump a recunoscut că n-ar fi trebuit să facă public numărul de telefon al lui Graham.

– Acela a fost momentul de apogeu al campaniei mele, a glumit Graham.

– Care e noul tău număr de telefon? a întrebat Trump. Președintele și-a notat numărul, a râs și a întrebat cum de izbucnise conflictul dintre ei.

– A fost o competiție, a replicat Graham. Știți că n-am nici un fel de charismă. Nu mă pot afirma pe marea scenă. Acum, ați învins. Mă simt umilit că am fost învins, dar vă recunosc victoria. Aveți nevoie de sprijinul meu?

Trump a răspuns afirmativ.

– Înainte de a merge la dîneu, a adăugat Graham, aș vrea să cer scuze pentru că majoritatea republicană habar n-are de capul ei. Congresul o să vă distrugă mandatul de președinte. Nu avem nici o idee asupra a ceea ce ar trebui făcut. Nu avem un plan pentru sistemul de sănătate. Suntem de pe altă planetă când vine vorba de reducerea taxelor. Și veți ieși cel mai șifonat din această poveste.

Graham și-a exprimat convingerea că reforma fiscală și înlocuirea programului Obamacare ar fi trebuit făcute cu ani în urmă.

– Acum sunteți singurul care le poate face, folosindu-vă calitățile de negociator. Acești lideri din Congres nu știu să facă nici măcar un lucru simplu, cum e cumpărarea unei case. Dacă a existat vreodată o epocă potrivită pentru un negociator, atunci aceasta este. Există o mulțime de oameni capabili, dar majoritatea n-au făcut niciodată o afacere în sectorul privat. Nu există

cinci oameni pe colina Capitolului pe care i-aș lăsa să-mi cumpere o mașină. Dar pe dumneavoastră v-aș lăsa să-mi cumpărați o mașină. Și iată lucrul de care vreau să vă conving: să mă lăsați pe mine să vă cumpăr o mașină.

Au mers apoi în sala de dineuri. Pe giganticul ecran al televizorului rulau imagini de pe postul Fox, fără sonor. McMaster și Priebus s-au alăturat în scurt timp.

– Ce anume te preocupă? a întrebat Trump.

– Pe termen scurt, Coreea de Nord, a răspuns Graham. Va veni o zi în care cineva va spune: „Domnule președinte, nord-coreenii sunt pe punctul de a lansa o rachetă. Au miniaturizat un focos nuclear pe care îl vor pune în acea rachetă. Ne pot lovi chiar aici, în țara noastră. Ce ați vrea să facem, domnule președinte?”

Brusc, atenția tuturor a fost atrasă de apariția pe ecran a patru rachete nord-coreene. Cu doar câteva zile înainte, pe 5 martie, Coreea de Nord lansase patru rachete în Marea Japoniei.⁵

Ochii lui Trump se făcuseră mari cât niște dolari de argint.

– Sunt niște imagini vechi, imagini vechi, a intervenit Graham, încercând să-i liniștească pe toți și asigurându-i că mai văzuse secvențele respective.

– Trebuie să fac ceva în privința asta, a spus Trump, arătând cu degetul spre ecran.

– Ziua aceea va veni, a adăugat Graham. Ce veți face în privința asta?

– Ce crezi că ar trebui făcut? a întrebat președintele.

– Puteți accepta că au rachete nucleare și le puteți spune nord-coreenilor și chinezilor că, dacă le vor folosi vreodată, acela va fi sfârșitul Coreei de Nord, a spus Graham. În plus, trebuie implementat un sistem de apărare antirachetă capabil să doboare practic orice rachetă ar lansa nord-coreenii spre noi. Acesta e primul scenariu. Al doilea scenariu este să le spuneți chinezilor că nu veți permite Coreei de Nord să dețină

o asemenea rachetă, capabilă să lovească America. Și că, dacă n-au grijă ei de protejatul lor nord-coreean, atunci vom avea noi!

– Tu ce ai face? l-a întrebat Trump din nou.

Graham și-a exprimat preferința pentru cea de-a doua variantă. Nord-coreenii nu puteau fi lăsați să dețină asemenea capacități nucleare. Prima variantă era prea riscantă.

Președintele s-a aplecat către McMaster:

– Ce părere ai despre asta?

– Cred că Graham are dreptate, a încuviințat consilierul pentru securitate națională.

– Domnule președinte, dacă e vorba de o amenințare clară și precisă, a continuat apoi Graham, nu ne lăsați (pe kongresmeni) să stăm pe margine și să mârâim. Dacă aveți dovezi, în ziua în care nord-coreenii vă vor amenința, va trebui să convocați conducerea Congresului și să o anunțați că ați putea fi obligat să folosiți forța. Și să le explicați kongresmenilor de ce aveți nevoie de sprijinul lor pentru autorizarea folosirii forței împotriva Coreei de Nord. Dacă ați dispune de un vot masiv și ați fi sigur de primirea autorizației, acest lucru ar putea face să nu fie necesară folosirea forței.

– Asta ar fi o atitudine foarte provocatoare, a spus Priebus.

– Chiar trebuie să fie provocatoare, a replicat Graham. Nu veți face asta decât în ultimă instanță.

– Bine, dar toată lumea se va îngrijora și se va teme, i-a atras atenția Priebus.

– Mă doare în fund de cine se va îngrijora, a spus Trump.

– N-ați vrea să vă treceți în CV faptul că o putere nucleară cum este Coreea de Nord a realizat, chiar în timpul mandatului dumneavoastră, o rachetă care ar putea lovi Statele Unite, a spus Graham.

Trump a promis să reflecteze asupra acestui aspect.

– Dacă reușesc să creeze o rachetă nucleară care poate atinge teritoriul Statelor Unite, va trebui să-i loviți. Și dacă obțineți acordul Congresului, veți avea o asigurare în buzunar.

Ar fi fost un pas intermediar și i-ar fi oferit lui Trump un avantaj.

– Nord-coreenii cred că dacă au o rachetă cu focos nuclear în vârf, sunt scutiți de orice griji. Va trebui să-i convingeți că dacă vor încerca măcar să obțină o asemenea armă, sunt terminați!

McMaster a intervenit, susținând că informațiile referitoare la programul nuclear nord-coreean sunt incomplete.

– Anunțați-mă înainte să atacați, le-a spus Graham.

Graham s-a străduit cât a putut de mult să câștige adepți din ambele partide. Să-i aducă pe democrați de partea sa. El voia să-i ofere lui Trump o modalitate utilă și eficientă de a trata cu Congresul. „Domnule președinte, va trebui să cumpărați câțiva democrați”, i-a spus el lui Trump. „Vestea bună este că se vând ieftin.” El l-a mai sfătuit pe Trump și să stabilească legături cu unii politicieni republicani și democrați influenți. „Folositi-vă abilitățile de negociator din trecut. Trebuie să le oferiți ceva acestor oameni. Eu fac asta și cu republicanii, și cu democrații, de zece ani.”

Urmau să fie dezacorduri? De bună seamă, recunoștea Graham. Prietenii buni nu sunt întotdeauna de acord. „Washingtonul are întotdeauna privirea îndreptată către viitor. Chiar dacă ceva nu funcționează, trebuie să mergi mai departe.”

Președintele trebuia, totodată, să renunțe la mesajele de pe Twitter. În săptămâna precedentă, pe 4 martie, el publicase patru mesaje prin care îl acuza pe Obama că ar fi instalat aparatură de ascultare în Turnul Trump.⁶

– Tocmai v-ați tras un upercut direct în falcă, i-a spus Graham președintelui, comentând vehemente reacții negative declanșate de aceste mesaje. Caută oricum să vă faceți probleme. Nu îi ajutați!

– Dar așa acționez eu, cu mesaje pe Twitter, s-a apărat Trump.

– Este foarte bine să transmiteți mesaje pe Twitter în avantajul dumneavoastră, domnule președinte. Dar nu le transmiteți pentru a vă face deservicii. Întotdeauna adversarii vor căuta să vă târască în mocirla lor. Va trebui să deveniți suficient de disciplinat pentru a nu cădea în capcana lor.

Trump i-a telefonat lui Graham a doua zi, să-i mulțumească pentru discuție.

– Invitați-i pe John McCain și pe soția lui, Cindy, la cină, l-a sfătuit Graham. John e un tip de treabă. Trebuie să vă înțelegeți bine cu el, ar putea să vă ajute într-o mulțime de privințe.

În 2015, Trump lansase unul dintre cele mai crude și mai iresponsabile comentarii la adresa lui McCain: „El nu este un erou de război. Este un erou de război fiindcă a fost luat prizonier. Îmi plac oamenii care n-au fost luați prizonieri.”⁷

Graham știa că McCain îl detestă pe Trump. Dar știa și că la Washington erai nevoit adesea să discuți cu oameni care nu te plăceau. Dar nu i-a împărtășit acest detaliu președintelui. „Misiunea mea principală este să-l fac pe John McCain să-și păstreze calmul”, remarcă el. „Liderul majorității republicane din Senat, Mitch McConnell, era speriat de moarte de John McCain. Fiindcă John nu avea limite. El ataca în egală măsură conducerea republicană, așa cum îi ataca și pe democrați. Și eu atac uneori, însă atacurile mele sunt mai calculate. Pe când John e... de neoprit. Însă e, totodată, cel mai cumsecade om din lume. Și e avid după atenția presei, ca și mine. În orice caz, e un tip mult mai amabil decât mine.”

Cina în compania lui McCain și a soției acestuia a fost aranjată pentru luna aprilie. Graham a fost și el invitat. Cindy McCain își dedicase viața luptei împotriva traficului de ființe umane, iar Graham i-a sugerat lui Trump să o numească ambasadorul său pentru această cauză.

La cina din Sala Albastră, Trump a scos o scrisoare. I-a citit-o, cuvânt cu cuvânt, lui Cindy McCain, plin de emfază. „Aș dori foarte mult să fiți ambasadoarea mea în străinătate,

pe problemele legate de traficul de ființe umane”, a citit el, subliniind rolul acesteia în sprijinirea cauzelor umanitare. „Aș fi onorată”, a răspuns Cindy McCain cu ochii plini de lacrimi.

Și McCain era vizibil emoționat. În calitate de președinte al Comitetului pentru serviciile armate, el i-a mulțumit președintelui pentru că acesta promisese să reclădească armata americană.

– Ce ați vrea să facem pentru a vă ajuta? a întrebat McCain.

– Vreau doar să te cunosc, a spus Trump pe un ton teatral. Te admir. Ești un om foarte aspru. Și ești un om bun.

Era modul prin care voia să dea de înțeles că îi părea rău pentru cele întâmplate.

Din nou, McCain a părut foarte mișcat.

– E o lume dură, a replicat el. Vrem să vă ajutăm, domnule președinte.

– Ce spui de Coreea de Nord? a întrebat Trump.

– Toți au scrântit-o în privința asta, a răspuns McCain. Democrați, republicani... ultimii trei președinți din ultimii 24 de ani, George W. Bush, Barack Obama și Bill Clinton.

– Iată decizia care trebuie luată, domnule președinte, a intervenit Graham, repetând ceea ce îi spusese deja lui Trump. O strategie prin care Coreea de Nord să fie ținută în frâu – să-i lăsăm pe nord-coreeni să realizeze rachete avansate, cu focos nuclear, sperând că le vom putea doborî sau că-i vom intimida și nu le vor lansa niciodată sau să transmitem Chinei că Statele Unite vor împiedica eforturile Coreei de Nord de a obține această capacitate nucleară.

– Care e părerea ta? l-a întrebat Trump pe McCain.

– E foarte complicat, a răspuns acesta. Nord-coreenii pot uide un milion de oameni în Seul doar cu artileria convențională. De aceea situația este atât de dificilă.

– Dacă tot trebuie să moară un milion de oameni, atunci să moară acolo și nu aici, în America, a adăugat Graham, într-o notă agresivă.

– Sună destul de cinic, a intervenit Trump.

El era convins că liderii chinezi îl simpatizau. Și repeta ori de câte ori avea ocazia acest lucru, care îl făcea să creadă că are o mare putere de influență.

În cursul unei întâlniri desfășurate în acea primăvară în Biroul Oval⁸, discuția s-a îndreptat asupra controverselor stârnite în Coreea de Sud din cauza sistemului de rachete defensive THAAD (Terminal High Altitudine Area Defense), care devenise o miză crucială în cursa prezidențială sud-coreeană. Sistemul avea să permită protejarea Coreei de Sud în eventualitatea unui atac nord-coreean cu rachete. Lucru și mai important, sistemul putea fi folosit pentru a contribui la apărarea Statelor Unite.

– Coreenii au plătit deja pentru asta? a întrebat Trump.

– Nu au plătit. Noi am plătit, l-a lămurit McMaster.

– Asta nu e în regulă, a spus președintele, cerând o explicație și determinându-l pe McMaster să meargă la Pentagon, pentru a obține unele răspunsuri.

– De fapt, este o înțelegere foarte bună pentru noi, a precizat McMaster, când a revenit, în după-amiaza aceleiași zile. Coreenii ne-au dat teritoriul în posesiune pentru 99 de ani, fără să ne ceară nici un ban. Însă noi plătim pentru sistem, pentru instalarea și operarea lui.

Noile informații l-au infuriat teribil pe Trump. „Vreau să văd unde se află teritoriul ăsta”, a răbufnit el. În cele din urmă, i-au fost aduse câteva hărți care indicau suprafața exactă. O parte din teritoriul oferit includea și un fost teren de golf. „E un teren de rahat”, a spus fostul proprietar de terenuri de golf și dezvoltator imobiliar. „Ați făcut o afacere proastă. Cine a negociat-o? Ce geniu? Lăsați-o baltă! Nu vreau pământul de la coreeni.”

Pentru acest important sistem defensiv antirachetă, America ar fi trebuit să plătească 10 miliarde de dolari, timp de zece ani – în condițiile în care acesta nici măcar nu se afla fizic

pe teritoriul Statelor Unite, susținea Trump. „La naiba! Luați-l de acolo și instalați-l la Portland!”

Trump era încă furios din cauza deficitului de 18 miliarde de dolari din comerțul cu Coreea de Sud și voia să scoată SUA din ceea ce numea „groaznicul” acord comercial KORUS.

Dar intensificarea tensiunilor legate de THAAD constituia deja un aspect îndeajuns de îngrijorător. Coreea de Sud era un aliat și un partener comercial crucial. În acest context, Trump s-a întâlnit cu McMaster și cu Mattis, iar amândoi i-au declarat că, dată fiind criza cu Coreea de Nord, momentul nu era favorabil discutării acordului comercial.

„Ba, dimpotrivă, acum trebuie adus în discuție acordul”, i-a contrazis Trump. „Dacă sud-coreenii vor cu adevărat protecție, acesta este momentul ideal când noi trebuie să renegociem tratatul. Atuurile sunt de partea noastră.”

Mai târziu, Trump a declarat agenției de presă Reuters⁹ că prețul estimat inițial pentru THAAD era de un miliard de dolari. „I-am informat pe sud-coreeni că ar fi bine ca ei să plătească”, a declarat el. „Este un sistem de un miliard de dolari. Și este fenomenal, doboară rachetele chiar de pe cer.”

Pe 30 aprilie, McMaster l-a contactat pe directorul serviciului național de securitate din Coreea de Sud. El i-a declarat apoi lui Chris Wallace, de la Fox News: „I-am spus omologului meu sud-coreean că, până la orice renegociere, tratatul rămâne în vigoare, noi ne vom respecta cuvântul dat”.¹⁰

Ca un prim pas, ministrul sud-coreean al Comerțului a acceptat ulterior să înceapă renegocierea acordului comercial KORUS.¹¹

CAPITOLUL 14

În februarie, Derek Harvey, fost colonel de armată – unul dintre analiștii de prim rang în domeniul informațiilor din guvernul SUA –, a fost numit director pe zona Orientului Mijlociu, în cadrul Consiliului de Securitate Națională (NSC). O poziție foarte râvnită, într-o regiune unde situația era fierbinte.

Harvey, un tip convingător, foarte harnic și muncitor, a abordat domeniul informațiilor ca un detectiv de la omucideri – răsfoind miile de pagini din rapoarte ale interogatoriilor, interceptări de comunicații, rapoarte de luptă, documente capturate de la inamic, informații brute și surse inedite, precum liderii tribali.

Rezultatul a fost o viziune uneori neortodoxă asupra lucrurilor. În unele cercuri, el era numit „Grenada”, datorită abilității și a dorinței sale de a combate teoriile convenționale.

Înainte de atentatele teroriste de la 11 septembrie, Harvey întocmise un raport prin care atrăgea atenția asupra faptului că Osama bin Laden și rețeaua condusă de acesta, al Qaeda, reprezentau o amenințare strategică pentru Statele Unite. El a fost printre puținii care au anticipat forța de rezistență a mișcărilor insurgente din Irak și Afghanistan, după invazia trupelor americane în aceste țări. Argumentul lui era deseori că anumite idei ambițioase și agresive erau „realizabile, dar nu acceptabile” – ceea ce însemna că sistemul politic nu le-ar fi asigurat sau susținut (de pildă, menținerea a zeci de mii de militari americani în Afghanistan, ani la rând).

Harvey a mers să discute cu Jared Kushner, care avea un mic birou lângă Biroul Oval.

Kushner, lăsat pe spătarul scaunului său, cu picioarele încrucișate pe birou, a ascultat pledoaria lui Harvey.

Principala temere legată de Orientul Mijlociu a acestuia era Hezbollah, organizația teroristă susținută de iranieni. Informații credibile relevau faptul că Hezbollah dispunea de peste 48 000 de militari permanenți în Liban, prezentând o reală amenințare la adresa statului evreu. De asemenea, organizația avea forțe expediționare de 8 000 de oameni în Siria, Yemen și unități de comando în regiune. În plus, dispunea de combatanți în toată lumea – între 30 și 50 de persoane în Columbia, Venezuela, Africa de Sud, Mozambic și Kenya.

Comandanții Gărzii Revoluționare din Iran erau integrați în structura Hezbollah. Iranul deconta toate cheltuielile înregistrate de Hezbollah – care se ridicau la amănunțita sumă de un miliard de dolari anual. Suma nu includea fondurile obținute de Hezbollah din spălarea de bani, traficul cu ființe umane, contrabanda cu cocaină și opiu, dar și cu fildeș din Mozambic.

Hezbollah era o forță dominantă în Liban, un stat în stat, dornică să apeleze la violență. Nici un import nu se realiza în Liban fără știința organizației. Aceasta își concentra toate eforturile asupra distrugerii statului Israel.

Hezbollah era intermediarul perfect pentru Iran, prin care acest stat exercita presiuni și chiar ataca Israelul, ale cărui baze aeriene puteau fi lovite de rachete. Defensiva israeliană, compusă din rachete Iron Dome, David's Sling și Arrow, n-ar fi făcut față în cazul unui atac de proporții.

Harvey susținea că exista potențialul declanșării unui război catastrofal, cu consecințe strategice, economice și umanitare devastatoare. Un conflict între Iran și Israel ar fi atras în luptă și Statele Unite și ar fi anulat eforturile depuse pentru asigurarea stabilității regionale.

Trump a primit o prezentare realizată de *Reader's Digest* cu privire la datele despre Hezbollah. Dan Coats, de la DNI, și directorul CIA, Mike Pompeo, au sprijinit pledoaria lui Harvey

în cadrul informării desfășurate în Biroul Oval. Mattis, McMaster și secretarul de stat, Rex Tillerson, l-au susținut și ei, într-un mod realist.

Harvey simțea totuși că toți ceilalți nu evaluau corect gradul în care se schimbaseră echilibrul de putere în regiune. Un alt conflict arabo-israelian ar fi vizat teritoriul Israelului așa cum nici un alt atac nu o făcuse până atunci. Un asalt la scară largă ar fi putut afecta abilitatea israelienilor de a lupta.

Harvey a ținut să reafirme cu hotărâre acest lucru în fața lui Kushner: noua administrație Trump nu era pregătită pentru ceea ce se putea întâmpla. El a insistat pentru punerea în practică a acordurilor stabilite de Trump și de premierul israelian Benjamin Netanyahu, cu prilejul întâlnirii lor din februarie, subliniind importanța unui dialog strategic care să ia o nouă formă și să țină cont de realitățile din teren. El pleda pentru îmbunătățirea relațiilor americano-israeliene, despre care credea că se deterioraseră în cei opt ani de mandat ai lui Obama.

În vară, ambasadorul Israelului la Washington și consilierul lui pe probleme de securitate națională l-au invitat pe Harvey în Israel.

McMaster a refuzat să-l lase să plece, deși nu a explicat motivele care au determinat acest refuz.

La începutul lunii iulie, Harvey a stabilit o întâlnire cu oficiali de rang înalt din rândurile Mossadului, ale serviciilor militare de informații și ale reprezentanților armatei și aviației militare israeliene. McMaster, furios pe Harvey, nu voia să-l lase să se implice mai mult.¹

Întrebarea principală era dacă Harvey descoperise următoarea bombă cu ceas – Hezbollah – în cadrul suitei de probleme de politică externă cu care se confruntau Statele Unite și Trump.

Curând, Harvey s-a întors să discute cu Kushner.

– Ce crezi despre faptul că președintele pleacă la Riad, în prima lui vizită prezidențială? l-a întrebat Kushner.

– Se încadrează perfect în ceea ce încercăm noi să facem, pentru a ne reafirma susținerea față de saudiți și de obiectivele noastre strategice în regiune. Poziția noastră s-a deteriorat foarte mult în anii administrației Obama, a spus Harvey.

Harvey credea că Obama petrecuse prea mult timp încercând să negocieze un acord nuclear cu Iranul și neglijând sau chiar deteriorând relațiile cu saudiții și israelienii. Prima vizită oficială, în calitate de președinte, în Arabia Saudită, reprezenta un semnal puternic că administrația Trump avea noi priorități. De asemenea, Harvey era foarte mulțumit că prima vizită prezidențială urma să se desfășoare în regiunea alocată lui, deși toți ceilalți colegi ai săi din NSC pretindeau ca regiunile lor ar fi trebuit să aibă această onoare.

De pe urma unei întâlniri la vârf în Arabia Saudită ar fi beneficiat și Israelul. Saudiții și israelienii, inamici ai Iranului, aveau relații importante, atât oficiale, cât și neoficiale.

Harvey știa că trebuie să se concentreze riguros asupra sugestiilor lui Kushner, care nu era, în mod evident, un membru oarecare al echipei de consilieri superiori ai lui Trump. Ginerel președintelui vorbea de fiecare dată având acordul lui Trump, dacă nu cumva fiind chiar încurajat de acesta.

Harvey era la fel de bine conectat, ca orice ofițer de informații, la serviciile israeliene de spionaj și știa că și Kushner stabilise propriile legături cu acestea. Netanyahu era de multă vreme prieten cu familia Kushner.

Kushner i-a spus lui Harvey că, potrivit informațiilor extrem de precise pe care le deținea, cheia succesului în relațiile cu Arabia Saudită o reprezenta cucerirea celui de-al doilea prinț moștenitor, charismaticul Mohammed bin Salman, cunoscut drept „MBS”, în vârstă de 31 de ani. Fiul regelui saudit, MBS era, totodată, și ministru al Apărării, o poziție crucială și rampa de lansare pentru obținerea influenței în regat. MBS era un tânăr vizionar și foarte energic. Era fermecător și vorbea despre reforme îndrăznețe, menite să modernizeze Arabia Saudită.

Când McMaster a aflat despre ideea lui Kushner privind summitul saudit, el l-a întrebat, nervos, pe Harvey: „Cine tot insistă pentru așa ceva? De unde a apărut ideea asta?”

Harvey nu știa sigur dacă președintele avea sau nu vreo implicare în această poveste. McMaster nu agreea, în mod evident, abordarea saudiților pe căi neoficiale, dar nu putea face prea multe pentru a împiedica inițierea unor astfel de contacte.

Harvey a avut o serie de întâlniri cu reprezentanți ai agențiilor de informații americane, inclusiv CIA. Mesajul transmis de aceștia a fost că era necesară o atitudine foarte precaută din partea lui Kushner. Adevăratul pol de putere în Arabia Saudită era prințul moștenitor, Mohammed bin Nayef, în vârstă de 57 de ani, cunoscut drept „MBN”. El era nepotul regelui, creditat cu distrugerea rețelei al Qaeda în regat, în calitatea sa de ministru de Interne. Favorizarea mai tânărului MBS de către noua administrație americană ar fi generat fricțiuni în sânul familiei regale.

Bazându-se pe experiența dobândită în deceniile în care avusese contacte cu comunitățile de informații din Orientul Mijlociu, Harvey considera că Jared Kushner avea dreptate – MBS reprezenta viitorul. MBS înțelesese că transformările și modernizarea Arabiei Saudite constituiau singura cale de supraviețuire a regatului. Protejat de Kushner, Harvey dobândise o autoritate neobișnuită în vederea lansării planului său. Harvey a contactat Departamentul Apărării, Trezoreria și Consiliul Economic Național al Casei Albe. Riscurile, credea el, erau substanțiale, însă și beneficiile puteau fi extraordinare.

În martie, McMaster a prezidat o întâlnire a principalilor demnitari ai administrației Trump, pentru a analiza posibilitatea unei întâlniri la vârf în Arabia Saudită.

– Din experiența mea la Exxon, a spus secretarul de stat Tillerson, fluturând din mână, saudiții pot fi foarte convingători. Sunt experți în negocieri. Dar, când vine vorba să-i convingi să semneze ceva, n-ai să obții mare lucru de la ei.

De aceea, pleda el, angajamentele luate de MBS trebuiau privite cu mult scepticism. Pentru americani exista riscul de a depune eforturi intense la summit, fără să se aleagă, la sfârșit, cu nimic.

– Cred că ne gândim prea departe, a spus Mattis. Aranjarea de vânzări de arme și alte proiecte benefice pentru economia SUA – obiectivele concrete, necesare, pentru un asemenea summit – ar consuma mult timp. Mai bine așteptăm până la anul. O nouă administrație ar trebui să fie mai prudentă și mai atentă.

Secretarul de la Energie, Rick Perry, a adăugat și el că erau prea multe de făcut într-un timp foarte scurt.

Nimeni nu susținea ideea unui summit în două luni, așa cum propunea acum Kushner, care stătea la masă chiar vizavi de McMaster.

– Înțeleg că vi se pare un proiect foarte ambițios, a spus ginerele președintelui ridicându-se în picioare. Vă înțeleg temerile. Dar cred că avem o oportunitate reală. Trebuie să o recunoaștem. Înțeleg că trebuie să fim precauți. Trebuie să lucrăm cu multă sârguință, ca și cum summitul ar avea loc. Și dacă ajungem la concluzia că nu vom reuși, vom avea timp suficient să schimbăm lucrurile din mers. Dar aceasta e o oportunitate care așteaptă să profităm de ea.

Nimeni n-a respins această propunere. Harvey știa că, de fapt, nu vor reuși organizarea summitului, dar a continuat să stabilească detaliile planului, ca și cum acesta urma să se materializeze. El a impus anumite limite, hotărând că ar trebui să obțină, de la bun început, contracte militare în valoare de peste 100 de miliarde de dolari.

Executarea planului a căzut în sarcina lui Harvey. MBS a trimis o echipă de 30 de oameni la Washington, iar Harvey a pus la punct mai multe săli de conferință în clădirea de birouri Eisenhower. Au fost înființate grupuri de lucru americano-sau-dite pe domenii precum terorismul, finanțarea terorismului,

extremismul violent și campaniile de informare. Pentagonul a organizat întruniri privind contractele și parteneriatele de securitate.

Harvey nu voia să le ceară prea mult saudiților, despre care știa că nu au buzunarele atât de adânci pe cât se credea în general. Prețurile la petrol scăzuseră, diminuându-le profiturile.

McMaster încă nu era entuziasmat. Dar, întrucât aceasta era dorința lui Kushner, i-a spus lui Harvey, planul trebuia urmat în continuare, chiar dacă acesta nu se bucura de foarte multă susținere. Urmau să treacă prin multe dificultăți, iar în final aveau să fie nevoiți să-l abandoneze.

Kushner spunea că dacă avea de gând să rămână implicată în regiune, America trebuia să-i ajute pe saudiți și pe israelieni să-și îndeplinească dezideratele. Președintele nu voia să continue să acopere cheltuielile pentru apărarea intereselor americane în Orientul Mijlociu, în condițiile în care principalii beneficiari erau țările din regiune, potrivit lui Kushner.

El se temea de influența tot mai puternică a Iranului și de operațiunile subversive din zonă, în special cele ale Hezbollah, care amenințau Israelul. Era necesar, considera Kushner, ca saudiții să fie determinați să cumpere mai multe arme americane. Dacă ei cumpărau sisteme de armament, ajutau astfel economia SUA și crearea de locuri de muncă în America. Era nevoie ca ei să cumpere stocuri mari de muniție și contracte de susținere și de întreținere pe zece ani.

Echipa saudită a revenit la Washington pentru o a doua vizită. Timp de patru zile consecutive, saudiții au avut întâlniri prelungite, care au durat și până dincolo de miezul nopții. Kushner a organizat zilnic, în biroul său, întruniri cu reprezentanții principalelor agenții americane implicate. Uneori, saudiții nu făceau suficiente comenzi și contracte pentru cumpărarea de armament. Atunci, Kushner îl asigura pe Harvey că va rezolva totul cu un telefon. El îl suna direct pe MBS și, imediat după aceea, saudiții începeau să cumpere mai multe arme.

Când se părea că erau foarte aproape să-și realizeze planul, Kushner l-a invitat pe MBS în Statele Unite și l-a adus la Casa Albă, unde prințul saudit a participat la o cină de lucru, în Sala de dineuri, împreună cu Trump.² Erau prezenți și Pence, Priebus, Bannon, McMaster și Kushner. Acest lucru încălca însă protocolul și i-a neliniștit pe oficialii din Departamentul de Stat și CIA. Un dineu oficial oferit de președintele Statelor Unite, la Casa Albă, pentru un prinț saudit de rang mediu era de neconceput.

Tillerson și Mattis au continuat să-și exprime îndoielile, plângându-se că activitatea era prea grea, că era prea mult de muncă și că existau prea multe semne de întrebare legate de contracte.

În cele din urmă, Trump a dat undă verde, iar vizita oficială în Arabia Saudită și Israel a fost anunțată marți, 4 mai.³

Trump a mers în Arabia Saudită între 20 și 21 mai, fiind primit cu mult fast. El a anunțat contracte de apărare în valoare de 110 miliarde de dolari⁴, pentru saudiți, și alte contracte în valoare de câteva sute de miliarde de dolari – fără îndoială, o cifră exagerată.

Harvey credea că summitul avusese un efect important, pozitiv – trimițând un mesaj strategic Iranului, principalul adversar. Saudii, țările din Consiliul de Cooperare al Golfului (Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Emiratele Arabe Unite și Arabia Saudită) și Israelul erau uniți. Abordarea ezitantă a administrației Obama era un capitol încheiat.

În luna următoare, regele saudit Salman, în vârstă de 81 de ani, l-a numit pe MBS, care avea 31 de ani, drept nou prinț moștenitor și cel care avea să conducă, probabil, regatul, în deceniile următoare.⁵

CAPITOLUL 15

Trump a fost unul dintre cei mai înverșunați adversați ai Războiului din Afghanistan, care se prelungea de 16 ani, fiind cel mai îndelungat conflict din istoria Americii. Într-o oarecare măsură, Trump rămăsese fidel unei convingeri, aceea de a se opune războiului, chiar și ridiculizându-l uneori. Începând cu 2011, cu patru ani înainte de intrarea lui oficială în cursa prezidențială, el a lansat o serie de atacuri zgomotoase pe Twitter.¹

În martie 2012, de pildă, a scris: „Implicarea americană în Afghanistan e un dezastru total. Nici nu știm ce facem acolo. Conducătorii noștri ne-au mințit în această privință, la fel ca în multe altele.”²

În 2013, mesaje pe Twitter au continuat. În ianuarie, Trump scria: „Hai să ieșim din Afghanistan. Soldații noștri sunt uciși de afganii pe care îi instruiți și pierdem miliarde de dolari acolo. E absurd! Reconstruiți SUA!”³ În martie scria: „Ar trebui să plecăm imediat din Afghanistan. Ajunge cu viețile irosite. Și dacă va trebui să ne întoarcem acolo, o să ne întoarcem rapid și în forță. Mai întâi trebuie să reconstruim America.”⁴ În aprilie: „Guvernul nostru este atât de jalnic, încât o parte din miliardele de dolari risipite în Afghanistan a ajuns în mâinile teroriștilor”.⁵ Și în noiembrie: „Nu permiteți liderilor noștri foarte proști să semneze un acord care să ne țină în Afghanistan până în 2024 – cu toate costurile pe care aceasta le implică pentru SUA. FACEȚI AMERICA MĂREȚĂ!”⁶

În decembrie 2015, Trump a scris pe Twitter: „Un atentator sinucigaș tocmai a ucis soldați americani în Afghanistan. Când vor deveni liderii noștri duri și inteligenți? Suntem conduși la masacru!”⁷

Ca toți președinții, Trump se confrunta cu lucrurile lăsate neterminate de predecesorii săi. Iar în secolul XXI, nimic nu ilustra mai bine acest lucru decât ce se întâmpla în Afghanistan. Războiul, început după atacurile teroriste de la 11 septembrie, când Afghanistanul îi adăpostise pe Osama bin Laden și rețeaua al Qaeda, era un buchet de mari speranțe, eșecuri, neînțelegeri și infuzii masive de bani și de trupe, dar și de pierderi de vieți omenești.

Sub președinții Bush și Obama, dezbaterile și discuțiile despre numărul militarilor americani desfășurați în teatrele de operații externe dominaseră discuțiile publice și cele din cadrul NSC, generând așteptări privind rezolvarea situației sau măcar realizarea de progrese. Acoperirea mediatică se concentrase pe numărul soldaților și pe desfășurătorul calendaristic. Numărul militarilor americani implicați în război devenise un echivalent al progreselor.

În cursul președinției lui Obama, numărul variase semnificativ, cunoscând un vârf de 100 000 de oameni și scăzând la 8 400, cu speranța impetuoasă, dar ulterior abandonată, că misiunile de luptă contra talibanilor insurgenți ar putea lua sfârșit. Dar experții știau că asemenea așteptări erau zadarnice.

Coordonatorul Casei Albe, general-locotenentul Douglas Lute, a catalogat războiul „un castel din cărți de joc”, în cadrul unei întruniri desfășurate în 2010, la scurt timp după ce Obama mai trimisese 30 000 de militari americani în Afghanistan.⁸

Dr. Peter Lavoy, adjunctul secretarului Apărării pentru probleme de securitate în Asia și Pacific, sub administrația Obama, numit ulterior în fruntea departamentului Africa de Sud al Consiliului de Securitate Națională, era un negociator și o autoritate recunoscută în problemele legate de sudul Asiei – în special de Pakistan și de Afghanistan. El era aproape necunoscut marelui public, dar avea o importanță crucială în funcționarea serviciilor militare și de informații. Cu o pregătire academică de excepție, dar în egală măsură un excelent practician, considera

că obsesia legată de numărul militarilor americani fusese „căl-câiul lui Ahile” în politica administrației Obama referitoare la Afghanistan.

„În Afghanistan există, efectiv, mii de sub-triburi. Fiecare are nemulțumirile sale. Chiar și dacă talibanii dispar, tot vor exista insurgențe în Afghanistan”, avertiza Lavoy. Victoria era de neconceput. Ce ar fi însemnat un triumf în Afghanistan încă nici nu fusese definit.

H.R. McMaster și-a dat seama că urma să-l înfrunte pe președintele Trump pe tema Războiului din Afghanistan. El știa ce se întâmplă în Afghanistan. Între 2010 și 2012, servise ca adjunct al comandantului planificării (J5), la cartierul general al comandamentului de război din Kabul.

În timpul Războiului din Golf și al Operațiunii Furtună în deșert din 1991, la doar șapte ani de când absolvise academia militară West Point, cu gradul de căpitan de armată, McMaster condusese nouă tancuri, într-o confruntare în care distrusese 28 de tancuri ale Gărzii Republicane irakiene. Căpitanul McMaster nu suferise nici o pierdere, iar bătălia durase doar 23 de minute. A fost decorat cu medalia Steaua de argint, pentru curaj.

În Războiul din Irak, având gradul de colonel, el a condus cei 5 300 de militari ai Regimentului 3 Blindate, folosind cu succes tactici de protejare a populației în lupta contra insurgenților și cucerind orașul Tal Afar, în 2005. Președintele Bush citase în mod public acțiunea sa, ca model pentru a avea „motive de speranță pentru un Irak liber”.⁹

În cartea lui McMaster din 1997, *Dereliction of Duty (Abandonarea datoriei)*, el îi numea pe cei cinci șefi de stat major care supervizaseră Războiul din Vietnam „cinci oameni tăcuți”, care nu reușiseră să stabilească rapoartele personale esențiale cu liderii civili, pentru a vorbi pe limba acestora. Cartea lui a fost un veritabil manual pentru evitarea unui alt Vietnam.

Ironia sorții era însă că Trump numea acum Războiul din Afghanistan un nou Vietnam, o mlaștină fără obiective naționale

de securitate clare și cel mai recent exemplu al incoerenței politicii americane. Sarcina lui McMaster era de a pune în acord recomandările armatei și obiectivele președintelui în privința Afghanistanului, deși singurul obiectiv al lui Trump părea retragerea armatei din această țară.

Personalul care activa în cadrul NSC a început să lucreze. Pe 1 și pe 10 martie 2017, locotenent-colonelul Fernando Lujan, specialistul pentru Afghanistan al NSC, a prezidat primele întâlniri la nivel mediu, interagenții, ale administrației Trump. La aceste întâlniri au participat reprezentanți ai Departamentului de Stat, ai Pentagonului și ai agențiilor de informații.

Lujan, care făcuse parte și din administrația Obama, știa că politica din Afghanistan a fostului președinte fusese simplă în practică: evitarea catastrofei. Existau o mulțime de incertitudini și posibilitatea unui dezastru era imensă. El acorda, de pildă, poliției afgane, un factor-cheie pentru stabilitatea pe termen lung, note extrem de mici.

La prima reuniune, un oficial al Departamentului de Stat a adus în discuție o serie de chestiuni importante: De ce se credea că există nevoia unei baze contrateroriste în Afghanistan pentru a împiedica un alt atac? Care era justificarea? Care se credea că era, de fapt, amenințarea teroristă din Afghanistan? De ce se credea că era nevoie de zeci de mii de militari și de specialiști în informații americani pentru a combate această amenințare, în condițiile în care existau drone și alte echipamente performante? Continuarea prezenței americane, a remarcat el, ar fi putut genera și mai multă instabilitate, nu doar din partea insurgenților, ci și a jucătorilor regionali, precum Pakistanul.

Oficialul Departamentului de Stat a spus că Statele Unite au susținut că nu doreau să-și stabilească o prezență permanentă când invadaseră Afghanistanul, în 2001. Ce mai putea spune acum, după 16 ani, în această privință?

Reprezentantul armatei a intervenit, negând categoric că prezența militară a SUA în Afghanistan avea să fie permanentă.

Acest aspect a generat o serie întreagă de alte întrebări: Și când avea să se încheie această prezență? Era posibil un acord politic? Un acord politic avea să fie mijlocul sau scopul? Și cum ar fi fost posibil un acord politic dacă insurgenții talibani nu acceptau nici un fel de prezență americană în Afghanistan? Putea fi un acord politic o modalitate de a face acceptată continuarea implicării?

Dacă un acord politic devenea o prioritate, atunci asta ar fi implicat un compromis. Era pregătit președintele Trump să-l facă?

Erau toate acestea o strategie prin care Statele Unite puteau continua să acționeze cum doreau? Era necesar un guvern democratic sau stabil în Afghanistan? Cât de implicate erau Statele Unite în eforturile pentru încheierea unui acord politic real?

Un alt reprezentant al Departamentului de Stat a observat că guvernul central era lipsit de legitimitate în ochii opiniei publice afgane, având cea mai scăzută rată de încredere din ultimii zece ani, potrivit unui sondaj de opinie efectuat la nivelul întregii țări. El a observat că economia subterană, vânzarea de opiu și mineritul ilegal aveau dimensiunile economiei reale și un procentaj însemnat era controlat de insurgenții talibani.

După 11 septembrie, CIA și armata americană le oferiseră bani liderilor războinici afgani, pentru a-i vâna pe talibani. O parte din acești bani fuseseră însă folosiți pentru a vâna opoziția politică. Acum, SUA cheltuiau circa 50 de miliarde de dolari anual în Afghanistan. Oare guvernul afgan, care era profund corupt, lua bani de la SUA și aliații occidentali pentru a-i folosi în scopuri proprii? Nivelul ridicat de asistență determina guvernul afgan să nu mai fie atât de implicat în realizarea de reforme reale și să nu mai manifeste suficientă voință politică pentru a combate contrabanda cu opiu și mineritul ilegal? Banii americani constituiau una dintre sursele care otrăveau sistemul afgan.

O problemă și mai gravă a apărut pe agenda discuțiilor: Statele Unite jucau în Afghanistan pentru a câștiga sau doar pentru a nu pierde?

După una dintre întruniri, participanții au procurat table magnetice și s-au împărțit în trei grupuri, încercând să definească problema și obiectivele strategice vitale ale statului. Toate cele trei grupe aveau ca obiectiv comun împiedicarea altor atentate teroriste pe teritoriul Statelor Unite.

Cu acest prilej, ei au ridicat și alte probleme: de ce fel de guvern avea nevoie Afghanistanul? Și ce tip de stabilitate era necesară în SUA pentru a îndeplini obiectivul prevenirii altor atacuri teroriste?

Inițial, în cadrul discuțiilor cu reprezentanți ai Pentagonului, ai Departamentului de Stat și ai agențiilor de informații, McMaster a înaintat cele patru cadre sau obiective ale sale: 1. Obținerea de stabilitate politică, incluzând un acord politic cu talibanii insurgenți. 2. Influențarea guvernului afgan să demareze acțiuni instituționale pentru contracararea talibanilor. 3. Creșterea presiunii asupra Pakistanului vecin, care juca la două capete – deși era aliat oficial al Americii, sprijinea teroriștii și talibanii. 4. Păstrarea sprijinului internațional din partea celor 39 de țări aliate cu Statele Unite în cadrul coaliției.

Pledând pentru un compromis în problema sporirii trupelor americane în Afghanistan, McMaster propunea suplimentarea trupelor cu doar 3 000 până la 5 000 de militari, pentru a împiedica alte atacuri teroriste. Una dintre propunerile reprezentanților prezenți viza o variantă cu zeci de mii de militari.

La o întâlnire a Comitetului reprezentanților principali – numit astfel pentru că, spre deosebire de NSC, reprezentanții principali se întruneau fără participarea președintelui –, procurorul general Sessions s-a certat cu toți cei prezenți, inclusiv cu McMaster, din cauza propunerii privind suplimentarea trupelor din Afghanistan.

Sessions le-a spus că făceau exact contrariul planului președintelui, investind într-o regiune unde el nu dorea să investească și trimițând militari acolo unde el nu voia să-i trimită. Americanii pierduseră prea multe vieți în Afghanistan și Sessions se întreba cum de nu vedeau asta. Ce voiau ei să facă nu era ceva ce ar fi fost pe placul lui Trump.

Priebus i-a replicat că el nu-și petrecuse suficient timp cu președintele pentru a-i cunoaște filosofia de viață, părerile și motivațiile în domeniul politicii externe. Pentru președinte, „De ce?” constituia partea cea mai importantă. De ce suntem aici? De ce facem asta? Ce am vrea să se întâmple? Și ce încercăm, de fapt, să obținem?

Exact aceasta fusese și întrebarea pe care Peter Lavoy o pusese administrației Obama. Nici el și nici Priebus nu au primit însă un răspuns satisfăcător.

În cele din urmă, reprezentanții principali au stabilit să mai trimită în Afghanistan încă 4 000 de militari americani.

– I-a spus însă cineva președintelui, a întrebat Priebus, că opțiunea aleasă de voi înseamnă practic că vom rămâne în Afghanistan pentru decenii întregi? Dacă-i explicați asta, o să înnebunească de furie. Cine-i va vorbi despre toate aceste detalii?

S-a lăsat liniștea.

– Avem o problemă, a spus el. Nu ne aflăm pe aceeași lungime de undă cu președintele în privința multor chestiuni esențiale. De ce vreți ca armata americană să fie prezentă în Afghanistan? Care este scopul? Care este valoarea fundamentală a Americii care trebuie apărută acolo și care merită sacrificarea de vieți americane? Trebuie să ajungeți la o înțelegere fundamentală a acestor chestiuni și la un acord asupra lor înainte să începeți să discutați despre câți militari trebuie să avem în Afghanistan. Oameni buni, sunteți cu zece pași înaintea voastră înșivă!

Nu era suficient doar ca McMaster să declare că obiectivul era împiedicarea unui alt atac terorist. Întrebarea era simplă: cum ar fi putut câteva mii de soldați să contribuie la îndeplinirea acestui obiectiv?

Existau patru misiuni în Afghanistan: instruirea și consilierea armatei și a poliției afgane, asigurarea de suport logistic, contraterorismul și misiunile de informații. McMaster trebuia să traseze o strategie menită să evite escaladarea sau aparența escaladării conflictului. Această strategie nu trebuia să înfrunte direct sau fățiș dorința declarată a lui Trump de a retrage armata din Afghanistan, ci trebuia să creeze o nouă abordare, care în curând avea să fie numită „menținerea cursului”.

Pe 28 martie, McMaster a propus ceea ce a devenit cunoscut, pentru membrii NSC, „cei patru R”: reîntărire, realiniere, reconciliere și regionalizare. Acestea erau componentele strategiei din Afghanistan propuse de McMaster și ele se potriveau perfect conceptului „cele patru cadre”, avansat tot de el. Reîntărirea însemna mai multe echipamente și mai multă pregătire militară; realinierea însemna îndreptarea finanțării către zonele aflate sub controlul guvernului afgan, mai curând decât către zonele contestate, deținute de talibani; reconcilierea însemna încercarea de a determina guvernul afgan să fie incluziv, să organizeze alegeri și să colaboreze cu brokerii de putere; iar regionalizarea însemna colaborarea SUA cu alți actori regionali, precum India.

În luna mai, planul propus se axa pe soluția de mijloc – trimiterea în Afghanistan de alți 3 000–5 000 de militari americani. Unii aveau să fie „netrecuți în scripte”, adică să fie trimiși fără să fie menționați în cifrele oficiale.

Planul urma să fie centrat pe contraterorism. Un batalion de aviație avea să fie disponibil pentru a ajuta armata afgană în cazul unui conflict serios cu talibanii. Regulile implicării fuseseră modificate – anterior trupele americane putuseră folosi

forța doar dacă erau atacate; acum puteau fi trimise să lupte dacă armata afgană era amenințată.

Cam în aceeași perioadă, senatorul Lindsey Graham făcea presiuni asupra lui Trump să trimită mai multe trupe în Afghanistan. Graham și Trump au avut trei discuții pe tema Afghanistanului, în luna mai.

– Domnule președinte, vreți să rămâneți în istorie drept omul care a permis revenirea Afghanistanului în beznă? Vreți ca al doilea 11 septembrie să vină din același loc din care a venit și primul? l-a întrebat Graham. Această abordare oglindea argumentele aduse de el lui Trump și în privința Coreei de Nord.

– În cazul acesta, când se va termina toată povestea asta? a vrut să știe președintele.

– Nu se va termina niciodată, a spus Graham. E războiul Binelui contra Răului. Acest război nu se termină niciodată. În trecut au fost naștiștii. Acum sunt fundamentalistii islamici. Într-o zi vor fi alții. Așadar, scopul nostru este să ne asigurăm că America nu va fi niciodată atacată din Afghanistan. Trebuie să considerați miile de militari americani trimiși suplimentar acolo ca pe o poliță de asigurare împotriva unui alt 11 septembrie. Ascultați-i pe generali!

Graham a apelat în continuare la metaforele pe care știa că Trump le adoră:

– Generalul Obama a fost groaznic. Generalul Biden a fost groaznic. Generalul Susan Rice a fost rușinos. Generalul Valerie Jarrett, la fel. Generalul Trump nu va fi nici el mai bun. Nici generalul Graham. Ascultați-i pe generalii din armată sau demiteți-i.

La un moment dat, vicepreședintele Pence l-a sunat pe Graham:

– Trebuie să-i spui președintelui cum se va termina acest război.

– Nu se va termina niciodată, a repetat Graham.

El era conștient de conflictul intern existent la Casa Albă. Generalul Kellogg, șeful de stat major al NSC, era de partea lui Bannon, pledând pentru retragerea din Afghanistan. Asta însemna că Kellogg era în conflict cu McMaster, însuși superiorul lui.

Graham a văzut articolele pe care Bannon sau alte surse le ofereau presei și în care se vorbea despre „războiul lui McMaster“. Așa că l-a sunat pe Trump fără întârziere și i-a spus: „Acesta e războiul lui Trump, prietene. Nimeni nu-și va mai aminti de McMaster sau de Bannon. Istoria își va aminti doar de tine.“

În viziunea lui Bannon, vechea ordine funcționa la fel ca întotdeauna: menține cursul sau retrage-te în dezonoare. El dorea să găsească o cale de a reduce riscurile unui eșec, asigurându-i lui Trump o acoperire.

Într-un editorial publicat pe 31 mai în *The Wall Street Journal*, Erik Prince, fondatorul controversatului contractor în domeniul apărării Blackwater, susținea că „Afghanistanul este un dezastru costisitor pentru America”.¹⁰ El propunea numirea unui „vicerege” pentru a conduce toate eforturile militare din Afghanistan și înlocuirea tuturor trupelor (cu excepția unui mic comandament pentru operații speciale al armatei SUA) cu „soluții private mai ieftine” – contractori care ar fi făcut angajamente multianuale pentru instruirea forțelor de securitate afgane. „SUA ar trebui să schimbe cursul urmat în ultimii 15 ani, când a vizat construirea democrației în Afghanistan, concentrându-se în schimb pe lovirea talibanilor și a altor teroriști cu o asemenea forță încât aceștia să ceară negocieri. Până când nu vor simți o presiune autentică și nu vor ști că America deține forța în teren, teroriștii vor continua să câștige.”

Acest lucru nu era însă prea avantajos, pentru că, astfel, niște contractori privați, precum Prince, fratele secretarei pentru Educație, Betsy DeVos, aveau să câștige foarte mulți bani.

Bannon i-a cerut directorului CIA, Mike Pompeo, să găsească o soluție intermediară. Pompeo a fost de acord să plece în Afghanistan în prima săptămână din august.

Timp de ani de zile, CIA organizase o armată de 3 000 de oameni sub acoperire în Afghanistan. CTPT (Counterterrorism Pursuit Teams) erau formate din afgani plătiți, antrenați și controlați de CIA.¹¹ Aceștia erau cei mai buni luptători, războinici de elită. Ucideau sau capturau insurgenți talibani și adesea pătrundeau în zonele tribale pentru a-i elimina. Desfășurau operațiuni periculoase și extrem de controversate chiar și pe teritoriul Pakistanului. Ar fi putut fi extinsă această forță a CIA, făcând tot mai puțin necesară prezența militarilor americani în regiune? Ar fi putut forțele paramilitare ale CIA și câteva mii de membri ai forțelor speciale ale armatei să țină situația sub control, astfel încât forțele de la sol ale armatei americane să poată fi retrase din Afghanistan?

Mattis l-a sunat pe senatorul Graham. Se lansase o propunere interesantă, i-a spus el. Armata avea să-și coordoneze eforturile cu CIA.

– CIA are câteva ținte foarte valoroase, pe care vrea să le lovească. Există patru operațiuni: câte două de fiecare parte a graniței dintre Afghanistan și Pakistan.

Când McMaster a încercat să ofere o versiune simplificată a unor concepte precum „cadre” sau „cele patru R”, Trump l-a respins categoric. A pus o singură întrebare: „Ce naiba facem în Afghanistan?” Dar avea o idee pentru secretarul Mattis și pentru Bannon: „Vreau să trimiteți acolo niște tipi înrolați, niște luptători adevărați, care nu sunt ofițeri de armată”.

Voia să afle părerea acestora despre situația din teren. Mattis și-a dat ochii peste cap. Bannon, întotdeauna căutând în istorie exemple care să-i susțină obiectivele, a reamintit devoțiunea aproape mistică dovedită de președintele Lincoln în a-i asculta pe soldații simpli, în calitatea lui de comandant suprem.

Pe 18 iulie, Trump a luat prânzul la Casa Albă cu trei soldați și un pilot care serviseră în Afghanistan. Trump, Pence și McMaster au stat pe o latură a mesei largi și strălucitoare din Sala Roosevelt; de cealaltă parte s-au așezat cei patru tineri, în uniforme lor, părând stânjeniți de prezența camerelor de televiziune care transmiteau vizita lor.¹²

Președintele a spus:

– Vreau să aflu de ce suntem în Afghanistan de 17 ani, cum merg treburile pe acolo și ce-ar trebui să mai facem. Avem numeroase idei, de la o mulțime de oameni, dar aş vrea să aud părerea oamenilor din teren.

Ulterior, Trump a însumat opiniile militarilor, confesându-i-se lui Bannon:

– Au exprimat o singură idee, cu toții. Că trebuie să găsim o cale ca să ieșim naibii de acolo. E o țară total coruptă. Niște oameni pentru care nu merită să luptăm... NATO nu face nimic. Constituie mai curând un obstacol. Să nu asculți pe nimeni care-ți spune cât sunt ei de grozavi. E o porcărie!

Consiliul de Securitate Națională s-a întrunit în sala de consiliu a doua zi, pe 19 iulie, la ora zece dimineața, pentru a-l informa pe Trump în privința strategiei abordate în Afghanistan și Pakistan.¹³

În prima parte a întâlnirii, McMaster a încercat să identifice obiectivele și să încadreze chestiunile de discutat. Trump părea plictisit și total neimplicat. După aproximativ cinci minute, președintele l-a întrerupt pe McMaster.

– De 17 ani aud toate aceste absurdități despre Afghanistan și nu văd nici un rezultat, a spus el, înainte ca McMaster să termine de prezentat problemele care trebuiau discutate. Avem o mulțime de strategii pe termen scurt, inconsistente. Nu putem continua cu aceeași strategie veche.

A adus în discuție apoi întâlnirea pe care o avusese cu soldații, în ziua precedentă.

– Cele mai bune informații le-am primit de la acei soldați din prima linie, nu de la generali. Nu-mi pasă de ce spuneți voi, băieți, le-a spus el lui Mattis, Dunford și McMaster. Pierdem în stil mare în Afghanistan. E un dezastru. Aliații noștri nu ne ajută. Militarii-fantomă – cei care sunt plătiți, dar nu-și servesc patria – ne distrug. NATO este un dezastru și o risipă, a spus Trump, adăugând că soldații îi mărturisiseră că personalul NATO era total nefuncțional. Pakistanul nu ne ajută. El nu este un aliat adevărat, în ciuda celor 1,3 miliarde de dolari pe care-i primește anual de la noi, a răbufnit președintele, menționând că refuzase să mai trimită vreun ajutor suplimentar.

Liderii afgani erau, a insistat Trump, corupți și făceau bani pe seama Statelor Unite. Câmpurile cultivate cu maci, aflate în special pe teritoriul talibanilor, nu se găseau sub controlul guvernului afgan.

– Soldații din teren ar putea aranja lucrurile mult mai bine decât voi, le-a spus președintele generalilor și consilierilor săi. Ei ar putea face treabă mult mai bună. Nu știu ce naiba facem noi.

A fost o ședință de 25 de minute, în care generalii și oficialii de rang înalt au fost muștruluiți aspru de președinte.

– Nu putem aborda problema Afghanistanului ca pe un caz izolat, a spus Tillerson. Trebuie să privim lucrurile în context regional. Nu am avut niciodată acest gen de abordare multilaterală în privința Afghanistanului și a regiunii întregi.

– Dar câți oameni vor mai trebui să moară? a întrebat Trump. Câți vor mai trebui să rămână cu membrele amputate? Cât de mult trebuie să mai rămânem acolo?

Argumentele sale antirăzboi, desprinse parcă dintr-un cântec al lui Bob Dylan, reflectau dorința electoratului său de bază, masiv reprezentat în forțele militare.

– Cel mai rapid mod de a pleca e să pierdem, a spus Mattis. Trump s-a întors spre el:

– Premierul indian, Modi, îmi este prieten. Îmi place foarte mult de el. El mi-a spus că America nu va obține nimic din

Afghanistan. Nimic. Afghanistanul are resurse minerale uriașe. Noi nu le luăm direct, cum ar face alții – precum China. America are nevoie de unele dintre cele mai prețioase minerale din Afghanistan în schimbul unui sprijin militar. Nu mai vreau să închei nici un acord până nu obținem mineralele. Iar SUA trebuie să întrerupă total plățile către pakistanezi până când aceștia nu vor coopera.

Mattis a descris cadrul strategic al Pakistanului și obiectivele vizând neproliferarea nucleară.

– Avem nevoie de o punte strategică până vom putea întări guvernul afgan, a subliniat el.

– De ce nu putem plăti mercenari ca să lucreze pentru noi? a întrebat Trump.

– Trebuie să știm dacă avem sau nu sprijinul comandantului suprem, a spus Mattis. Nu mai putem purta un război lipsit de sens.

Pentru ca armata să reușească, Mattis considera că era necesar ca Trump să susțină total strategia abordată de aceasta.

– Sunt sătul să tot aud că trebuie să facem un lucru sau altul pentru a ne proteja țara sau pentru a ne asigura securitatea națională, a mai spus Trump.

Înregistrarea oficială scrisă a reuniunii Consiliului a consemnat, simplu, că Trump „a susținut” folosirea „unei combinații de măsuri” pentru a presa Pakistanul să abandoneze sprijinul secret acordat talibanilor. Contrar cuvintelor președintelui, documentul susținea că SUA aveau să continue să implice Pakistanul acolo unde existau interese reciproce, iar asistența civilă față de pakistanezi avea să continue să fie acordată, în vreme ce asistența militară era condiționată de un comportament mai corect. Retic și operațional, urma să fie aplicată o nouă strategie, mai fermă.

Spre sfârșitul zilei, participanții la întâlnire s-au strâns în biroul lui Priebus să discute strategia referitoare la Afghanistan și la Asia de Sud. McMaster a prezentat lucrurile într-un mod

care releva că auzise opiniile președintelui și încerca să implementeze direcția generală într-o manieră cât mai responsabilă cu putință. El încerca să se arate optimist, dar era clar că, la fel ca Mattis și Tillerson, ajunsese la capătul răbdărilor.¹⁴

În seara aceea, Priebus a găzduit o cină dublată de o întâlnire strategică.¹⁵ Bannon părea să fie cel care conducea agenda. Priebus, Bannon și Stephen Miller, un tânăr consilier politic și autor de discursuri, adept al liniei dure, care fusese anterior directorul de comunicare al lui Jeff Sessions, s-a plâns de birocrația care domnea în cadrul Consiliului de Securitate Națională. McMaster nu părea dornic să implementeze punctele de vedere ale președintelui, ci încerca să-l convingă pe Trump de justetea opiniilor sale. Bannon dorea ca McMaster să fie înlocuit de Kellogg, șeful de stat major al Consiliului de Securitate Națională, ale cărui opinii privind politica externă erau mai apropiate de ale președintelui.

Graham i-a spus lui Trump că Ashraf Ghani, președintele Afghanistanului, îi va permite să aducă în țara lui câte trupe contrateroriste dorea, plus baze CIA oriunde voia. Era cea mai bună platformă de monitorizare din lume pentru atacarea terorismului internațional.

– Afganii pot primi până la 100 000 de militari americani, a spus Graham, exgerând, desigur. Ar trebui să sari în sus de bucurie că avem un partener de talia Afghanistanului în lupta contra terorismului, care va împiedica producerea unui alt 11 septembrie.

– Asta nu înseamnă construirea unei națiuni, a obiectat Trump.

– Nu mergem în Afghanistan să le vindem tipilor de acolo democrația lui Jefferson, a replicat Graham. El se temea de nesfârșita tensiune, tot mai intensă, existentă între Pakistan și India: Pakistanul cheltuiește o grămadă de bani pentru a fabrica mai multe arme nucleare. Situația scapă, cu adevărat, de sub control.

Graham vizitase recent Afghanistanul și se întorsese de-a dreptul deprimat.

– Nu avem un plan de joc în Afghanistan, pe partea diplomatică, se plângea el. Nu mai exista un reprezentant special – rol deținut, în prima parte a administrației Obama, de Richard Holbrooke. Nu avem nici măcar un ambasador.

Din câte putea spune, exista o singură persoană în Departamentul de Stat, la Departamentul Asia de Sud.

– O să suferim un eșec pe partea politică. Un acord de pace cu talibanii ar fi singura cale de ieșire, susținea el. Până nu-i vor vedea pe talibani pierzând, pakistanezii vor continua să joace la două capete.

Trump avea o soluție. Nu voia Graham să devină ambasador în Pakistan?

– Nu, nu vreau să fiu ambasador în Pakistan, s-a opus Graham. Discuția s-a oprit acolo.

La Casa Albă, Trump a început să repete fraza pe care o auzise în cadrul întâlnirii: „Singurul mod prin care putem învinge este să generăm o mișcare insurgentă împotriva talibanilor insurgenți”.

Lui Trump îi plăcea ideea unei operațiuni subversive, o campanie despre care protipendada politică americană susținea că nu o poate câștiga nimeni.

– Gândiți-vă la tipii aceia care prin 1980 luptau călare contra tancurilor rusești, spunea Trump. Era perfect.

Bannon a pus, la rândul său, gaz pe foc, încurajând asemenea operațiuni și criticând slaba armată afgană.

– Cheltuim trilioane de dolari să luăm cei mai buni războinici din lume și îi transformăm în cea mai proastă armată din lume, a spus el.

Lui Trump i-a plăcut și această atitudine. Bannon împinsese lucrurile cât de departe crezuse că le poate împinge. Amândoi, el și președintele, încercau să facă politică înșirând fraze pline de clișee.

Graham i-a mai dat lui Trump un ultim avertisment:

– Scoate toți militarii americani din Afghanistan, fiindcă 8 600 (de militari) nu vor reuși nimic, și acceptă consecințele, i-a spus el președintelui, referindu-se la numărul de soldați americani aflați în acel moment în Afghanistan. Și iată consecințele: Afghanistanul devine un Irak de mai mare amploare. Există mai mulți teroriști internaționali în Afghanistan decât au fost vreodată în Irak. Deteriorarea situației va fi rapidă și amenințarea terorismului provenind din Afghanistan va crește exponențial. Iar următorul 11 septembrie vine tot de acolo de unde a venit și primul. Și totul va fi pus pe seama ta. Întrebarea este: vrei să mergi pe același drum pe care a mers Obama, adică să pui capăt războiului și să ne expui pe toți riscului, sau vrei să mergi pe drumul către stabilizarea Afghanistanului?

CAPITOLUL 16

– Cred că glumești, i-a spus Priebus secretarului de stat, Tillerson, în cursul unei convorbiri telefonice desfășurate la începutul lunii martie. Controversatul acord cu Iranul, negociat de Obama, trebuia reînnoit la fiecare 90 de zile. Acum mai aveau doar două zile la dispoziție pentru a-l reînnoi sau a-l respinge, susținea Tillerson. În februarie, Trump numise documentul „una dintre cele proaste înțelegeri pe care le-am văzut vreodată”.¹ Pe când era candidat la președinție, în 2016, tot el spusese: „Prioritatea mea absolută este să desființez dezastruosul acord cu Iranul”.²

Tillerson voia să reînnoiască tratatul, atât din principiu, cât și din punct de vedere practic. Esențial era ca Iranul să respecte termenii negociați de Obama. El a venit cu același limbaj pentru reînnoirea tratatului.

– Președintelui n-o să-i placă asta, l-a avertizat Priebus. Trebuie să vii cu o declarație mai bună. Tonul ăsta blând n-o să fie agreat. Avem nevoie de un limbaj și de o abordare care să reflecte poziția președintelui Trump. Varianta propusă nu o să îi placă președintelui. În al doilea rând, dacă va citi acordul așa cum e el acum, o să explodeze de furie.

Când Priebus l-a informat pe Trump despre propunerea lui Tillerson, președintele a replicat:

– N-o să reușiți să-mi vârați porcăria asta pe gât!

Priebus a început o veritabilă navetă diplomatică între președinte și secretarul de stat.

– Iranienii nu încalcă acordul, a spus Tillerson. Comunitatea de informații și aliații care au semnat, alături de noi, tratatul sunt de acord că Iranul nu violează termenii acestuia.

– Argumentele astea nu stau în picioare în fața președintelui, a replicat Priebus. Tillerson n-a vrut să cedeze însă.

– Atunci înseamnă că avem o problemă, a spus Priebus, simțind nevoia să-i reamintească lui Tillerson: Președintele este factorul de decizie aici. După care a simțit nevoia să se scuze: Nu încerc să-ți fac probleme, să știi.

Tillerson a mers să discute cu președintele.

– Acesta este unul dintre principiile mele de bază, a spus Trump. Nu sunt în favoarea acestui acord. Este cel mai prost acord pe care America l-a încheiat vreodată și noi vrem să-l reînnoim?

Cum acordul era valabil doar pe 90 de zile, Trump a acceptat ca el să se deruleze în continuare.

– Dar este pentru ultima oară. Să nu vii iar la mine și să încerci să reînnoiești porcăria asta. Nu vor mai fi reînnoiri. E un acord de rahat.

Mattis a găsit o cale mai diplomatică și mai calmă de a se situa de aceeași parte a baricadei cu Tillerson.

– Domnule președinte, i-a spus el, cred că din punct de vedere tehnic acordul este respectat.

Priebus l-a privit admirativ. Mattis nu era genul de om împăciuitoare, dar cu siguranță știa cum să-l manipuleze pe Trump.

Tillerson a fost nevoit să-i trimită o scrisoare președintelui Camerei Reprezentanților, Paul Ryan, pe 18 aprilie. Lui Trump nu i-a plăcut prima formă a acesteia. El a cerut ca misiva să includă și sintagma „Iranul este unul dintre principalele state care finanțează terorismul”³ și să se precizeze că NSC va examina dacă să continue suspendarea sancțiunilor economice stipulate în tratat.

Când scrisoarea a fost dată publicității, comentatorii de televiziune l-au criticat vehement pe Trump. Asta l-a înfuriat pe președinte și mai mult. El i-a ordonat lui Tillerson să organizeze imediat o conferință de presă, pentru a denunța atât acordul, care tocmai fusese reînnoit, cât și Iranul. Declanșarea unui

asemenea atac, la doar câteva ore de la reînnoirea unui acord diplomatic vital, era ceva cu totul ieșit din comun.

Într-o prezentare de cinci minute, Tillerson a citit o listă pregătită anterior, cu toate acuzele la adresa Iranului: testări de rachete balistice, „principal finanțator al terorismului internațional”, amenințări la adresa Israelului, încălcări ale drepturilor omului, atacuri cibernetice, arestarea și deținerea arbitrară a străinilor, inclusiv a cetățenilor americani, hărțuirea navelor militare americane, întemnițarea sau executarea oponenților politici, „atingerea unui apogeu al execuțiilor în rândul tinerilor” și sprijinirea „brutalului regim Assad din Siria”.

Acordul cu Iranul, a spus Tillerson, „nu a reușit să atingă obiectivul unui Iran non-nuclear. El doar amână scopurile Iranului de a deveni o putere nucleară.”

Obama definise acordul ca pe un „acord fără caracter obligatoriu”, mai curând decât ca pe un tratat care trebuia ratificat de Senat.

– Poate vom reuși să declarăm acest tratat un document care trebuie supus aprobării Senatului, i-a propus Priebus lui Trump. Și, astfel, ne luăm mâinile de pe el. Îl dăm Senatului și le spunem: votați-l cu două treimi din senatori și declarați-l tratat.

Trump a părut interesat, dar curând a înțeles că va renunța la autoritatea sa încredințând acordul Senatului. A acceptat pentru moment, întrucât era strâns cu ușa. Dar numai pentru moment.

Priebus, Tillerson și McMaster s-au asigurat că „respectă calendarul” – cum se spune la Casa Albă – atunci când termenul de 90 de zile, de dinaintea reînnoirii, se apropia de sfârșit.

– Iranienii încalcă tratatul, a spus Trump la o întâlnire, înainte de 17 iulie, data când expira termenul, și va trebui să stabiliți ce argumente vor fi aduse pentru a declara asta.

Într-o zi, Tillerson a venit în sala de recepții, de lângă Biroul Oval, pentru a se întâlni cu Trump și cu Priebus și a-i explica încă o dată președintelui că iranienii nu încalcă acordul.

– Ba îl încalcă, a insistat Trump, și ar trebui să faci în așa fel încât acest acord să fie desființat pentru totdeauna.

El a sugerat că ar putea fi luată în considerare repunerea în discuție a termenilor acordului și că „poate vom dori să renegociem“.

– Domnule președinte, a exclamat exasperat Tillerson, aveți autoritatea. Sunteți președinte. Spuneți-mi doar ce doriți să fac. Sunteți cel care decide. Voi face întocmai cum spuneți.

Se apropia periculos de mult de încălcarea protocoalelor existente privind raporturile subordonaților cu un președinte american.

Directorul CIA, Pompeo, nu era în dezacord cu argumentele lui Tillerson referitoare la Iran, dar el, ca și Mattis, știa cum să îl ia cu binișorul pe Trump.

– Domnule președinte, înțeleg că din punct de vedere tehnic acordul funcționează.

Mattis considera totuși Iranul ca având o puternică influență destabilizatoare în regiune. În particular, se arăta adept al liniei dure, dar oficial era mult mai temperat. În opinia sa, iranienii trebuiau ținuti în frâu, atenționați, instigați împotriva Rusiei, dar nu provocați la război.

Rușii îl avertizaseră, în privat, pe Mattis că, dacă izbucnea un conflict în regiunea baltică, Rusia nu va ezita să utilizeze armamentul său tactic împotriva NATO. Mattis, cu acordul lui Dunford, a început să afirme că Rusia reprezenta o amenințare existențială la adresa Statelor Unite.

Mattis legase o relație strânsă cu Tillerson. Încercau să ia prânzul împreună în majoritatea săptămânilor. Locuința lui Mattis era lângă clădirea Departamentului de Stat și, de câteva ori, Mattis le-a spus subalternilor săi:

– Merg să mă plimb puțin și să-l salut pe Tillerson.

McMaster îi considera pe Mattis și Tillerson „echipa celor doi“ și s-a pomenit în afara orbitei lor, exact ce doreau aceștia.

Spre a complica și mai mult lucrurile, Tillerson a început să aibă divergențe cu Casa Albă în privința personalului din Departamentul de Stat. Priebus a convocat o întâlnire cu Tillerson și câțiva membri ai echipei de la Casa Albă, pe peluza din fața biroului directorului de personal al președinției. La un moment dat, Tillerson s-a opus vehement unei persoane sugerate de Casa Albă pentru un post de înaltă răspundere, angajând în schimb un favorit al său.

Johnny DeStefano, directorul de personal al Casei Albe, a obiectat, iar Tillerson a izbucnit:

– Nimeni n-o să-mi spună mie pe cine să angajez și pe cine nu. Când am acceptat această funcție, mi s-a spus că trebuie să-mi angajez oamenii mei.

– Poți să-ți angajezi oamenii tăi, a intervenit Priebus, dar problema pentru care ne-am adunat aici este că procesul decurge prea încet. În primul rând, activitatea noastră este perturbată din cauză că nu avem personal acolo unde ar fi necesar. În al doilea rând, ne faci să părem niște caraghioși. Fie îți angajazi odată oamenii, până la sfârșitul lunii iulie, fie o să încep eu să aleg angajații.

Curând, Tillerson se va lansa într-un alt conflict, de astă dată în Biroul Oval și în fața președintelui. El l-a umilit pe consilierul politic Stephen Miller, unul dintre preferații lui Trump, acuzându-l că habar nu are despre ce vorbește:

– Ai condus tu vreodată o afacere, o companie, o echipă? l-a întrebat el pe Miller, pe un ton superior.

Secretarul de presă al Casei Albe, Sean Spicer, care fusese comandant al Rezervelor Navale, a încercat de câteva ori să-l convingă pe Mattis să apară la talk-show-uri duminicale, din partea președinției. Răspunsul a fost însă întotdeauna negativ.

– Sean, i-a spus Mattis, în cele din urmă, enervat, am ucis oameni ca să supraviețuiesc. Dacă mă mai chemi o dată la televizor, am să te trimit în Afghanistan. Ne-am înțeles?

– Nu voi mai semna din nou una dintre aceste recertificări, a spus Trump. Nu-mi vine să cred că o semnez și pe asta. N-o să mă puteți convinge să mai semnez alta.

McMaster a semnat și a înaintat, ulterior, o strategie metodică în privința Iranului, întinsă pe 27 de pagini și incluzând două variante de acțiune. Prima era implicarea pașnică – de fapt, o campanie subversivă, menită să influențeze populația iraniană. A doua era confruntarea militară, ca ripostă la acțiunile dușmănoase ale regimului de la Teheran.

CAPITOLUL 17

În cursul campaniei electorale, Trump criticase acordurile comerciale ale SUA aproape la fel de dur cum o criticase pe Hillary Clinton. Din punctul lui de vedere, actualele tratate comerciale americane permiteau mărfurilor străine, mai ieftine, să inunde Statele Unite, fapt care îi lăsa fără slujbe pe muncitorii americani.

La un miting electoral desfășurat în iunie 2016, la o fabrică de reciclare a metalelor din Pennsylvania, el a spus că pierderea locurilor de muncă din industrie era „un dezastru creat de politicieni” și „consecința clasei de lideri politici care venerază globalismul, în dauna patriotismului american”.¹ Rezultatul a fost că „politicienii noștri au smuls poporului mijloacele de a-și câștiga pâinea și a-și susține familiile... mutând locurile noastre de muncă, bogăția noastră și fabricile noastre în Mexic și peste mări”. El i-a acuzat pe Hillary Clinton „și pe amicii ei din finanța mondială (care) vor să sperie America, făcând-o să gândească mărunț”.

Aproape toți economiștii dezaprobau opiniile lui Trump, dar viitorul președinte a găsit un economist de top care ura liberul schimb la fel de mult ca și el. L-a adus apoi la Casa Albă, ca director de politici economice și comerciale al noii administrații americane și ca director al Consiliului Național al Comerțului. Peter Navarro era un economist în vârstă de 67 de ani, cu doctoratul luat la Harvard.

– Aceasta este viziunea președintelui², a declarat public Navarro. Funcția mea, ca economist, este să încerc să ofer analiza fundamentală, care să confirme intuiția sa. Și intuiția sa este întotdeauna corectă în aceste chestiuni.

Gary Cohn era convins că deficitele comerciale erau irelevante și că ar fi putut fi chiar un lucru bun, permițându-le americanilor să cumpere bunuri mai ieftine. Mărfurile importate din Mexic, Canada și China inundau piața americană fiindcă aveau prețuri competitive. Americanii care cheltuiau mai puțini bani pe produse importate aveau mai mulți bani pentru alte produse și servicii, precum și pentru a face economii. Aceasta era eficiența piețelor globale.

Cohn și Navarro au intrat imediat în conflict. La o întâlnire în Biroul Oval, cu Trump și Navarro, Cohn a spus că 99,9999% din economiștii lumii sunt de acord cu el. Ceea ce era, în esență, adevărat. Navarro era, practic, singur. Navarro l-a înfruntat pe Cohn, numindu-l „un idiot al sistemului de pe Wall Street”. În centrul argumentelor lui Navarro se afla faptul că deficitele comerciale ale SUA erau generate de tarifele ridicate impuse de alte state, precum China, de manipularea monedei, de furtul de proprietate intelectuală, de munca ieftină practică în alte țări și de controalele relaxate de mediu.

Acordul nord-american de liber schimb (NAFTA) lăsase SUA fără sângele vital al producției, așa cum prezisese Trump, a afirmat Navarro, transformând Mexicul într-un motor al producției industriale și sărăcind clasa muncitoare din America. Angajații oțelăriilor americane erau concediați, iar prețurile la oțel se prăbușeau. Trump trebuia să impună tarife pe oțelul de import.

Trump s-a declarat de acord cu spusele lui Navarro.

– Dacă ați tăcea, s-a enervat Cohn, lăsând politețea deoparte și adresându-li-se amândurora, poate că ați învăța câte ceva.

Goldman Sachs însemnase întotdeauna pentru Cohn un laborator de cercetare, de date și de informații utile. El știa că, oricând intra într-o încăpere, trebuia să aibă la îndemână date mai precise și mai solide decât oricine altcineva de acolo.

– Problema, a spus Cohn, este că Peter vine aici și înșiră toate lucrurile astea, dar nu are nici un fapt concret pe care să se sprijine. Eu am date concrete.

El îi trimisese lui Trump un text stufos, extrem de bine documentat, referitor la industria serviciilor. Știa că Trump nu-l citise vreodată și probabil nici n-avea de gând să-l citească. Trump nu suporta „temele pentru acasă”.

– Domnule președinte, a încercat Cohn să rezume situația, aveți o viziune asupra Americii demnă de Norman Rockwell*. Economia de azi a SUA nu mai este cea de pe vremuri. Peste 80% din PIB-ul nostru se regăsește în sectorul serviciilor.

Cohn știa că o cifră mai exactă ar fi fost 84%, dar nu voia să i se facă observația că rotunjește cifrele în sus. Cei de la Goldman obișnuiau să rotunjească cifrele în jos.

– Gândiți-vă, domnule președinte, cum ați merge pe o stradă din Manhattanul de azi și cum ați fi mers pe o stradă din Manhattanul de acum 20 sau 30 de ani.

El a ales din memorie o intersecție cunoscută. Cu 20 de ani în urmă, cele patru colțuri ale acesteia erau ocupate de magazine Gap, Banana Republic, J.P. Morgan, respectiv de un super-market local.

– Firmele Banana Republic și Gap nici nu mai există sau sunt doar umbra a ceea ce au fost cândva. Nici supermarketul nu mai există. Doar J.P. Morgan mai este acolo. Și pe lângă el mai sunt un Starbucks și un coafor de lux. Toate sunt afaceri care oferă servicii. Așadar, când mergeți astăzi pe Madison Avenue sau pe Third Avenue sau pe Second Avenue, găsiți spălătorii, restaurante, magazine Starbucks și coaforuri. Nu mai avem magazine de electronice Ma and Pa. Nu mai avem magazine de haine Ma and Pa. Gândiți-vă doar cui închiriați spațiile comerciale din Turnul Trump.

– Dar unul dintre principalii chiriași ai mei este cea mai mare bancă din China, a spus președintele.

– Cine este însă cel mai mare retailer din Turnul Trump?

* Norman Percevel Rockwell (1894–1978) – desenator, ilustrator și pictor american, care a reprezentat, în operele sale, o Americă tradiționalistă, rurală și aproape exclusiv albă. (n.tr.)

– Starbucks, a răspuns Trump. Și apoi un restaurant de la subsol. A, nu, două restaurante de la subsol.

– Este exact ce spuneam, a rostit Cohn. Astăzi, spațiile pe care le închiriați sunt de servicii. Acolo nu mai sunt oameni care vând pantofi, electronice sau electrocasnice. Aceasta este America de azi. Așadar, dacă avem peste 80% servicii, dacă cheltuim tot mai puțini bani pe bunuri, avem un venit disponibil mai mare pentru a-l cheltui pe servicii sau pentru a face ceva miraculos, numit economisire.

Cohn și-a dat seama că aproape trebuia să strige spre a se face auzit.

– Iată ce vreau să zic, i-a făcut el atenți. Singurele perioade când deficitul nostru comercial coboară sunt cele de criză financiară, ca în 2008. Deficitul nostru comercial coboară fiindcă economia se contractă. Dacă vreți ca deficitul comercial al Americii să scadă, putem face asta. E suficient să ridicăm economia!

Pe de altă parte, potrivit lui Cohn, în cazul în care voiau să acționeze astfel – fără tarife, fără cote, fără protecționism și războaie comerciale –, „dacă facem lucrurile cum trebuie, deficitul nostru comercial va deveni mai mare” Și, când deficitul comercial s-ar mări, lună de lună, i-a explicat el lui Trump, care devenea tot mai agitat, „am să vă spun ce se va întâmpla: este un semnal bun. Nu este un semnal rău”.

– Am fost în unele părți din Pennsylvania, a spus președintele, unde erau mari orașe industriale, cu oțelării. Astăzi, acele orașe arată dezolant, nimeni n-are de muncă pe acolo, nu mai sunt slujbe.

– Asta ar putea fi adevărat, domnule președinte, a recunoscut Cohn. Dar nu uitați că acum o sută de ani existau orașe unde se fabricau diligențe și șarete. La un moment dat, nici unul dintre aceste orașe nu mai avea ce produce, fiindcă nimeni nu mai cumpăra diligențe și șarete. Și oamenii de acolo au fost nevoiți să se reinventeze. Dacă mergeți în state precum Colorado, veți

găsi o rată a șomajului de doar 2,6%, fiindcă oamenii aceia se reinventează iar și iar.

Dar Trump nu agreea și nici nu accepta vreunul dintre argumente:

– Asta n-are nimic de-a face cu discuția noastră, a zis el.

Cohn l-a invitat să ia cuvântul pe Lawrence B. Lindsey, un economist de la Harvard, care deținuse sub administrația lui Georghe W. Bush postul ocupat acum de Cohn. Lindsey a intrat abrupt în subiect:

– De ce vă pierdeți timpul gândindu-vă la deficitul nostru comercial? Ar trebui să vă gândiți la economia americană în ansamblu. Dacă putem cumpăra mărfuri ieftine din străinătate și putem excela în alte domenii – ca serviciile sau produsele high-tech –, pe asta ar trebui să ne concentrăm. Piața globală asigură beneficii imense pentru americani. De ce nu fabricăm lucruri aici, în America? a întrebat Lindsey. Suntem o țară producătoare.

Desigur, Statele Unite fabricau produse, dar realitatea nu se potrivea cu viziunea din mintea lui Trump. Președintele era atașat unei imagini demodate a Americii – locomotive, uzine cu coșuri uriașe, fumegânde, muncitori lucrând pe liniile de asamblare.

Cohn a pus cap la cap toate informațiile economice disponibile pentru a dovedi că lucrătorii americani nu aspirau să lucreze în uzine și fabrici de asamblare.

În fiecare lună, Cohn îi aducea lui Trump cel mai recent sondaj privind slujbele disponibile și fluctuația forței de muncă (sondaj numit JOLTS), realizat de Departamentul pentru Statistica Muncii.³ El își dădea seama că trișează punând mereu pe tapet sondajele – care, în mare, prezentau lună de lună, cam aceleași cifre –, dar nu-i păsa.

– Domnule președinte, pot să vă arăt asta? flutura Cohn paginile cu date prin fața lui Trump. Iată, cei mai mulți oameni

care-și părăsesc de bună-voie slujbele sunt muncitorii care lucrează în fabrici.

– Nu pricep, spunea Trump.

Cohn încerca să-i explice:

– Pot să stau într-un birou confortabil, cu aer condiționat și o masă elegantă, sau pot sta în picioare, aceleași opt ore pe zi. Pe care dintre aceste două slujbe ați dori să o aveți, la același salariu? Întreba Cohn și adăuga: Oamenii nu mai vor să stea în fața unui furnal unde oțelul e topit la mii de grade. Oamenii nu mai vor să intre în mine de cărbune și să-și înnegrească plămânii. Pentru același salariu, pentru aceiași dolari, ei vor alege altceva.

Trump nu se arăta convins însă. În câteva rânduri, Cohn chiar l-a întrebat pe președinte:

– De ce aveți asemenea viziuni?

– Pur și simplu le am, a răspuns Trump. Și le am de 30 de ani.

– Dar asta nu înseamnă că ele sunt și corecte, a spus Cohn. Timp de vreo 15 ani, am fost convins că pot juca fotbal ca profesionist. Asta n-a însemnat că și aveam dreptate.

Secretarul pentru personal, Rob Porter, fusese angajat de Priebus. El a intrat pe acest post cu recomandări excepționale, din partea unor oameni care serviseră ca secretari pentru personal ai altor președinți republicani.⁴ Priebus îi ceruse lui Porter aproape un semn de „loialitate de sânge” față de el:

– Este grozav că ai învățat la Harvard și la Oxford. Ești inteligent și toți garantează pentru tine. Dar ce mă interesează cu adevărat este să fii loial față de mine.

La Harvard, Porter își încrucișase drumurile cu Jared Kushner, care îl avusese profesor pe tatăl lui Rob, Roger Porter, fost membru al echipelor prezidențiale ale lui Ford, Bush Sr. și Reagan. Jared și Porter s-au întâlnit în cursul tranziției, timp de circa două ore. Prima oră a părut, de asemenea, un test de loialitate.

Trump avea un instinct extraordinar și era un geniu politic, susținea Kushner, dar îți trebuia ceva timp să te obișnuiești cu stilul lui:

– Va trebui să înveți cum anume să relaționezi și să te porți cu el, i-a spus el lui Porter.

Deși nu fusese un suporter al lui Trump în campania prezidențială din 2016, Porter acceptase postul. Până în Ziua Inaugurării, el nu se întâlnise însă cu Trump. În timpul discursului prezidențial, Porter a stat în spatele podiumului și a făcut o grimasă când Trump a invocat „carnajul american”. A plecat înainte de încheierea discursului, spre a-și putea intra în atribuții, și ulterior s-a întâlnit pentru prima oară cu noul președinte.

– Domnule președinte, sunt Rob Porter. Sunt secretarul pentru personal.

Era însă clar că Trump nu avea nici un indiciu despre ce presupunea această funcție și nici despre cine era Porter. Jared i-a explicat că Porter urma să organizeze, de acum înainte, viața și activitatea președintelui. Trump s-a uitat la cei doi ca și cum ar fi vrut să spună: „Despre ce vorbiți? N-o să faceți nimic de genul ăsta. Nimeni n-o să facă asta.” Președintele a plecat fără să mai spună nimic, în căutarea unui televizor la care să se uite.

Primul document oficial pe care Trump a trebuit să-l semneze a fost o derogare menită să-i permită generalului pensionar James Mattis să devină secretarul Apărării. Mattis se pensionase din Corpul Pușcașilor Marini în 2013 și, potrivit legii, ar fi trebuit să aștepte șapte ani pentru a putea prelua o funcție oficială.

O altă chestiune abordată a fost retragerea Statelor Unite din Parteneriatul Trans-Pacific sau TPP, un acord regional de liber schimb, negociat în timpul administrației Obama, prin care se scădeau tarifele și se crea un forum pentru rezolvarea disputelor legate de proprietatea intelectuală și de dreptul la muncă,

între SUA și alte 11 țări, inclusiv Japonia, Canada și numeroase țări din Asia de Sud-Est.

În cursul tranziției, mai multe persoane îi spusese lui Trump că nu e nevoie să se ocupe de acord încă din prima zi. Lucrurile erau ceva mai complicate. Tratatul trebuia discutat.

– Nici vorbă, nicidecum! a exclamat Trump. Am promis asta în campanie. Nu dăm înapoi. Voi semna pentru retragerea din acord.

Pe 23 ianuarie, în prima săptămână de mandat, el a semnat documentele oficiale prin care SUA se retrăgeau din acest acord.

„Agenda comercială a administrației Trump este, într-adevăr, stânjenită de anumite forțe politice din Aripa de Vest”, scria Peter Navarro, consilierul Casei Albe aflat la conducerea Consiliului Național al Comerțului, într-un raport confidențial, adresat doar președintelui și șefului de personal, Priebus, pe 27 martie 2017.

Navarro, care împărtășea viziunea lui Trump, că deficitul comercial conta enorm, era furios. Nu reușise să-și impună părerile, în primele două luni de mandat ale administrației Trump. „Este imposibil ca o propunere de acțiune în domeniul comercial să nu ajungă pe biroul președintelui în timp util.”

El îl făcea vinovat de această situație pe Rob Porter, secretarul de personal. „Orice acțiune executivă propusă în domeniul comercial care parcurge procesul legal, prin secretariatul de personal, riscă să fie diluată, amânată sau deraiată.”

Cohn „a acaparat o mare bază de putere în Aripa de Vest și cei doi consilieri principali pentru comerț ai săi... sunt funcționari politici fundamental opuși agendei administrației Trump. În presă nu se scrie că secretarul Trezoreriei, Mnuchin, face parte din „aripa Wall Street” a lui Cohn, care a amânat sau efectiv a blocat fiecare acțiune propusă în domeniul comerțului”.

Navarro îi identifica pe cei care se opuneau „turbulențelor lui Cohn”: în afară de el, era vorba și de Bannon, Stephen Miller și de secretarul pentru Comerț, Wilbur Ross.

„Domnule președinte, știți că sub presiunea facțiunii Cohn eu am fost retrogradat, încă din prima zi de mandat, de la asistent la adjunct, fără să primesc nici un membru al personalului ca subaltern, am stat aproape trei săptămâni fără să primesc un birou și nu am avut acces direct la Biroul Oval?”

Folosind o analogie pe care era sigur că Trump o va înțelege, el nota: „În terminologia jocului de golf, mi s-au dat doar o crosă medie cu cap îngust și o crosă mică și mi s-a cerut să nimeresc gaura din prima lovitură, în materie de comerț – o sarcină imposibilă” Navarro propunea ca el și Consiliul Național al Comerțului să primească împuterniciri sporite, personal și acces la președinte. El a inclus în memorandum și câteva articole de presă, care-l criticau pe Cohn și dezvăluiau puterea tot mai extinsă dobândită de acesta.

Navarro i-a înmănat documentul lui Porter, pentru ca acesta să-l dea mai departe lui Trump și Priebus. Porter a încercat să se prezinte ca un intermediar onest, dar el studiasse economia la Oxford și era convins că opiniile lui Navarro erau demodate și insuportabile. Din punctul său de vedere, Navarro era, în problema deficitului comercial, un fel de membru al „Societății Pământului Plat”, ca și președintele însuși.

Porter și Cohn formaseră o alianță. Secretarul pentru personal făcea parte, la drept vorbind, din „aripa Wall Street”.

În același timp, Porter înțelegea clar că Navarro reprezenta voința președintelui, în ceea ce privește comerțul. Dacă el îi înainta memorandumul direct lui Trump, ar fi intensificat duelul pe politicile comerciale și l-ar fi transformat într-o bătălie majoră.

Porter i-a arătat memorandumul lui Priebus.

– E o idee groaznică, a spus Porter. N-am de gând să dau memorandumul mai departe președintelui. O să-l țin pe biroul meu, între dosarele mele. Nu pleacă nicăieri.

Priebus nu s-a opus. Apoi, Porter a discutat din nou cu Priebus despre comerț.

– Trebuie să facem ceva în legătură cu asta, a propus el. E o mizerie absolută, completă – facțiunea Cohn-Mnuchin contra facțiunea Navarro-Ross. E doar o încheștare fără reguli, un fel de luptă a fiecăruia pentru propria piele.

– Și ce crezi că ar trebui să facem noi? l-a întrebat Priebus.

– Cineva trebuie să coordoneze comerțul.

– Cine ar trebui să fie acel cineva? a vrut să știe Priebus.

– Într-o administrație normală, ar trebui să fie Consiliul Economic Național și Gary Cohn, a răspuns Porter.

Aceasta era fișa postului – să adune toate punctele de vedere, datele, să le integreze, dacă era posibil, și să-i prezinte președintelui câteva opțiuni, să se ia o decizie și să elaboreze un plan de implementare.

Priebus cunoștea teoria.

– Gary Cohn nu poate face asta, a spus Porter, fiindcă el însuși se identifică drept globalist. Peter Navarro și Wilbur Ross nu l-ar lăsa niciodată să fie un coordonator onest pentru nici un proiect și nu l-ar respecta. Și, oricum, el nu și-ar dori să facă asta.

– Atunci, de ce nu o faci tu? a spus Priebus, adoptând stilul de management al lui Trump, de a alege persoana aflată lângă el, cea mai la îndemână.

Și, astfel, Porter, secretarul pentru personal, în vârstă de 39 de ani, fără nici un fel de experiență în domeniul executiv, a devenit coordonatorul politicii comerciale și a preluat controlul asupra unora dintre pilonii de bază ai politicii administrației Trump și a unora dintre promisiunile majore făcute de Trump în campania electorală.

Porter a început să prezideze întruniri pe teme comerciale în fiecare marți, la ora 9:30 dimineața, în Sala Roosevelt. El invita toate părțile interesate. Priebus i-a dat binecuvântarea sa, dar nu a anunțat nimic. Curând, mai mulți secretari ai cabinetului și funcționari cu rang înalt au început să se prezinte la discuții.

Trump a aflat mai târziu despre reuniunile de marți dimineața, întrucât discuta foarte mult cu Porter despre comerț. Porter dezvoltase cu președintele o relație suficient de apropiată și petrecuse mult timp alături de acesta, încât aparent toți ceilalți demnitari credeau că autoritatea sa, de coordonator al comerțului, provenea direct de la președinte.

În acest timp, Robert Lighthizer, un avocat din Washington, fost funcționar în departamentul de comerț al administrației Reagan, a fost confirmat, pe 11 mai, ca reprezentant comercial al SUA. El era persoana însărcinată cu gestionarea problemelor comerciale.

Pe 17 iulie, Lighthizer și Navarro i-au adus lui Trump, în Biroul Oval, un afiș mare, o colecție viu colorată de casete și de săgeți, intitulat „Cronologia agendei comerciale”. Era viziunea unei agende protecționiste, croită după ideile lui Trump, reunind 15 date proiectate pentru a începe renegocierile sau a lua măsuri în cazul acordului comercial KORUS, cu Coreea de Sud, al NAFTA și pentru a lansa investigații și acțiuni în privința tarifelor vamale pentru aluminiu, oțel și piese de autoturisme. Afișul propunea impunerea de tarife pe oțel în mai puțin de două luni, după Ziua Muncii.

Navarro și Lighthizer au început prezentarea. Trump părea foarte interesat. Porter a sosit câteva minute după și a început aproape imediat să obiecteze vehement față de propunerile lui Lighthizer și Navarro. Din 22 martie, când el trasase regulile ce trebuiau urmate, într-un memorandum de trei pagini, Priebus solicitase documente oficiale pentru toate întrunirile și deciziile prezidențiale. Cu litere îngroșate, documentul specifica: **„Deciziile nu sunt finale – și, prin urmare, nu pot fi implementate – până ce secretarul pentru personal al Casei Albe nu adaugă un memorandum semnat de președinte”**. Știind cum funcționează administrația lui Trump, Porter adăugase, tot cu litere îngroșate, în memorandum: **„Deciziile luate din mers sunt strict provizorii”**.

Porter a atras atenția că unele dintre acțiunile solicitate de afiș aveau nevoie de autorizarea Congresului.

– Nu aveți autoritatea de a le implementa direct, i-a spus el președintelui.

Nu existase nici o încercare de a coordona argumentele.

– Peter și Bob reprezintă un punct de vedere. Aveți nevoie și de punctul de vedere al secretarului pentru Comerț (Wilbur Ross). Aveți nevoie și de punctul de vedere al secretarului de la Trezorerie (Mnuchin). Aveți nevoie și de punctul de vedere al Consiliului Economic Național (Cohn). Trebuie să verificăm și să avem un proces de decizie.

Pentru moment, dar numai pentru moment, chestiunile legate de comerț au făcut loc procesului de decizie. Nimic nu a mers mai departe.

CAPITOLUL 18

Până în primăvară, Bannon și-a dat seama că dezordinea care domnea constant la Casa Albă nu-l ajuta nici pe el și nici pe nimeni altcineva.

– Tu ar trebui să deții controlul, i-a spus el lui Priebus. Tot ce fac depinde de decizia ta. Nu mai fac nimic de capul meu.

Un șef de personal care nu deținea controlul ajunsese să-l perturbe prea mult chiar și pe singuraticul Steve Bannon, cunoscut el însuși ca factor perturbator.

Era o concesiune majoră, pe care Jared și Ivanka nu o puteau face. În opinia lui Priebus, cei doi erau închiși în propriul lor „siloz”. El nu-i putea determina să aibă un program ordonat. Întregul cadru îi deranja pe toți. Îl deranja pe el. Îl deranja și pe el.

– Nu crezi că ei ar trebui să fie aici? a întrebat Trump, de câteva ori, iar Priebus îi răspundea, de fiecare dată, negativ. Dar nu se întâmpla nimic. Credea că nu poate merge mai departe, să-i alunge pe fiica și pe ginerele lui Trump din Aripa de Vest. Nimeni nu-i putea concedia președintelui familia. Asta n-avea să se întâmple.

Președintele mergea atât de departe, încât îi numea, uneori, pe Jared și pe Ivanka, „democrați moderați din New York”. Era mai mult o descriere decât un compliment.

Bannon era convins că Jared strecurase recent o dezvăluire către cotidianul britanic *Daily Mail*, susținând că Trump se enervase pe el și pe Priebus și le interzisese să meargă cu Air Force One în Florida.¹ Nu era adevărat că fuseseră șterși de pe listă pentru acea călătorie. Amândoi refuzaseră, de fapt, să meargă.

– Mi-ai înscenat povestea asta, i-a spus el, furios, lui Kushner. Și l-ai târât și pe Reince în ea. Știu că tu ai făcut-o!

Kushner a negat categoric orice implicare și a părut ofensat de acuzațiile aduse. În ceea ce-l privea, și el era convins că Bannon dezvăluise pentru *The New York Times* amănunte legate de întâlnirea pe care ginerele președintelui o avusese în decembrie 2016 cu ambasadorul Rusiei, punând gaz pe foc în scandalul implicării rusești în campania electorală a lui Trump.²

În cursul unei întâlniri desfășurate în biroul lui Priebus, Bannon și Ivanka au avut o altercație.

– Ești un membru al echipei, i-a strigat, într-un final, Bannon Ivankăi. Nu ești decât un membru oarecare al echipei, nimic altceva!

Prin urmare, ea trebuia să asculte de șeful de personal, ca toți ceilalți. Era nevoie de ordine.

– Te tot fâțâi pe aici și te porți de parcă ai conduce totul, dar tu nu conduci de fapt nimic. Ești doar un membru oarecare al echipei.

– Nu sunt o simplă membră a echipei, a urlat ea. Nu voi fi niciodată o membră a echipei. Sunt prima fiică – a folosit chiar această expresie – și nu voi fi niciodată o membră oarecare a personalului!

Falia s-a lărgit.

Bossie, adjunctul șefului de campanie al lui Trump, se afla încă în relații strânse cu Bannon, chiar dacă nu fusese numit în vreo funcție oficială la Casa Albă. Bannon a lansat un atac frontal împotriva lui Kushner, chiar în Casa Albă, iar Bossie i-a dat câteva sfaturi.

– Steve, i-a spus Bossie, unul dintre voi este tatăl nepoților lui, iar celălalt nu este. Dacă te-ai pune în pielea președintelui, de partea cui te-ai situa?

Priebus avusese și el divergențe cu Bannon, dar Bannon se dăduse până la urmă pe brazdă și era de zece ori mai înclinat spre consens decât erau Jared și Ivanka.

Priebus avea încă probleme în a-l face pe McMaster să rezoneze cu Trump. Când consilierul pentru securitate națională venea în Biroul Oval, pentru întâlnirile programate, președintele spunea adesea: „Iar ai venit? Abia am stat de vorbă cu tine.”

Stilul de informare practicat de McMaster i se părea lui Trump total greșit. Era exact opusul a ceea ce și-ar fi dorit președintele, din aproape toate punctele de vedere. McMaster era un militar autentic, pentru care nu existau decât ordine, disciplină, ierarhie și gândire liniară. Trump era genul de om care trecea de la A la G, apoi la L și la Z. Sau se întorcea la D sau la S. McMaster nu putea merge de la A la C fără să-l bifeze întâi pe B.

Priebus și-a dat seama că McMaster era un tip destul de temperamental. Premierul indian, Narendra Modi, care fusese curtat asiduu de administrația Obama, a venit în vizită în iunie, pentru a se întâlni cu Trump. India contrabalansa puterea Pakistanului – stat care dădea noii administrații de la Washington la fel de multe bătăi de cap cum dăduse și precedentei, afișând o atitudine ambiguă față de terorism. Modi voia să meargă la Camp David și să participe la un dineu oficial, pentru o discuție cordială cu Trump.

– E puțin probabil să se întâmple asta, i-a spus Priebus lui McMaster. O să organizăm dineul aici. Asta își dorește președintele.

– Ce naiba? a izbucnit McMaster. E vorba de India, omule. La naiba, o putere de talia Indiei?

El înțelegea importanța strategică a Indiei, un inamic declarat al Pakistanului. Deschiderea și relațiile puternice cu această putere asiatică erau esențiale.

Până la urmă, s-a organizat o recepție fără pretenții pentru Modi, iar dineul de lucru a avut loc la Casa Albă.³

Emoționat, Donald Trump l-a sunat pe secretarul Apărării, James Mattis, la Pentagon, în dimineața zilei de 4 aprilie, într-o marți. Era a treia lună a mandatului său. Fotografii și imagini

filmate cu un atac cu gaz sarin, lansat asupra rebelilor sirieni, curgeau nestăvilit spre Casa Albă.

Fusese un atac brutal, care făcuse zeci de victime. Printre cei morți se numărau femei și copii – chiar bebeluși, nespuse de frumoși. Copii sufocându-se, cu spume la gură, părinți loviți de durere și disperare. Era o acțiune a dictatorului sirian Bashar al-Assad, îndreptată împotriva propriului popor.

– La naiba, trebuie să-l ucidem! a spus președintele. Să mergem peste el. Să-i ucidem la grămadă pe ticăloșii care au făcut asta.

Armata americană avea capacitatea de a lansa o lovitură aeriană strict secretă, sub acoperire, în Siria.

Trump a considerat atacul o ofensă personală. Siria promisese să nu utilizeze arme chimice – o referire, se părea, la acordul președintelui Assad de a-și distruge tot armamentul chimic.

– Da, a răspuns Mattis, promițând că se va ocupa de problemă.

– Nu vom face nimic din ce vrea președintele, i-a spus el însă unui subaltern de rang înalt. Va trebui să acționăm cu mult mai multă precauție.

Urmau să se gândească la opțiuni mici, medii și mari pentru un atac aerian convențional – „tridentul” standard aplicat în asemenea situații.

Mattis și-a dat seama că administrației i se oferise o ocazie rarismă, dar extraordinară, de a face ceva fără a face, de fapt, prea mult – însă, în mod cert, mai mult decât făcuse Obama.

În 2012, Obama anunțase că eventuala folosire de către Assad a armelor chimice ar fi însemnat încălcarea unei linii roșii. În anul următor, Assad a ucis 1 400 de civili cu arme chimice. Obama a cerut armatei să pregătească planul unei acțiuni militare, dar a apoi a ezitat să-l lanseze. Voia să evite împotmolirea într-un alt conflict militar.

Dintre toți liderii mondiali, Vladimir Putin a venit în ajutorul lui Obama. Conducătorul rus a intermediat un acord prin

care Assad accepta să-și distrugă toate armele chimice. Aproape 1 300 de arme chimice – o cifră uimitoare – au fost eliminate din Siria.

Obama a savurat succesul. În 2014, el declara: „Marcăm o reușită importantă în efortul nostru continuu de a contracara proliferarea armelor de distrugere în masă, eliminând arsenalul de arme chimice declarat de Siria”.⁴ Secretarul de stat John Kerry a mers și mai departe: „Am distrus în totalitate armele chimice din Siria”.⁵

Rapoarte secrete ale comunității de informații contrazic însă aceste afirmații. În 2016, Clapper, directorul Serviciilor Naționale de Informații, a declarat public: „Siria nu și-a făcut publice toate elementele programului său de înarmare chimică”.⁶

Pe măsură ce războiul civil din Siria continua, Obama era tot mai des etichetat ca fiind responsabil de un eșec strategic. Războiul se soldase cu peste 400 000 de morți și un milion de refugiați.

După atacul chimic, McMaster și șeful Divizei Orientul Mijlociu din cadrul NSC, Derek Harvey, au intrat în acțiune la Casa Albă, pentru a dezvolta opțiunile existente.

Bannon a aflat ce se pregătea. Era imposibil să nu afle. Când Trump era „în flăcări”, toți cei din orbita sa puteau simți dogoarea. Bannon l-a înfruntat pe Harvey, pe un coridor din Aripa de Vest.

– Ce naiba faceți? a întrebat el.

– Dezvoltăm opțiuni pentru președinte, a replicat Harvey. A cerut opțiuni și așa se desfășoară procesul.

„Procesul” era exact ceea ce Bannon nu suporta. El vedea lucrurile ca înclinând către o acțiune militară directă, purtată cu duritate, cu un impuls și un concept propriu: America – jandarmul lumii. Pentru el, a face ceva devenise o mantră; lucrurile trebuiau rezolvate rapid, considera Bannon. Iar militarii încă nu răspunseseră întrebării lui Trump legate de scopul prezenței masive a Statelor Unite în Orientul Mijlociu.

Bannon și-a dat seama că la mijloc e mâna Ivankăi. Știa cum să-și manipuleze tatăl mai bine decât oricine. Luase cu ea fotografii ale victimelor atacului chimic, în special unele cu bebeluși, și i le dusesese lui Trump. Atacul era, într-adevăr, o oroare absolută, Bannon înțelegea asta, dar o ripostă militară era exact ceea ce președintele n-ar fi trebuit să dorească.

În contrast profund cu el, Derek Harvey era sătul să tot fie implicat în gestionarea de politici de securitate națională cu rezultate neconcludente. Siria era un studiu de caz clasic de vorbe goale și jumătăți de măsură, aproape menite să nu rezolve problema. Însă SUA aveau în sfârșit prilejul să amplifice la maximum un răspuns militar.

Opțiunea de mijloc impunea o lovitură aeriană cu circa 60 de rachete Tomahawk, asupra unui singur aeroport.

– Aici există ocazia de a face mai mult, a insistat Harvey pe lângă McMaster, și trebuie să ne gândim la bombardarea mai multor aeroporturi. Loviturile ar putea avea un impact real. Să scoatem din luptă puterea aeriană a Siriei, fiindcă este o forță care sporește capacitatea regimului al-Assad. Încercăm să formulăm sfârșitul jocului și să punem mai multă presiune asupra regimului, pentru a ne angaja ulterior politic.

Harvey era de părere că ar fi trebuit „să distrugem forța aeriană al lui Assad – nu doar 15 sau 20%, ci 80% din ea”. Asta ar fi însemnat folosirea a 200 de rachete Tomahawk, de peste trei ori mai multe decât în cazul opțiunii de mijloc.

– Știu, Derek, i-a răspuns McMaster, dar trebuie să înțelegem realitatea lui Mattis, care m-ar certa dacă am acționa astfel.

Mattis prefera o atitudine precaută. Acțiunea, sub orice formă, era riscantă. Pe aeroporturile siriene se găseau și militari ruși; dacă ar fi ucis ruși, atunci le-ar fi dat acestora o nouă minge de meci – o confruntare sau o catastrofă.

A fost convocată o reuniune a Consiliului de Securitate Națională, pentru discutarea opțiunilor. Bannon s-a folosit de

privilegiul de a intra oricând la Trump și a mers să discute între patru ochi cu președintele, în Biroul Oval. I-a spus acestuia că pentru a evita războaiele și implicările militare inutile în străinătate era important să nu riposteze cu rachete, așa cum propuneau consilierii săi.

– Atunci vino la întâlnire și caută să-ți impui punctul de vedere, i-a spus Trump.

Într-o declarație publică, pe 4 aprilie, Trump i-a atacat pe Assad și pe Obama. „Aceste acțiuni perfide ale regimului Bashar al-Assad reprezintă o consecință a slăbiciunii și lipsei de determinare a fostei administrații. Președintele Obama a spus în 2012 că va stabili o linie roșie împotriva folosirii armelor chimice și apoi n-a mai făcut nimic în acest sens.”⁷

La reuniunea NSC, au fost prezentate cele trei opțiuni: fierbinte, de mijloc și rece. Cea mai agresivă opțiune implica un atac cu 200 de rachete împotriva principalelor aeroporturi siriene; opțiunea de mijloc – un atac cu 60 de rachete; cea mai blândă opțiune – un atac cu mult mai puține rachete sau chiar nici un atac.

Lista potențialelor ținte era lungă. În 2013, când Obama amenințase cu un atac balistic, el aprobase o listă de ținte, incluzând un complex guvernamental care găzduia programul de armament chimic sirian. Aceasta nu coincidea însă cu actuala listă de ținte, fiindcă Mattis și Pentagonul doreau ca atacul să fie cât mai restrâns cu putință.

Mattis redusese acțiunea la un atac asupra unui singur aeroport, cu 60 de rachete. De asemenea, un cartier de locuințe din zona aeroportului a fost scos de pe lista țintelor, din cauza probabilității ca familiile personalului militar sirian să se afle acolo.

– Dacă ăsta e standardul, a spus Bannon, lăsați-mă să mă duc să fac niște poze prin Africa Subsahariană, da? Lăsați-mă să vă arăt ce se mai întâmplă prin Guatemala și Nicaragua. Dacă

acesta este standardul pentru un nenorocit de atac balistic, hai să mergem oriunde. Să facem orice!

El credea că președintele se va situa de partea sa.

– Nu va fi decât o altă înțepătură de ac, a continuat furios Bannon. Dacă tot atacăm, să o facem cu dramatism, a adăugat el sarcastic. Porcăria asta e de-a dreptul clintoniană! a răbufnit, lansând cea mai gravă insultă. O să aruncați vreo două rachete de croazieră pe o autostradă care va fi reparată și perfect funcțională într-o zi sau două.

Dar apoi au intervenit susținătorii opțiunii de mijloc, încercând să-l convingă pe președinte. Bannon credea că o asemenea opțiune era perfidă. Argumentul celorlalți era că măsura nu era menită să declanșeze un război. Era doar o operațiune cu mesaj, destinată să evite războiul.

Vineri, Trump a zburat la Mar-a-Lago, iar în seara aceleiași zile a convocat o întrunire NSC într-o SCIF. Au fost prezenți 14 oameni, printre care Tillerson, Priebus, McMaster, Kushner, Bannon, Cohn și adjunctul consilierului pentru securitate națională, Dina Powell. Mattis a participat prin intermediul unei camere video. Pe tapet se afla opțiunea de mijloc – atacul cu 60 de rachete lansate de pe mare. Obiectivele erau un aeroport militar sirian, adăposturi blindate pentru avioane, depozite de petrol și alte materiale, buncăre cu muniție, sisteme de apărare antiaeriană și stații radar.

Trump renunțase la ideea sa inițială de a-l ucide pe Assad. Era neobișnuit de concentrat asupra detaliilor. Avea de pus o serie de întrebări despre riscuri. Ce se întâmplă dacă o rachetă deviază de la curs? Ce se întâmplă dacă lovim o școală? Dar dacă lovim un spital? Sau o țintă pe care nu intenționăm să o distrugem? Care era posibilitatea de a ucide civili?

Mattis i-a oferit asigurări că totul va decurge cum trebuie. Aveau cele mai bune nave și cei mai buni militari.

Trump a cerut să discute, pe o linie de comunicații securizată, cu comandanții celor două nave, USS *Porter* și USS *Ross*,

ambele distrugătoare având la bord lansatoare de rachete teleghidate. El li s-a adresat:

– Voi da ordinul de atac în această seară. Sunteți cei mai buni la programarea rachetelor, băieți?

Ambii comandanți i-au dat asigurări. Apoi, Trump a străbătut încăperea și a cerut părerea fiecărei persoane prezente.

– Ce credeți? Dacă are cineva vreo altă opinie, aș vrea să o aud aici și acum, nu mai târziu.

Cei mai mulți și-au dat acordul, ba chiar au sprijinit puternic măsura.

Informațiile furnizate de serviciile de informații relevau, în mod convingător, că rușii nu se aflau decât într-o singură zonă a aeroportului. Ora planificată pentru începerea atacului – 4:40 AM în Siria – îi asigura practic că nimeni nu lucra în preajma avioanelor. Cu aproximativ un sfert de oră înainte ca rachetele Tomahawk să fie lansate, a fost trimis un avertisment către militarii ruși aflați pe aeroport. Când apelul a fost recepționat, rusul care a răspuns la telefon părea beat.

Trump a dat ordinul de începere a primei acțiuni militare semnificative din mandatul său. 59 de rachete și-au atins ținta; una singură s-a prăbușit în Mediterană, după lansare.

Trump a mers să cineze cu președintele chinez, Xi Jinping, care vizita Mar-a-Lago, ca parte a unei vizite de două zile, pentru a discuta despre comerț și Coreea de Nord cu americanii. Când a fost servit desertul, Trump l-a informat pe oaspetele său chinez:

– Tocmai am declanșat un bombardament asupra Siriei, din cauza atacului cu gaz.

– Mai spuneți o dată, a cerut Xi, prin intermediul translatorului. Trump a repetat.

– Câte rachete ați lansat? a întrebat Xi.

– 59, a răspuns Trump.

– 59?

– Da, 59, a confirmat președintele american.

– În regulă. Înțeleg. Assad a meritat-o, a răspuns Xi.

Și, cu asta, dineul a luat sfârșit.

Ulterior, Bannon l-a acuzat pe Harvey că ar incita la conflict: „Tu și H.R. încercați să declanșați un război”.

Spre miezul nopții, Trump l-a sunat pe senatorul Lindsey Graham.

– Te-am trezit? a întrebat președintele.

– Da, a spus Graham.

– Scuze.

– Nu, sunt bucuros să te aud, domnule președinte.

– Pariez că ești cel mai fericit tip din oraș.

– Fericit nu e cuvântul potrivit. Sunt mândru de președintele meu. Era atât de liniște, încât Graham ar fi putut auzi un ac căzând. Domnule președinte, ai făcut ceva ce trebuia făcut de mult.

– Reprezentanții a o sută de țări m-au sunat, l-a anunțat Trump.

Graham s-a gândit că probabil nu-l sunaseră mai mult de zece reprezentanți.

– M-au sunat să mă felicite. Știi ce mi-a spus președintele Chinei? Când i-am spus, la desert, că tocmai am lansat 59 de rachete Tomahawk asupra lui Assad? „A meritat-o!”

„O lovitură pentru Bannon”, s-a gândit Graham.

– Obama, a continuat Trump, a fost un tip slab. El n-ar fi făcut niciodată asta.

– Iar eșecul lui a costat 400 000 de vieți, a spus Graham, referindu-se la victimele războiului civil din Siria.

Trump a continuat să vorbească despre copiii care căzuseră victime atacului – arși, cu pielea jupuită, răni oribile sau morți în chinuri groaznice.

– Domnule președinte, i-a replicat Graham, există imagini similare în tot Orientul Mijlociu.

El nu părea să știe că se făcea cumva ecoul spuselor lui de Bannon despre atrocitățile comise în toată lumea.

– Ai făcut ce trebuia să faci nu din cauza a ceea ce Assad le-a făcut acelor copii. Dar era atât de arogant, încât le spunea tuturor: „Duceți-vă dracului!” Iar tu, domnule președinte, i-ai replicat: „Ba nu, du-te tu dracului!”

Graham cunoștea stilul lui Trump de a vorbi, întâmpinând fiecare înjurătură cu o înjurătură și mai grozavă.⁸

– Asta i-ai spus: „Du-te dracului, Assad!” Acum, trebuie să fii atent la ce vor face sirienii. Cum ai de gând să acționezi dacă ei repară avariile la acea bază aeriană și încep să ridice iarăși în aer avioane de acolo și să arunce iar bombe asupra copiilor? Trebuie să fii pregătit pentru asta. Fiindcă Assad nu va ezita să te lovească.

După părerea lui Graham, problema nu era atât folosirea armelor chimice, cât bombardarea civililor. Acest tip de demers trebuia împiedicat, indiferent de tipul de armament pe care l-ar fi folosit regimul de la Damasc.

– Dacă nu spui asta, a insistat Graham, atunci tot ce-ai câștigat până acum va fi pierdut, fiindcă Assad va zice: „Bun, du-te dracului, o să găesc un alt mod de a-i ucide”. Acesta e un test. O singură lovitură aeriană nu reprezintă răspunsul corect. Trebuie să-l faci pe ticălosul ăla să înțeleagă că, dacă își ridică avioanele în aer și bombardează copii cu bombe cu fragmentație, o să-i dobori toate avioanele.

Ori de câte ori un comandant suprem începe să lanseze acțiuni militare, chiar și cu doar 59 de rachete Tomahawk, politicienii și opinia publică au tendința de a se ralia activ în jurul lui. Atacul din Siria nu a făcut excepție. Trump a fost lăudat de o bună parte din liderii lumii pentru riposta sa rapidă și decisivă.

A doua zi dimineață, senatorul John McCain a apărut la emisiunea *Morning Joe*. „Semnalul transmis, cum ați spus, azi noapte, a fost unul extrem de important”⁹, a declarat el.

Moderatorul Joe Scarborough a precizat că semnalul era important nu doar pentru Rusia și Assad, ci și pentru China și Coreea de Nord.

– Și pentru aliații noștri, a adăugat McCain. O mulțime de state arabe vor să fie partenerii noștri, câtă vreme știu că se pot baza pe noi.

Scarborough a remarcat că arabii suniți simțiseră că, sub administrația Obama, SUA „nu le-au asigurat spatele“

– Atacul de azi noapte a schimbat cumva această percepție? a întrebat el.

– A început să o schimbe, a intervenit editorialistul David Ignatius, de la *The Washington Post*, care participa la dezbateră televizată unde se discuta despre atac. Arabii suniți vor să vadă mai multe dovezi de implicare din partea noastră.

McCain a lăudat echipa de securitate națională a lui Trump și l-a lăudat și pe președinte fiindcă își ascultase consilierii:

– Cel mai încurajator lucru pentru mine este că președintele îl respectă pe Mattis. Și îl respectă pe McMaster.

Unele dintre cele mai solide aprecieri au venit din partea unor experți în politică externă la care nimeni nu se aștepta să aibă o asemenea atitudine față de Trump. Anne-Marie Slaughter, care fusese directoarea puternicului Birou de Planificare Politică, din Departamentul de Stat, în primii doi ani cât Hillary Clinton fusese secretar de stat sub administrația Obama, a scris pe Twitter: „Donald Trump a acționat cum trebuie în Siria. În sfârșit! După ani întregi de discuții sterile, în fața atrocităților groaznice comise acolo.“¹⁰

În zilele și săptămânile ce au urmat, Trump le-a spus în mai multe rânduri consilierilor săi din Aripa de Vest că nu crede că lovitura asupra bazei aeriene siriene era suficientă. N-ar fi trebuit SUA să facă mai mult? El cocheta cu ideea lansării unor atacuri militare sub acoperire împotriva lui Assad.

Fusese informat sau citise unele articole despre efectele gazelor toxice asupra organismului uman.

– Vă dați seama ce înseamnă asta? a întrebat el, la un moment dat. Avea efectiv o imagine reală a ceea ce descria: plămânii se umplu, respirația devine șuierătoare și apare o spumă

la gură. Oamenii se îneacă, orbesc, paralizează. Vomită, urinează și defechează incontrolabil. Sunt măcinați de dureri atroce în tot corpul, mai ales de crampe abdominale. Leșină. Creierul e deconectat de restul corpului. Și, după zece minute de tortură, moartea. Copii. Bebeluși.

Președintele dorea opțiuni. Și acestea erau numeroase. Armata americană dispunea de toate capacitățile letale imaginabile. Ce-ar fi putut face ea? Asta dorea Trump să știe.

Secretarul Mattis era alarmat că Trump ar fi putut ordona un al doilea atac și a început să depună eforturi pentru temporizarea și descurajarea unei alte acțiuni militare în Siria.

După câteva săptămâni, furia și indignarea lui Trump s-au potolit și acesta și-a îndreptat atenția, dar nu atât de rapid, spre alte chestiuni.

McMaster i s-a plâns lui Jared din cauza lipsei lui de autoritate, care-l împiedica să ducă deciziile la bun sfârșit. Ca majoritatea secretarilor de stat și ai Apărării, Tillerson și Mattis nu voiau un consilier de securitate națională cu opinii prea puternice.

La un moment dat, după lovitura aeriană din Siria, președintele a dorit unele informații despre recente provocări rusești și iraniene din Siria. SUA uciseseră un grup de militari Hezbollah, finanțați de Iran, pe șoseaua de la est de Palmyra, și doborâseră o dronă iraniană amenințătoare. Trump i-a pus câteva întrebări lui McMaster. Ce se întâmplă dacă sunt uciși americani în asemenea operațiuni? Ce vom face? Care sunt opțiunile?

McMaster le-a telefonat atât lui Tillerson, cât și lui Mattis, dar nu a primit nici un răspuns. El l-a convocat pe Harvey și l-a dojenit zdravăn, fără să-l cruțe de înjurături. I-a spus că era treaba lui, că trebuie să-și aducă omologii acolo. Au trecut nouă ore și tot n-a primit vreun răspuns de la Tillerson sau Mattis.

Membrii Statului Major Interarme de la Pentagon au venit la Casa Albă pentru a-l informa pe Harvey. Departamentul

Apărării avea câteva opțiuni de atac, dar nu discutase despre ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost uciși militari americani în orașul sirian de graniță Tanf, unde acționau trupele SUA. Sau ce s-ar fi întâmplat dacă o navă americană ar fi fost lovită de o mină.

Lui McMaster și lui Harvey nu le venea să creadă. Nu aveau nici un răspuns. Dar curând, Trump a uitat de întrebările lui.

CAPITOLUL 19

– Vreau un ordin executiv de retragere a Statelor Unite din NAFTA – Acordul Nord-American de Liber Schimb – și îl vreau pe biroul meu până vineri, a ordonat președintele Trump.

Alături de el în Biroul Oval, în acea zi de marți, 25 aprilie, se mai aflau vicepreședintele Pence, secretarul pentru Comerț, Ross, Kushner, Porter și Navarro. Președintele voia să poată anunța retragerea în cea de-a o suta zi de mandat.

Cum nimeni nu a ripostat și nici nu a avut vreo obiecție, Porter, care condusese întrunirile de marți dimineață pe teme comerciale, a observat că nu ar trebui să fie un ordin executiv, ci un document care să conțină o notificare de încheiere cu termen de 180 de zile, așa cum necesita orice acord comercial.

– Există o mare problemă legată de sincronizare, le-a spus el lui Trump și celorlalți, fiindcă indiferent cât de rapid vom termina renegocierea NAFTA potrivit regulilor Autorității de Promovare a Comerțului, acest lucru va necesita mult timp.

Un acord renegociat urma să fie aprobat de Congres, lucru care ar fi durat mai mult de 180 de zile.

Porter era cel mai tânăr demnitar din încăpere.

– Nu avem nevoie de o pauză, de o perioadă în care să nu dispunem de nici un acord. Avem o problemă cu sincronizarea. Nu putem porni, pur și simplu, calendarul celor 180 de zile vrând, nevrând.

Ceilalți au rămas tăcuți și păreau doar să-l încurajeze pe Trump. Porter era stupefiat că președintele putea lua măcar în considerare retragerea preventivă din NAFTA. Acest acord comercial reprezentase temelia securității economice și naționale a Americii de Nord timp de peste două decenii. Acordul elimina

tarifele vamale dintre SUA, Canada și Mexic. Valoarea schimburilor comerciale anuale între aceste trei țări era de peste un trilion de dolari. Schimburile comerciale ale SUA cu Canada și Mexic erau aproape la fel de importante ca și cele cu China, cel mai mare partener comercial al americanilor.

– Avem nevoie de un proces de analiză, pentru a ne asigura că facem asta așa cum trebuie, că ne-am gândit bine la toate aspectele problemei, a zis Porter și a continuat, gesticulând către Pence, Ross, Kushner și Navarro: Îmi pare bine că acești oameni sunt aici, dar Gary Cohn nu este. Steve Mnuchin nu este aici. Înțeleg că vreți să ne mișcăm rapid, dar trebuie să temperăm puțin lucrurile.

– Nu mă interesează nimic din chestiile astea, i-a replicat Trump. Vreau să am raportul pe birou, până vineri.

Porter a plecat atunci la McMaster, să-și asigure susținerea acestuia. McMaster nu fusese prea implicat în discuțiile legate de comerț, dar era de acord că retragerea din NAFTA ar fi fost un coșmar pentru securitatea națională și unul total inutil, care ar fi deranjat aliații strategici ai SUA. El i-a promis lui Porter că-l va sprijini.

A doua zi a fost convocată în Sala Roosevelt o reuniune de urgență cu membri ai guvernului responsabili de comerț și cu principalii consilieri prezidențiali.¹ Fitul fusese aprins. Se părea că într-o zi, cel mult două zile, Trump va semna retragerea din NAFTA.

În vreme ce Navarro pleda pentru retragere, secretarul pentru securitate internă, John Kelly, dar și alți demnitari au spus că simpla amenințare cu ieșirea din NAFTA ar fi fost percepută ca o măsură de forță, care ar fi adus Statele Unite în avantaj. În schimb, transpunerea în practică a unei asemenea măsuri ar fi fost catastrofală. Americanii și-ar fi tăiat singuri craca de sub picioare. Efectele ar fi stârnit valuri uriașe. Ar fi bulversat piețele financiare și ar fi dus la represalii instantanee.

Partenerii comerciali ai Americii, de pe Glob, s-ar fi întrebat dacă nu cumva ei sunt următorii excluși din tratatele cu SUA.

După ce întâlnirea a luat sfârșit, în drum spre Biroul Oval, unde urma să pună la punct documentele pe care Trump le dorea pregătite, Porter l-a oprit pe secretarul de la agricultură, Sonny Perdue, care tocmai preluase funcția. Perdue era fostul guvernator republican al statului Georgia, primul din partidul său care ocupase această funcție de la Războiul Civil încoace.

– Sonny, i-a spus Porter, de ce nu vii și tu?

Wilbur Ross li s-a alăturat în Biroul Oval.

– NAFTA a adus imense avantaje pentru interesele agriculturii americane, i-a spus Perdue lui Trump. Exportăm anual produse în valoare de 39 de miliarde de dolari în Mexic și Canada. Altfel nu am avea piețe de desfacere pentru aceste produse. Oamenii care vor pierde cel mai mult de pe urma unei retrageri din NAFTA ar fi chiar baza electorală republicană, suporterii lui Trump.

Perdue i-a arătat lui Trump o hartă a Statelor Unite, care indica statele și districtele unde pierderile din agricultură și din prelucrarea produselor agricole ar fi fost cele mai importante. Multe coincideau cu regiunile unde Trump fusese votat masiv.

– Domnule președinte, și aceasta nu este doar baza electoratului lui Trump, i-a atras atenția Perdue. Este baza din state unde electoratul este indecis între republicani și democrați și unde orice vot contează. Așa că, pur și simplu, nu puteți face asta.

– Mda, a acceptat Trump, cu jumătate de gură. Dar aceste acorduri ne dezavantajează și trebuie să facem ceva.

În final, președintele a decis să amplifice amenințările și retorica publică, dar să nu trimită un preaviz de 180 de zile.

Jared i-a transmis lui Porter: „Președintele este de acord să nu ne retragem din NAFTA deocamdată”.

Porter știa că totul, de când venise Trump, se afla sub semnul provizoratului, însă era surprins de cât de mult se apropiaseră de linia roșie. Și lucrurile nu se încheiaseră acolo.

Peter Navarro s-a strecurat în Biroul Oval pentru o întâlnire ad-hoc, neplanificată, cu președintele.

– Singurul lucru pe care l-am făcut a fost retragerea din TPP, a spus președintele, referindu-se la Parteneriatul Trans-Pacific. De ce nu am mai făcut și altceva în privința comerțului?

– Cei de la secretariatul pentru personal tergiversează lucrurile, a spus Navarro.

– Madeleine, cheamă-l pe Rob aici chiar acum, i-a cerut Trump asistentei sale, Madeleine Westerhout.

Porter a urcat scările în fugă, până la Biroul Oval.

– De ce naiba vă mișcați așa de încet? i-a spus Trump lui Porter. De ce n-am rezolvat asta până acum? Fă-ți treaba. O Țineți dintr-o amânare în alta. Nu faceți altceva decât să trageți de timp. Vreau să rezolvi problema asta.

Președintele vorbea din nou serios. Porter a redactat o scrisoare de notificare de 180 de zile, care urma să fie semnată de Trump și prin care se anunța retragerea Statelor Unite din NAFTA.

Porter era tot mai convins că un asemenea gest va declanșa o criză economică și de relații externe cu Mexic și Canada. A mers să discute cu Cohn.

– Pot opri asta, l-a liniștit Cohn. O să iau, pur și simplu, scrisoarea de pe biroul președintelui, înainte să plec. (Și mai târziu chiar a luat-o.) Dacă va dori să o semneze, va avea nevoie de o altă foaie de hârtie.

– Vom tergiversa lucrurile și atunci, a promis Porter.

Cohn știa, desigur, că președintele putea cere foarte lesne o altă copie a scrisorii, dar, dacă documentul nu se afla înaintea lui, foarte probabil avea să uite de el. Lui Trump nu-i stătea gândul la ceva ce nu se afla în fața ochilor lui.

Porter a fost de acord. Memoria lui Trump avea nevoie de un declanșator – de ceva aflat pe biroul său sau de o știre pe care o citea în ziar sau o vedea la televizor. Sau avea nevoie ca Peter Navarro să se furișeze iar în Biroul Oval. Fără cineva

sau ceva care să-l activeze, probabil că ar fi trecut ore sau zile sau chiar săptămâni până ca președintele să se gândească: „Hei, trebuia să ne retragem din cutare tratat, de ce n-am făcut-o?” Fără un declanșator, era foarte posibil ca o anumită decizie a lui să nu se materializeze niciodată.

Pe 4 mai, Sonny Perdue a ținut o prezentare în sala de consiliu, cu privire la rolul agriculturii în comerț.² Informații sensibile, transmise de serviciile secrete, sugerau că, dacă Statele Unite impuneau Chinei noi tarife vamale, chinezii vor riposta, impunând propriile tarife.

Chinezii știau exact cum să provoace daune economice și politice. În această privință, Statele Unite erau ca niște țânci de grădiniță pe lângă niște savanți cu doctorat. Chinezii știau ce districte produceau anumite produse, ca, de pildă, soia. Ei știau și ce districte cu electorat indecis aveau să conteze pentru menținerea controlului asupra Camerei Reprezentanților. Puteau ținti precis, impunând tarife vamale doar produselor din acele districte sau din statele unde se aflau ele. Chinezii puteau lua drept țintă whiskeyul produs în Kentucky, statul senatorului republican McConnell, sau produsele lactate produse în Wisconsin, statul liderului Camerei, Paul Ryan.

Câteva zile mai târziu, Wilbur Ross a expus motivele pentru care deficitul comercial era atât de important. Făcându-se ecoul declarațiilor prezidențiale, Ross a spus că deficitul comercial constituie un reper important și, totodată, un semnal al slăbiciunii și al instabilității economice americane. Președintele, le-a reamintit el tuturor, se concentrase pe deficitul comercial și trebuiau cu toții să aibă aceeași conduită.

Porter a renunțat la atitudinea de intermediar împăciuator.

– Deficitul comercial nu contează, a spus el, cel puțin în cazul țărilor individuale. Este un mod de gândire absurd.

Tonul său era, probabil, cel mai lipsit de respect ton folosit vreodată de Porter la adresa unui demnitar din cabinetul lui Trump.

– Politica comercială, a continuat el, mai ales tratatele comerciale pe care le negociem, nu reprezintă principalul factor generator al deficitului nostru comercial.

Deficitul, a explicat Porter, depinde de condițiile economice, de care țară poate produce diferite bunuri mai eficient și mai ieftin, de rata de economisire și de valoarea monedei naționale. Politicile protecționiste nu servesc intereselor economice ale Americii.

– Ei bine, a ripostat Ross, află că eu am făcut miliarde de dolari și am lucrat pe Wall Street. Știu cum funcționează aceste piețe. Nu înțelegi legea cererii și a ofertei. Dacă SUA vor impune tarife Chinei, iar chinezii vor riposta, vom putea cumpăra produse din alte țări.

În primăvara anului 2017, Ross a negociat în numele SUA un acord comercial cu China, pentru importul de carne de pui din această țară și pentru exportul de carne de vită. El a numit efortul lui „o reușită herculeană”. Dar acordul a fost întâmpinat cu critici vehemente. Un titlu din *The New York Times* spunea: „China cedează prea puțin în fața SUA în prima rundă de negocieri”.³

Într-o ședință desfășurată la Casa Albă, președintele s-a năpustit asupra lui Ross:

– Nu-mi vine să cred că ai semnat acest acord. De ce n-ai spus nimănui? Nu mi-ai spus nici mie nimic despre asta. Pur și simplu, te-ai dus și ai făcut-o pe cont propriu. Acordul este groaznic. Am fost păcăliți. Wilbur, poate tu ești obișnuit cu asta.

Ca bancher de investiții reprezentând deținătorii de acțiuni la cazinouri aflați în conflict cu Trump în 1990, Ross încheiase o înțelegere cu acesta, prin care recunoștea valoarea faimosului său nume, permițându-i astfel să evite falimentul.

– Credeam că vei lovi mortal, i-a spus Trump lui Ross, care avea acum 79 de ani. Când lucrezi pe Wall Street ai făcut câteva afaceri grozave. Dar vremea ta s-a dus. Nu mai ești un bun negociator. Nu știi ce s-a întâmplat, dar ai pierdut. Nu am încredere

în tine. Nu vreau să mai participi la nici o negociere, l-a repezit Trump, sugerând că Bob Lighthizer urma să se ocupe în viitor de celelalte tratate comerciale.

Ross a încercat să apere acordul încheiat – explicând că America va putea exporta mai multă carne de vită în China –, dar Trump nu a putut fi convins.

Președintele a organizat o întrunire pe tema tarifelor vamale pentru oțel – una dintre obsesiile lui – în Biroul Oval, pe 8 iunie. Gary Cohn, Wilbur Ross, Porter și secretarul Apărării, Mattis, s-au înghesuit pe scaune, în jurul mesei prezidențiale.⁴

– Suntem gata de acțiune, a afirmat Ross. Vreau să vă supun atenției acest raport.

În document, el recomanda cote tarifare speciale pentru China. Dacă chinezii creșteau ritmul actual de exporturi de oțel către Statele Unite, administrația americană urma să le impună tarife prohibitive.

Porter a amintit de o serie de probleme legale. Departamentul Comerțului nu se consultase cu Departamentul Apărării, așa cum cerea legea, pentru a determina dacă importurile reprezentau o amenințare la adresa securității naționale.

– Ba da, a replicat Ross. Am făcut asta.

– N-am fost consultat în această privință. Nu cunosc nimic în legătură cu asta, l-a contrazis Mattis.

– Asta așa e, a răspuns iar Ross, precizând că discutase, de fapt, cu adjunctul secretatului Apărării care se ocupa de aceste chestiuni. Avea și câteva mesaje pe e-mail în sprijinul afirmațiilor sale.

– Mă rog, dar n-ai vorbit niciodată cu mine, a insistat Mattis.

Porter a intervenit imediat, argumentând că legea prevedea clar că secretarul Apărării trebuia consultat, și nu vreun subaltern al acestuia.

Acestea erau tipul de chichițe legislative care-l scoteau din minți pe Trump.

– Wilbur, discută cu Jim! Rezolvați problema acum, a răbufnit președintele. Sunt sătul să tot am de-a face cu așa ceva. Și faceți-o rapid, pentru că vreau să implementăm măsura.

Porter a văzut în acest lucru o modalitate excelentă de a mai trage de timp câteva săptămâni, dacă nu chiar mai mult. Mattis s-a dovedit util în acest sens, spunându-i ulterior lui Ross că are nevoie de o analiză aprofundată înainte de a lua o decizie.

Dar analiza efectuată mai târziu de Departamentul Apărării, pentru Mattis, a dovedit că „utilizarea de oțel în scopuri militare de către SUA reprezintă mai puțin de 0,5% din cererea totală de oțel a Statelor Unite” și că Departamentul putea „achiziționa oțelul necesar pentru a face față necesităților apărării naționale”.

CAPITOLUL 20

Trump a spus că ar fi dorit să-l concedieze pe Comey încă de la începutul administrației sale, dar acum chiar îl voia demis.

Bannon nu a fost de acord și și-a prezentat argumentele în Biroul Oval, în fața lui Trump, fără alți martori.

– Trei sferturi din agenți îl urăsc pe Comey. Nu e nici o îndoială. Din momentul în care îl concediați, el va deveni la fel de periculos ca ticălosul de Edgar Hoover, domnule președinte. În ziua în care-l veți da afară, va fi cel mai mare martir din istoria Americii. O armă care vă va distruge. Vor înființa un consiliu special de anchetă. Puteți să-l demiteți pe Comey, dar nu puteți demite FBI. În clipa în care-l veți da afară, FBI, ca instituție, va trebui să vă distrugă și chiar vă va distruge.

Bannon credea că Trump nu înțelegea puterea instituțiilor de forță – FBI, CIA, Pentagon și instituțiile militare, în general. De asemenea, el nu înțelegea puterile devastatoare ale unui consiliu special, care putea fi înființat pentru a investiga tot ce venea în contact cu președintele.

– Nu-mi cereți să nu mă amestec, li s-a adresat Trump lui McGahn și Priebus, fiindcă am luat deja decizia, așa că nici măcar nu încercați să mă opriți. Comey era un jucător ostentativ și scăpase de sub control.

La începutul lunii mai, Trump a simțit că James Comey devenise vulnerabil din cauza recente mărturii depuse în complicata investigație a e-mailurilor private ale lui Hillary Clinton. El a dictat o scrisoare în care enumera motivele de a-l demite pe Comey.

McGahn l-a informat că adjunctul procurorului general, Rod Rosenstein, solicitase o întâlnire cu președintele. Unul dintre

subiectele pe care Rosenstein le dorea abordate era Comey și aparent și el dorea să scape de Comey, a mai spus McGahn.

McGahn i-a explicat președintelui că era vorba de un proces legal – adjunctul procurorului general era persoana care superviza FBI – și i-a sugerat să îl asculte pe Rosenstein. Era o tactică de tergiversare pe care personalul Casei Albe o folosea tot mai mult. Președintelui i se sugera să tempereze lucrurile, să discute cu Rod, cu promisiunea că subalternii și consilierii prezidențiali vor reveni la el cu un plan.

Rosenstein i-a spus lui Trump că, după părerea sa, Comey trebuia demis și a declarat că nu-l deranjează să scrie un memorandum prin care să-și argumenteze raționamentul. Într-adevăr, a adus la Casa Albă un memorandum de trei pagini.¹ Subiectul: restabilirea încrederii opiniei publice în FBI. În document se arăta că, pe 5 iulie, Comey „și-a expus propriile concluzii legate de cea mai sensibilă anchetă penală a națiunii” – cea privitoare la e-mailurile lui Hillary Clinton, antepunându-se fără să aștepte decizia procurorului și oferind „informații derogatorii”, după ce calificase conduita lui Hillary drept „extrem de neglijentă”. Apoi, cu 11 zile înaintea alegerilor, a anunțat că a redeschis ancheta în cazul Clinton, deoarece credea că era o problemă legată de dezvăluirea sau de ascunderea adevărului. Acest lucru pune la întreaga investigație pe o pistă falsă, susținea Rosenberg. El îi cita pe cinci foști procurori generali sau adjuncti de procurori generali, care erau de părere că, într-adevăr, Comey încălcăse regulile.

Președintele a considerat că memorandumul era perfect, iar afacerea încheiată. Nici el n-ar fi putut-o spune mai bine. I-a trimis o scurtă scrisoare lui Comey, informându-l că era „îndepărtat din funcție, decizia având efect imediat”.

Planul de a tergiversa demiterea se întorsese împotriva celor care-l creaseră. De fapt, dusesse la urgentarea procesului de demitere. Priebus știa că memorandumul lui Rosenstein nu avea nimic de-a face cu decizia. Președintele luase deja hotărârea.

Bannon era „100%“ convins că motivul demiterii lui Comey era, de fapt, altul – anume că FBI investiga documentele financiare ale lui Jared. Era o pură speculație. Ivanka se plânsese tatălui său din cauza FBI.

Pe măsură ce lunile treceau, Priebus își dădea seama că, dacă Trump spunea sau plănuia să demită pe cineva, asta nu însemna că se va și ține de cuvânt. Una din zicerile lui favorite era: „Nimeni nu e mort până nu e îngropat“.

Se părea, pentru moment, că James Comey era cel puțin mort, dar el și povestea lui nu fuseseră îngropați.

După ce l-a demis, pe 9 mai, pe directorul FBI, Comey, Trump a urmărit o mulțime de știri și articole transmise pe fluxul agențiilor de presă. Lucrurile nu decurgeau favorabil. Tulburase apele² și se contrazisese pe 11 mai, când îi declarase lui Lester Holt, de la NBC, că l-ar fi demis pe Comey, indiferent ce recomandări ar fi făcut procurorul general Sessions și adjunctul acestuia, Rosenstein. În răspunsul, lung și incoerent, adresat lui Holt, Trump a declarat, aparent așîșând o parte a raționamentului său: „Mi-am spus că toată chestia asta cu legătura dintre Rusia și Trump este o poveste fabricată“.

Acest răspuns părea în total dezacord cu scrisoarea lui Trump către Comey, prin care acesta era anunțat că fusese demis din cauza criticilor severe conținute în memorandumul lui Rosenstein și legate de felul cum condusesese Comey investigațiile în cazul e-mailurilor lui Hillary Clinton.

În seara zilei de marți, 16 mai, Michael Schmidt, de la *The New York Times*, a publicat un articol de senzație.³ Comey scrisese relatări ale discuțiilor avute cu Trump. El notase că, în cadrul unei întâlniri desfășurate pe 14 februarie, în Biroul Oval, pe când Comey era încă director al FBI, președintele îl întrebase cum decurge ancheta în cazul Flynn, spunând: „Sper că îți dai seama clar că ar fi bine să nu faci valuri în povestea asta și să nu-l acuzi pe Flynn. Flynn e un tip cumsecade. Sper că o să treci peste povestea asta.“

Trump nu s-a dezlipit de televizor în acea seară, dornic să vadă cum vor acoperi televiziunile incidentul. La CNN, David Gergen, un politician experimentat și rațional, care-i consilia-se la Casa Albă pe președinții Richard Nixon și Bill Clinton în timpul investigațiilor legate de punerea sub acuzare a acestora, a dat alarma.⁴

– Cred că suntem pe teritoriul punerii sub acuzare, a avertizat Gergen. Ceea ce putem vedea este o administrație prezidențială care începe să se descompună.

Porter a putut vedea cum Trump a fost pe punctul de a-și pierde cumpătul când a auzit pomenindu-se despre punerea sub acuzare. Președintele a început să vocifereze indignat, acuzându-l pe Comey că îl trădase.

A doua zi, miercuri, 17 mai, Trump se afla în Biroul Oval când a aflat că Rosenstein îl numise, dintre toți candidații, pe Robert Mueller, omul care condusese FBI timp de 12 ani, în funcția de procuror special, pentru a investiga amestecul rusesc în alegerile prezidențiale americane și orice legătură pe care rușii ar fi putut-o avea cu campania prezidențială a lui Trump.

Starea de spirit a președintelui s-a deteriorat peste noapte, iar a doua zi, pe 18 mai, neliniștea lui a atins apogeul. Trump a izbucnit într-un acces necontrolat de furie, fiind agitat cum nimeni din cercul său interior nu-l mai văzuse vreodată. A fost o experiență chinuitoare. „Cu greu am putut depăși momentul”, i-a mărturisit Porter unui asociat.

În mod normal, Trump stătea la biroul lui sau în sufrageria lui privată de la Casa Albă. Dar și-a petrecut acea zi în picioare, pendulând continuu între cele două încăperi.

Președintele s-a îndreptat spre balonul său de oxigen – știrile de televiziune. A urmărit o emisiune-maraton, de două ore, pe Fox News și apoi cea mai mare parte a emisiunilor cu durată tot de două ore, de pe MSNBC și CNN, pe care le înregistrase în paralel.

S-a înfuriat văzând modul în care erau acoperite mediatic evenimentele, în timp ce prin încăperea cu televizorul se perindau cei mai apropiați consilieri ai săi – Priebus, Bannon, Kushner, McGahn, Cohn, Hicks și Porter.

– De ce a fost ales Mueller? a întrebat Trump. El a candidat la șefia FBI, dar eu nu l-am ales. Acum sigur se va răzbuna pe mine, a răbufnit președintele. Toți încearcă să mă doboare. Nu e drept. Acum toți susțin că voi fi pus sub acuzare. Ce puteri are procurorul special? s-a interesat el.

Un procuror special avea, practic, puteri nelimitate în investigarea oricărei posibile infracțiuni, i-a explicat Porter. Un procuror special investigase scandalurile Watergate, Iran-Contra și Lewinsky.

– Deci acum, a spus plin de amărăciune Trump, îl am pe cap pe individul ăsta care nu dă socoteală în fața nimănui și care poate cerceta orice lucru, indiferent dacă are sau nu legătură cu cazul? O să-și petreacă ani întregi săpând prin toată viața mea și prin toate afacerile mele.

Trump nu se mai putea concentra, practic, pe nimic altceva. Întâlnirile oficiale au fost anulate și părți din agenda oficială eliminate.

Porter nu-l mai văzuse niciodată pe Trump atât de vizibil tulburat. Știa că președintele este un narcisist care privea totul raportându-se la impactul avut asupra propriei persoane. Dar acele ore de izbucniri furioase l-au dus cu gândul la ceea ce citise despre ultimele zile petrecute de Nixon la Casa Albă – când fostul lider republican ajunsese să se roage, să bată din picior, să discute cu tablourile foștilor președinți, înșirate pe pereți. Comportamentul lui Trump ținea de acum deja de paranoia.

– Vor să mă doboare, repeta președintele. Aceasta e o nedreptate. Nu e corect. Cum de s-a putut întâmpla așa ceva? E numai vina lui Jeff Sessions. Totul are un substrat politic. Rod Rosenstein nu știe ce naiba face. El e democrat. E din Maryland.

Pe când străbătea podeaua cu pași apăsați, Trump continua să vorbească singur:

– Rosenstein a fost unul dintre cei care m-au îndemnat să-l demit pe Comey și mi-a scris chiar acel memorandum. Cum de e posibil ca el să supravegheze această investigație?

În privința lui Bob Mueller, președintele susținea că existau o mulțime de motive pentru care n-ar fi trebuit să fie procurorul special desemnat să-l ancheteze:

– A fost membru al unuia dintre cluburile mele de golf – Trump National Golf Club, în Sterling, Virginia – și apoi a existat o dispută legată de profituri, iar Mueller și-a dat demisia. Firma lui de avocatură l-a reprezentat, în trecut, pe ginerele meu. Sunt supus unor lovituri, s-a plâns Trump. De aceea, trebuie să ripostez la fel. Ca să fie o luptă dreaptă, va trebui să lupt și eu.

În cea mai mare parte a zilei, președintele s-a plimbat între sufrageria unde era televizorul și Biroul Oval, punându-și singur întrebări, cuprins de frenezie și exprimându-și cu glas tare furia că pierduse controlul asupra investigației.

– Eu sunt președintele, a spus Trump. Pot demite pe oricine doresc. Nu mă pot ancheta pentru că l-am demis pe Comey. Iar Comey merita să fie demis! Toată lumea îl ura. Era îngrozitor.

CAPITOLUL 21

Marc Kasowitz, experimentatul avocat cu păr grizonant, expertul în litigii, omul care-l reprezentase pe Trump de decenii întregi, în procesele de divorț sau în cele de faliment, l-a invitat pe John Dowd, în vârstă de 76 de ani, unul dintre cei mai reductabili avocați din sfera infracționalității „gulerelor albe”, în biroul său din New York, pe 25 mai 2017, la ora 4:00 PM.

– Avem nevoie de tine la Washington. Trebuie să-l reprezinti în instanță pe președinte și să-l aperi în ancheta privind legăturile cu Rusia, declanșată de procurorul special Robert Mueller, i-a spus Kasowitz. Mai mulți avocați de top respinseseră deja oferta, invocând conflicte profesionale sau dificultățile de comunicare cu Trump. Dar Dowd, fost procuror, cu o listă lungă de clienți importanți, a fost atras de șansa de a-și încununa o carieră juridică de 47 de ani cu cel mai important caz legal din țară.

– O, Doamne, vestea asta este incredibilă! a spus el. Aș fi fericit să-l reprezint pe președinte.

– Te avertizez că nu-i totuși o plimbare de plăcere.

– Cred că o să pot rezolva asta, a spus Dowd.

Dowd avea în același timp o figură simpatică, de bătrânel jovial, și un fler de investigator dur. Fusese avocat al Corpului de Pușcași Marini în anii 1960 și procuror care anchetase mafioți faimoși, în calitate de șef al forței de intervenție din Biroul Crimă Organizată, în cadrul Departamentului de Justiție, în anii 1970. În anii 1980, fusese procuror special, angajat să facă lumină în scandalurile din liga profesionistă de baseball. În această calitate, condusese câteva investigații, cea mai importantă ducând la suspendarea lui Pete Rose, managerul echipei

Cincinnati Reds, pentru pariuri ilegale. După aceea, ca avocat al apărării, Dowd reprezentase protipendada de pe Wall Street și figuri politice marcante, inclusiv pe senatorul John McCain, în ancheta Keating Five. El fusese partener în cadrul importantei firme de avocatură Akin Gump și acum se afla la pensie.

Dowd a avut o videoconferință cu Trump și Kasowitz și apoi a discutat în alte câteva rânduri cu președintele. Investigația lui Mueller, i-a mărturisit Trump, îi măcina atât pe el, cât și pe administrația lui. Iar el nu greșise cu nimic.

– John, acest lucru e o uriașă povară. Și influențează mai ales afacerile externe. Este stânjenitor pentru mine să mă aflu în toilul unor negocieri, iar premierul sau președintele cu care discut să-mi spună: „Hei, Donald, o să mai fii președinte?” E ca o lovitură sub centură.

Dowd i-a spus că nu-i va impune un tarif pe oră, ci va stabili un onorariu. S-au înțeles la plata sumei de 100 000 de dolari pe lună, ceea ce însemna aproape jumătate din cât încasa avocatul în mod obișnuit. Trump i-a cerut să-i trimită factura la biroul său din New York, spunându-i că avea să fie plătit a doua zi (și chiar a fost).

Președintele era indignat de investigația lui Mueller. El și-a expus nemulțumirile către Dowd.

Mai întâi, a spus el, fusese stupefiat de decizia din 2 martie a procurorului general Sessions, prin care acesta se autorecuza de la orice investigație privind amestecul Rusiei în alegeri.¹ Trump se așteptase la o protecție politică din partea procurorului său general și acum se vedea lăsat neprotejat. Președintele a relatat apoi cum a aflat pe 17 mai că Mueller fusese numit procuror special de către Rod Rosenstein, adjunctul procurorului general. Era absolut scandalos. El se afla în Biroul Oval cu Sessions când unul dintre avocații Casei Albe a adus vestea.

– Nu știam asta, a spus Sessions.

Iar Trump s-a întors spre el și l-a întrebat:

– Ei, acum îți convine?

Autorecuzarea lui Sessions îl lăsase pe Rosenstein la cârma oricăror investigații privind amestecul Rusiei în alegerile americane.

Și mai grav era faptul, susținea Trump, că el îl interviewase pe Mueller, chiar în ziua precedentă, pentru o eventuală revenire în funcția de director FBI și că îl respinsese. Acum, Mueller era, dintr-odată, stăpân pe situație.

– Așadar, am fost de două ori atacat de Departamentul de Justiție.

În al treilea rând, spunea Trump, după ce-l demisese pe Comey, fostul director FBI depusese mărturie și pornise o cruciadă împotriva lui, declarând că Trump îi ceruse să renunțe la a-l mai ancheta pe Flynn.

– N-am făcut nimic din toate astea, i-a spus Trump lui Dowd. Sunt niște rahaturi. Comey e un mincinos nenorocit.

Kasowitz i-a sărit președintelui în ajutor, afirmând că împreună cu unul dintre partenerii săi de la casa de avocatură investigaseră cazul, pentru a vedea dacă amestecul rusesc avea vreo legătură cu Trump. După o lună, concluzia lor fusese că nu exista nici o asemenea legătură.

Felul în care Trump respingea acuzațiile îi sugera lui Dowd că indignarea președintelui era sinceră. Desigur, asta nu însemna că Trump era nevinovat. Trump nu îl învinovățea doar pe Comey, ci se blama și pe el însuși, fiindcă nu se înconjurase de avocați și de oameni puternici.

Down a examinat ordinul, întins pe o singură pagină, prin care Rosenstein îl numise pe Mueller procuror special, pe 17 mai.² Nu doar că Mueller era autorizat să ancheteze amestecul rusesc, dar era mandatat să investigheze „orice fapt care apăsarea sau ar fi putut să apară direct din investigație”. Down nu mai întâlnise, în toată cariera sa, pe cineva din justiția americană care să aibă o asemenea autoritate vastă.

Președintele și-a exprimat neîncrederea față de anchetă. O mulțime de democrați se aflau în echipa condusă de Mueller.

Dowd a acceptat că la mijloc ar fi putut fi o motivație politică.

– Este o misiune de top, dată pe mâna unei bande de nătărași, i-a spus el lui Trump.

Teoria lui Dowd în privința apărării clienților săi spunea că el le era acestora nu doar avocat, ci și prieten. Trump a început să-l sune la orice oră din zi și din noapte. În ciuda stilului tranșant și autoritar al lui Trump, Dowd și-a putut da seama că președintele erau foarte singur.

Dowd a discutat elementele cunoscute cu consilierii juridici ai lui Trump și a revăzut materialele existente, pentru a identifica posibile vulnerabilități. Bazându-se pe o trecere în revistă preliminară a dovezilor cunoscute, el nu a remarcat nimic care să vină în sprijinul acuzației de legături cu Rusia sau de obstrucționare a justiției de către Trump.

Poate cele mai deranjante dovezi erau memorandumul și mărturia fostului director FBI James Comey, prin care acesta sugera că Trump făcuse presiuni asupra sa pentru a-l menaja pe generalul Flynn, după demiterea sa.³ Potrivit lui Comey, Trump spusese: „Sper că îți dai seama clar că ar fi bine să nu faci valuri în povestea asta și să nu-l acuzi pe Flynn. Flynn e un tip cumsecade. Sper că o să treci peste povestea asta.” Comey a declarat că, după părerea lui, Trump îi ceruse să renunțe la anchetă.

Trump a negat că ar fi vrut să zică așa ceva sau orice de genul acesta.

– Dar ce ați spus? l-a întrebat Dowd.

– N-am spus asta, a replicat Trump, explicând cum Comey expusese posibilitatea ca Trump să vină la cartierul general al FBI pentru a discuta cu agenții. Așa că l-am întrebat când ar vrea să fac asta. Iar el mi-a spus că se va întoarce la mine cu un răspuns. Dar n-am făcut nici un comentariu legat de Flynn. Vreau să spun că, din punctul meu de vedere, discuțiile legate de Flynn erau încheiate.

Dowd a continuat propria investigație, fiind informat asupra declarațiilor tuturor martorilor cunoscuți și analizând documentele existente la dosar.

El a dorit să stabilească o relație cu Mueller, pe care-l cunoștea. Cu ani în urmă, la o defilare a pușcașilor marini, Dowd se întâlnise cu Mueller, care pe atunci era director al FBI.

– Ce mai faci? îl întrebasese.

– Îl reprezintă pe congressmanul Don Young.

– Escrocul ăla? îi replicase Mueller. Cum ai putut să faci asta?

– ăsta e sistemul nostru, răspunsese Dowd, ofensat că directorul FBI putea să vorbească astfel. Young nu fusese niciodată pus sub acuzare, deși mai târziu Comitetul de Etică al Camerei Reprezentanților îl admonestase sever. Curând, Young avea să devină cel mai longeviv membru al Congresului.

Deși Mueller nu solicitase în mod specific documente, era clar că o asemenea solicitare urma să fie făcută în curând. Consilierul Casei Albe Don McGahn nu voia să cedeze prea mult. El dorea ca președintele să-și exercite privilegiile, precum privilegiul executiv*.

Dowd nu era de acord cu McGahn. Dacă nu era nimic de ascuns, cooperarea lui Trump poate că l-ar fi ajutat pe procuror să vadă lucrurile așa cum le vedea președintele. El i-a recomandat lui Trump să colaboreze, susținând că „vom putea obține mai mult cu miere decât am putea obține cu oțet“.

– Am prieteni care-mi recomandă să merg la procurori și să le spun să se ducă dracului. N-am încredere în tipii ăștia, i-a mărturisit președintele, într-o convorbire telefonică.

Dowd a argumentat că o eventuală colaborare ar grăbi investigația și, în cele din urmă, Trump a fost de acord cu abordarea „miere versus oțet“.

Dowd i-a recomandat să-l angajeze pe Ty Cobb, un experimentat avocat din Washington, renumit pentru impozanta sa mustață albă, cu vârfurile răsucite în sus (Dowd îl poreclise

* Drept al președintelui SUA și al altor membri ai ramurii executive a guvernului american de a se opune citațiilor și altor intervenții ale ramurilor legislative și judiciare a guvernului, în căutarea de informații legate de executiv. (n.tr.)

„Colonelul Sanders”, după simbolul restaurantelor Kentucky Fried Chicken), pe post de consilier special în rândurile personalului de la Casa Albă. Cobb urma să fie însărcinat cu livrarea documentelor către Mueller și echipa acestuia. Dowd nu putea face asta pentru că era avocatul personal al lui Trump, iar documentele erau acte oficiale de la Casa Albă. De fapt, Cobb a fost adus pentru a contracara sfaturile lui McGahn referitoare la o atitudine obstrucționistă față de procurori.

Dowd i-a atras atenția președintelui:

– Vreau să construiesc o relație în care să fim amândoi (el și Mueller) implicați și apoi nu vor mai exista secrete. Iar acest lucru poate fi făcut.

Pe 16 iunie, la ora 1:00, Dowd a mers la biroul procurorului special, pentru ceea ce avea să fie prima sa întâlnire cu Mueller și cu adjunctul acestuia, James „Jim” Quarles – un veteran al biroului procurorului special din cazul Watergate, petrecut cu 40 de ani în urmă.

– Nu vom renunța la obiecțiile față de numirea ta și a felului în care ai ajuns aici, a spus Dowd. Ordinul lui Rosenstein era prea amplu și nimeni din Departamentul de Justiție nu avea autoritatea de a investiga toate chestiunile cu care se confrunta.

– Ordinul acesta nu va sta în picioare. Dar n-avem de gând să aruncăm cu piatra.

Mueller nu a răspuns. El era un maestru al tăcerii.

– Președintele m-a autorizat să vă spun că va colabora, a continuat Dowd. Chiar așa mi-a spus: „Transmite-i lui Bob că îl respect. Voi coopera.”

Mueller a părut să răsuflă ușurat.

– De ce ai nevoie? a întrebat Dowd. Îți vom oferi tot. Hai să facem această investigație.

Poziția președintelui era că nu avea nimic de ascuns. Trump era cel puțin nemulțumit de investigație, dar dorea să evite o confruntare prelungită.

– Însă am vrea să fie o colaborare reciprocă. Și un angajament reciproc.

– John, i-a spus Mueller, ridicându-se în picioare, cele mai bune cazuri sunt cele în care ne angajăm pe deplin.

– Motivul pentru care cooperăm este că vrem să se termine odată cu nenorocitul ăsta de caz, a spus Dowd. Nu vom face apel la nici un fel de privilegii prezidențiale. Asta, în ciuda obiecțiilor lui Don McGahn. Președintele vrea să procedeze astfel. Vrea să vedeți tot și să discute cu fiecare.

Ty Cobb găsisese o modalitate de a menține pretenția privilegiului executiv asupra mărturiilor sau documentelor, dar evita să apeleze la ea. El îi spusese lui Mueller:

– Bob, îți vom oferi documente și vom depune mărturie. Nu vom renunța la privilegiul executiv. După ce vezi documentele, dacă simți nevoia să le folosești, anunță-ne și îți vom oferi o derogare. Cât despre actele care sunt în arhivele tale, va trebui să le returnezi, respectând privilegiul.

Mueller părea încântat de faptul că va putea vedea toate documentele.

– Hai mai bine să ajungem la o înțelegere verbală, au propus Mueller și Quarles. Nu vrem să ne acoperim de o mulțime de hârtii.

– Asta e bine. Fără consemnări scrise, a fost de acord Dowd.

– John, a spus Mueller, mă cunoști bine. Nu las nici un fir de iarbă să crească sub mine. Dowd, un veteran al investigațiilor speciale, știa că ancheta ar fi putut dura la nesfârșit. Adesea, prelungirea acestor investigații se transforma într-un abuz.

– Jim va fi adjunctul meu și va conduce ancheta în numele meu, dar mă puteți suna oricând, dacă vreți să ne vedem.

– Perfect, a răspuns Dowd. E valabil și în ceea ce mă privește. Dacă aveți nevoie de ceva, sunați-mă. Vă vom aduce documentele solicitate, vă vom răspunde la orice întrebare sau vă vom ajuta să obțineți mărturia.

Cazul care fusese construit, după cum scriau *The New York Times* și *The Washington Post*, trebuia examinat cu seriozitate. În privința presupusei legături cu Rusia, întrebările vizau și călătoria făcută de Trump în 2013 la Moscova, ce anume ar fi putut ști președintele despre eforturile depuse de fostul lui manager de campanie, Paul Manafort, și de avocatul care-l apăra multă vreme, Michael Cohen, pentru a încheia afaceri în Rusia, în cursul campaniei, și ce ar fi putut ști Trump despre alți consilieri, ca, de pildă, despre posibilul rol jucat de Roger Stone în scandalul publicării e-mailurilor lui Hillary Clinton.

Într-o faimoasă conferință de presă desfășurată pe 27 iulie, în cadrul campaniei electorale din 2016, Trump îi invitase pe ruși să publice e-mailurile pe care avocatul lui Clinton le ștersese fiindcă acesta considerase că nu sunt relevante pentru investigația FBI.⁴

– Rusia, dacă mă auzi, spusese atunci candidatul Trump, sper că vei putea găsi cele 30 000 de e-mailuri care lipsesc. Cred că vei fi răsplătită regește de presa noastră.

Mai târziu, el avea să scrie pe Twitter: „Dacă Rusia sau orice altă țară sau persoană are cele 30 000 de e-mailuri ale lui Hillary Clinton șterse ilegal, poate le va împărtăși și FBI!”⁵ Iar, a doua zi, avea să adauge: „Desigur, am fost sarcastic”.⁶

Dowd considera că asemenea declarații și solicitări adresate Rusiei, sarcastice sau nu, cu greu ar fi putut sugera un subterfugiu, în vederea unei colaborări cu Rusia – care părea să fie punctul de interes al investigației lui Mueller.

Problema majoră ar fi putut fi însă acuzațiile de obstrucționare a justiției, prin îndemnul adresat lui Comey de a renunța la anchetarea lui Flynn, îndemnuri urmate de demiterea lui Comey. Însă Dowd credea că autoritatea prezidențială, dată de articolul II din Constituția americană, includea în mod clar și posibilitatea demiterii directorului FBI.

Felul cum Mueller aborda acest lucru ar fi putut produce dovezi capabile să explice conduita lui Trump. Cheia era evaluarea

intențiilor lui Trump. Exista, în acțiunile lui, un motiv legat de „corupție“, așa cum solicita legislația americană, menit să obstrucționeze justiția?

În majoritatea cazurilor, acest lucru e dificil de probat și, în general, procurorii au nevoie de dovezi cum ar fi presiunile exercitate asupra altor persoane pentru a-i minți pe anchetatori, distrugerea de documente sau dispunerea de plăți pentru acțiuni ilegale – de pildă, cumpărarea tăcerii martorilor, cum făcuse Nixon în timpul Watergate.

Miile de ore de înregistrări secrete cu Nixon au relevat, cu o claritate neobișnuită, obstrucționarea justiției sau tentativele de mușamalizare din scandalul Watergate.

Dowd nu descoperise casete incriminatoare la adresa lui Trump și nici alți martori ostili acestuia, în afară de Comey.

În același timp, și el fusese procuror. Știa mentalitatea acestei categorii profesionale. Procurorilor le place să creeze cazuri, în special cazuri de amploare.

În interiorul Casei Albe, era evident că investigațiile lui Mueller privind amestecul rusesc se îndreptau către Trump. Cei care-și petreceau cea mai mare parte a timpului în Aripa de Vest sau în Biroul Oval și-au dat seama că ancheta îi consuma președintelui o mare parte a energiei sale emoționale. Îl distrașea într-o măsură uriașă de la sarcinile sale zilnice. Trump își împărțea cu greutate timpul. Zile întregi erau irosite din cauza frustărilor lui legate de Mueller, Jeff Sessions și Rod Rosenstein.

Chiar și în cursul întrunirilor asupra chestiunilor politice care reprezentau obsesiile lui Trump, privind tarifele vamale impuse mărfurilor chinezești, el aducea în discuție investigația lui Mueller. Adesea, venea vorba despre ce mai văzuse la televizor.

– Ce părere aveți despre felul cum joacă Mueller? îi întreba el pe ceilalți. Ce credeți că ar trebui să fac pentru a riposta?

Personalul care participa la discuții și care nu făcea parte din echipa juridică se ferea să-i ofere idei. Trump rata rareori

șansa de a declara că ancheta era incorectă, fiind de fapt „o vânătoare de vrăjitoare”. Porter vedea clar că investigația procurorului special Mueller îl scotea din minți pe Trump. Existau, desigur, fluctuații – în unele momente, Trump era măcinat de griji, alteori era distras de îndatoririle cotidiene de președinte și mai uita de ea. Simțea că e judecat pe nedrept și că nu făcuse nimic greșit. În plus, se temea de faptul că oamenii care-l anchetau păreau să aibă puteri nelimitate.

Trump era îngrijorat de interceptările care ar fi putut fi autorizate, potrivit Legii supravegherii serviciilor secrete străine (FISA). Porter le-a spus altora că Trump era „foarte deranjat de posibilitatea existenței unor interceptări FISA din timpul campaniei electorale... și avea sentimentul că îi fusese violată intimitatea. Că exista cineva care avea putere asupra lui, acolo unde nu el era masculul alfa.”

Trump mai avea încă o obiecție la adresa lui Mueller.

– Nu pot fi președinte, se plângea el. E ca și cum aş avea mâinile legate la spate, fiindcă nu pot face nimic care să pară favorabil Rusiei sau lui Putin, din cauza lui Mueller.

Cei din Aripa de Vest și cei care călătoreau în mod regulat alături de Trump au remarcat că el și Melania păreau să nutrească o afecțiune sinceră unul față de celălalt, în ciuda speculațiilor din presă. Dar ea acționa independent. Uneori, luau masa împreună, petreceau puțin timp alături, însă nu păreau să-și coordoneze niciodată programul.

Principală preocupare a Melaniei era fiul lor, Barron.

– Este obsedată de Barron, declara cineva. Băiatul este în atenția ei tot timpul.

Trump i-a dat un sfat, între patru ochi, unui prieten care recunoscuse că se comportase urât cu femeile. Adevărata putere este frica, i-a spus președintele. Totul gravitează în jurul forței. Niciodată nu te arăta slab. Trebuie să fii întotdeauna puternic. Nu te lăsa călcat în picioare. Nu ai de ales.

– Trebuie să negi, să negi, să negi și să contracarezi afirmațiile acelor femei, a spus Trump. Dacă-ți recunoști vreo vină, ești ca și mort. Aceasta a fost o imensă greșeală pe care ai făcut-o. N-ai scos armele când trebuia și nu le-ai înfruntat pe acele femei. Ai dovedit slăbiciune. Trebuie să fii puternic. Trebuie să fii agresiv. Trebuie să contraataci în forță. Trebuie să negi orice s-a spus rău despre tine. Să nu recunoști niciodată nimic.

Trump a dezbătut tarifele vamale timp de luni de zile. El voia să impună un tarif de 25% pe importurile auto.

– Vreau un ordin executiv, a cerut el.

– Domnule președinte, nu aveți autoritatea legală de a face asta, i-a explicat Porter.

– Nici o problemă, vom ataca legea în justiție. Dar nu-mi pasă. Hai s-o facem!

Cu un alt prilej, președintele i-a spus lui Porter:

– Coboară chiar acum în biroul tău. Scrie imediat decretul. Adu-mi tarifele!

Într-o zi, pe când se aflau în Biroul Oval, Cohn le-a arătat lui Trump și Pence cifrele referitoare la locurile de muncă din Statele Unite.

– Am cele mai bune cifre pe care le-ați putea vedea vreodată, a spus el.

– Vezi? Și asta, datorită tarifelor impuse de mine, s-a lăudat Trump. Funcționează!

De fapt, președintele nu impusese încă nici un tarif, dar credea că ele reprezentau o idee bună și știa că avea să stârnească dezaprobarea lui Cohn.

– Domnule președinte, sunteți nebun! a spus Cohn, jumătate în glumă, jumătate în serios, lovindu-l ușurel peste braț pe Trump.

Cohn s-a răsucit apoi către un agent al serviciilor secrete:

– Tocmai l-am lovit pe președinte. Dacă vrei să mă împuști, fă-o, băiete!

Cohn a scris o glumă pe care Trump să o folosească la Dineul Gridiron: „Am făcut enorme progrese în privința zidului. Toate schițele sunt gata. Toate săpăturile au fost făcute. Toate lucrările de inginerie, de asemenea. Singurul lucru care ne dă bătăi de cap este că n-am putut găsi o soluție pentru a scrie cuvântul TRUMP pe o lungime de 2 000 de kilometri.”

Trump însă n-a folosit gluma.

Porter a observat că, ori de câte ori cineva îl provoca pe Trump – într-o dezbatere politică, în tribunal sau în piața publică –, instinctul natural al acestuia părea să-i spună că, dacă nu-și exercita puterea, risca să eșueze.

A încetat să mai numere de câte ori izbucnea Trump în tirade furioase la adresa lui Sessions. Furia lui nu se stingea niciodată. Autorecuzarea lui Sessions părea o rană care rămânea deschisă.

Jeff Sessions, a spus Trump, într-una dintre aceste tirade, era un eșec abject. Nu îi fusese loial. Dacă ar fi avut tărie, dacă ar fi fost un tip puternic, ar fi spus, pur și simplu, că nu se autorecuză. Ar fi spus că el este procurorul general și că poate face tot ce dorește.

CAPITOLUL 22

În lumea militarilor și a serviciilor secrete există ceea ce președintele Obama mi-a spus cândva că ar fi „secretele noastre profunde”.¹ Sunt probleme atât de sensibile, implicând surse și metode, încât doar câțiva oameni, inclusiv președintele și oficiali de rang foarte înalt din armată și servicii, știu despre ele.

După atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001, sistemul de informații american s-a dezvoltat extrem de mult, făcând din supravegherea secretă un mod de viață.

Spre sfârșitul lunii mai 2017, am aflat un asemenea „secret profund”. Coreea de Nord își accelerase programele balistice și nucleare într-o asemenea măsură încât armele sale ar fi putut, probabil, atinge teritoriul continental al Statelor Unite. Anterior, serviciile de informații arătaseră că nord-coreenii n-ar fi putut dobândi această capacitate în următorii doi ani sau poate chiar mai mult. Noile informații au provocat un veritabil seism în lumea serviciilor secrete, dar ele nu au circulat prea departe. Asemenea informații trebuiau protejate aproape cu orice preț.

În replică, un plan de război preliminar, strict secret și pus la punct de Pentagon, solicita ca Statele Unite să trimită semnale ale escaladării situației pentru a plasa țara pe picior de război: întărirea Peninsulei Coreea cu două sau trei portavioane; menținerea mai multor submarine de atac ale marinei militare americane în regiune (submarine capabile să lanseze baraje de rachete Tomahawk), adăugarea unei escadrile de avioane F-22 și mai multe bombardiere invizibile B-2. Se impuneau poate chiar retragerea personalului civil american, a membrilor familiilor celor 28 500 de militari americani din Coreea de Sud și trimiterea în teren a mai multor forțe terestre, întărirea sistemelor

balistice defensive din teatrul de operații, dispersarea trupelor, spre a le face mai puțin vulnerabile, întărirea infrastructurii, pentru a o ajuta să reziste atacurilor de artilerie.

Am început să caut informații pentru a afla dacă nord-coreenii ar putea obține noi capacități balistice nucleare „în mai puțin de un an”. De la nivelurile superioare ale Pentagonului mi s-a răspuns: „Nu există nimic de genul ăsta”, demontându-se, practic, toate speculațiile pe care le auzisem până atunci. De la nivelurile superioare ale comunității de informații mi s-a spus că „nu există nimic nou” și „nu sunt schimbări semnificative”, în estimarea pe doi ani. În concluzie, nu erau motive de îngrijorare.

Am discutat cu o persoană care avea o vastă autoritate și un acces larg la asemenea informații secrete actuale. Negările absolute au fost repetate categoric, într-o deplină comuniune cu celelalte surse. Apoi, s-a întâmplat ceva ce nu mai pățisem în 46 de ani de presă. Această persoană mi-a spus: „Dacă mă înșel, am să-ți cer scuze”

În mod categoric, era o premieră. Însă sensul acestor spuse nu mi-era clar. Auzisem oficiali mințindu-mă fățiș, în chestiuni foarte delicate. Când i-am întrebat mai târziu, mi-au răspuns că au simțit că era mai bine să ascundă adevărul. Dar de ce acceptaseră să ne întâlnim și să discutăm? Pentru că tăcerea ar fi putut fi interpretată drept confirmare, răspundeau ei, de obicei. Aceasta este adevărata lume a jurnalismului care se ocupă cu chestiuni și informații sensibile. Nu mi se mai întâmplase niciodată ca un politician să accepte că ar putea greși și, mai mult, să-mi promită scuze dacă se dovedea că greșise.

Am decis să nu caut persoana respectivă pentru a obține scuze, dar curând aveam să fiu îndreptățit să o fac.

Peste doar o lună, pe 3 iulie, Coreea de Nord a testat cu succes prima sa rachetă balistică intercontinentală, Hwasong-14.²

Racheta a parcurs doar 930 de kilometri, aflându-se în aer 37 de minute, dar informațiile serviciilor secrete au relevat că, dacă ar fi avut o traiectorie mai dreaptă, racheta ar fi putut atinge teritoriul continental al Statelor Unite. În privința aceasta, sursele mele mă avertizaseră deja, cu două luni în urmă.

Trump a fost informat despre lansare chiar în acea noapte. A doua zi, pe 4 iulie, a găzduit o petrecere la Casa Albă, cu prilejul Zilei Independenței. În după-amiaza aceleiași zile, McMaster a prezidat o reuniune de urgență a principalilor demnitari și consilieri, în sala de criză.³ Președintele nu a fost prezent.

Directorul CIA, Pompeo, a afirmat că există confirmarea lansării rachetei. Aceasta fusese lansată de pe un vehicul mobil cu opt axe, importat de nord-coreeni din China. Ceea ce însemna că americani sperau degeaba că Beijingul ar fi putut avea o influență constrângătoare asupra Coreei de Nord.

Tillerson a spus că nu-i putuse contacta pe chinezi, însă solicitase Consiliului de Securitate al ONU să se reunească de urgență.

– Trebuie să colaborăm cu rușii, pentru a obține sprijinul lor și a ne concentra atenția asupra țărilor care nu se supun sancțiunilor existente, a spus el. Lansarea acestei rachete ar trebui să fie un subiect de discuție la reuniunea G20, mai ales cu Japonia și Coreea de Sud.

Tillerson a exprimat îngrijorarea că administrația americană voia să impună Chinei tarife vamale pe importurile de oțel într-un moment în care avea nevoie de ajutorul crucial al chinezilor, pentru a ține în frâu Coreea de Nord. De asemenea, era îngrijorat de reacțiile aliaților – precum Japonia, Coreea de Sud și Uniunea Europeană – față de amenințările lui Trump cu privire la impunerea de tarife vamale pe oțel.

Ambasadoarea SUA la ONU, Nikki Haley, a declarat:

– China ne-a evitat, dar, în cele din urmă, a acceptat să participe mâine la o întrunire a Consiliului de Securitate.

Era necesar ca SUA să identifice mai multe companii care făceau afaceri cu Coreea de Nord, pentru a impune sancțiuni suplimentare.

– Avem nevoie de o declarație de presă convingătoare, pentru a aduna aliați în această privință, a spus Mattis. Nu vrem să arătăm că există o înțelegere între noi și Coreea de Sud.

El a trecut în revistă eventualele planuri militare, inclusiv posibile lovituri împotriva Coreei de Nord – întreaga gamă, de la câteva ținte limitate la un atac pe tot frontul și chiar la o lovitură vizând direct conducerea nord-coreeană. SUA nu aveau toate navele și alte dispozitive militare necesare în regiune. Americanii nu erau pregătiți pentru orice eventualitate și ar fi avut nevoie de timp pentru a pune lucrurile la punct.

– Prima noastră opțiune ar trebui să fie sancțiunile dictate de ONU, a afirmat Mnuchin. Apoi am putea avea la dispoziție alte câteva sancțiuni importante.

Mike Rogers, directorul NSA, a subliniat poziția defensivă a Statelor Unite în domeniul securității cibernetice. Nu a pus însă în discuție capacitățile cibernetice ofensive.

– Ar trebui să ne întrebăm câte date tehnice împărtășim cu China și Rusia, a avertizat Dan Coats, de la DNI, referindu-se la informațiile pe care americanii le colectaseră în privința rachetelor balistice și altor arme nord-coreene. Serviciile de informații americane aveau o imagine aproape totală a acestor armamente și datele culese trebuiau protejate.

– O să aflăm foarte curând dacă China este alături de noi, cum a promis, a spus Tillerson. Dacă Statele Unite erau gata să impună interdicții de călătorie cetățenilor americani care mergeau în Coreea de Nord, era necesar ca ele să obțină promisiunea că și alte țări vor face la fel.

– Marea provocare va fi pierderea resurselor umane de informații, a intervenit Pompeo, făcând aluzie la un posibil impact asupra surselor sensibile ale CIA.

– Sper să putem face lucrul ăsta treptat, a spus Mattis. El cunoștea detaliile Programelor de acces special. Pierderea surselor umane ar fi un lucru grav.

– Iar continuarea vizitelor americanilor în Coreea de Nord prezintă riscul luării de oștatici, a observat Tillerson, deși el era de acord cu Pompei și Mattis în ceea ce privește importanța surselor umane.

S-a ajuns totuși la un consens, toți acceptând că, dacă nu lua măsuri îndrăznețe, exista riscul ca lumea să considere că America era o putere slabă, care acceptase fără să crâcnească noua realitate, a unei Corei de Nord dotată cu rachete balistice intercontinentale.

Lansarea rachetei nord-coreene declanșase o criză la scară largă: acum, Kim Jong Un avea capacități și rachete ICBM mobile, cu potențialul de a lovi teritoriul continental al Americii. Sursele de informații americane aveau dovezi incontestabile că vehiculul cu opt axe, care era o componentă-cheie a acestor sisteme complexe de rachetă, fusese furnizat de chinezi. CIA risca să-și piardă sursele sensibile dacă SUA intensificau restricțiile de călătorie. Iar dacă președintele hotăra să ordone o ripostă militară semnificativă, rezultatele pozitive n-ar fi fost disponibile imediat.

Mai târziu am aflat că persoana cu care discutasem în luna mai credea că informațiile erau atât de sensibile încât se decisese că era mai bine să mintă.

După mai puțin de două luni, pe 3 septembrie, Coreea de Nord a realizat o testare subterană a celei mai puternice arme nucleare a sa, a șasea.⁴ Aceasta era de cel puțin 17 ori mai puternică decât bomba care distrusese Hiroshima, în 1945.

În cursul campaniei electorale, pe 10 februarie 2016, Trump declarase în cadrul emisiunii *This Morning*, de la CNN, că va determina China să-l facă pe Kim „să dispară, într-o formă sau alta, foarte rapid”.⁵ El îl numise pe Kim „un individ malefic, care nu trebuie subestimat”.

Un ordin executiv semnat în 1981 de președintele Reagan stipula: „Nici o persoană angajată în administrația americană sau acționând în numele acesteia nu se va implica sau conspira să se implice într-un asasinat”. Însă avocații guvernamentali ajunseseră la concluzia că o lovitură militară asupra cartierului general al liderului nord-coreean, efectuată în cursul ostilităților, nu ar fi încălcat interdicția privind asasinatul.

Una dintre primele aplicații ale transformării în țintă a unui cartier general inamic a avut loc aproape de finalul mandatului președintelui Bill Clinton. Puțini își mai amintesc azi de lovitură respectivă, deoarece ea a venit în toiul dezbaterilor din Congres cu privire la punerea sub acuzare a președintelui. În decembrie 1998, Clinton ordonase un atac militar în Irak.

Operațiunea Vulpea deșertului a inclus 650 de bombardiere sau lansatoare de rachete, lansate asupra a mai puțin de 100 de ținte, în decurs de trei zile. Ea a fost gândită ca un mare bombardament menit să pedepsească Irakul pentru că nu permisesese inspectorilor ONU să caute arme de distrugere în masă pe teritoriul acestui stat.

Vulpea deșertului nu a fost concepută explicit pentru a-l ucide pe liderul irakian Saddam Hussein, dar jumătate dintre țintele vizate au fost palate prezidențiale sau alte locații pe care el le-ar fi putut folosi și care erau protejate de unități speciale de informații și de trupe de elită din Garda Republicană. Saddam nu a fost lovit, deși mulți membri ai administrației americane, în special secretarul Apărării, William Cohen, speraseră că acela avea să fie sfârșitul pentru dictatorul irakian.

În timpul pregătirii invaziei în Irak, din 2003, președintele George W. Bush și oficialii din Consiliul de Securitate Națională analizaseră din nou dacă era posibilă uciderea lui Saddam printr-o operațiune sub acoperire.

Ofițerii CIA din demoralizatul Grup de Operațiuni din Irak – adesea porecliți în cadrul agenției, poreclă preluată chiar de ei înșiși, „Casa jucăriilor stricate” – au dat un categoric răspuns

negativ. Ar fi fost prea dificil; Saddam era prea bine protejat. Instituțiile irakiene de securitate și de spionaj nu existau decât pentru a-l ține în viață și la putere. Grupul de Operațiuni a susținut că o invazie militară era singura cale de a-l îndepărta pe dictator.

În ajunul invaziei americane în Irak, sursele umane ale CIA, denumite codificat ROCKSTARS, au raportat cu tot mai multă acuratețe că Saddam se afla la Dora Farm, un complex situat la sud-est de Bagdad, pe malurile Tigrului. Informat că Saddam se ascunde într-un buncăr subteran, Bush a ordonat un atac cu bombe capabile să distrugă buncărele. Câteva ore mai târziu, directorul CIA, George Tenet, a sunat în sala de criză pentru a anunța:

– Transmiteți-i președintelui că l-am ucis pe ticălos.

De fapt, nu-l ucisese.

Câteva zile mai târziu, șeful bazei CIA din nordul Irakului a vizitat Dora Farm, care arăta ca ruinele unui bălci. Nu a găsit nici un buncăr, ci doar un depozit subteran pentru alimente. Un lucru era clar: Saddam reușise să scape sau nu fusese niciodată acolo. Va fi capturat nouă luni mai târziu, când militarii americani l-au descoperit ascuns într-o groapă săpată în pământ, sub o mică baracă.⁶

În următorii câțiva ani, CIA s-a implicat într-o analiză de înalt nivel. Oficialii săi și-au pus întrebarea crucială, post-factum: ce s-ar fi întâmplat dacă Saddam ar fi fost ucis în urma unei acțiuni sub acoperire sau a unui bombardament aerian? Ar fi făcut această reușită inutile invazia și un război îndelungat? Prețul plătit a fost imens: peste 100 000 de irakieni și 4 530 de militari americani și-au pierdut viața. Costurile materiale variau între 800 de miliarde și un trilion de dolari. În ce măsură a contribuit acest război la instabilitatea în Orientul Mijlociu și la întărirea poziției Iranului? Istoria Orientului Mijlociu și a lumii întregi a părut să graviteze ani de zile în jurul Războiului din Irak.

Această autoexaminare a atins apogeul câțiva ani mai târziu, între 2013 și începutul anului 2017, când director al CIA a fost John Brennan. Un om dedicat trup și suflet agenției, cu o atitudine blândă, încrezătoare și austeră, Brennan avea o vastă experiență în CIA și un fler care nu-l înșelase aproape niciodată. În interviurile acordate televiziunilor, rareori zâmbea.

Brennan îi prezentase zilnic președintelui Clinton informațiile furnizate de serviciile secrete; fusese, de asemenea, șeful biroului CIA din Arabia Saudită, asistent executiv și șef de stat major al agenției sub Tenet. Ca șef al Departamentului antiterorism de la Casa Albă, în primul mandat al lui Obama, dezvoltase o puternică relație cu președintele, care-i oferise postul de director al CIA în al doilea mandat. Brennan era supranumit „omul cu răspunsurile”. Citea rapoartele de informații în profunzime, solicitând adesea să vadă rapoartele agenților din teren și interceptările brute ale comunicațiilor.

Conștient de „greșeala irakiană”, Brennan a ajuns, în cele din urmă, la concluzia că agenția sa nu-și făcuse treaba cum trebuie. „Casa jucăriilor stricate” se eschivase de la responsabilitățile sale, insistând: „E nevoie de intervenție militară! E nevoie de intervenție militară!” Brennan credea că nu asta era sarcina CIA. Energia agenției ar fi putut fi mai bine concentrată asupra a ceea ce CIA putea face, în fața opțiunilor existente. Dată fiind amploarea greșelii, Brennan a ajuns la concluzia că problema Saddam ar fi putut fi rezolvată prin ceea ce el numea „asasinare indirectă”.

Așadar, pe măsură ce problema nord-coreeană escalada, sub administrația Obama, Brennan a conceput o abordare agresivă. CIA nu ar fi trebuit să urmărească o schimbare de regim, ci o „schimbare de om”, adică eliminarea liderului nord-coreean, Kim Jong Un. Brennan a concluzionat că Grupul de Operațiuni din Irak nu avusese, în perioada premergătoare invaziei, din 2002–2003, suficient curaj, suficiente cunoștințe și suficiență imaginație. Așa a intrat în acțiune grupul echivalent din

Direcția de operațiuni al CIA pentru Coreea de Nord. Era posibilă „asasinarea indirectă” sau „schimbarea de om”? Opțiunea merita examinată.

Grupul pentru Coreea de Nord din cadrul CIA a redactat o estimare informativă privind peninsula coreeană (PIE), care ar fi urmat să avertizeze în cazul în care Nordul iniția un atac. Planul strict secret de război, pus la punct de Pentagon – riposta la un atac nord-coreean –, viză o schimbare de regim în Coreea de Nord și a fost numit OPLAN 5027.

Un ordin de intervenție a trasat ținte și acțiuni forțelor aeriene, navale și terestre. Era un plan amplu, destinat câștigării conflictului și unul dintre cele mai sensibile ale administrației SUA.

Acțiunea de desfășurare a forțelor militare americane (TIPFID) preconiza că ar fi fost necesare 30 de zile pentru desfășurarea tuturor trupelor și dispozitivelor necesare.

O opțiune mai simplă, dar mult mai riscantă, includea lovituri aeriene îndreptate împotriva liderilor nord-coreeni, în special a lui Kim Jong Un, printr-un plan de război mult mai complex, OPLAN 5015.

Aviația militară americană avea câteva opțiuni de atac asupra conducerii nord-coreene, inclusiv lansarea unui raid cu avioane invizibile pe teritoriul Coreei de Nord și în afara acestuia, înainte ca nord-coreenii să poată riposta. Aceasta ar fi necesitat cunoașterea „cu mare precizie”, cum se exprima un general, pentru a executa un atac țintit asupra liderilor nord-coreeni.

Între 17 și 19 octombrie 2017, aviația militară americană a desfășurat serii elaborate de simulări de lovituri aeriene în Missouri Ozarks, regiune care avea o topografie asemănătoare cu a Coreei de Nord.⁷

Sistemul criptat de comunicații dintre bombardiere, avioanele de cercetare și tancuri nu a funcționat însă, astfel încât comunicațiile dintre piloți au putut fi auzite de localnicii care monitorizau frecvențele militare.

Unul dintre mesajele comunicate se referea la „un posibil loc de relocare pentru conducerea DPRK (Coreea de Nord)”. Într-o altă discuție, un pilot făcea referire la „un post de comandă ca posibil loc de relocare pentru conducerea DPRK”.

Un exercițiu a vizat lansarea de bombe de la 150 de metri înălțime, o altitudine periculos de mică, menită însă să asigure o distrugere maximă în subteran. În cadrul unui alt exercițiu, un bombardier a transportat o bombă de tip MOP (Massive Ordnance Penetrator), grea de 15 tone, de tipul celor folosite anterior în Afghanistan, în aprilie 2017. În exercițiile și simulările realizate, coordonatele hărții au indicat ca țintă principală un hangar de la aeroportul din Jefferson City. Piloții au discutat, de asemenea, și coordonarea lansării bombelor, pentru a amplifica la maximum impactul asupra țintelor.

Din toate punctele de vedere, exercițiul a reprezentat o pregătire serioasă, dar el era, la momentul respectiv, singura soluție disponibilă ce putea fi pusă în practică.

McMaster dovedea o atitudine foarte agresivă față de Coreea de Nord, argumentând, în discuțiile de la Casa Albă, că dacă Trump era dornic să atace, ar fi fost bine să o facă rapid, înainte ca nord-coreenii să-și îmbunătățească armamentul nuclear. Sau măcar înainte de a construi mai multe arme nucleare. Amenințarea devenea tot mai mare, pe măsură ce timpul trecea. Celor mai puțin înclinați către soluții belicoase, McMaster le spunea: „Ai vrea să riști să vezi o ciupercă atomică deasupra Los Angelesului?”

Această întrebare era un ecou al comentariului făcut înainte de invazia în Irak de către Condoleezza Rice, consiliera de securitate națională a președintelui Bush, atunci când toată lumea se întreba cât de repede ar putea obține Saddam arme nucleare: „Nu vrem ca primul indiciu că Saddam a reușit asta să fie o ciupercă nucleară”.⁸

Generalul Kelly, secretarul pentru Securitate Internă și general cu patru stele pensionat, din trupele de Pușcași Marini,

a fost cuprins de furie când a aflat că la Casa Albă se lucrează la un compromis în privința imigrației pentru „Visători” – o chestiune crucială în cadrul dezbaterii despre imigrație. „Visătorii” sunt copiii de imigranți aduși în Statele Unite de părinții lor, care intraseră, ca adulți, ilegal în țară.

Potrivit legislației din 2012 – legea numită DACA (Deferred Action for Childhood Arrivals – acțiune întârziată pentru sosirile în timpul copilăriei) –, președintele Obama acordase unui număr de 800 000 de „Visători” protecție în fața deportării și le dăduse voie să obțină permise de muncă valabile, sperând astfel să-i scoată din economia subterană și să le dea o identitate americană.

Kelly, un adept al liniei dure privind imigrația, trebuia să controleze acest domeniu acum. Însă Jared Kushner căutase să ajungă la un compromis, pe canale neoficiale. El îi invitase pe senatorul democrat de Illinois, Dick Durbin, care era numărul doi în ierarhia partidului său, și pe Lindsey Graham, în biroul său pentru a discuta o soluție de mijloc. Mai târziu, Graham l-a întrebat pe Kelly:

– Jared nu ți-a spus că lucrăm la asta de câteva luni? Trebuie să rezolvăm problema.

Kelly l-a sunat atunci pe Bannon:

– Dacă ginerele lui Trump se ocupă de problemă, atunci așa să fie! Nu trebuie să mă ocup eu. Nu mai fac asta. N-am de gând să fiu chemat să dau socoteală, să fiu legat la ochi și umilit într-o privință în care decizia ar fi trebuit să-mi aparțină mie și nimănui altcuiva.

Bannon considera că administrația își menținea poziția dură antiimigrație – cu excepția lui Trump însuși.

– A fost întotdeauna moale în privința DACA. El îi crede pe tipii ăia de stânga. Sunt cu toții niște tocilari naivi, cu burse Rhodes. Fiindcă, de-a lungul anilor, Ivanka i-a tot băgat chestiile astea în cap.

Kelly și-a exprimat nemulțumirea față de Priebus, care, ca și Bannon, se temea că acesta ar fi putut demisiona.

– Aranjează o întâlnire cu Kelly, i-a propus Bannon lui Priebus. Trebuie să se vadă cu șeful și să-l lămurească în privința lui Jared. Fiindcă porcăria asta e opera lui Jared, doar el obișnuiește să vorbească pe la spate.

Dar Priebus a refuzat să-l asculte.

– Programează o întâlnire pentru Kelly, a insistat Bannon.

Priebus a continuat să ezite. A dat de înțeles că o întâlnire între Kelly și Trump ar fi dat în vileag dezorganizarea care domnea în Casa Albă

– Ce tot spui? s-a înfuriat Bannon.

Situația era ilară. Firește că Priebus nu-l putea controla pe Jared. Iar oamenii îi vorbesc întotdeauna pe alții pe la spate.

În cele din urmă, Bannon și Priebus i-au garantat lui Kelly că vor rezolva ei situația. O eventuală întâlnire între el și președinte n-ar fi făcut altceva decât să-i provoace lui Trump o consternare inutilă:

– O să ne asigurăm că așa ceva nu se va mai întâmpla iar și că decizia îți va aparține, i-au spus ei.

Kelly, care continua să fie un jucător de echipă, a acceptat propunerea și nu a împins lucrurile mai departe. Când mai târziu a făcut o vagă referire la problema imigrației, Trump nu i-a răspuns.

Lindsey Graham a mers în biroul lui Bannon din Aripa de Vest și l-a întrebat pe acesta:

– Hei, uite care-i târgul: vrei zidul? Trump ar putea obține finanțare pentru zid, în schimbul Visătorilor.

– Oprește-te, l-a întrerupt Bannon. Un târg în privința Visătorilor ar însemna o amnistie. Nu vom da niciodată amnistie pentru o singură persoană. Nu-mi pasă dacă vreți să construiți și zece ziduri. Zidul nu e suficient. Migrația în lanț este adevărata problemă.

Migrația în lanț, denumită oficial „politica de reîntregire a familiei“, permitea unui singur imigrant legal să-și aducă în Statele Unite membrii apropiați ai familiei – părinții, copiii, partenerul de viață și, în unele cazuri, frații și surorile.⁹ Acești membri ai familiei ar fi avut o cale de a obține dreptul la rezidență permanentă sau chiar cetățenia americană. Ei ar fi putut fi urmați, la rândul lor, de un „lanț“ format din parteneri de viață, copii, părinți sau frați.

Aproximativ două treimi (68%) din rezidenții permanenți aflați în legalitate veniseră în America în 2016 prin politica de reîntregire a familiei sau prin migrația în lanț.¹⁰ Acest lucru stătea în centrul atitudinii antiimigrație a lui Trump și Bannon: ei doreau să stopeze imigrația ilegală și să o limiteze pe cea legală. Bannon voia impunerea unei politici noi, mai restrictive. Dar Graham și el nu putuseră ajunge la o înțelegere în acest sens.

Ivanka și Jared l-au invitat pe Stephen Miller, un alt adept al liniei dure față de imigrație, acasă la ei, la o cină unde participau și Durbin și Graham.

– Tot ce trebuie să faci este să asculți doar, l-a sfătuit Bannon pe Miller. Mergi acolo și recepționează-le mesaje. Nu intra în conflict cu ei. Vreau doar să le aud argumentele.

Miller a raportat că Ivanka și Jared erau convinși că reușiseră să-l convingă pe Trump în privința încheierii unei înțelegeri, care includea și acordarea de finanțare a construirii zidului, în schimbul amnistiei pentru 1,8 milioane de Visători. Bannon și-a dat seama că, de fapt, cifra reală, generată de migrația în lanț, era de două sau chiar de trei ori mai mare – respectiv 3 până la 5 milioane de imigranți – și a exclamat: „Nu ne pot crede atât de proști!“

În unele zile, Bannon avea impresia că senatorul Graham se mutase în Aripa de Vest. El l-a putut auzi pledând în favoarea Visătorilor, în cel puțin trei rânduri. Bannon chiar credea că Graham urmărea să-l înlocuiască pe McConnell ca lider al majorității.

Bannon se afla la apogeul conflictului său cu McConnell și a văzut în Graham cel mai puternic aliat al său. Graham și Bannon discutau aproape zilnic la telefon. Bannon credea că toată lumea îl urăște pe McConnell și voia să-l elimine din schemă, pentru că i se părea că abuzează de puterea sa.

Graham a adus vorba despre găsirea unui înlocuitor pentru McConnell.

– Va trebui să găsim pe cineva care să-l înlocuiască, a propus el, negând însă că și-ar fi dorit funcția de conducere a lui McConnell.

Bannon credea că Graham era cel mai bun negociator al republicanilor, însă în același timp îl considera un reprezentant al sistemului. Pe de altă parte, Graham nu agreea agenda naționalistă a lui Bannon și-i spusese acestuia în față:

– Bannon, povestea cu „America înainte de toate” e o porcărie. Totul e o mare porcărie.

Adept total al stilului în care Trump conducea Casa Albă, Bannon era gata să recurgă la orice fel de mijloace spre a-și atinge scopul. El l-a chemat pe procurorul general Sessions la Casa Albă. Problema lor în privința imigrației era acum Trump însuși.

– Președintele îi ascultă pe Ivanka și pe Jared. Iar Graham este cel mai bun negociator de pe aici. Președintelui îi place de Graham. Graham îl poate convinge să facă orice. El îl are de partea sa pe Durbin, așa că președintele se va înțelege și cu Durbin. Asta înseamnă că noi avem o nenorocită de problemă.

Bannon a discutat cu Kris Kobach, procurorul general din Kansas, unul dintre cei mai înverșunați adversari ai Visătorilor și un erou al dreptei naționaliste. Ideea lui Kobach era ca el și alți procurori generali statali să depună o plângere, sugerând că legea DACA era neconstituțională. Bannon și Sessions au căzut de acord să nu sprijine această lege.

– E gata, a spus Bannon. S-a terminat cu DACA. Tot ceea ce Trump ar trebui să spună acum Congresului este: „Hei, lucrez

pe bulevardul Pennsylvania, la numărul 1600. Dacă aveți vreo inițiativă, veniți și discutăm despre ea.”

Trump nu trebuia să facă altceva decât să-și păstreze neutralitatea.

CAPITOLUL 23

În timp ce Trump făcea planuri pentru retragerea din Acordul de la Paris privind schimbările climatice, Priebus schița și el planuri, alături de Ivanka. Fiica în vârstă de 35 de ani a președintelui și consilierul superior al Casei Albe aveau, efectiv, mână liberă în Aripa de Vest. Ea lansase ceea ce putea fi considerată o operațiune sub acoperire, în sprijinul Acordului de la Paris, un acord internațional semnat în 2015 de 195 de țări și menit să abordeze problema schimbărilor climatice prin reducerea voluntară a emisiilor de gaze de seră.

Obama se angajase să reducă aceste emisii cu circa 25% sub nivelul atins în 2005. Acest lucru urma să fie realizat până în 2025. El dorise să aloce 3 miliarde de dolari în sprijinul țărilor subdezvoltate, sub forma unui „fond pentru un climat ecologic”

Doar un miliard de dolari fuseseră plătiți, jumătate din această sumă fiind transferată cu trei zile înainte de plecarea lui din funcție.

Ivanka dorea cu tărie ca tatăl ei să respecte acest acord de protejare a mediului. Priebus se întâlnea adesea, în biroul său, în ședințe care durau doar un sfert de oră, cu consilieri din echipa sa economică și din Consiliul Economic Național, ședințe la care participa și Ivanka. De cele mai multe ori, ea doar se așeza pe scaun și nu intervenea în discuții.

– Cine este această persoană? se întreba Priebus. Ce face ea?

Situația în Aripa de Vest devenise imposibil de gestionat. Uneori, se părea că prezența Ivankăi – câteva ore pe zi, zile în șir – era permanentă. Jared avea aceleași drepturi de a-și vâri nasul peste tot în Aripa de Vest. Erau ca un grup de chibiți, învărtindu-se pretutindeni, privind, interacționând cu toată lumea,

ca membri ai familiei și consilieri de bază ai președintelui. Ivanka semăna semințele îndoielii privind politica și îi trimitea mereu tatălui ei diverse articole din presă.

Când Priebus își exprima fâțiș nemulțumirea în legătură cu această situație, de obicei Trump glumea: „Ce vrei, Ivanka și Jared sunt democrați!” Ei erau newyorkezi infestați cu liberalismul originilor lor urbane. Președintele nu făcea nici un efort real de a le reteza fiicei și ginerelui său pornirile de independență. Priebus credea că el condusese un Comitet Național Republican foarte pragmatic și solid organizațional. Prin comparație, Casa Albă a lui Trump părea menită să sfideze orice ordine sau rutină.

Într-o zi, Priebus s-a prezentat în fața președintelui cu un memorandum, pe care acesta era solicitat să-l studieze, în vederea semnării retragerii SUA din Acordul de la Paris.

Ivanka i-a spus tatălui ei: „Mark Zuckerberg vrea să discute cu tine”.

Ea aranjase o convorbire între tatăl ei și fondatorul și directorul executiv al Facebook. Zuckerberg era un susținător tenace al cauzei ecologiste. Ivanka a avut aceeași inițiativă și în privința lui Tim Cook, directorul executiv al Apple, și a altora. La un moment dat, a strecurat, într-un vraf de documente de pe biroul prezidențial, chiar și un mesaj din partea fostului vicepreședinte Al Gore, unul dintre faimoșii susținători ai Acordului de la Paris.

Trump a discutat cu Gore, care și-a manifestat apoi, în convorbiri purtate cu alte persoane, convingerea că președintele ar putea rămâne în Acord.

Ivanka și Jared i-au dat președintelui să citească un articol din ziar, cu citate subliniate, aparținând unei surse anonime din Casa Albă.

– Știi cine este omul care a declarat aceste lucruri? l-au întrebat ei. Este Steve Bannon.

Într-o Aripă de Vest plină de oameni gata să facă dezvăluiri pe surse presei, asemenea tactici au stârnit, încet, dar sigur, neîncrederea președintelui în Bannon.

În ziua de 5 aprilie, Porter l-a observat pe Scott Pruitt, administratorul Agenției de Protecție a Mediului (EPA), în holul Aripii de Vest. El fusese un susținător al lui Pruitt atunci când acesta se văzuse confirmat de Senat în funcție, cu doar 52 de voturi contra 46. Pruitt servise ca procuror general al statului Oklahoma timp de șase ani, post din care purtase un război continuu împotriva regulamentelor EPA.

Au purtat o conversație de complezență. Când Pruitt a pornit către Biroul Oval, Porter l-a urmat. Pruitt nu se încadra în orarul obișnuit. Era clar o întâlnire neplanificată. Și acest lucru a devenit evident când Bannon și-a făcut apariția în Biroul Oval.

– Trebuie să ieșim din Acordul de la Paris, a spus Pruitt, înmânându-i președintelui o foaie de hârtie în care se specificau termenii retragerii. Trebuie să ieșim. A fost un angajament luat încă din campanie.

– Da, da, da, a repetat Bannon. Trebuie să rezolvăm această problemă chiar acum.

– Faceți această declarație, i-a solicitat Pruitt președintelui. Ați putea-o face în cadrul unei conferințe de presă. Sau o puteți citi reporterilor în Biroul Oval, urmând ca secretarul de presă să o dea publicității ca o declarație scrisă.

Porter a fost luat prin surprindere. Ca secretar al personalului, el știa că nu existase nici un proces de dezbatere. Nimeni nu fusese consultat. Nu exista o analiză juridică. Pruitt și Bannon se strecuraseră, pur și simplu, în Biroul Oval și doreau luarea unei decizii instantanee la principala problemă de mediu națională și internațională a zilei.

Porter știa că documentul de pe biroul președintelui era incendiar. Trump putea să-l ridice, să se decidă să-l citească presei sau să-l trimită secretarului pentru presă, Sean Spicer, cerându-i să-l dea publicității. Când i s-a ivit ocazia, Porter

a luat proiectul de declarație redactat de Pruitt de pe biroul președintelui.

Mai târziu, le-a atras atenția lui Bannon și Pruitt că nu puteau pătrunde în Biroul Oval chiar în acel mod. Era o fentare perfidă a procesului legislativ. Era ceva inacceptabil.

Pe 27 aprilie, Gary Cohn i-a convocat pe principalii consilieri la o întrunire privind Acordul de la Paris, în sala de criză.¹ Consiliul Economic Național al lui Cohn trimisese tuturor un memorandum de șase pagini, numai pentru uz oficial, prin care se propuneau două opțiuni. Prima era retragerea din Acord. A doua suna astfel: „Statele Unite rămân în Acordul de la Paris, dar adoptă un angajament care nu afectează economia și stopează alte contribuții și implicări financiare la acest Acord”.

– Aș vrea mai întâi să supun documentul atenției consiliului Casei Albe, a spus Cohn deschizând ședința, pentru a parcurge câteva chestiuni legislative.

Însă Don McGahn nu era prezent. Adjunctul lui, Greg Katsas, a discutat problemele tehnice până la sosirea lui McGahn.

McGahn agreea ieșirea din Acord, deși nu-și expusese încă opinia.

– Ei bine, a spus el, vom avea procese în tribunal. Și dacă nu ieșim din Acordul de la Paris, unele dintre măsurile de reglementare pe care le-am dori luate în cadrul EPA vor fi periclitare.

– Acordul de la Paris a fost una dintre justificările folosite de administrația Obama pentru a motiva beneficiile și costurile Planului de energie curată.

Acesta era un document de 460 de pagini redactat sub Obama, privind reducerea nivelului de dioxid de carbon emis de termocentrale – măsură care, estima EPA, ar fi salvat 4 500 de vieți pe an. Pruitt era decis să pună capăt acestei politici.

– Așadar, dacă nu ieșim din Acordul de la Paris, toate cazurile de acest gen vor fi periclitare, a spus McGahn, pledând pentru părăsirea imediată a acordului.

– Nu știi despre ce vorbești, a intervenit Tillerson. Consilierul meu juridic de la Departamentul de Stat, care a negociat în primul rând acest acord și care are o expertiză relevantă, spune că nu putem anunța părăsirea lui.

Una dintre opțiuni specifica clar că „Statele Unite nu pot anunța oficial o retragere din Acordul de la Paris înainte de noiembrie 2019” – adică peste doi ani și jumătate.

Însă a doua opțiune – păstrarea Acordului, în condițiile protejării economiei și stopării altor contribuții financiare – avea să plaseze Statele Unite într-o postură avantajoasă în litigiul ce avea să urmeze, susținea Tillerson.

Secretarul de stat era însă singur. Pruitt s-a pronunțat ferm pentru ieșire. Priebus, care înțelegea beneficiile politice ale măsurii, era și el pentru ieșire. Bannon considera Acordul de la Paris „cel mai globalist târg care sufoca Statele Unite.”

În cele din urmă, Cohn a spus că era necesar, evident, să pună în ordine problemele legale. „Dar cred că ne apropiem de un consens.”

Avea dreptate. Acordul de la Paris era mort.

În dimineața zilei de 1 iunie, înainte de ora 10:00, McMaster și Porter s-au întâlnit înainte de întrunirea programată în Biroul Oval cu președintele, în vederea discutării Acordului de la Paris. Trump era așteptat să facă un anunț în acea zi, iar ei s-au pus de acord să întreprindă un ultim efort.

După părerea lui McMaster, retragerea avea să afecteze relațiile SUA cu numeroase țări. Fusese luat cu asalt de omologii lui străini: „Doar nu vă gândiți serios să vă retrageți?”, îi spusese ei. Sau, mai explicit: „Vă rugăm, nu faceți asta”.

Porter redactase câteva mesaje pe care președintele le-ar fi putut folosi. „Statele Unite vor înceta să respecte termenii Acordului de la Paris privind climatul, cu efect imediat”, scria în propunerea lui Porter. „La momentul actual, Statele Unite nu vor adera la orice inițiativă economică sau financiară pe care

Acordul de la Paris își propune să o impună, inclusiv contribuția determinată la nivel național.”

Încetarea respectării „termenilor” permitea însă, din punct de vedere tehnic, Statelor Unite să rămână în Acord.

– Exprimarea aceasta va suna suficient de dur, i-a spus Porter lui McMaster. Președintele va simți astfel că obține un maximum de profit. Și își va îndeplini promisiunea făcută în campanie. Alegătorii lui vor fi entuziasmați.

Practic, aceasta era a doua opțiune discutată în cadrul reuniunii consilierilor – „Rămânerea în Acordul de la Paris”. Porter credea că găsisse o modalitate de a minimaliza pagubele.

Porter și McMaster i-au prezentat propunerea președintelui. Au căutat să-l convingă că au dreptate, dar și-au dat seama curând că pierduseră partida.

– Nu, nu, nu, a spus Trump. El voia o retragere totală. E singurul mod în care voi putea fi credincios alegătorilor mei, considera el.

Și, pe măsură ce lucra la schița de discurs, limbajul său a devenit și mai dur.

În cursul evenimentului desfășurat spre sfârșitul după-amiezii în Grădina cu Trandafiri de la Casă Albă și care a mai inclus și concertul unei orchestre de alămuri, președintele a laudat bursa de valori și eforturile SUA de a lupta contra terorismului.²

– În aceste privințe și în multe altele, respectăm ce am promis. Și nu vreau să ne stea nimic în cale. Apoi, schimbând subiectul, a spus: Prin urmare, spre a-mi îndeplini datoria solemnă de a proteja America și cetățenii săi, declar că Statele Unite se vor retrage din Acordul de la Paris privind mediul. Fiind un om care se preocupă foarte mult de mediu, conștiința mea nu mă lasă să susțin un tratat care pedepsește Statele Unite – liderul mondial în protecția mediului –, fără să impună, totodată, și sancțiuni clare principalilor poluatori de pe Glob. Am fost ales să-i reprezint pe cetățenii din Pittsburgh, nu pe cei din Paris.

Pe 15 iunie 2017, cotidianul *The Washington Post* a publicat un articol semnat de trei dintre cei mai importanți jurnaliști ai săi care se ocupau de Departamentul de Justiție și de FBI, intitulat „Procurorul special investighează tranzacțiile comerciale ale lui Jared Kushner”.³ Mueller voia tot mai multe și mai multe dovezi. Kushner l-a angajat pe Abbe Lowell, un avocat redutabil din Washington. Priebus și-a dat seama că o serie de investiții dubioase în care Jared fusese implicat aveau potențialul de a declanșa un imens scandal judiciar. A decis să inflameze și mai mult situația, jucând în forță. I-a spus lui Trump că Jared n-ar trebui să se afle la Casa Albă în vreo calitate oficială. Legile privind nepotismul nu fuseseră votate degeaba. Investigația lui Mueller amenința să pătrundă adânc în sfera încălțită a finanțelor lui Jared. Și de acolo avea să ajungă la finanțele președintelui, dacă nu cumva ajunsese deja, l-a avertizat el pe Trump.

În mod normal, Trump ar fi ignorat un asemenea avertisment sau l-ar fi respins. De astă dată însă, s-a oprit și a rămas pe gânduri. L-a privit pe șeful său de personal. Răspunsul a fost diferit de toate celelalte de până atunci. „Da, ai dreptate”, a spus președintele.

Priebus a continuat să-i spună lui Trump că ginerele lui, Jared, n-ar trebui să aibă o funcție oficială și un birou la Casa Albă.⁴ Dar această sugestie avea să se întoarcă împotriva lui, punându-l într-o postură delicată față de Jared, care voia să rămână. Jared a rămas, pentru Priebus, o misiune pe care n-a reușit să o ducă la bun sfârșit.

Eșuând în eforturile sale de a controla sau de a îngredi comunicarea președintelui pe Twitter, Priebus a căutat o cale care să aibă impact practic. Cum mesajele pe Twitter erau declanșate de urmărirea obsesivă a programelor de televiziune de către Trump, el a căutat modalități de a-i închide televizorul. Însă privitul la televizor era activitatea obișnuită a președintelui. Serile de duminică erau adesea cele mai grele. Trump se întorcea

la Casa Albă din weekendul petrecut la unul dintre cluburile sale de golf, la timp pentru a putea urmări emisiunile de dezbatere de pe canalele de televiziune „inamice”, MSNBC și CNN.

Președintele și Prima Doamnă aveau dormitoare separate în reședința oficială. Trump avea în cameră un televizor cu ecran uriaș, funcționând aproape nonstop, și stătea singur, cu telecomanda, aparatul video de înregistrat și laptopul la care scria mesaje pe Twitter. Priebus numea dormitorul prezidențial „atelierul diavolului”, iar diminețile și primejdiioasele seri de duminică „ora vrăjilor”

În privința dimineților, nu putea face mare lucru, dar deținea un oarecare control asupra programului de weekend. El începea să organizeze orarul lui Trump, după revenirea, duminică după-amiază, la Casa Albă. Trump se întorcea la Casa Albă înainte de ora 9:00 PM, când, de obicei, MSNBC și CNN aveau emisiuni mai ușoare, care nu se concentrau pe controversele politice imediate și pe rolul inevitabil jucat de Trump în aceste controverse.

Bannon și-a dat seama că prezentările în cascadă realizate de NSC cu privire la Afghanistan, Iran, China, Rusia și Coreea de Nord nu erau deloc atrăgătoare pentru Trump. Fără un principiu organizator, acestea erau prea complicate pentru a-i capta atenția președintelui.

Așa că l-a sunat pe Sally Donnelly, un consilier foarte apropiat de secretarul Mattis:

– Sally, trebuie să vorbești cu șeful tău. Avem o problemă. Într-o zi, punctul de interes este Libia, a doua zi ar putea fi Siria. Îl știi pe omul nostru. Este frustrat. Este prea incoerent. În afară de ceea ce facem în privința Arabiei Saudite, restul i se pare un fel de talmeș-balmeș. Am ceva despre care vreau să discut cu Mattis și o să-i explic în detaliu despre ce e vorba.

Bannon voia să-i supună atenției ceea ce el numea „strategia Statelor Unite”.

La ora opt, într-o sâmbătă dimineață din luna iunie, Bannon a venit la Pentagon. A băut cafeaua împreună cu Donnely și șeful de stat major al lui Mattis, contraamiralul în retragere Kevin Sweeney. Apoi s-au strâns cu toții în jurul lui Mattis, la mica masă de conferințe din biroul acestuia.

– Iată despre ce e vorba, a spus Bannon. Voi, tipilor, nu v-ați gândit deloc la zona Pacificului. Nu v-ați gândit la China. Nu există nimic de profunzime. Sunteți prea legați de CentCom – Comandamentul Central, care acoperea regiunile Asia de Sud și Orientul Mijlociu.

Cum Mattis fusese șeful Comandamentului Central între 2010 și 2013, Bannon credea că el rămăsese cu mentalitatea că zona respectivă era primordială, chiar și după ce fusese numit secretar al Apărării. El i-a reamintit lui Mattis că liderii politici și intelectualii chinezi aveau păreri divergente în privința Statelor Unite. Unii dintre ei vedeau SUA ca pe un partener egal, un cohegemon, în vreme ce alții, „vulturii”, priveau Statele Unite ca pe o putere inferioară și le tratau în consecință.

Mattis a contraatacat. Anihilarea ISIS era misiunea pe care președintele i-o trasase în mod specific, de aceea ignorase celelalte regiuni.

– Voi face un târg cu tine, i-a propus Bannon. Dacă vei sprijini ținerea în frâu a Chinei, eu nu voi mai pune presiune pentru retragerea trupelor americane din Afghanistan.

Afghanistanul era un element esențial în planul chinezesc „O centură, un drum”, menit să extindă rețeaua comercială chineză în Europa.

– Steve, i-a răspuns Mattis, sunt unul dintre cei care sprijină acest comerț global. Cred că tot acest comerț reprezintă un lucru bun.

Bannon a rămas uluit. Trump avea dreptate. Generalii armatei americane nu știau nimic despre afaceri și economie. Lor nu le păsa niciodată de costuri.

CAPITOLUL 24

În weekendul 8-9 iulie, ziarul *The New York Times* a publicat două articole despre o întâlnire care avusese loc în Turnul Trump, la mijlocul campaniei electorale.¹ Donald Trump Jr., Manafort și Kushner se întâlniseră cu un avocat rus care, între altele, le oferise interlocutorilor săi materiale menite să-i distrugă imaginea lui Hillary Clinton. Au urmat obișnuitele negări, declarații contradictorii și confuze din partea participanților. Era o poveste de uriaș interes, care sugera – fără însă a dovedi – un tip de cooperare clandestină și mascată cu rușii.

Simțindu-se vizat, președintele l-a sunat pe Dowd să i se plângă de scurgerile de informații și de presă.

– Domnule președinte, toată povestea este o aiureală, a spus Dowd. Ce dacă s-au întâlnit cu rușii? Să arunci cu noroi într-un contracandidat e un lucru obișnuit în campaniile electorale și în capitala țării. Procedul ăsta are chiar și o denumire – se numește „investigarea opoziției” sau „jurnalism de investigație”. Jumătate dintre locuitorii din Washington par să fie plătiți pentru asta. E ceva ilegal în asta? Nu.

Dowd știa că echipele care investigau opoziția și reporterii de investigație ar fi preluat informații defăimătoare din orice sursă, inclusiv de la guvernele străine. Abordarea din media i se părea dezgustătoare avocatului. Jurnaliștii tratau întâlnirea ca și cum ar fi fost crima secolului. Cei de la *The New York Times* și de la *The Washington Post* aveau impresia că erau procurori speciali și că făceau legea în țară. Dar articolele lor nu erau decât un mare nimic, a concluzionat Dowd.

Pe 17 iulie, Trump a scris pe Twitter: „Sunt mulți politicieni care ar fi procedat la fel ca Don Jr. pentru a obține informații despre adversarul din campanie. Asta este politica!”²

Dowd nu avea de gând să se lase afectat de acuzele lansate zilnic de media. El voia dovezi clare. McGahn a început să îi dicteze cu religiozitate asistentei sale executive, Annie Donaldson, toate discuțiile semnificative purtate cu președintele. În total, aceste notițe însumau 17 ore de discuții legate de chestiunile anchetate de Mueller și de echipa sa.

Dowd i-a transmis lui Mueller aceste notițe și pe cele ale altor șapte avocați, fără să rețină sau să ascundă vreo informație. „Bob, citește notițele transcrise de Annie Donaldson dacă vrei să știi ce a fost în mintea președintelui“, i-a spus Dowd lui Mueller.

Toate aceste măsuri au fost luate cu binecuvântarea lui Trump. Dowd a discutat cu el și i-a arătat care sunt categoriile de documente și ce anume urma să i se transmită lui Mueller. „Din punct de vedere constituțional, el nu are nici un drept asupra documentelor și a mărturiilor, dar, din respect pentru aplicarea legii, de vreme ce sunteți președintele acestei țări, dați-i permisiunea lui Mueller să cerceteze hârtiile. Nu vă aruncați în luptă.“

Dowd a ajuns la concluzia că președintele părea să nu se teamă. Nu refuzase niciodată să-i ofere lui Mueller vreuna dintre consemnărilor discuțiilor.

„L-am informat deja pe președinte despre povestea asta, deci te rog să nu mă faci să par un idiot în ochii lui, da? Noi îți vom proteja imaginea, tu trebuie să o protejezi pe a președintelui. Dar trebuie să duci la capăt această anchetă.“

Mueller a primit 1,4 milioane de pagini de documente din campania prezidențială a lui Trump și 20 000 de pagini de la Casa Albă. Dowd credea că nu fusese distrus nici un document. În total, 37 de persoane au depus mărturie în mod voluntar în fața echipei lui Mueller.

McGahn, Priebus și consilierii vicepreședintelui Pence au realizat un rezumat de șase pagini al întregii afaceri Flynn, extras din mărturii directe.³ Dowd considera acest rezumat

un document de căpătâi în privința lui Flynn și i l-a trimis lui Mueller. El credea că nimeni, în afară de Flynn, nu-i mințise pe anchetatori, iar Mueller nu trebuia să exercite presiuni asupra nimănui.

Când Dowd a trimis înregistrările din campanie Comitetului de investigații din Congres, i-a spus adjunctului lui Mueller, Quarles: „O să trimitem copii după documente Congresului. Ce-ar fi să îți trimit copii și ție?”

Quarles a acceptat. Dowd era de părere că el și Quarles colaborau foarte bine. Se puteau întâlni și discuta, în vreme ce Mueller era atât de rigid, încât uneori părea sculptat în stâncă.

Pe 20 iulie, Bloomberg a lansat ceea ce putea fi considerat o bombă de presă: Mueller investiga finanțele lui Trump, inclusiv „achiziționarea de către ruși a unor apartamente în clădirile lui Trump... desfășurarea concursului Miss Univers 2013 la Moscova și vânzarea de către Trump a unei proprietăți în Florida către un oligarh rus, în 2008”.⁴

Dowd l-a sunat pe Quarles, să ceară detalii despre reportaj.

– Ei bine, i-a răspuns Quarles, Bob nu vrea să comenteze.

– Amice, scutește-mă! a ripostat Dowd, furios. Eu am grijă de tine, deci și tu trebuie să ai grijă de mine. Așa cum știau amândoi, „un refuz de colaborare din partea Casei Albe” ar fi blocat ancheta. Stabiliserăm de comun acord că, în cazul în care veți continua investigațiile, ne veți anunța înainte ca informațiile să ajungă în presă.

– Așa e.

– Fiindcă voi ne-ați dat subiectele care trebuiau investigate, a spus Dowd. De fiecare dată când ați vrut să cercetați un lucru, noi l-am adăugat pe listă. V-am trimis toate informațiile. Nu am auzit în viața mea de apartamente din Florida sau de vânzări de proprietăți către ruși.

Dowd a recunoscut că știa despre o anchetă derulată în New York, împotriva avocatului lui Trump, Michael Cohen,

și a lui Felix Sater, care încerca să construiască un Turn Trump în Moscova.

– Știi, Jimmy, a adăugat Dowd, când îmi pui o întrebare, eu îți ofer răspunsurile complete. Așa că am nevoie de o explicație mai bună decât asta cu „Bob nu vrea să comenteze“

– John, uite cum stau lucrurile, i-a spus Quarles. Sunt 99% sigur că nu echipa procurorului special a scos la iveală povestea asta.

– Am înțeles, a încheiat Dowd și l-a sunat imediat pe Trump, știind că, de fiecare dată când în presă apăreau astfel de articole, președintele nu se mai putea concentra la nimic altceva. Era în pragul isteriei.

– Mueller nu investighează povestea asta, a încercat Dowd să-l liniștească pe președinte. Însă Trump nu s-a lăsat convins, dând de înțeles că nu se simțea deloc confortabil.

Patru zile mai târziu, Dowd și Quarles s-au întâlnit pe o bancă din piatră de lângă Patriot Plaza, unde se afla biroul lui Mueller.

– Bob și cu mine îți datorăm această informație. Bob te sfătuiește să nu crezi chiar tot ce scriu ziarele, i-a spus Quarles.

– Am înțeles, a răspuns Dowd.

– Ne simțim chiar stânjenți, a continuat Quarles.

– De ce?

– Ne-ați furnizat mai multe documente decât ați promis și suntem foarte mulțumiți de asta. Ne mișcăm rapid. Ancheta va fi finalizată. Sunt multe lucruri de organizat, dar documentele de la voi sunt bine structurate. Nu va trebui să căutăm acul în carul cu fân. Nu ne-ați sufocat cu informații inutile.

Dowd auzise cândva despre cineva care le spusese celor de la FBI, în timpul unei anchete referitoare la taxe, că răspunsul pe care îl căutau se afla undeva printre materialele stocate în două depozite. Agenții au cercetat ani de zile depozitele respective.

– Dar hai să cădem de acord că trebuie să mergem mai departe, a spus avocatul. Nu vreau să ne jucăm de-a șoarecele

și pisica. Te tratez cu respect. Instinctul îi spune lui Trump că toată povestea asta e apă de ploaie.

Dowd a adăugat că discutase cu cei de la Organizația Trump și ei negaseră că ar fi supuși unei anchete separate. Nu primiseră nici o solicitare privind predarea anumitor documente sau participarea la interogatorii – pași preliminari standard în astfel de situații.

– Răspunsul lor a fost același, din câte știu eu, că totul e o absurditate.

Toate proiectele organizației aveau o vechime de opt sau nouă ani. Nu era nimic de anchetat. Orice ar fi vrut Mueller să analizeze putea fi găsit în înregistrări publice, nimic nu fusese ascuns.

Dowd îi spusese acest lucru și președintelui:

– Știu asta, fir-ar să fie! răspunsese Trump.

Dowd a continuat discuția cu Quarles.

– Aș vrea ca uneori să vorbim la telefon și să-mi oferi unele direcții. Nu-ți cer să-mi dezvălui ce ași aveți în mână. Doar să-mi spui dacă vom fi sau nu loviți, dacă ai o solicitare ori nu sau dacă aveți în vizor un anumit lucru ori nu.

– Sunt de acord, a spus Quarles.

Dowd a avut grijă să nu divagheze, întrebându-l pe Quarles despre posibilele investigații asupra finanțelor lui Jared. Era doar avocatul lui Trump și era esențial să se concentreze exclusiv asupra clientului său.

În iulie, Freedom Caucus, un grup format din 30 de conservatori din Camera Reprezentanților, a amenințat că nu votează bugetul dacă președintele Trump nu institua o formă de interdicere a plăților efectuate de stat pentru intervenții chirurgicale de schimbare de sex și tratamente cu hormoni destinate transsexualilor care serveau în armata americană.

Sub Obama, soldaților transsexuali nu li se mai interzisese să fie angajați direct în armată, deși noilor recruți nu li se permisese să se înroleze până pe 1 iulie 2017. Pe 30 iunie,

cu o zi înaintea expirării acestui termen, Mattis a semnat un memorandum prin care se amâna cu șase luni implementarea ordinului, în vederea analizării „capacității și pregătirii de luptă a soldaților”.

În cursul campaniei prezidențiale, Trump se proclamase susținător al drepturilor comunității LGBT. Acum, el i-a spus lui Bannon:

– Ce naiba? Tipii ăștia vin aici și sunt capsăți – o referire brutală la operația de schimbare de sex. Cineva îi spusese lui Trump că fiecare asemenea intervenție chirurgicală costa 250 000 de dolari, o sumă umflată. Asta n-are să se întâmple! a promis președintele.

Intervenția chirurgicală de schimbare de sex poate fi scumpă, dar este și extrem de puțin practică. Într-un studiu comandat de Pentagon, corporația RAND a descoperit că „doar câteva sute din cei circa 6 600 de militari transsexuali au solicitat tratament medical până în prezent. RAND a stabilit că aceste costuri nu se ridicau la mai mult de 8 milioane de dolari pe an.”⁵

Agențiile guvernamentale analizaseră în comun problema. Consiliile generale ale departamentelor și agențiilor federale o cântăriseră cu atenție. Mai întâi se desfășurase o întrunire a consilierilor secundari, apoi câteva reuniuni ale consilierilor principali. Nu se ajunsese la nici un acord, dar fuseseră propuse patru soluții.

În dimineața zilei de 26 iulie, Priebus, Bannon și câțiva avocați l-au contactat pe președinte, prin telefon, la reședința sa. Acesta nu era așteptat să sosească la Biroul Oval în următoarea oră.

– Domnule președinte, i-a spus Priebus, știm că trebuie să sosiți curând, dar am vrut să vă informăm asupra unui memorandum referitor la transsexualii din armată.

Cele patru opțiuni erau: 1. Menținerea politicii lui Obama, care permitea transsexualilor să servească direct în armată;

2. Emiterea unei directive către secretarul Apărării, Mattis, prin care acestuia i se lăsa libertate de decizie; 3. Emiterea unui ordin prezidențial pentru încheierea programului, dar introducerea unui plan pentru transsexualii aflați deja în armată; 4. Eliminarea tuturor transsexualilor din serviciul militar. Posibilitatea ca guvernul să fie acționat în judecată creștea, pe măsura apropierii de cea de-a patra opțiune, a explicat Priebus.

– Când veniți în Biroul Oval, am vrea să parcurgeți documentul, l-a invitat Priebus.

– Voi veni la ora 10:00, a răspuns președintele. De ce nu vreți să ne vedem cu toții atunci? O să stabilim ce trebuie făcut.

Priebus s-a gândit în acel moment că găsiseră o modalitate ordonată de a reglementa lucrurile, cel puțin în privința unei chestiuni controversate.

Dimineață, la 8:55, telefonul l-a anunțat pe Priebus că președintele tocmai trimisese un mesaj pe Twitter. „După consultări cu generalii și experții mei militari, vă rog să luați act că guvernul Statelor Unite nu va accepta sau permite...”⁶

În două sau mai multe mesaje pe Twitter, transmise la 9:04 și 9:08, Trump și-a finalizat anunțul: persoanelor transsexuale să servească în orice funcție în armata Statelor Unite. Militarii noștri trebuie să se concentreze asupra obținerii de victorii decisive și categorice și nu pot fi împovărați de costurile militare enorme și de tulburările pe care transsexualii din armată le-ar putea provoca. Vă mulțumesc.”⁷

– Ce crezi despre mesajele mele de pe Twitter? l-a întrebat președintele pe Priebus, mai târziu.

– Cred că ar fi fost mai bine dacă am fi avut un memorandum care să-l implice și pe Mattis, a răspuns Priebus.

Mattis nu a fost deloc mulțumit de decizia lui Trump de a anunța vestea pe Twitter și de efectele pe care această decizie urma să le aibă asupra soldaților transsexuali aflați în activitate sau desfășurați în teatrele de operațiuni. Aflat în vacanță, în nord-vestul Pacificului, Mattis a fost luat prin surprindere.

Confuzia a răzbătut și în presă, un purtător de cuvânt al Pentagonului catalogând mesajul lui Trump drept „noi indicații”.⁸

Purtătoarea de cuvânt a lui Trump, Sarah Huckabee Sanders, a declarat că „echipa de securitate națională a președintelui” fusese consultată și că Trump luase decizia cu o zi înainte și „îl informase” pe Mattis imediat după aceea.⁹ Mai mulți oficiali ai Casei Albe au declarat presei că Mattis fusese consultat înainte de anunț și știa că Trump reflectase asupra deciziei.¹⁰

Bannon știa că generalii, deși adepți ai liniei dure în privința defensivei, deveniseră progresiști în domeniul problemelor sociale.

– Corpul Pușcașilor Marini este o instituție progresistă, spunea ea. Dunford, Kelly și Mattis sunt cei mai importanți generali. Ei sunt mai progresiști, ca mentalitate, decât Gary Cohn și Kushner.

Comandantul Gărzii de Coastă a declarat public că „nu va trăda încrederea” militarilor transsexuali aflați în subordinea sa.¹¹

Dunford a trimis o scrisoare șefilor de servicii, în care se spunea: „Nu va surveni nici o modificare față de politica actuală până când directiva președintelui nu va fi primită de secretarul Apărării, iar secretarul nu va emite ordine de implementare”.¹² Altfel spus, mesajele transmise de Trump pe Twitter nu erau ordine. „Între timp, vom continua să tratăm cu respect tot personalul nostru... și vom rămâne concentrați asupra îndeplinirii misiunilor încredințate.”

Consilierul lui Mattis, Sally Donnelly, l-a sunat pe Bannon.

– Hei, avem o problemă cu șeful, i-a spus el. Nu putem susține această decizie în privința transsexualilor. Pur și simplu, nu este corectă. Acești oameni sunt cetățeni americani.

– Acești oameni s-au înrolat în armată ca să-și facă gratuit schimbare de sex, l-a repezit Bannon, sugerând că Mattis va trebui să se conformeze directivelor prezidențiale.

Ulterior, Casa Albă a emis ordine oficiale către Pentagon.¹³ Mattis a anunțat că va studia problema. În acest timp, militarii transsexuali au continuat să servească sub arme. Au fost deschise procese, iar patru curți federale au emis dispoziții judecătorești preliminare împotriva interdicției. Pe 1 ianuarie 2018, Pentagonul a început să accepte recruți transsexuali, așa cum solicitaseră tribunalele.

CAPITOLUL 25

Pe 2 iunie, Marc Kasowitz, cel care fusese mulți ani avocatul lui Trump, a intrat în Biroul Oval. Trump semna documentele aduse de Porter, care îi întindea actele, cu grijă, explicând în câteva cuvinte ce cuprindea fiecare.

– Domnule președinte, subalternul dumneavoastră, Porter, este o achiziție de seamă, a spus Kasowitz. Absolvent de Harvard, expert în drept și bursier Rhodes.

Trump avusese de-a face cu Porter încă din vremea în care preluase mandatul.

– Ai un CV mai bun decât al lui Neil Gorsuch, i-a spus președintele. Nominalizarea și confirmarea lui Gorsuch la Curtea Supremă reprezentau, probabil, cea mai remarcabilă realizare a lui Trump, ca președinte. El amintea de Gorsuch ori de câte ori vorbea despre performanțele administrației sale.

– Pentru cine lucrezi? l-a întrebat Trump după plecarea lui Kasowitz.

– Cred că lucrez pentru..., a început Porter.

– Cui îi dai raportul?

– Îi dau raportul lui Reince, dar, de fapt, lucrez pentru dumneavoastră.

– Da, da, da, a spus Trump. El cunoștea organigrama oficială a Casei Albe și nu o putea suferi. Uită de Reince! Nu e decât un șoarece mărunț care se fâșâie de colo-colo. Nici măcar nu trebuie să-l bagi în seamă. Când ai vreo problemă, vii direct la mine. Nu trebuie să i te adresezi lui.

Din acea zi, relația dintre Trump și Porter s-a schimbat. Secretarul pentru personal a devenit, practic, o clonă a lui Neil Gorsuch.

Porter a fost șocat să descopere că Trump gândea astfel despre șeful său de personal.

Priebus, Porter și alții au continuat să încerce să-l convingă pe Trump să-și limiteze comunicarea pe Twitter.

– Dar Twitter este portavocea mea, a replicat Trump. Este modul în care pot vorbi direct cu oamenii, fără nici un filtru. Fără zgomot de fond. Fără fake news. E singurul mod în care trebuie să comunic. Am zeci de milioane de urmăritori pe Twitter. E o audiență mai mare decât a televiziunilor prin cablu. Când țin un discurs și discursul e transmis de CNN, nimeni nu se uită, nimănui nu-i pasă. Dar când scriu ceva pe Twitter, e ca și cum aş vorbi printr-o portavoce întregii lumi.

„Nebunie curată“ a fost sintagma folosită de Priebus pentru a descrie starea lui Trump din dimineața zilei de joi, 29 iunie. Trump scrisese pe Twitter înainte de ora 6:00 un mesaj la adresa emisiunii *Morning Joe*, de la postul MSNBC, avându-i drept invitați permanenți pe congressmanul republican Joe Scarborough și pe partenera acestuia, Mika Brzezinski.¹

Cei doi dovediseră o atitudine prietenoasă și chiar îl susținuseră pe Trump la începutul campaniei prezidențiale, iar Trump intrase de multe ori în direct la emisiune, dar acum ei erau critici fervenți ai președintelui. Mesajul lui Trump suna astfel: „Cum de nebuna Mika, cu un IQ atât de scăzut, împreună cu psihopatul Joe au putut sta trei nopți la rând la Mar-a-Lago, în ajunul Anului Nou, insistând să-și petreacă sărbătorile alături de mine? Ea sângera masiv din cauza unei intervenții estetice la față.“

Dimineață, pe la 10:15, Trump se afla în Biroul Oval, citind ziarele, când Priebus a intrat la el.

– Știi ce-ai de gând să spui, l-a întâmpinat președintele, imediat ce Priebus a trecut pragul încăperii. Că nu e comportament de președinte. Dar știi ce? Sunt perfect conștient de asta. Însă trebuia să le-o fac, oricum!

Priebus a înțeles că nu avea rost să întrebe care erau motivele acestui comportament.

Hope Hicks, acum directoarea Casei Albe pe probleme de comunicare strategică, era oripilată. A încercat să-și asume responsabilitatea reparării gafei comise de președinte, cu acel mesaj despre Mika.

– O asemenea atitudine nu este utilă din punct de vedere politic, i-a spus ea președintelui. Nu puteți vorbi atât de fățiș pe Twitter. Presa o să vă scoată ochii pentru asta. Practic, vă tăiați craca de sub picioare. Faceți mari greșeli.

După mesajul pe Twitter despre Mika², un veritabil val de proteste s-a ridicat din partea celor mai importanți kongresmeni republicani, ale căror voturi erau necesare pentru abrogarea și înlocuirea programului Obamacare și a altor măsuri legislative. Senatoarea de Maine, Susan Collins, a declarat: „Asemenea atitudini trebuie, pur și simplu, să înceteze!” Senatoarea de Alaska, Lisa Murkowski, a spus: „Încetați, domnule președinte!”

Aflat deja pe un teren nesigur în privința femeilor, Trump avea să vadă că noul atac la persoană încuraja comparațiile cu declarațiile făcute de el în trecut.

Ca o măsură extremă, Hicks, Porter, Gary Cohn și directorul pentru *social media* al Casei Albe, Dan Scavino, au propus înființarea unui comitet. Acesta avea să redacteze unele mesaje pentru Twitter, despre care ei credeau că Trump le va agreea. Dacă președintelui îi venea ideea de a transmite un anumit mesaj pe Twitter, îl putea scrie, iar ei aveau să-l verifice. Era mesajul respectiv corect din punct de vedere factual? Respecta regulile gramaticale? Avea sens? Servea obiectivelor președintelui?

– Cred că aveți dreptate, a spus Trump de mai multe ori. Putem face asta.

Dar, apoi, a ignorat majoritatea comentariilor și sfaturilor consilierilor săi, făcând tot ce a dorit.

Când Trump și liderul nord-coreean, Kim Jong Un, au amplificat retorica belicoasă, președintele american a fost

avertizat: „Mesajele de pe Twitter ne-ar putea arunca într-un război“.

– Aceasta e portavocea mea, a spus iar Trump. Hai să nu o numim Twitter. Să o numim *social media*.

Deși Casa Albă avea și conturi pe Facebook și pe Instagram, Trump nu le folosea. El se limita doar la Twitter:

– Acesta sunt eu. Și astfel comunic. Este motivul pentru care am fost ales. Este motivul pentru care am succes.

Mesajele pe Twitter nu erau niște elemente întâmplătoare ale mandatului său. Dimpotrivă, erau esențiale. Trump a ordonat să se printeze cele mai recente mesaje ale sale care primiseră un număr mare de Like-uri – 200 000 sau mai multe. Le-a studiat pentru a identifica teme comune în cele mai de succes dintre ele. Președintele părea să-și dorească să se axeze mai mult pe strategie, să descopere dacă succesul era legat de un anumit subiect, de limbaj sau, pur și simplu, de surpriza pe care mesajul o provoca. Adesea, cele mai eficiente mesaje erau și cele mai șocante.

Mai târziu, când Twitter a anunțat că numărul semnelor grafice permise într-un mesaj se va dubla, de la 140 la 280, Trump i-a spus lui Porter că, dintr-un anumit punct de vedere, schimbarea avea sens. Acum, putea să-și desfășoare ideile și să le dea mai multă profunzime.

– E un lucru bun, a spus Trump, dar pe undeva e și păcat că au făcut asta. Eram un Ernest Hemingway al celor 140 de semne.

La Summitul G20, desfășurat la începutul lunii iulie în Hamburg, Germania, Trump a dorit să discute cu premierul australian, Malcolm Turnbull. Încălcând flagrant normele de securitate, președintele american l-a invitat pe Turnbull în SCIF-ul său. Doar cei care dețineau permise de acces de înalt nivel din partea serviciilor de securitate aveau dreptul să intre în SCIF-ul prezidențial. Era o regulă absolută, menită să împiedice instalarea de dispozitive de ascultare de către persoane străine.

Această construcție, o încăpere mare, cu pereți de oțel, trebuia dezmembrată după întâlnire.

Relația dintre cei doi lideri fusese tensionată încă din prima zi a administrației Trump, când discutaseră la telefon. Trump dorea să iasă din ceea ce el considera „o înțelegere tâmpită”, care „mă omoară cu zile”, între SUA și Australia, înțelegere încheiată în mandatul lui Obama.³ Conform acordului, anumitor refugiați cu un trecut suspect, care așteptau pe o insulă din largul Australiei, urma să li se permită intrarea în Statele Unite. În presă se strecurase stenograma discuției lor din 28 ianuarie 2017. Trump spusese: „Trăim vremuri teribile... Oare oamenii ăștia vor deveni următorii teroriști din Boston?”⁴

Mergând la întâlnirea cu Trump, în Germania, Turnbull știa despre dezbaterile desfășurate la Casa Albă în privința posibilelor tarife vamale impuse importurilor de oțel în SUA.

– Dacă veți vrea să impuneți vreodată tarife pe oțel, va trebui să exceptați oțelul australian, i-a spus el lui Trump. Noi producem un oțel special. Suntem singurii din lume care îl produc. Va trebui să nu ne includeti și pe noi în această taxă. Aveți un excedent comercial de 40 de miliarde de dolari în relația cu Australia. Suntem aliați pe plan militar cu voi. Am participat și participăm la fiecare bătălie alături de voi.

– Desigur, a răspuns Trump, vă vom excepta de la acest tarif vamal. Lucrul ăsta are sens. Iar voi, tipilor, sunteți grozavi. Avem un excedent comercial important în relația cu voi.

Excedentul comercial – acesta era Sfântul Graal, în opinia lui Trump.

Gary Cohn, prezent la întâlnire, s-a arătat mulțumit. Turnbull îi fusese, mai înainte, coleg la Goldman Sachs și lucrase în subordinea lui în perioada în care Cohn fusese președintele acestei corporații.

Întors de la Summitul G20, Trump a început să lucreze la un viitor discurs, împreună cu Porter. Așternându-și pe hârtie

gândurile, cu scrisul său mare și citeț, președintele a scris: „COMERȚUL ESTE RĂU”.⁵

TRADE IS BAD

Deși nu o rostise niciodată într-un discurs, el găsisese, în sfârșit, sintagma care rezuma cea mai autentică expresie a protecționismului, a izolaționismului și a ferventului său naționalism american.

Aproape opt luni mai târziu, pe 23 februarie 2018, Turnbull a sosit la Casa Albă pentru a discuta cu președintele SUA.

În ședința pregătitoare a convorbirilor oficiale, desfășurată în Biroul Oval, Cohn i-a reamintit lui Trump de promisiunea sa.

– Domnule președinte, a spus Cohn, primul subiect pe care oaspetele nostru îl va pune în discuție va fi reprezentat de tarifele vamale pe oțel. Și vă va reaminti că i-ați promis scutirea de aceste tarife.

– Nu-mi amintesc, a ridicat din umeri Trump, așezat la masa prezidențială.

– Ei bine, domnule, a spus Cohn, ați avut o discuție cu el...

– O să neg asta, i-a replicat Trump. N-am avut nici o discuție cu el.

– Bun, domnule președinte, am înțeles. Voiam doar să vă reamintesc că el va aduce subiectul ăsta în discuție.

Cohn era martor de mai bine de un an la negările și respingerile președintelui – atitudini manifestate ori de câte ori lui Trump i se părea util, necesar sau mai convenabil. „E un mincinos profesionist”, i s-a confesat Cohn unui asociat.

La dineul oficial, Turnbull a abordat cu precauție întâlnirea de la Summitul G20, din vara precedentă.

– Vă amintiți că am fost la Hamburg?

– Da, sigur, a spus Trump.

– Și că mi-ați permis să vă însoțesc în dispozitivul dumneavoastră de securitate?

– A, da, îmi amintesc asta, a replicat președintele. Tipii din serviciile secrete au rămas înlemniți. Nu le venea să creadă că am făcut asta.

– Și mai știți că am avut o discuție.

Trump a înclinat din cap.

– Am vorbit despre oțelurile speciale pe care Australia le produce, a continuat premierul, iar Trump a băiguit un fel de răspuns afirmativ.

– Știți că avem un excedent comercial de 40 de miliarde de dolari?

– Da, asta știu, a răspuns Trump, sigur pe el.

– Și ați fost de acord să nu ne impuneți vreun tarif comercial pe oțel.

– O, da, cred că îmi amintesc asta, a spus Trump.

Cohn a râs.

Oțelul australian avea să fie, mai târziu, exceptat de la plata tarifelor, ca și oțelul importat din alte țări. În iunie 2018, această măsură era încă în vigoare, în ceea ce privește Australia.

CAPITOLUL 26

Pe 15 iulie, McMaster i-a invitat la un pahar pe Porter și pe Dina Powell, o consilieră de rang înalt din stafful lui.

– Echipa celor doi, a spus McMaster, referindu-se la Tillerson și Mattis – îmi periclitează tot mai mult poziția.

McMaster a spus că el credea că Mattis și Tillerson ajunseseră la concluzia că președintele și cei de la Casa Albă o luaseră razna. Prin urmare, ei căutau să implementeze și chiar să formuleze o politică proprie, fără amestecul sau implicarea lui McMaster, cu atât mai puțin a președintelui.

Chiar în săptămâna precedentă, a spus McMaster, Tillerson fusese în Qatar, pentru a semna alături de ministrul de Externe al acestei țări un important memorandum de bună colaborare în domeniul contraterorismului și al destrucurării rețelelor care finanțau terorismul.¹

McMaster s-a plâns că nu fusese informat absolut deloc în această privință. Secretarul de stat nu îl consultase și nu îi spusese nimic anterior, astfel încât aflase despre vizită din rapoartele presei! Într-o conferință de presă desfășurată în Qatar, Tillerson a spus că acordul „reprezintă rodul multor săptămâni de discuții intense” între cele două guverne, deci negocierile se purtau de ceva vreme.² Porter a spus că Tillerson nu adusese problema în discuție în cursul procesului politic de la Casa Albă și nici nu-l implicase pe președinte. În mod clar, el acționase de unul singur.

– Ești mai loial președintelui dacă încerci să-l convingi decât dacă-l ocolești, a spus McMaster. El a mărturisit că ducea la îndeplinire ordinele directe, când președintele se exprima clar

și se simțea obligat să facă asta, ca ofițer de armată. Însă Tillerson prefera să nu acționeze la fel.

– E un netrebnic, a izbucnit McMaster. Crede că e mai deștept ca oricine. Crede că poate face totul de capul lui.

În tentativele lui neobosite de a face ordine în haos, Priebus a dispus ca fiecare membru al guvernului să prezinte rapoarte cu regularitate. Tillerson a venit în biroul lui marți după-amiază, pe 18 iulie, la ora 5:15.³

McMaster nu fusese invitat, dar s-a alăturat discuției. A luat loc la masa de ședințe. Prezența tăcută a consilierului pentru securitate națională era electrizantă și rău prevestitoare.

– Spune-mi, te rog, cum merg lucrurile, l-a invitat Priebus pe Tillerson. Ești pe cale să-ți îndeplinești obiectivele primare? Cum merge relația dintre Departamentul de Stat și Casa Albă? Dar relația dintre tine și președinte?

– Voi, cei de la Casa Albă, nu acționați împreună, le-a reproșat Tillerson, moment în care zăgazurile s-au deschis. Președintele nu poate lua o decizie. El nu știe cum să ia o decizie. El nu va putea lua o decizie fermă. Ia o decizie și apoi se răzgândește în privința acesteia, după câteva zile.

McMaster și-a întrerupt tăcerea și a răbufnit, indignat de atitudinea secretarului de stat:

– Tu nu colaborezi cu Casa Albă. Nu te consulți niciodată, nici cu mine, nici cu alte persoane din NSC. Ne sfidezi în mod constant.

Și a citat exemple de cazuri când încercase să discute sau să se întâlnească, la micul dejun, cu Tillerson.

– Nu faci lucrurile decât așa cum îți dorești și comunică doar cu președintele, cu Mattis, Priebus și Porter, dar niciodată cu Consiliul de Securitate Națională. Și noi cu asta ne ocupăm, a spus el, pentru a lansa, la final, cea mai gravă acuzație: Cauți în mod constant să subminezi procesul de securitate națională.

– Nu e adevărat, s-a apărat Tillerson. Sunt oricând disponibil. Vorbesc cu voi tot timpul. Tocmai am avut o videoconferință ieri. Și vorbim de trei ori pe săptămână, dimineața. Despre ce vorbești, H.R.? Am colaborat cu tine. Și voi colabora cu oricine. Dar trebuie să fiu și secretar de stat. Uneori, călătoresc. Uneori sunt pe un alt fus orar. Nu pot să îți răspund întotdeauna când mă suni.

McMaster a spus că s-ar fi consultat cu asistenții relevanți ai secretarului de stat, dacă pozițiile ar fi fost ocupate.

– Nu am asistenți fiindcă nu i-am ales, a replicat Tillerson pe un ton glacial. Iar în cei pe care îi am nu am încredere, nu îi plac și nu colaborez cu ei. Așa că poți să te consulți cu cine vrei. Asta nu mă privește pe mine.

Restul Departamentului de Stat nu conta; dacă problemele nu erau analizate de el și documentele nu treceau pe la el, nu contau.

După întâlnire, Tillerson, încă furios, a coborât în biroul lui Porter.

– Este un dezastru la Casa Albă, s-a plâns el. În birourile de sus sunt o groază de tipi care habar nu au ce se petrece.

Tillerson a spus că Johnny DeStefano, directorul de personal, în vârstă de 39 de ani, nu era în stare să aleagă pe cineva pentru un post-cheie din Departamentul de Stat. DeStefano lucrase în Congres, tot la personal, dar nu știa nimic despre politica externă.

– N-o să-ți vină să crezi! Tipul ăsta mi-a cerut să se prezinte chiar el la un interviu, pentru un post de asistent de secretar de stat. Mi s-a părut o glumă proastă. Nu știu în ce univers paralel ar putea crede cineva că un asemenea individ ar putea fi calificat pentru această funcție.

Priebus îi va spune mai târziu lui Porter:

– Au început să iasă scânteii! Se pare că acum Rex e supărat de-a binelea în multe privințe. Și-a pierdut de tot cumpătul.

Porter credea că McMaster are dreptate, deși ședințele și apelurile sale telefonice puteau fi deranjante și nu întotdeauna necesare. Dar ruptura produsă între Tillerson și McMaster dovedea disfuncționalitatea generală a administrației.

Miercuri, 19 iulie 2017, Trump a acordat, în mod neașteptat, un interviu cotidianului *The New York Times* și a lansat un atac devastator la adresa lui Jeff Sessions.⁴

El a declarat că nu l-ar fi numit niciodată pe Sessions în funcție, dacă ar fi știut că acesta se va recuza, refuzând să supervizeze investigația referitoare la potențialele legături ale echipei lui Trump cu Rusia.

– Sessions nu ar fi trebuit să se recuze și, dacă ar fi avut totuși intenția să o facă, ar fi trebuit să îmi spună înainte să-și asume funcția, iar atunci aș fi nominalizat pe altcineva. Cum să preiei o funcție și apoi să te recuzi? Dacă s-ar fi recuzat înainte să accepte funcția, i-aș fi zis: „Îți mulțumesc, Jeff, dar nu te voi alege pe tine”. Gestul lui este extrem de incorect – și acesta e un cuvânt blând – față de președinte.

Trump l-a criticat pe Sessions și trei zile mai târziu, în dimineața zilei de sâmbătă, 22 iulie, când a urcat la bordul Marine One îndreptându-se spre Norfolk, Virginia. El urma să țină un discurs cu prilejul lansării USS *Gerald R. Ford* (CVN 78), un portavion care costase 13 miliarde de dolari.

Trump și Priebus au stat de vorbă. Trump i-a spus că îl admirase întotdeauna pe procurorul general al lui Obama, Eric Holder. Deși nu era de acord, desigur, cu politica președintelui, Holder se situase de partea acestuia indiferent de ce controverse apăruseră în mandatul de opt ani al lui Obama. Nu se recuzase și nici nu se eschivase de la duelul politic. Holder preferase chiar să încaseze loviturile în locul președintelui său.

– Jeff nu e tipul ăsta de om, gata să mă sprijine la bine și la rău, s-a confesat Trump.

Sessions, credea el, ar fi putut să refuze autorecuzarea în cazul investigației privind legăturile cu Rusia, susținând că nu

avusese nimic de a face cu operațiunile cotidiene ale campaniei lui Trump. El fusese în avionul de campanie și la mitinguri, dar nu se ocupase de strategie, de planurile din teren, de scrisorile electorale sau de operațiunile digitale.

Președintele era, totodată, nemulțumit de mărturiile depuse de Sessions înaintea diferitelor comisii senatoriale, cu privire la întâlnirile sau discuțiile cu rușii.

– Vreau să-i obții demisia, i-a ordonat Trump lui Priebus.

Stephen Miller, care fusese subalternul lui Sessions și un mare susținător al acestuia, îi va mărturisi ulterior lui Priebus:

– Avem probleme mari. Dacă nu reușești să obții demisia lui Sessions, președintele va crede că ești slab. Dacă vei reuși, vei fi parte a dezastrului care se va declanșa.

Priebus a discutat cu Sessions în mai multe rânduri. Procurorul general nu voia să demisioneze.

– Dacă președintele nu vrea ca tu să ocupi această funcție, atunci nu trebuie s-o ocupi, l-a avertizat Priebus.

– Nu, nu voi pleca, a răspuns Sessions.

În cele din urmă, Trump s-a răzgândit. Nu mai voia demisia imediată a lui Sessions, fiindcă se temea de reacțiile presei – a doua zi era duminică și urmau numeroase emisiuni de știri la televiziune. Însă, două zile mai târziu, Trump a reluat atacurile la adresa lui Sessions, numindu-l, într-un mesaj pe Twitter, „un procuror general strâns cu ușa”.⁵

Într-un interviu acordat publicației *The Wall Street Journal*, Trump a minimalizat sprijinul acordat de Sessions în cursul campaniei prezidențiale.⁶

– Când mi s-a spus că el mă sprijină, am mers în Alabama. Am avut 40 000 de oameni la un miting. El era senator de Alabama. Am câștigat acest stat la o diferență uriașă. Și o mulțime de alte state le-am câștigat la diferențe uriașe. Însă el era senator, probabil s-a uitat la cei 40 000 de oameni și și-a zis: „Ce am de pierdut dacă-l sprijin?” Așa că m-a sprijinit. Dar chestia asta nu înseamnă mare lucru, nu e cine știe ce dovadă de loialitate.

Bannon i-a cerut lui Sessions să vină la Casa Albă. Sessions a luat loc pe un scaun, în ceea ce Bannon numea „sala lui de război“, cu pereții acoperiți cu afișe enumerând promisiunile făcute de Trump în campanie. Procurorul general, mic de statură, era nervos, dar avea o prezență plăcută.

– Uite care-i treaba, i-a spus Bannon, ai fost cu noi pe tot parcursul campaniei. Știi că a fost un spectacol jenant, o dezorganizare totală.

Sessions nu putea nega acest lucru. Bannon a făcut apoi trimiteri la ceea ce era probabil cel mai drag moment al vieții lor politice – clipa când Trump cucerise funcția supremă în stat, pe 9 noiembrie. Victoria fusese mai dulce decât orice altceva.

– Există vreo îndoială în mintea ta că, pe 9 noiembrie, când el a fost ales președinte, a fost mâna destinului la mijloc? l-a întrebat Bannon, apelând la credința profundă a amândurora. Ai vreo îndoială că pronia cerească a lucrat în așa fel încât Trump să iasă triumfător?

– Nu, a spus Sessions.

– Chiar crezi asta?

– Da, chiar cred.

– Crezi că a fost mâna lui Dumnezeu, nu? Tu și cu mine am fost acolo. Știm că lucrul ăsta nu s-ar fi putut întâmpla decât printr-un miracol divin, nu?

– Da.

– Perfect, a spus Bannon. Nu ai de gând să demisionezi, nu-i așa?

– Nu voi demisiona niciodată, a stăruit Sessions, sugerând că doar Trump l-ar fi putut demite.

– Îmi promiți să nu demisionezi niciodată?

– Da.

– Fiindcă lucrurile se agravează.

– Ce vrei să spui? a întrebat Sessions.

– Totul este o diversiune.

– Cum?

– Jared a depus mărturie.

Ginerele lui Trump apăruse luni înaintea Comitetului de siguranță al Senatului american și marți înaintea Comitetului de siguranță al Camerei Reprezentanților.

– După declarațiile lui Jared, kongresmenii nu cred că există o acoperire suficientă.

– Ce? Jared nu mi-ar face una ca asta, a spus Sessions.

– Ba ți-ar face-o cât ai bate din palme! Și chiar ți-o face! Cască ochii! Când Jared va termina de depus mărturie, dacă kongresmenii consideră că e o mărturie utilă, s-a zis cu mesaje pe Twitter.

Pe 24 iulie, Kushner a dat publicității o declarație lungă și atent verificată de avocați, înainte să apară în fața Comisiilor: „Nu am avut de-a face și nu cunosc pe nimeni să fi avut de-a face în timpul campaniei prezidențiale cu vreun guvern străin. Nu am avut contacte nepotrivite. Nu m-am bazat pe fonduri rusești pentru a-mi finanța activitățile de afaceri în sectorul privat.”⁷

Atacurile lui Trump la adresa lui Sessions au încetat pentru o vreme. Era un spectacol, o diversiune. Președintele credea însă că Sessions îl trădase, așadar, era o diversiune făcută cu convingere.

Atacurile lui Trump la adresa lui Sessions au stârnit reacțiile republicanilor din Congres. Graham a spus că Sessions „crede în domnia legii”.⁸ Și alți republicani l-au apărat pe fostul lor coleg, susținând că nu va fi ușor să-i găsească un înlocuitor confirmat de Senat. Adjunctul lui Sessions, Rod Rosenstein, ar fi putut demisiona. Dar acest gest ar fi putut degenera într-o situație similară „masacrului de sâmbătă noaptea”, din scandalul Watergate, în 1973, când Nixon a demis procurorul special al comisiei de anchetă, iar procurorul general și adjunctul acestuia au demisionat. Priebus se temea că noua situație ar fi putut face ca problema cu Comey să pară o joacă de copii.

Trump l-a supus pe Sessions unui atac năucitor în Biroul Oval, numindu-l „idiot”. În ciuda promisiunii făcute lui Bannon, Sessions a trimis o scrisoare către Trump, anunțându-și demisia. Priebus a discutat cu președintele despre acceptarea ei.⁹

Faptul că se autorecuzase făcea din procurorul general „un trădător”, i-a spus Trump lui Porter. Președintele lua în râs accentul lui sudist:

– Tipul ăsta e retardat mintal. E un sudist imbecil.

Iar președintele chiar se prefăcea că vorbește cu accent sudist, imitând felul în care Sessions făcuse un talmeș-balmeș din toate în audierile privind confirmarea sa, negând că ar fi discutat cu ambasadorul Rusiei.

– Cum naiba de m-am lăsat convins să-l numesc tocmai pe el procuror general? l-a întrebat Trump pe Porter. Individul ăsta n-ar putea fi nici măcar avocat din oficiu pentru un amărât din Alabama. Ce merite are, ca să fie procuror general?

Trump ar fi vorbit întruna. I-a spus lui Porter:

– Dacă știa că are de gând să se recuze, de ce a mai permis să fie numit procuror general? Asta a fost trădarea supremă. Cum de a putut face una ca asta?

Porter avea un răspuns, pe care l-a prezentat președintelui cu toate delicatețea de care era în stare:

– Există reguli și reglementări bine stabilite pentru cazurile în care te recuzi, ca procuror. Și el a întrunit condițiile acelea. Nu a fost o decizie politică din partea lui, domnule președinte. Nu a fost un lucru pe care a vrut să-l facă. I-a consultat pe cei mai relevanți experți din cadrul Departamentului de Justiție și i s-a spus că îndeplinește criteriile, deci e obligat să se autorecuze.

– Atunci n-ar fi trebuit să accepte niciodată funcția, a tunat Trump furios. Sessions este procuror general. Poate lua singur asemenea decizii. Nu trebuie să-și asculte subordonații. Dacă ar fi fost un avocat deștept și ar fi știut că se va recuza, ar fi trebuit să-mi spună și nu l-aș fi numit procuror general. Dar e încet la minte. Probabil nici nu și-a dat seama.

CAPITOLUL 27

Pe 20 iulie, la ora opt dimineată, Priebus a participat la o ședință a consilierilor superiori pe tema imigrației.¹ Stephen Miller a făcut o prezentare a situației. Pentru unii, a fost ca un fel de listă de cumpărături – zidul de la granița cu Mexicul, întărirea pazei la graniță, prinderea și eliberarea imigranților ilegali, judecatori pentru imigrație, loteria vizelor, orașe-sanctuar, Legea Kate (care sporea pedepsele pentru imigranții ilegali, reveniți în SUA după ce fuseseră anterior deportați) și migrația în lanț.

– Trebuie să selectăm propunerile cu sorți de izbândă, a propus Miller, cele care nu pot fi contracarate de democrați. Apoi, trebuie să convingem Senatul să se exprime prin vot asupra chestiunilor delicate, cum ar fi orașele-sanctuar.

Kushner nu era deloc de acord cu strategia lui Miller.

– Trebuie să ne concentrăm pe lucruri constructive, acceptabile și pentru republicani, și pentru democrați și chiar să găsim unele concesii pe care am putea să le facem democraților, acceptând unele priorități ale lor, la contrapartidă cu unele priorități ale noastre.

El dorea „să mergem pe o cale dreaptă, astfel încât să putem realiza ceva concret.”

Priebus s-a opus:

– Eu știu cum gândesc congresmenii, știu ce este bun în privința voturilor care vor să transmită un anumit mesaj.

După părerea lui, un dezvoltator imobiliar din New York, ca Jared, nu știa prea multe despre politică.

Jared a protestat.

– Știu cum merg lucrurile și știu cum să am o atitudine constructivă, în așa fel încât să-i pot uni pe oamenii între care există dezacorduri.

Kushner a spus că majoritatea dezbaterilor legislative din Casa Albă îi implicau pe colegii lui Priebus din agresivul Comitet Național Republican, din biroul fostului senator Sessions sau din grupul de conservatori al lui Pence. Nici unul dintre acești congresmeni nu avea însă experiență în negocierea acordurilor bipartizante sau în încheierea de acorduri. Agenda legislativă era impusă de extremiști și de politicieni care încercau să acumuleze capital electoral.

Mattis și Gary Cohn au avut câteva conversații discrete despre Marea Problemă: președintele nu înțelegea importanța aliaților de peste mări, valoarea diplomației sau relația dintre parteneriatele militare, economice și de informații încheiate cu guvernele străine.

Ei s-au întâlnit la un dejun de lucru, în clădirea Pentagonului, pentru a stabili un plan de acțiune.

Una dintre cauzele problemei era convingerea ferventă a președintelui că deficitele comerciale anuale, de circa 500 miliarde de dolari, afectau economia americană. El declanșase o cruciadă pentru impunerea de tarife și de cote, în ciuda eforturilor lui Cohn de a-l face să conștientizeze beneficiile liberului schimb.

Dar cum îl puteau convinge și educa – așa cum considerau ei – pe președinte? Cohn și Mattis și-au dat seama că nu aveau nici un fel de capacitate de persuasiune și de influență asupra lui Trump. Întâlnirile privind comerțul, desprinse parcă din filmul „Ziua Cârțiței”, au continuat, iar vehemența celor doi s-a intensificat.

– Să-l aducem aici, în Tanc, a propus Mattis. Tancul era sala de întruniri securizată, din clădirea Pentagonului, unde se desfășurau ședințele Statului Major Interarme. Acest lucru l-ar fi putut ajuta pe președinte să se concentreze mai bine.

– Grozavă idee! a exclamat Cohn. Să-l scoatem din Casa Albă.

Fără presă, fără televizor, fără Madeleine Westerhout, secretara personală a lui Trump, care lucra la foarte mică distanță de Biroul Oval. Președintele nu s-ar fi putut uita nici măcar pe fereastră, fiindcă în Tanc nu erau ferestre.

Scoaterea lui Trump din mediul lui natural ar fi fost un truc eficient. Ideea era extrasă din manualul corporatist – alegerea unui loc de refugiu sau a unui loc de întrunire diferit de cel obișnuit. Ei aveau să-l invite pe Trump în Tanc, alături de consilierii săi speciali din domeniul economiei și al securității naționale, pentru a discuta despre relațiile strategice internaționale.

Mattis și Cohn au fost de acord. Împreună, urmau să-l convingă pe Trump să accepte această soluție. Războaiele comerciale sau tulburările de pe piețele globale puteau răvăși și submina stabilitatea precară a lumii. Amenințarea putea să se reverse și asupra comunităților militare și de informații.

Mattis nu putea înțelege de ce SUA ar fi vrut să intre într-o dispută cu aliații lor, indiferent că era vorba de statele din NATO, de țările prietene din Orientul Mijlociu sau de Japonia – și, în special, de Coreea de Sud.

Joi, 20 iulie, într-o superbă dimineață de vară, fără nici un nor pe cer, cu puțin înainte de ora 10:00, la șase luni de mandat, Donald Trump a traversat Potomacul, îndreptându-se spre Pentagon.

Tancul avea farmecul său. Trump iubea acea încăpere. Uneori numită Camera de Aur, din pricina covoarelor și a draperiilor aurii, ea este decorată și maiestuoasă, un loc de retragere intim, de înaltă securitate, reflectând decenii de istorie.

Mattis și Cohn au organizat prezentările parțial ca lecții de istorie, parțial ca expozeu geostrategic. De asemenea, a fost un efort întârziat de a aborda chestiunea care plana amenințător asupra tuturor: cum își stabilește administrația Trump prioritățile politice și cum urmărește transpunerea lor în practică?

McMaster nu a asistat la discuții, din cauza unor probleme familiale.

Hărți reprezentând implicarea Americii în întreaga lume – desfășurări de trupe, arme nucleare, posturi diplomatice, porturi, dispozitive de informații, tratate și chiar acorduri comerciale – umpleau două panouri uriașe, spunând povestea Statelor Unite în lume. Chiar și țările unde Statele Unite dispuneau de porturi și de drept de survol erau prezentate, ca și radarele și alte instalații de supraveghere importante.

– Marele dar pe care cea mai măreață generație ni l-a făcut, a început Mattis, a fost ordinea democratică internațională, bazată pe reguli. Această arhitectură a adus securitate, stabilitate și prosperitate.

Bannon stătea deoparte, cu privirile ațintite doar asupra președintelui. El cunoștea prea bine această viziune globalistă asupra lumii. O considera un fel de fetiș. Propria obsesie rămănea însă „America First”.

„O să fie distractiv”, s-a gândit Bannon, în timp ce Mattis încerca să convingă că principiile organizatoare ale trecutului erau încă funcționale și necesare. Și aici era miezul fierbinte al problemei – își spunea Bannon.

A urmat la cuvânt secretarul de stat, Rex Tillerson.

– Această viziune menține, de 70 de ani, pacea în lume, a declarat fostul petrolist din Texas.

Pentru Bannon, ordinea lumii vechi însemna însă și altceva: cheltuieli exagerate, angajamente nelimitate, promisiuni făcute și respectate.

Cât timp Mattis și Tillerson au vorbit, Trump a dat adesea din cap, exprimându-și dezacordul, dar n-a spus nimic.

Apoi a vorbit Cohn. El a pledat pentru liberul schimb cu Mexic, Canada, Japonia, Europa, Coreea de Sud. A prezentat date privind importurile și exporturile.

– Suntem un mare exportator de produse agricole – valoarea lor este de circa 130 de miliarde de dolari pe an, a remarcat

Cohn. Avem nevoie ca aceste țări să ne cumpere produsele agricole. Practic, întreaga zonă centrală a Statelor Unite e locuită de fermieri, a spus el.

Și majoritatea acestor fermieri erau votanți ai lui Trump.

Vânzările de arme americane atinseseră, în anul fiscal 2017, cifra de 75,9 miliarde de dolari.

– Nu întâmplător avem o mulțime de avioane militare pe același aeroport din Singapore care a cumpărat o mulțime de aparate comerciale Boeing, a precizat Cohn. Nu întâmplător, flota noastră intră și iese în aceleași porturi pentru a se realimenta cu combustibil și a se reaproviziona.

Deficitele comerciale dezvoltau economia SUA, a insistat Cohn, dar Trump l-a oprit:

– Nu, nu vreau să aud asta. Totul e o porcărie.

Secretarul Trezoriei, Mnuchin, un alt veteran de la Goldman Sachs, a vorbit despre importanța aliaților de securitate și a partenerilor comerciali. Trump s-a întors către Bannon. Apoi l-a privit iar pe Mnuchin. Bannon a luat gestul președintelui drept un semnal.

– Stați o clipă, le-a spus tuturor Bannon, ridicându-se. Hai să ne întoarcem în lumea reală.

El a pus în discuție unul dintre cele mai controversate acorduri internaționale care țineau Statele Unite legate de această ordine globală.

– Președintele vrea să denunțe acordul cu Iranul și voi îi puneți piedici. E un acord îngrozitor. Președintele vrea să-l denunțe pentru a-l putea apoi renegocia.

Cu alte cuvinte, Trump nu avea de gând să rupă definitiv tratatul, așa cum promisese în campanie.

– Una dintre măsurile pe care președintele vrea să le ia este să impună sancțiuni Iranului, a afirmat strategul-șef al lui Trump. Oare vreun mareț aliat din nenorocita de Uniune Europeană va sprijini această dorință? Mai scutiți-mă cu vorbăria despre cât de grozavi sunt partenerii noștri strategici.

Arătați-mi un singur stat care vrea să-l sprijine pe președintele nostru în impunerea de sancțiuni!

Mnunchin a încercat să răspundă, vorbind despre importanța aliaților.

– Nu, nu, dă-mi un singur tip care-l sprijină. O țară. O companie. Deci? Cine va sprijini sancțiunile?

Nu i-a răspuns nimeni.

– Vedeți? Despre asta vorbesc, a preluat Trump ideea. Steve tocmai mi-a expus punctul de vedere. Voi vă referiți la toți acești tipi ca la aliații noștri. Dar nu avem nici un aliat. Răspundeți la întrebarea lui Steve: cine ne va sprijini?

– Dar tot ce putem spune este că iranienii nu au încălcat nicidecum tratatul, a spus Tillerson.

Toate agențiile de informații erau de acord în această privință. Era un punct esențial. Cum ar fi putut impune SUA noi sancțiuni, dacă nu exista nici o încălcare a acordului?

– Europeanii fac bani din asta, a intervenit Trump, remarcând că statele Uniunii Europene aveau contracte comerciale de miliarde cu Iranul.² De aceea nici unul nu va dori să ne sprijine.

Trump a trecut apoi la Afghanistan, temă pe care avuse-se deja câteva ședințe cu NSC și alte consfătuiri de mai mică importanță.

– Când o să începem să mai și câștigăm războaie? Avem hărțile astea. Când vom câștiga niște războaie? De ce-mi tot vârați asta pe gât?

Apoi, referindu-se la comandantul american din Afghanistan, generalul John Nicholson, care nu era prezent, președintele a izbucnit:

– Nu cred că el știe cum se obține o victorie. Nu știu dacă el este un învingător. Nu există nici o victorie cu care să se poată lăuda.

Trump nu se axase încă pe o strategie în Afghanistan, aceasta fiind încă în dezbateri.

– Ar trebui să ucideți oameni. Nu aveți nevoie de o strategie pentru a ucide oameni.

Generalul Dunform, șeful Statului Major Interarme, a sărit în apărarea lui Nicholson.

– Domnule președinte, a început el, pe un ton foarte blând și politicos, lui Nicholson nu i s-a încredințat un mandat ca să câștige în Afghanistan. Nu acestea au fost ordinele primite de el.

Sub Obama, care retrăsese o mare parte a militarilor americani din Afghanistan – din 100 000 mai rămăseseră acolo doar 8 400 –, strategia fusese, efectiv, menținerea unui statu-quo.

Mattis și Dunford au propus noi reguli de angajament pentru trupele americane din Afghanistan, dându-le permisiunea să fie mai agresive și mai letale, prin ridicarea restricțiilor impuse comandanților din teren de către administrația Obama. Tacticile nu aveau să mai fie anunțate inamicului. Recentele succese în lupta împotriva ISIS demonstraseră importanța acestor schimbări.

Trump și-a amintit că generalul Nicholson autorizase folosirea bombei de 10 tone, GBU-43/B, supranumită și „Mama tuturor bombelor”³:

– El a lansat bomba asta uriașă asupra talibanilor.

– Da, a recunoscut Dunford, dar a fost o decizie luată de comandantul din teren, nu de la Washington.

Mattis a încercat să intervină, tot pe un ton politicos:

– Domnule președinte, domnule președinte...

– Câine turbat, Câine turbat, a replicat Trump, folosind po-recla dată generalului când activa în cadrul trupelor de Pușcași Marini. Talibanii își bat joc de noi. Și noi ce facem? i-a întrebat Trump pe generalii săi, pe un ton cât se poate de răspicat, dar fără a țipa la ei. Ce ați spune dacă am mai și câștiga? Motivul pentru care ne aflăm în Afghanistan este că voi ați recomandat să ne aflăm acolo.

Tensiunea era în creștere și, curând, discuția s-a întors la Iran.

– Iranienii se supun acordului, a spus Tillerson. Asta este înțelegerea. Respectă termenii. Poate nu vă place, dar așa este.

Secretarul de stat avea o modalitate logică de a parcurge detaliile respectării tehnice a acordului.

– Abordarea asta e a sistemului, de care sunt sătul, i-a spus Trump. Generalii au încercat să-i demonstreze că toate aceste elemente – acordurile comerciale cu China, cu Mexic, tratatul atomic cu Iranul, desfășurarea de militari americani, ajutoarele externe – aveau legătură între ele. Mesajul lui Trump era un „nu” categoric la tot ce i se prezenta.

– Nu putem face asta, spunea președintele. Tocmai o asemenea abordare ne-a adus în situația de față.

– Când președintele spune că vrea să impună sancțiuni, a spus Bannon, adresându-i-se lui Mnuchin, acești măreți parteneri ai noștri le vor susține?

Mnuchin părea să ezite să-i răspundă.

– Nu, te rog să-mi spui, l-a presat Bannon. Partenerii noștri le vor susține sau nu?

– Nu, nu le vor susține niciodată, a acceptat Mnuchin.

– Atât am avut de spus. Iată cine sunt aliații voștri, a încheiat Bannon.

– Companiile europene, a adăugat Trump, arătând cu degetul spre Mnuchin, sunt, pur și simplu, neputincioase.

Siemens, Peugeot, Volkswagen și alte mărci europene de renume investeau în mod activ în Iran.

– Rex, ești slab. Vreau să renegociez tratatul, a spus președintele, apoi și-a îndreptat atenția către unul dintre subiectele sale favorite. El voia să impună tarife vamale pe automobilele, aluminiul și oțelul de import. Și s-a arătat mirat că Mnuchin încă nu declarase China „un manipulator de monedă”, așa cum dorea președintele.

Mnuchin a explicat că, într-adevăr, China fusese cu ani în urmă un manipulator de monedă, dar nu mai era acum.

– Ce vrei să spui? Expune lucrurile. Fă-o! Declară!

Mnuchin i-a explicat că legile SUA specificau clar ce anume era necesar pentru a dovedi manipularea monedei și că nu existau evidențe în acest sens, în cazul Chinei, deci nu avea ce caz să expună.

– În privința tratatelor comerciale, suntem întorși cu susul în jos, a spus Trump. Ne aflăm pe o poziție inferioară tuturor. Celelalte țări fac bani. Uitați-vă numai la toate chestiile astea. Noi plătim pentru toți. Aceste țări sunt protectorate, a declarat el.

– De fapt, ăsta e un lucru bun pentru economia americană, a insistat Cohn.

– Nu mai vreau să aud așa ceva. E o porcărie, a replicat Trump.

Cum întâlnirea se apropia de sfârșit. Tillerson s-a relaxat, lăsându-se pe spătarul scaunului. El părea să discute cu președintele, dar se ferea să aibă contact vizual cu acesta. În schimb, îl privea pe Mattis.

– Acordul dumneavoastră, domnule președinte, a spus el. Este acordul dumneavoastră.

Era un fel de stratagemă tipică pentru un texan – un fel de a spune: „Mă supun și voi îndeplini ordinul, dar nu este planul meu, ci planul președintelui”

– Am cheltuit 3,5 miliarde de dolari să avem militari americani în Coreea de Sud, a izbucnit, furios, Trump. Iar coreenii nu s-au putut decide dacă vor sau nu sistemul antibalistic THAAD! Și nu s-au decis dacă vor plăti sau nu pentru el!

Unii sud-coreeni considerau că sistemul ar fi putut provoca un război cu Coreea de Nord și protestaseră față de instalarea lui, susținând că aceasta era doar în beneficiul SUA și al Japoniei.

– Scoateți sistemul din Coreea de Sud. Nu dau doi bani pe sud-coreeni! s-a enervat Trump.

– Dar sud-coreenii ne oferă o mulțime de subvenții, a spus Cohn, înfruntându-l direct pe președinte. Acordul comercial

cu ei este benefic pentru economia americană. Cumpărăm cele mai uimitoare televizoare din lume cu doar 245 de dolari. Asta înseamnă că oamenii plătesc mai puțini bani pe televizoare și mai mulți pe alte produse fabricate în Statele Unite.

În plus, dacă militarii SUA ar fi fost retrași din Coreea de Sud, ar fi fost nevoie de mai multe portavioane în regiune, pentru ca situația să fie ținută sub control. Iar o asemenea măsură ar fi putut costa de zece ori mai mult bugetul SUA, a avertizat Cohn.

În altă ordine de idei, mai era vorba și de informațiile secrete ultrasensibile culese prin Programul de Acces Special pe care americanii îl puteau derula în Coreea de Sud, cu acordul gazdelor. Trump părea să nu poată înțelege valoarea și necesitatea acestei colaborări.

– Cheltuim 3,5 miliarde de dolari și avem în teren 28 000 de militari, a spus el, infuriat de-a binelea. Nu știu ce caută acolo acești militari. Să-i aducem pe toți acasă!

– Domnule președinte, ce ați vrea să avem în regiune, ca să puteți dormi liniștit la noapte? l-a întrebat Cohn.

– N-aș avea nevoie de nimic în regiune. Și aș dormi ca un prunc, a spus președintele.

Priebus a solicitat încheierea ședinței. Mattis părea complet dezumflat. Trump s-a ridicat și a plecat, fără să mai spună o vorbă.

Tillerson părea și el descumpănit. Nu putea suporta atacul lansat de Trump la adresa generalilor. Președintele vorbea ca și cum armata americană ar fi fost o bandă de mercenari, care putea fi angajată sau nu. Și, dacă o țară nu o plătea ca să se afle pe teritoriul său, atunci președintele nu dorea ca armata SUA să meargă acolo. De parcă nu ar fi fost în interesul Americii să făurească și să păstreze o ordine mondială pașnică. De parcă singurul principiu călăuzitor după care America se organiza ar fi fost banii.

– Ești bine? l-a întrebat Cohn pe secretarul de stat.

– E un imbecil nenorocit, a răspuns Tillerson, suficient de tare încât toți cei prezenți să-l audă.

Trump a părăsit întâlnirea cu Priebus, Bannon și Kushner puțin înainte de 12:45.⁴ Și-a acordat câteva secunde să-i salute pe membrii personalului, aliniați pe coridor.

– Întâlnirea a fost excelentă, le-a spus Trump reporterilor. O întâlnire foarte bună.

Apoi s-a îndreptat spre limuzina prezidențială.

– Sunt bucuros că, în sfârșit, te-ai hotărât să spui naibii ceva, i-a spus Trump lui Bannon. Aveam nevoie de sprijin.

– V-ați descurcat excelent, domnule președinte, l-a lăudat Bannon.

Secretarul Trezoreriei, Mnuchin, a ieșit repede după ei. Voia să se asigure că președintele înțelesese că se află de aceeași parte a baricadei în privința aliaților europeni.

– Nu știu dacă sunt aliați sau nu, domnule președinte, dar eu vă susțin pe deplin poziția, a spus el.

În mașină, Trump i-a descris pe consilierii lui:

– Habar nu au despre afaceri. Tot ce vor să facă este ca America să protejeze pe toată lumea – și tot noi să plătim pentru asta.

A spus că sud-coreenii, aliații SUA, nu vor încheia un alt tratat comercial cu SUA.

– Și mai vor să-i protejăm de tipul cel nebun din Nord!

Cohn a ajuns la concluzia că, de fapt, Trump regresa. El fusese mult mai maleabil în primele luni de mandat, ca un novice.

Pentru Priebus, aceasta a fost cea mai îngrozitoare întâlnire, între multe alte întâlniri îngrozitoare. După șase luni petrecute în administrație, putea vedea clar că aveau o problemă fundamentală în ceea ce privește stabilirea obiectivelor. Încotro se îndreptau?

Neîncrederea din sala de ședințe fusese densă, corozivă. Atmosfera era primitivă; se aflau cu toții aparent de aceeași parte a baricadei, dar păreau îmbrăcați în armuri de luptă, în special președintele.

Cam așa arăta nebunia, a concluzionat Priebus.

Un demnitar de rang înalt de la Casa Albă, care a discutat la acea vreme cu participanții la ședință, a consemnat următoarea situație: „Președintele a început să țină predici și să-i insulte pe toți cei prezenți, acuzându-i că nu știu nimic în privința apărării sau a securității naționale. A părut evident că mulți consilieri superiori ai președintelui, în special cei din sfera securității naționale, sunt extrem de îngrijorați din cauza naturii sale extravagante, a relativei sale ignoranțe, a incapacității de a învăța, dar și din cauza a ceea ce ei consideră a fi viziunile sale periculoase.”⁵

CAPITOLUL 28

După întâlnirea din Tanc, Tillerson, un membru al asociației de cercetași Eagle Scout, a plecat să asiste la reuniunea Boy Scout Jamboree, din Virginia de Vest, și să participe la nunta fiului său, în Texas. Se gândea serios să-și dea demisia.

– Ascultă, i-a spus Priebus mai târziu, într-o convorbire telefonică, nu poți să demisionezi chiar acum. Ar fi ridicol. Te rog să vii în biroul meu.

Tillerson s-a prezentat la birou.

– Pur și simplu, nu-mi place modul în care președintele li se adresează acestor generali. Ei nu merită un asemenea tratament. Nu pot să stau nepăsător și să ascult astfel de vorbe din partea președintelui. E un imbecil.

Priebus a fost surprins de această atitudine de ostilitate fățișă. Și-a dat seama că adevărata problemă a lui Tillerson era legată de felul în care președintele vorbea chiar cu el. În multe întruniri din sala de criză, Tillerson pufnea și mocnea, dând de înțeles că era mai mult decât furios și ascunzând cu greu apelativul „imbecil”

Priebus i-a sugerat lui Tillerson să coboare tonul.

– Nu poți fi atât de lipsit de respect. Nu poți să-i vorbești astfel președintelui. Trebuie să găsești o cale de comunicare, să spui aceleași lucruri, dar într-un mod în care ele să nu pară ofensive.

Priebus admira abordarea lui Mattis – acesta evita confruntarea, demonstra respect și stimă, derula cu inteligență afacerile de stat, călătorea și se ținea departe de capitală cât de mult putea.

Tillerson a revenit la generali:

– Nu pot să stau acolo ascultând nepăsător cum președintele îi umilește pe generali. Pur și simplu, nu pot suporta asta. Nu e corect.

Mai târziu, Priebus i-a spus lui Trump că vorbise cu Tillerson despre atitudinea nerespectuoasă a acestuia față de președinte. Însă el nu a menționat, evident, termenul „imbecil“.

Trump a ascultat în tăcere, ceea ce era neobișnuit, și nu a arătat că nu ar fi de acord cu ce se petrecea. Priebus credea că președintele nu voia să recunoască ostilitatea lui Tillerson din cauză că era plin de mândrie. Ca șef al executivului, el n-ar fi trebuit să permită insubordonarea clară a secretarului său de stat.

Uneori, procesul de coordonare din cadrul NSC funcționa. Un Comitet de coordonare a politicilor, aflat la un nivel inferior față de Comitetul adjuncților, dezbătea informațiile primite din partea Statului Major Interarme, a civililor din Departamentul Apărării, Departamentul de Stat, agențiile de informații, a Trezoriei și Biroului pentru Management și Buget. Astfel, putea fi redactat un document strategic de 30 de pagini, cu anexe. Dezacordurile urmau să fie eliminate și documentul trimis apoi Comitetului adjuncților, unde adjuncții responsabili de diferite documente puteau face modificări. Când toată lumea ar fi căzut de acord cu varianta finală și era aprobată o cale de parcurs, urma să fie convocat un Comitet al reprezentanților principali, condus de McMaster și format din secretarii cabinetului.

Tillerson era un demnitar de rang înalt, așa că lua primul cuvântul la reuniunile reprezentanților principali. El urma să se plângă că nu văzuse documentul strategic elaborat de NSC. Ar fi atras atenția că era vorba de o chestiune delicată și că lucrurile trebuiau privite în perspectivă, explicând viziunea lui.

Avea să distribuie pachete de informare, dar, în loc ca acestea să fie trimise înaintea ședințelor, Tillerson propunea dezbateră fiecărui proiect informal în timpul ședințelor – uneori

examinând un act și timp de cinci minute. Membrii NSC erau o audiență captivă. Adesea, ședințele reprezentanților principali erau programate să dureze o oră și un sfert, așa că, uneori, Tillerson era singurul care lua cuvântul – și cu siguranță era cel mai important vorbitor.

Tillerson voia ca toți ceilalți să fie de acord cu definiția dată de el problemelor și apoi să revină asupra strategiei, reformulând-o.

Aceste intervenții ale sale – dorința lui de a restarta întregul proces de lucru interagenții, pe baza estimărilor lui privind cursul politicii – au avut loc, într-o formă sau alta, la dezbaterea strategiilor privind Iranul, Irakul, gruparea Hezbollah, Siria, China, Coreea de Nord și înfrângerea ISIS.

Unii participanți la ședința reprezentanților principali, inclusiv cei aflați direct la masa de discuții, cât și restul celor prezenți, aflați în spatele lor, erau uneori impresionați de reformulările făcute. Alții găseau prezentările lui Tillerson prea convenționale. Tillerson pleda pentru o integrare economică sporită, pentru coordonarea ajutorului de dezvoltare, pentru necesitatea de a aborda factorii motivați ai violenței și pentru folosirea activă a diplomației.

Ceea ce adesea lipsea sau întârzia era un plan de execuție, cu responsabilități și răspunderi. Obiectivele finale erau vagi sau nedeclarate. Iar rezultatele erau, deseori, întârzieri de săptămâni sau de luni întregi.

Aproximativ în aceeași perioadă, în luna iulie, Trump se afla la bordul unui mic avion, numit tot Air Force One, întorcându-se de la Bedminster. El a intrat în micul spațiu destinat personalului, unde se aflau Ivanka, Jared, McMaster și Porter.

Irakul, Afghanistanul și Siria, principalele trei zone de război, erau niște fundături și se săturase să gestioneze această situație, le-a dezvăluit președintele, pe un ton profesoral.

– Continuăm să irosim resurse imense în aceste țări. Ar trebui, pur și simplu, să proclamăm victoria, să punem capăt războaielor și să ne aducem soldații acasă, a spus el.

McMaster părea complet deznădăjduit. La șase luni de când devenise comandant suprem al trupelor americane, Trump voia să șteargă cu buretele implicarea acestora și să le scoată din teatrele de operațiuni.

După ce președintele a ieșit, Jared și Ivanka au părut îngrijorați. I-au spus lui McMaster că vor să-l ajute.

– După ce ajungem la Washington, de ce nu schițezi, împreună cu Porter, o strategie, o cale de a retrage o parte din trupe, dar de a lăsa în teren restul militarilor? Ar fi bine să găsești o cale să discuți cu președintele, l-au sfătuit ei.

Pe 25 iulie, președintele a avut iar o ieșire furioasă la adresa lui McMaster. Trump i-a repetat că nu îl interesează aliații strategici, că nu mai vrea militari americani în Coreea de Sud – insistând pentru retragerea acestora chiar și după ce McMaster i-a reamintit diferența dintre cele șapte secunde, cât dura detectarea unei rachete balistice intercontinentale din Coreea, și cele 15 minute, cât dura detectarea din Alaska.

Lângă colonada din afara Biroului Oval, McMaster a discutat cu Cohn și Porter.

McMaster a spus că dimineață, la ora 6:03, Trump scrisese pe Twitter: „Eforturile ucrainene de a sabota campania lui Trump au contribuit la impulsivitatea lui Hillary Clinton. Și pe cine investighează acum procurorul general?”¹

Era clar un mesaj al propagandei rusești, considera McMaster. El și experții în informații ai NSC ajunseseră la această concluzie. Dar președintele preluase mesajul și îl amplificase în public.

McMaster le-a spus colegilor săi că nu știa sigur cât timp va mai putea rămâne în funcție.

Mai târziu, în aceeași zi, în Biroul Oval, McMaster i-a prezentat lui Trump un ordin sensibil, legat de Libia, pe care voia ca președintele să-l semneze.

– Nu voi semna așa ceva, a spus Trump. Statele Unite ar trebui să primească petrol. Generalii nu sunt suficient de concentrați să obțină bani. Ei nu înțeleg care ar trebui să fie obiectivele noastre și au angajat Statele Unite în moduri greșite.

La sfârșitul fiecărei zile, înainte ca președintele să meargă la reședința sa, Porter îi înmâna o broșură informativă, cu documente justificative, memorii politice și cu programul stabilit pentru a doua zi.

În dimineața următoare, președintele venea în Biroul Oval la 10:00 sau 11:00 AM ori chiar la 11:30 AM.

– Ce am azi în program? întreba el, după ce se uitase probabil în broșură – sau poate nu o făcuse deloc. El voia să transmită convingerea că forța sa principală consta în capacitatea de a improviza. Putea citi orice situație. Putea sesiza ocaziile pe care i le ofereau o anumită încăpere sau anumite momente, așa cum se întâmplase de multe ori în cursul campaniei electorale.

Lui Trump îi plăcea să rezolve lucrurile sub impulsul de moment, să se bazeze mai mult pe instinctele sale, după cum remarcase Porter. El acționa ca și cum o pregătire prea intensă și îndelungată i-ar fi diminuat abilitățile de improvizare. Nu voia să se lase deturnat de o gândire analitică. Era ca și cum conceperea unui plan i-ar fi răpit adevărata putere, al șaselea său simț.

Cel mai adesea, președintele aducea în discuție dimineața ceea ce văzuse la televizor, în special pe postul Fox News, ori ceea ce citise în ziare – cu mult mai multă atenție decât își închipuia, în general, publicul că ar fi putut-o face.

Pe parcursul zilei, Trump cerea opinii din partea oricui se nimerea să fie prin preajmă – de la oficiali ai cabinetului la agenți de securitate. Era forma lui de consultare populară.

Odată, l-a întrebat pe Johnny McEntee, bodyguardul său, în vârstă de 27 de ani, dacă ar trebui să mai trimită trupe în Afghanistan.

– După părerea mea, n-are nici un sens să mai trimiteți, a răspuns McEntee.

Când Trump le punea aceeași întrebare și altora, din Aripa de Vest, aceștia se eschivau adesea:

– Cred că ar trebui să discutați cu H.R. despre asta, fiindcă el este expertul.

– Nu, nu, nu, a replicat Trump, într-un rând. Vreau să știu ce crezi tu.

– Dar nu știu decât ce am citit prin ziare.

Scuza nu era suficientă pentru Trump:

– Nu, chiar vreau să știu ce crezi.

Toți președinții americani se ghidează după părerea audienței lor, dar pentru Trump, audiența sa era adesea el însuși. El își dădea permanent note și își făcea evaluări. Majoritatea erau pozitive. O mare parte a creierului lui Trump părea să se afle în tribuna presei.

Operațiunile din Biroul Oval și Casa Albă însemnau mai rar conceperea acțiunii și mai adesea descompunerea acțiunii. Aceasta se petrecea deseori înaintea celor prezenți, ca un miting al lui Trump, repetat la nesfârșit. Dacă erai de față, nu aveai cum să nu te uiți.

În domeniul afacerilor externe, totul se rezuma la relațiile personale, le explica Trump celor ce-și petreceau cel mai mult timp în Biroul Oval.

– Am relații chiar foarte bune cu Xi, spunea el despre președintele chinez. Între noi există o chimie excelentă. Lui Xi îi place de mine. Când am vizitat Beijingul, m-a așteptat pe covorul roșu.

În noiembrie 2017, Trump a declarat în public: „Îl consider pe președintele Xi un prieten. Iar el mă consideră prietenul său.”²

H.R. McMaster a încercat să-i explice că Xi nu îi este prieten, ci se folosește, de fapt, de el. China era un agresor economic, plănuiind să devină prima superputere mondială.

Trump a spus că înțelegea aceste lucruri, dar că toate aceste probleme erau depășite datorită relației sale personale cu Xi.

În ultimele patru luni ale anului 2017, Consiliul de Securitate al ONU votase de trei ori pentru impunerea de sancțiuni economice mai dure Coreei de Nord. Pe 22 decembrie, votul fusese zdrobitor – 15 la 0, inclusiv China votând împotriva aliatului tradițional.³ Sancțiunile reduceau cu 89% cantitatea de petrol ce putea fi importată de Coreea de Nord. Trump era extrem de mulțumit.

– Acest lucru s-a întâmplat grație relației excelente pe care o am cu președintele Xi, s-a lăudat el. Și pentru că el mă respectă, iar eu îl respect. Nu e un lucru minunat că sunt prieten cu el, când voi toți, de la Casa Albă, îmi spuneți că ar trebui să fim adversari? Dacă n-aș fi avut o relație atât de apropiată cu președintele Xi, chinezii n-ar fi votat niciodată împotriva Coreei de Nord. E vorba de chimie, de încredere reciprocă. Astfel, eu reușesc să-i determin pe chinezi să facă lucruri pe care altfel nu le-ar face.

În chestiunile asupra cărora Trump își formase deja, de decenii bune, o părere, orice argument adus de apropiații săi era de prisos. Unii dintre cei mai experimentați consilieri din Aripa de Vest, în 2017 și 2018, spuneau:

– Există unele lucruri în privința cărora a ajuns deja la o concluzie și nu mai contează ceea ce-i spui, pentru că nu-și va schimba părerea. Nu contează ce argumente îi oferi. Pur și simplu, președintele nu te ascultă.

La un moment dat, Trump a spus că s-a hotărât să impună tarife vamale.

– Perfect, a replicat ironic Cohn. Bursa va scădea mâine cu 1 000 sau 2 000 de puncte, dar veți fi un om fericit. Nu-i așa, domnule președinte?

– Nu, nu, întâlnirea a luat sfârșit. Hai să nu facem nimic!

– Domnule președinte, vă temeți cel mai mult să nu deveniți Herbert Hoover, a spus Cohn.

Era din nou „Ziua cârțiței”, în materie de comerț. Aceleași argumente, aceleași puncte de vedere, aceleași certitudini – de ambele părți. Iar peste o săptămână sau peste o lună, urmau să aibă aceeași discuție.

Trump declarase în mod repetat că va scoate SUA din tratatele comerciale și va impune tarife vamale altor țări. În mai multe rânduri, el spusese: „Să o facem!” și ceruse să semneze ordinele respective.

– Va trebui să-i distragem atenția de la KORUS, i-a spus Porter lui Cohn.

– Va trebui să-i distragem atenția și de la NAFTA, a fost de acord Cohn.

De cel puțin două ori, Porter a întocmit ordinul, așa cum îi ceruse președintele. Și de cel puțin două ori, Cohn sau Porter au luat, pur și simplu, documentul de pe biroul prezidențial. În alte dăți, ei doar au tergiversat lucrurile.

Trump părea să nu-și mai amintească de propriile decizii, fiindcă nu întreba de ele. El nu avea – în minte sau oriunde altă parte – o listă cu obiective de dus la îndeplinire.

Pe 12 iulie 2017, 15 foști președinți ai Consiliului Experților Economici, un grup oficial de consilieri economici cu vaste puteri executive, îi trimiseseră lui Trump o scrisoare prin care îi solicitau „să nu inițieze procesul impunerii de tarife vamale asupra importurilor de oțel”, deoarece o asemenea măsură

ar fi afectat relațiile SUA cu aliații importanți și „ar fi dăunat, de fapt, economiei americane“

Printre semnatarii scrisorii se numărau o pleiadă de republicani și de democrați străluciți – foștii președinți ai Rezervei Federale Alan Greenspan și Ben Bernanké, Laura Tyson, principala consilieră economică din timpul administrației Clinton, și laureatul Premiului Nobel Joseph Stiglitz.

Dar, peste toate acestea, într-un mesaj scris de mână către Trump, Wilbur Ross și-a expus dezacordul: „Dragă domnule președinte, mai ales sfaturile oamenilor de pe această listă au generat deficitul nostru comercial. Nu ne putem permite politicile lor. Cu cele mai bune sentimente, Wilbur.“

Ultimele zece zile din luna iulie 2017 au lăsat urme. Joi, 27 iulie, Trump l-a angajat pe Anthony Scaramucci, un îndrăzneț bancher de investiții, care lucrase și la Goldman Sachs, în funcția de director de comunicare, în ciuda vehementelor obiecții ale lui Priebus.

Scaramucci a făcut un adevărat tur al victoriei, acordând interviuri triumfătoare și declarând public că lui Priebus ar trebui să i se ceară curând demisia. „Reince este un paranoic, un nenorocit de schizofrenic paranoid“⁴, a declarat el.

În dimineața zilei de vineri, 28 iulie, promisiunea lui Trump de a abroga și de a înlocui programul Obamacare nu a reușit să fie impusă în Congres. Trump a dat vina pe Priebus. Acesta, pretindea președintele, ar fi trebuit să cunoască situația din Congres și să aibă relații strânse cu liderii republicani. Priebus a încercat zadarnic să-și susțină nevinovăția, fiindcă președintele nu a dorit să-i ia în seamă argumentele.

– N-ai reușit să-ți îndeplinești misiunea, l-a admonestat Trump.

În aceeași zi, președintele s-a deplasat cu avionul la Long Island, pentru a ține un discurs. Priebus l-a însoțit. Au avut o discuție în cabina privată aflată în partea din față a Air Force One.

Priebus își scrisese demisia cu o seară înainte. Era sătul de cele întâmplare și știa că nu-i mai putea fi util lui Trump.

Trump s-a întrebat cine ar fi putut fi un înlocuitor eficient și i-a spus lui Priebus că discutase cu John Kelly, secretarul Securității Interne și fost general cu patru stele, în rezervă.

– Ce crezi despre Kelly? l-a întrebat Trump.

– Generalul Kelly ar fi o alegere excelentă, a încuviințat Priebus.

Trump a fost de acord și i-a spus că se gândise că generalul ar fi persoana ideală pentru funcția respectivă, dar că nu-i oferise încă slujba.

Priebus era preocupat de felul în care ar fi fost văzută plecarea lui.

– Putem să o anunțăm în weekend sau putem da o declarație de presă. Sau luni. Oricând doriți, domnule președinte. Sunt gata să-mi anunț plecarea cum vreți.

– Poate o să o anunțăm în acest weekend, a zis Trump. Ce vei face mai departe?

Priebus i-a mărturisit că spera să se reangajeze la firma de avocatură unde mai lucrase. Trump l-a îmbrățișat cu căldură:

– O să o rezolvăm noi. Ești un tip grozav! l-a încurajat Trump, îmbrățișându-l călduros.

Air Force One a aterizat. Priebus a coborât scările. Stropii de ploaie se scurgeau pe SUV-ul negru în care Stephen Miller și Dan Scavino îl așteptau. Se simțea cât putea de bine față de situația în care se afla.

Deodată, a primit un mesaj de alertă, din partea serviciului Twitter. A putut citi cea mai recentă postare de pe @realDonaldTrump: „Sunt încântat să vă informez că tocmai l-am numit pe generalul/secretarul John F. Kelly în funcția de șef de personal al Casei Albe. Este un mare american...”⁵

„Incredibil! Chestia asta e pe bune?“, s-a întrebat, în gând, Priebus.

Tocmai vorbise cu Trump, convenind să amâne anunțul.

Nimeni nu se așteptase la mesajul lui Trump. Când Miller și Scavino l-au văzut, s-au dat jos din SUV-ul lui Priebus, urcându-se într-o altă mașină și lăsându-l singur pe fostul șef de personal.

Închizând portiera, Priebus și-a imaginat că poate Trump doar schițase mesajul și îl postase accidental. Dar nu, nu se întâmplase asta. Conversația din avion nu fusese decât o altă minciună a președintelui.

În acea seară, generalul Kelly a venit să stea de vorbă cu Priebus. El lucrase bine cu acesta, în cadrul administrației Trump, însă Kelly criticase, într-un cadru privat, chiar de față cu președintele, dezordinea și haosul care domneau la Casa Albă. Îi spusese lui Trump că ar fi putut să îndrepte lucrurile.

– Reince, niciodată nu ți-aș fi făcut una ca asta, i-a mărturisit el lui Priebus. Îți spun că nu mi s-a oferit acest post, am aflat de el abia după mesajul pe Twitter al președintelui. Dacă aș fi avut discuții anterioare cu președintele în acest sens, crede-mă că ți-aș fi spus despre ele.

Situația nu avea sens, și-a dat seama Priebus, decât dacă înțelegeai felul în care Trump lua deciziile. „Președintele nu are nici o abilitate psihologică de a recunoaște empatia sau mila, în nici un fel.”

Luat prin surprindere, Kelly nu a știut, timp de câteva ore, cum să reacționeze. A trebuit să își sune soția și să-i explice că nu avea altă soluție decât să accepte propunerea prin care i se oferea una dintre cele mai importante funcții din lume, prin intermediul unui simplu mesaj pe Twitter.

Într-o declarație publică, făcută în aceeași zi, Kelly a precizat: „Am avut norocul de a-mi servi patria timp de peste 45 de ani – mai întâi ca pușcaș marin, apoi ca secretar al Departamentului Securității Interne. Sunt onorat să mi se ceară să servesc ca șef de personal la Casa Albă, în serviciul președintelui Statelor Unite.”⁶

În unele privințe, Priebus n-a reușit să treacă niciodată peste felul cum plecarea lui a fost gestionată. Dacă nu ai empatie sau milă pentru nimeni și nimic, atunci acést episod nu mai pare atât de anormal, a concluzionat el. Iată de ce Trump l-a putut suna peste două zile, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat:

– Reince, omule, ce mai faci? Cum îți merge?

Trump nu credea că între ei există vreo problemă, așa că nu își considera comportamentul îngrozitor.

Ca o regulă generală, în relațiile cu Trump, cu cât ești mai aproape de președinte, cu atât te îndepărtezi mai mult. Începi cu 100 de puncte. Nu ai putea obține mai multe. Kelly a început cu 100 de puncte în portofoliu, dar ele au dispărut. Să fii aproape de Trump, în special ca șef de personal, însemna să pierzi tot mai multe puncte. Însemna să plătești.

Cea mai importantă parte a lumii lui Trump era aripa dreaptă, din afara punctului său focal: oamenii despre care Trump credea că ar fi trebuit, poate, să-i angajeze sau care lucraseră pentru el și de care se debarasase și acum se gândea că probabil n-ar fi trebuit să o facă. Erau oameni care fie fuseseră lângă el, fie ar fi trebuit să fie, asociați sau cunoștințe care nu-i datorau nimic și care îi stătuseră aproape, dar nu pentru a fi răsplătiți cumva. Erau oameni din acel cerc exterior care deținea cea mai mare putere, nu oamenii din interior. Nu erau Kelly sau Priebus sau Bannon.

La câteva luni de la plecarea lui de la Casa Albă, Priebus a făcut o evaluare finală: el credea că în Aripa de Vest fusese înconjurat de prădători înăscuți, de rang înalt, care nu aveau sarcina de a genera produse concrete, cu regularitate – planuri, discursuri, strategii, bugete, orare zilnice sau săptămânale. Ei erau un fel de interlopi care se perindau încoace și încolo, o bandă de creatori de haos.

Unul dintre ei era Ivanka, un prădător fermecător, care se strecura în întrunirile secrete sau se amesteca în cele mai noi inițiative prezidențiale. Jared avea și el aceleași drepturi.

Dețineau amândoi un portofoliu inexistent, pentru care nu aveau nevoie de nici o experiență.

Kellyanne Conway avea – sau își aroga – dreptul de a apărea la televizor sau de a acorda interviuri aproape după bunul-plac, adesea fără a se coordona cu biroul de comunicare publică sau cu secretariatul pentru presă, departamente pe care Priebus ar fi trebuit, teoretic, să le controleze.

Apoi era Bannon, care acapăraseră un important birou în Aripa de Vest, lângă Biroul Oval, și-i tapetaseră pereții cu panouri albe, enumerând promisiunile făcute de Trump în campanie. El era strateg într-o operațiune care nu avea, de fapt, nici un fel de strategie. El se amesteca, plin de aplomb, în discuții, când agenda populist-naționalistă ar fi putut fi amenințată, când trebuia să facă ceva sau, pur și simplu, la întâmplare, când avea chef.

Trump dăduse greș la „testul președintelui Lincoln”. El nu adusese la masa discuțiilor o echipă de rivali politici, concluzi-ona Priebus:

– El a pus la masă prădători naturali. Nu doar rivali – ci prădători, avea să spună ulterior Priebus.

Aceștia erau oameni fără experiența guvernării – o uluitoare trăsătură distinctă comună. Își petrecuseră viața amestecându-se în dezbateri politice și lansând opinii politice, or, pentru asta erau prea tineri.

În unele privințe, cei patru – Ivanka, Jared, Conway și Bannon – aveau același *modus operandi*.

– Intră în Aripa de Vest cu armele încărcate și nu lasă nici un moment armele jos. Nici tu nu trebuie să o lași jos, când ai de-a face cu asemenea oameni, spunea Priebus.

Intervențiile lor nu erau menite să aducă argumente, să convingă interlocutorii, ci, ca și ale președintelui, să triumfe – să zdrobească, să sfărtece și să umilească.

– Dacă stai la aceeași masă cu niște prădători naturali, explică Priebus, lucrurile nu progresează.

De aceea, Casa Albă nu evolua în rezolvarea unor probleme-cheie, precum asistența medicală sau reforma fiscală. Politica externă a SUA nu era coerentă, ci, dimpotrivă, adesea era contradictorie.

– De ce? se întreba retoric Priebus. Deoarece atunci când pui un șarpe, un șobolan, un șoim, un iepure, un rechin și o focă într-o grădină zoologică fără ziduri, lucrurile încep să devină urâte și sângeroase. Asta se întâmplă.

CAPITOLUL 29

Într-un weekend de la mijlocul lunii august, în a șaptea lună a mandatului prezidențial al lui Trump, sute de adepți ai supremației albe au intrat într-un conflict violent cu protestatarii din Charlottesville, Virginia, subliniind în mod brutal, încă o dată, diviziunea rasială din America.

Străbătând campusul Universității Virginia, într-un tulburător și șocant marș nocturn cu făclii, în încețoșata seară de 11 august, ca un ecou al marșurilor naziste din Germania anilor 1930, circa 250 de naționaliști albi au scandat „Evreii nu ne vor înlocui” și sloganul nazist „Sânge și pământ”.

A doua zi, după ciocnirile dintre naționaliștii albi care protestau față de îndepărtarea statuii generalului confederat Robert E. Lee și contrademonstranți, un naționalist alb a intrat cu mașina într-o mulțime de protestatari, ucigând o femeie și rănind alte 19 persoane. Imaginile bărbaților albi răcnind și purtând torțe din bambus și tricouri kaki, cu guler, și cele ale vehiculului intrând cu viteză în pietoni au devenit un adevărat spectacol pe canalele de știri.

Sâmbătă, 12 august, Trump urmărea postul Fox News de pe terenul lui de golf din Bedminster. La ora 1:00, la Fox, purtătoarea de cuvânt a poliției statului Virginia a descris astfel încheștarea: „De ambele părți, din grupurile de demonstranți s-au aruncat sticle. S-au aruncat cutii cu sucuri răcoritoare având înăuntru ciment întărit. S-au aruncat bile de paintball. Au avut loc lupte de stradă, cu atacuri reciproce. S-au lansat fumigene și alte substanțe chimice în mulțime.”¹

După-amiază, la ora 1:19, Trump a publicat pe Twitter un apel la calm: „Noi TOȚI trebuie să fim uniți și să condamnăm

tot ce înseamnă ură. În America nu este loc pentru acest gen de violențe. Să fim uniți!”²

Mai târziu, în cursul după-amiezii, cu prilejul semnării unei legi în favoarea veteranilor, Trump trebuia să citească o declarație³ care se încheia cu cuvântul „violență” Trump a spus: „Condamnăm în termenii cei mai categorici cu putință această manifestare flagrantă de ură, bigotism și violență”. Dar el s-a îndepărtat de textul original și a adăugat: „Violența se manifestă din toate părțile. Din toate părțile. Are loc de multă vreme în țara noastră. Nu din timpul lui Trump. Nici al lui Barack Obama. Această violență are loc de foarte mult timp.” Apoi, președintele a reluat textul: „Violența nu are ce căuta în America”.

Trump a atins o coardă delicată folosind sintagma „din toate părțile”, prin care sugera că neonaziștii și cei care se opuneau supremației albe erau la fel de vinovați. Critici aspre la adresa președintelui s-au făcut auzite din tot spectrul politic, inclusiv din partea multor lideri ai Partidului Republican.

„Este foarte important pentru națiune să-l audă pe @președinte descriind evenimentele din #Charlottesville drept ceea ce sunt – un atac terorist comis de #supremațiștii albi”⁴, a scris pe Twitter senatorul Marco Rubio.

„Domnule președinte, trebuie să spunem răului pe nume”⁵, a scris, tot pe Twitter, Cory Gardner, senator republican de Colorado. „Aceștia au fost adepți ai supremației albe și acesta a fost terorism intern.”

„Fratele meu nu și-a dat viața luptând împotriva lui Hitler pentru ca ideile naziste să fie vehiculate liber aici, în țara noastră”⁶, a scris senatorul Orrin Hatch, în mod normal un aliat de nădejde al lui Trump.

Într-o declarație, senatorul John McCain a numit evenimentele de la Charlottesville „o confruntare între ingerii noștri buni și cei mai răi demoni ai noștri. Adepții supremației albe și neonaziștii sunt, prin definiție, opuși patriotismului american și idealurilor care ne definesc ca națiune.”⁷

Liderul Camerei Reprezentanților, Paul Ryan, a scris pe Twitter: „Supremația albă este un flagel. Această ură și acest terorism trebuie să fie înfruntate și înfrânte.”⁸ Mitt Romney a scris pe Twitter: „Prejudecăți rasiale, apoi ură, apoi un discurs respingător, apoi un miting odios, apoi crimă; nu este supremație albă, este barbarie.”⁹

Senatorul republican Lindsey Graham a apărut la emisiunea *Fox News Sunday*, susținând că președintele trebuie „să îndrepte situația, întrucât aceste grupări par să creadă că au un prieten în Donald Trump, la Casa Albă” și „l-aș îndemna pe președinte să descurajeze aceste grupări în a mai susține că el este prietenul lor.”¹⁰

Vicepreședintele Pence a adăugat: „Nu tolerăm absolut deloc ura și violența din partea adeptilor supremației albe, a neonaziștilor sau a simpatizanților Ku Klux Klan. Aceste periculoase grupări marginale nu-și au locul în viața publică americană și în dezbaterile americane, iar noi le condamnăm în cei mai vehemenți termeni.” Acoperirea mediatică s-a concentrat asupra refuzului clar al lui Trump de a-i condamna pe adepii supremației albe. Unii comentatori au remarcat că președintele pierduse o oportunitate de a alunga suspiciunea că ar manifesta simpatii pentru adepii supremației albe.¹¹

Kelly a organizat o discuție a membrilor importanți ai personalului Casei Albe, pentru ziua de luni, 14 august, la ora 8:00, printr-o teleconferință securizată. El se afla la Bedminster, dar majoritatea membrilor personalului erau la Casa Albă, în Washington. Au existat însă unele defecțiuni ale echipamentului audio necesar desfășurării teleconferinței securizate, iar începerea acesteia a fost decalată.

– Pe naiba! a exclamat Kelly, după circa 30 de secunde. N-o să reușim să facem ședința.

S-a infuriat, declanșând discuții printre membrii personalului, îngrijorați de temperamentul său vulcanic, care îi speria pe toți.

A doua zi s-a produs o altă defecțiune.

– La naiba, s-o lăsăm baltă! a spus Kelly. Scoateți oamenii de pe linia de teleconferință. Vom discuta doar cu cei care se află aici.

Rob Porter se afla la Bedminster, alături de Trump, și s-a alăturat eforturilor de a repara deficitul de imagine suferit de președinte, printr-un nou discurs despre incidentele de la Charlottesville. Echipa care se ocupa cu scrierea discursurilor prezidențiale a redactat un draft, pe care Porter l-a luat pentru ca Trump să-l poată citi a doua zi, luni, 14 august, la Casa Albă. Intenția era de a demonstra lumii că președintele reprezenta, de fapt, o forță constructivă, care îndemna la calm.

Porter i-a înmănat draftul lui Trump la bordul Air Force One, în timpul zborului de întoarcere la Washington. L-au studiat împreună, iar președintelui, încă de la început, nu i-a plăcut tonul discursului. El nu voia ca discursul lui să sune ca o capitulare în fața corectitudinii politice.

Porter și Sarah Huckabee Sanders, acum secretară de presă, căzuseră de acord că trebuiau să prezinte un front unit, pentru a-l determina pe președinte să țină un alt discurs.

– Cred că este cu adevărat important, i-a spus Sanders președintelui, să puteți vorbi direct poporului american, nu prin intermediul filtrului media, așa încât să nu existe riscul ca mesajul să fie greșit înțeles. Și, astfel, cei de la CNN sau MSNBC sau de la alte posturi să nu mai poată sugera că spuneți sau vreți să dați de înțeles ceva diferit de ceea ce vreți să spuneți de fapt. Trebuie să subliniați foarte clar acest lucru. Și cel mai bun mod de a o face, fără filtrul media, este... de a fi foarte direct, de a vă exprima foarte precis. Veți reuși astfel să transmiteți mesajul dorit fără ca media să-l mai poată distorsiona.

Trump apăra ceea ce spusese deja: „Nu este ca și cum o anumită parte ar avea un fel de monopol asupra urii sau a bigotismului. Nu este ca și cum doar o anumită grupare ar fi de vină, iar cealaltă ar fi nevinovată. Din cauza media, lucrurile nu sunt

niciodată prezentate în mod corect. Tot ce spui sau faci va fi criticat.”

– Trebuie să modificați asta, a susținut Porter. Nu trebuie să mai fiți perceput așa cum sunteți perceput acum. Trebuie să aduceți națiunea laolaltă, să o uniți.

Aceasta era o obligație morală.

– Nu veți avea nici un avantaj dacă nu veți condamna direct neonaziștii și pe cei motivați de tendințe rasiste. S-a creat o familie uriașă în societatea americană.

Porter miza intens pe orgoliul președintelui și pe dorința acestuia de a fi mereu în centrul evenimentelor. El a spus că președintele putea fi un fel de vindecător suprem, singurul capabil să consoleze o întreagă națiune.

– Țara mizează pe retorica dumneavoastră, care i-ar putea vindeca rănilile, arătându-i, totodată, direcția ce trebuie urmată, a spus Porter.

Președintele putea inspira și ridica spiritele. El putea face asta, putea deveni un salvator al națiunii. Trump nu s-a împotrivit, dar nici n-a răspuns afirmativ.

La Casa Albă se făceau renovări în Aripa de Vest. Trump și Porter au mers la reședința prezidențială. Porter a pus draftul de discurs pe laptop. Cum nu era disponibilă nici o imprimantă, Porter și președintele au modificat discursul direct pe laptop. Trump, care nu era genul de om care să se atingă de o tastatură, a rămas la biroul său. Alături de el, Porter a început să parcurgă discursul și împreună au adăugat sau au tăiat fraze.

La un moment dat, Trump s-a oprit:

– Nu știu ce înseamnă asta.

Draftul reprezenta un atac la adresa rasismului și făcea referire la necesitatea iubirii și a vindecării rănilor.

– Nu știu dacă asta sună bine, a spus președintele. Mi se pare că sună a slăbiciune. Iar eu nu vreau să cer iertare nimănui. Nu mi se pare corect.

Porter îi avea în fața lui pe cei doi Donald Trump – două impulsuri diferite. Președintele era evident măcinat de frământări. El nu voia să se încline în fața corectitudinii politice, dar, în același timp, trebuia să unească națiunea americană. A înțeles rapid asta și nu a mai ridicat obiecții față de limbaj.

– Bine, îl voi citi așa, a spus el, în timp ce Porter parcurgea documentul, făcând modificările aprobate de Trump. E bine. Vom face asta, a spus președintele, în cele din urmă.

Porter își dădea seama de lupta care se dădea în sufletul președintelui. Fiind un om care nu-și ascundea sentimentele sau deciziile, era clar că Trump nu era deloc încântat de ceea ce trebuia să facă. Și totuși, nu era supărat. Nu era furios. Porter a încărcat versiunea finală a textului, aprobată de președinte și formată din 12 paragrafe, în prompterul TV. Trump urma să citească discursul din sala de recepții pentru Corpul Diplomatic.

La puțin timp după prânz, la ora 12:30, Trump a urcat pe podium, ocupând un loc între drapelul american și stindardul prezidențial.¹² A apucat pupitrul cu ambele mâini, cu putere. S-a încruntat. Părea furios și a spus că se află la Washington pentru a se întâlni cu echipa sa de experți economici și a discuta despre politicile comerciale și reforma fiscală. A laudat economia puternică, forța bursei, rata scăzută a șomajului și a spus că va oferi cele mai noi informații privind incidentele de la Charlottesville.

Departamentul de Justiție deschisese o anchetă privind încălcarea drepturilor civile, a anunțat el la televiziunea națională.

– Îi avertizez pe toți cei care au comis infracțiuni în cursul violențelor rasiste din acest weekend că vor da socoteală, a spus Trump.

Părând vizibil deranjat și rigid, ca un om luat ostatic și obligat de răpitori să vorbească într-o înregistrare filmată, președintele a continuat:

– Indiferent de culoarea pielii, trăim cu toții sub aceleași legi și salutăm același drapel mareț. Trebuie să ne iubim unii

pe alții, să demonstrăm afecțiune unii față de ceilalți și să ne unim în condamnarea urii, a bigotismului și a violenței. Trebuie să redescoperim legăturile de iubire și de loialitate care ne aduc laolaltă pe noi, americanii.

– Rasismul este personificarea răului, a spus el, evidențiind KKK, neonaziștii, adepții supremației altei grupări care propagau ura. Vom apăra și vom proteja drepturile sacre ale tuturor americanilor, pentru ca fiecare cetățean să fie liber să-și urmeze visurile nutrite și să-și exprime iubirea și bucuria din suflete.

A fost un discurs de cinci minute care ar fi putut aparține președinților Reagan și Obama.

– Aveți grijă să-i spuneți președintelui că a fost extraordinar, le-a reamintit generalul Kelly membrilor personalului. Acesta era șeful personalului de la Casa Albă de mai puțin de trei săptămâni.

Steve Mnuchin și Gary Cohn au venit să-l întâmpine pe Trump la lift, în drumul de întoarcere către reședința prezidențială. L-au bombardat cu laude.

– A fost un discurs extraordinar, i-a spus Cohn. Unul dintre cele mai bune momente ale dumneavoastră în calitate de președinte.

Discursul venea în marea tradiție a unificării și urma cursul elevat al vindecării rănilor rasiale. Mai târziu, amândoi i-au mărturisit lui Porter că nu și-au imaginat cum de reușise să-l convingă pe Trump să țină discursul.

Porter simțea că era un moment al triumfului, că în sfârșit el reușise să facă ceva bun pentru țară. Îl servise bine pe președinte. Și discursul făcuse ca nesfârșitele ore de muncă neobosită de convingere să merite efortul.

Trump a rămas să se uite la Fox. Rob O'Neill, un fost conducător al echipelor de intervenție specială SEAL și autor de cărți de succes, era intervievat de reporterii postului. El l-a laudat, în general, pe Trump, pentru intervenția precisă, dar a adăugat: „Este aproape o recunoaștere a faptului că președintele

a greșit inițial. Și că de acum e dispus să negocieze pe subiectele delicate.”¹³

Correspondentul Fox Kevin Corke a spus: „La 48 de ore de la cea mai mare provocare internă a tinerei sale administrații, domnul Trump a făcut o corecție de curs”.

Sugerarea faptului că președintele își recunoscuse greșeala și fusese ezitant l-a infuriat pe Trump.

– A fost cea mai nenorocită greșeală pe care am făcut-o vreodată, i-a spus el lui Porter. Nu trebuie să faci niciodată concesii. Nu trebuie să ceri niciodată scuze. În primul rând, eu nu am făcut nici o greșeală. De ce să par slab?

Chiar dacă nu Porter realizase forma originală a discursului, el petrecuse aproape patru ore să-l editeze, alături de Trump, oferind un limbaj convenabil. Dar, în mod ciudat, președintele nu și-a îndreptat furia către Porter.

– Nu-mi vine să cred că am fost forțat să fac asta, a spus Trump, aparent fără a-l învinovăți direct pe Porter, dar îndreptându-și atenția către el. E cel mai groaznic discurs pe care l-am ținut vreodată. Nu voi mai face niciodată o asemenea prostie.

Și a continuat să se lamenteze de ceea ce spusese, insistând că discursul fusese o greșeală uriașă.

CAPITOLUL 30

A doua zi, într-o marți, Trump a avut mai multe întruniri la New York, pentru a discuta propunerile sale de infrastructură, cu cheltuielile destinate construirii de drumuri, poduri și școli. După-amiază, era programată o declarație de presă în holul Turnului Trump. O draperie albastră fusese trasă peste un imens afiș, reprezentând brandul de modă Ivanka Trump, care era expus în hol. Înainte să coboare în fața presei, președintele a cerut să fie printate „fragmente cu adevărat valoroase” din cele două declarații privind incidentele de la Charlottesville pe care le făcuse. El a spus că voia să vadă cuvintele exacte pe care le folosisese, în cazul în care ar fi fost întrebat despre asta de ziariști. „Să nu răspundeți la nici o întrebare din partea presei”, i-au spus, pe un ton insistent, membrii personalului. Trump i-a asigurat pe toți că nu avea de gând să răspundă la întrebări.

Dar, după declarația de presă, a acceptat să i se pună întrebări, iar întrebările au fost despre Charlottesville.¹ El a subliniat cuvintele din declarația lui de sâmbătă: „Așa cum am spus încă de sâmbătă, condamnăm în cei mai puternici termeni cu putință manifestările stridente de ură, bigotism și violență.”

Nu a inclus referirea la „ambele părți”, însă a adăugat că membrii grupărilor de stânga veniseră „pregătiți de încleștări” la miting. „Am avut de fiecare parte un grup care a fost foarte violent. Și nimeni nu vrea să recunoască asta, dar eu o spun răspicat chiar acum. Nu toți acești oameni au fost neonaziști, credeți-mă. Nu toți acești oameni au fost adepți ai supremației albe. Mulți dintre ei au venit acolo să protesteze față de îndepărtarea statuii generalului Robert E. Lee... Mă întreb ce va urma săptămâna viitoare. Poate statuia lui George Washington?

Iar săptămâna cealaltă statuia lui Thomas Jefferson? Căci și ei au fost proprietari de sclavi”, a subliniat Trump. „Ar trebui să vă întrebați voi înșivă: când se vor sfârși toate acestea?” Apoi a revenit la argumentul anterior: „Vinovăția aparține ambelor părți... Au existat oameni foarte cumsecade de ambele părți. Și au fost și oameni extrem de răi de ambele părți... Sunt două fețe ale aceleiași monede.”

David Duke, un binecunoscut fost lider al Ku Klux Klan, a scris pe Twitter, imediat după declarațiile lui Trump: „Mulțumesc președintelui Trump pentru onestitatea și curajul lui de a spune adevărul despre #Charlottesville”.²

În schimb, comandanții fiecărei arme din cadrul armatei SUA au declanșat o ofensivă în *social media* împotriva comandantului lor suprem, într-o uimitoare manifestare critică.³ Șeful Operațiunilor Navale, amiralul John Richardson, a scris pe Twitter: „Evenimentele din Charlottesville sunt inacceptabile și nu trebuie tolerate. @Marina Militară a SUA se va opune întotdeauna intoleranței și urii.” Comandantul Corpului de Pușcași Marini, generalul Robert B. Neller, a scris că „nu există loc pentru extremism sau ură rasială în Corpul Pușcașilor Marini. Valorile noastre fundamentale – onoarea, curajul și dedicarea – definesc modul în care pușcașii marini trăiesc și acționează.” Iar șeful de stat major al armatei, Mark Milley, a scris pe Twitter: „Armata americană nu tolerează rasismul, extremismul și ura în rândurile ei. Aceste lucruri sunt împotriva valorilor noastre fundamentale și a tot ceea ce am apărat permanent, începând din 1775.” Șeful Forțelor Aeriene și cel al Gărzii Naționale au venit apoi cu declarații similare.

La CBS, cunoscutul moderator Stephen Colbert a făcut o glumă cinică: „E exact ca în Ziua Z. Vă amintiți? Ziua Z, debarcarea în Normandia... două părți, Aliații și naziștii? Au fost o mulțime de violențe de ambele părți. Și tipii ăia au distrus

o plajă așa de frumoasă... Ce teren de golf s-ar fi putut construi acolo!“⁴

Fostul general John Kelly se aflase în Turnul Trump în timp ce președintele răspunsese întrebărilor presei. Expresia de groază de pe chipul lui spunea totul, iar Colbert n-a ratat ocazia de a ironiza situația la televizor:

– Iată-l pe acest domn, care este general cu patru stele. Pentru el, Irakul nu reprezintă o problemă. Afghanistanul? Se descurcă de minune și acolo. O conferință de presă de 20 de minute a lui Trump? O, Doamne, aici s-a împotmolit de tot!

Porter urmărise dialogul dintre președinte și reporteri de pe marginea holului principal al Turnului Trump. El era zguduit, în stare de șoc și nu-i venea să-și creadă urechilor ceea ce auzea. Mai târziu, când Trump a adus în discuție al doilea discurs, secretarul de personal i-a spus:

– Am crezut că al doilea discurs este singurul bun din cele trei intervenții.

– Nu vreau să mai discut cu tine, a replicat Trump. Pleacă de aici.

Ulterior, Kelly i-a spus președintelui că, de vreme ce făcuse trei declarații, „fiecare cetățean american va avea de unde alege ce-i place, iar acest lucru ar putea fi în favoarea președintelui. Poate aceasta este cea mai bună situație posibilă.“ I-a spus că soției sale îi plăcuseră conferința de presă și a treia declarație, fiindcă arătaseră lumii un președinte puternic și îndrăzneț.

Kenneth Frazier, liderul Merck, giganticul concern farmaceutic și unul dintre puținii directori generali executivi de origine afro-americană al unei companii din Top 500 Fortune, și-a anunțat demisia din Consiliul Producătorilor Americani, un grup de afaceriști care-l consiliau pe președinte.⁵ „Liderii Americii trebuie să onoreze valorile noastre fundamentale, respingând în mod clar expresiile de ură, de bigotism și de supremație rasială... Ca director general executiv al Merck și în-
demnat de conștiința personală, simt responsabilitatea de a lua

o poziție contra intoleranței și extremismului”, a precizat Frazier într-o declarație dată publicității.

La mai puțin de o oră, Trump l-a atacat pe Frazier pe Twitter. După ce acesta demisionase, Trump a scris: „Acum Frazier o să aibă mai mult timp la dispoziție ca să mai scadă afurisitele alea de prețuri la medicamente, cu care jecmănește lumea!”⁶

Directorii executivi de la Under Armour și Intel au urmat exemplul lui Frazier, demisionând, de asemenea, din consiliu.

Încă fierbând de furie, Trump a mai lansat un atac pe Twitter la adresa lui Frazier, sugerând că Merck ar trebui „să aducă locurile de muncă înapoi în America și să scadă prețurile la medicamente!”⁷

Măști, 15 august, Trump a scris pe Twitter: „Pentru fiecare director executiv care demisionează din Consiliul Producătorilor, am alți zece gata să le ia locul”⁸, numindu-i pe demisionari „megalomani”

Conferința de presă a lui Trump s-a dovedit a fi prea mult și pentru membrii Forumului de Strategie și Politică al președintelui, un al doilea organism consultativ, și pentru alți reprezentanți din Consiliul Producătorilor. Pe parcursul zilei, directorii executivi ai Campbell Soup, 3M și General Electric și-au anunțat demisia din Consiliul Producătorilor, la fel ca și reprezentanții AFL-CIO și președintele Alianței Producătorilor Americani.

Jamie Dimon, directorul executiv al JPMorgan Chase, și-a anunțat angajații că se decisese autodesființarea Forumului de Strategie și Politică. Trump a anticipat alte demisii, anunțând desființarea ambelor grupuri, tot printr-un mesaj pe Twitter: „În loc să pun presiune pe oamenii de afaceri din Consiliul Producătorilor și din Forumul de Strategie și Politică, am decis să le desființez pe amândouă. Vă mulțumesc tuturor!”⁹

Dar cele mai semnificative au fost reacțiile individuale ale liderului Camerei Reprezentanților, Paul Ryan, și ale liderului majorității din Senat, McConnell. Amândoi membri de bază

ai Partidului Republican, ei i-au sunat pe unii dintre directorii executivi demisionari și i-au lăudat pentru poziția adoptată.

Vineri, 18 august, Gary Cohn a zburat cu elicopterul din East Hampton, Long Island, către Morristown, New Jersey, unde ploua torențial.¹⁰ A trebuit să aștepte pe pistă pentru a obține autorizația de a merge spre Bedminster. Purta cu el o scrisoare de demisie. Nu mai suporta, era prea mult. Cineva desenase o svastică pe ușa dormitorului fetei sale, în campusul universității unde aceasta era studentă.

Cohn s-a îndreptat spre clubul unde Trump urma să țină un discurs pentru participanții la un turneu de golf. În aplauzele celor prezenți, Cohn a strâns mâini și a făcut remarci, reamintindu-le tuturor că și el câștigase acel turneu. Trump și Cohn s-au aprovizionat cu mâncare de la bufetul suedez și apoi s-au strecurat într-un salon privat.

– Domnule președinte, i s-a adresat Cohn, când au rămas singuri. Nu mă simt deloc confortabil cu poziția în care ne puneți pe mine și pe familia mea. Nu aș vrea ca aceasta să fie o discuție neplăcută.

– Nu știi despre ce vorbești, i-a retezat-o Trump.

Au dezbătut ceea ce Trump spusese și ce nu spusese.

– Înainte să mai zici ceva, aș vrea să te întorci și să mai ascuți o dată discursul, i-a spus Trump.

– Domnule președinte, i-a răspuns Cohn, l-am ascultat de vreo 30 de ori. Dar ați văzut imaginile, domnule?

– Nu, nu am văzut imaginile.

– Vreau să vedeți imaginile, domnule președinte. Vreau să-i vedeți pe acei tineri albi purtând torțe aprinse și urlând „Evreii nu ne vor înlocui“. Eu nu pot trăi într-o asemenea lume.

– Du-te să ascuți discursul și să-l citești, l-a îndemnat Trump. Iar eu voi privi imaginile.

Au fost de acord să se întâlnească din nou după ce aveau să asculte discursul și să vadă imaginile.

– Nu am spus nimic greșit, a afirmat Trump. Chiar asta am vrut să spun.

– Declarația de luni a fost excelentă, l-a asigurat Cohn. Însă cele de sâmbătă și de marți au fost groaznice.

Lunea următoare, Cohn și-a făcut apariția în Biroul Oval, la Casa Albă. Ivanka era așezată pe una dintre canapele.¹¹ Kelly stătea în picioare, în spatele unui scaun.

Cohn străbătuse jumătate din încăperea, când Trump a ridicat privirea spre el:

– Deci ai venit să demisionezi?

– Da, domnule, pentru asta sunt aici.

– N-am făcut nimic greșit, a repetat președintele, acuzându-l că, de fapt, pleacă din cauza „prietenilor săi liberali din Park Avenue” Cred că soția ta te-a făcut să iei hotărârea asta, a spus Trump, dând vina pe soția lui Cohn. Și apoi a început să povestească despre un mare jucător de golf. Soția acestuia se plângea că era plecat de acasă în fiecare weekend. Așa că omul a ascultat-o și n-a mai plecat, iar acum fostul mare jucător vinde mingi de golf și nu face nici un ban – și-a încheiat președintele pilda a cărei morală era „soția e de vină”

– Sunt mulți cei care tânjesc la funcția ta, a continuat Trump. Am făcut o imensă greșeală oferindu-ți-o ție.

Președintele a continuat declarațiile veninoase. Era o situație terifiantă. Nimeni nu-i mai vorbise vreodată astfel lui Cohn, nimeni nu-l mai tratase așa, în viața lui.

– *Ceea ce faci tu e trădare*, i-a atras atenția Trump, încercând să-l facă pe Cohn să se simtă vinovat. Tu conduci politica noastră fiscală și, dacă pleci acum, s-a zis cu programul de taxe. Nu poți face asta. Cum să pleci și să mă lași așa, în aer?

Cohn lucra de multe luni la un plan de reducere a taxelor și se afla în toiul negocierilor cu Congresul, fiind vorba de o inițiativă complexă, cu efecte importante.

– Domnule președinte, nu vreau să vă las în aer. Nu vreau să creadă cineva că l-aș trăda. Am o reputație de care îmi pasă

mai mult decât orice pe lume. Aici, la Casa Albă, lucrez benevol. Nu e vorba de bani. E vorba să-mi pot ajuta țara. Dacă sunteți de părere că vă trădez, vă asigur că n-am să fac niciodată asta, a spus el și, lăsându-se înduplecat, a adăugat: Voi rămâne și voi duce la bun sfârșitul programul privind reducerea taxelor. Dar nu pot sta, pur și simplu, fără să spun nimic.

Vicepreședintele Pence a intrat în încăpere și l-a îmbrățișat afectuos pe Cohn. Aveau nevoie de el, l-a asigurat Pence, care înțelegea și postura în care se afla Cohn. Da, Cohn trebuia să facă o declarație publică.

– Atunci ieși în fața presei și spune orice vrei, l-a invitat Trump. Și Mnuchin a spus ceva.

Mnuchin făcuse, anterior, o declarație: „Condamn vehement persoanele animate de ură... Ele nu vor primi nici un sprijin din partea mea și nici a președintelui sau a acestei administrații.”¹² El a citat și a lăudat răspunsul inițial al lui Trump față de incidentele de la Charlottesville, adăugând: „Ca evreu... deși consider greu de crezut că ar trebui să mă apăr sau să-l apăr pe președinte în această privință, mă simt obligat să precizez că președintele nu crede sub nici o formă că neonaziștii sau alte grupări ce propagă ura și susțin violența ar fi echivalente cu grupările care demonstrează pașnic și legal”.

Trump a amintit și de alți demnitari care se distanțaseră de el.

– Dar eu nu am o platformă, a răspuns Cohn.

– Ce vrei să spui? a întrebat Trump.

Secretarii din cabinet aveau departamente de presă, a precizat Cohn.

– Ei pot ieși să facă declarații de presă oricând doresc. Eu sunt doar un asistent al președintelui. Nu ar trebui să fac declarații de presă.

– Nu-mi pasă, a spus Trump. Mergi pe podium chiar acum și fă o declarație, a continuat el, invitându-l pe Cohn să vorbească de la pupitrul aflat în Sala Presei din Casa Albă.

– N-o să fac asta, domnule președinte. Este o situație stânjenitoare. Nici dumneavoastră nu faceți asta. Lăsați-mă să o fac așa cum știu eu.

– Nu mă interesează în ce fel vrei să o faci, a răbufnit Trump. Doar că nu vreau să pleci până nu rezolvi problema taxelor. Și poți spune orice simți nevoia să spui.

– Vreți să vedeți declarația, înainte ca eu să o fac publică?

Trump a părut să ezite.

– Nu, a replicat el inițial. Spune ce vrei.

Dar apoi s-a întrebat cum ar putea arăta declarația și a adăugat:

– Am putea să o vedem totuși mai întâi?

Cohn a spus că va lucra la declarație cu cei din Departamentul de comunicare al Casei Albe.

La ieșirea din Biroul Oval, Cohn s-a trezit tras într-o parte de generalul Kelly, care auzise totul. Acesta l-a condus în sala de criză. Potrivit notițelor scrise ulterior de Cohn, Kelly i-a spus:

– Aceasta e cea mai puternică demonstrație de autocontrol la care am asistat vreodată. Dacă aș fi fost în locul tău, aș fi luat acea scrisoare de demisie și i-aș fi zis de cel puțin șase ori să și-o bage în fund.

Câteva minute mai târziu, Pence a venit în biroul lui Cohn din Aripa de Vest. Vicepreședintele și-a reafirmat sprijinul total față de Cohn și i-a cerut să spună orice dorea să spună, dar să continue să-și servească patria. La final, Pence i-a mulțumit pentru tot ceea ce făcuse.

Cohn a ales să-și facă părerile cunoscute într-un interviu acordat publicației *Financial Times*. „Această administrație poate face și trebuie să facă lucruri mai bune... Presiunea a fost imensă, încercând să decid dacă voi demisiona sau nu... De asemenea, mă simt obligat să-mi exprim dezamăgirea... căci cetățenii care se pronunță pentru egalitate și libertate nu pot

fi echivalați cu neonaziștii, simpatizanții KKK și adepții supremației albe¹³, a declarat el.

Cohn și-a dat seama că Trump era furios pe el din cauza declarațiilor publicate, deoarece nu i-a mai vorbit vreo două săptămâni. La ședințele obișnuite, Trump îl ignora cu desăvârșire. În cele din urmă, într-o zi, președintele s-a întors spre el și l-a întrebat:

– Gary, tu ce crezi?

Trump nu l-a mai evitat în discuțiile interne din cadrul administrației, dar cicatricea a rămas.

Pentru Rob Porter, incidentele de la Charlottesville au reprezentat punctul de cotitură. Trump a respins atunci judecata chibzuită a celor mai mulți membri ai personalului său. El mai făcuse asta și înainte. Independența lui perversă, lipsa lui de rațiune oscilau ca valurile unei mări. Dar, odată cu Charlottesville, zăgazarile s-au rupt. De dragul a doar câteva cuvinte, președintele trăsese o linie roșie.

– Aceasta nu mai este o președinție, a spus Porter. Aceasta nu mai este Casa Albă. Acesta e un om care nu poate fi altfel decât este.

Trump mergea înainte, pe drumul lui, indiferent de ce s-ar fi întâmplat.

Așa cum Porter a văzut de aproape – poate la fel de aproape ca oricine din personalul Casei Albe, cu excepția lui Hope Hicks –, alegerea lui Trump reaprinsese divizarea națiunii americane. Exista o relație mai ostilă cu media. Cultura războiului era revigorată. Exista o nuanță rasistă tot mai pronunțată. Trump o accentua.

Porter s-a întrebat dacă încercarea de a repara oricare dintre aceste falii nu era cumva o cauză pierdută. El și-a dat seama că nu mai era cale de întoarcere. Trump trecuse de o linie dincolo de care nu mai era posibilă revenirea. Pentru adversarii lui Trump, acesta era un rasist, nu era un american autentic. Exista deja suficient combustibil pus pe focul urii, iar Trump

alimentase și mai mult acest foc. Incendiul avea să mistuie totul, cu flăcări strălucitoare.

Exista deja o stare aproape permanentă de suspiciune, neîncredere și ostilitate.

– De acum, războiul este practic total, credea Porter.

CAPITOLUL 31

În mijlocul controverselor legate de Charlottesville, Bannon l-a sunat pe Kelly. „Îl cunosc pe tipul ăsta”, a spus el. „Dacă nu începi să le ceri oamenilor de la Casa Albă să acopere acțiunile lui Trump, o să ai necazuri. Va trebui să asiguri tu o acoperire pentru el.”

Senatorul republican Bob Corker le-a spus reporterilor că „președintele nu a fost capabil încă să demonstreze echilibru și nici o parte din competențele”¹ necesare pentru a avea succes în funcția supremă. Iar *Politico* a publicat un articol amplu despre accesele de furie ale lui Trump, scriind despre președinte că este „mănat de temperament” și afirmând că „furia îi servește drept mod de a-și conduce subordonații, a-și exprima nemulțumirea sau, pur și simplu, ca un debușeu care-l calmează”.²

„Nici măcar o singură persoană cu rang înalt de la Casa Albă nu a sărit în apărarea președintelui”, a remarcat Bannon, care simțea că Trump urma să câștige duelul mesajelor. „Întrebându-se *Când se vor sfârși toate acestea?* – și prin aluzia la Washington, Jefferson, Lincoln –, președintele se conectează la națiunea americană. Politicile identității de rasă ale stângii vor să susțină că totul este rasism. Aș vrea să mai aud așa ceva... Nu mă mai satur să aud asemenea lucruri.”³

Vicepreședintele Mike Pence retransmisese conștiincios, pe contul lui de Twitter, unele dintre cele mai benigne remarci ale lui Trump și adăugase: „Cum @POTUS Trump a spus, trebuie să ne unim eforturile, ca americani, dovedind dragoste pentru țara noastră și o adevărată afecțiune unii față de ceilalți. #Charlottesville.”⁴

– Dacă lucrurile se vor înrăutăți, așteaptă-te la atacuri din partea unora din Congres. Va trebui să începi să-l protejezi pe omul nostru, i-a spus Bannon lui Kelly.

– Vrei nenorocita asta de funcție? l-a întrebat Kelly.

– Poftim?

– Vrei să fii șef de personal?

– Despre ce naiba vorbești? a întrebat Bannon iritat. Nu arunca povara asta asupra mea. Știi bine că ești singurul tip care se poate descurca în această funcție.

– Uite care-i treaba, i-a spus Kelly, în momentul de față problema care mă preocupă este că sunt pe cale să-i pierd pe jumătate dintre tipii de aici și aș putea pierde o treime din cabinet. Tu nu înțelegi. Lucrurile sunt pe muchie de cuțit. Oamenii nu vor tolera așa ceva, pur și simplu. Asemenea atitudini rasiste trebuie să fie amendate. Dacă tu crezi că ai vreo soluție...

Bannon nu avea nici o rezolvare. Însă i-a spus lui Kelly că va demisiona.

– Știi ceva? O să plec vineri, a spus el. Măine va fi ultima mea zi aici.

– Cred că așa ar fi cel mai bine, i-a răspuns Kelly.

Însă Bannon era îngrijorat din pricina evenimentelor programate pentru sfârșitul săptămânii, la Camp David, evenimente care aveau să includă și o ultimă întrunire a NSC înainte de luarea unei decizii în privința Afghanistanului.

– Asigură-te că președintele va primi fiecare detaliu și fiecare opțiune.

– Îți garantez că așa voi face, l-a liniștit Kelly. Asta era replica lui standard – că președintele va afla întreaga poveste și i se va oferi toată gama de opțiuni.

– Și ai grijă ca Pompeo să aibă posibilitatea de a-și expune pe deplin propunerile.

Kelly i-a promis că așa va face.

Bannon știa că Trump se îndrepta către luarea unei decizii globaliste. Forțele sistemului național de securitate, conduse

de McMaster, îl direcționau într-acolo. Ele se asiguraseră că Trump fusese pe deplin informat despre potențiala amenințare reprezentată de Afghanistan, ca bază pentru un viitor act de terorism similar celui din 11 septembrie 2001. Dacă amenințarea s-ar fi materializat, forțele sistemului ar fi divulgat ziarelor *The Washington Post* sau *The New York Times* că Trump ignorase avertismentul.

Potrivit planului pentru întrunirea NSC din 18 august, Sessions și Kellogg aveau să pledeze pentru retragerea trupelor din Afghanistan. Directorul CIA, Pompeo, urma să susțină extinderea implicării paramilitare a CIA, în locul trimeriei de trupe suplimentare, strategie gândită de el și de Bannon. McMaster avea să insiste pentru păstrarea actualului curs, ceea ce însemna trimiterea a încă 4 000 de militari în Afghanistan.

Sessions a început prin a atrage atenția celor prezenți că fusese membru al Comitetului senatorial pentru serviciile armate încă de la atentatele din 11 septembrie.

– Am auzit întotdeauna același lucru: că între 6 și 18 luni situația din Afghanistan se va schimba radical, a spus el. Mereu și mereu, aceeași placă. Voi, generalii, ați greșit întotdeauna. Uitați-vă la deciziile majore de a trimite zeci de mii de militari în Afghanistan, luate de Obama. S-a promis o transformare și toată lumea a așteptat această transformare. Dar întotdeauna s-a dat greș. De aceea suntem acolo de 16 ani. Talibanii controlează acum peste jumătate din țară. Trebuie să ne retragem acum. Să renunțăm.

– Trebuie să aducem trupele acasă, a adăugat Kellogg, susținându-i pledoaria.

Pompeo avusese multe discuții tranșante la sediul din Langley al CIA. Veteranii agenției îi reamintiseră că Afghanistanul era un mormânt nu doar pentru imperii, ci și pentru cariere. Agenția jucase ani de zile un rol secundar în Afghanistan, trimițând acolo doar echipe paramilitare CTPT, evitând asumarea unei responsabilități totale. Afghanistanul era problema

armatei, îl sfătuiseră veteranii pe Pompeo, și așa trebuia să rămână. O altă considerație: potrivit planului care urma să fie propus de Pompeo, armata prelua comanda CTPT și n-ar fi oferit niciodată CIA un control real. Nu exista nici o garanție sau vreo așteptare realistă de reușită și cineva urma să fie tras la răspundere pe parcurs.

Așa că, atunci când a venit momentul ca Pompeo să pledeze pentru calea de mijloc, acesta și-a sabotat propria alternativă.

– Ar fi nevoie de circa doi ani pentru ca CIA să fie pregătită să-și extindă efortul contraterorist, prin echipele CTPT, a spus el. Nu suntem pregătiți fizic pentru asta și nu dispunem de infrastructura necesară. Nu avem capacitatea de a ne implica și de a întreprinde alături de armată o misiune atât de ambițioasă doar cu forțele speciale. Capacitățile CIA din Afghanistan au fost slăbite. Implicarea agenției nu mai reprezintă astăzi o alternativă viabilă.

McMaster urma să pledeze pentru menținerea actualului curs și trimiterea unor dispozitive suplimentare, de 4 000 de militari, în Afghanistan. Argumentul lui fundamental era că un obiectiv strategic major viza împiedicarea atentatelor care ar fi putut fi comise de al Qaeda și de alte grupări teroriste pe teritoriul SUA și al țărilor aliate.

– Sunt sătul să tot aud asta, a spus Trump, fiindcă voi, tipilor, spuneți același lucru despre fiecare țară din lume. Vorbiți întruna că ISIS s-a infiltrat peste tot. Și că ar putea organiza un atac împotriva noastră. Nu putem fi pretutindeni.

Trump a răbufnit într-o criză de furie, mai ales la adresa generalilor.

– Voi ați creat această situație, le-a reproșat el. A fost un dezastru. Voi sunteți arhitecții acestei mizerii din Afghanistan. Voi ați creat aceste probleme. Sunteți niște tipi inteligenți, dar trebuie să vă spun că reprezentați o parte a problemei. Și nu ați fost capabili să rezolvați problema, dimpotrivă, ați agravat-o. Iar acum, a adăugat el, făcându-se eco-ul celor spuse

de Sessions, vreți să trimitem în Afghanistan și mai multe trupe, pentru a face un lucru în care eu nu cred. Am fost împotriva acestei implicări încă de la bun început. Vreau să ne retragem din Afghanistan, a spus președintele, încrucișându-și brațele. Iar voi îmi spuneți că răspunsul este, de fapt, o implicare și mai profundă în această țară.

Mattis, cu atitudinea lui calmă, putea să aibă un uriaș impact asupra deciziei. El nu era un tip agresiv, gata oricând de confruntări. Așa cum făcea adesea, generalul a adoptat o poziție moderată – pentru el, mai puțin însemna mai mult.

– Cred că e corect ceea ce spuneți, iar în ceea ce privește aspectul financiar al implicării, instinctele nu vă înșală, i s-a adresat el lui Trump. Însă ar putea funcționa aici și o nouă abordare – renunțarea la calendarul artificial impus sub administrația Obama și ridicarea restricțiilor impuse comandanților din teren. Plecarea trupelor americane ar precipita colapsul statului afgan, așa cum retragerea anterioară a lăsat în urmă un vid de putere, permițând al Qaeda să creeze aici un sanctuar terorist și ducând la atentatele de la 11 septembrie. Problema este că un nou atac terorist, mai ales unul de amploare, pornit din Afghanistan, ar fi o catastrofă.

Mattis a afirmat că, dacă americanii se retrag, în Afghanistan s-ar putea crea o altă insurgență de tip ISIS. De altfel, ISIS era deja prezentă în Afghanistan.

– Ce s-a întâmplat în Irak, sub Obama, prin apariția ISIS, se va putea întâmpla și sub această administrație, l-a avertizat Mattis pe Trump, într-una dintre cele mai tranșante luări de poziție ale sale. A fost un atac frontal pe care mulți dintre cei prezenți l-au ținut minte.

– Îmi spuneți cu toții că trebuie să rămânem în Afghanistan, a spus vizibil enervat Trump, și presupun că este în regulă și așa vom face. Dar încă sunt convins că greșiți. Nu știu pentru ce ne implicăm în Afghanistan. Implicarea asta nu ne-a adus nimic până acum. S-au pierdut atâtea vieți. Și am cheltuit trilioane

de dolari, a continuat el, exagerând cifrele. Totuși, președintele recunoștea că americanii nu puteau pleca, pur și simplu, din Afghanistan, căci ar fi lăsat în urmă un nou vid de putere, pe care Iranul, al Qaeda și alte grupări teroriste l-ar fi umplut.

După întâlnire, Sessions l-a sunat pe Bannon.

– S-a înmuat pe final, a spus Sessions, folosind o sintagmă care, în lumea curselor de cai, desemnează un cal care, la sfârșitul cursei, din cauza epuizării, nu mai poate alerga și respinge controlul călărețului.

– Cine? a întrebat Bannon.

– Amicul tău, Pompeo.

– Ce tot vorbești acolo?

– A făcut cea mai proastă prezentare la care am asistat vreodată, a spus Sessions, adăugând că, în schimb, el și Kellogg făcuseră tot posibilul pentru a convinge. Am dat tot ce am putut. Iar Kellogg a fost extraordinar. McMaster s-a depășit pe sine, dar asta, numai fiindcă n-ai fost și tu prezent, să îl contrazici. Președintele a spus, la final, că eu și Kellogg am avut cele mai bune prezentări. Dar, în mod clar, președintele consideră opțiunea de mijloc ca fiind cea mai bună variantă de urmat.

– Cât de rău a fost Pompeo?

– S-a văzut că nu pune suflet în ce spune.

– Cum a putut face asta?

Bannon l-a sunat pe Pompeo:

– Ce naiba s-a întâmplat? Am plănuit lucrurile cu grijă, tu nu trebuia decât să le expui și să obții rezultatele dorite.

– Doar atât am putut implica agenția, a spus Pompeo. Mai sunt și alte lupte pe care trebuie să le câștig.

Pompeo i-a mărturisit că demnitarii cu rang înalt din cadrul CIA, de la Langley, îl avertizaseră să nu implice prea mult agenția. Pompeo avea referințe excelente, iar lui Trump îi plăcea stilul lui. Era pe val. Dar putea fi făcut vinovat, în cazul în care implicarea CIA în Afghanistan eșua.

Un înalt funcționar de la Langley îl avertizase: „Am petrecut zece ani la Washington asigurându-ne că nu vom fi făcuți responsabili de evenimentele din Afghanistan. De ce te oferi voluntar să rezolvi tu situația? Noi nu ne oferim niciodată voluntari, pentru nimic. Nu te preocupa în privința lui Bannon. Este un clown. E nebun. Tot ce se întâmplă este o capcană pe care Pentagonul ne-o întinde, fiindcă și armata vrea să iasă din Afghanistan, dar dorește să scoată castanele din foc cu mâna noastră.”

Pompeo a descris poziția CIA: „Nu dispunem de aparatul necesar pentru a prelua comanda în teren. E un lucru pe care armata trebuie să îl facă. Spui că trebuie să întreprindem acest lucru în comun. Dar nu avem acel gen de resurse. Nu avem acel gen de experiență, la scara despre care vorbesc ei. Nu ne vom asuma responsabilitatea. Aveți de gând să vă asumați responsabilitatea pentru Afghanistan? Fiindcă nu vom câștiga acolo. Înțelegeți că nu vom câștiga! Și vom avea mari probleme, pentru că președintele a spus: „Cum de am ajuns să nu câștigăm? Cum de au ajuns talibanii să triumfe?”

Imediat după aceea, Bannon a vorbit cu Trump la telefon.

– Știți care este părerea mea în această privință, domnule președinte, i-a spus Bannon. Cred că, în cele din urmă, veți opta pentru soluția de mijloc.

– N-ai auzit toată povestea, l-a contrazis Trump. Există o nouă strategie, care ne va permite să câștigăm.

La întâlnirea NSC din 18 august, Trump a aprobat strategia „Celor Patru R”, propusă de McMaster. Rezumată într-un document de 60 de pagini, datat 21 august și semnat de McMaster, strategia presupunea Reîntărirea: „asigurarea de mai mult echipament și instruire, dar echilibrarea sprijinul logistic cu condițiile pentru declanșarea de reforme”; Realinierea: „asistența civilă și susținerea politică americană vor fi realiniate, pentru a viza zone-cheie, aflate sub controlul guvernului, dar și zone contestate, luate în considerare

pe baze individuale”; Reconcilierea: „eforturile diplomatice vor determina guvernul afgan să întreprindă eforturi mai largi de a dezvolta incluziunea și acomodarea politică, de a promova alegerile libere și de a stimula colaborarea brokerilor de putere etnici și regionali”; și Regionalizarea: „colaborarea cu actorii regionali”.

Memorandumul susținea că întâlnirea stabilise obiectivul american în Afghanistan: „remodelarea mediului de securitate”, spre a limita opțiunile militare ale talibanilor și „a-i determina să negocieze un acord politic care să ducă la scăderea violențelor și la respingerea ajutorului acordat teroriștilor”.

Trump l-a autorizat pe Mattis să catalogheze talibanii și rețeaua teroristă Haqqani din Pakistan ca „forțe ostile”.

Îngropată undeva, în cele 19 pagini ale capitolului dedicat strategiei integrate, se află și următoarele afirmații, care recunoșteau gravitatea situației: „este probabil ca starea de statu-quo să persiste în Afghanistan” și „este posibil ca talibanii să continue să câștige teren”

În tradiția ascunderii adevăratei povești într-un memorandum, concluzia semnată de McMaster era: „Victoria nu poate fi obținută”.

– Ești prima persoană pe care am sunat-o, i-a spus Trump lui Graham. Tocmai m-am întâlnit cu generalii. O să merg pe mâna lor.

– Ei bine, domnule președinte, acesta este probabil cel mai inteligent lucru pe care l-ar fi făcut orice președinte al Americii.

– A fost o decizie greu de luat. Afghanistanul este un cimitir al imperiilor, a spus Trump, făcând referire la titlul unei cărți scrise de Seth G. Jones despre Afghanistan.

– Norocul meu că singura carte pe care ați citit-o a fost asta! a glumit Graham.

Trump a râs din toată inima.

„Doar *neoficial*, aş vrea să vă spun că l-am demis pe Bannon. Ați auzit ce-a spus despre Coreea de Nord și despre faptul că n-am avea nici o opțiune militară? Ticălosul!”⁵, li s-a adresat Trump membrilor personalului Casei Albe aflați la bordul Air Force One, vineri, 18 august.

Bannon acordase un interviu lui Robert Kuttner, de la publicația liberală *American Prospect*, în care sugerase că limbajul belicos și amenințările cu „foc și furie”, folosite de Trump la adresa Coreei de Nord, erau un bluf.⁶

– Nu există nici o soluție militară aici. Nord-coreenii ne-au păcălit, a afirmat Bannon, adăugând: Până când nu rezolvă cineva acea parte a ecuației care-mi arată că 10 milioane de oameni din Seul nu mor în primele 30 de minute ale unui atac cu arme convenționale, nu știu despre ce vorbiți.

Trump era îngrijorat de perspectiva unui război al cuvintelor prelungit cu Bannon și supărat fiindcă fostul lui strateg nu plecase, pur și simplu, fără să facă valuri.

În seara zilei de luni, 21 august, la televiziunile cu acoperire națională era programat un discurs pe tema strategiei din Afghanistan, ținut în fața unei audiențe compuse din militari, la Fort Myer, Virginia.⁷ Era un eveniment important – unul dintre primele anunțuri oficiale privind o măsură politică făcută de Trump în fața unei audiențe largi. „Instinctul meu a fost de a retrage trupele americane – și, privind din perspectivă istorică, îmi place să-mi urmez instinctele”, a declarat Trump. El a afirmat de trei ori că obiectivul stabilit era de „a învinge” și a spus: „Nu vom discuta despre numărul de militari sau despre planurile noastre privind implicarea militară suplimentară”.

Astfel, Trump evita să urmeze aceeași strategie care fusese călcâiul lui Ahile pentru administrațiile Bush și Obama.

Strategia lui avea efectul de a îndepărta dezbaterea privind războiul din Afghanistan de pe prima pagină a ziarelor și din emisiunile de știri – cu excepția cazurilor în care ar fi survenit un act major de violență.

John McCain a comentat: „Îl felicit pe președintele Trump pentru că a făcut un pas important în direcția corectă, printr-o nouă strategie în Afghanistan”.⁸

Senatorul democrat și partener de candidatură în 2016 al lui Hillary Clinton, Tim Kaine, a spus că SUA „aveau nevoie să se asigure că Afghanistanul nu este o pepinieră pentru lucrurile care s-ar putea întoarce împotriva noastră”.⁹

Stând de vorbă cu Stephen Miller, Bannon l-a întrebat: „Despre ce naiba a fost discursul ăsta? În primul rând, mi se pare că a bătut pasul pe loc.”

De fapt, în discursul său președintele nu bătuse deloc pasul pe loc. Era o strategie nouă, ceva mai mult decât strategia folosită de administrația Obama. Principala obiecție a lui Bannon viza însă lipsa de realism. „Președintele nu poate rosti discursuri despre victorie. Pentru că nu va exista nici o victorie.”

Trump s-a agățat de retorica victoriei. El le făcuse generalilor, lui Mattis și McMaster, suficiente concesii. Armata evitase umilirea și nu trebuia să admită înfrângerea.

A doua zi după discursul președintelui, Tillerson a mai găsit o modalitate de a declara că o victorie nu era posibilă. El s-a adresat talibanilor printr-o declarație de presă: „Nu veți obține niciodată o victorie pe câmpul de luptă. Poate că noi nu vom obține vreuna, dar nici voi nu o veți obține.”¹⁰

Impasul era total.

CAPITOLUL 32

În timpul vacanței parlamentare din luna august, Kelly și Porter și-au petrecut câteva săptămâni la Bedminster, împreună cu președintele. Noul șef de personal era de părere că la Casa Albă domnea o harababură deplină. Priebus și Bannon fuseseră amatori. El avea să instaureze ordinea și disciplina.

– Am încercat să facem puțină ordine, a spus Porter, dezvăluindu-i cum Priebus se străduise foarte mult să instaureze disciplina. Cu câteva luni înainte, Priebus îi convocase pe principalii demnitari ai administrației prezidențiale – McMaster, Cohn, Bannon, Kellyanne Conway și Porter – la o întrunire în sala de strategie din clădirea Biroului Executiv.

– Avem nevoie de o strategie, a declarat Priebus. Care sunt prioritățile? Cum le vom stabili?

El și-a scris ideile pe panourile albe aliniate pe pereții sălii. Era ca un SCIF pentru cele mai secrete discuții. Sala era plină de computere și de echipamente pentru videoconferințe.

Ideile dezbătute în acea ședință nu au fost însă niciodată luate în serios. Adesea, președintele lua decizii care implicau doar unu, doi sau trei oameni. Nu exista un proces de elaborare și de coordonare a deciziilor. „Haos” și „dezordine” nu erau niște termeni suficienți pentru a descrie situația existentă. Fiecare putea face ce voia. Președintelui îi venea o idee și spunea:

– Vreau să semnez ceva.

Iar Porter trebuia să-i explice că, deși Trump deținea o largă autoritate în a emite ordine executive, de pildă, libertatea de decizie și de acțiune a unui președinte era frecvent îngrădită de lege. Trump nu înțelegea cum funcționa guvernul american. Uneori, el pur și simplu începea să schițeze singur ordine sau să

le dicteze. Tactica de bază pe care Porter o folosea încă din perioada lui Priebus era de a temporiza și a amâna, de a menționa obstacolele legale și uneori de a lua proiectele de pe masa președintelui, pentru ca acesta să nu le poată vedea și semna.

Porter „ceruse un afurisit de proces ordonat“, cum îl numea el, în fiecare zi, timp de luni de zile. Cei de la Casa Albă aveau nevoie de o mână de fier, care să controleze tot ceea ce se semna și se ordona. Și, dacă nu de o mână de fier, ei aveau nevoie măcar de cineva care să controleze lucrurile.

Pe 21 august, Kelly și Porter au emis două memorandumuri către toți funcționarii cabinetului și către toți asistenții superiori de la Casa Albă. „Secretarului de personal al Casei Albe [Porter] trebuie să i se trimită toate materialele prezidențiale și tot el trebuie să le difuzeze.“ Orice document, inclusiv memorandumurile decizionale, fiecare memorandum, declarație pentru presă, chiar și articole din presă, trebuiau să treacă prin mâna lui Porter.

Ordinele executive urmau „să fie finalizate în cel puțin două săptămâni“ și trebuiau să includă o analiză din partea consilierilor juridici ai Casei Albe și a Biroului de Consiliere Juridică, din cadrul Departamentului de Justiție, care asigurau interpretarea legală pentru administrația americană.

„Toate actele care ieșeau din Biroul Oval trebuiau înmânate secretarului de personal... în conformitate cu legea documentelor prezidențiale.“

Un al doilea memorandum (subliniat în original) afirma: „Deciziile nu sunt definitive – și, ca atare, nu pot fi implementate – până când secretarul de personal nu se asigură că există un memorandum decizional aprobat și semnat de președinte“ Printre documentele vizate se numărau noile inițiative politice din domeniile „bugetului, sănătății și comerțului“, precum și acțiunile guvernamentale, ca „operațiunile militare, de informații sau diplomatice“

„O decizie luată după o informare verbală nu este definitivă”, dacă nu exista un memorandum de decizie oficial.

Era o pură fantezie.

Kelly și Porter s-au așezat alături de președinte pentru a-i explica procesul îmbunătățit.

– Nu puteți lua decizii decât dacă semnați un memorandum decizional, i-a spus Porter. Memorandumul nu trebuie să fie lung – cel mult o pagină.

Porter a atras atenția că memorandumurile decizionale trebuiau însoțite de materiale de susținere, dar i-a promis președintelui:

– N-am să vă fac să citiți mai mult de o pagină pentru fiecare decizie. De asemenea, voi veni să vă informez asupra documentului respectiv, astfel încât să-l putem parcurge împreună. Uneori, va fi nevoie de o ședință în toată regula, cu cinci, șase sau șapte consilieri. De multe ori putem acționa doar pe baza unui memorandum decizional.

Trump s-a declarat de acord cu propunerea.

În primele săptămâni, noul sistem l-a înfuriat pe președinte. În cele din urmă, Porter a creat o rutină și îi aducea președintelui zilnic la semnat între 2 și 10 memorandumuri decizionale. Lui Trump îi plăcea să semneze. Pentru el, asta însemna că acționează, că face lucruri, iar semnătura lui, cu cerneală neagră, părea autoritară pe albul foi de hârtie.

În primele săptămâni, Kelly a fost foarte amabil cu președintele, a remarcat Porter. Erau de același leat. Când se afla în preajma președintelui, Kelly părea să aibă mereu un zâmbet întipărit pe chip. Și glumea adesea cu Trump. Îi dădea sfaturi președintelui și își exprima opinia.

– Domnule președinte, cred că trebuie să facem asta, spune el.

Și era foarte modest și respectuos:

– Eu sunt doar un angajat. Dumneavoastră sunteți șeful. Vom încerca să vă oferim cele mai bune informații. Sunteți

cel care decide. Și nu voi încerca să vă influențez în vreun fel sau altul.

Era șeful de personal perfect. Dar luna de miere urma să se încheie curând. La începutul lunii septembrie, Kelly și Porter aveau să lucreze din nou singuri sau doar cu câțiva alți membri ai personalului.

– Președintele este inconstant și nehotărât, afirma Kelly.

Aveau de dezbătut probleme importante, în special cele legate de acordurile comerciale sau de prezența trupelor americane în Coreea de Sud.

– Trebuie să încercăm cu toții să discutăm cu el și să-l facem să ia o decizie, spunea Kelly. Trebuiau să stea permanent lângă președinte, chiar dacă acesta nu-i asculta.

Luarea de decizii și activitatea din Biroul Oval au devenit tot mai supuse hazardului.

– Președintele, pur și simplu, nu înțelege nimic din ceea ce se întâmplă. El nici nu știe despre ce vorbește, sublinia Kelly.

Pe măsură ce Trump devenea tot mai categoric în privința retragerii din acordurile comerciale sau a renunțării la politicile externe costisitoare, Kelly avea să admită:

– Nu-mi vine să cred că președintele se gândește măcar să facă aceste lucruri.

A făcut un apel personal la Porter:

– Rob, trebuie să pui capăt acestei situații. Nu mai scrie ordinele date de el. Încearcă să nu mai faci tot ce îți spune. Poți merge să vorbești cu el și să vezi dacă ar fi posibil să ajungi la vreun rezultat? Am vorbit cu președintele la telefon de dimineață. I-am adus argumente. Poți merge să vezi ce s-ar putea face?

Prezența trupelor americane în Coreea de Sud continua să fie o temă pentru Trump.

– Subvenționăm Coreea de Sud, insista el. Nu are nici un rost să cheltuim atâția bani.

Porter i-a reamintit ceea ce Mattis și mulți alții îi spusese deja: că erau poate cei mai bine cheltuiți bani pe securitatea

Statelor Unite. Prezența trupelor oferea informații strict secrete indispensabile, vitale pentru detectarea și împiedicarea lansărilor de rachete nord-coreene.

Pe 25 august, președintele a decis că va lua o decizie radicală în privința NAFTA, KORUS și a Organizației Mondiale a Comerțului.

– Am discutat despre asta până mi s-a făcut greață, a spus Trump. Pur și simplu, o vom face. O vom face. Vom ieși din NAFTA. Vom ieși din KORUS. Și vom ieși din OMC. Ne retragem din toate trei acordurile.

Cohn și Porter au apelat la Kelly, care nu voia ca securitatea națională să fie perturbată de deciziile referitoare la comerț. Kelly și Porter au mers în Biroul Oval.

– Coreea de Sud este un aliat, i-a spus Kelly lui Trump. Iar tratatul KORUS este, de fapt, mult mai profitabil decât ați putea crede.

Porter i-a prezentat președintelui câteva studii din care reieșea că acordul KORUS menținea scăzut deficitul comercial.

– Este o perioadă foarte importantă, având în vedere evoluțiile din Coreea de Nord și din întreaga regiune, a avertizat Kelly. Nu vrem să modificăm nimic pe partea comercială, mai ales că acesta e un punct sensibil în întreaga arhitectură a lucrurilor. O eventuală modificare ar putea arunca totul în aer.

El i-a recomandat președintelui să îl convoace pe Tillerson. Tillerson a adus aceleași argumente.

Tillerson, Mattis, McMaster, Kelly – toți experți în securitate națională – au căzut de acord că și dacă deficitul comercial în relația cu Coreea de Sud ar fi fost de zece ori mai mare, și tot nu s-ar fi justificat retragerea trupelor americane din această țară. Era o nebunie doar să te și gândești la așa ceva, au convenit ei.

– În regulă, a spus, în cele din urmă, Trump, vineri, 1 septembrie. Nu le vom da sud-coreenilor azi preavizul de 180 de zile. Nu că nu o vom face cândva, dar bine, accept, nu o vom face azi.

Porter a transmis decizia președintelui către personalul legislativ, avocații Casei Albe și personalul NSC, sugerându-le că pot sta liniștiți, cel puțin în acea zi. El s-a asigurat, totodată, că nu fusese redactat nici un act pe care președintele l-ar fi putut semna.

Patru zile mai târziu, pe 5 septembrie, Cohn, Porter și ceilalți au venit în Biroul Oval. Trump ținea în mâini schița unei scrisori reprezentând preavizul de 180 de zile pentru retragerea SUA din KORUS.¹ Porter nu știa cine scrisese documentul și nu a aflat niciodată cine a făcut-o – probabil Navarro și Ross, se gândea el, dar n-a obținut niciodată o confirmare în acest sens. „Am aici o schiță“, i-a anunțat Trump. „Ne vom retrage din acest acord. Vreau să rescrieți această notificare într-un limbaj oficial și să o expediați. Trebuie să rezolvăm astăzi acest lucru.“

McMaster a început să aducă argumente contrare, legate de securitatea națională. Cohn și Porter au adus și ei argumente ținând de comerț și de economie.

– Până când nu voi lua unele măsuri pentru a demonstra că amenințările mele sunt reale și trebuie luate în serios, nu vom putea controla eficient lucrurile, a spus Trump, după care a părăsit Biroul Oval.

În condițiile în care președintele evitase procesul de redactare a notificărilor, controlat în mod obișnuit de Porter, și venise cu un nou draft, Cohn s-a simțit cu adevărat îngrijorat. Prin urmare, el a luat, pur și simplu, schița de pe biroul lui Trump.*

În primele luni de când fusese numit în funcția de șef de personal, se părea că generalul Kelly stătea aproape toată ziua în Biroul Oval, fiind prezent la fiecare întâlnire. Nu vorbea prea mult, acționând mai degrabă ca un observator și monitorizând tot ce se petrecea. Încerca mereu să se asigure că ușa

* Vezi Prologul.

dintre Biroul Oval și cea din micul birou exterior, unde stătea Madeleine Westerhout, era închisă. Westerhout avea 27 de ani, era o fostă asistentă din cadrul Comitetului Național Republican și, cu pletele ei lungi, castanii, și zâmbetul larg, semăna cu Hope Hicks. Motivul declarat pentru care Kelly făcea acest gest era de a oferi mai multă intimitate și siguranță celor prezenți la ședințe. Totodată, Kelly voia să împiedice acel du-te-vino permanent pe ușile Casei Albe, întâlnit constant, în trecut.

– Nu, nu, lasă ușa deschisă, se opunea însă președintele. Vreau s-o văd pe Madeleine, ca s-o pot chema, la nevoie.

Contraamiralul Ronny Jackson, medicul de la Casa Albă al președintelui, îl vedea pe Trump aproape în fiecare zi – cu siguranță de mai multe ori pe săptămână.

– Cum vă simțiți azi, domnule președinte? spunea el, scoțându-și capul pe ușa biroului, în timp ce președintele trecea pe coridor. De obicei, era doar un control scurt, de 30 de secunde, adesea cu discuții despre spray-uri nazale sau alte lucruri mărunte.

De câteva ori, doctorul Jackson l-a vizitat și pe Kelly.

– În ultima vreme, președintele a fost foarte stresat, a spus, la un moment dat, medicul. Ar trebui să găsim o modalitate de a mai reduce presiunea pusă asupra sa sau de a-i mai reduce programul de lucru.

Altă dată, Jackson s-a exprimat și mai clar:

– Se pare că președintele e mult mai stresat decât de obicei. Poate că ar trebui să scurtăm programul lui de mâine.

Soluția lui Kelly a fost de a-i oferi președintelui mai mult „timp executiv”. În mod normal, Trump își stabilea singur programul, hotărând când să înceapă ziua de lucru, și avea adesea un orar flexibil când revenea la reședință.

Kelly a încercat să-i răspundă lui Jackson. Care întâlniri anume erau esențiale? I s-ar fi putut acorda lui Trump o jumătate de oră sau o oră liberă dimineața, ori i s-ar fi putut scurta programul, cu o oră, seara, la sfârșitul zilei? Au încercat

să facă asta. Dar programul intens al președintelui nu s-a redus, iar Trump îi menținea adesea pe toți, inclusiv pe sine însuși, într-o permanentă stare de agitație.

Trump a chemat la reședința sa un grup de demnitari, pentru a discuta despre tarifele vamale la oțel.² Erau de față Ross, Navarro, Lighthizer, Cohn, McMaster și Porter. Trump a spus că s-a săturat de discuții și că vrea să semneze un memorandum pentru implementarea unui tarif vamal unic la oțel de 25%, care să fie impus tuturor țărilor.

A început imediat o rundă de dezbateri demnă de „Ziua cârțiței“, cu aceleași argumente de ambele părți, până când Mnuchin a spus că reforma fiscală trebuia să fie prioritatea absolută. Dominația republicanilor în Camera Reprezentanților, în Senat și la Casa Albă era totală și aceasta reprezenta o ocazie unică de a vota o reformă fiscală, a afirmat el. O reformă similară nu mai fusese făcută din timpul mandatului lui Reagan, în urmă cu peste 30 de ani.

Mnuchin a avertizat însă că mulți dintre senatorii republicani de care aveau nevoie pentru a vota reforma fiscală erau adepți ai liberului schimb și se opuneau vehement tarifelor vamale pentru oțel.

– Domnule președinte, pe acești senatori i-ați putea pierde, a spus el.

Cohn i-a confirmat spusele, iar Porter s-a declarat și el de acord. McMaster, care afirmase, din perspectiva securității naționale, că impunerea de tarife vamale la oțel ar fi afectat grav relațiile cu aliații SUA, a fost și el de aceeași părere în privința taxelor și a senatorilor republicani.

„Bun, aveți dreptate“, a încuviințat Trump, în cele din urmă. „Oricât ar fi de important acest lucru, nu putem periclita legea privind taxele din cauza lui. Așa că rămânem pe loc. Dar, de îndată ce rezolvăm cu taxele, ne vom ocupa de comerț. Și una dintre primele măsuri pe care trebuie să le luăm este impunerea de tarife vamale pentru oțel.“

Odată Bannon plecat de la Casa Albă, Trump și Sessions au venit cu o altă soluție la problema imigrării, pe 5 septembrie. Trump a anunțat stoparea programului DACA, derulat sub Obama.³ El l-a catalogat drept „o abordare similară aministiei” și a spus că membrii Congresului vor trebui să-l înlocuiască printr-o altă lege, în cel mult șase luni.

Două zile mai târziu, președintele a încercat să calmeze spiritele. Pe 7 septembrie, el a scris pe Twitter: „Le spun tuturor celor aflați sub incidența legii DACA și care sunt îngrijorați de statutul lor în cursul acestor șase luni: nu aveți de ce vă teme. Nu se va lua nici o măsură!”⁴

Bannon, care încă avea acces la Trump, l-a sunat spre a-i reaminti importanța unei linii dure împotriva imigrației. „Domnule președinte, vă dați seama că această problemă aproape a distrus Partidul Republican în vara anului 2013?”, își amintea Bannon că l-ar fi întrebat pe președinte. „Acesta este principalul motiv pentru care ați fost ales. Și singurul lucru care poate distruge Partidul Republican. Această problemă a amnistiei ne-a bântuit.”

Stephen Miller i-a transmis lui Bannon că la Casa Albă întreaga dezbatere era acum legată de imigrația în lanț. El a calculat că, dacă Statele Unite și-ar fi menținut politica actuală pentru încă 20 de ani, populația ar fi crescut cu 50 de milioane de noi imigranți.

Miller i-a spus lui Bannon: „Democrații nu vor renunța niciodată la imigrația în lanț. Ea a schimbat țara. Înseamnă totul. Astfel, imigranții pot obține reîntregirea familiei.”

Presupunerea lui Miller s-a dovedit a fi corectă. Trump a putut continua discuțiile în vederea găsirii unui compromis, dar n-a ajuns la o înțelegere cu democrații.

„Nu am nici un avocat bun”, a spus Trump într-o zi, pe când se afla în Biroul Oval. „Am niște avocați jalnici”, a insistat el, cu trimitere directă către consilierul juridic al Casei Albe, Don McGahn. „Am o grămadă de avocați care nu sunt agresivi, care

sunt slabi, care nu se gândesc la interesul meu, care nu sunt loiali. E, pur și simplu, un dezastru. Nu reușesc să găsesc un avocat bun.”

Îi includea aici și pe avocații personali care îl reprezentau în investigația condusă de procurorul special Mueller.

Porter a mers în biroul lui Kelly, pentru a-l informa în legătură cu cele întâmplate. În birou se aflau doar ei doi. „Am mai văzut scenariul ăsta”, a spus Porter. „Sunt îngrijorat, fiindcă au mai fost situații în trecut, în special după desemnarea procurorului special – perioada Comey-Mueller –, când președintele a fost atât de frământat și de distras, încât a devenit o adevărată provocare să-și continue activitățile zilnice și să ia decizii. A fost pusă la grea încercare capacitatea lui de a acționa ca un președinte care să ne ofere direcția de care aveam nevoie pentru a face guvernarea să funcționeze. Din fericire, am depășit acele momente. Sunt îngrijorat fiindcă astfel de incidente se vor produce din nou, mai ales pe măsură ce ancheta își urmează cursul, iar lucrurile vor duce la o concluzie. Nu știu care va fi catalizatorul.”

Catalizatorul ar fi putut fi ceva legat de Senat și de investigațiile privind legăturile lui Trump cu Rusia.

„Sau cine știe ce altceva. Dar trebuie să fim conștienți de asta. Dacă nu împărțim mai bine sarcinile, dacă nu-i oferim președintelui suficient timp și spațiu pentru a discuta cu oamenii lui Mueller, punându-l într-o postură mai favorabilă, atunci agitația lui va cuprinde toată Casa Albă. Trump are nevoie de timp pentru a se echilibra emoțional.”

Porter i-a cerut lui Kelly să se gândească la toate aceste lucruri, „astfel încât să fii pregătit, să putem continua să acționăm și să nu se producă un blocaj al întregii Aripă de Vest pentru zile, dacă nu cumva chiar pentru săptămâni întregi, așa cum s-a mai întâmplat în trecut”

– Da, am mai auzit de asemenea situații, a încuviințat Kelly. Și îmi pot imagina că n-a fost bine deloc.

– Cu greu am reușit să o scoatem la capăt ultima oară când s-a întâmplat, a spus Porter. De data aceasta ar putea fi chiar mai rău. Așa că trebuie să punem la punct un plan clar, ca să știm cum să gestionăm lucrurile.

Kelly i-a dat dreptate lui Porter.

– Hai să încercăm, a zis el, deși nici unul nu avea, pentru moment, vreo idee despre ce anume ar fi trebuit să facă.

CAPITOLUL 33

Atenția lui Trump nu era distrasă doar de complexa investigație a echipei lui Mueller și de amenințarea care plana asupra lui, în această privință, ci și de acoperirea constantă mediatică a posibilelor legături avute cu rușii sau de acuzațiile de obstrucționare a justiției, care-l măcinau aprig. Rezultatul a fost, potrivit lui Porter, că, „în unele momente, președintele aproape nu mai era în stare să fie președinte“.

McMaster a remarcat acest lucru. În mod normal, Trump nu-l asculta cu mare atenție sau pentru prea mult timp pe consilierul său de securitate națională, dar, pe măsură ce lucrurile se agravau, „parcă nu mai reușeam deloc să-i captez atenția“, i s-a confesat McMaster lui Porter. „Nu o lua personal“, l-a sfătuit Porter. „Președintele e în mod evident distras. Așa e cu toată lumea. Fiindcă e concentrat doar asupra știrilor legate de Rusia.“

Gary Cohn, la rândul său, i-a spus lui Porter: „Este inutil să discutăm cu președintele astăzi“.

Hope Hicks, de asemenea, a ținut să-și exprime îngrijorarea. „Președintele e măcinat din cauza întregii situații“, i-a spus ea lui Porter. Hicks voia ca Trump să se calmeze și să evite să facă sau să spună lucruri pe care mai târziu le-ar fi putut regreta. Ea încerca să-l facă pe președinte să discute despre alte subiecte, să-i distragă atenția de la emisiunile difuzate la televizor, chiar să îl ajute să nu mai ia lucrurile în serios.

Însoțit de membrii echipei sale, Trump s-a urcat la bordul aeronavei Air Force One, pentru a participa la un miting. La coborârea din avion, înainte de începerea mitingului, el le-a spus

celorlalți: „Cred că în primele zece minute din discurs nu voi face altceva decât să atac presa“.

În mai multe rânduri, Trump l-a întrebat pe Porter dacă era interesat de funcția de consilier juridic al Casei Albe, însă acesta a refuzat.

Când avocatul personal al lui Trump venea să discute chestiuni legate de procurorul special Mueller, președintele îl invita adesea și pe Porter să se alăture discuției.

– Rob, aș vrea să rămâi. Trebuie să iei parte la asta.

– Dar nu sunt avocatul dumneavoastră, domnule președinte, replica Porter. Nu ocup un post de avocat. Și chiar dacă aș fi fost avocat, aș fi fost avocatul cabinetului, nu unul dintre avocații dumneavoastră personali, iar această situație ar încălca privilegiul avocat-client. Așa că nu pot asista la discuție.

– Nu, nu, nu, asta nu contează, insista Trump.

În astfel de situații, unul dintre avocații personali ai lui Trump, de pildă, John Dowd, se vedea nevoit să intervină: „Fără îndoială, Rob trebuie să plece“

„Nu știu cât voi mai putea rămâne“, i-a mărturisit Gary Cohn lui Porter, „fiindcă lucrurile au luat-o razna de tot aici. Este un haos absolut. Trump nu se va schimba niciodată. Este inutil să pregătesc o informare temeinică, substanțială, cu grafice și explicații, pentru președinte, fiindcă știu că el o va ignora în totalitate. Nu-i pot reține atenția mai mult de zece minute, pentru că apoi el începe să vorbească despre cu totul alt subiect. Chiar dacă petrecem o oră întreagă împreună, tot nu reușesc să-i prezint informarea până la capăt.“

Porter a încercat să pregătească pentru președinte documente informative organizate, cu date relevante, puncte de vedere diferite, calcule de costuri/beneficii, argumente pro

și contra și posibile consecințe ale unei anumite decizii. Dar nici această tactică nu a funcționat.

Gary Cohn și Robert Lighthizer, reprezentantul comercial al SUA, se străduiseră luni de zile să-l convingă pe Trump să fie de acord cu o anchetă privind drepturile de proprietate intelectuală, legată de practicile comerciale ale Chinei. Era o situație în care Trump își putea încorda mușchii anticomert fără să arunce în aer vreun acord comercial. Autoritatea venea din secțiunea 301 a Legii comerțului, din 1974, care conferea președintelui puterea de a institui unilateral restricții comerciale punitive asupra țărilor care se implicau în relații comerciale incorecte cu SUA.

Chinezii încălcau toate regulile. Furau totul, de la secrete comerciale ale companiilor producătoare de tehnologie la software, muzică și filme piratate sau medicamente ori bunuri de lux contrafăcute. Cumpărau părți din companii și furau tehnologia. Furau proprietatea intelectuală de la companiile americane cărora li se ceruse să-și mute tehnologia în China și să opereze de acolo. Cohn îi considera pe chinezi niște comercianți murdari, lipsiți de scrupule. Administrația estima că furturile de proprietate intelectuală comise de China se ridicau la cifra uluitoare de 600 de miliarde de dolari.

O anchetă 301, pe scurt 301, i-ar fi dat lui Lighthizer un termen de un an pentru a stabili dacă biroul reprezentantului comercial al SUA ar fi trebuit să deschidă o anchetă oficială asupra Chinei. Dacă era așa, Trump ar fi avut autoritatea de a impune tarife, sancțiuni și alte măsuri împotriva Chinei.

Europenii, japonezii și canadienii s-ar fi alăturat Statelor Unite într-un efort masiv și coordonat, împotriva încălcărilor dreptului de proprietate intelectuală de către chinezi. Aceasta ar fi fost prima măsură punitivă impusă pe plan comercial de Trump.

În cele din urmă, Trump a fost de acord să semneze un memorandum și să anunțe în cadrul unui discurs lansarea unei anchete de un an privind încălcările drepturilor de proprietate intelectuală de către chinezi.¹ Fusesse necesar un lung tur de forță pentru a-l determina pe președinte să ia o măsură clar definită pe frontul comercial.

În timpul unei întâlniri desfășurate în august, la reședința prezidențială, cu consilierii săi comerciali și economici, Trump a refuzat însă să mai urmeze planul propus. Tocmai vorbise la telefon cu președintele Xi și nu voia să facă din China o țintă.

– O să avem nevoie de ajutorul chinezilor în Coreea de Nord, a spus el. China nu reprezintă doar un vot în Consiliul de Securitate al ONU. Vom avea nevoie de sprijinul permanent al chinezilor. Vreau să renunț la toate referirile la China din discursul meu, și-a anunțat Trump colaboratorii.

Președintele nu voia să-și pericliteze bunele relații personale cu președintele Xi.

Porter a observat că memorandumul întins pe doar două pagini menționa China de cinci ori, dar nici o altă țară. Era un document referitor doar la China, așa cum stabiliseră să fie, cu luni de zile înainte.

– Nu, nu, nu, s-a opus Trump. Nu vreau să fie un discurs axat pe China. Mai bine să ne referim la întreaga lume.

Potrivit legilor americane, aceste investigații trebuiau să se refere strict la practici comerciale incorecte desfășurate de o anumită țară.

– În acest caz, țara este China, a spus Porter. Nu putem ocoli acest fapt.

– Bine, atunci, a spus președintele. Pot semna orice, dar nu vreau să menționez China în discursul meu.

– Nu putem explica la ce se referă investigația fără a menționa China.

Trump a fost din nou de acord. Dar, în discursul ținut în public curând după aceea, el a afirmat: „Furtul de proprietate

intelectuală comis de alte țări costă națiunea americană milioane de locuri de muncă și miliarde de dolari în fiecare an. Prea mult timp această bogăție a fost smulsă țării noastre, fără ca administrațiile de la Washington să ia măsuri... Însă administrația mea nu va mai avea aceeași atitudine nepăsătoare.”²

În timpul acestui discurs, președintele nu a făcut decât o singură referire la China.

Cohn și Porter au sperat că semnarea memorandumului care autoriza investigația 301 îi va distra atenția lui Trump de la impunerea imediată de tarife vamale pe importurile de oțel și de aluminiu.

Ori de câte ori vreunul dintre ei încerca să contrazică opiniile lui Trump privind importanța deficitului comercial și necesitatea de a impune tarife vamale, președintele era de neclintit: „Știu că am dreptate, spunea el. Și dacă nu sunteți de acord cu mine, să știți că voi vă înșelați.”

Cohn știa că adevărata bătălie se va duce în privința tarifulor, domeniu în care Trump avea cele mai rigide opinii și unde putea aduce cele mai mari prejudicii economiei americane și celei mondiale. El a adunat toate informațiile posibile pentru a-i demonstra președintelui cum anume impunerea de tarife vamale pe oțelul de import ar fi provocat un dezastru și ar fi afectat economia.

Un document de 17 pagini trimis de Cohn conținea un grafic relevând veniturile nesemnificative obținute în 2002–2003, când președintele Bush impusese tarife pe oțel, din același motiv. Graficul demonstra că veniturile obținute fuseseră de doar 650 milioane de dolari. Această cifră reprezenta 0,04% din veniturile federale totale, de 1,78 trilioane de dolari.

Venitul estimat în urma impunerii unui tarif de 25% pe oțel ar fi fost acum de 3,4 miliarde de dolari sau 0,09 % din venitul total estimat – 3,7 trilioane de dolari pentru 2018.

Zeci de mii de locuri de muncă fuseseră pierdute în industrii care utilizau oțel, a explicat Cohn, prezentând și un grafic care să demonstreze acest lucru.

Trump avea trei aliați care erau de acord cu el în privința importanței deficitului comercial: secretarul Comerțului, Wilbur Ross, Peter Navarro și Bob Lighthizer, reprezentantul comercial al SUA.

Navarro a obiectat că datele nu includeau și locurile de muncă create în combinele siderurgice după impunerea de tarife vamale sub administrația Bush, în 2002–2003.

– Ai dreptate, a recunoscut Cohn. Am creat exact 6 000 de locuri de muncă în combine siderurgice.

– Datele sunt, pur și simplu, greșite, a spus Navarro.

Trump era decis să impună tarife vamale pe oțel.

– Uite ce e, a spus el, vom încerca. Dacă nu merge, vom renunța la tarife.

– Domnule președinte, a replicat Cohn, nu așa se procedea-ză cu economia americană. Fiindcă mizele sunt atât de ridicate, este esențial să fim conservatori. Trebuie să implementați o măsură doar când sunteți 100% sigur că ea va funcționa și apoi trebuie să vă rugați din tot sufletul să fi avut dreptate și după ce o transpuneți în realitate. Nu faceți *fifty-fifty* cu economia Americii.

– Dacă nu merge, renunțăm la tarife, a repetat Trump, impasibil.

NAFTA a constituit o altă țintă constantă pentru Trump. Președintele susținea de luni de zile că vrea să părăsească tratatul NAFTA și apoi să-l renegocieze.

– Singurul mod de a obține un acord profitabil este prin denunțarea totală a vechiului acord. După aceea, în șase luni, partenerii noștri vor veni să se roage să renegociem.

Teoria lui privind negocierile susținea că, pentru a obține un „Da”, trebuia mai întâi să spui „Nu”

– Dar renunțarea la tratat s-ar putea să fie pentru totdeauna, i-a atras atenția Cohn. Aceasta e cea mai riscantă strategie. Dacă nu funcționează, ajungem în faliment.

Cohn știa că Trump dăduse faliment în afacerile sale de șase ori și, cu toate acestea, încă nu părea să conștientizeze pericolul. Pentru președinte, falimentul era doar o altă strategie de afaceri: pleacă de la masa negocierilor, amenință-ți partenerii de afaceri că ești gata să arunci în aer înțelegerea și ei se vor teme de tine. *Adevărata putere este frica.*

De-a lungul deceniilor, Goldman Sachs nu făcuse afaceri cu Organizația Trump sau cu Trump însuși, știind că acesta putea crea probleme oricui. Pur și simplu, nu și-ar fi plătit partenerii de afaceri sau i-ar fi dat în judecată. Când Cohn abia venise la Goldman, acolo era un agent de vânzări novice, care se implicase cu Trump într-o vânzare de acțiuni la un cazinou. Cohn i-a spus tânărului trader că, dacă afacerea nu avea să fie încununată de succes, îl va concedia. Din fericire pentru tânărul trader, Trump plătise.

Aplicarea de către Trump în domeniul guvernării a mentalității sale din zilele când era un mogul imobiliar și acceptarea riscului falimentării întregii Americi era însă o problemă de cu totul altă amploare.

Într-o altă discuție cu președintele, Cohn a dezvăluit un studiu al Departamentului de Comerț, care sublinia că Statele Unite au absolută nevoie de comerțul cu China.

– Domnule președinte, dacă ați fi chinez și ați vrea să ne distrugeți, ar trebui să încetați să ne mai trimiteți antibiotice. Știți că, de fapt, noi nu mai producem, practic, antibiotice în Statele Unite?

Studiul arăta și că nouă antibiotice principale, inclusiv penicilina, nu se produceau în Statele Unite. China vindea 96,6% din antibioticele de pe piața americană.

– Noi nu producem penicilină, a adăugat Cohn.

Trump i-a aruncat o privire ciudată.

– Domnule președinte, când copiii mamelor americane vor muri din cauza unei simple amigdalite, ce le veți spune acelor mame? Că deficitul comercial e important? l-a întrebat Cohn pe președinte.

– Vom cumpăra antibiotice din altă țară, a propus Trump.

– Atunci chinezii își vor vinde antibioticele în Germania, iar nemții le vor crește prețul și ni le vor vinde nouă mai scump. Așadar, deficitul nostru comercial va scădea cu China, dar va spori considerabil cu Germania. Iar consumatorii americani vor plăti mai mult. Va fi acesta un lucru bun pentru economia noastră?

Navarro a intervenit, susținând că ar putea cumpăra antibiotice și din alte țări, nu neapărat din Germania.

– E aceeași problemă, a replicat Cohn. Practic, nu faci altceva decât să rearanjezi scaunele de pe puntea Titanicului.

Industria de automobile americane era o altă obsesie a lui Trump. China lovea puternic în această industrie și încă și mai puternic în muncitorii americani, pretindea președintele.

Cohn a pus laolaltă cele mai bune statistici care puteau fi compilate. Trump nu citea însă nimic, prin urmare, Cohn a adus grafice în Biroul Oval. Cifrele dovedeau că industria auto americană se afla într-o situație bună. Un grafic uriaș arăta că „Cei 3 Mari” din Detroit produceau cu 3,6 milioane de autoturisme și autocamioane ușoare mai puțin decât în 1994, dar în restul SUA, în special în sud-est, produceau cu 3,6 milioane mai mult.

Toate autoturismele din seria BMW 3 din lume erau produse în Carolina de Sud, a arătat Cohn. SUV-urile Mercedes erau, de asemenea, toate fabricate în SUA. Milioanele de locuri de

muncă pierdute în Detroit fuseseră reînființate în Carolina de Nord și Carolina de Sud, datorită legilor dreptului la muncă.

– Dar fabricile pustii? a întrebat Trump. Trebuie să rezolvăm problema asta.

Cohn pusese, în informarea zilnică pe care Porter o alcătua seara pentru președinte, și un alt document: „Statistici legate de poziția SUA în disputele cu OMC”. Dar Trump rareori deschidea dosarul.

– Organizația Mondială a Comerțului este cea mai rea instituție creată vreodată! a exclamat Trump. Pierdem mai multe cazuri decât în oricare altă parte.

– Asta spun datele dumneavoastră, domnule președinte, i-a replicat Cohn și a scos un alt document. Acesta dezvăluia că Statele Unite câștigaseră 85,7% din disputele din OMC, mai mult decât media altor țări.

– Statele Unite au câștigat disputele comerciale împotriva Chinei, privind suprataxele incorecte aplicate de China pe carnea de pasăre, oțelul și autoturismele importate din SUA, precum și restricțiile incorecte de export asupra materiilor prime și mineralelor rare. De asemenea, Statele Unite folosiseră sistemul OMC de rezolvare a disputelor pentru a forța China să scadă subvențiile în numeroase sectoare.

– Asta e o prostie! a replicat Trump. Sunt date false.

– Nu, nu sunt date false. Sunt date provenite de la reprezentantul comercial al SUA. Sunați-l pe Lighthizer și veți vedea că e de acord cu aceste cifre.

– Nici nu mă gândesc să-l sun pe Lighthizer, s-a enervat Trump.

– Ei bine, a spus Cohn, îl voi suna eu. Datele sunt reale. Nimeni nu le poate contesta, a adăugat el.

Uneori, Cohn solicita ajutorul vicepreședintelui Pence, făcând-o însă întotdeauna doar în cadrul unor discuții private.

El și-a pledat cauza și în privința tarifelor vamale pe aluminiu și pe oțel:

– Mike, am nevoie de ajutorul tău în privința asta.

– Faci ceea ce trebuie făcut, i-a răspuns Pence. Doar că nu sunt sigur cum aş putea să te ajut.

– Mike, nici un alt stat nu va fi mai grav afectat de impunerea tarifelor vamale pe oțel și pe aluminiu decât Indiana. Este capitala mondială a ambarcațiunilor și vehiculelor recreaționale. Și din ce sunt făcute ambarcațiunile și vehiculele recreaționale? Din aluminiu și oțel. Statul tău va fi distrus de impunerea acestor tarife.

– Da, am înțeles.

– Mă poți ajuta?

– Fac tot ce pot.

Ca de obicei, Pence nu se amesteca în discuții. El nu voia să fie subiectul vreunui mesaj pe Twitter al președintelui și nici nu voia să fie făcut idiot. Dacă ar fi fost să-i dea un sfat lui Pence, Cohn chiar asta i-ar fi spus: mai curând să nu se amestece deloc în problemă.

Kelly ajunsese la concluzia că Peter Navarro era problema. Navarro se strecura în Biroul Oval și îl stârnea pe Trump împotriva deficitului comercial. Cum predicile sale deja îl convertiseră pe președinte, acesta avea să fie în curând decis să semneze un document în privința reducerii deficitului.

Cohn a profitat de orice șansă avută pentru a-i demonstra lui Kelly că Navarro era un dezastru absolut.

– Scapă de el, dă-l afară, insistă Cohn. La Casa Albă nu va funcționa nimic cât timp el este aici.

Kelly i-a cerut părerea și lui Porter.

– Actualul statu-quo este nesustenabil, a spus Porter. Nu cred că poți scăpa de Peter, fiindcă președintele îl apreciază foarte mult. Niciodată n-ar permite ca el să fie îndepărtat. Și Navarro nici nu poate fi promovat, cum vrea președintele, fiindcă asta ar fi absurd. Peter trebuie să răspundă în fața cuiva, deși

el are impresia că trebuie să raporteze doar direct președintelui. Pot să-l blochez de multe ori.

Kelly a decis că trebuie să-și exercite controlul și a convocat o ședință a combatanților, pentru ziua de 26 septembrie.³ A fost ca un duel. Lui Navarro i s-a permis să-și aducă un secundant și el l-a ales pe Stephen Miller. Cohn l-a adus pe Porter.

Navarro a început prin a se plânge că în timpul campaniei electorale i se promisese că va fi asistentul președintelui. Iar acum era doar adjunctul asistentului. Aceasta i se părea o trădare. Spunea că nu-i venea să creadă că instalarea lui dura atât. Vorbise cu președintele, care nu știa prea bine diferența dintre un asistent al președintelui și un adjunct de asistent. Președintele credea însă că „asistent special” era o titulatură care suna mult mai bine, nedându-și seama că, de fapt, era o funcție inferioară.

Navarro a mai precizat că președintele îi spusese că ar putea avea ce funcție își dorea și structura de raportare dorită. El și Consiliul Comercial reprezentau muncitorul american, baza de producție, cetățeanul uitat.

– Peter a luat-o razna, a spus Cohn. El creează toate aceste probleme. El îi spune minciuni președintelui. Nu îl controlează nimeni. El este sursa haosului din această clădire.

– Gary nu știe despre ce vorbește, a răspuns Navarro. Gary e doar un globalist. El nu îi este loial președintelui. Iar Porter s-a amestecat întotdeauna în procesul de decizie și a manipulat lucrurile astfel încât să nu ajung niciodată să discut cu președintele.

– Am înțeles, a spus Kelly. Nu mai suport situația asta. Peter, vei fi membru al Consiliului Economic Național și de acum înainte îi vei raporta lui Gary. Așa se va face. Iar dacă nu-ți convine, poți să demisionezi. Ședința s-a terminat.

– Vreau să contest această decizie, a spus Navarro. Vreau să discut cu președintele.

– N-o să discuți cu președintele, l-a repezit Kelly. Ieși afară din biroul meu!

Lunile au trecut fără ca cineva să se intereseze de soarta lui Navarro.

– Unde naiba este Peter al meu? a întrebat, într-o zi, președintele. Nu am mai stat de vorbă cu Peter Navarro de două luni.

Dar, așa cum se întâmpla adesea, curiozitatea nu l-a ținut prea mult pe președinte.

CAPITOLUL 34

Confruntarea dintre Trump și Kim Jong Un devenea tot mai personală.

Cum tensiunile se acumulasă, la un moment dat, aflat la bordul Air Force One, Trump a spus: „Tipul ăsta e nebun. Sper că nu va sfârși rău.“

Președintele lansa comentarii contradictorii privind Coreea de Nord, de la declarații provocatoare și bombastice la afirmații potrivit cărora dorea pacea. În luna mai, a spus că ar fi „onorat“ de o întâlnire cu Kim „în circumstanțe potrivite”.¹ În august, a declarat însă presei: „Ar fi bine ca nord-coreenii să nu mai lanseze amenințări la adresa Statelor Unite. Ei vor fi întâmpinați cu foc și furie, așa cum lumea n-a mai văzut.”²

Deși nu exista o decizie oficială în acest sens, McMaster a trasat o nouă strategie, evidențiind campania de presiune împotriva Coreei de Nord. Planul, expus într-un document semnat, era menit să exercite presiuni asupra Coreei de Nord și Chinei, pentru a negocia programul nord-coreean de înarmare nucleară și încetarea construirii de rachete balistice intercontinentale de către nord-coreeni. Departamentul Trezoriei urma să stabilească sancțiunile impuse Coreei de Nord, iar Departamentul de Stat urma să contacteze guvernul chinez, determinându-l să exercite presiuni asupra Coreei de Nord.

Departamentul Apărării urma să întreprindă incursiuni militare, ca, de pildă, survoluri aeriene, pătrunzând în spațiul aerian nord-coreean în exerciții numite Blue Lightning, și să se angajeze într-o activitate cibernetică limitată, spre a-și demonstra capacitățile și a sublinia amenințarea. Dar aceste acțiuni nu trebuiau să declanșeze un conflict neintenționat.

McMaster repeta mereu în ședințele NSC că administrația Trump nu putea accepta o Coree de Nord nucleară.

Dar președintele și-a rezumat poziția în majoritatea subiectelor de interes într-un interviu acordat ziarului *The New York Times*: „Mă mișc permanent. Mă mișc în ambele direcții.”³

Șeful Statului Major Interarme, Dunford, a format o celulă de comunicații strategice în cadrul Directoratului de Operațiuni, J3, pentru a examina oportunitățile de transmitere a mesajelor în Coreea de Nord. Ce acțiuni ar fi putut fi întreprinse spre a fi suficient de amenințătoare încât să-i țină în frâu pe nord-coreeni?

Când în zonă au fost trimise trei portavioane, Mattis și-a exprimat nemulțumirea. Era posibil ca un asemenea gest să provoace o ripostă neașteptată din partea lui Kim? Era posibil ca Statele Unite să declanșeze războiul pe care încercau să-l evite? Mattis se arăta mai îngrijorat, din această cauză, decât mulți oficiali din Pentagon și, în mod cert, decât mult mai mulți oficiali de la Casa Albă.

Mattis studiase lucrarea Barbarei Tuchman, *The Guns of August*, despre declanșarea Primului Război Mondial.

– Este obsedat de august 1914, spunea un oficial, și de ideea că degeaba întreprinzi acțiuni militare văzute ca o planificare prudentă, pentru că un aspect neprevăzut te împiedică să eviți declanșarea războiului. Apare astfel un impuls către război, pe care, pur și simplu, nu-l mai poți opri.

Mattis nu dorea un război. Menținerea unui statu-quo și o strategie nonrăzboinică, fie și pe fondul unor tensiuni puternice, copleșitoare, reprezenta o soluție *win-win*.

Oficialul rezuma astfel situația:

– Mattis și Dunford sunt de părere că nord-coreenii pot fi ținuți în frâu.

De altfel, Dunford chiar spusese:

– Acesta este sfatul meu pentru președinte.

Pe 19 septembrie 2017, președintele Trump s-a adresat pentru prima oară Adunării Generale a Națiunilor Unite.⁴ Și tot pentru prima oară, el l-a numit pe liderul nord-coreean „Omul-Rachetă”. A declarat că, dacă Statele Unite vor fi obligate să se apere, „nu vom avea o altă soluție decât distrugerea totală a Coreei de Nord”

Trei zile mai târziu, Kim a ripostat: „Un câine speriat latră mai tare”, a afirmat el, adăugând că Trump „este cu siguranță un ticălos și un gangster dornic să se joace cu focul. Cu siguranță o să-l potolesc definitiv pe acest bătrân american, ramolit și nebun.”⁵

Într-un mesaj pe Twitter, din 23 septembrie, Trump l-a numit pe Kim „Omulețul-Rachetă”.⁶

Trump și Rob Porter se aflau în cabina prezidențială de la bordul lui Air Force One. Televizorul era fixat pe Fox News.

– Omulețul-Rachetă! a exclamat Trump. Cred că e cea mai bună poreclă pe care am dat-o vreodată cuiva.

– Da, e amuzantă, a recunoscut Porter și cu siguranță l-a atins pe Kim. Însă cum se va sfârși acest joc? Dacă vom continua să amplificăm retorica belicoasă și să ne adâncim într-un război al cuvintelor, iar el escaladează, ce sperați să obțineți din toate astea? Cum se va termina asta?

– Nu trebuie să te dovedești niciodată slab, a replicat Trump. Trebuie să exprimi forță, încredere în tine. Kim și ceilalți trebuie să fie convinși că sunt în stare de orice pentru a susține interesele americane.

– Da, trebuie să-l țineți în frâu, a spus Porter. Și trebuie să degajați un aer de imprevizibilitate. Dar și Kim pare destul de imprevizibil. Și nu suntem siguri că e în toate mințile. Este sănătos la cap? Kim nu pare să aibă aceleași constrângeri politice ca alți oameni. Pare să-și dorească extrem de mult să fie luat în serios pe scena internațională.

– Trebuie să demonstrăm că avem forță, a repetat președintele.

– Mă întreb, a continuat Porter, ce se va întâmpla dacă-l vom pune într-o situație stânjenitoare: o să-l facem să se supună sau o să-l provocăm și mai tare?

Trump nu a răspuns. Limbajul său corporal sugera că el știa că liderul nord-coreean este în stare de orice. Apoi, președintele și-a oferit concluzia:

– Este un duel al voințelor. Este un lider împotriva altui lider. Un bărbat împotriva altui bărbat. Eu împotriva lui Kim.

La sfârșitul lunii septembrie, generalul Kelly i-a cerut lui Graham să vină la Casa Albă pentru simularea unui exercițiu militar care ar fi putut fi derulat în Coreea de Nord.

Mesaje contradictorii din partea lui Trump și a lui Tillerson inundau canalele de știri. De săptămâni întregi, Tillerson susținuse public ceea ce el numea „Cei Patru Nu”: Statele Unite NU urmăreau o schimbare de regim în Coreea de Nord; NU doreau colapsul regimului; NU căutau o reunificare accelerată a celor două Corei; NU voiau să caute o scuză pentru a trimite trupe împotriva Coreei de Nord.⁷

– O să-l facem să-și pună întrebări, i-a spus Kelly lui Graham, referindu-se la Kim Jong Un.

Însă Graham le-a făcut lui Kelly și McMaster o propunere șocantă:

– Chinezii trebuie să-l elimine și să-l înlocuiască pe Kim cu un general nord-coreean controlat de ei. Cel puțin China deține suficient control cât să împiedice Coreea de Nord să atace. Cred că chinezii sunt în mod clar elementul-cheie aici și ei trebuie să-l elimine pe Kim. Nu noi, ci ei. Și să controleze arsenalul nuclear nord-coreean, calmând situația. Sau îl pot ține sub control pe Kim, pentru a-i împiedica marșul către formarea unui mare arsenal nuclear. Teama mea este că îl va vinde.

El i-a propus lui Trump să le spună chinezilor că lumea este un loc primejdios și că nu va permite regimului nord-coreean să amenințe SUA cu o armă nucleară. Graham a spus că Trump i-ar fi mărturisit că nu va permite așa ceva. El făcuse totul, poate

cu excepția cumpărării unui spațiu de reclamă într-un ziar prin care să anunțe lumii ceea ce Trump îi spusese în față.

Pe 1 octombrie, la câteva luni după ce Tillerson începuse să facă demersuri pentru deschiderea unui dialog cu Coreea de Nord, Trump a scris pe Twitter: „I-am spus lui Rex Tillerson, minunatul nostru secretar de stat, că pierde vremea încercând să negocieze cu Omulețul-Rachetă. Cruță-ți energia, Rex, vom face ceea ce trebuie făcut!”⁸

Mesajul belicos a fost interpretat pe scară largă ca o subminare a eforturilor primului diplomat al țării.

Aparent, Trump se lăsase dominat din nou de stilul său impulsiv. În timpul campaniei electorale, Trump însuși întinsese o ramură de măslin, exprimându-și dorința de a negocia cu Kim în timp ce vor mânca un hamburger.

Se trecea însă cu vederea faptul că Trump avea un mod propriu de acțiune – el părea să-și întărească forța creând o situație, adesea riscantă, care anterior nu existase. Amenințarea volatilității regim nord-coreean cu arma nucleară părea ceva de neimaginat, însă Trump o făcuse. Și s-a dovedit a fi doar începutul. Atitudinea împăciuitoare a administrațiilor anterioare era istorie.

Curând, Trump avea să dea semne că vrea să iasă de sub controlul lui Kelly și, după câteva luni, magia prin care generalul îl domina pe președinte a început să se destrame. Era clar că lui Trump nu-i convenea să fie dominat emoțional din exterior, de parcă ar fi dat de înțeles că nu mai suportă așa ceva. Se simțea cocoșit, simțea că nu mai este stăpân pe situație.

În noiembrie, Trump l-a văzut pe Chris Crane, liderul sindicatului polițiștilor de frontieră (ICE), plângându-se la Fox News că nu putea ajunge la președinte.⁹ El a spus că Trump îi abandonase. Sindicaliștii își manifestaseră public susținerea față de Trump, cu șase săptămâni înainte de alegeri, fiind prima

dată când Consiliul Național al ICE sprijinise un candidat la președinție.

Trump a făcut o criză de furie.

Kelly și Chris Crane nutreau unul față de celălalt un profund dispreț. Când Kelly era secretarul Securității Interne, el îi împiedicase pe agenții ICE să adopte măsuri drastice în privința unor încălcări ale legilor imigrației.

Trump l-a invitat pe Crane în Biroul Oval, fără să-l anunțe pe Kelly. Crane s-a plâns că generalul îi împiedicase accesul în Casa Albă.

– Domnule președinte, ne-am declarat de partea dumneavoastră. V-am sprijinit. Vă susținem toate politicile. Acum însă nici măcar nu ni se mai permite să comunicăm cu dumneavoastră.

Kelly a aflat despre vizita lui Crane în Biroul Oval și a dat buzna înăuntru. Curând, cei doi au început să se jignească în față.

– Nu pot să cred că ați permis unui asemenea netrebnic să intre în Biroul Oval, i s-a plâns Kelly lui Trump. Dacă așa merg lucrurile, atunci am să demisionez, a spus el și a ieșit din birou, la fel de furtunos precum intrase.

Mai târziu, Trump le-a mărturisit apropiaților săi că a crezut că Crane și Kelly aveau să se încaiere.

Kelly l-a îndemnat pe președinte să o numească secretar la Departamentul Securității Interne pe Kirstjen Nielsen, o avocată în vârstă de 45 de ani, care fusese adjuncta lui în respectivul departament.

– Kirstjen este singura persoană care poate ocupa această funcție, a susținut Kelly în fața președintelui. Cunoaște Departamentul Securității Interne, a fost șefa mea de personal, e grozavă la asemenea lucruri.

Nominalizarea a fost trimisă Senatului pe 11 octombrie.¹⁰

Președintele a văzut la Fox News că moderatoarea Ann Coulter o numea pe Nielsen „o fanatică a granițelor deschise”¹¹, care se opunea politiciii zidului de frontieră, promovată de

președinte. Lou Dobbs a intervenit însă, susținând că Nielsen era pro-amnistie, dar nu susținea deschiderea granițelor și nici nu era o adeptă a imigrației, ea servind și în administrația republicană a lui George W. Bush. La audierea din Congres, în vederea confirmării în funcție, ea spusese însă că „nu avem nevoie de un zid de la un ocean la altul”, iar Dobbs, un înfocat supporter al lui Trump, calificase această remarcă drept „scandaloasă”.¹²

– Toată lumea spune că e groaznică, i-a spus mai târziu Trump lui Kelly, în Biroul Oval. Tipa asta e o glumă. E o adeptă a lui Bush. O urăsc toți. Cum de m-ai pus să o numesc secretar la Securitatea Internă?

– E cea mai bună, l-a asigurat Kelly. E cea mai bună dintre cei buni. Garantez personal pentru ea. Este prima femeie care conduce acest departament. Știu că e persoana potrivită. Se va descurca de minune. Va fi foarte eficientă. Face parte din echipa dumneavoastră. A fost mâna mea dreaptă când eram la Securitate Internă. Știe bine ce are de făcut.

– E o porcărie! Tipa e groaznică, a spus Trump. Ești singurul care crede că ar fi bună de ceva. Poate ar trebui să-i retragem nominalizarea.

– Poate că ar trebui să-mi dau demisia, a răbufnit furios Kelly și a ieșit din birou.

Mai târziu, Porter i-a dat lui Trump să semneze decizia prin care Kirstjen era numită oficial secretar al Departamentului Securității Interne.

– Nu știu dacă trebuie să semnez documentul ăsta chiar acum, a spus Trump. Nu sunt sigur de ea.

– Dar a fost confirmată de Congres, a spus Porter. Senatul a aprobat nominalizarea ei cu 62 de voturi la 37. Trebuie să fiți prezent când va depune jurământul.

Trump a semnat.

Kelly a apărut la emisiunea lui Bret Baier de la Fox News și a declarat că Trump trecuse printr-un „proces evolutiv” și își schimbase „atitudinea față de problema DACA și chiar față

de construirea zidului”.¹³ La Casa Albă, Trump era în culmea isteriei auzind toate aceste lucruri.

– Ai auzit ce-a spus Kelly? l-a întrebat el pe Porter. Că am evoluat? Că mi-am schimbat atitudinea față de zid? Cine naiba se crede tipul ăsta? Nu m-am schimbat deloc. Sunt exact ce am fost și până acum. O să construim zidul. O să-l construim de-a lungul întregii frontiere.

Zach Fuentes, asistentul lui Kelly, a avertizat personalul de rang superior din Aripa de Vest că generalul avea o capacitate de concentrare scăzută și era ușor de distras.

– Nu e un tip interesat de detalii, a spus Fuentes, care fusese, de asemenea, asistentul lui Kelly și la Departamentul Securității Interne. Nu-i puneți niciodată mai mult de o pagină în față. Chiar dacă se uită la ea, nu o va citi pe toată. Și aveți grijă să subliniați sau să scrieți cu litere îngroșate punctele principale.

Totuși, susținea Fuentes, existau subiecte, în special cele legate de chestiunile militare, care angajau întreaga atenție a lui Kelly și acesta era adesea dornic, în asemenea cazuri, să poarte conversații îndelungate.

În mod normal însă, afirma Fuentes, „ai 30 de secunde să vorbești cu el. Dacă nu-i captezi atenția, nu se va concentra.”

Kelly organiza ședințe regulate cu principalii 20 de membri ai personalului de la Casa Albă în fiecare luni, miercuri și vineri, în Sala Roosevelt. El analiza frecvent discuțiile sale cu președintele.

„Am vorbit cu președintele în weekend”, a spus Kelly la o ședință. „E nerăbdător să ne retragem cu totul din peninsula coreeană. Să obligăm Coreea de Sud să plătească pentru THAAD. M-am contrazis foarte mult cu el și l-am criticat pentru o asemenea abordare și i-am spus că n-am putea face asta.”¹⁴

Pe măsură ce Kelly însuși era prins în duelurile politice de la Washington și era criticat în media, el vorbea tot mai mult despre presă și despre propriul rol la ședințele cu personalul.

„Sunt singurul om care-l mai apără pe președinte de presă, a spus el la o ședință. Presa îl vânează. Jurnaliștii vor să îl distrugă. Și sunt hotărât să le stau în cale, să iau gloanțele și săgețile și să mă opun. Toată presa vrea să ne vâneze. Presa îl urăște pe președinte. Ne urăște pe noi toți. Nu o să ne lase deloc să respirăm. Ostilitățile sunt în curs. De aceea suntem tratați astfel. De asemenea, jurnaliștii sunt porniți împotriva mea fiindcă sunt singurul care stă în fața președintelui, încercând să-l protejeze.”¹⁵

Într-o întrunire în cerc restrâns, desfășurată în biroul lui în aceeași zi, Kelly a spus despre președinte: „E un idiot. Este inutil să încerci să-l convingi de ceva. A luat-o razna rău de tot. Ne aflăm pe o corabie a nebunilor. Nici măcar nu știu de ce ne aflăm aici unii dintre noi. E cea mai jalnică slujbă pe care am avut-o vreodată.”¹⁶

Kelly a început să cedeze controlul asupra situației și să se implice mai puțin. Când nu era prin preajmă, Trump îi suna pe membrii Congresului. Discuta cu Chuck Schumer, Tom Cotton, Lindsey Graham, Dick Durbin sau cu membri ai cabinetului, subliniind că el era propriul șef de personal și propriul director pentru afaceri legislative. „Madeleine, fă-mi legătura cu președintele Camerei”, striga el.

Apoi, Trump a început să pună tot felul întrebări.

– Ce mai face Kelly? îl întreba el pe Porter. E un om dur, dar pare genul care e mult prea dur. Nu știu dacă membrii personalului îl apreciază foarte mult.

– Cred că asta îl ajută, a răspuns Porter. E mai bine să fii temut decât iubit. Dar are limitele lui. Cred că trebuie doar să și le recunoască. Și trebuie să le recunoașteți și dumneavoastră.

După părerea lui Porter, principala slăbiciune a lui Kelly era legată de domeniul juridic.

– Aveți nevoie de un director de afaceri politice cu adevărat bun, căci Kelly nu are o pregătire de specialitate. Și dacă vreți ca

șeful de personal să fie și principalul dumneavoastră consilier politic, atunci acesta n-ar trebui să fie Kelly.

Tillerson i s-a plâns lui Kelly de multe ori că Porter îi dădea președintelui la semnat memorandumuri decizionale fără contrasemnătura secretarului de stat.

– Știu că încerci să-l ocolești pe Rex, i-a spus Kelly lui Porter, dar nu-i mai poți trimite memorandumuri decizionale președintelui – și nici nu-i poți trimite informări – dacă nu ai contrasemnătura explicită a secretarului de stat.

Iar Kelly a subliniat că nu era suficient un feedback din partea Departamentului de Stat sau de la șeful de personal al lui Tillerson.

– Nu vei lua nici o decizie până nu discuți personal cu Rex sau până nu îi trimiți un mesaj pe e-mail, l-a instruit Kelly.

Trump auzise de conflictele din Casa Albă. Lui îi plăceau dezacordurile manifestate agresiv. Acestea permiteau experimentarea unei game largi de opinii. Armonia putea duce la o gândire ternă, de grup. Președintele îmbrățișa haosul și îi plăcea ca pământul să se cutremure sub el.

Luni dimineață, pe 27 noiembrie, pe la ora 9:00, la peste patru luni de când Priebus părăsise Casa Albă, președintele l-a sunat pe telefonul mobil. Ei au vorbit timp de zece minute. „Ce spui despre viitoarea cursă pentru Senat din Alabama?“, l-a întrebat Trump. „Cum a fost croaziera în care ai fost?“

Trump i-a spus că era uimitor cât de multe realizaseră împreună în primele șase luni de mandat. L-a întrebat ce părere are despre reforma fiscală. Dar despre senatorii republicani care nu o susțineau? Președintele credea că articolele publicate în acea săptămână de *The New York Times* erau niște aiureli. „Cum crezi că se descurcă Rex? Crezi că și-a înțeles misiunea?“

Priebus a fost precaut. El credea că Tillerson ar fi trebuit să se descurce grozav, dar era aspru cu președintele. Iar lui Trump nu-i plăcea să fie tratat astfel.

Însă discuția a fost lejeră, ca și cum Trump ar fi fost dornic doar să stea la taclale cu cineva. Cu generalul Kelly nu putea vorbi decât lucruri serioase. Kelly nu putea sta, pur și simplu, să bârfească și să spună nimicuri.

Președintele l-a invitat pe Priebus la prânz, la Casa Albă, marți, 19 decembrie. Acum, că era avocat, apropierea lui de președinte și întâlnirile sale bine mediatizate îi erau utile în relația cu clienții. Lumea știa, cu siguranță, că Priebus era încă un jucător în lumea politică. Dar întrebările președintelui despre Tillerson i-au amintit lui Priebus de toate momentele în care aflate că Trump îi chestionase pe alții în privința lui: „Cum crezi că se descurcă Reince?”

Era o amintire neplăcută. Trump cerea întotdeauna părerea tuturor despre oricine, căutând parcă să vadă un carnet de note al fiecăruia. Era o atitudine corozivă și putea deveni o profeție autoîndeplinită – subminând și devorând reputația și statutul oricui.

„Modul de operare al președintelui este de a-i surprinde și de a-i dezarma pe oamenii din jurul său”, spunea Priebus. „El pune toate bețele pe masă, apoi, încet, dar sigur, trage fiecare băț, pe rând, fără a le mișca pe celelalte.”

Aceste bețe ar fi putut fi o persoană, o politică, o țară, un lider străin, un republican, un democrat, o problemă controversată, o anchetă – Trump încerca să domine absolut totul, prin orice mijloace, și uneori reușea să o facă. „El folosește pârghiile care-i stau la dispoziție într-un fel cum n-am mai văzut.”

CAPITOLUL 35

Acum, când acceptase să rămână pentru a definitiva reforma fiscală, Gary Cohn trebuia să producă rezultate. Taxa corporativă din SUA era, în acel moment, de 35% – una dintre cele mai mari din lume. Reducerea ei fusese, vreme de ani de zile, un pilon important pentru republicani și oameni de afaceri.

Era tot ceea ce Trump voia să discute, înainte de toate. Sub administrațiile Bush și Obama, zeci de mari companii își mutaseră cartierele generale în străinătate, pentru a profita de ratele scăzute ale taxelor de acolo. Acest proces era cunoscut sub denumirea de „inversiune”, deoarece, de obicei, implica formarea unei noi companii-mamă, într-o țară cu fiscalitate scăzută, ca Irlanda, transformând compania americană deja existentă într-o simplă filială. Aceasta constituia o problemă spinoasă pentru partenerii de afaceri ai lui Trump. Scăderea ratei corporative ar fi putut readuce trilioane de dolari înapoi, în Statele Unite.

- Taxa corporativă trebuie să fie 15%, a spus Trump.

- Domnule președinte, a spus Cohn, vom încerca să obținem asta.

Calculule Departamentului Trezoreriei demonstau că foarte puține corporații plăteau toată taxa de 35%, din cauza diferitelor deduceri și scutiri speciale de taxe votate de Congres.

Cohn recunoștea că SUA nu erau sincronizate cu restul lumii. Unele țări, ca Irlanda, aveau rata taxei corporative de doar 9%.

- Așadar, trebuie să aducem banii acasă, a fost de acord Cohn. Trilioane de dolari sunt ținute în străinătate, pentru a evita taxele mai mari din SUA.

– Sunt aproximativ 4 trilioane de dolari. Poate chiar mai mult – posibil 5 trilioane, a spus Trump.

Cohn avea un grafic care demonstra că, de fapt, cifra era de 2,6 trilioane de dolari.

La un moment dat, președintele a propus creșterea ratei taxei pe veniturile mari – în prezent, 39,6% pentru cele mai mari averi – în schimbul scăderii drastice a taxei corporative.

– Voi duce nivelul maxim al taxei pe venit la 44% dacă pot obține scăderea taxei corporative la 15%, a spus Trump.

Cohn știa că ideea era o nebunie, deși își dădea seama că Trump, cu toate investițiile sale imobiliare și alte deduceri, nu plătise decât rareori sau poate chiar niciodată taxa întreagă, de 39,6%.¹

– Domnule președinte, a continuat Cohn, nu mai puteți crește taxa pe veniturile mari. Pur și simplu, nu o mai puteți crește.

– Ce vrei să spui?

– Sunteți republican, i-a explicat Cohn, care era democrat. Republicanii susținuseră întotdeauna scăderea taxelor pe venitul personal. Republicanii erau partidul lui Reagan, care scăzuse rata taxelor pe venit, pentru cele mai mari salarii federale, de la 70% la 28%. Veți fi absolut distrus dacă veți urca și mai mult cele mai mari taxe.

Trump a părut să înțeleagă.

Cohn realizase un pachet de grafice și de tabele în stil Goldman Sachs, spre a-i explica președintelui care este situația taxelor. Dar Trump nu a fost interesat și nu le-a citit.

La o întrunire din Biroul Oval, Trump a dorit să știe care va fi noua taxă pe venitul individual.

– Îmi plac aceste cifre mari, rotunde, a spus el. Zece procente, 20 de procente, 25 de procente. Cifre bune, solide, care ar fi fost ușor de avansat.

Mnuchin, Cohn și directorul Biroului de Management și Buget (OMB), Mick Mulvaney, susțineau că sunt necesare

analize, discuții și studii de impact asupra veniturilor, deficitului și relației cu cheltuielile federale așteptate.

– Vreau să știu care vor fi cifrele, a spus Trump, lansând iar propriile variante. Cred că ar trebui să fie 10, 20 și 25 la sută.

El dezavua astfel orice efort de a analiza cifrele. O mică schimbare a valorii ratei ar fi putut avea un impact surprinzător asupra taxelor colectate de Trezoreria SUA.

„Nu-mi pasă de chestiile astea”, a spus Trump. „Cifrele solide și rotunde sunt cheia. Lucrul ăsta poate fi înțeles de oameni. Și așa voi putea să-i conving că e o soluție bună.”

Trăsătura fundamentală a pachetului de reforme fiscale inițiat de Cohn se afla pe prima pagină a raportului său: „Creșterea economică de la 2 la 3% ar fi dus la economii bugetare de 3 trilioane de dolari în zece ani”

– Domnule, dacă putem duce creșterea de la 2 la 3%, vom avea bani suficienți pentru planul de reformă fiscală, a spus Cohn. Cu cât era mai mare creșterea economică, cu atât mai multe taxe ar fi colectat guvernul. Era un lucru simplu în teorie, dar avea să fie greu, poate chiar imposibil, de obținut o creștere de 3% – adesea o fantezie republicană.

Lui Trump îi plăcea ideea. Se lăuda cu simplitatea ideii și a început să folosească variații ale creșterii economice în discursuri.

Cohn a încercat să-i explice că, sub administrația Reagan, economia americană fusese foarte competitivă și alte țări începuseră să-și reducă taxele. Era multă istorie și discuția implica multe detalii tehnice.

„Mă doare-n fund de toate astea”, a replicat Trump.

În fiecare seară de luni, președintele Camerei Reprezentanților, Paul Ryan, găzduia un bufet italian în sala de conferințe a instituției, pentru principalii șase jucători din domeniul reformei fiscale, reprezentând Congresul și Casa Albă. Numiți „Cei șase mari”, aceștia erau Ryan, McConnell, președintele Comisiei

de Buget și Finanțe din Camera Reprezentanților, Kevin Brady, președintele Comisiei de Finanțe din Senat, Orrin Hatch, Mnuchin și Cohn. Grupul reprezenta coșmarul democraților – cinci republicani conservatori și fostul președinte al Goldman Sachs revizuind codul fiscal.

Grupul a avansat patru principii: simplificarea codului fiscal, scutiri de taxe pentru familiile cu venituri medii, crearea de locuri de muncă, creșterea salariilor și readucerea în SUA și impozitarea trilioanelor de dolari ținute în străinătate de corporații.

Abordarea lui Cohn față de conducerea Congresului era de a-i trata pe liderii acestui for cu multă prețuire. În deceniile petrecute în serviciul clienților la Goldman, fusese obișnuit să trateze pe oricine ca pe cel mai important client. El le spunea clienților de acolo:

– Sunt disponibil 24 de ore din 24. Dacă vreți să discutăm, discutăm oricând.

Clientul era întotdeauna înainte de toate și doar el conta. Conducerea Congresului era, pentru moment, singurul client.

Mnuchin se înstrăinase de unii membri ai Camerei Reprezentanților, la începutul mandatului noii administrații, insistând ca ei să voteze pentru anumite rezoluții privind bugetul și pentru plafonul de debit – limita până la care guvernul se putea împrumuta.

Directorul OMB, Mick Mulvaney, care servise șase ani în Camera Reprezentanților, i-a raportat lui Cohn că un republican îi spusese lui Mnuchin:

– Domnule secretar, ultima oară când mi-a spus cineva ce trebuie să fac aveam 18 ani. Acel cineva era tatăl meu. Și nici pe el nu l-am ascultat.

Mai târziu, Mnuchin a propus plafonarea venitului pe care un contribuabil îl putea plăti la cele mai scăzute niveluri ale taxei pe venit – măsură numită și transfer „pass-through”. El spunea că aproape 95% din declarațiile de impunere fiscală vizau venituri anuale de sub 350 000 de dolari.

Ryan și Brady s-au opus categoric. Li s-a părut cea mai proastă idee pe care o auziseră vreodată. Mnuchin nu luase în calcul și restul de 5% din declarațiile de impunere completate de contribuabili care făceau donații uriașe Partidului Republican, ca, de pildă, frații Koch.

Mnuchin a sprijinit inițiativele lui Ryan și Brady, în încercarea de a atrage de partea sa unii republicani din Cameră. Mulvaney a pus un bilet pe biroul lui Cohn, în care se scria: „Dacă vrei să faci reforma fiscală, ține-l pe Mnuchin departe de Congres”.

Cohn i-a raportat asta lui Kelly. Pe măsură ce negocierile privind taxele s-au intensificat, în noiembrie, Mnuchin a început un turneu prin țară, ținând discursuri și expunând noul plan fiscal, alături de Ivanka, în California, pe 5 și 6 noiembrie, și în New Jersey, pe 13 noiembrie, și de unul singur, în Ohio, pe 14 noiembrie.²

În Senat, președintele Comisiei de Finanțe, Orrin Hatch, a creat un grup alcătuit din senatorii Pat Toomey, din Pennsylvania, Rob Portman, din Ohio, Tim Scott, din Carolina de Sud, și John Thune, din Dakota de Sud, pentru a purta negocierile în numele lui, întrucât el avea o cunoaștere relativ limitată a politicilor fiscale. Cohn discuta aproape permanent la telefon cu acești senatori.

Cohn și-a dat seama curând cât de dificilă putea fi această reformă fiscală. Unul dintre graficele sale era intitulat „Sistemul federal de taxă pe venit este foarte progresist”. El credea că mai există un grafic important; acesta prezenta situația în ansamblu și spunea întreaga poveste. 44% din americani nu plăteau taxa federală pe venit.

În cursul campaniei prezidențiale din 2012, când procentajul era și mai ridicat, imediat după Marea Recesiune, candidatul republican Mitt Romney a fost înregistrat în timp ce afirma pe un ton critic: „Există 47% din americani care votează cu Obama,

care sunt dependenți de fondurile guvernamentale, care cred că sunt victime, care cred că guvernul are responsabilitatea de a-i îngriji, care cred că au dreptul la asistență medicală gratuită, la alimente, locuințe și la cine mai știe ce, în mod gratuit, care cred că sunt îndreptățiți să beneficieze de toate astea. Și că guvernul ar trebui să li le ofere. Ei votează pentru acest președinte, indiferent ce s-ar întâmpla... Aceștia sunt oamenii care nu plătesc nici un fel de taxă pe venit... Responsabilitatea mea este să nu-mi bat capul cu acești oameni. Nu-i voi convinge niciodată că ar trebui să-și asume responsabilitatea personală și că ar trebui să aibă ei înșiși grijă de viața lor, nu guvernul.”³

Deși cei mai mulți din cei 44% plăteau impozite pe salarii, impozite care mergeau către programele de asistență socială și medicală, dar și taxe statele, locale, pe proprietate și pe vânzări, ei nu plăteau nici un dolar sub formă de taxă federală pe venit.⁴ Ceea ce însemna că guvernul federal nu colecta venituri la buget decât de la restul de 56% din contribuabili.

Mulți oameni cu venituri reduse nu doar că nu plăteau nici măcar un cent la buget, după cum demonstrau planșele lui Cohn. Venitul lor era atât de mic, încât nu doar că nu datorau guvernului taxa federală pe venit, dar luau din veniturile guvernului federal, fiindcă acesta le oferea credite fiscale refinanțabile – bani de la guvern – sub forma creditului fiscal pentru venitul obținut și a creditului fiscal pentru copii.⁵

Ivanka Trump a colaborat cu senatorii Marco Rubio și Mike Lee în vederea creșterii creditului fiscal pentru copii de la 1 000 de dolari la 2 000 de dolari. Rubio și Lee n-ar fi votat pentru pachetul fiscal final, dacă această creștere nu era inclusă. „Va trebui să le cumpărăm voturile”, a spus Cohn. „Suntem extorcați de Lee și Rubio.”

El credea că guvernul federal contopise taxele și asistența socială și, desigur, folosea legislația fiscală pentru a-i ajuta pe săraci.

Rata taxei corporative era încă o problemă crucială. Trump nu voia să renunțe la nivelul de 15%. Cohn și Mnuchin l-au convins, în cele din urmă, să accepte cifra de 18%. Apoi, Ryan, un expert în fiscalitate, l-a sunat pe Trump, îndemnându-l să ridice nivelul la 20%. Grupul de senatori ai lui Orrin Hatch și Cohn a venit cu propunerea unei rate de 21%.

Cohn l-a sunat pe Trump. El i-a oferit președintelui o complicată descriere tehnică a avantajelor acestei rate a taxei corporative. Un avocat specializat în fiscalitate ar fi putut înțelege nuanțele diferitelor procente sau anumite chichițe legislative pe care Trump nu le putea înțelege sau de care președintelui nici nu-i păsa.

– Dă-i drumul! i-a ordonat Trump.

Cohn și-a dat seama că putea face orice în privința proiectului de lege a impozitării, câtă vreme Trump îl considera o reușită.

Președintele avea o idee de marketing pentru promovarea legii, dorind să o numească legea „Taie-Taxe”. Îi plăcea la nebunie această idee și a avut o lungă convorbire telefonică cu Ryan și Brady, pentru a-și promova denumirea. După discuția telefonică, președintele a rămas cu convingerea că legea va fi introdusă în Camera Reprezentanților sub titulatura de „Taie-Taxe”.

Camera a numit-o însă „Legea privind locurile de muncă și reducerea taxelor”. Însă, din cauza regulilor vechi existente în Senat, denumirea a fost considerată prea scurtă, așa că, oricât ar părea de greu de crezut, ea a fost finalizată ca „O lege care să asigure reconcilierea în conformitate cu titlurile II și V din Rezoluția concurentă asupra bugetului pe anul fiscal 2018”.

Cohn a ajuns la concluzia că obținerea de voturi din Senat ținea de felul în care le oferea senatorilor scuturile fiscale sau deducerile dorite de fiecare dintre ei. „Senatul e ca un magazin de acadele”, glumea el. Senatorii Chuck Grassley, John Thune

și Dean Heller se numărau printre cei care doreau credite pentru sursele alternative de energie, inclusiv pentru turbine eoliene. Susan Collins insista pentru deduceri acordate profesorilor care cumpărau rechizite pentru clasele lor. Ea amenința să nu voteze legea dacă nu erau incluse și aceste deduceri. Ron Johnson, din Wisconsin, era îngrijorat din cauza transferurilor „pass-through”. McConnell a făcut și alte promisiuni – inclusiv lui Jeff Flake, în privința imigrației.

Proiectul de lege final era un labirint amețitor de cifre, reguli și categorii. Nu exista nici un dubiu că este un proiect de lege republican, de pe urma căruia cel mai mult aveau să beneficieze corporațiile și bogătașii. Dar proiectul viza și reducerea taxelor pentru toate categoriile de venit în 2018 și, potrivit Centrului pentru Politici Fiscale, venitul după colectarea taxelor avea să crească, în medie, cu 2,2%.⁶

Cei mai mulți membri ai clasei de mijloc – americani care aveau venituri impozabile cuprinse între 19 000 și 77 000 de dolari – aveau să treacă de la nivelul de impozitare de 15% la un nivel mai mic, de 12%, ceea ce urma să aducă americanului mediu sute de dolari în plus. Dar aceste reduceri fiscale individuale aveau să scadă în fiecare an, încheindu-se definitiv în 2025.

Pentru mediul de afaceri, beneficiile includeau reducerea ratei taxei corporative de la 35 la 21%. Un alt avantaj viza întreprinderile de tip „pass-through”, ca, de pildă, parteneriatele de afaceri și micile firme, precum Organizația Trump, care obțineau deduceri fiscale efective de 20%.

Pe 20 decembrie 2017, în jurul prânzului, vicepreședintele Pence a venit în Senat, în cazul în care votul ar fi fost indecis și ar fi fost nevoie de el. Dar legea a trecut, cu 51 de voturi contra 48.

Un venerabil senator democrat, cu care Cohn era bun prieten, a venit la el. Părea să fie cea mai agitată persoană din Senat.

– Să știi că această lege va aduce prejudicii serioase în deceniul următor, l-a avertizat senatorul pe Cohn. O vom abroga în deceniul următor.

Cohn l-a rugat să se calmeze.

– Trebuie să fim competitivi în lumea corporatistă, a spus el. Nu avem încotro. Și când vezi graficele cu concurenții noștri. Ți dai seama că trăim într-o lume a concurenței.

Ratele impozitului individual pe venit au fost fixate la 10, 12, 22, 24, 32, 35 și, cea mai mare, 37%. Scăderea de la 39,6% era reducerea de taxe standard a republicanilor.

În final, din cauza acestei legi, deficitul anual pe următorii zece ani avea să crească cu o sumă estimată la 1,5 trilioane de dolari.

Liderii republicani și Trump au sărbătorit prin discursuri în care își laudau performanța, în Porticul Sudic, de la Casa Albă. Trump a declarat: „În ultimă instanță, ce înseamnă această lege? Înseamnă locuri de muncă, mult mai multe locuri de muncă.”⁷

Reforma fiscală a fost singura lege importantă votată în primul lui an de mandat.

CAPITOLUL 36

La începutul anului 2018, președintele a declanșat un atac furi-bund împotriva lui Bannon, care fusese sursa principală a jurnalistului Michael Wolff pentru cartea acestuia, deloc flatantă pentru președinte, *Fire and Fury* (*Foc și furie*).

Într-o amplă declarație – și nu într-un mesaj obișnuit pe Twitter –, Trump a spus: „Steve Bannon nu are nici o legătură cu mine sau cu președinția mea. Când a fost concediat, el și-a pierdut nu doar slujba, ci și-a pierdut și mințile... Acum, când e pe propriile speze, Steve descoperă că triumful nu este atât de ușor pe cât pare.”¹

Bannon era de părere că Trump dăduse greș ca agent al schimbării. El considera că vechea ordine din domeniul securității naționale câștigase, în mod cert, partida, în primul an de mandat al lui Trump. Poate singura excepție era atitudinea mai dură față de China și conștientizarea faptului că această țară era adevăratul rival al Americii în afacerile internaționale.

Bannon se declara îngrozit de Strategia Securității Naționale, un document de 55 de pagini, publicat în decembrie 2017. În secțiunea privind Orientul Mijlociu se menționa că politica era un instrument menit „să mențină un echilibru de putere regional favorabil”.²

„Ce naiba e asta?“, s-a întrebat Bannon. Era o reafirmare a vechii ordini kissingeriene, căutând stabilitate politică. Scopul Summitului de la Riad, din 2017, la care participase și Trump, fusese formarea unei alianțe care să stopeze expansiunea și hegemonia Iranului. „Echilibrul de putere” în viziunea lui Bannon însemna că SUA se mulțumeau să accepte statu-quo-ul și strategia agresivă a Iranului, care evita la limită confruntarea directă, dar le permitea iranienilor să rămână în „zona gri”.

Bannon credea că Trump voia să intimideze Iranul, forțând regimul de la Teheran să iasă din Irak, din Siria, din Liban și din Yemen. Alianța care urma să realizeze acest lucru era compusă din SUA, Arabia Saudită, statele din zona Golfului și Israel.

Adevăratul inamic era China. Rusia nu reprezenta o problemă. Economia Rusiei avea dimensiunile economiei statului New York – circa 1,5 trilioane de dolari –, în vreme ce economia chineză urma să devină în scurt timp, poate în mai puțin de un deceniu, mai puternică decât a Statelor Unite.

Bannon încă mai credea că forțele mișcării naționalist-populiste erau puternice. Dar vechea ordine fusese capabilă să le țină în frâu în primul an de mandat al lui Trump. Vechea ordine nu voia să cedeze controlul.

Mișcarea populistă dovedise că nu are forța necesară pentru a distruge vechea clasă politică. Trump fusese glonțul magic care reușise să străpungă armura lui Clinton, dar nu și restul sistemului.

Republicanii îl reduseseră la tăcere pe Trump, considera Bannon. Reforma fiscală fusese una făcută 100% în interesul corporațiilor. Bugetul, cu un deficit mai mare cu 1,5 trilioane de dolari, era cea mai mare nereușită a vechii clase politice, iar mentalitatea lobbyștilor care se gândeau doar la interesele propriilor clienți era dominantă. Nu fusese construit nici un zid. Mlaștina politicii triumfase.

Nu „statul paralel” era problema, ci statul care le rânjea în față cetățenilor de rând.

În opinia lui Bannon, cel mai compromițător pentru Trump fusese discursul ținut pe 26 ianuarie 2018, cu prilejul Formulei Economic Mondial de la Davos, în Elveția.³ Ziarul *The New York Times* titrase atunci: „Trump a sosit la Davos ca un spărgător de petreceri și a plecat lăudat ca un politician pragmatic”.⁴

Acela fusese un discurs al Camerei de Comerț, credea Bannon. Trump studiase sistemul și, în cele din urmă, îl îmbrățișase. Criticile rostite de Trump la adresa procurorului general

Jeff Sessions îl iritaseră peste măsură pe Bannon. Era sigur că Trump n-ar fi putut avea un candidat mai bun, confirmat de Senat, pentru această funcție.

Frustrarea era o componentă importantă a nucleului lui Trump, care se comporta ca un băiat de 14 ani care se simte nedreptățit. Situația era îngrozitoare. Trump nu venea dimineața la birou mai devreme de ora 11:00. Adesea, petrecea între șase și opt ore pe zi în fața televizorului.

„Îți dai seama cum ar arăta creierul tău dacă ai face la fel?“, l-a întrebat Bannon pe reporter. Bannon a pretins că i-ar fi spus adesea lui Trump să renunțe să se mai uite la „nenorocitele alea de emisiuni“

La Mar-a-Lago, revenea să se odihnească după ce juca golf. Erau niște după-amieze de sâmbătă superbe, în februarie sau martie, petrecute în fața unor peisaje de o frumusețe absolută, unele dintre cele mai uimitoare din lume. Melania se afla în camera de alături. Președintele urmărea echipa de moderatori a postului CNN, oameni pe care Bannon îi considera măcinați de ură la adresa lui Trump, și începea să se frământa. Bannon îi spunea: „Ce faceți? De ce faceți asta? Renunțați la televizor. Nu are nici un sens. Bucurați-vă de viață.“

Însă Trump nici nu-l băga în seamă și, de obicei, izbucnea: „Hei, ai auzit ce-au spus? E o minciună sfruntată! Cine naiba a...“

Dar Bannon încerca să-l liniștească, zicându-i: „Mergeți mai bine și giugiuliți-vă cu Melania“. Sau sugerându-i să petreacă mai mult timp cu fiul său, Barron, pe atunci în vârstă de 11 ani.

Bannon simțea că nu e prieten cu Trump. Trump nu avea prieteni adevărați. El era o reminiscență a unei alte epoci – America anilor 1950. Era genul de bărbat sigur pe el, care voia să domine, într-o lume a bărbaților.

Mișcările #TimesUp și #MeToo, susținute de femei și de feministe, tindeau să creeze o alternativă menită a pune capăt lumii patriarhale, dominată de bărbați, credea Bannon.

„Trump este ținta perfectă pentru astfel de mișcări”, rezuma el situația. „Este genul de părinte lamentabil, soțul neglijent, iubitul care te-a folosit și ți-a irosit cei mai frumoși ani, căruia i-ai dăruit tinerețea, pentru ca apoi el să se descotorosească de tine. Și este șeful ticălos, care te-a înjosit și te-a hărțuit sexual în permanență.”

Mesajele pe Twitter ale lui Trump ar fi putut fi foarte aproape de declanșarea unui război cu Coreea de Nord, la începutul anului 2018. Opinia publică nu a aflat niciodată povestea completă a riscurilor la care Trump și liderul nord-coreean Kim Jong Un expuseseră omenirea, angajându-se public într-un duel verbal amenințător.

Totul a început în ziua de Anul Nou, cu un discurs prin care Kim amintea lumii și președintelui american de armele sale nucleare. „Nu este doar o amenințare, ci o realitate că am un buton nuclear pe masa din biroul meu prezidențial”, a declarat Kim. „Întregul teritoriu continental al Statelor Unite se află în raza rachetelor noastre nucleare.”⁵

Era o amenințare josnică și provocatoare.

Pus pe gânduri, după ce primise informarea zilnică din 2 ianuarie, președintele Trump a spus: „Funcția pe care o am e ca o partidă de poker în care joc cinci mâini simultan și în care, chiar în acest moment, câștig de cele mai multe ori. Iranul este pus la colț, iar regimul iranian este supus unei presiuni intense. Pakistanul este îngrozit că ar putea pierde toate subvențiile și garanțiile noastre de securitate. Iar Coreea de Sud va capitula înaintea noastră, în domeniul comerțului și al discuțiilor cu Coreea de Nord.”⁶ Părea să fie stăpânul absolut al lumii, însă nu pomenea nimic despre mâna necâștigătoare a partidei de poker.

Adevărata putere e frica.

Răspunsul trimis Coreei de Nord urma să-l sperie pe Kim Jong Un.

- I Președintele Donald J. Trump, Prima Doamnă Melania Trump și fiul lor Barron, în vârstă de 11 ani, la Casa Albă, 17 aprilie 2017

După apariția înregistrării la *Access Hollywood*, în octombrie 2016, Mike Pence, partenerul de campanie al lui Donald Trump, a făcut o declarație dură pe marginea subiectului, iar multe voci și-au exprimat convingerea că acesta era pregătit să devină candidatul la președinție al republicanilor, în locul lui Trump, alături de fostul secretar de stat Condoleezza Rice.

3. În decembrie 2016, Trump l-a numit pe Rex Tillerson, fostul CEO al ExxonMobil, în funcția de secretar de stat, spunându-le consilierilor săi că acesta părea făcut pentru rolul pe care avea să-l joace pe scena internațională. Tillerson făcuse parte din echipa Exxon vreme de 40 de ani și nu avea nici un fel de experiență guvernamentală. „O adevărată alegere de inspirație trumpiană”, a declarat la vremea aceea Kellyanne Conway, promițând că măsura urma să aibă „un mare impact”
Tillerson și Trump au avut o relație dificilă. Tillerson l-a numit pe președinte „imbecil” și a fost concediat ulterior, pe 13 martie 2018.

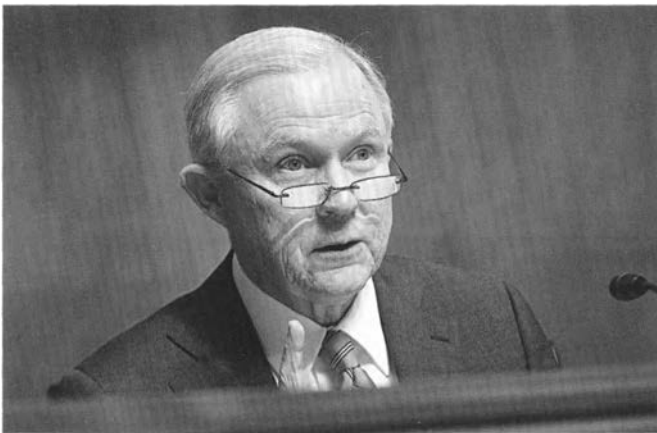
4. Fost general în Corpul Pușcașilor Marini și secretar al Apărării, James Mattis a colaborat cu Gary Cohn, principalul consilier economic al președintelui la Casa Albă, și cu Rob Porter, șeful de personal, pentru a-l împiedica pe președinte să părăsească acordul comercial cu Coreea de Sud. „Domnule președinte, Kim Jong Un reprezintă o amenințare iminentă la adresa securității noastre naționale. Avem nevoie de Coreea de Sud ca aliat. Ar putea părea că toate aceste lucruri nu au legătură cu comerțul, dar, de fapt, comerțul este esențial în acest context. Nu facem asta pentru Coreea de Sud. Ajutăm Coreea de Sud, pentru că astfel ne ajutăm pe noi înșine”, i-a spus Mattis lui Trump.

5. Generalul Joseph Dunford, șeful statului major, a pledat pentru necesitatea unei relații cordiale cu NATO și împotriva părăsirii acordului comercial cu Coreea de Sud. Când președintele Trump i-a cerut planul pentru o nouă strategie militară în Coreea de Nord, Dunford a fost tulburat. „Avem nevoie de informații mai bune înainte să-i dau președintelui un plan”, a zis Dunford.

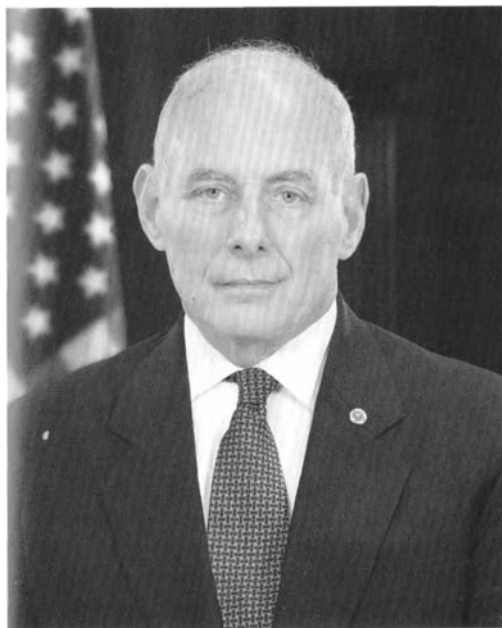
6. Directorul CIA Mike Pompeo, fost congressman republican, a devenit unul dintre preferații lui Donald Trump. Inițial, Pompeo a încercat să găsească o soluție de compromis pentru gestionarea conflictului din Afghanistan. Oare nu putea fi crescută forța paramilitară a CIA, astfel încât să nu mai fie necesară sporirea trupelor în teren? Veteranii agenției însă l-au convins că ar trebui să evite asumarea unei responsabilități totale, așa că Pompeo i-a comunicat președintelui că implicarea agenției nu reprezenta o alternativă viabilă pentru Afghanistan. Ulterior, Pompeo l-a înlocuit pe Tillerson în funcția de secretar de stat.

7. Trump a criticat dur autorecuzarea procurorului general Jeff Sessions din ancheta lui Mueller privind implicarea rușilor în alegerile prezidențiale din 2016. „Jeff nu e genul ăsta de om, gata să mă sprijine la bine și la rău”, a declarat Trump. Sessions a fost numit de președinte „idiot”, „trădător” și „retardat mintal” pentru gestul său. „Cum naiba m-a lăsat convins să-l numesc procuror general?”, s-a întrebat Trump. „Individul ăsta n-ar putea fi nici măcar avocat din oficiu pentru un amărât din Alabama.”

Reince Priebus, primul șef de personal al lui Trump, considera că implicarea Casei Albe în probleme-cheie, precum asistența medicală și reforma fiscală, nu era mulțumitoare. După părerea lui Priebus, Casa Albă nu avea o echipă formată din rivali, ci mai degrabă una alcătuită din prădători. „Când pui laolaltă un șarpe, un șobolan, un șoim, un iepure, un rechin și o focă, într-o grădină zoologică fără ziduri, lucrurile încep să devină murdare și sângeroase. Asta se întâmplă.” În iulie 2017, Priebus a fost înlocuit de John Kelly, secretarul Securității Interne.

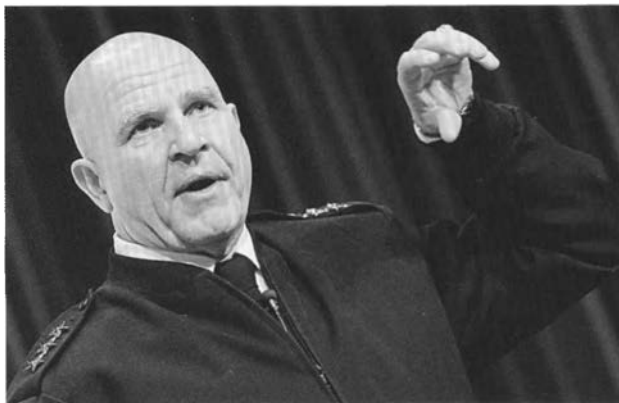

9.

John Kelly, general în rezervă în Corpul Pușcașilor Marini și secretarul Securității Interne, a criticat în privat haosul și confuzia care domneau la Casa Albă. Kelly i-a împărtășit președintelui convingerea sa cu privire la faptul că lucrurile puteau fi îndreptate. Însă a fost luat prin surprindere de Trump, care i-a spus că l-a numit șef de personal printr-un mesaj publicat pe Twitter, în iulie 2017. În scurt timp, Kelly a fost marginalizat de Trump, deși a fost lăsat în funcție.

10. Generalul Michael Flynn a demisionat din funcția de consilier principal în domeniul securității naționale, pe 13 februarie 2017, ca urmare a faptului că ascunsese adevărul despre discuțiile sale cu ambasadorul rus Serghei Kisliak. Ulterior, Flynn a pledat vinovat, recunoscând că îi minșise pe cei de la FBI, dar a negat că s-ar fi făcut vinovat de trădare.

11. Generalul-locotenent H.R. McMaster, al doilea consilier al lui Trump în domeniul securității naționale, considera că secretarul Apărării Mattis și secretarul de stat Tillerson formau „o echipă de doi” care îi periclita poziția. El era de părere că Mattis și Tillerson ajunseseră la concluzia că președintele și cei de la Casa Albă o luaseră razna. Ca urmare, căutau să implementeze și chiar să formuleze o politică proprie, fără amestecul sau implicarea lui McMaster, cu atât mai puțin a președintelui. „Ești mai loial președintelui dacă încerci să-l convingi, decât dacă-l ocolești”, a declarat McMaster.

12. Trump a avut conflicte cu consilierul său în domeniul securității naționale, H.R. McMaster, cu șeful de personal, generalul John Kelly, și cu secretarul de stat Rex Tillerson. Spre deosebire de aceștia, vicepreședintele Mike Pence și-a păstrat o poziție neutră, evitând conflictele.

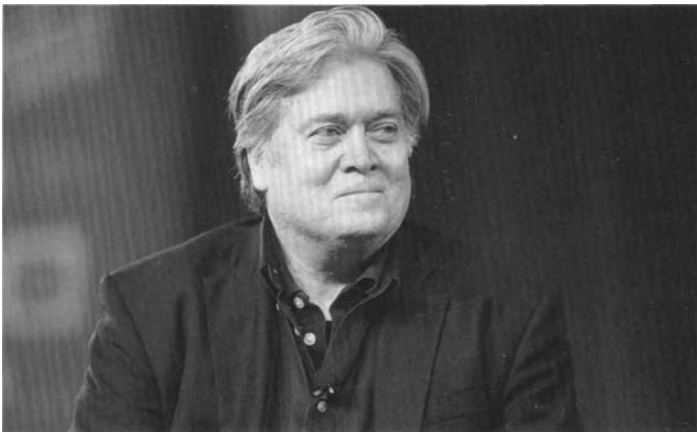

13.

Gary Cohn, principalul consilier al președintelui pe probleme economice, a format o alianță cu Rob Porter, șeful de personal de la Casa Albă, și cu Jim Mattis, secretarul Apărării de la vremea aceea, pentru a limita consecințele uneia dintre cele mai periculoase inițiative ale președintelui. „Important nu este ceea ce am făcut noi pentru țară”, declara Cohn, „important este ceea ce l-am împiedicat pe el să facă.”

14. Jared Kushner, ginerele președintelui și unul dintre principalii consilieri de la Casa Albă, a organizat aproape de unul singur prima vizită în străinătate a lui Trump. Summitul din Arabia Saudită, care a avut loc în luna mai 2017, a consolidat relațiile dintre saudiți, țările din Consiliul de Cooperare al Golfului și Israel. Acest demers s-a desfășurat în ciuda opoziției manifestate de consilierii lui Trump pe probleme de politică externă.

15. Steve Bannon a devenit șeful de campanie al lui Trump în august 2016. Bannon a urmărit trei teme electorale. „În primul rând, o să stopăm imigrația ilegală în masă și vom începe să limităm imigrația legală, pentru a ne recuceri suveranitatea. În al doilea rând, vom reda locurile de muncă americanilor de rând“, a declarat Bannon. „Și, în al treilea rând, vom încerca să ne debarasăm de războaiele inutile în care America e implicată, peste tot în lume.“

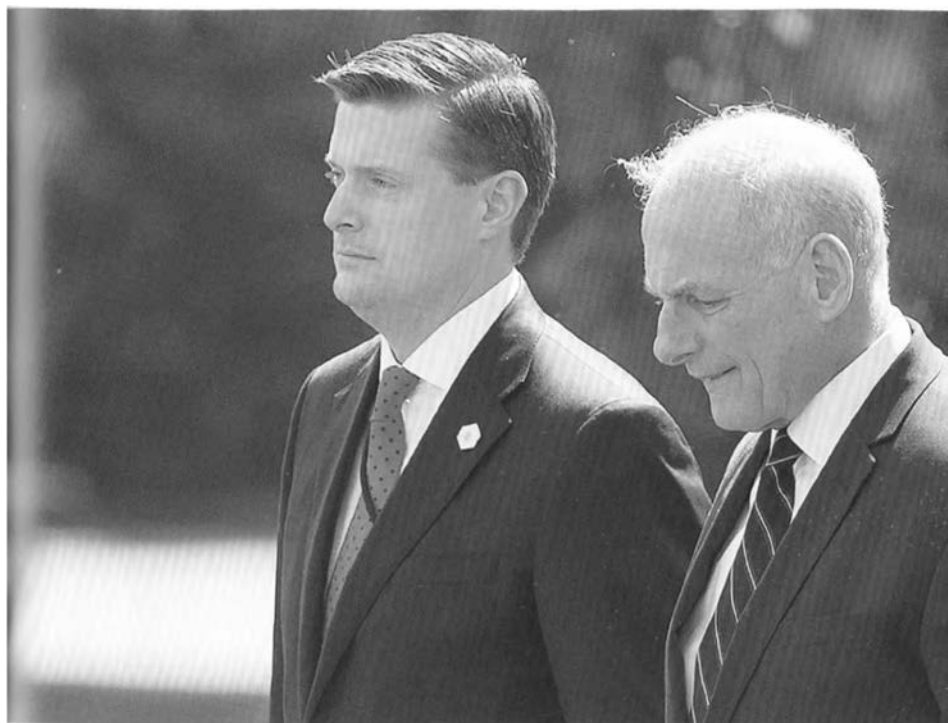
16. Ivanka Trump, fiica în vârstă de 36 de ani a președintelui, a fost unul dintre principalii consilieri de la Casa Albă, a cărei influență i-a iritat pe mulți la Casa Albă, unii încercând chiar să i se opună. În timpul unei întâlniri, strategul-șef Steve Bannon a fost implicat într-un conflict deschis cu ea. „Te tot fâțâi pe aici și te porți de parcă ai conduce totul, dar tu nu conduci, de fapt, nimic. Ești doar un membru oarecare al echipei!”, a strigat Bannon.
- „Nu sunt un simplu membru al echipei!”, a urlat Ivanka. „Nu voi fi niciodată un membru al echipei. Sunt prima fiică!”

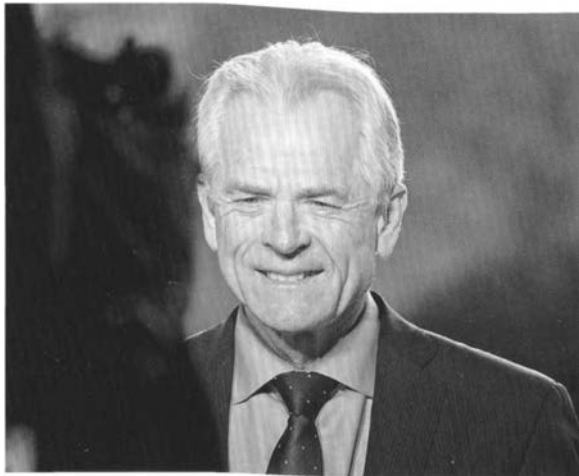
17. Kellyanne Conway a devenit managerul de campanie al lui Trump în august 2016 și a fost inventatoarea sintagmei „votanții ascunși ai lui Trump”. Tot ea este autoarea următoarelor: „Nu există nici măcar un singur votant ascuns al lui Hillary în toată țara. Toți alegătorii ei își manifestă deschis opțiunea politică.”

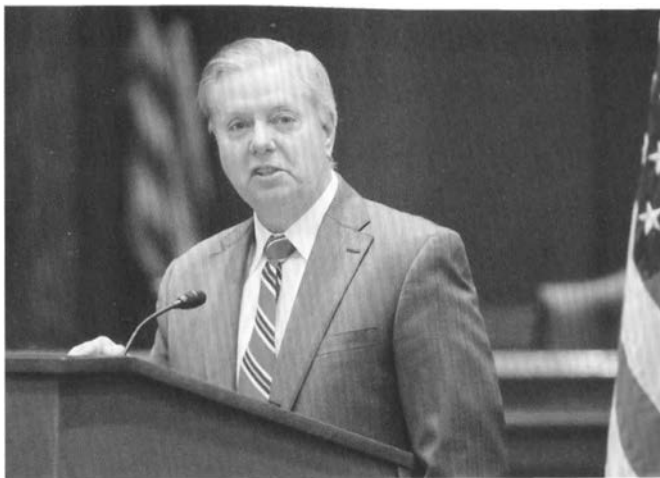
18. Hope Hicks, responsabilă pentru relațiile cu presa în timpul campaniei electorale, a devenit ulterior directorul general de comunicare al Casei Albe. La fel ca mulți alții, a încercat în zadar să-l convingă pe președinte să renunțe la mesajele publicate pe Twitter. „O asemenea atitudine nu este utilă politic”, i-a spus ea președintelui. „Nu puteți vorbi atât de fățiș pe Twitter. Presa o să vă scoată ochii pentru asta. Practic, vă tăiați singur craca de sub picioare. Faceți greșeli mari.” În această fotografie, Hicks apare alături de Sarah Huckabee Sanders, secretar de presă.

19. În calitate sa de șef al personalului, Rob Porter era responsabil cu informarea președintelui asupra memorandumurilor sau a altor documente oficiale importante. Ajutat de Gary Cohn, el a încercat să oprească unele dintre cele mai periculoase inițiative economice și de politică externă ale președintelui. La un moment dat, Porter i-a mărturisit unui colaborator: „O treime din timp mi-l petreceam încercând să reacționez la unele dintre ideile cu adevărat periculoase pe care Trump le avea și să-i dau motive să creadă că poate ideile respective nu erau chiar atât de bune”

20. Peter Navarro, doctor în economie la Harvard, în vârstă de 67 de ani, a primit de la Trump un post la Casa Albă. Trump și Navarro erau susținători fervenți ai ideii că deficitele comerciale erau o amenințare permanentă a economiei americane. Navarro a fost printre puținii susținători ai inițiativei lui Trump de impunere a tarifelor vamale pentru oțel și aluminiu.

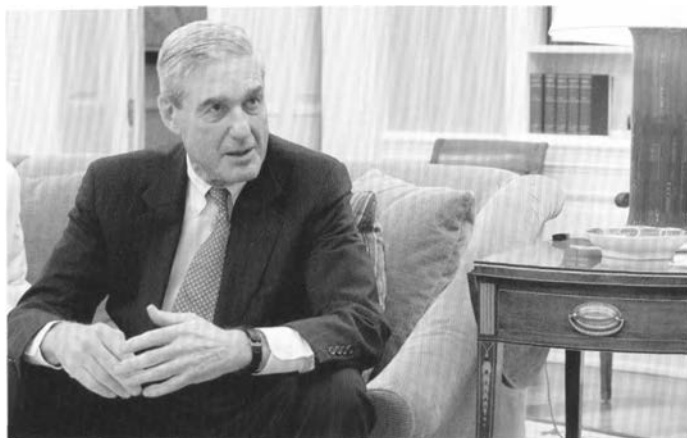

21. Senatorul Lindsay Graham l-a îndemnat pe Trump să fie cât se poate de ferm în problema Coreei de Nord. „N-ați vrea să vă treceți în CV faptul că o putere nucleară cum e Coreea de Nord a realizat, chiar în timpul mandatului dumneavoastră, o rachetă care ar putea lovi Statele Unite”, i-a spus Graham. „Dacă reușesc să creeze o rachetă nucleară care poate atinge teritoriul Statelor Unite, va trebui să-i loviți.”

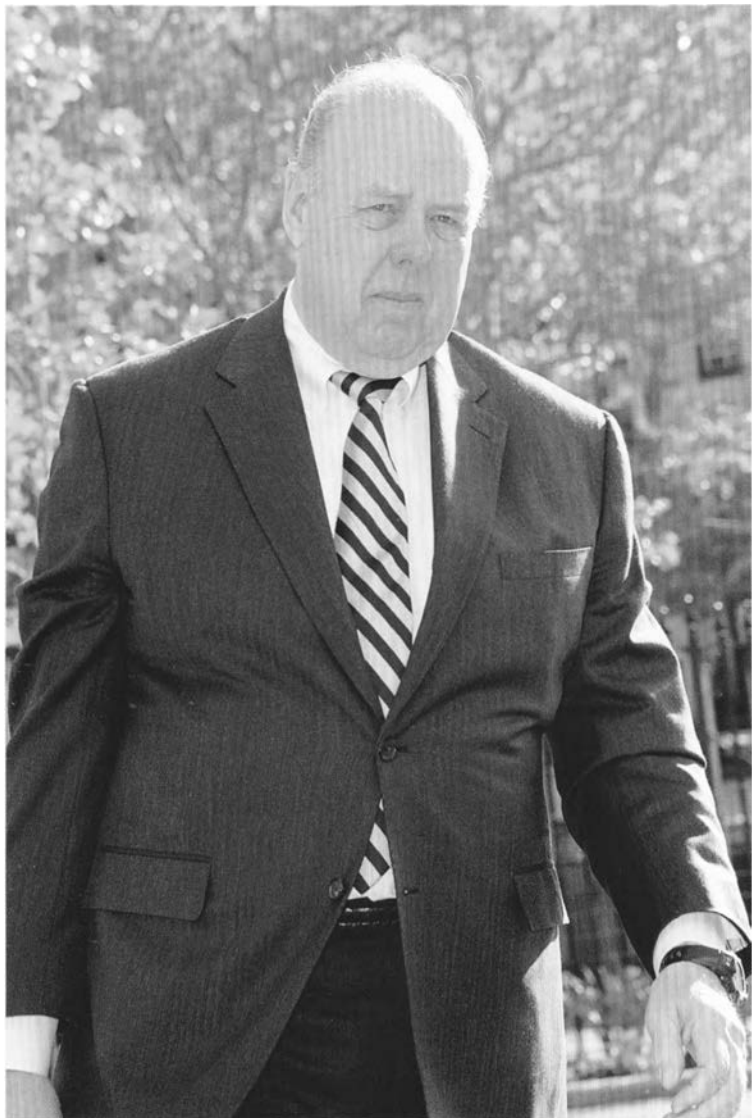

22. Directorul FBI James Comey a fost concediat de Trump în luna mai 2017. „Nu încercați să mă convingeți să mă răzgândesc”, le-a spus Trump consilierului său Don McGahn și șefului de personal Reince Priebus. „Decizia a fost luată, așa că nici măcar să nu încercați.” Președintele îl considera pe Comey un jucător ostentativ scăpat de sub control.

Pentru a argumenta concedierea lui Comey, Trump s-a folosit de acuzațiile aduse la adresa acestuia referitoare la complicata investigație asupra e-mailurilor lui Hillary Clinton.

23. Fostul director FBI Robert Mueller a fost desemnat ca procuror special în ancheta cu privire la amestecul rușilor în alegerile prezidențiale și pentru investigarea oricărei implicări pe care aceștia ar fi avut-o în campania lui Donald Trump. Trump a respins propunerea lui Mueller ca înlocuitor al lui Comey la conducerea FBI. „El a candidat la șefia FBI, dar eu nu l-am ales”, a spus președintele. „Acum sigur se va răzbuna pe mine.”

24. John Dowd s-a alăturat echipei de avocați a lui Trump în luna mai 2017. El l-a convins pe președinte să nu depună mărturie în ancheta lui Mueller, dar în martie 2018 a demisionat, imediat după ce Trump s-a răzgândit în privința mărturiei, iar Dowd nu a mai reușit să-l facă să-și schimbe părerea.
- „Domnule președinte, eu nu pot, ca avocat, să vă stau alături și să vă las să răspundeți la aceste întrebări, în condițiile în care știu prea bine că nu aveți cum să faceți asta” i-a spus Dowd lui Trump.

25. Consilierul juridic al Casei Albe, Don McGahn, l-a sfătuit pe președinte să se folosească de privilegiile funcției sale în ancheta lui Mueller, pentru a refuza să-i transmită acestuia diverse documente. Avocatul lui Trump, John Dowd, s-a opus acestei abordări și a colaborat cu Mueller, în scopul accelerării investigației. „Vom putea obține mai mult cu miere decât am putea obține cu oțet.”

26. Trump și Prima Doamnă Melania Trump împreună cu președintele chinez Xi Jinping și Prima Doamnă Peng Liyuan. Trump era convins că sprijinul Chinei pentru sancțiunile economice împotriva Coreei de Nord se datora relației personale excelente pe care o avea cu președintele Xi. „Nu e un lucru minunat că sunt prieten cu el, când voi toți, de la Casa Albă, îmi spuneți că ar trebui să fim adversari?”, s-a lăudat președintele, în ciuda faptului că cei din jur încercau să-i spună că, de fapt, chinezii îl foloseau. „Dacă n-aș fi avut o relație atât de apropiată cu președintele Xi, chinezii n-ar fi votat niciodată împotriva Coreei de Nord. Astfel, eu reușesc să-i determin pe chinezi să facă lucruri pe care altfel nu le-ar face.”

27 Potrivit serviciilor de informații americane, conducătorul nord-coreean Kim Jong Un, în vârstă de 34 de ani, era un lider mult mai eficient în privința programului nuclear și balistic nord-coreean decât fusese tatăl său. Tânărul Kim a acceptat rapid faptul că unele teste aveau să eșueze. Spre deosebire de tatăl său, el nu a ordonat uciderea savanților și a oficialilor responsabili, demonstrând că învățase din greșeli. Trump considera că relația tensionată dintre SUA și Coreea de Nord era un duel al voinței.

„Este o chestiune de lider împotriva altui lider. Un bărbat împotriva altui bărbat. Eu împotriva lui Kim.”

„Individul ăsta e ca un bătauş din curtea şcolii“, i-a spus Trump lui Porter. „E un tip dur. Singurul mod de a trata cu asemenea indivizi este de a fi mai dur ca ei. Şi o să-l intimidiez. O să îi arăt că sunt mai viclean ca el.“

În seara acelei zile, Trump a publicat pe Twitter un mesaj agresiv, care a şocat Casa Albă şi comunitatea diplomatică: „Liderul nord-coreean Kim Jong Un tocmai a declarat că butonul nuclear se află tot timpul pe masa lui“, a scris Trump pe Twitter, la ora 7:49. „Aş vrea să rog pe cineva din ţara lui lihnită şi slăbită de foame să-l informeze pe preşedinte că şi eu am un buton nuclear, doar că al meu este mult mai mare şi mai puternic decât al lui; iar butonul meu funcţionează!“⁷

Trump miza pe punctele slabe ale lui Kim. În ultimii şase ani, 18 din cele 86 de rachete testate fuseseră un eşec, potrivit Centrului pentru Studii de Neproliferare a Armelor Nucleare.

Preşedintele Statelor Unite părea să joace o scenă din comedia absurdă *Dr. Strangelove*. În foarte scurt timp, Internetul a luat foc.

Pe contul de Twitter al ziarului *The Washington Post* a apărut imediat următoarea clarificare: „Nu există nici un buton nuclear“.⁸

Colin Kahl, fostul asistent al secretarului Apărării din administraţia Obama, a scris pe Twitter: „Oamenii nu sunt îngroziţi de un buton nuclear. Ei sunt îngroziţi de instabilitatea psihică a unui om care poate ucide milioane de fiinţe umane fără să ceară permisiunea nimănui.“⁹

Mulţi utilizatori de Twitter s-au întrebat dacă nu cumva Trump încălcase regulile platformei de social media, folosind-o pentru a ameninţa cu un război nuclear. Alţii îşi aminteau de spusele lui Hillary Clinton, din discursul susţinut de aceasta la Convenţia Democrată din iulie 2016: „Un om pe care-l poţi momi cu un mesaj pe Twitter nu este un om căruia să-i putem încredinţa arsenalul nuclear al Americii“.¹⁰

Cu toate acestea, mesajul lansat de Trump nu a fost lipsit de susținători. Un jurnalist al ziarului conservator *Washington Examiner* concluziona: „Una dintre provocările majore cu care s-a confruntat fostul președinte Barack Obama a fost percepția externă – a inamicilor și aliaților, în egală măsură – că s-a temut să folosească întreaga capacitate militară a SUA... Cred că Trump are dreptate să arunce zarurile și să urmeze o abordare total diferită.”¹¹

Iar reacția lui Trump nu s-a oprit aici. Nu i se părea suficient pentru Statele Unite, cea mai mare putere nucleară a lumii, doar să lanseze o amenințare fără precedent.

În interiorul cerului de la Casa Albă, dar nu în public, Trump a propus să scrie un mesaj pe Twitter în care să specifice că ordonase retragerea din Coreea de Sud a familiilor celor 28 500 de militari americani staționați acolo. Decizia scoaterii din peninsula coreeană a membrilor familiilor militarilor americani ar fi fost interpretată, aproape cu certitudine, în Coreea de Nord, drept un semnal că Statele Unite se pregăteau în mod serios de război.

Pe 4 decembrie, McMaster a primit o avertizare la Casa Albă. Ri Su-yong, vicepreședintele Biroului Politic, le spusese intermediarilor că „nord-coreenii vor considera că evacuarea civililor americani din Coreea de Sud este un semn al unui atac iminent”.

Retragerea familiilor militarilor americani era una dintre ultimele cărți care puteau fi jucate. Posibilele mesaje pe Twitter ale lui Trump îngrozeau conducerea Pentagonului – pe Mattis și pe Dunford. O declarație de intenție, în acest sens, venită din partea comandantului suprem al armatei americane, ar fi fost de neconceput.

Un mesaj pe Twitter despre retragerea tuturor familiilor militarilor americani din Coreea de Sud l-ar fi putut provoca pe Kim. Liderul unei țări precum Coreea de Nord, care obținuse de puțină vreme arme nucleare și avea mult mai puține focoaie

decât un potențial adversar, putea fi impulsiv. El se putea lăsa dominat cu ușurință de o mentalitate agresivă, de tipul „folosești armele sau le pierzi”.

Mesajul însă nu a fost dat publicității. Cu toate acestea, Trump nu a renunțat la idee și a ridicat problema retragerii familiilor militarilor americani într-o discuție cu senatorul Graham.

Pe 3 decembrie, înainte de declanșarea duelului verbal dintre Trump și Kim și după testul nord-coreean cu rachete balistice intercontinentale, Graham pledase pentru scoaterea familiilor militarilor din Coreea de Sud. „Este o nebunie să trimitem soțiile și copiii militarilor noștri în Coreea de Sud”¹², a declarat el în emisiunea *Face the Nation*, de la CBS. El a sugerat că militarii americani ar fi trebuit să-și execute serviciul în Coreea de Sud neînsoțiți de membrii familiilor lor și a spus că venise momentul începerii retragerii familiilor militarilor din Coreea de Sud.

Acum, o lună mai târziu, când Trump l-a sunat, Graham părea să-și fi schimbat opinia.

– Domnule președinte, trebuie să vă gândiți serios la un astfel de gest și să luați în calcul toate consecințele, l-a sfătuit Graham. Fiindcă, odată luată o astfel de decizie, e greu să mai dați înapoi. În ziua în care o veți face, veți arunca în aer bursa sud-coreeană și economia japoneză. Iar aceasta este o problemă terifiantă.

– Crezi că ar trebui să aștept? l-a întrebat Trump.

– Domnule președinte, a răspuns Graham, nu cred că ar trebui să demarați acest proces decât dacă sunteți total pregătit pentru un război.

Trump a renunțat, pentru moment, la publicarea mesajului pe Twitter, dar chestiunea familiilor militarilor americani din Coreea de Sud nu a dispărut. Totuși, armata americană a continuat să trimită membri ai familiilor în Coreea de Sud.

CAPITOLUL 37

Generalul Kelly l-a informat pe președinte că principalii săi consilieri de politică externă, McMaster și Tillerson, erau prinși într-o dispută acerbă, fiecare fiind dornic să negocieze contracte în valoare de 4 miliarde de dolari cu Arabia Saudită. Banii erau destinați, parțial, finanțării operațiunilor din Siria, inclusiv unui proiect strict secret al CIA, cu nume de cod TEAK, pentru sprijinirea rebelilor sirieni.

Convingerea guvernelor străine să finanțeze armata americană și operațiunile CIA în alte țări a rămas unul dintre cele mai importante obiective ale lui Trump. Președintele îl considera pe H.R. McMaster un „intelectual obtuz”, care nu avea simțul afacerilor și nu știa să negocieze.

Kelly era întru totul de acord. McMaster nu era, în opinia lui, persoana potrivită pentru o astfel de misiune, mai ales că până în momentul acela nu avusese prea mare succes în negocierile cu saudiții. Adesea, aceștia erau dornici să scrie cecuri cu sume mari de bani pentru diverse de proiecte în Siria. Potrivit lui Tillerson, McMaster se autopropusese pentru misiune, spunând: „Voi discuta cu omologii mei saudiți. Voi negocia direct cu ei.”

Președintele era furios. Chiar dacă avea o serie întreagă de nemulțumiri în privința lui Tillerson, cel puțin acesta poseda o experiență de ani de zile în negocierile cu familia regală saudită, de pe vremea când fusese directorul executiv al Exxon. Totodată, Tillerson știa că saudiții nu erau oameni de încredere, iar pentru Trump neîncrederea în partenerii de afaceri era un prim principiu al negocierii, al înfrângerii lor pentru a încheia o afacere mai bună. Trebuia să fii dur și să spui „Nu”, ca să obții

un „Da”. De ce naiba McMaster îi luase această șansă lui Tillerson? Nu avea nici un sens, după părerea președintelui.

Dar, în acea zi de 19 ianuarie 2018, exista o problemă mult mai presantă, dat fiind că mai era doar o zi până la împlinirea unui an de mandat pentru Trump.

În câteva convorbiri telefonice scurte cu președintele sud-coreean Moon Jae-in, Trump și-a intensificat criticile la adresa acordului comercial KORUS, semnat între cele două țări. Președintele nu voia să perpetueze deficitul comercial de 18 miliarde de dolari și cheltuielile de 3,5 miliarde de dolari pentru staționarea trupelor americane. Insistențele lui erau de natură să-i pericliteze relațiile cu Moon, pe care Trump îl disprețuia. Presiunile obsedante și necenzurate ale lui Trump îl aduseseră din nou pe marginea prăpastiei.

Trump i-a spus lui Moon că voia să trimită un preaviz de 180 de zile pentru încheierea acordului și să distrugă relația comercială cu Coreea de Sud.

Președintele se plânga că sud-coreenii jecmănesc Statele Unite. El voia să separe chestiunile de securitate de cele comerciale și i-a spus răspicat omologului său că se săturase să îi finanțeze pe sud-coreeni, fără să primească nimic în schimb.

Moon i-a răspuns explicându-i că securitatea și comerțul erau interconectate. Sud-coreenii voiau să colaboreze cu americanii, l-a asigurat el pe Trump, pe un ton conciliant. Americanii erau unii dintre aliații, unii dintre partenerii Coreei de Sud. Poate că existau neînțelegeri pe plan comercial, dar președintele sud-coreean era gata să le rezolve.

Trump a plusat, susținând că sud-coreenii trebuiau să plătească pentru sistemul antibalistic THAAD. În opinia sa, SUA nu aveau nevoie să-și instaleze acolo vreun sistem antibalistic.

Trump minimaliza importanța acordului comercial KORUS, a Coreei de Sud și a noului său președinte. Această furie cu greu reprimată la adresa unui aliat era împotriva oricăror reguli ale diplomației, dar era o atitudine pe care Trump adesea o agreea.

Iar acum era pe punctul de a arunca în aer relația cu Coreea de Sud.

Kelly, McMaster, Tillerson și Mattis au afirmat, făcând haz de necaz, că era inexplicabil cum de președintele dovedea mai multă irascibilitate față de Coreea de Sud decât demonstra față de adversarii americanilor – China, Rusia, Iran, Siria și Coreea de Nord.

Principalii membri ai personalului Casei Albe și ai echipei de securitate națională erau uluiți. Ei nu știau ce ar fi putut președintele să spună sau să facă. Relația cu Coreea de Sud era una extrem de importantă, mai ales la momentul acela. Această dispută trebuia stopată. A existat un consens că trebuia făcut ceva înainte ca președintele Moon să decidă că nu mai putea suporta această situație.

Pe 19 ianuarie 2018, McMaster a organizat o întrunire a Consiliului de Securitate Națională în sala de criză.¹ Întrunirea a fost anunțată ca o discuție asupra unor chestiuni legate de Coreea de Sud, între președinte și principalii săi consilieri – Tillerson, Mattis, Kelly, McMaster, Dunford, Cohn.

Trump a trecut direct la subiectul care îl preocupa. „Ce vom obține dacă menținem o prezență militară masivă în peninsula coreeană?“, a întrebat el, revenind la obsesia sa legată de trupe și de cheltuieli. „Și, mai mult decât atât“, a continuat, „ce obținem dacă protejăm Taiwanul?“

Președintele considerase mereu acest lucru o problemă la nivel global: Statele Unite plăteau pentru apărarea altor țări din Asia, Orientul Mijlociu și NATO. „De ce suntem aliați cu Coreea de Sud?“, voia el să știe. „Ce obținem de aici?“, se întreba președintele de un an întreg, iar răspunsurile primite nu i se păreau satisfăcătoare.

Mattis și generalul Dunford i-au explicat din nou că beneficiile erau uriașe. „Obținem o democrație stabilă într-o parte a lumii unde chiar avem nevoie de ea“, a spus Mattis. Coreea de Sud

era unul dintre cele mai puternice bastioane democratice – o țară cu alegeri libere și cu un capitalism înfloritor.

Coreea de Sud avea o populație de 50 de milioane de locuitori, fiind situată pe locul 27 în lume ca mărime a populației, dar având a unsprezecea economie a lumii, cu un PIB de 1,5 trilioane de dolari, același ca al Rusiei.

Trump fusese informat despre marja pe care operațiunile de informații ale Programului de Acces Special o dădeau Statelor Unite în detectarea unei rachete lansate din Coreea de Nord – șapte secunde, față de 15 minute, cât era marja din Alaska. Exista, de asemenea, o capacitate de atac cibernetic ofensiv, care avusese rezultate mixte în sabotarea rachetelor nord-coreene înainte sau după lansare.

Mattis dădea semne că se săturase de minimalizarea capacităților de informații și militare, dar și de refuzul lui Trump de a înțelege semnificația acestora. „Facem asta pentru a împiedica declanșarea celui de-al Treilea Război Mondial“, a spus el. Era calm, dar ferm. Era o declarație uimitoare, o provocare îndrăzneată la adresa președintelui, sugerând că acesta risca un război mondial. Pentru mulți dintre cei prezenți, timpul a părut că se oprește.

Unul dintre martorii acestei scene a declarat că mesajul lui Mattis era clar: încetați să vă mai jucați cu focul. Ne implicăm în Coreea de Sud fiindcă vrem să împiedicăm un nou conflict mondial. Și acest lucru nu e un pariu de afaceri riscant, în urma căruia, chiar dacă se întâmplă să intri în faliment, nu e nici un capăt de țară.

Se părea că Mattis și alți demnitari se aflau la capătul răbdării în relația cu președintele. Cum de era posibil ca acesta să pună sub semnul întrebării niște lucruri atât de clare și de fundamentale? Era ca și cum Mattis ar fi spus: „Pentru numele lui Dumnezeu, opriți-vă odată, domnule președinte!“

Dar Mattis nu terminase ce avea de spus. „Avem capacitatea de a ne apăra țara prin desfășurarea avansată a doar 28 500 de militari.“

El a ezitat să menționeze Programele de Acces Special într-o întrunire cu atât de mulți participanți. Mattis a explicat că, fără capacități de informații și fără trupe în teren, riscul unui război ar fi crescut substanțial. Mijloacele de apărare ale Coreei de Sud și Japoniei s-ar fi redus. Dacă izbucnea un război în lipsa acestor atuuri, „singura opțiune rămasă era cea nucleară. Nu putem obține același efect de intimidare” în alt fel. „Și nu o putem face cu un preț acceptabil.” Acordurile cu Coreea de Sud erau unele dintre cele mai profitabile înțelegeri de securitate națională din toate timpurile. Mattis a încercat să discute în limbajul preferat de președinte – făcând-o să pară o analiză de costuri și de beneficii.

„Dar pierdem atât de mulți bani în relațiile comerciale cu Coreea de Sud, China și alții”, a contraatacat Trump. „Mai cunoscând aș cheltui banii ăștia în folosul țării noastre.” În opinia lui, Statele Unite ofereau subvenții altor țări, rezultatul fiind niște grave dezechilibre comerciale. „Alte țări”, a continuat Trump, „care au fost de acord să ne ofere securitate, o fac doar pentru că ne iau o grămadă de bani. Aproape fură de la noi.”

„Trupele poziționate avansat oferă cele mai ieftine mijloace de atingere a obiectivelor noastre de securitate, iar o eventuală retragere i-ar face pe aliații noștri să-și piardă total încrederea în noi”, a avertizat Mattis.

Președintele Dunford a intervenit, încuviințând, pe un ton pătimaș, luarea de poziție a colegului său.

„Cheltuim sume imense pentru țări foarte bogate, care nu împart povara cu noi”, a insistat Trump să-și susțină punctul de vedere. Apoi, a deviat brusc de la subiect, ridicând problema expusă de Kelly, despre cearta dintre McMaster și Tillerson în privința conducerii negocierilor cu saudiții, care puteau aduce 4 miliarde de dolari pentru operațiunile din Siria și din alte zone. El a spus că auzise că McMaster îl somase pe Tillerson să se retragă și l-a luat la rost pe consilierul său de securitate națională: „De ce ai face asta?”, l-a întrebat el pe McMaster.

„Saudiții sunt bulversați. E vorba de 4 miliarde de dolari. Rex va încheia această afacere. H.R., nu te mai amesteca. N-am idee cum de ți-a putut trece prin cap că ar fi fost înțelept din partea ta să-ți asumi misiunea lui Rex, dar vezi-ți de treabă. Rex se va ocupa de asta. Și o să se descurce cum trebuie.”

McMaster a înfruntat cu calm muștruluiala. Fusese insultat în fața Consiliului de Securitate Națională, pe care teoretic ar fi trebuit să-l conducă și să-l coordoneze. Însă generalul McMaster, tipul militarului obedient, a răspuns cu un simplu: „Da, domnule”.

Imediat după aceea, Tillerson a revenit la principalul subiect de discuție: valoarea desfășurărilor avansate de trupe. „Este cel mai bun model. Sistemul global. Colaborarea în domeniile comercial și geopolitic duce la rezultate bune și în planul securității.”

Și de această dată, Dunford i-a susținut argumentele. „Costurile desfășurării avansate de trupe în Coreea de Sud se ridică la aproximativ 2 miliarde de dolari. Pentru asta, Coreea de Sud ne rambursează peste 800 de milioane de dolari. Nu dorim rambursare pentru costurile trupelor noastre, cum ar fi cele legate de cheltuielile cu solda.” De asemenea, Dunford a spus că alte țări plăteau SUA subvenții anuale pentru activități în care americanii s-ar fi implicat oricum, pentru propria protecție. „Primim subvenții de 4 miliarde de dolari anual în cadrul eforturilor noastre de a apăra teritoriul continental al SUA”, a explicat Dunford.

„Cred că am putea fi foarte bogați, dacă n-am fi atât de proști”, a spus Trump. „Am fost luați drept fraieri de alții, în special de țările din NATO.”

Pentru președinte, apărarea colectivă reprezenta o bătaie de joc la adresa Americii.

Citând o cifră folosită adesea de Bannon pentru a evidenția sacrificiile financiare și costul total al războaielor, al prezenței militare și al ajutorului străin în Orientul Mijlociu, președintele

a rezumat astfel lucrurile: „Am cheltuit 7 trilioane de dolari în Orientul Mijlociu. Dar nu putem aduna nici măcar un trilion de dolari pentru infrastructura internă a Americii.”

Președintele a părăsit apoi încăperea. Printre înalții demnitari prezenți domnea consternarea. Cu toții se întrebau: „De ce trebuie să facem mereu asta? Când va reuși președintele să înțeleagă?” Nu le venea să creadă că purtau în mod repetat acele discuții, fiind nevoiți de fiecare dată să-și justifice raționamentul. În special Mattis era exasperat și alarmat, spunându-le colaboratorilor săi apropiați că președintele acționa ca „un școlar de clasa a cincea sau a șasea”, având un nivel de înțelegere similar.

Când am aflat detaliile acestei întruniri a NSC, am revenit la stenograma unei discuții avute cu președintele Obama în 2010, referitoare la principala sa sursă de îngrijorare. „Un potențial factor care ar putea schimba jocul”, a spus Obama, „ar fi o armă nucleară... care să arunce în aer un mare oraș american... Așa că atunci când parcurg lista lucrurilor de care trebuie să mă tem tot timpul, aceasta este primul motiv de îngrijorare, fiindcă e un domeniu în care nu-ți poți permite să faci greșeli. Și chiar acum se pune întrebarea: cum vom plasa această temă în centrul discuțiilor noastre privind securitatea națională? Prin a ne asigura că o asemenea posibilitate, oricât ar fi de îndepărtată, nu se va materializa niciodată.”²

Campania de presiuni la adresa Coreei de Nord a fost efectiv pusă în așteptare odată cu debutul Jocurilor Olimpice de Iarnă, desfășurate între 9 și 25 februarie 2018, în Coreea de Sud.

Generalul Dunford a aflat că Forțele Aeriene planificaseră, înainte și după Olimpiadă, o serie de teste de cercetare și design ale rachetelor balistice capabile să transporte focoaase nucleare din California în Oceanul Pacific.

Erau teste prin care Statele Unite exercitau presiuni asupra Coreei de Nord. Erau provocări. Însă Dunford a intervenit și testele au fost amânate.

La începutul anului 2018, conducerea CIA a ajuns la concluzia că nord-coreenii nu dispuneau de capacitatea de a lansa cu precizie o rachetă cu focos nuclear asupra teritoriului continental al Statelor Unite. Potrivit datelor transmise de serviciile de informații despre testarea rachetelor nord-coreene, acestea nu aveau perfecționată faza de reintrare pe traiectoria către țintă. Dar nord-coreenii se îndreptau spre atingerea obiectivului. Pentru moment, CIA părea să-l fi convins pe Trump că nord-coreenii nu ajunseseră încă în acea etapă.

CAPITOLUL 38

Situația din Afghanistan a continuat să-l frustreze pe Trump. Cu câteva luni înainte, la sfârșitul lunii septembrie, găzduise o recepție cu prilejul reuniunii anuale ONU, la New York. Președintele Azerbaidjanului, Ilham Aliev¹, și soția lui au făcut o fotografie cu soții Trump. Liderul azer i-a transmis omologului său american, printre altele, că, în ultima vreme, chinezii exploatau cantități substanțiale de cupru din Afghanistan.

Trump s-a înfuriat. Statele Unite cheltuiau miliarde de dolari pentru război, iar China fura cuprul afgan!

Președintele afgan, Ghani, analiza posibilitatea de a acorda Statelor Unite acces exclusiv la vastele bogății minerale, încă neatinse, din munții Afghanistanului. Argumentul lui era că se puteau scoate mulți bani din exploatarea acestora. Condiția era ca americanii să nu plece. Existau zăcămintele de minerale rare, inclusiv litiu, principalul ingredient al celor mai moderne baterii. Unele estimări exagerate sugerau că valoarea mineralelor din Afghanistan ar fi putut fi de câteva trilioane de dolari.

Iar Trump voia mineralele. „Afganii ne-au oferit mineralele lor!“, a spus la o întâlnire. „Ne-au oferit totul. De ce nu le luăm? Voi, oameni buni, dormiți în cizme. Și asta, în timp ce chinezii prăduiesc tot ce pot în Afghanistan.“

„Domnule președinte, nu e ca și cum am putea merge în Afghanistan să luăm mineralele“, l-a avertizat Gary Cohn. „Afganii nu au un sistem legal, nu au drepturi de proprietate clar stipulate. Construirea unei infrastructuri miniere ar costa miliarde de dolari“, a adăugat el.

„Trebuie să trimitem o companie acolo“, a spus Trump. Să participe la o licitație.“ Ocazia de a construi și de a dezvolta era

uriașă. Era capitalism, în cea mai pură formă a sa. „De ce nu suntem deja acolo, să exploatăm mineralele?”

„La cine vă referiți?”, a întrebat Cohn.

„Ar trebui să intrăm, pur și simplu, în Afghanistan, și să luăm mineralele”, a spus Trump, ca și cum ar fi existat o companie minieră americană care urma să se mute în Afghanistan.

La o întâlnire ulterioară, în Biroul Oval, Trump a întrebat: „De ce nu a fost realizat acest lucru?”

„Trebuie să supunem decizia procesului de analiză din NSC”, a răspuns McMaster.

„Nu vreau ca lucrul ăsta să treacă prin vreun nenorocit de proces de analiză!”, a urlat Trump. „Vreau să mergeți în Afghanistan și să luați mineralele! Sunt gratuite! Cine vrea să facă asta?”

Așadar, era o competiție fără reguli, deschisă tuturor. Cine dorea acest corn al abundenței?

Secretarul Comerțului, Wilbur Ross, s-a oferit voluntar: „Mă voi ocupa eu de problemă, domnule președinte. Am să o rezolv”, a promis el, ca și cum ar fi fost un lucru ce ținea de Departamentul Comerțului.

Trump a aprobat. Kelly n-a protestat, dar i-a invitat pe McMaster, Ross și Cohn în biroul său. În acest context, McMaster s-a arătat foarte nemulțumit de faptul că generalul Kelly nu intervenise.

„Tocmai mi-ai retezat picioarele. Știai că suntem în plin proces de analiză a situației. M-ai atârnat ca pe o rufă la uscat în fața președintelui.”

El se referea, ca de obicei, la litera legii și colabora, așa cum stipulau regulamentele, cu Departamentele de Stat și al Apărării, dar și cu alte departamente și agenții interesate de problemă.

Puține lucruri îl atrăgeau pe Trump mai mult decât ideea de a obține bani de la alte țări pentru a acoperi costurile angajamentelor de securitate naționale făcute de administrațiile

americane anterioare – în privința NATO, a Afghanistanului sau a Irakului. Unicul aspect atractiv era încheierea unui acord profitabil și el credea că acesta, din Afghanistan, ar fi fost un asemenea acord.

Departamentul de Stat a studiat problema drepturilor de exploatare a mineralelor. Analistii au ajuns la concluzia că o asemenea măsură ar fi reprezentat un uriaș imbold propagandistic pentru extremiștii din toată lumea, care le-ar fi spus afganilor: „America vă pângărește pământurile și vă fură bogățiile”. Căutau aspecte legale, în speranța că vor încetini acțiunile solicitate de președinte.

Pe 7 februarie 2018, McMaster a convocat un mic grup de demnitari și de consilieri principali în sala de criză, pentru a asculta raportul secretarului Comerțului, Ross. Acesta discuta-se, în dimineața zilei respective, cu ministrul Mineritului din Afghanistan.²

– Chinezii nu scot nimic din Afghanistan. Ei au obținut concesiuni importante, cum au reușit să obțină în toată lumea, și le păstrează neexploatate. Sunt implicați acolo pe termen lung. Nu au nevoie să scoată imediat bani din afacerea asta.

Așadar, situația nu constituia un motiv de îngrijorare. Afghanistanul nu avea infrastructură sau transporturi, reglementări sau organisme de control asupra mediului, a spus el. Nici o companie privată n-ar fi investit acolo.

– Sunt dezinformări, a spus Ross, stârnind râsul tuturor.

McMaster a adăugat că accesul la cele mai multe dintre minerale ar fi fost imposibil, deoarece acestea se aflau în regiuni controlate de talibani. Era o zonă de război și ar fi fost necesară impunerea unui perimetru militar defensiv înainte de începerea exploatării. În cel mai bun caz, exploatarea ar fi putut fi demarată în zece ani, dacă totul mergea bine.

La sfârșitul întâlnirii, Ross s-a angajat să-i transmită toate informațiile președintelui.

Kelly părea să nu facă altceva decât să încerce să împiedice scufundarea corabiei. La o întrunire a demnitarilor de rang superior, la începutul anului 2018, a declarat cu mândrie: „Știu deja că nu voi deține recordul pentru șeful de personal cu cel mai scurt serviciu din istorie. L-am întrecut pe Reince.” Priebus ocupase aceeași funcție timp de 189 de zile, cel mai scurt mandat al unui șef de personal la Casa Albă din istoria Statelor Unite.

La începutul anului 2018, emisiunea *60 Minutes* a avut ca subiect situația din Afghanistan, remarcând că, la Kabul, lucrurile deveniseră atât de grave, încât nici măcar comandantul trupelor americane nu mai putea fi condus în siguranță prin oraș, către cartierul său general.³ Generalul Nicholson zburase cu elicopterul pe o distanță de trei kilometri. A devenit clar că adoptase abordarea triumfalistă a lui Trump. „Aceasta este o politică ce ar putea aduce victoria”, a spus Nicholson.

Informațiile și hărțile operaționale ale lui Nicholson relevau că aproape jumătate din suprafața Afghanistanului era controlată de coaliția condusă de SUA. În cercurile restrânse din conducerea Pentagonului și a Departamentului de Stat se știa că Nicholson spusese: „O să ocup 80% din teritoriul Afghanistanului în doi ani”.

El era decis să îmbunătățească abilitățile trupelor Coaliției și ale armatei afgane de a recupera o suprafață de aproape 200 000 de kilometri pătrați. O asemenea performanță fusese imposibil de obținut și chiar de imaginat pentru mulți dintre cei care serviseră în Afghanistan.

Un al doilea obiectiv al lui Nicholson era să-i facă pe talibani să înțeleagă, după patru ani, că nu puteau câștiga, fiind obligați astfel să se așeze la masa tratativelor. Erau aceiași talibani care luptau de 16 ani cu îndârjire fanatică împotriva trupelor Coaliției.

La începutul anului 2018, experții în informații ai DNI i-au oferit lui Trump o informare asupra situației din Afghanistan: armata SUA nu obținuse nici un câștig teritorial. Nici o regiune recucerită. Nici o îmbunătățire față de anul precedent; ba chiar, în unele zone, situația chiar se înrăutățise. Acest lucru era provocat, în parte, de faptul că trupele americane și cele afgane erau nevoite să apere Kabulul, pe măsură ce talibanii lansau asalt după asalt asupra capitalei. În ultimele nouă zile din ianuarie, 130 de oameni fuseseră uciși în patru atacuri. Această situație nu permitea Coaliției să recupereze teritoriile.⁴

Analizii ajunseseră însă la concluzii și mai sumbre. Pakistanul nu era dispus să se implice și nici nu răspundea la presiuni. Iar orice acord cu talibanii depindea de participarea pakistanezilor.

Perspectiva imediată era accentuarea mișcării insurgente, poate chiar un război civil, dacă americanii se retrăgeau. Jihadiștii plecau din Siria și se îndreptau către Afghanistan – noul tărâm al promisiunilor pentru fabricanții și lansatorii de bombe artisanale.

Probabil, Coaliția era obligată să mențină un statu-quo până în primăvara anului 2019. Întreaga țesătură politică părea pe cale să se destrame. Se apropia o furtună perfectă, iar aspectele practice, precum condițiile meteo, ar fi putut deveni punctul critic. În munți nu ningeă aproape deloc, așadar, foarte puțină apă ajungea pe câmpuri. Venea seceta și, odată cu ea, o criză provocată de nesiguranța alimentară. Aproximativ în același timp, Pakistanul se pregătea să trimită unul până la două milioane de refugiați peste graniță, în Afghanistan – mulți dintre ei afgani care pătrunseseră în Pakistan imediat după invazia sovietică din 1979. Circa două milioane de afgani trăiseră decenii întregi în Pakistan, niciodată în Afghanistan, țara de origine a părinților lor, dar acum ei urmau să se întoarcă.

Totuși, generalul Nicholson continua să susțină că „va câștiga” în Afghanistan. Lui Mattis nu-i plăceau laudele de acest gen.

„Secretarul Apărării este foarte nemulțumit de ceea ce a spus [Nicholson] și încercăm să-l potolim”, a mărturisit, în privat, un oficial al Pentagonului.

Dacă limbajul comandantului suprem al trupelor americane din Afghanistan vorbea despre „victorie”, conducătorul din teren era dificil de criticat pentru că folosea un limbaj similar. Dar rapoartele de informații indicau că situația urma să se agraveze, nu să se îmbunătățească, în anul următor.

La începutul anului 2018, un participant-cheie a declarat: „Armata părea să-și dorească o prezență permanentă în Afghanistan, la fel ca în situația din Coreea de Sud. Dacă este așa, Iranul, Rusia și China își vor spori antagonismul, fiindcă, dintr-odată, noi avem o prezență permanentă în spatele lor. Însă armata voia să se impună aici, deoarece o eventuală retragere totală din Afghanistan ar fi însemnat un eșec uriaș. Președintele a spus că vom învinge. Și nu poți defini victoria drept un permanent statu-quo. La un moment dat, oamenii își vor da seama că nu ai șanse de izbândă aici.”

Pe tăcute, dar într-un ritm febril, unii oficiali din Departamentul de Stat și din comunitatea de informații au început planificarea unui scenariu extrem de delicat, un Plan B. Militarii făceau scenarii și simulări tot timpul, așa că de ce nu ar fi făcut și civilii același lucru?

Analistul a descris astfel deznodământul acestui Plan B: „Nu este o retragere, urmată de un colaps și de un război civil. Nu urmează o democrație liberală, profund centralizată. Ce se află la mijloc? Un stat federal, mai realist și mai sustenabil? Acordarea unui potențial rol talibanilor? Elementele imprevizibile rămâneau capacitatea scăzută de concentrare a președintelui și contestarea de către acesta a tuturor presupunerilor

pe care experții le făceau. Și pretenția lui că poate identifica o situație dificilă oricând ar fi apărut aceasta.“ De pildă, când unii susțineau că relațiile cu Pakistanul aveau să se reglementeze, președintele afirma: „Pakistanul nu s-a schimbat după 11 septembrie 2001 și nici nu se va schimba. Așadar, singura opțiune rămâne retragerea trupelor noastre din Afghanistan.“

În concluzie, Afghanistanul era un nou „House of Broken Toys“ („Casa jucăriilor stricate“). Instabilitate politică. Fragilitate a guvernului afgan. Critici venite din partea Congresului și a opiniei publice americane. Puține succese militare – dacă nu chiar nici unul. Secetă. Nesiguranță uriașă legată de resursele de hrană. Refugiați.

Pentru această situație, Trump i-a învinovățit în special pe doi oameni. În primul rând, pe fostul președinte George W. Bush, pentru care nutrea un dispreț deosebit pentru că declanșase Războiul din Afghanistan, în 2001, apoi conflictul din Irak, în 2003.

„A fost un președinte jalnic“, i s-a confesat el lui Porter. „A fost un aducător de război. A vrut să exercite influența americană și să impună democrația în toată lumea și a vrut să fie jandarmul planetei pornind toate aceste războaie.“

După părerea lui, fusese o atitudine aventuroasă, prostescă și greșită. Chiar dacă Trump luase decizia de a mai trimite câteva mii de militari în prima linie, el susținea că nu va continua statu-quo-ul.

Cealaltă persoană pe care Trump o învinovăța era McMaster. Acesta folosise Irakul pentru a-și etala calitățile. „Nu știu cum au reușit [irakienii] să-l păcălească pe McMaster, dar el nu este un om de afaceri. Ei [generalii armatei americane] nu înțeleg analiza cost-beneficii. Nu-mi vine să cred că m-am lăsat convins de el să trimit mai multe trupe acolo.“ Credea că McMaster fusese convins să aibă această atitudine.

Dovedind o atroce atitudine insultătoare la adresa lui McMaster, Trump l-a imitat pe consilierul lui de securitate

națională. Președintele și-a umflat pieptul și a început să respire zgomotos, vizibil exagerat. Apoi a declamat, într-un staccato puternic: „Îl cunosc pe președintele Irakului. Este un om cumsecade, domnule! Știu că ne respectă din tot sufletul interesele.” Apoi, reluându-și timbrul obișnuit, Trump a spus: „De fapt, tipul e un idiot. M-am întâlnit cu el. McMaster habar n-are despre ce vorbește.”

Trump se întâlnise cu premierul irakian, Haider al-Abadi, la Casa Albă, în martie 2017. „Militarii ăștia nu se pricep deloc la afaceri. Ei știu doar cum să fie soldați și să lupte. Dar nu înțeleg cât de mult costă războiul.”

În privința Afghanistanului, Trump i-a spus lui Porter: „Acolo e un dezastru. În Afghanistan nu va exista niciodată o democrație funcțională. Trebuie să ne retragem complet trupele din această țară.”⁵

CAPITOLUL 39

Cu două săptămâni înainte de Crăciun, pe 10 decembrie 2017, Trump și senatorul Graham au jucat golf la Clubul de golf Trump International din West Palm Beach. Într-un mesaj pe Twitter, Graham a declarat că terenul de golf era „spectaculos“, un comentariu care cu siguranță l-a flatat pe Trump.¹ Dar această remarcă nu era nici pe departe la fel de măgulitoare cum fuseseră laudele cu care Graham îl răsfățase pe Trump în timpul jocului. „Domnule președinte, sunteți un foarte bun comandant suprem“, i-a spus el lui Trump.

Președintele ascultase sfaturile comandanților săi militari, iar schimbările regulilor de implicare în Orientul Mijlociu și Afghanistan dădeau roade.

Iată care a fost recomandarea lui Graham către Trump:

– Domnule președinte, puteți face ceva ce nimeni altcineva n-a mai făcut. Să curățați mizeria pe care Obama a lăsat-o în urma lui. Faceți o treabă grozavă procedând astfel. Reconstruiți armata. Redați optimismul pe plan economic. Descătușați armata și economia. Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule președinte, pentru că reparați stricăciunile făcute în ultimii opt ani. Încotro vreți să îndreptați această țară? Care vreți să fie moștenirea dumneavoastră? Această moștenire nu înseamnă doar să reparați ce-a stricat Obama, ci să vă puneți amprenta asupra istoriei.

Lui Trump părea să-i placă adulația, dar i-a spus lui Graham:

– Ești un tip cu simpatii divizate. Aș vrea să fii 100% susținătorul lui Trump.

Această afirmație amintea de legământul de credință pe care fostul director al FBI James Comey susținea că Trump

i l-ar fi cerut. Potrivit lui Comey, Trump spusese: „Am nevoie de loialitate, mă aștept la loialitate”², în timpul faimoasei cine în doi desfășurată la Casa Albă, în prima săptămână de mandat a noii administrații.

– Spuneți-mi care este problema și vă voi spune dacă sunt 100% de acord sau nu, a spus Graham.

– Ești cam 82%, a spus Trump.

– În unele privințe aș putea fi total de acord. Dar în altele n-aș putea fi deloc de acord, domnule președinte.

– Vreau să fii un tip pe care să mă pot baza 100%.

– De ce vreți să vă spun că aveți dreptate când nu cred asta? Cu ce ne ajută, domnule președinte? a întrebat Graham. Președinții au nevoie de oameni care le pot spune adevărul, așa cum ei îl văd. Depinde de dumneavoastră să decideți dacă am dreptate sau nu.

Pe 29 decembrie 2017, Trump a scris pe Twitter un mesaj care rezuma poziția sa în privința DACA: „Democraților li s-a spus și au înțeles pe deplin că nu poate exista DACA fără absolut necesarul ZID la granița sudică și fără ÎNCHEIEREA oribilului fenomen al migării în lanț... Trebuie să ne protejăm Țara cu orice preț!”³

Președintele a convocat o ședință în Sala Cabinetului, invitând 20 de senatori și de membri ai Camerei Reprezentanților să discute un plan de imigrare pentru Visători.⁴ Trump a ordonat ca întâlnirea, care urma să se desfășoare marți, 9 ianuarie, și să dureze 55 de minute, să fie televizată. El s-a arătat dornic să realizeze o performanță de excepție, promițând o legislație. „Ar trebui să fie un proiect de lege plin de iubire și cred că putem face asta.”

Președintele se dovedea plin de viață și amuzant. Graham era uimit de aparenta schimbare a lui Trump față de una dintre cele mai controversate chestiuni ridicate în fața administrației

sale. Adepții liniei dure împotriva imigrației aveau să fie șocați. Trump fusese, cândva, liderul lor. Graham spera să îl vadă pe președinte, ca negociator, în cea mai bună formă.

Graham nu avusese niciodată mai multă încredere în abilitatea lui Trump de a obține un pact în privința imigrației. El lucrase ani de zile în acest domeniu, încercând să intermedieze compromisuri cu democrați precum Ted Kennedy, Chuck Schumer și Dick Durbin. Cu Trump, el vedea potențialul de a reuși, în cele din urmă. Într-o declarație, cuprins de entuziasm, el a precizat: „A fost cea mai fascinantă întâlnire la care am participat, în cei peste 20 de ani de când fac politică”.⁵

Titlurile ziarelor au întărit optimismul lui Graham. *The New York Times* a titrat: „Trump pare să susțină obținerea cetățeniei de către milioane de imigranți”⁶, iar *The Washington Post*: „La masă: Trump a încercat să negocieze și demonstrează stabilitate”.⁷

A doua zi, Trump i-a telefonat lui Graham.

– Am crezut că sunteți capabil să-i dominați, domnule președinte, i-a spus Graham. Nu-i lăsați pe tipii ăștia – republicanii adepți ai liniei dure – să vă sperie. Sunteți pe calea cea bună. Acesta este omul despre care încerc să povestesc celor cu care joc golf. Este acel Donald Trump pe care îl sprijin din toată inima. Doar dumneavoastră puteți face asta, domnule președinte. Bush a încercat. Obama n-a putut-o face. Dar dumneavoastră o puteți face!

Spre surpriza lui Graham, Trump i-a dat-o pe Melania, Prima Doamnă, la telefon.

– Am vrut să-ți transmit că-mi place ce ai spus, a rostit Prima Doamnă, cu accentul ei delicat. Și felul în care te-ai purtat și felul în care ai vorbit. Cred că a fost foarte drăguț din partea ta.

– Vă mulțumesc, doamnă, mi-ați înșeninat ziua, a răspuns Graham, impresionat de grația ei. Era prima oară când vorbea, cu adevărat, cu ea. Era cât se poate de clar că Melania, ea însăși o imigrantă, simpatiza cu copiii DACA.

– Nu putem schimba legea privind defăimarea? a întrebat Trump, schimbând rapid tonul conversației, către unul dintre subiectele care-l deranjau cel mai mult.

– Nu, a spus avocatul din Graham.

– De ce nu?

– Pentru că nu suntem Marea Britanie, a răspuns Graham, unde legile privind defăimarea și calomnia sunt mai stricte.

– Jurnaliștii scriu numai tâmpenii despre mine, s-a văitat Trump.

– Nu am nici o îndoială în privința asta, s-a arătat de acord Graham. Dar nu, nu putem schimba Legea defăimării și n-ar trebui să vă preocupe problema asta, domnule președinte.

Într-o decizie crucială, luată în 1964, în cazul *New York Times vs. Sullivan*, Curtea Supremă a Statelor Unite așezase granița calomniei foarte departe: un lucru era considerat defăimător doar dacă cineva îl spunea sau îl publica, deși știa că este fals și nu respecta deloc adevărul.

– Ei bine, intenția mea nu e să devenim Marea Britanie, a spus Trump.

– Nu există pe lume un sac de box mai mare ca președintele Statelor Unite, a spus Graham. Și ați primit mai mult decât doza cuvenită de critici, dar asta este doar pentru felul în care ați gestionat lucrurile. Puteți reduce criticiile la tăcere doar demonstrându-le că faceți lucruri concrete. Ca să le închideți gura, nu trebuie să îi dați în judecată, ci doar să vă îndepliniți promisiunile din campanie. Să le dovedeți acestor tipi că au greșit.

Graham simțea că aceasta fusese una dintre cele mai constructive discuții pe care o avusese cu președintele. În timpul căreia, de fapt, el vorbise cel mai mult.

A doua zi dimineața, pe la 11:00, senatorul Dick Durbin, al doilea democrat ca importanță din Senat, l-a sunat pe Graham. „Tocmai am vorbit la telefon cu Trump“, i-a spus Durbin, care

i se alăturase lui Graham în eforturile de a realiza un compromis în privința imigrației. „Președintelui îi place ce am reușit să facem. Vrea să ne vedem toți trei.”

Graham a sunat la Casa Albă pentru a încerca să organizeze o întâlnire. Kelly a venit în biroul lui Graham să discute detaliile.

Kelly, un adept al liniei dure împotriva imigrației, era iritat. El le spusese celor din Aripa de Vest și chiar unor membri ai Congresului că președintele nu înțelegea ce însemna DACA și că era ignorant atât în privința politicii, cât și a mecanismelor sale. Președintele îl desemnase pe Kelly să-l secondeze în privința DACA și generalul considera că o parte din misiunea sa consta în a se asigura că Trump nu se întâlnește cu oameni precum Graham și Durbin, ca să discute despre DACA, decât în prezența lui. Președintele nu poate rezolva singur această problemă, le-a spus el colegilor din Aripa de Vest, fiindcă, dacă este lăsat să se ocupe singur de ea, va claca.

„Tot ceea ce solicit este o șansă de a-i explica președintelui cum stau lucrurile”, a spus Graham. Planul lui era simplu, susținea el. Trump trebuia să accepte legislația propusă de democrați în privința Visătorilor, în schimbul sprijinirii de către rivalii săi politici a construirii Zidului.

„Să-l lăsăm pe președinte să se gândească singur”, a spus Graham. El îi repeta această mantră lui Kelly în toate privințele. Voia ca președintelui să-i fie prezentate toate datele problemei, urmând ca acesta să poată apoi lua o decizie.

Așadar, Graham și Durbin s-au prezentat la Casa Albă, crezând că se vor întâlni doar cu Trump. În schimb, ei s-au trezit față în față cu un grup de senatori, congresmeni și membri ai personalului, cu toții adepți ai politicii antiimigrație, inclusiv cu Kelly și Stephen Miller. Graham se simțea în fața unei mulțimi dornice de linșaj, aliniată pe scaunele din Biroul Oval.

Graham a început să parcurgă planul, care includea și banii pe care Trump îi ceruse pentru securizarea granițelor.

– Nu este suficient, s-a auzit Trump, pe un ton superior.

Graham i-a replicat că era convins că s-ar putea obține mai mult, însă acesta era doar un punct de început. A menționat acordarea de 25 000 de vize pentru majoritatea țărilor africane, apoi a adus în discuție vizele pentru state precum Haiti și El Salvador, care ar fi trebuit favorizate din pricina seismelor, a foametei și a violenței care domneau în zonele respective.

– Haitieni? Nu mai avem nevoie de haitieni, a spus Trump.

În cazul haitienilor și al imigranților din țări africane, președintele a adăugat:

– De ce naiba trebuie să vină aici oameni din toate aceste țări de rahat? De ce nu vin mai mulți norvegieni? a întrebat președintele – care tocmai se întâlnise cu premierul Norvegiei. Sau asiatici, care ar putea ajuta economia?

Durbin era iritat, iar Graham, de-a dreptul exasperat.

– Stați puțin! a exclamat el în cele din urmă, ridicând mâna, pentru a-i cere președintelui să facă o pauză. Nu-mi place cum evoluează lucrurile. America este un ideal. Vreau să avem o imigrație din toate colțurile Globului, bazată pe merit. Nu doar europeni. Mulți dintre noi avem înaintași care au venit din țări de rahat.

Trump a dat înapoi în fața acestei atitudini raționale, însă răul fusese deja făcut.

Durbin a ieșit în public, dezvăluind comentariul președintelui legat de „țările de rahat”, iar Graham l-a susținut.⁸

Două zile mai târziu, într-o zi de sâmbătă, Trump l-a sunat pe Graham, care credea că președintele vrea doar să ia pulsul situației. Să afle cât era de furios?

Trump i-a spus că joacă golf la clubul său din West Palm Beach.

– Atunci, să loviți bine mingile, i-a urat Graham.

– Nu am zis unele dintre lucrurile pe care el spune că le-aș fi zis, a precizat Trump, cu referire la Durbin.

– Ba da, domnule președinte, le-ați zis, a insistat Graham.

- Ei bine, unii oameni chiar apreciază ce am spus.
- Nu mă număr printre ei, a spus Graham. Vreau să vă ajut, domnule președinte. Îmi place să jucăm golf împreună. Dar, dacă acesta e prețul admiterii în club, atunci nu contați pe mine. Succes.

Ideea „țărilor de rahat” nu era ceva nou pentru Trump. În cursul campaniei electorale din 2016, Trump vizitase cartierul Little Haiti din Miami. Foști lideri haitieni veniseră la microfon și îi acuzaseră pe soții Clinton de corupția și de furturile comise în Haiti. După eveniment, Trump a părut abătut. „Chiar m-a impresionat soarta acestor oameni. Ei vin dintr-o țară de rahat”, spusese el la vremea respectivă.

După ce Bannon a părăsit administrația prezidențială, Stephen Miller a rămas, la Casa Albă, forța din spatele politicii dure în privința DACA. Adesea, Trump își exprima simpatia pentru copiii și adolescenții din programul DACA, spunând în repetate rânduri că nu era vina acelor copii că se aflau în America. Demonstra empatie față de ei. De asemenea, evidenția atractivitatea politică a Visătorilor.

Miller căuta însă să îi insufle președintelui linia dură. „Toată lumea îi numește Visători și copii, dar ei nu mai sunt copii. Mulți au 26 sau 27 de ani”, argumenta el.

Poziția lui Miller era tranșantă: în schimbul unui compromis în privința DACA, președintele trebuia să ceară finanțarea totală a Zidului de la graniță pentru un deceniu – nu pentru un an – plus stoparea lanțului migrației și a Loteriei vizelor, care asigura până la 50 000 de permise de rezidență permanentă în SUA, pe an, pentru imigranți din țări care, altfel, aveau rate scăzute de imigrație în SUA. Președintele trebuia să impună toate aceste condiții și să nu accepte nici un compromis în privința lor, considera Miller.

Pe 21 ianuarie, Graham l-a atacat public pe Miller: „Câtă vreme Stephen Miller conduce negocierile privind imigrația, nu vom ajunge nicăieri. El s-a opus mereu unor soluții constructive. Am discutat cu președintele și el este de acord cu o asemenea soluție. Președintele înțelege corect situația, dar de câte ori avem o propunere, anumiți membri ai personalului îl trag înapoi și împiedică materializarea ei.”⁹

În dimineața zilei de vineri, 23 februarie, Trump a luat cuvântul la Conferința pentru acțiune politică conservatoare (CPAC), cea mai importantă reuniune a conservatorilor.¹⁰ Relaxat și debordând de încredere, președintele a vorbit mai bine de o oră. În general, a respectat discursul pregătit, dar uneori s-a lăsat purtat de val și a vorbit spontan. „Veți avea Zidul, nu vă faceți griji”, a spus el. „Mai sunt câțiva oameni pe aici care spun că președintele nu vrea, de fapt, ca Zidul să se construiască, ci a folosit doar tema asta în campanie, spre a atrage voturi. Iar eu vă întreb: puteți crede așa ceva? De fiecare dată când aud asemenea lucruri, repet: Zidul va avea zece picioare înălțime, știți? De fiecare dată spun asta. Așa că vom avea Zidul!” Despre imigrație, el a spus: „Nu vreau ca oamenii care vor veni aici și vor accepta toate darurile țării noastre, în următorii 50 de ani, să nu contribuie cu nimic... Vreau oameni care ne iubesc... Nu vreau ca oamenii să vină în felul cum o fac acum.”

Apoi, el a repetat una dintre poveștile lui favorite, un poem în versuri despre o femeie care i-a oferit adăpost unui șarpe.¹¹

Mergând în zori pe cărarea ce șerpuiește pe lângă lac,
O femeie cu suflet mare a văzut un biet șarpe înghețat.
Roua dimineții înghețase pe pielea lui viu colorată.
– Suflet sărman, te voi lua cu mine și te voi îngriji pe dată!
– Ia-mă cu tine, femeie bună, șarpele a oftat.
– Ia-mă cu tine, căci aproape de tot am înghețat.
Ea l-a învelit cu o haină de mătase delicată,
I-a dat lapte și miere și l-a pus lângă vatră.

Iar seara, după muncă, s-a întors acasă cu grăbire
Și l-a găsit pe micul șarpe, care-și venise în fire.
L-a sărutat, în brațe l-a cuprins, pe trup l-a mângâiat,
Dar, în loc de mulțumire, șarpele a mușcat-o imediat.
– Șarpe, viața eu ți-am salvat, iar tu m-ai mușcat?
Veninul tău e încărcat cu otravă,
Vai, șarpe, eu voi muri degrabă.
– Mai taci din gură, muiere nătângă, șarpele a rânjit.
Știi că sunt șarpe: de ce în casă m-ai permis?

„Iată deci ce-am făcut cu țara noastră, oameni buni“, a spus Trump. „Am lăsat tot felul de oameni să intre. Și de aici vor urma multe neazuri. Lucrurile merg din ce în ce mai rău.“

Trump tocmai aprobase un proiect de lege privind bugetul, preconizând distribuirea a 8,6 trilioane de dolari – din care nici măcar un singur cent nu fusese însă alocat pentru construirea Zidului.

Relația dintre Trump și secretarul său de stat era iremediabil compromisă. Luni de zile s-a speculat că Tillerson va demisiona sau va fi concediat. El se afla în Africa atunci când, în martie 2018, Kelly l-a anunțat că ar trebui să-și scurteze turneul.¹² „S-ar putea să primești un mesaj pe Twitter“, i-a spus Kelly.

În dimineața zilei de 13 martie, Trump a scris pe Twitter că directorul CIA, Pompeo, va fi următorul secretar de stat.¹³ „Îți mulțumesc, Rex Tillerson, pentru serviciile tale!“, a fost tot ce a scris președintele despre Tillerson.

Trump le-a declarat reporterilor adunați pe Peluza de Sud a Casei Albe: „Rex și cu mine am discutat despre asta multă vreme... Am avut dezacorduri asupra unor lucruri... Nu gândeam la fel unele lucruri... De fapt, abordările noastre erau foarte diferite, aveam moduri de gândire diferite.“¹⁴

CAPITOLUL 40

Trump a continuat să i se plângă avocatului său, Dowd, că ancheta întreprinsă de Mueller îl împiedica să-și exercite așa cum trebuia atribuțiile de președinte. El a transmis unele dintre discuțiile clasificate pe care Dowd, care avea permis de acces, le putea trimite lui Mueller și Quarles, care, de asemenea, aveau acces la documente secrete.

Avertizându-l pe Dowd că era vorba despre un subiect foarte sensibil, Trump a spus că una dintre aceste discuții avusese loc în aprilie, când el negociase personal eliberarea unui voluntar, Aya Hijazi, în vârstă de 30 de ani, un cetățean american care era închis la Cairo de trei ani.

Trump a relatat discuția avută cu președintele egiptean, Abdel Fattah el-Sisi, care avea un trecut groaznic în privința încălcării drepturilor omului, incluzând arestări în masă, uciderea protestatarilor de către forțele de ordine și judecarea civililor de către curți marțiale.

– Dowd, nu uita cu cine stăteam de vorbă. Individul e un criminal nenorocit. Tipul ăsta e un criminal nenorocit! Dar am rezolvat treaba... Îți spun, tipul te-ar face să transpiri de frică la telefon. Și chiar înainte să încheiem înțelegerea, el-Sisi spune – iar aici și-a îngroșat vocea, vorbind pe un ton gutural: „Donald, sunt îngrijorat din cauza acestei investigații. O să mai fii președinte? Presupunând că voi avea nevoie de o favoare, Donald“. A fost ca o lovitură sub centură. E groaznic, a spus Trump.

În noiembrie, Kelly l-a sunat pe Dowd.

– Președintele mi-a spus că te vei întâlni cu Mueller.

– Da, ne vedem cu el în câteva ore.

– Mattis l-a avertizat pe președinte că Putin și rușii devin prea periculoși și că vor fi nevoiți să îi înfrunte. Vreau să îi transmiți asta lui Bob. Bob îl cunoaște pe Mattis.

Mueller și secretarul Apărării serviseră în Corpul Pușcașilor Marini.

Dowd i-a spus lui Mueller că tot ceea ce Trump făcuse cu rușii era suspect.

– Bob, știu că îl cunoști pe generalul Mattis.

Mueller se întâlnise cu Mattis în cursul unei vizite la Kandahar, în ianuarie 2002, pe când era director al FBI. Dowd a raportat că Mattis era îngrijorat din cauza Rusiei.

– Și, apropo, dacă vrei să verifici, ia telefonul și sună-l. El știe cine ești. Știe că ești pușcaș marin.

Dowd i-a reamintit lui Mueller că spusese cândva că nu lasă nici un fir de iarbă să crească sub el:

– Iarba a crescut înaltă de un picior, prietene. Și noi continuăm să te ajutăm.

Mueller a spus că își dorea din tot sufletul să ducă la bun sfârșit investigația, și asta, cât mai curând.

– Ei bine, trebuie să-ți spun, Bob, nu știu cât voi mai rezista. Vă ajut tot timpul, băieți. Susțin ceea ce faceți. Dar știți... m-am săturat ca oamenii să tot fie chemați la interogatorii.

Dowd l-a bătut ușor pe umăr pe Mueller, apoi i s-a plâns lui Quarles:

– Cred că este de ajuns!

Dowd avea alte probleme. Ty Cobb începuse să acorde interviuri în presă, declarând că investigația avea să fie finalizată până la sfârșitul anului 2017. „M-aș simți stânjenit dacă această problemă va mai bântui Casa Albă și de Ziua Recunoștinței, ba chiar și mai stânjenit dacă-l va mai bântui pe Trump și la sfârșitul anului”¹, a declarat el agenției Reuters.

Media a început să publice articole însoțite de fotografia lui Cobb. În opinia lui Dowd, Cobb părea acum un șerif din Vestul Sălbatic de odinioară, cu o mustață impozantă, desprins parcă din romanele și westernurile din seria *Lonesome Dove*. Iar Dowd era uimit. El era principalul avocat al președintelui. Avea oare Cobb discuții separate cu Quarles?

Cobb insistase să nege această posibilitate.

– Soția mea vrea să ies din povestea asta, a explicat el. Așa că am încercat să rostogolesc povestea în public.

– Sunt programate interogatoriile pentru luna decembrie, a spus Dowd. Și, sincer să fiu, toate sunt favorabile președintelui, așa că nu ne vom opune realizării acestor interogatorii.

– Unde l-ai găsit pe amicul ăsta ticălos, pe nume Ty? l-a întrebat Kelly pe Dowd.

Cobb pornise cu stângul în relația cu Kelly, mergând pe furie, fără știrea șefului personalului, la Trump, pentru a-i cere un birou în Aripa de Vest. Kelly îl avertizase atunci: „Să nu mă mai lucrezi niciodată pe la spate, că dai de naiba!”

Dowd l-a asigurat pe președinte că strategia lor în relația cu Mueller era „de a colabora cu procurorii și de a-i descoase până când vom avea o imagine completă despre ceea ce gândeau ei”. Judecând după această imagine, după cooperarea celor 37 de martori și după toate documentele livrate procurorilor, Dowd a repetat, în mai multe rânduri, că nu vede nici un caz juridic în toată povestea.

Potrivit articolului II din Constituție, i-a explicat Dowd, președintele conduce singur ramura executivă. Și toate acțiunile lui Trump, în special cele legate de Comey, se încadrează în aceste puteri. „Domnule președinte, nu vă voi spune niciodată că instinctul v-a înșelat în privința acestor tipuri și a ceea ce vor ei să facă. Am fost tratați în mod corect. Dar și noi i-am tratat pe ei foarte corect.”

În decembrie, în cotidianul financiar german *Handelsblatt* a apărut un articol în care se spunea că ancheta lui Mueller

solicitase, prin citații oficiale, date de la Deutsche Bank, cea mai mare bancă din Germania și principalul creditor al lui Trump.²

Președintele l-a sunat pe Dowd la ora șapte, dis-de-dimineață. Era furios. „Știu care sunt relațiile mele cu Deutsche Bank“, a spus el, adăugând că banca are încredere în el și întotdeauna a fost plătită la timp. „Știu ce sume am împrumutat, când am împrumutat și când am plătit împrumuturile. Știu fiecare afurisită de socoteală.“

Președintele susținea că își putea aminti cu cine încheiase contracte de împrumut și alte detalii foarte precise: „Îți spun, povestea asta e o porcărie“

Dowd l-a admonestat pe Quarles fără întârziere: „Hei, Jim, nu sunt secrete aici. Povestea e o porcărie.“

A fost programată o videoconferință cu reprezentanții tuturor firmelor de avocatură importante. Cu toții păreau să vorbească cifrat. „Vreți să încetați?“, a întrebat Dowd. „Clientul meu nu vorbește cifrat.“

În cele din urmă, Quarles a raportat: „Nu există nimic important aici. Am înaintat citații către Deutsche Bank în vară, dar ele nu-l implică pe președinte și nici finanțele lui.“

În dimineața zilei de 21 decembrie, la ora 10:00, Dowd a mers să discute cu Mueller, într-o încercare de a da cărțile pe față. Adesea, cea mai bună apărare era atacul. „Toate înregistrările și dovezile v-au fost înmânate“, a spus Dowd. Toți martorii au fost interogați, cu excepția unuia sau poate a doi dintre ei. Întreaga investigație părea să fie produsul unei conspirații puse la cale de DNC, Fusion GPS – care făcuseră și dosarul Steele – și oficiali de rang înalt ai FBI, pentru a submina administrația Trump. Eșecul de a investiga rolul jucat de Comey în declanșarea anchetei era o parodie. Comportamentul aberant și dezonorant al lui Comey merită anchetat. Inspectorul General din Departamentul Justiției investigase acțiunile lui Comey în cazul spargerii e-mailului lui Hillary Clinton. „Aruncarea pisicii în curtea

Inspectorului General submina încrederea în investigație”, a mai afirmat el.

Mueller nu i-a răspuns.

Dar Mueller și Quarles au continuat să exercite presiuni. Ei voiau să-l supună și pe președinte unui interogatoriu. Pe 8 ianuarie 2018, Mueller a dictat o listă de 16 subiecte în privința cărora doreau să pună întrebări. Aproape toate întrebările aveau legătură cu Flynn, Comey sau Sessions.

Dowd l-a avertizat pe președinte că lista nu specifica în mod clar la ce aveau să se refere întrebările.

– Ceea ce aș vrea să fac în acest caz ar fi să cer mai multe amănunte, pentru a avea o imagine de ansamblu mai bună. Știți, cele 16 subiecte sunt foarte vagi, așa că va trebui să ghiciți ce ar putea să vă întrebe.

– Ce ai de gând să faci? a întrebat Trump.

– Mă gândesc să-i trimitem lui Mueller o scrisoare prin care să-i răspundem la întrebări.

Dowd și Trump aveau să prezinte faptele așa cum le vedeau ei și să avanseze argumente legale în special în privința puterilor acordate președintelui de articolul II din Constituție.

– O s-o facem în așa fel încât să arate ca o informare adresată Curții Supreme.

– Le-am dat procurorilor tot ce au vrut, a spus Trump. De ce nu este suficient? Nu m-ar deranja să discut cu Mueller, a adăugat el.

Dowd și Jay Sekulow și-au petrecut următoarele două săptămâni redactând scrisoarea. Sekulow, un comentator prezent adesea în studiourile televiziunilor Christian Broadcasting Network și Fox News, reprezenta grupările religioase, conservatoare, antiavort, de mai bine de 30 de ani.

– Cum merge? l-a întrebat, în cele din urmă, Trump pe Dowd. Pot să văd scrisoarea?

Dowd a venit la reședința prezidențială de la Casa Albă sâmbătă la prânz, pe 27 ianuarie 2018, în jurul orei 13:00.

Președintele l-a invitat la un scurt tur, prezentându-i, între altele, dormitorul lui Lincoln.

– Tu și cu mine am încăpea lejer în patul ăsta, a glumit Trump.

– Ne-am putea vedea în oglindă, i-a întors gluma Dowd.

– Dacă vei câștiga cazul ăsta, i-a promis Trump, îți voi oferi un tur de clasa A. Durează ore întregi. După părerea mea, este cea mai frumoasă reședință din lume. Nimic altceva nu se compară cu ce e aici.

Fiul lui Trump, Barron, a intrat în încăpere, însoțit de un prieten.

– Tati, a spus Barron, prietenul meu ar vrea să facă o poză cu tine. Ești de acord?

– Sigur.

Fotografia a fost făcută imediat.

Trump și Dowd s-au așezat apoi la o masă, cu vedere către memorialele Washington și Jefferson.

– Aș vrea să vă faceți o idee despre cum ar putea arăta depunerea unei mărturii, a spus Dowd, încercând să simuleze un interogatoriu luat de Mueller. Vom discuta despre câteva dintre aceste subiecte. Poate despre Comey și Flynn. Va fi o discuție ușoară. Nu trebuie să vă pregătiți în nici un fel, domnule președinte. Doar să fiți cât mai degajat. Vreau să citiți scrisoarea noastră. Sunt gata să o semnez, dar nu o voi semna decât dacă sunteți mulțumit de cum sună. Fiindcă e o cedare importantă din partea noastră. Asta îi spune lui Bob unde suntem noi și unde credem că se află el cu ancheta și de ce el nu merită să vă pună întrebări. Dacă întrebările par inofensive, nu le tratați astfel. Și vreau să vă concentrați întru totul asupra cuvintelor care vor fi rostite. Nu sunt un examiner care divaghează. Îmi plac întrebările scurte și la obiect. Și îmi place să construiesc cazul.

Sunt foarte răbdător. Vă voi oferi sfatul standard: răspundeți strict la întrebări. E în regulă? Ați înțeles?

– Da.

– Când ați aflat că exista o problemă cu generalul Flynn?

– Nu mai știu sigur. Cred că atunci când McGahn a discutat cu Sally Yates. Dar, John, repet, nu sunt sigur.

Trump a precizat că procurorul general în funcție îi destăinuise că Flynn îi spusese vicepreședintelui lucruri incorecte.

– Și ce ați făcut în privința asta?

Trump a răspuns că nu își amintea să fi făcut ceva.

– Cred că Don s-a ocupat de asta. Iar ei au lucrat...

– L-ați chemat pe Flynn?

– Nu.

– N-ați discutat deloc cu Flynn?

– Nu știu. E ceva în mintea mea care... El și Priebus m-au sunat.

– Domnule președinte, l-ați întrebat vreodată dacă a discutat despre sancțiuni cu ambasadorul rus Kisliak?

– Nu.

– Sunteți sigur în această privință, domnule președinte? Avem unele dovezi că o asemenea discuție ar fi putut avea loc. Sunteți sigur, așadar?

Dowd știa că Priebus depusese o mărturie favorabilă președintelui. Într-o versiune cu Priebus în încăpere, Flynn spusese în fața președintelui că nu discutase niciodată cu Trump despre conversațiile avute cu Kisliak.

Trump a început să divagheze de la subiect, cu un răspuns lung, care nu spunea mare lucru.

– Bun, haideți să revenim la detaliile practice, a propus Dowd.

– OK.

– A venit un moment în care v-ați dat seama că trebuie să-l concediați? a întrebat Dowd, referindu-se la Flynn.

– Da.

– Vă mai amintiți cum s-a întâmplat?

– Nu. Cred că avea o scrisoare de demisie. Nu mi-e rușine să recunosc că mi-a părut rău pentru el. Avea defectele lui, dar era un tip de toată isprava și l-am admirat. După cum știi, îmi plac tipii militaroși. Deci asta a fost recomandarea și așa am făcut, a spus Trump, referindu-se la faptul că Priebus și McGahn îi recomandasera președintelui să-l demită.

– Ei v-au spus vreodată ceva despre un interogatoriu al FBI?

– Nu știu. Nu-mi mai amintesc.

Dowd simțea că Trump chiar nu-și mai amintea. Pe măsură ce întrebările curgeau, președintele dădea de cele mai multe ori același răspuns: nu-și mai amintea. Avocatul găsea de înțeles această situație, date fiind solicitările intense pe care funcția prezidențială le implica.

Așadar, Dowd a revenit la momentul decembrie 2016, imediat după alegeri, și a continuat să pună întrebări legate de Flynn.

– Flynn a contactat diplomați și alte persoane?

– Presupun că da.

– A discutat cu Kisliak?

– De fapt, nu știu. Știu că au existat multe discuții în rândul membrilor personalului. Cred că am scris niște lucruri pe Twitter.

Pe 31 martie, Trump scrisese pe Twitter: „Mike Flynn ar trebui să solicite imunitate, deoarece are loc o vânatoare de vrăjitoare de proporții istorice, din partea presei și a democraților (ne pare rău că ați pierdut alegerile)”.³

– Ce poziție ați avut față de sancțiunile aprobate de Obama? a întrebat Dowd, făcând referire la faptul că Obama expulzase 35 de diplomați ruși, sancționase mai multe persoane și entități și închisese două complexuri rusești în ianuarie 2017.

– Poziția mea a fost că aceste sancțiuni mi-au dat șansa de a domina situația.

– O! a exclamat Dowd. Fiindcă toți cred că v-ați opune unor asemenea sancțiuni, căci vreți să aveți relații bune cu Putin.

– Nu, eu am văzut în ele un avantaj, a insistat Trump.

Pe baza mărturiilor pe care Dowd le parcursese, această afirmație era adevărată. Dowd și-a spus că președintele se descurcase destul de bine. Memorandumul de șase pagini, referitor la Flynn, pe care Casa Albă și Dowd îl redactaseră, conținea mult mai multe informații decât își amintea acum Trump. Dowd oferise o descriere detaliată, defalcată pe zile, a felului în care cei de la Casa Albă descoperiseră că Flynn îi mințise pe Mueller și pe Quarles, care lăudaseră memorandumul pentru complexitatea sa.

– De ce i-ați spus directorului Comey – sau de ce i-ați cerut să o lase mai moale în privința lui Flynn? Despre ce a fost vorba?

– Nu i-am spus niciodată așa ceva, a răspuns Trump.

– El a scris imediat după discuție un memorandum⁴ referitor la această problemă, a spus Dowd. Și l-a prezentat colegilor săi.

– Nu am spus asta, a repetat Trump. John, sunt absolut sigur că nu am spus asta.

– Dar el afirmă...

– E un mincinos, a răbufnit Trump, lansându-se într-o tiradă împotriva lui Comey. Tipul e un escroc și un mincinos. Sare de la e-mailurile lui Clinton la fabricarea de memorandumuri și la scurgerea de informații.

Președintele știa criticile pe de rost. Și le-a dat glas tuturor, dezinhibat și fără rețineri. Dowd a încercat să intervină, dar în zadar. Trump și-a continuat tirada.

– Domnule președinte, iată cum stau lucrurile, i-a spus Dowd, după ce furtuna verbală s-a mai potolit. Nu puteți răspunde astfel la întrebări. O asemenea abordare nu va fi pe placul procurorilor. Nu e bine. Ați înțeles? Trebuie să căutați să fiți cât mai politicoși cu putință.

– Bine, fir-ar să fie, am înțeles.

– El v-a spus că nu constituiți obiectul vreunei anchete pe 6 ianuarie?

– Da, mi-a spus.

– S-a referit la picanterii, nu la partea cu legătura cu Rusia, nu? a întrebat Dowd. Aceasta era una dintre teoriile vehiculate de echipa lui Mueller.

– E o porcărie! Nu mi-a spus niciodată asta.

Dowd credea că președintele este sincer, de vreme ce Comey ajunsese și el la concluzia că, la vremea respectivă, nu exista nici un fel de investigație, asupra nici unui subiect.

Următoarele 30 de minute nu au adus nici un element constructiv.

– Asta este o nenorocită de farsă! spunea Trump, reluând tot ceea ce declarase sau scrisese pe Twitter până atunci. Dowd și-a dat seama că nu avea să ajungă nicăieri. Trump era în plină criză de isterie. Dowd se temea că, dacă în locul lui ar fi fost în acel moment procurorul special Mueller, Trump l-ar fi dat, probabil, afară pe loc. Era ca și cum Trump ar fi spus: „De ce naiba stau eu aici, să răspund la toate întrebările astea? În definitiv, eu sunt președintele Statelor Unite!”

Totul era un talmeș-balmeș. Dowd a ridicat din umeri, dându-și seama că-și pierduse vremea fără să realizeze nimic concret, însă vedea tabloul de ansamblu, care era unul de coșmar. Să-l vezi pe președintele Statelor Unite tunând și fulgerând ca un rege cu mințile tulburate din dramele shakespearice era un veritabil spectacol.

În cele din urmă, criza de furie a lui Trump s-a atenuat și președintele și-a recăpătat calmul.

– Domnule președinte, iată de ce nu puteți depune mărturie, a spus Dowd. Știu, credeți în ceea ce spuneți. Știu că exact așa s-au petrecut lucrurile. Dar, când răspundeți la întrebări, când sunteți martor, încercați să oferiți fapte. Dacă nu cunoașteți faptele, aș prefera să spuneți, pur și simplu: „Bob, nu-mi mai

amintesc. S-au întâmplat prea multe lucruri în acea perioadă." În loc să presupuneți și să trageți tot felul de concluzii aiurea.

Apoi, Dowd i-a înmănat lui Trump schița scrisorii adresate lui Mueller. Titlul acesteia era: „Solicitare pentru depunerea unei mărturii privind presupusa obstrucționare a justiției”.

O afirmație tranșantă a puterilor prezidențiale era scrisă cu litere îngroșate: **„Președintele poate, dacă vrea, să pună capăt anchetei sau își poate chiar exercita puterea pentru a acorda amnistierea faptelor, dacă dorește asta”.**

Trump a citit cu atenție scrisoarea de 22 de pagini, oprindu-se pentru a citi cu glas tare câteva paragrafe. La final, a declarat că scrisoarea îi plăcea.

– Știi, cred că avem un caz foarte solid. Îmi place felul cum este organizat răspunsul, a spus el, adăugând că admira cele 59 de note de subsol. E una dintre cele mai bune zile ale acestei anchete, a continuat președintele, ilustrând pe deplin capacitatea lui de a oscila între sentimente, de la furie la calm. Chiar este frumos. Cred că e tot ce mi-am închipuit că poate fi mai bun și încă mai mult de atât. Acum înțeleg. Înțeleg ce vrei să faci.

– Da, domnule președinte, a spus Dowd.

– Îi vom pune la zid. Dar chiar nu vrei să depun mărturie?

– Nu, a răspuns avocatul. De ce să nu terminăm odată cu povestea asta? Poate că, dacă situația se deteriorează, o să-i sugerez lui Bob să-mi dea o listă cu întrebări. Le vom răspunde. Și vom scrie răspunsurile. Puteți să răspundeți la întrebări și el va citi răspunsurile pe care le veți da. Cum să se mai poată plânge procurorii de noi, când ei au acceptat și au crezut toate dovezile pe care le-am trimis? Plus de asta, e posibil ca președintele să nu-și mai amintească toate detaliile. Și, apropo, președintelui i-ar plăcea să vă întâlniți și să aveți o discuție referitoare la investigație, dar are nevoie de un text scris.

– Pe cuvântul meu, asta am să fac. Sună excelent! a exclamat Trump.

– Ei bine, a spus Dowd, imaginați-vă cum ar fi fost dacă nu aveți textul scris.

– Nu știu, John. Am trecut prin asta. Crezi că m-am poticnit?

– Cam da. Dar, domnule președinte, nu vă învinovățesc. Asta nu înseamnă că mințiți sau că spuneți lucruri rele sau altceva de genul ăsta. Este ceva ce înțeles, dată fiind activitatea dumneavoastră zilnică – priviți doar ce ați reușit să faceți în după-amiaza asta.

Pe parcursul discuției lor fuseseră întrerupți de mai multe ori, primiseră două scurte informări asupra problemelor internaționale și avusese loc semnarea câtorva documente secrete de către Trump. Cum de și-ar fi putut aminti președintele absolut tot ce făcea?

– Știți, i-a spus Dowd, această activitate intensă vă împiedică să vă reamintiți cu precizie ce s-a întâmplat cu șase sau cu nouă luni în urmă.

– Asta e grozav, a spus Trump. Sunt de acord cu tine. Nu mai vreau să depun mărturie.

A doua zi după această simulare a unei audieri, la Casa Albă, Trump l-a sunat pe Dowd.

– Am dormit ca un prunc, i-a spus Trump. Îmi place scrisoarea. Poți să-mi faci o copie?

– Nu, i-a replicat Dowd.

Dowd îl adusese pe președinte acolo unde dorise.

Luni, 29 ianuarie 2018, Dowd și Sekulow au semnat scrisoarea. Apoi, Dowd a aranjat ca scrisoarea să-i fie trimisă lui Quarles, pe 1 februarie. Avea să fie ca în filme, se gândea Dowd. Quarles trebuia să meargă pe stradă și să se urce în mașina parcată a lui Dowd.

Cei doi au schimbat câteva vorbe și s-au întrebat, reciproc, despre copii.

– Ei bine, iată scrisoarea ta, a spus apoi Dowd.

– Ce-i asta?

– E răspunsul la cele 16 subiecte ridicate de voi, i-a explicat Dowd. Noi ne-am formulat cazul. Las poarta deschisă. O să încerc să obțin întrebări precise. Gândește-te la asta. Dacă vrei să discutăm, spune-i lui Bob să ne vedem cu toții și să vorbim.

CAPITOLUL 41

Într-o ședință desfășurată în ianuarie 2018, Navarro, Ross, Cohn și Porter s-au adunat în Biroul Oval.¹ După luni de discuții în contradictoriu despre tarifele vamale, discuții purtate de pe poziții de nezdruccinat, dezbaterile deveniseră aprinse.

Cohn, sprijinit de Porter, a reluat argumentele economice și pe cele geopolitice, legate de securitatea națională. El a explicat că impunerea de tarife vamale creștea riscul perturbării piețelor și periclita multe câștiguri ale burselor. Cohn susținea că tarifele vor fi, de fapt, o taxă impusă consumatorului american. Tarifele aveau să distrugă multe dintre efectele pozitive pe care administrația Trump le obținuse prin noile reglementări și reforme fiscale. „Ești un globalist“, l-a întrerupt Trump. „Și nu-mi mai pasă de ce crezi tu, Gary.“ Trump i-a făcut semn să plece, iar Cohn s-a retras pe o canapea.

Navarro și Porter au preluat dezbaterea, cu Ross intervenind, din când în când, de partea lui Navarro. Navarro susținea că tarifele ar fi crescut veniturile și ar fi fost apreciate de oamenii de afaceri și de sindicate. El era de părere că aceasta ar fi fost, pentru Trump, o excelentă modalitate de a obține sprijinul sindicatelor, întărind baza electorală a republicanilor înaintea alegerilor de la jumătatea mandatului, din 2018.

Porter a adus în discuție tarifele impuse de administrația Bush și pierderea netă de locuri de muncă, imediat următoare acestei impunerii. În anii care trecuseră de atunci, a spus Porter, industriile prelucrătoare, care consumau sau se bazau pe oțel – industria de construcții, cea producătoare de țevi și industria auto – se dezvoltaseră, dar potențialul pentru creșterea locurilor de muncă în producerea și prelucrarea oțelului fusese redus.

Pierderile de locuri de muncă, din cauza noilor tarife, urmau să fie mai mari decât cele produse sub administrația Bush.

Porter susținea că opinia lui Navarro, potrivit căreia tarifele aveau să fie aplaudate de toți, era „total greșită”. De fapt, explica el, era mult mai probabil ca oamenii de afaceri să se opună tarifelor, deoarece ei erau cumpărători și consumatori de oțel.

– Cei din domeniul automatizărilor nu vor agreea asta, a avertizat Porter. Ei au marje foarte reduse și impunerea de tarife le va crește costurile. Același lucru e valabil și pentru producătorii de țevi. Gândiți-vă că deschidem toate aceste noi terenuri publice federale și forajul marin. El are nevoie de oameni care să fabrice țevi. Iar cu sindicatele va fi o nebunie. Desigur, sindicatele oțelarilor vor iubi tarifele, dar sindicatele din industria de autovehicule nu vor fi deloc încântate. Și nici cele din construcții și din comerț. Le vor spori costurile.

De obicei, Porter încerca să rămână doar un mediator onest, care facilita discuțiile. Când avea o opinie puternică, tendința sa era de a aștepta să o discute între patru ochi, doar cu președintele. Acum însă, ținuse de față cu toți o veritabilă pledoarie în favoarea liberului schimb.

Navarro a contracara fiecare argument clădit cu atâta tenacitate de Porter. Șeful de personal, John Kelly, a intrat în sală la jumătatea ședinței. Președintele urmărea cu înfrigurare argumentele aduse de o parte și de alta.

– Acum ai devenit și economist? l-a întrebat Trump pe Porter, după o jumătate de oră de duel verbal. Ce știi tu despre economie? Ești avocat.

Porter a răspuns că studiase economia și chiar îi meditase pe alții în acest domeniu, pe când era la Oxford, ca bursier Rhodes. A subliniat că multe dintre argumentele pe care le adusesese nu erau strict de natură economică.

– Am știut întotdeauna că Gary e un afurisit de globalist. Dar nu știam că și tu ești un globalist la fel de afurisit, Rob,

a spus Trump, după care s-a întors spre Kelly: Fii cu ochii pe tipul ăsta. E globalist!

Kelly a încuviințat din cap și a zâmbit. El voia să pună cât mai repede capăt acestei întâlniri.

Întrunirea s-a încheiat fără a se lua o decizie reală și singurul lucru realizat a fost să i se reamintească lui Trump că semnase un memorandum decizional de a continua investigația 301 privitoare la China și de a anunța acest lucru înaintea impunerii de tarife vamale pe importurile de oțel. Aceasta a fost strategia asupra căreia s-a căzut de acord.

Porter a demisionat de la Casa Albă pe 7 februarie, după ce cele două foste soții ale sale au declarat public că acesta le supusese unor abuzuri fizice. Una a prezentat o fotografie în care apărea cu un ochi învinețit – rezultatul „tratamentului” aplicat de Porter, susținea femeia. Fiecare din ele, una în presă, iar alta într-o postare pe blogul personal, a oferit descrieri șocante ale abuzurilor domestice la care fusese supusă.²

Porter a ajuns rapid la concluzia că soluția cea mai bună pentru toată lumea – pentru fostele lui soții, pentru familia și prietenii lui apropiați și pentru Casa Albă și el însuși – era să demisioneze. Voia să se concentreze asupra refacerii relațiilor și a vindecării emoționale.

Ziarul *The New York Times* a scris la vremea aceea: „Acuzațiile de abuz stopează ascensiunea unei stele de la Casa Albă” și „Imaginea de băiat bun a unui consilier prezidențial ascundea temperamentul său brutal, spun foștii colegi”.³

Într-o declarație, Porter a precizat: „Am făcut acum 15 ani fotografiile oferite azi presei și realitatea din spatele lor nu este nici pe departe cea descrisă”.⁴

Trump a scris și el un mesaj pe Twitter: „Viețile oamenilor sunt zgduite și distruse de o simplă acuzație nedovedită”.⁵

Consiliul editorial al ziarului *The Washington Post* a acuzat Casa Albă de „minimalizarea violenței domestice”, iar *The New*

York Times a scris că „Trump pare să pună la îndoială mișcarea #MeToo”.⁶

Cohn și-a dat seama că încă un om care avusese o influență restrictivă importantă asupra lui Trump plecase de la Casa Albă.

În seara zilei de miercuri, 28 februarie, după ora 6:30, secretarul Comerțului, Wilbur Ross, și Peter Navarro au mers în Biroul Oval și l-au convins pe președinte să demareze impunerea de tarife vamale asupra importurilor de oțel înainte de finalizarea investigației 301, aruncând în aer întreaga strategie comercială planificată până atunci. Ceva mai înainte, Ross prezentase un studiu care susținea că sporirea importurilor de oțel și de aluminiu reprezenta o amenințare la adresa securității naționale, oferindu-i astfel lui Trump autoritatea de a impune această măsură fără consultarea Congresului.

Ross și Navarro aranjaseră ca principalii directori executivi din industria siderurgică a SUA să vină la Casa Albă a doua zi.

Când a aflat despre plan, Cohn l-a sunat pe Kelly, seara, în jurul orei 22:00.

– Nu știu despre nici o întâlnire, i-a spus Kelly. Nu va fi nici o întâlnire.

– Ba da, va fi.

– Gary, despre ce vorbești?

Cohn a încercat să anuleze întâlnirea și pentru o vreme a crezut că reușise. Dar în cele din urmă, întâlnirea a fost convocată.

Mai mult de 12 directori executivi s-au prezentat a doua zi la Casa Albă. Într-o întrunire desfășurată în Sala Cabinetului, Trump a anunțat că decisese să impună un tarif vamal de 25% pe importurile de oțel și de 10% pe cele de aluminiu.⁷

„Veți avea protecție pentru prima oară, după mulți ani”, le-a promis Trump directorilor. „Și veți reclădi industria siderurgică americană”, a mai spus el, deși toate datele colectate de Cohn

demonstrau că un asemenea rezultat nu era practic și nici măcar posibil.

Cohn credea că, dacă finalizau studiul privind furtul de proprietate intelectuală comis de China, aveau să dobândească aliați pentru un dosar comercial răsunător. Ar fi raliat aproape întreaga lume împotriva practicilor ilegale ale chinezilor. Marele rival economic al Americii ar fi fost izolat. Tarifele vamale pe importurile de oțel răsturnau toată situația.

Cohn a ajuns la concluzia că lui Trump îi plăcea, pur și simplu, să-i stârnească pe oameni unii împotriva altora. Președintele nu activase niciodată într-un domeniu unde se cerea o gândire strategică pe termen lung. A mers la Trump, pentru a-și anunța intenția de a demisiona.

– Dacă acesta e modul în care veți conduce țara, eu voi pleca, i-a spus Cohn. Pot accepta pierderea unei dispute în Casa Albă, câtă vreme se respectă procedurile și protocolul corespunzător. Dar când doi tipi vin în biroul dumneavoastră la 6:30 seara și programează o întâlnire despre care nici șeful de personal, nici nimeni altcineva nu are habar, avem de-a face cu un mediu în care eu nu mai pot lucra.

Cohn știa cât de importantă era poziția lui Hope Hicks, promovată în funcția de director de comunicare al Casei Albe. Adesea, Cohn îi cerea să i se alăture când purta o discuție dură cu Trump. El își dăduse seama că prezența lui Hicks îl mai domolea pe președinte, iar Trump îl trata diferit pe Cohn când ea era acolo.

Mărți, pe 6 martie, a mers să discute cu Hicks. Împreună, au redactat o declarație pe care președintele să o citească, odată cu demisia lui Cohn. În declarație se scria: „Gary a fost principalul meu consilier economic și a făcut o treabă excelentă în desfășurarea agendei noastre, contribuind la materializarea istoricelor reduceri fiscale și a reformelor și revigorând, încă o dată, economia americană. Este un tip foarte talentat și îi mulțumesc pentru modul dedicat în care a servit națiunea americană.”

Au mai corectat, pe alocuri, limbajul, apoi au printat declarația și au mers cu ea în Biroul Oval. Aici, s-au așezat pe scaune, lângă masa prezidențială.

– Domnule președinte, a spus Cohn, probabil astăzi e ziua potrivită pentru a-mi depune demisia.

– Gary a făcut o treabă excelentă, a spus Hicks, încercând să atenueze momentul. O să-i simțim foarte mult lipsa. E păcat că pleacă. Va trebui să găsim o cale de a-l aduce înapoi.

– Desigur, a spus președintele, o să-l aducem înapoi.

Era un spectacol fals, până la capăt. Cohn a conștientizat încă o dată adevărul rostit față de alții, în privința lui Trump: „Este un mincinos profesionist”.

– Am aici o declarație pe care am redactat-o împreună cu Gary, a spus Hicks. Aș vrea să aruncați o privire și să ne dați undă verde.

Trump a luat foaia de hârtie și a modificat un cuvânt, dar nu s-a atins de restul declarației.

– E o pierdere uriașă, a afirmat el. Dar totul va fi bine. Și el se va întoarce la Casa Albă.

„Gary Cohn demisionează din funcția de consilier al lui Trump după disputa privind tarifele”⁸, a titrat *Bloomberg*. „Gary Cohn demisionează pe fondul divergențelor cu Trump asupra comerțului”⁹, a scris *The Washington Post*. „Gary Cohn demisionează, după câte se pare, din cauza tarifelor”¹⁰, se putea citi în *The Atlantic*. „Gary Cohn demisionează din funcția de consilier economic al Casei Albe, după ce a pierdut lupta pe tarife”¹¹, a scris *The Wall Street Journal*.

Mai târziu, după ce a demisionat, Cohn și-a exprimat temerile legate de instabilitatea economiei, ce ar fi putut fi generată de tarife și de impactul asupra consumatorilor. Economia SUA era una propulsată de consum. Și dacă tocmai consumatorul nu este sigur de cum va arăta economia și care va fi venitul lui disponibil, incertitudinea lui avea să se reflecte foarte rapid în economie și pe piețele bursiere.

Acțiunea lui Trump și lansarea amenințărilor privind impunerea de tarife creau iritare. Cohn considera că Trump trebuia să știe asta.

– Dar el nu este suficient de bărbat ca s-o recunoască. El n-a recunoscut niciodată că a greșit. Are 71 de ani. Și n-o să admită în viața lui că a comis vreo greșală.

Tom Bossert, consilierul prezidențial pentru securitate internă, securitate cibernetică și contraterorism, a venit în Biroul Oval în primăvara anului 2018 și l-a găsit pe Trump în sufrageria sa privată.

– Domnule președinte, aveți un minut liber? l-a întrebat Bossert, un avocat în vârstă de 43 de ani, reputat expert în securitate.

– Vreau să mă uit la Masters, i-a spus Trump. Avea înregistrarea turneului de golf de la Augusta National Golf Club, cea mai faimoasă competiție de profil din lume, și nu se dezlipea de televizor.

Bossert, un alt consilier de rang înalt, cu acces în Biroul Oval încă din epoca lui Kelly, s-a autoinvitat să ia loc și să urmărească turneul.

Avocatul știa că Statele Unite se aflau deja într-o stare constantă de război cibernetic de intensitate redusă cu adversari avansați în domeniu, precum China, Rusia, Coreea de Nord și Iran. Aceste țări aveau, de pildă, capacitatea de a întrerupe alimentarea cu energie electrică în orașe din Statele Unite și singurul lucru care le-ar fi putut ține în frâu ar fi fost avertismentul că un atac cibernetic masiv n-ar fi fost întâmpinat doar cu o ripostă cibernetică similară.

Întreaga forță a armatei americane, inclusiv armamentul nuclear, trebuia să fie o parte fundamentală în acest proces de intimidare. Lui Bossert îi plăcea să spună, și o spunea cu regularitate, că folosirea oricărui element al forței militare naționale era justificată. Statele Unite aveau prea mult de pierdut din cauza unui atac cibernetic cu consecințe grave. Bossert spusese

acest lucru de atâtea ori încât președintele părea să înțeleagă, dar introducerea acestei măsuri – armele nucleare ca factor de descurajare a atacurilor cibernetice – nu intrase încă în dezbaterea publică.

– Ce s-a întâmplat? a întrebat Trump, în cele din urmă.

– Vin din nou la dumneavoastră, a spus Bossert. Voi apărea la o emisiune televizată – apropiata emisiune duminicală *This Week*, de pe postul ABC. Se va pune din nou pe tapet problema comerțului cu China. La fel, amenințarea cibernetică.

– Tu și amenințarea ta cibernetică, a spus Trump exasperat, o să mă băgați în război – cu toate rahaturile tale cibernetice.

– Asta este ideea, domnule președinte. Încerc să folosesc celelalte elemente ale forței naturale de apărare pentru a preîntâmpina comportamentul nociv online. Iar asta mă plasează exact în mijlocul tuturor deciziilor pe care le luați. De aceea sunt aici. Știu că sunteți într-o negociere personală cu președintele Xi. Tocmai ați amenințat China cu tarife vamale în valoare de 150 de miliarde de dolari.¹² Nu vreau să spun la televizor vreun lucru care să deranjeze.

Trump s-a bucurat enorm la invitația de a oferi sfaturi în materie de televiziune, insuflând subalternului său o doză de înțelepciune mediatică. Pentru el, era pură încântare.

– Așadar, uite cum ai să faci, a spus Trump, fluturându-și degetele prin aer. Tom, ești gata? Mergi acolo și spui...

El își dorea să găsească formularea ideală.

– Le spui că n-ai văzut niciodată... A, nu, stai puțin. Mai întâi le spui că Trump nu glumește deloc cu asemenea probleme. Asta le spui. Ești gata?

Trump și-a ridicat iar palmele, începând să deseneze cu degetele forme invizibile prin aer.

– Le spui de 150 de miliarde de dolari. Stai! Le spui că 150 de miliarde sunt un mizilic. Președintele e pregătit să impună tarife de 500 de miliarde, fiindcă s-a săturat să fie tratat incorrect. Asta le vei spune!

Trump a continuat să traseze contururi invizibile cu degetele prin aer.

– Ești pregătit? Asta le vei spune!

– Am înțeles, a spus Bossert, vreți să joc tare.

– Da, să joci tare! a repetat Trump entuziasmat. Dacă n-ar fi fost duminică, ai fi aruncat piețele în aer! La naiba, atât de tare vreau să joci!

Președintele și-a ridicat din nou degetele.

– Stai! Așteaptă! Apoi trebuie să spui: „Nu vă faceți griji în privința asta”. Uite cum trebuie să te porți, i-a spus Trump, oferindu-i câteva indicații scenice, cu un braț ridicat, spre a sublinia dramatismul momentului. Pe urmă spui: „Totul va fi perfect, datorită faptului că relația pe care președintele Trump o are cu președintele Xi este atât de...”

A urmat o nouă pauză. Trump căuta un alt rafinament verbal.

– „E cea mai bună relație!” Stai, nu! Mai bine spui: „N-am mai văzut în viața mea o relație atât de bună între doi președinți. Niciodată”. Ești gata? a întrebat Trump.

Bossert s-a gândit că își va putea aminti discursul și spectacolul oferit de Trump nu doar pentru atunci, ci pentru tot restul vieții. Era modul lui Trump de a spune „joacă tare”, dorința lui Trump de a lupta până la capăt, indiferent de rezultat, și de a afirma răspicat: „Am fost tratați incorect”

– Și nu-ți face griji în privința tarifelor la soia, a spus Trump.

Chinezii anunțaseră că vor riposta prin tarife vamale impuse produselor agricole americane și altor tipuri de produse importate din SUA.¹³ Vorbind la persoana a treia, Trump a adăugat:

– Președintele va cumpăra mai multă soia dacă va fi nevoit să o facă. Va cumpăra producția de soia a propriilor fermieri înainte să-i lase pe chinezi să impună tarife. Dar, după asta, vei zice: „Totul va fi însă în regulă. Președintele și Xi vor ajunge la o înțelegere. Va fi o înțelegere minunată. Cea mai bună înțelegere pe care ați văzut-o vreodată.”

– Deci vrei să joc tare, dar și delicat? a întrebat Bossert. Tare în privința hotărârii și delicat în privința relației cu Xi.

– Da.

Apoi Bossert a revenit la problema atacurilor cibernetice.

– O, pentru numele lui Dumnezeu, a răbufnit Trump, dacă va trebui să abordezi și problema atacurilor cibernetice, atunci fă-o!

Bossert și-a dat seama că Trump voia să insiste în special asupra aspectelor comerciale.

– Șefule, iată cum voi face: e o dispută comercială, nu un război comercial. Există un deficit comercial. În anii 1980 am avut o dispută comercială cu Japonia și, în același timp, am fost buni aliați cu japonezii.

– Perfect! a exclamat Trump. Ai înțeles. Îi faci praf acolo, sună grozav, după care le spui ce am zis eu. Și, apoi, faci pe băiatul bun, încercând să alungi orice motiv de îngrijorare, a adăugat el. Tom, te vei descurca de minune!

Ulterior, Bossert a intrat în biroul lui Kelly, într-un gest de curtoazie, pentru a-i spune șefului de personal că s-a pregătit cu președintele pentru apariția televizată și că nu are nimic de raportat. Kelly a fluturat din mână, făcându-i semn să plece. Lui Bossert i s-a părut că șeful de personal era foarte abătut, resemnat și părea să fi capitulat.

Bossert a fost gata să-și expună punctele de discuție, dar, în emisiunea de la ABC, moderatoarea Martha Raddatz a concentrat dialogul asupra securității granițelor.¹⁴ Trump tocmai afirmase că dorea să trimită între 2 000 și 4 000 de membri ai Gărzii Naționale la frontiera sudică a țării. Era subiectul zilei, subiect generat de comentariile președintelui. Raddatz n-a pus nici măcar o întrebare referitoare la China.

Bossert a fost dezamăgit, deoarece el era pregătit să transmită mesajul președintelui privitor la hotărâre și la extraordinara legătură cu președintele chinez Xi.

CAPITOLUL 42

Tot restul lunii februarie, Dowd n-a aflat multe nouăți. El a crezut că Mueller și Quarles înaintează lent cu ancheta. A fost programată, în cele din urmă, o întâlnire pentru luni, 5 martie, la ora 2:00 după-amiază, în biroul lui Mueller.

Procurorul special era însoțit de Quarles și de alți trei procurori.

Dowd a venit alături de Sekulow și de un alt avocat. A devenit repede clar că aveau vederi diferite în privința scopului întâlnirii.

- Ei bine, a spus Mueller, presupun că asta este.

- Despre ce vorbești? l-a întrebat Dowd. Unde sunt întrebările?

- Nu știu nimic, a spus Mueller, ca un jucător de poker aflat în mijlocul unei partide palpitante.

- Jim mi-a spus că despre asta vom vorbi.

- Pe cuvânt dacă știu ceva, a repetat Mueller. Am impresia că nu veți depune mărturie.

- În circumstanțele date, ai perfectă dreptate.

- Dar știi că aş putea oricând să obțin o citație prin care președintele ar fi obligat să depună mărturie în fața unui înalt juriu.

- Atunci mergi naibii tot înainte și obține-o! a urlat Dowd, lovind în masă cu pumnul. Nu pot aștepta să înaintez o nenorocită de moțiune pentru a stopa acest caz. Și vreau să te aud spunându-i unui judecător american care este infracțiunea comisă de președinte. Și vreau să-i explici.

Dowd a spus că Mueller primise toate dovezile de care ar fi putut avea nevoie.

– La moțiunea prin care voi cere stoparea anchetei voi adăuga toate dovezile pe care vi le-am dat, inclusiv declarațiile a 37 de martori. Plus cele 1 400 000 de documente cu sublinieri ale celor mai intime discuții ale președintelui. Vreau să-i explici acelui judecător de ce ai nevoie de o citație în fața unui înalt juriu. Citație care, apropo, nu a mai fost niciodată emisă, în istoria acestei țări, pentru nici un alt președinte. Și, între noi fie vorba, nu a existat nici un alt președinte, de la Thomas Jefferson încoace, care să manifeste o deschidere, o transparență mai mare decât Donald Trump.

Iar tirada lui Dowd nu s-a oprit aici:

– Vrei război? Vei avea război. Îi voi transmite președintelui că ne-ai amenințat cu o citație în fața unui înalt juriu. „Deci, domnule președinte, dacă nu depuneți mărturie, vă voi târî prin noroi în public și vă voi trimite o citație, pentru a vă chema în fața unui înalt juriu. O să avem o audiere.” Dar, Bob, că veni vorba, nici unul dintre martori nu a fost adus încă înaintea unui înalt juriu. Așa că va trebui să explici unui judecător federal de ce nici unul dintre martori nu a apărut încă înaintea unui înalt juriu.

Dowd credea că toate dovezile importante proveneau din interogatorii și documente. Și doar în cazuri rare acest gen de dovezi erau prezentate unui înalt juriu.

– John, e în regulă, a spus Mueller, încercând să-l calmeze pe Dowd.

– Bob, l-ai amenințat pe președintele Statelor Unite cu o citație în fața unui înalt juriu, deși nu el este ținta anchetei. Nici măcar învinuit. De fapt, e doar un simplu martor. Și îi voi spune asta judecătorului. Așadar, până astăzi, 5 martie 2018, la adresa președintelui nu a fost adusă nici un fel de acuzație. Nimic. Și îi voi spune judecătorului că nu te las să joci de-a prinselea cu noi. Nu-ți voi permite să începi să-i testezi memoria președintelui în privința unor asemenea lucruri – pentru că el nu a comis nici un fel de infracțiune. Și, Bob, te-am întrebat. Tu ești cel care vrea

un conflict. Am discutat despre reciprocitate. Voi trebuie să-mi spuneți unde este implicarea lui în afacerea cu Rusia. Și nu-mi vorbiți despre rahatul ăla de întâlnire din iunie, a spus Dowd, referindu-se la întâlnirea dintre Donald Jr. și un avocat rus, în Turnul Trump. Asta nu înseamnă nimic, a continuat Dowd. Nu există nici o relație cu rușii. Și obstrucționarea justiției? Cred că glumești! Obstrucționarea justiției este o glumă. Flynn? Yates și Comey n-au crezut că el ar fi mințit. Și, apropo, în memorandumul consilierilor juridici de la Casa Albă, el le-a spus acestora că agenții l-ar fi asigurat că i-au închis dosarul. Vreau să spun că Flynn nu era de părere că prezenta vreun risc. Da. Nici unul. Nu mai am răbdare să-ți citesc documentele. Documentele mele au întâietate. A, și că veni vorba, dă-mi citația. Am s-o iau cu mine.

– John, nu încerc să te ameninț, a spus Mueller. Doar mă gândesc la posibilitățile existente.

Dowd a revenit la atitudinea împăciuitoare.

– Cealaltă posibilitate este să-mi dai întrebările pentru președinte. Avem o relație de încredere reciprocă. Noi am avut încredere în voi, băieți. Voi ați avut încredere în noi. Și nu v-am înșelat niciodată așteptările. Bob, oare lucrul cel mai important nu este că vei obține adevărul oricare ar fi acesta? Și că noi te vom ajuta să îl obții?

Apoi, Dowd a decis să facă un pas extraordinar.

– Iată cum stă treaba, oameni buni. Nu am nici un secret față de voi, le-a spus el. O să vă vorbesc despre discuțiile mele cu președintele Statelor Unite în privința mărturiei.

A menționat trei dintre întrebările pe care le parcursese cu Trump în reședința prezidențială de la Casa Albă. În privința celei de-a treia, nu avea nici un indiciu:

– Cred că aici a inventat ceva. Asta este firea lui.

Dowd și-a dat seama că reușise să-i capteze pe deplin atenția lui Mueller.

– Jay, i-a spus Dowd lui Sekulow, tu vei juca rolul președintelui. Eu voi fi procurorul special Mueller. Ne-am înțeles?

Voiau să pună în scenă ceea ce Dowd discutase cu președintele.

– Să discutăm despre Comey.

Dowd a pus o întrebare legată de una dintre conversațiile cu Trump, menționată de Comey. Răspunsul lui Sekulow a fost tipic pentru Trump – un răspuns logoreic, plin de contradicții, gogorițe și izbucniri de furie. O performanță perfectă. Un Trump perfect.

– V-am prins! V-am prins, 1001! a exclamat Dowd, lovind cu palma în tăblia mesei și referindu-se la secțiunea din Codul Penal al SUA care făcea trimitere la falsul în declarații. V-am prins, 1001!

Dowd i-a pus încă o întrebare simplă lui Sekulow, care continua să interpreteze rolul lui Trump.

– Nu știu, a răspuns Sekulow. Nu știu. Pur și simplu, nu știu.

– Jay, de câte ori a spus președintele că nu știe când am discutat cu el?

– A, de multe ori! De 20 de ori!

– Bob, uite ce cred eu, i s-a adresat Dowd lui Mueller. Tu îmi ceri să fiu alături de un președinte care ajunge la a treia întrebare, inventează un răspuns și apoi, când încep să-l descos, spune că nu-și mai amintește ce s-a întâmplat. Și o să repete de 20 de ori că nu-și amintește. Și-ți spun, Bob, chiar sunt convins că nu-și amintește. Apropo, dacă vrei, îl chem aici pe generalul Kelly, să-ți spună că președintele nu-și amintește. Iar motivul pentru care nu-și amintește e foarte simplu. În primul rând, fiindcă aceste fapte și aceste evenimente constituie doar un moment pasager în viața lui. Cele mai multe dintre ele s-au petrecut la începutul mandatului său. El este șeful. Primește informații din toate părțile, inclusiv din presă, în fiecare zi. Sunt tone de informații. Și adevărul e că nu vreau să-l privesc pe președinte ca pe un idiot. Și nu vreau să stau acolo și să-l fac să pară un idiot. Iar voi veți publica stenogramele discuției noastre, fiindcă totul transpiră în presă la Washington, și băieții de peste Ocean

vor spune: „V-am zis că tipul e un idiot! V-am zis că e un tâmpit! De ce stăm de vorbă cu idiotul ăsta? Nu-și poate aminti nici măcar chestiile legate de directorul FBI, care este subalternul lui.”

Dowd conștientiza faptul că îl prezenta pe președinte „ca pe o persoană incapabilă să-și exercite funcția”.

– John, înțeleg situația, a spus Mueller.

– Ei bine, Bob, ce ai vrea să știi? Pune-mi o întrebare la care nu a răspuns nimeni.

– Aș vrea să știu dacă președintele are intenții corupte.

– Bob, crezi că o să spună „da” vreodată? Judecând după comportamentul lui, te asigur că nu! Și tu vrei de la mine să obțin de la președinte o declarație cum că nu are intenții corupte? Ți-o voi oferi.

– Lasă-mă să mă gândesc la asta, a spus Mueller. Nu-mi place că ne-ați putea trage pe sfoară.

– Stai puțin! l-a oprit Dowd. Mai scutește-mă. Am un trecut fără pată, un comportament ireproșabil. Întreabă-l pe Jim Quarles dacă l-am tras vreodată pe sfoară. Jim, a existat ceva, din ce ți-am spus, care nu a fost corect?

– Nu, a răspuns Quarles. John este unul dintre cei mai buni avocați cu care noi am avut de-a face.

Dowd a început să suspecteze că Mueller nu cunoștea, de fapt, toate datele dosarului. Printr-un acord semnat de aproximativ 37 de martori, Dowd promise informări de la avocații acestora.

– A mințit vreunul? a întrebat Dowd.

– Nu, a răspuns Mueller.

– A distrus vreunul documente?

– Nu, a repetat Mueller.

– Am dreptate când spun că vreți răspunsuri corecte, pe care să vă puteți baza?

– Da.

– Dă-mi întrebările, a spus Dowd. Le voi lua și îți voi spune dacă putem răspunde la ele. Fiecare răspuns va avea un rând sau

două. Mi se pare o propunere corectă, a continuat el. Îmi dai întrebările, astfel încât să-mi dau seama la ce te gândești.

Generalul Kelly îi putea introduce pe Mueller, echipa lui și un reporter de tribunal în Casa Albă, fără știrea nimănui.

– Vom avea o transcriere a declarațiilor. Președintele se va afla sub jurământ. Vom rezolva lucrurile exact așa cum vrem. Dar îți spun că acesta e adevărul, așa cum îl cunoaștem noi. Președintele spune că acesta e adevărul, așa cum îl cunoaște el, cu ajutorul consilierilor juridici. Așadar, fie accepti asta, fie vei sta acolo în timp ce noi îl întrerupem timp de șase ore sau el îl ia pe „nu știu” în brațe.

Mueller și ceilalți procurori au scuturat din cap și au subliniat că așa ceva nu se mai făcuse niciodată. Sub nici o formă. Era un lucru nemaiauzit.

– Lasă-mă să mă gândesc dacă vă trimit niște întrebări, a spus Mueller.

Dowd i-a reamintit procurorului special că, în iulie sau august, când Trump îi atacase pe Mueller și pe Sessions, Mueller îl contactase personal, spunându-i: „Am o problemă, poți veni să discutăm? Ai spus că ai oameni care refuză să depună mărturie și care n-ar trebui să refuze. Ei nu sunt absolut deloc vinovați. Dar mă tem de atmosfera creată. Vor avea impresia că nu sunt loiali dacă depun mărturie.”

Iar Dowd îi spusese: „Bine, voi ieși în public și voi spune că noi suntem pe deplin dornici să colaborăm. Că președintele cooperează. Cooperăm 100%. Și încurajăm pe toată lumea să facă asta.”

Dowd și Cobb fuseseră citați în presă afirmând că Trump și Casa Albă „vor continua să colaboreze fără rețineri cu procurorii”.¹

Așa cum făcuse la fiecare întâlnire, Dowd a spus:

– În joc este soarta acestei națiuni. Președintele trebuie să-și îndeplinească atribuțiile și nu a avut timp pentru această anchetă. Au existat tensiuni serioase, chiar dramatice,

în întreaga lume – în Coreea de Nord, Iran, Orientul Mijlociu, Rusia, China.

– Sunt foarte sensibil la asta, a replicat Mueller. Fac tot ce pot ca situația să se rezolve.

– Și atunci de ce nu ne dai întrebările? l-a presat Dowd.

Lui Mueller nu i-a plăcut atitudinea insistentă a avocatului. Dowd știa că riscă și îl provoacă pe Mueller amenințând să se opună unei citații înaintea unui înalt juriu. Acesta era însă planul lui – să transmită mesajul că, dacă Mueller voia să opteze pentru soluția înaltului juriu, așa vor arăta lucrurile. Va introduce în moțiunile depuse toate dovezile pe care le avea. Și judecătorul districtual va avea nevoie de două săptămâni pentru a le citi pe toate.

Dowd i-a expus lui Mueller situația cât se putea de tranșant:

– Și vei sta în sala de tribunal și va trebui să-i explici judecătorului de ce ai vrut să-l aduci pe președintele Statelor Unite în fața unui înalt juriu. Bob, știi prea bine că am mai avut de-a face cu asemenea cazuri. Eu nu aș apela la un înalt juriu când vine vorba de președintele Statelor Unite.

Avocatul a mai adus un ultim argument. I-a acuzat pe Mueller și pe oamenii lui că voiau să-i întindă lui Trump capcana sperjurului.

– I-ați făcut asta lui Flynn, i-ați făcut asta lui Gates, i-ați făcut asta lui [George] Papadopoulos (fost consilier din campania electorală al lui Trump).² Băieți, astea sunt jocurile pe care le jucați.

Rick Gates, un asociat de afaceri al lui Manafort și adjunctul șefului de campanie al lui Trump, îi avusese alături pe unii dintre cei mai buni avocați și tot fusese prins cu minciuna.

– Voi, băieți, nu i-ați dat deloc timp să se pregătească. Și acum e pus sub acuzare. Bob, este exact ce i-am spus și președintelui: că asta îi vor face și lui, în cazul unui interrogatoriu.

Dowd credea că este posibil, chiar foarte posibil, să existe elemente pe care el nu le cunoștea.

– Bob, voi aveți ceva. Trebuie să fie ceva ascuns aici. Poate că dezaprobați comportamentul președintelui. Dar nu aveți un caz penal. Mergeți și plângeți-vă cui vreți, puteți să vă duceți și în Congres, nu-mi pasă.

Mueller a rămas tăcut, cu chipul parcă sculptat în marmură. Autocontrolul lui era fără cusur. Întâlnirea se încheiase.

După-amiază la ora cinci, Dowd și Sekulow au mers să discute cu președintele în sufrageria de lângă Biroul Oval.

– Cum a mers? a întrebat Trump.

– Domnule președinte, situația e ridicolă, a spus Dowd.

– O, Doamne! a exclamat Trump. Reacția lui Dowd, în urma întâlnirii cu Mueller, părea atât de pesimistă, încât Trump a început să-și facă griji că într-adevăr se afla la ananghie.

– Nu, nu e cazul să vă îngrijorați, l-a liniștit Dowd. Nu l-ați stimat niciodată cu adevărat pe Mueller. Și instinctul nu v-a înșelat, deși eu am crezut altceva, în cazul de față. Dar trebuie să mărturisesc că instinctul dumneavoastră s-ar putea să fie corect. Tipul nu era pregătit. Altfel, de ce ne-am fi întors aici fără nici un rezultat concret?

O săptămână mai târziu, pe 12 martie, Dowd și echipa lui au mers din nou să discute cu procurorii lui Mueller. Dowd mai păstra o ultimă speranță că Mueller va spune că era înclinat să renunțe la urmărirea penală și că avea nevoie de mărturia președintelui doar pentru a-i scrie un raport lui Rosenstein, adjunctul procurorului general.

Echipa lui Mueller, Quarles și ceilalți trei procurori au dictat 49 de întrebări, iar Jay Sekulow le-a notat.³ Aproape toate vizau atitudinea lui Trump, opiniile, deciziile luate sau concluziile sale cu privire la jucătorii importanți, precum Flynn, Comey și Sessions. Unele întrebări încercau să facă lumină în privința faimoasei întâlniri a lui Donald Jr. din Turnul Trump și a ofertei de livrare a unor materiale compromițătoare despre Hillary Clinton, venite din partea unui avocat rus. Altele urmăreau dezvoltarea de proiecte imobiliare în Rusia.

Gama largă de subiecte confirma ceea ce presa vehiculase până atunci: că echipa lui Mueller era implicată în investigație.

Dowd credea însă că totul era o mare porcărie. Erau numai întrebări pe care le-ar fi pus un student din anul doi la facultatea de drept. La multe se răspunsese deja. Desigur, să-l lase pe Trump să răspundă ar fi putut fi o catastrofă, căci președintele putea izbucni într-o criză de nervi, spunând fără rețineri tot ce-i trecea prin minte. Pe de o parte, Dowd se gândea că gama largă de întrebări sugera că Mueller nu avea nimic concret la dosar și voia să se lanseze într-o uriașă acțiune de pescuit dovezi. Să-i întindă capcana sperjurului unui tip instabil ca Trump ar fi fost o joacă de copil pentru un procuror experimentat de calibrul lui Mueller.

– Nu există nici un caz juridic aici, i-a spus Dowd lui Mueller.

– Am nevoie de mărturia președintelui, a replicat Mueller. Ce intenții are în privința lui Comey?

– Nu sunt sigur că din punct de vedere constituțional ai dreptul să pui întrebarea asta, i-a spus Dowd.

Acesta era miezul întregii probleme. Legile privind obstrucționarea justiției nu prevedeau că anumite fapte ar fi fost ilegale. Faptele ar fi trebuit să fie comise „cu intenții corupte” sau „cu bună știință”, adică intenția de a obstrucționa justiția trebuia să fie cât se poate de clară. Starea de spirit reprezenta cheia. De ce acționase președintele așa cum o făcuse? De aceea voia Mueller ca Trump să depună mărturie, era de părere Dowd.

– Ai vreo dovadă că a fost plătit? a întrebat Dowd. Plățile pentru fapte ilegale, sperjurul și corupția sau distrugerea dovezilor erau, în mod normal, elementele necesare pentru a dovedi obstrucționarea justiției. Întregirările audio și video, depozițiile sub jurământ ale martorilor și documentele erau cele mai bune dovezi. Asta, în cazul în care procurorii nu obțineau mărturiile chiar din gura acuzaților sau în care cineva nu se detona – așa cum era convins Dowd că ar fi putut face președintele.

– Propriul tău șef, adjunctul procurorului general, este un martor în favoarea președintelui, i-a spus Dowd. Rosenstein scrisese un memorandum prin care solicita demiterea lui Comey, din pricina conduitei acestuia în cazul e-mailurilor lui Hillary Clinton.

– De fapt, el [Rosenstein] a luat scrisoarea de patru pagini a președintelui și a rescris-o. Nu mai am nimic de adăugat. Apoi, ai mărturia procurorului general. Apoi – pe cea a vicepreședintelui. Apoi, pe a lui McGahn și a tuturor celor din jurul președintelui. Și, apoi, trebuie să analizezi comportamentul lui Comey, pe care atât procurorul general, cât și adjunctul acestuia l-au condamnat în cazul Clinton. În privința intențiilor, cred că toate documentele și mărturiile îți vor oferi un răspuns, a continuat Dowd. Ai întrebat martorii ce a spus președintele, ce a făcut și când a făcut. Ți-am trimis toate acestea la timp. Am făcut tot ce era necesar pentru a demonstra intențiile președintelui.

Dar Mueller tot nu s-a lăsat convins. Dowd și Sekulow au părăsit clădirea.

– Ce crezi? a întrebat Sekulow.

– Președintele nu va depune mărturie, a spus Dowd. A fost o absurditate să cred că Mueller va refuza să continue urmărirea penală.

Dowd credea că ar putea folosi decizia Curților de Apel din ancheta procurorilor independenți vizându-l pe secretarul Agriculturii din administrația Clinton, Mike Espy. Tribunalul decisese că privilegiul executiv se aplica președintelui, dar și consilierilor săi. Procurorii care doreau să anuleze privilegiul trebuiau să demonstreze că materialele căutate conțin dovezi importante, de neobținut din altă parte.

Tribunalul a stabilit că procurorii trebuiau să demonstreze că un anumit subiect investigat constituia o infracțiune serioasă și că doar un martor chemat cu citație putea oferi răspunsurile vizate.

Dowd și Sekulow i-au raportat situația lui Trump.

– Acum am o imagine total diferită în privința lui Mueller, i-a spus Dowd președintelui. Ați avut dreptate, nu mai am nici eu încredere în el.

Cele 49 de întrebări îl îngrijorau pe Dowd. De ce nu erau doar cinci? De ce Mueller nu dovedea respect față de președintele Statelor Unite, care nu avea timp să se pregătească și apoi să răspundă întrebărilor, presat cu atât de multe probleme de politică internațională? Dowd a spus că acest lucru îi întărise decizia ca președintele să nu depună mărturie.

– Da. Vor avea răspunsuri la toate întrebările, a acceptat Trump.

Cobb a început să declare public că președintele dorea cu adevărat să depună mărturie și să răspundă la câteva întrebări.

– Domnule președinte, l-a avertizat Dowd, nu sunt doar câteva. Sunt 49 de întrebări. Sfatul meu este să refuzați.

– Și ce va spune lumea? Cum va reflecta presa acest lucru? a întrebat Trump.

– Domnule președinte, ascultați-mă. E o capcană. Procurorii nu au un temei legal sau constituțional să stea de vorbă cu dumneavoastră, a spus Dowd și apoi a adus în discuție avocații care-l reprezentaseră pe Trump în trecut: Dacă nu mă credeți, îi puteți suna și pe ei. Vă vor confirma același lucru.

Mai târziu, tot în luna martie, Trump l-a sunat pe Dowd de la bordul lui Air Force One.

– Domnule președinte, trebuie să-mi ascultați sfatul, a insistat Dowd. În caz contrar, vom avea parte de un dezastru major. Nu există nici o șansă să ieșiți cu bine din situația asta. Vă amintiți de întâlnirea noastră, când ați citit scrisoarea? Domnule președinte, am obținut această victorie fără luptă. Sper să fiți de acord că la cele 49 de întrebări s-au dat deja răspunsurile. Aveți aici oameni care au răspuns la ele. Aveți avocați care au răspuns la ele. Aveți personal. Vreau să spun că Priebus, Bannon și toți ceilalți au depus mărturii acceptabile

în fața procurorului special. El nu a avut nici o obiecție în legătură cu asta. Domnule președinte, n-a otrăvit nimeni fântânile. N-a mințit nimeni, nu lipsește nici un document. Nici un președinte din istorie n-a făcut ceea ce ați făcut. De ce nu puteți să fiți, pur și simplu, mândru de atitudinea pe care ați avut-o și să stați liniștit? Și, domnule președinte, v-am recomandat să faceți totul public. I-am spus, politicoș, lui Bob că nu veți accepta să fiți supus unui interogatoriu, din motive evidente și din rațiuni constituționale și, astfel, veți proteja funcția prezidențială și pentru succesorii dumneavoastră. Dacă depuneți mărturie, vom trece prin decenii întregi de asemenea jocuri de-a prinselea, iar toți președinții ar putea fi obligați să depună mărturie sub jurământ. Acesta este noul joc. Mai ales când nu există infracțiuni și nu există nici o bază pentru punerea sub acuzare, știți? Anchetele în privința lui Reagan, în dosarul Iran-contra, a lui Clinton, în dosarul Whitewater-Lewinsky, și a lui Nixon, în dosarul Watergate, au implicat toate activități infracționale. Și dacă ar exista vreo activitate infracțională acolo unde Casa Albă ar putea contribui la aflarea adevărului, sunt convins că veți răspunde solicitării. Iar în ceea ce veți răspunde – dacă vă va întreba cineva despre un membru al personalului care s-a purtat necorespunzător și ați fost martor al purtării lui –, veți fi un martor bun. Ați depune mărturie. Dar nu e cazul în momentul de față. În cazul nostru, s-au dat răspunsuri la toate întrebările. Domnule președinte, pur și simplu, îmi tăiați toate punțile. Încerc să fiu un bun avocat.

– Ești un bun avocat, a spus Trump. Ești un avocat grozav.

– Domnule președinte, eu nu pot, ca avocat și ca magistrat, să vă stau alături și să vă las să răspundeți la aceste întrebări, în condițiile în care știu prea bine că nu sunteți capabil să răspundeți la ele.

Dowd voia să-și cântărească vorbele cât mai bine, pentru a nu-i da impresia lui Trump că are vreo vină. Președintele nu trebuia să se simtă vinovat – de vină era povara funcției. Avocatul

știa că, într-o asemenea confruntare, Trump nu putea să aibă o atitudine insultătoare. El nu-i putea spune în față lui Trump ceea ce știa că e adevărat: „Ești un mincinos nenorocit”. Aceasta era problema.

Așadar, Dowd i-a spus:

– Nu vă puteți concentra asupra subiectului. Și asta v-ar putea învinge. Apoi, veți încerca să reparați problema, veți spune lucruri care nu trebuie spuse și bang! E ca și cum Mike Flynn nu și-ar aminti discuția cu Kisliak.

Aflat din nou la bordul Air Force One, Trump și-a sunat avocatul:

– Ești mulțumit? l-a întrebat președintele.

– Nu, a spus Dowd. Nu sunt mulțumit, domnule președinte. Mi se rupe inima. Simt că am dat greș. Am dat greș ca avocat al dumneavoastră. Nu am reușit să vă conving să-mi urmați sfatul. Sunt aproape ca un medic. Știu ce vă supără. Știu ce dificultăți aveți. V-am scris o rețetă pentru un tratament care știu că vă va însănătoși. Nu uitați prima regulă a medicilor, domnule președinte: mai presus de orice, nu face rău. Aici ne aflăm. Și dacă accept să vă însoțesc și să vă las să faceți un lucru despre care știu că vă va face rău, iar astfel veți intra într-o situație și mai grea, atunci îmi voi pierde licența. Poate că sunt avocați cărora nici nu le-ar păsa de toate aceste probleme.

– Știu asta, John. Știu că te simți frustrat.

– Da, sunt frustrat. Nu mi-e rușine să vă spun, regret ziua în care vi l-am recomandat pe Ty Cobb. Și nu-mi vine să cred că el mi-a subminat poziția.

– Ei bine, a spus Trump, i-am cerut să vorbească și să arate că președintelui nu îi este teamă să depună mărturie.

– Ar fi trebuit să refuze. Este un angajat al guvernului federal. Și procurorii l-ar putea chema ca martor. El nu împărtășește privilegiul prezidențial.

– Doamne sfinte, am vorbit o mulțime de lucruri cu el! a exclamat Trump, exprimându-și îngrijorarea.

– Aș vrea să vă pot convinge, a insistat Dowd. Nu depuneți mărturie. Este ca și cum ați purta deja uniforma portocalie de deținut. Dacă este momentul să luați o hotărâre și decideți să mergeți înainte, vă spun să nu contați pe mine.

– Deci vrei să pleci, a spus Trump. Cum mă poți părăsi așa?

– E o chestiune de principii, a încercat Dowd să îi explice, și ține de obligația avocatului de a încerca să-și protejeze clientul.

– Aș vrea să fi rămas. Ești un avocat grozav!

Dowd știa că președintele nu credea ceea ce spune. Dar acesta era unul dintre paradoxurile lui Trump. Puteau avea o discuție în contradictoriu, foarte aprinsă, fie la telefon, fie față în față, dar, când discuția se încheia, președintele îi mulțumea de fiecare dată și îl asigura că aprecia tot ce făcuse pentru el.

Într-o viață întreagă petrecută ca avocat, Dowd avusese, poate, doar cinci clienți care-și exprimaseră mulțumirile într-un mod atât de grațios.

Sekulow și Cobb l-au sunat pe Dowd să i se plângă că președintele nu le răspunde și îi ignoră. Ei voiau ca Dowd să îl sune pe Trump.

– Vă salut, domnule președinte, a spus Dowd, într-o convorbire telefonică desfășurată pe la ora 10:00, în seara zilei de 21 martie.

– Salut, John! a răspuns Trump, pe un ton calm și foarte deschis.

– Domnule președinte, îmi pare rău că vă deranjez, însă m-au sunat Ty și Jay.

Ei voiau ca Dowd să se intereseze despre intențiile președintelui în privința depunerii mărturiei. Trump a spus că va depune mărturie și că se putea descurca în fața lui Mueller.

– John, asta este poziția mea. Îmi pare rău că nu ești de acord cu ea, i-a spus Trump.

– Nu e treaba mea să fiu de acord cu ea. Treaba mea e să am grijă de dumneavoastră. Și dacă veți face ceea ce vreți să faceți, veți da de bucluc. Domnule președinte, eu nu țin cont de propria mea părere, ci de cea a avocaților.

– Tu ai avocați?

– Normal că am. Cu toate rahaturile în care sunt implicat, normal că am avocați.

– John, asta este poziția mea, a repetat Trump. Cred că președintele Statelor Unite nu poate fi văzut invocând al cincilea amendament.

– Domnule președinte, putem face o prezentare mult mai bună decât asta. Dacă-mi permiteți, aș adăuga ceva aici. Cred că trebuie să-i informați pe liderii Congresului înainte de a ieși cu o declarație publică. Să luați toate mărturiile și documentele și să le puneți la dispoziția congresmenilor înainte de a vă implica într-o bătălie juridică. Să le spuneți de ce nu vreți să depuneți mărturie. Dacă le vom arăta toate aceste documente...

– Asta nu e o idee rea, a încuviințat Trump. Dar, John, alții nu vor fi deloc bucuroși să afle că nu depun mărturie.

El nu a precizat cine erau acei „alți oameni“, dar Dowd știa că președintele se referea la baza lui electorală, la mulțimile adunate la mitingurile lui, la telespectatorii canalului Fox News, la „deplorabili“.

– Ce vor crede acești oameni când Mueller va cere punerea sub acuzare, pentru încălcarea articolului 1001? a întrebat Dowd, referindu-se la declarațiile false.

– Nu, nu, sunt un martor bun. Voi fi un martor al naibii de bun!

Dowd știa că președintele își făcea iluzii. Anterior, îi povestise președintelui relatarea unui coleg avocat din Florida, care înregistrase cândva o depoziție a lui Trump. Când avocatul îl

întrebare ce meserie are, Trump avusese nevoie de 16 pagini pentru a-i răspunde.

– Nu sunteți un martor bun, l-a contrazis Dowd. Unii oameni pur și simplu nu pot fi martori buni. Domnule președinte, vi-l amintiți pe Raj Rajaratnam? a întrebat el, vrând să ofere un exemplu.

– Tipul de la fondul speculativ, și-a adus aminte Trump. Dowd îl reprezentase pe Rajaratnam, fondatorul miliardar al Grupului Galleon, care fusese găsit vinovat în 2011 de activități ilicite pe piața bursieră, fiind condamnat la 11 ani de închisoare.⁴

– Un tip genial, a spus Dowd. Dacă ați fi avut ocazia să discutați cu el, ați fi spus că e cel mai talentat și mai cultivat om pe care l-ați cunoscut vreodată. Putea vorbi despre orice. Domnule președinte, când l-am pregătit să depună mărturie, doar pentru cinci minute, asupra unei moțiuni, tipul a făcut pe el. A devenit, brusc, atât de agitat – vreau să spun că n-a mai fost în stare de nimic... Și, apoi, când am discutat cu el în direct, la televizor, abia dacă a fost în stare să spună cum îl cheamă. Aceasta este natura ființei umane și sunt expert în acest domeniu. Dar, domnule președinte, mă tem că, pur și simplu, nu vă pot ajuta. Ei nu vă vor supune procedurii de destituire. Glumiți? Sunt o bandă de lași. Toți. Jurnaliștii, kongresmenii. Nu au vână. Și pentru ce să vă destituie? Pentru exercitarea drepturilor conform articolului II? Ceee? Cuum? Aș vrea să-l văd pe liderul Camerei, Ryan, ducând cazul ăsta înaintea Comitetului legislativ și a Comitetului judiciar.

– Presa va încerca să mă distrugă, a spus Trump.

– Domnule președinte, sunteți omul care a refuzat să-și facă publice declarațiile fiscale. Și deja ați câștigat prima rundă. Asta i-a durut groaznic pe ziariști. Ei vă detestă. Detestă că aveți vână.

– Ce vrea presa? a întrebat Trump.

– Eu le-aș retrage jurnaliștilor toate acreditările. I-aș arunca naibii afară. Nu cred că au vreun drept să intre în Casa Albă și să se poarte așa cum o fac.

Trump i-a mărturisit că și el credea același lucru.

– Dar întotdeauna s-a trecut peste voința mea, John. Ei – Kelly și Hope Hicks – trec peste voința mea de fiecare dată când vreau să retrag acreditarea vreunui jurnalist.

– Ar trebui să le spunem și jurnaliștilor, și lui Mueller, și kongresmenilor să se ducă la naiba, a izbucnit Dowd. Și să vă lase să fiți președintele Statelor Unite. Fiindcă, în comparație cu ceea ce faceți zi de zi, asta este ca un țânțar pe fundul unui elefant. Și astfel ar trebui să tratați lucrurile în continuare, a mai spus Dowd, ca un argument de încheiere.

– Ești un tip grozav, a spus Trump. Îți mulțumesc! Îmi pare rău că te-am ținut la telefon atât de mult.

A doua zi dimineată, Dowd i-a spus soției sale, Carole, că demisionează. Apoi l-a sunat pe președinte și i-a dat aceeași veste.

– Îmi pare rău că îmi dau demisia. Vă iubesc și vă sprijin, domnule președinte. Vă doresc tot ce e mai bun. Dar, dacă nu aveți de gând să-mi ascultați sfaturile, nu vă mai pot reprezenta.

– Îți înțeleg frustrarea, i-a răspuns președintele. Ai făcut o treabă grozavă.

– Domnule președinte, dacă veți mai avea vreodată nevoie de mine, în orice altă privință, vă rog să mă sunați oricând.

– Îți mulțumesc, John.

Două minute mai târziu, cei de la *The New York Times* l-au sunat pe Dowd. Și cei de la *The Washington Post* l-au sunat. Dowd l-a văzut cu ochii minții pe Trump ridicând receptorul; și l-a imaginat pe Trump discutând cu Maggie Haberman, corespondenta la Casa Albă a ziarului *The New York Times*:

– Maggie? Nenorocitul de Dowd tocmai a demisionat.

Lui Trump îi plăcea întotdeauna să fie cel care dădea vestea.

Dar cel puțin Dowd era mulțumit că anticipase lucrurile și plecase înainte de a fi concediat și jignit public de către președinte.

Dowd a rămas convins că Mueller nu avusese niciodată un caz concret, în ceea ce privește acuzațiile de colaborare dintre echipa lui Trump și Rusia și nici în ceea ce privește obstrucționarea justiției. Procurorul special nu urmărea decât să-l prindă pe Trump în capcana sperjurului. Și, într-o autoevaluare brutal de onestă, avocatul a recunoscut că Mueller îi luase de fraieri, pe el și pe președinte, pentru a-i determina să colaboreze, oferindu-i documente și martori.

Dowd a fost dezamăgit că Mueller a apelat la asemenea tertipuri. După 47 de ani de carieră, Dowd cunoștea jocul, cunoștea mentalitatea procurorilor. Ei construiau cazuri. Cu toate mărturiile și documentele, Mueller putea pune cap la cap ceva care putea arăta urât pentru președinte. Poate că procurorii aveau la dispoziție elemente acuzatoare noi, așa cum bănuia el, aproape cu certitudine. Poate că unii martori, precum Flynn, își schimbaseră, între timp, depozițiile. Asemenea lucruri se mai întâmplaseră în trecut, iar ele ar fi putut întoarce surprinzător rezultatul jocului. Se întâmplase ca un fost consilier de la vârf să scape basma curată, recunoscând că mințise și dând vina pe președinte. Dowd nu credea o asemenea ipoteză, dar își făcea griji în privința ei și se simțea dator să o ia în calcul.

Unele lucruri erau clare, altele confuze, într-o asemenea investigație complexă și întortocheată. Nu exista o radiografie perfectă, nu existau înregistrări, nici schițe clare. Dowd era convins că Trump nu avusese legături cu rușii și nici nu încercase să obstrucționeze justiția.

Dar în omul și în președintele Trump, Dowd văzuse defectele tragice. Dincolo de toate instabilitățile sale, de negări, de faptul că evita răspunsurile la întrebările ce i se păreau deranjante, de mesajele agresive de pe Twitter, de acuzațiile de *fake news* aduse chiar și celor mai mari canale mediatice,

dincolo de răbufnirile sale pline de indignare, Trump avea o trăsătură dominantă, pe care Dowd o cunoștea, dar pe care nu-și permisese niciodată să i-o spună în față președintelui: „Ești un mincinos nenorocit“.

MULȚUMIRI

Aceasta este a nouăsprezecea carte realizată împreună cu Alice Mayhew, editoarea mea de la Simon & Schuster, în ultimii 46 de ani. Alice a înțeles imediat, la mijlocul mandatului lui Trump, cu toate anchetele și controversele lui, importanța aflării adevărului referitor la ceea ce a făcut Trump, ca președinte, pe plan intern și extern. Conceptul complet și strălucitor al acestei cărți, ritmul, structura și tonul ei i-au aparținut în totalitate lui Alice.

Jonathan Carp, președinte și editor al Simon & Schuster, s-a aflat la cârma lucrurilor. El și-a pus timpul și mintea strălucită în slujba acestei cărți. A contribuit la editarea ei și a analizat oportunitățile, responsabilitățile și dilemele legate de publicarea unei cărți despre președintele Trump, în această epocă măcinată de frământări. Îi datorez foarte mult. Cândva, a fost un copil-minune, acum este un adult-minune, dar are încă energia celui de odinioară.

Îi mulțumesc lui Carolyn K. Reidy, directoarea executivă de la Simon & Schuster, care, vreme de decenii, mi-a susținut și promovat opera. Tot din echipa Simon & Schuster aș vrea să le mulțumesc următorilor: Stuart Roberts, talentatul, energicul și înțeleptul asistent al lui Alice Mayhew, Richard Rhorer, Cary Goldstein, Stephen Bedford, Irene Kheradi, Kristen Lemire, Lisa Erwin, Lisa Healy, Lewelin Polanco, Joshua Cohen, Laura Tatum, Katie Haigler, Toby Yuen, Kate Mertes și Elisa Rivlin.

Mulțumirile mele speciale lui Fred Chase, consilier și un excepțional redactor, care și-a petrecut o săptămână la Washington, alături de Evelyn și de mine. Fred iubește cuvintele și ideile. În acea săptămână, el a parcurs manuscrisul

de trei ori, cu meticulozitate și înțelepciune. Noi l-am poreclit Corectorul, căci a corectat aproape fiecare pagină cu creioanele sale ascuțite, roșii și verzi.

Aș fi vrut să-mi iau notițe din discuțiile regulate pe care le-am avut în ultimii doi ani despre Trump cu Carl Bernstein, fostul meu coleg de ziar din timpul afacerii Nixon-Watergate. Nu ne-am pus de fiecare dată de acord, dar mi-au făcut plăcere aceste convorbiri și opiniile sale profunde despre administrația de la Washington și despre media. Prietenia și afecțiunea lui Carl sunt unele dintre puținele bucurii autentice din viața mea.

Ziarul *The Washington Post* m-a menținut cu generozitate în funcția de redactor. Am participat în foarte mică măsură la ședințele redacționale în aceste zile, fiindcă rareori merg la redacția ziarului, din centrul Washingtonului, eu lucrând de acasă. Iar contribuția mea ar fi putut fi, cel mult, o discuție la telefon cu vreun reporter care avea o solicitare, adesea legată de evenimente din trecut. Totuși, „redactor” este o titulatură minunată, care îmi permite să rămân legat de rădăcinile mele jurnalistice. *The Washington Post* a fost căminul meu instituțional și familia mea timp de 47 de ani. Ziarul merge extraordinar de bine în ultima vreme, făcând unele dintre cele mai bune, agresive și excepționale investigații jurnalistice din era Trump. Mulțumirile mele lui Marty Baron, editor executiv, Cameron Barr, director editorial, Jeff Leen, redactor de investigații, lui Robert Costa, Tom Hamburger, Rosalind Helderman, David Fahrenthold, Karen Tumulty, Philip Rucker, Robert O’Harrow, Amy Goldstein, Scott Wilson, Steven Ginsberg, Peter Wallsten, Dan Balz, Lucy Shackelford și nemumărator alți colegi jurnaliști.

Mulțumesc și multor vechi colegi și prieteni care lucrează sau au lucrat cândva la *The Washington Post*: Don Graham, Sally Quinn, David Maraniss, Rick Atkinson, Christian Williams, Paul Richard, Patrick Tyler, Tom Wilkinson, Leonard Downie Jr., Marcus Brauchli, Steve Coll, Steve Luxenberg, Scott Armstrong,

Al Kamen, Ben Weiser, Martha Sherrill, Bill Powers, Carlos Lozada, Fred Hiatt, John Feinstein și editorului Fred Ryan.

Mulțumiri călduroase și lui Michael Kranish și lui Marc Fisher, care au format un grup de reporteri de la *The Washington Post*, printre care mă număr și eu, pentru a informa publicul despre Donald Trump, înaintea alegerilor. Rezultatul a fost cartea lui Michael și Marc, *Trump Revealed*, una dintre cele mai bune surse documentare asupra viitorului președinte. Ea include peste 20 de interviuri cu Donald Trump. Toți cei încă angajați sau aflați în legătură cu *The Washington Post* au motive să fie recunoscători că Jeff Bezos, fondatorul și directorul executiv al Amazon, este proprietarul ziarului. El a investit timp și mulți bani pentru a angaja mai mulți reporteri și a face rost de resurse de editare, asigurând astfel investigații în profunzime. Cultura jurnalistică independentă îngrijită și sprijinită cu rigurozitate de Katharine Graham și de Don este vie și înfloritoare. O carte despre președintele în funcție datorează mult jurnalismului, scrierilor și cărților din trecut. Există extrem de multe informații despre Trump în vârtejul știrilor cotidiene. Nu mai este un ciclu, ci un șuvoi continuu. Această lucrare este bazată pe investigațiile mele, dar în mod inevitabil idei și informații mi-au fost furnizate, direct sau indirect, de alte publicații și site-uri de știri. Le datorez enorm tuturor celor care au scris despre Trump și despre epoca lui politică, mai ales ziarelor *The Washington Post*, *The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *Axios* și *Politico*.

Robert B. Barnett, avocatul, consilierul și prietenul meu, a făcut din nou o treabă excelentă. Îmbrățișând conceptul devotamentului total față de clienții săi, el m-a sprijinit fără rețineri. Bob cunoaște ca nimeni altul lumea politică a Washingtonului și presa din New York și își folosește cunoștințele cu ingeniozitate și dedicație față de clienți. Evelyn și cu mine suntem norocoși că putem beneficia de prezența, grija și bunătatea lui Rosa Criollo și a lui Jackie Crowe.

Profunda mea apreciere și dragoste pentru Tali Woodward, fiica mea cea mare, care conduce programul Master of Arts la Școala de Jurnalism Columbia. Ea mi-a oferit, cu regularitate, sfaturi înțelepte. Și toată dragostea mea pentru soțul ei, Gabe Roth, și pentru cei doi copii ai lor, Zadie și Theo – nepoții mei. Diana Woodward, fiica noastră mai mică, intră în ultimul an de studii la Yale, unde va absolvi Științele Umane și Psihologia. Când se întoarce la noi, în timpul vacanțelor studențești, ea aduce acasă acea scânteie și bucurie de care ne e atât de dor.

Această carte îi este dedicată Elsei Walsh, soția mea, cunoscută de toți drept „Doamna Bunătate”, fiindcă trăiește călăuzindu-se după cuvintele lui Henry James privind importanța și caracterul fundamental al bunătății umane. Elsa manifestă nu doar o apreciere altruistă, ci și respect pentru toți oamenii. Aceasta este a cincisprezecea carte în cei 37 de ani de când suntem împreună. Fost reporter la *The Washington Post* și redactor la *The New Yorker*, Elsa iubește oamenii, ideile și cărțile. Ea și-a folosit calitățile naturale, îndelung exersate, ca și exigența ei, la realizarea acestei cărți. Îi sunt recunoscător pentru totdeauna. Nu-i pot mulțumi îndeajuns pentru iubirea și susținerea ei. De-a lungul anilor, am dezvoltat un respect nemărginit pentru capacitatea ei de a judeca lucrurile. Adesea mă întreb: „Oare cum de știe? De unde vine atâta cunoaștere?” Nu am găsit niciodată răspunsul complet la aceste întrebări. Dar am ajuns să văd magia ei în viața de fiecare zi. Și o prețuiesc enorm – este partenera și marea dragoste a vieții mele.

NOTE

Prolog

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Document obținut de autor
2. Interviu realizat cu Donald J. Trump, 31 martie 2016

Capitolul 1

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context. Vezi și *Let Trump Be Trump*, de Corey Lewandowski și David Bossie (New York: Hachette, 2017).

1. „Bannon’s «Victory Sessions» Goes National”, *Breitbart*, 23 februarie, 2012

Capitolul 2

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Alexander Burns și Maggie Haberman, „The Failing Inside Mission to Tame Trump’s Tongue”, *The New York Times*, 14 august 2016, p. A1. (Disponibil online la <https://www.nytimes.com/2016/08/14/us/politics/donald-trump-campaign-gop.html>)
2. Ibid.

3. David A. Fahrenthold și Frances Stead Sellers, „How Bannon Flattered and Coaxed Trump on Policies Key to the Alt-Right“, *The Washington Post*, 15 noiembrie 2016
4. Donald J. Trump, „Remarks to the Detroit Economic Club“, 8 august 2016. Online, de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-detroit-economic-club-1>
5. Louis Nelson, „Trump Outlines 10-Point Plan to Reform Veterans Affairs Department“, *Politico*, 11 iulie 2016

Capitolul 3

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Jennifer Fermino, „Senior Donald Trump Adviser Appears to Be Fan of NYC Bondage, Swinger's Club“, *New York Daily News*, 12 aprilie 2016
2. Andrew E. Kramer, Mike McIntire și Barry Meier, „Secret Ledger in Ukraine Lists Cash for Donald Trump's Campaign Chief“, *The New York Times*, 14 august 2016
3. Ibid.
4. Bob Cusack, „Trump Slams RNC Chairman, Calls 2016 Process «A Disgrace»“, *The Hill*, 12 aprilie 2016
5. Jonathan Martin, Jim Rutenberg și Maggie Haberman, „Donald Trump Appoints Media Firebrand to Run Campaign“, *The New York Times*, 17 august 2016
6. Vedeți coperta online la <http://time.com/magazine/us/4447970/august-22nd-2016-vol-188-no-7-u-s/>

Capitolul 4

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

Proiectul de istorie orală „64 Hours in October: How One Weekend Blew up the Rules of American Politics”, amplu documentat și excelent realizat de *Huffington Post*, în 2017, a fost o resursă foarte utilă pentru scrierea acestui capitol. Materialul a fost realizat de Michael Isikoff, Dylan Stableford, Hunter Walker, Holly Bailey, Liz Goodwin, Lisa Belkin, Garance Franke-Ruta, Gabby Kaufman și Dylan Stableford. Disponibil aici: https://www.huffingtonpost.com/entry/yahoo-64-hours-october-american-politics_us_59d7c567e4b072637c43dd1c

1. Pam Fessler, „10 Months After Election Day, Feds Tell States More About Russian Hacking”, NPR, 22 septembrie 2017
2. Eric Lipton, David E. Sanger și Scott Shane, „The Perfect Weapon: How Russian Cyberpower Invaded the U.S.”, *The New York Times*, 13 decembrie 2016; Ellen Nakashima, „Cybersecurity Firm Finds Evidence That Russian Military Unit Was Behind DNC Hack”, *The Washington Post*, 22 decembrie 2016
3. Michael J. Morell, „I Ran the C.I.A. Now I’m Endorsing Hillary Clinton”, *The New York Times*, 5 august 2016
4. Declarația comună a Departamentului de Securitate Națională și a Biroului Directorului Serviciilor de Informații privind Securitatea Electorală, Departamentul de Securitate Națională [arhivat], 7 octombrie 2016
5. David A. Fahrenthold, „Trump Recorded Having Extremely Lewd Conversation About Women in 2005”, *The Washington Post*, 8 octombrie 2016
6. Yahoo News Staff, „64 Hours in October: How One Weekend Blew Up the Rules of American Politics”, *Yahoo News/Huffington Post*, 6 octombrie 2017
7. David A. Fahrenthold, „Trump Recorded Having Extremely Lewd Conversation About Women in 2005”, *The Washington Post*, 8 octombrie 2016
8. „Transcript of Donald Trump’s Videotaped Apology”, *The New York Times*, 8 octombrie 2016

9. Yahoo News Staff, „64 Hours in October: How One Weekend Blew Up the Rules of American Politics“, *Yahoo News/Huffington Post*, 6 octombrie 2017
10. Ibid.
11. Ibid.
12. Ibid.
13. Brent Griffiths, „Trump Campaign Manager Reemerges to Show Support for GOP Nominee“, *Politico*, 9 octombrie 2016; *State of the Union*, stenogramă, CNN, 9 octombrie 2016
14. *Meet the Press*, stenogramă, NBC, 9 octombrie 2016.
15. *Fox News Sunday*, stenogramă, Fox News, 9 octombrie 2016
16. *State of the Union*, stenogramă, CNN, 9 octombrie 2016
17. *This Week*, stenogramă, ABC, 9 octombrie 2016

Capitolul 5

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

Proiectul de istorie orală „64 Hours in October: How One Weekend Blew up the Rules of American Politics“, amplu documentat și excelent realizat de *Huffington Post*, în 2017, a fost o resursă foarte utilă pentru scrierea acestui capitol.

1. *State of the Union*, stenogramă, CNN, 9 octombrie 2016; *Meet the Press*, stenogramă, NBC, 9 octombrie 2016
2. Yahoo News Staff, „64 Hours in October: How One Weekend Blew Up the Rules of American Politics“, *Yahoo News/Huffington Post*, 6 octombrie 2017
3. Ibid.
4. Dezbateri prezidențiale la Universitatea Washington în St. Louis, Missouri, stenogramă, Comisia pentru Dezbateri prezidențiale, 9 octombrie 2016
5. *Race for the White House*, <http://www.p2016.org/trump/pencecal1116.html>
6. *Fox News Sunday*, stenogramă, FoxNews, 6 noiembrie, 2016

7. Donald J. Trump, „Remarks at J.S. Dorton Arena in Raleigh, North Carolina“, 7 noiembrie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-js-dorton-arena-raleigh-north-carolina>
8. Hillary Clinton, *What Happened* (New York: Simon & Schuster, 2017), p. 378
9. Lauren Easton, „Calling the Presidential Race State by State“, AP, <https://blog.ap.org/behind-the-news/calling-the-presidential-race-state-by-state>
10. Ibid.
11. Ibid.
12. Donald J. Trump, „Remarks in New York City Accepting Election as the 45th President of the United States“, 9 noiembrie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-new-york-city-accepting-election-the-45th-president-the-united-states>
13. Ibid.
14. Donald J. Trump, „Press release – President-Elect Donald J. Trump Announces Senior White House Leadership Team“, 13 noiembrie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/press-release-president-elect-donald-j-trump-announces-senior-white-house-leadership-team>

Capitolul 6

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Anunțul făcut de Trump la un miting în Cincinnati, 1 decembrie 2016, despre nominalizarea lui Mattis pentru funcția de secretar al Apărării

2. Chris Cillizza, „Here’s Why Donald Trump Picked Rex Tillerson as Secretary of State”, *The Washington Post*, 13 decembrie 2016. Participarea lui Conway pe 12 decembrie 2016, la *Andrea Mitchell Reports*, MSNBC.

Capitolul 7

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Christine Giordano, „Trump’s Business Credit Score Is 19 Out of a Possible 100”, *Fox Business*, 20 octombrie 2016
2. Donald J. Trump, „Press release – President-Elect Donald J. Trump to Nominate Steven Mnuchin as Secretary of the Treasury, Wilbur Ross as Secretary of Commerce and Todd Ricketts as Deputy Secretary of Commerce”, 30 noiembrie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/press-release-president-elect-donald-j-trump-nominate-steven-mnuchin-secretary-the>
3. Interviu cu Michael Flynn, 26 decembrie 2016
4. Rosalind S. Helderman și Tom Hamburger, „Trump Adviser Flynn Paid by Multiple Russia-Related Entities, New Records Show”, *The Washington Post*, 16 martie 2017

Capitolul 8

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Citiți versiunea neclasificată a raportului comunității de informații din 6 ianuarie 2017, cu privire la Directorul Serviciilor de Informații (DNI), disponibil la https://www.dni.gov/files/documents/ICA_2017_01.pdf.

2. Max Greenwood, „McCain Gave Dossier Containing «Sensitive Information» to FBI“, *The Hill*, 11 ianuarie 2017
3. Ken Bensinger, Miriam Elder și Mark Schoofs, „These Reports Allege Trump Has Deep Ties to Russia“, *BuzzFeed News*, 10 ianuarie 2017
4. Ibid.
5. Nahal Toosi, „Trump Team Rejects Intel Agencies' Claims of Russian Meddling“, *Politico*, 9 decembrie 2016
6. „Trump: Claims of Russian Interference in 2016 Race «Ridiculous», Dems Making Excuses“, *Fox News*, 11 decembrie 2016
7. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/808300706914594816>.
8. Martin Matishak și Connor O'Brien, „Clapper: Trump Rhetoric on Intel Agencies Alarming U.S. Allies“, *Politico*, 5 ianuarie 2017
9. Louis Nelson, „Conway «Disappointed» in Media Leaks Before Intel Briefing“, *Politico*, 6 ianuarie 2017
10. Michael D. Shear și David E. Sanger, „Putin Led a Complex Cyberattack Scheme to Aid Trump, Report Finds“, *The New York Times*, 6 ianuarie 2017
11. James Comey, *A Higher Loyalty* (New York: Flatiron Books, 2018), p. 218
12. Citiți versiunea neclasificată a raportului comunității de informații din 6 ianuarie 2017, disponibil pe website-ul DNI la https://www.dni.gov/files/documents/ICA_2017_01.pdf.
13. Ibid.
14. James Comey, *A Higher Loyalty* (New York: Flatiron Books, 2018), p. 224
15. Ibid., p. 216
16. Ibid., p. 225
17. Louis Nelson, „Trump Says Hacking Had «No Effect on the Outcome of the Election»“, *Politico*, 6 ianuarie 2017

18. Ken Bensinger, Miriam Elder și Mark Schoofs, „These Reports Allege Trump Has Deep Ties to Russia“, BuzzFeed News, 10 ianuarie 2017
19. James R. Clapper, *Facts and Fears* (New York: Penguin, 2018), p. 4
20. James Comey, *A Higher Loyalty* (New York: Flatiron Books, 2018), p. 216
21. Stenogramă Fox News Sunday, Fox News, 15 ianuarie 2017
22. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/820723387995717632>.

Capitolul 9

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Pentru unele dintre cele mai bune relatări pe marginea acestui subiect, consultați Eric Schmitt și David E. Sanger, „Raid in Yemen: Risky from the Start and Costly in the End“, *The New York Times*, 1 februarie 2017; și Thomas Gibbons-Neff și Missy Ryan, „In Deadly Yemen Raid, a Lesson for Trump’s National Security Team“, *The Washington Post*, 31 ianuarie 2017
2. Julie K. Brown, „Slain SEAL’s Dad Wants Answers: «Don’t Hide Behind My Son’s Death»“, *Miami Herald*, 26 februarie 2017
3. Ibid.
4. Nolan D. McCaskill, „Trump Deflects Responsibility on Yemen Raid: «They Lost Ryan»“, *Politico*, 28 februarie 2017
5. Ibid.
6. Donald J. Trump, „Address Before a Joint Session of the Congress“, 28 februarie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-2>.

7. Carla Marinucci, „Ex-Military Leaders at Hoover Institution Say Trump Statements Threaten America's Interests”, *Politico*, 15 iulie 2016
8. Emma Loop, „John McCain Says the Recent Yemen Raid Was a «Failure»”, *BuzzFeed News*, 7 februarie 2017
9. Referendumul pe tema Brexitului a fost organizat în Marea Britanie pe 23 iunie 2016.
10. „Intervention by Secretary of Defense Mattis, Session One of the North Atlantic Council”, Departamentul Apărării NATO, 15 februarie 2017
11. „U.S. Defense Chief Says NATO Is «Fundamental Bedrock»”, *Reuters*, 15 februarie 2017
12. Donald J. Trump, „The President's News Conference with Secretary General Jens Stoltenberg of the North Atlantic Treaty Organization”, 12 aprilie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-with-secretary-general-jens-stoltenberg-the-north-atlantic>.
13. Donald J. Trump, „Remarks at the Dedication Ceremony for the Berlin Wall Memorial and the 9/11 and Article 5 Memorial in Brussels, Belgium”, 25 mai 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-dedication-ceremony-for-the-berlin-wall-memorial-and-the-911-and-article-5>.

Capitolul 10

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Greg Miller, Adam Entous și Ellen Nakashima, „National Security Adviser Flynn Discussed Sanctions with Russian

- Ambassador, Despite Denials, Officials Say“, *The Washington Post*, 9 februarie 2017
2. Ibid.
 3. Document obținut de autor
 4. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/814919370711461890>.
 5. Greg Miller și Philip Rucker, „Michael Flynn Resigns as National Security Adviser“, *The Washington Post*, 14 februarie 2017
 6. Carol D. Leonnig, Adam Entous, Devlin Barrett și Matt Zapotosky, „Michael Flynn Pleads Guilty to Lying to FBI on Contacts with Russian Ambassador“, *The Washington Post*, 1 decembrie 2017
 7. D'Angelo Gore, „Clinton's Connection to FBI Official“, *FactCheck.org*, 25 octombrie 2016
 8. Ibid.; vezi și D'Angelo Gore, „Trump Wrong About Campaign Donations“, *FactCheck.org*, 26 iulie 2017.
 9. Vezi mesajele lui Donald Trump la: <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/889792764363276288>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/890207082926022656>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/890208319566229504>.
 10. Michael S. Schmidt, Mark Mazzetti și Matt Apuzzo, „Trump Campaign Aides Had Repeated Contacts with Russian Intelligence“, *The New York Times*, 14 februarie 2017
 11. Jim Sciutto, Evan Perez, Shimon Prokupecz, Manu Raju și Pamela Brown, „FBI Refused White House Request to Knock Down Recent Trump-Russia Stories“, *CNN*, 24 februarie 2017
 12. Michael S. Schmidt, Mark Mazzetti și Matt Apuzzo, „Comey Disputes New York Times Article About Russia Investigation“, *The New York Times*, 8 iunie 2017

Capitolul 11

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Donald J. Trump, „Remarks on the Appointment of Lieutenant General H.R. McMaster (USA) as National Security Adviser in Palm Beach, Florida, and an Exchange with Reporters“, 20 februarie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-appointment-lieutenant-general-hr-mcmaster-usa-national-security-adviser-palm>.

Capitolul 12

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Christine Kim, „Voice of Triumph or Doom: North Korean Presenter Back in Limelight for Nuclear Test“, Reuters, 4 septembrie 2017
2. Matt Clinch, „Here's the Full Statement from North Korea on Nuclear Test“, CNBC, 9 septembrie 2016
3. Vezi <http://www.nti.org/analysis/articles/cns-north-korea-missile-test-database/>.
4. Discuții de grup pe tema politicii externe a SUA în Coreea de Nord la Universitatea George Washington, 28 august 2017, Washington, D.C. Material video disponibil la <http://www.c-span.org/video/?433122-1/us-policy-north-korea>.
5. Rebecca Shabad, „Timeline: What Has Trump Said About North Korea over the Years?“, CBS News, 10 august 2017
6. Ibid.
7. Ibid.
8. Ibid.
9. Barack Obama, „Statement on North Korea's Nuclear Test“, 9 septembrie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-north-koreas-nuclear-test>.
10. Elizabeth Weise, „Sony Pictures Entertainment Hacked“, *USA Today*, 24 noiembrie 2014

Capitolul 13

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Bob Woodward, *Obama's Wars* (New York: Simon & Schuster, 2010), p. 62
2. Nicholas Fandos, „Lindsey Graham Destroys Cellphone After Donald Trump Discloses His Number”, *The New York Times*, 22 iulie 2015
3. Cheri Cheng, „Lindsey Graham Endorses Presidential Candidate Jeb Bush”, *News Everyday*, 15 ianuarie 2016
4. „Statement by Senators McCain and Graham on Executive Order on Immigration”, 29 ianuarie 2017
5. Vezi <http://www.nti.org/analysis/articles/cns-north-korea-missile-test-database/>.
6. Vezi mesajele lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/837989835818287106>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/837993273679560704>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/837994257566863360>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/837996746236182529>.
7. Jonathan Martin și Alan Rappeport, „Donald Trump Says John McCain Is No War Hero, Setting Off Another Storm”, *The New York Times*, 18 iulie 2015
8. Adriana Diaz, „U.S. THAAD Missile System a Factor in South Korea's Presidential Election”, CBS News, 8 mai 2017
9. Stephen J. Adler, Jeff Mason și Steve Holland, „Exclusive: Trump Vows to Fix or Scrap South Korean Trade Deal, Wants Missile System Payment”, Reuters, 27 aprilie 2017
10. „McMaster Says U.S. Will Pay for THAAD Antimissile System in South Korea”, Fox News, 30 aprilie 2017
11. „South Korea Trade Ministry Says Ready to Begin Renegotiating U.S. Trade Pact”, Reuters, 17 decembrie 2017

Capitolul 14

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. McMaster l-a concediat pe Harvey în data de 27 iulie 2017.
2. Julie Hirschfeld Davis, „Trump Meets Saudi Prince as U.S. and Kingdom Seek Warmer Relations”, *The New York Times*, 14 martie 2017
3. Mark Landler și Peter Baker, „Saudi Arabia and Israel Will Be on Itinerary of Trump’s First Foreign Trip”, *The New York Times*, 4 mai 2017.
4. Aaron Mehta, „Revealed: Trump’s \$110 Billion Weapons List for the Saudis”, *DefenseNews*, 8 iunie 2017
5. Sudarsan Raghavan și Kareem Fahaim, „Saudi King Names Son as New Crown Prince, Upending the Royal Succession”, *The Washington Post*, 21 iunie 2017

Capitolul 15

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/122396588336349184>.
2. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/179270017064513536>.
3. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/289807790178959360>.
4. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/307568422789709824>.
5. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/324590961827143681>.
6. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/403511109942247424>.

7. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/real-donaldtrump/status/679000573241393154>.
8. Bob Woodward, *Obama's Wars* (New York: Simon & Schuster, 2010), p. 361
9. Stenograme, „President Bush Discusses the War in Iraq“, CQ Transcripts Wire, 20 martie 2006
10. Erik D. Prince, „The MacArthur Model for Afghanistan“, *The Wall Street Journal*, 31 mai 2017
11. Bob Woodward, *Obama's Wars* (New York: Simon & Schuster, 2010), p. 8
12. Ben Jacobs, „In Town Pool Report #3“, 1:12 p.m., 18 iulie 2017, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-147>
13. Analiza autorului asupra notelor unuia dintre participanți
14. Ibid.
15. Ibid.

Capitolul 16

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Donald J. Trump, „The President's News Conference with Prime Minister Benjamin Netanyahu of Israel“, 15 februarie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-with-prime-minister-benjamin-netanyahu-israel>.
2. Donald J. Trump, „Remarks at the AIPAC Policy Conference in Washington, DC“, 21 martie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-aipac-policy-conference-washington-dc>.

3. „Tillerson: Iran Remains a Leading State Sponsor of Terror“, Breitbart News, 20 aprilie 2017
4. Vezi comentariile lui Tillerson din stenogramele *The Lead with Jake Tapper*, CNN, 19 aprilie 2017, [hiip://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1704/19/cg.01.html](http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1704/19/cg.01.html).

Capitolul 17

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Stenograme complete: „Donald Trump’s Jobs Plan Speech“, *Politico*, 28 iunie 2016
2. Peter Coy, „After Defeating Cohn, Trump’s Trade Warrior Is on the Rise Again“, Bloomberg, 8 martie 2018
3. Edițiile JOLTS sunt disponibile la [hiips://www.bls.gov/jlt/](https://www.bls.gov/jlt/).
4. Cel mai important dintre cei care l-au recomandat a fost Brett Kavanaugh, fost secretar al personalului în echipa președintelui George W. Bush. Kavanaugh a fost numit de Bush la o judecătorie în districtul Curții de Apel din Columbia. El a fost numit în fața Curții Supreme de către președintele Trump, pe 9 iulie 2018.

Capitolul 18

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Emily Crane și Cheyenne Roundtree, „Donald’s Eruption in the Oval Office: Video Emerges of Trump’s «Furious Argument» with Top Adviser Steven Bannon as Ivanka and Jared Look On, Hours Before President Made Phone Tapping Claims“, *Daily Mail*, 5 martie 2017

2. Michael S. Schmidt, Matthew Rosenberg și Matt Apuzzo, „Kushner and Flynn Met with Russian Envoy in December, White House Says“, *The New York Times*, 2 martie 2017
3. Max Bearak, „Modi's «No Frills» Visit to Washington Masks a Potential Minefield“, *The Washington Post*, 26 iunie 2017
4. Barack Obama, „Statement on the Elimination of Syria's Declared Chemical Weapons Stockpile“, 18 august 2014. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-the-elimination-syrias-declared-chemical-weapons-stockpile>.
5. Interviuul lui John Kerry cu David Gregory, *Meet the Press*, NBC, 20 iulie 2014
6. Peter Baker, „For Obama, Syria Chemical Attack Shows Risk of «Deals with Dictators»“, *The New York Times*, 9 aprilie 2017
7. Donald J. Trump, „Statement on the Chemical Weapons Attack in Khan Sheikhoun, Syria“, 4 aprilie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-the-chemical-weapons-attack-khan-sheikhoun-syria>.
8. A doua zi, Putin a numit atacul un „act ilegal de agresiune“ și a anulat un acord pentru prevenirea incidentelor dintre avioanele americane și rusești asupra Siriei.
9. „Sen. John McCain, R-Ariz, Is Interviewed on MSNBC's «Morning Joe»“, Federal News Service, 7 aprilie 2017
10. Vezi mesajul lui Slaughter la <https://twitter.com/slaughteram/status/850263058756673540>.

Capitolul 19

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți

2. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți
3. Gina Chon and Pete Sweeney, „China Surrenders Little to U.S. in First Round of Trade Talks“, *The New York Times*, 12 mai 2017
4. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți

Capitolul 20

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Documentul este disponibil la [hiips://assets.documentcloud.org/documents/3711188/Rosenstein-letter-on-Comey-firing.pdf](https://assets.documentcloud.org/documents/3711188/Rosenstein-letter-on-Comey-firing.pdf).
2. „Fragmente din stenograma: NBC News Interview with Donald Trump“, CNN, 11 mai 2017, [hiips://www.cnn.com/2017/05/11/politics/transcript-donald-trump-nbc-news/index.html](https://www.cnn.com/2017/05/11/politics/transcript-donald-trump-nbc-news/index.html)
3. Michael S. Schmidt, „Comey Memo Says Trump Asked Him to End Flynn Investigation“, *The New York Times*, 16 mai 2017
4. Derek Hawkins, „I Think We’re in Impeachment Territory“, Says David Gergen, Former Aide to Nixon and Clinton“, *The Washington Post*, 17 mai 2017

Capitolul 21

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. „Attorney General Sessions Statement on Recusal“, Departamentul de Justiție al SUA, 2 martie 2017.
2. Documentul este disponibil la [hiips://www.documentcloud.org/documents/3726408-Rosenstein-letter-appointing-Mueller-special.html](https://www.documentcloud.org/documents/3726408-Rosenstein-letter-appointing-Mueller-special.html)

3. Declarația lui Comey în fața Comisiei senatoriale pentru Informații, din 8 iunie 2017, este disponibilă la <https://assets.documentcloud.org/documents/3860393/Comey-Opening-Statement-June-8.pdf>. Notițele lui Comey sunt disponibile la <https://assets.documentcloud.org/documents/4442900/Ex-FBI-Director-James-Comey-s-memos.pdf>.
4. Donald J. Trump, „News Conference in Doral, Florida”, 27 iulie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/news-conference-doral-florida>.
5. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/758335147183788032>.
6. Nick Gass, „Trump on Russia Hacking Comments: «Of Course I’m Being Sarcastic””, *Politico*, 27 iulie 2016

Capitolul 22

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Bob Woodward, *Obama’s Wars* (New York: Simon & Schuster, 2010), p. 56
2. Disponibil la <http://www.nti.org/analysis/articles/cns-north-korea-missile-test-database/>
3. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți
4. Michelle Ye Hee Lee, „North Korea’s Latest Nuclear Test Was So Powerful It Reshaped the Mountain Above It”, *The Washington Post*, 14 septembrie 2017
5. Matt Stevens, „Trump and Kim Jong Un, and the Names They’ve Called Each Other”, *The New York Times*, 9 martie 2018
6. Saddam Hussein a fost judecat pentru crime împotriva umanității, găsit vinovat și executat trei ani mai târziu.

7. David Cenciotti, „Here Are Some Interesting Details About the Way U.S. B-2 Bombers Trained Over the U.S. to Strike North Korea”, *The Aviationist*, 30 octombrie 2017
8. Wolf Blitzer, „Search for the ‘Smoking Gun’”, CNN, 10 ianuarie 2003
9. William A. Kandel, „U.S. Family-Based Immigration Policy”, Congressional Research Service, 9 februarie 2018, <https://fas.org/sgp/crs/homesecc/R43145.pdf>.
10. Ibid.

Capitolul 23

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Analiza autorului asupra unor note aparținând unuia dintre participanți
2. Donald J. Trump, „Remarks Announcing United States Withdrawal from the United Nations Framework Convention on Climate Change Paris Agreement”, 1 iunie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-announcing-united-states-withdrawal-from-the-united-nations-framework-convention>.
3. Sari Horwitz, Matt Zapposky și Adam Entous, „Special Counsel Is Investigating Jared Kushner’s Business Dealings”, *The Washington Post*, 15 iunie 2017
4. La începutul anului 2018, permisul de acces temporar al lui Jared a fost retras, întrucât FBI avea în desfășurare o investigație de fond foarte agresivă. Dar, în luna mai, FBI a emis pe numele lui Jared un permis de acces permanent, sugerând că problemele vizate de procurorul special fuseseră clarificate – într-o formidabilă răsturnare de situație în favoarea lui.

Capitolul 24

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Primul articol a fost realizat de Jo Becker, Matt Apuzzo și Adam Goldman, „Trump Team Met with Lawyer Linked to Kremlin During Campaign”, *The New York Times*, 8 iulie 2017. Cel de-al doilea, sub semnătura acelorași jurnaliști, a fost „Trump’s Son Met with Russian Lawyer After Being Promised Damaging Information on Clinton”, *The New York Times*, 9 iulie 2017.
2. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/886950594220568576>.
3. Document obținut de autor
4. Greg Farrell și Christian Berthelsen, „Mueller Expands Probe to Trump Business Transactions”, Bloomberg, 20 iulie 2017
5. Tom Vanden Brook, „Military Tells Transgender Troops They Can Still Serve and Get Medical Treatment Until Further Notice”, *USA Today*, 27 iulie 2017. Informații suplimentare disponibile la https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_briefs/RB9900/RB9909/RAND_RB9909.pdf.
6. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/890193981585444864>.
7. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/890196164313833472>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/890197095151546369>.
8. Leo Shane III și Tara Copp, „Trump Says Transgender Troops Can’t Serve in the Military”, *MilitaryTimes*, 26 iulie 2017
9. „Press Briefing by Press Secretary Sarah Sanders”, Casa Albă, 26 iulie 2017
10. Rachel Bade și Josh Dawsey, „Inside Trump’s Snap Decision to Ban Transgender Troops”, *Politico*, 26 iulie 2017

11. Chris Kenning, „Retired Military Officers Slam Trump’s Proposed Transgender Ban“, Reuters, 1 august 2017
12. Rebecca Kheel, „Chiefs: No Change in Transgender Policy Until Trump Sends Pentagon Direction“, *The Hill*, 27 iulie 2017
13. Richard Sisk, „Pentagon Ready to Accept Transgender Recruits Starting Jan. 1“, Military.com, 30 decembrie 2017

Capitolul 25

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/880408582310776832>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/880410114456465411>.
2. Glenn Thrush și Maggie Haberman, „Trump Mocks Mika Brzezinski; Says She Was «Bleeding Badly from a Face-Lift»“, *The New York Times*, 29 iunie 2017
3. Greg Miller, Julie Vitkovskaya și Reuben FischerBaum, „«This Deal Will Make Me Look Terrible»: Full Transcripts of Trump’s Calls with Mexico and Australia“, *The Washington Post*, 3 august 2017
4. Ibid.
5. Document obținut de autor

Capitolul 26

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Tom Finn, „U.S., Qatar Sign Agreement on Combating Terrorism Financing“, Reuters, 10 iulie 2017
2. Ibid.
3. Analiza autorului asupra unor notițe aparținând unuia dintre participanți

4. Peter Baker, Michael S. Schmidt și Maggie Haberman, „Citing Recusal, Trump Says He Wouldn't Have Hired Sessions“, *The New York Times*, 19 iulie 2017
5. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/889467610332528641>.
6. Michael C. Bender, „Trump Won't Say if He Will Fire Sessions“, *The Wall Street Journal*, 25 iulie 2017
7. Annie Karni, „Kushner Defends His Russia Contacts: «I Did Not Collude»“, *Politico*, 24 iulie 2017
8. Rebecca Savransky, „Graham Defends Sessions: Trump Tweets «Highly Inappropriate»“, *The Hill*, 25 iulie 2017
9. Chris Whipple, „«Who Needs a Controversy over the Inauguration?» Reince Priebus Opens Up About His Six Months of Magical Thinking“, *Vanity Fair*, martie 2018

Capitolul 27

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Analiza autorului asupra unor notițe aparținând unuia dintre participanți
2. Acordul nuclear din 2015 a constituit o șansă pentru țările Uniunii Europene. Importurile UE din Iran au înregistrat o uluitoare creștere de 347% în anul 2016, față de anul precedent. (Sursa: Serviciul de Cercetare al Congresului, 25 octombrie 2017.) O companie franceză a încheiat un acord de gaze în valoare de 4,7 miliarde de dolari în Iran. Trump, desigur, a făcut această afirmație fără a oferi alte detalii.
3. MOAB reprezintă abrevierea oficială pentru Massive Ordnance Air Blast.
4. Jordan Fabian, „In-TownPoolReport#2—Troop Greeting & Another Comment on Afghan“, 12:51 p.m., 20 iulie 2017

5. Analiza autorului asupra unor notițe aparținând unuia dintre participanți

Capitolul 28

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/889788202172780544>.
2. Donald J. Trump, „The President’s News Conference with Prime Minister Shinzo Abe of Japan in Tokyo, Japan”, 6 noiembrie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-with-prime-minister-shinzo-abe-japan-tokyo-japan-0>.
3. Rick Gladstone și David E. Sanger, „Security Council Tightens Economic Vise on North Korea, Blocking Fuel, Ships and Workers”, *The New York Times*, 22 decembrie 2017
4. Ryan Lizza, „Anthony Scaramucci Called Me to Unload About White House Leakers, Reince Priebus și Steve Bannon”, *The New Yorker*, 27 iulie 2017
5. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/891038014314598400>.
6. Cristiano Lima, „Kelly «Honored» to Serve as White House Chief of Staff”, *Politico*, 28 iulie 2017

Capitolul 29

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Comentariile purtătorului de cuvânt sunt disponibile pe YouTube, la <https://youtu.be/UshUxz7Lt0w>.

2. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/896420822780444672>.
3. Donald J. Trump, „Remarks on Signing the VA Choice and Quality Employment Act of 2017 in Bedminster, New Jersey”, 12 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-signing-the-va-choice-and-quality-employment-act-2017-bedminster-new-jersey>; și analiza autorului asupra notițelor aparținând unuia dintre participanți.
4. Kristine Phillips, „Trump Didn't Call Out White Supremacists. He Was Rebuked by Members of His Own Party”, *The Washington Post*, 13 august 2017
5. Ibid.
6. Ibid.
7. Ibid.
8. Ibid.
9. Ibid.
10. Stenogramă *Fox News Sunday*, Fox News, 13 august 2017
11. Philip Rucker, „Pence: «We Have No Tolerance for... White Supremacists, NeoNazis or the KKK»”, *The Washington Post*, 13 august 2017
12. Donald J. Trump, „Remarks on the Situation in Charlottesville, Virginia”, 14 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-situation-charlottesville-virginia>.
13. „Trump Condemns Hate Groups Amid Uproar over Initial Response”, stenogramă, Fox News, 14 august 2017

Capitolul 30

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Donald J. Trump, „Remarks on Infrastructure and an Exchange with Reporters in New York City“, 15 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-infrastructure-and-exchange-with-reporters-new-york-city>.
2. Vezi mesajul lui Duke la <https://twitter.com/drdauidduke/status/897559892164304896>.
3. Ben Watson, „How U.S. Military Leaders Are Reacting to Charlottesville“, *Defense One*, 16 august 2017
4. Emily Yahr, „«Clinically Insane», «7th Circle of Hell»: Late-Night Hosts Process Trump's News Conference“, *The Washington Post*, 16 august 2017
5. Nolan D. McCaskill, „Trump Attacks Merck CEO for Quitting Manufacturing Council over Charlottesville“, *Politico*, 14 august 2017
6. Ibid.
7. Ibid.
8. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/897478270442143744>.
9. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/897869174323728385>.
10. Note personale ale autorului
11. Ibid.
12. „Statement by U.S. Treasury Secretary Steven T. Mnuchin“, Departamentul Trezoriei SUA, 19 august 2017
13. „Transcript: Gary Cohn on Tax Reform and Charlottesville“, *Financial Times*, 25 august 2017

Capitolul 31

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. „Republican Senator Says Trump Yet to Demonstrate Needed Stability“, Reuters, 17 august 2017

2. Nancy Cook și Josh Dawsey, „«He Is Stubborn and Doesn't Realize How Bad This Is Getting»”, *Politico*, 16 august 2017
3. Jeremy W. Peters, Jonathan Martin și Jack Healy, „Trump's Embrace of Racially Charged Past Puts Republicans in Crisis”, *The New York Times*, 16 august 2017
4. Vezi mesajul lui Pence la <https://twitter.com/vp/status/896471461669605376>.
5. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți
6. Robert Kuttner, „Steve Bannon, Unrepentant”, *The American Prospect*, 16 august 2017
7. Donald J. Trump: „Address to the Nation on United States Strategy in Afghanistan and South Asia from Joint Base Myer-Henderson Hall, Virginia”, 21 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-united-states-strategy-afghanistan-and-south-asia-from-joint-base-myer>.
8. „McCain on the New Strategy for Afghanistan”, 21 august 2017
9. „Kaine: U.S. Must Be «Invested» in Afghanistan”, *Talking Points Memo*, 21 august 2017
10. Aaron Blake, „Rex Tillerson Totally Undercut Trump's «We Will Win» Rhetoric on Afghanistan”, *The Washington Post*, 22 august 2017

Capitolul 32

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Document obținut de autor
2. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți

3. Michael D. Shear și Julie Hirschfeld Davis, „Trump Moves to End DACA and Calls on Congress to Act“, *The New York Times*, 5 septembrie 2017
4. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/905788459301908480>.

Capitolul 33

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Donald J. Trump, „Memorandum on Addressing China's Laws, Policies, Practices, and Actions Related to Intellectual Property, Innovation, and Technology“, 14 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/memorandum-addressing-chinas-laws-policies-practices-and-actions-related-intellectual>.
2. Donald J. Trump, „Remarks on Signing a Memorandum on Addressing China's Laws, Policies, Practices, and Actions Related to Intellectual Property, Innovation, and Technology and an Exchange with Reporters“, 14 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-signing-memorandum-addressing-chinas-laws-policies-practices-and-actions-related>. De reținut că Trump a făcut aceste observații pe 14 august, în aceeași zi cu cel de-al doilea set de remarci din Charlottesville. Discursul său din Charlottesville a fost la ora 12:40, iar observațiile sale despre China au fost făcute la ora 15:06.
3. Analiza autorului asupra notelor aparținând unuia dintre participanți

Capitolul 34

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Ashley Parker și Anne Gearan, „President Trump Says He Would Be «Honored» to Meet with North Korean Dictator”, *The Washington Post*, 1 mai 2017
2. Donald J. Trump, „Remarks Prior to a Briefing on the Opioid Crisis and an Exchange with Reporters in Bedminster, New Jersey”, 8 august 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-prior-briefing-the-opioid-crisis-and-exchange-with-reporters-bedminster-new-jersey>
3. „Excerpts from Trump’s Interview with the Times”, interviu realizat de Michael S. Schmidt, *The New York Times*, 28 decembrie 2017
4. Donald. J. Trump, „Remarks to the United Nations General Assembly in New York City”, 19 septembrie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-united-nations-general-assembly-new-york-city-13>
5. „Full Text of Kim Jong-un’s Response to President Trump”, *The New York Times*, 22 septembrie 2017
6. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/911789314169823232>.
7. Arit John și Mark Niquette, „Tillerson Vows «Peaceful Pressure Campaign» Against North Korea”, Bloomberg, 17 septembrie 2017
8. Vezi mesajele lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/914497877543735296>; <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/914497947517227008>.
9. Vezi scrisoarea lui Crane la https://jicreport.com/wpcontent/uploads/2017/11/POTUS-Ltr-11_13_2017.pdf.

10. Ashley Parker și Matt Zapposky, „Trump Taps Kirstjen Nielsen to Lead Department of Homeland Security“, *The Washington Post*, 11 octombrie 2017
11. Andrew Restuccia și Eliana Johnson, „Advisers Bad-Mouth Nielsen as a «Never Trumper»“, *Politico*, 11 mai 2018
12. Ibid.
13. Sophie Tatum, „Kelly on Immigration: Trump «Has Changed the Way He's Looked at a Number of Things»“, CNN, 17 ianuarie 2018
14. Analiza autorului asupra notițelor aparținând unuia dintre participanți
15. Ibid.
16. Ibid.

Capitolul 35

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. În urma unor scurgeri de informații, a fost făcută publică o copie a declarației fiscale a lui Donald Trump din 2005, care a arătat că a plătit 38 de milioane de dolari pentru venituri mai mari de 150 milioane de dolari pentru acel an – o cotă de aproximativ 25%. Documentul este disponibil la [hiips://www.nytimes.com/interactive/2017/03/14/us/politics/document-Donald-Trump-2005-Tax.html](https://www.nytimes.com/interactive/2017/03/14/us/politics/document-Donald-Trump-2005-Tax.html).
2. Saleha Mohsin, „Mnuchin Crosses the U.S. Trying to Sell the GOP Tax Plan“, Bloomberg, 16 noiembrie 2017
3. Molly Moorhead, „Mitt Romney Says 47 Percent of Americans Pay No Income Tax“, *PolitiFact*, 18 septembrie 2012
4. Robertson C. Williams, „A Closer Look at Those Who Pay No Income or Payroll Taxes“, Tax Policy Center, 11 iulie 2016
5. Potrivit PolitiFact, în 2013, sumele alocate de Trezoreria federală pentru EITC (Earned Income Tax Credit – credite fiscale

pentru angajați cu venit mic) s-au ridicat la 63 miliarde de dolari. Creditele fiscale pentru copii (Child Tax Credit) au avut o valoare de 57 miliarde de dolari în 2013, conform Comisiei Federale pentru Buget.

6. Howard Gleckman, „How the Tax Cuts and Jobs Act Evolved“, Tax Policy Center, 28 decembrie 2017
7. Donald J. Trump, „Remarks on Congressional Passage of Tax Reform Legislation“, 20 decembrie 2017. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-congressional-passage-tax-reform-legislation-0>.

Capitolul 36

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Donald J. Trump, „Statement on Former White House Chief Strategist Stephen K. Bannon“, 3 ianuarie 2018. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-former-white-house-chief-strategist-stephen-k-bannon>.
2. Strategia Națională de Securitate este disponibilă online la <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.
3. Donald J. Trump, „Remarks and a Question and Answer Session at the World Economic Forum in Davos, Switzerland“, 26 ianuarie 2018. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-and-question-and-answer-session-the-world-economic-forum-davos-switzerland>.

4. Peter S. Goodman și Keith Bradsher, „Trump Arrived in Davos as a Party Wrecker. He Leaves Praised as a Pragmatist“, *The New York Times*, 26 ianuarie 2018
5. Peter Baker și Michael Tackett, „Trump Says His «Nuclear Button» Is «Much Bigger» Than North Korea’s“, *The New York Times*, 2 ianuarie 2018
6. Analiza autorului asupra notițelor aparținând unuia dintre participanți
7. Peter Baker și Michael Tackett, „Trump Says His «Nuclear Button» Is «Much Bigger» Than North Korea’s“, *The New York Times*, 2 ianuarie 2018
8. Vezi mesajul publicat de *Washington Post* la <https://twitter.com/washingtonpost/status/948380549156098052>.
9. Vezi mesajul lui Colin Kahl la <https://twitter.com/colinkahl/status/948395216213626881>.
10. Hillary Clinton, „Address Accepting the Presidential Nomination at the Democratic National Convention in Philadelphia, Pennsylvania“, 28 iulie 2016. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/annex-the-directive-united-states-cyber-incident-coordination>.
11. Tom Rogan, „Trump’s «Nuclear Button» Tweet About North Korea Was Good“, *Washington Examiner*, 3 ianuarie 2018
12. „Transcript: Sen. Lindsey Graham on «Face the Nation»“, 3 decembrie 2017

Capitolul 37

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Analiza autorului asupra notițelor aparținând unuia dintre participanți
2. Interviu cu președintele Barack H. Obama, 10 iulie 2010

Capitolul 38

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. „President of Azerbaijan Ilham Aliyev Met President Donald Trump”, Ambasada SUA în Azerbaijan, 21 septembrie 2017, <https://az.usembassy.gov/presidentazerbaijan-ilham-aliyev-met-president-donald-trump/>
2. Analiza autorului asupra notițelor aparținând unuia dintre participanți
3. „16 Years Later, Afghan Capital Under Siege”, *60 Minutes*, CBS, 11 ianuarie 2018
4. Pamela Constable, „A String of Deadly Attacks in Afghanistan Exposes Government Weakness, Limits of U.S. Training Effort”, *The Washington Post*, 29 ianuarie 2018
5. În aprilie 2018, ca să câștige un vot important pentru Mike Pompeo în funcția de secretar de stat, Trump i-a spus senatorului Rand Paul, republican din Kentucky, următoarele (citat din Paul): „Președintele mi-a spus în repetate rânduri că, în general, să ieșim dracului de acolo”.

Capitolul 39

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Vezi mesajul lui Lindsey Graham la <https://twitter.com/LindseyGrahamSC/status/939988068823715842>.
2. Declarația lui Comey în fața Comisiei senatoriale pentru informații, în data de 8 iunie 2017, este disponibilă la <https://assets.documentcloud.org/documents/3860393/Comey-Opening-Statement-June-8.pdf>.
3. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/946731576687235072>.

4. Donald J. Trump, „Remarks in a Meeting with Members of Congress on Immigration Reform and an Exchange with Reporters“, 9 ianuarie 2018. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-meeting-with-members-congress-immigration-reform-and-exchange-with-reporters>
5. Vezi mesajul lui Lindsey Graham la <https://twitter.com/LindseyGrahamSC/status/950800026401492992>.
6. Julie Hirschfeld Davis și Sheryl Gay Stolberg, „Trump Appears to Endorse Path to Citizenship for Millions of Immigrants“, *The New York Times*, 9 ianuarie 2018
7. Ashley Parker și Philip Rucker, „55 Minutes at the Table: Trump Tries to Negotiate and Prove Stability“, *The Washington Post*, 9 ianuarie 2018
8. John Byrne și Katherine Skiba, „Sen. Dick Durbin: President Trump Used «Hate-Filled, Vile and Racist» Language in Immigration Meeting“, *Chicago Tribune*, 12 ianuarie 2018; Josh Dawsey, „Trump Derides Protections for Immigrants from «Shithole» Countries“, *The Washington Post*, 12 ianuarie 2018
9. Elana Schor, „Graham Tees Off on Stephen Miller over Immigration“, *Politico*, 21 ianuarie 2018
10. Donald J. Trump, „Remarks at the Conservative Political Action Conference in Oxon Hill, Maryland“, 23 februarie 2018. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-conservative-political-action-conference-oxon-hill-maryland>.
11. Povestea în versuri îi aparține cântărețului de culoare Oscar Brown Jr., cunoscut și ca scriitor și activist, poveste pe care Donald Trump a spus-o de câteva ori în turneul său electoral, în ciuda criticilor aspre ale familiei Brown.
12. Peter Baker, Gardiner Harris și Mark Landler, „Trump Fires Rex Tillerson and Will Replace Him with CIA Chief Pompeo“, *The New York Times*, 13 martie 2018

13. Ibid.

14. Donald J. Trump, „Remarks on the Nomination of Director of the Central Intelligence Agency Michael R. Pompeo to Be Secretary of State, the Termination of Rex W. Tillerson as Secretary of State, and the Nomination of Gina C. Haspel to be Director of the Central Intelligence Agency and an Exchange with Reporters Upon Departure for San Diego, California“, 13 martie 2018. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, [hiip://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=129510](http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=129510).

Capitolul 40

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Karen Freifeld, „White House Lawyer Cobb Predicts Quick End to Mueller Probe“, Reuters, 18 august 2017
2. „Mueller’s Trump-Russia Investigation Engulfs Deutsche“, *Handelsblatt*, 5 decembrie 2017
3. Vezi mesajul lui Donald Trump la [hiips://twitter.com/realdonaldtrump/status/847766558520856578](https://twitter.com/realdonaldtrump/status/847766558520856578).
4. Notițele lui Comey sunt disponibile la [hiips://assets.documentcloud.org/documents/4442900/Ex-FBI-Director-James-Comey-s-memos.pdf](https://assets.documentcloud.org/documents/4442900/Ex-FBI-Director-James-Comey-s-memos.pdf).

Capitolul 41

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Analiza autorului asupra notițelor aparținând unuia dintre participanți
2. MJ Lee și Kevin Liptak, „Former White House Aide’s Ex-Wives Detail Abuse Allegations“, CNN, 8 februarie 2018; Colbie

- Holderness, „Rob Porter Is My Ex-Husband. Here's What You Should Know About Abuse“, *The Washington Post*, 12 februarie 2018; Felicia Gans, „Jennifer Willoughby Called Rob Porter's Alleged Abuse «Insidious» Last Year“, *Boston Globe*, 10 februarie 2018
3. Maggie Haberman și Katie Rogers, „Abuse Claims End Star's Rise in White House“, *The New York Times*, 8 februarie 2016, p. A1; Katie Rogers, „Aide's Clean-Cut Image Belied His Hot Temper, Former Colleagues Say“, *The New York Times*, 20 februarie 2018, p. A14
 4. Josh Dawsey, Beth Reinhard și Elsie Viebeck, „Senior White House Official to Resign After Ex-Wives' Allegations of Abuse“, *The Washington Post*, 7 februarie 2018
 5. Vezi mesajul lui Donald Trump la <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/962348831789797381>.
 6. „The White House Shrugged Off Domestic Violence. It's Not Alone“, *The Washington Post*, 8 februarie 2018; Mark Landler, „Trump, Saying «Mere Allegation» Ruins Lives, Appears to Doubt #MeToo Movement“, *The New York Times*, 10 februarie 2018.
 7. Donald J. Trump, „Remarks at a Listening Session with Steel and Aluminum Industry Leaders and an Exchange with Reporters“, 1 martie 2018. Online de Gerhard Peters și John T. Woolley, *The American Presidency Project*, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=129484>.
 8. Justin Sink, Jennifer Jacobs, Dakin Campbell și Shannon Pettypiece, „Gary Cohn to Resign as Trump Adviser After Dispute over Tariffs“, Bloomberg, 6 martie 2018
 9. Damian Paletta și Philip Rucker, „Gary Cohn, Trump's Top Economic Adviser, to Resign Amid Differences on Trade Policy“, *The Washington Post*, 7 martie 2018
 10. Derek Thompson, „Gary Cohn Resigns, Apparently over Tariffs“, *The Atlantic*, 6 martie 2018

11. Nick Timiraos, Peter Nicholas și Liz Hoffman, „Gary Cohn Resigns as White House Economic Adviser After Losing Tariffs Fight“, *The Wall Street Journal*, 6 martie 2018
12. Bob Davis, „Trump Weighs Tariffs on \$100 Billion More of Chinese Goods“, *The Wall Street Journal*, 5 aprilie 2018. Bossert și Trump s-au întâlnit pe 6 aprilie 2018.
13. Ibid.
14. „Transcript of *This Week*“, ABC News, 8 aprilie 2018

Capitolul 42

Acest capitol a fost redactat pe baza unor date culese în timpul unor interviuri realizate cu surse primare, în scopul obținerii de informații de context.

1. Michael S. Schmidt, Matt Apuzzo și Maggie Haberman, „Mueller Is Said to Seek Interviews with West Wing in Russia Case“, *The New York Times*, 12 august 2017
2. Jeremy Herb, Evan Perez, Marshall Cohen, Pamela Brown și Shimon Prokupecz, „Ex-Trump Campaign Adviser Pleads Guilty to Making False Statement“, CNN, 31 octombrie 2017; Carrie Johnson, „Rick Gates Pleads Guilty and Begins Cooperating with Mueller’s Russia Investigation“, NPR, 23 februarie 2018
3. Întrebările lui Mueller, obținute de *The New York Times* în aprilie 2018, sunt disponibile la <https://www.nytimes.com/2018/04/30/us/politics/questions-mueller-wants-to-ask-trump-russia.html>.
4. Peter Lattman, „Galleon Chief Sentenced to 11-Year Term in Insider Case“, *The New York Times*, 13 octombrie 2011

CREDITE FOTO

AFP PHOTO/KCNA VIA KNS: 27
J.T. Armstrong (Forțele Aeriene ale SUA): 5
Joyce Boghosian (Casa Albă): 1
D. Myles Cullen (Casa Albă): 26
Shealah Craighead (fotograf oficial al Casei Albe): 8
Glenn Fawcett (U.S. Customs and Border Patrol): 7
Biroul Federal de Investigații (FBI): 22
James E. Foehl (Marina SUA): 11
Peter Foley (Bloomberg via Getty Images): 20
Michelle Gonzalez (U.S. Army National Guard): 21
Andrew Harrer (Bloomberg via Getty Images): 20
Saul Loeb (AFP/Getty Images): 19
Biroul Președintelui Ales: 9
Dominique A. Pineiro (Marina SUA): 4, 14
Gage Skidmore: 2, 6, 10, 15, 17, 25
Chip Somodevilla (Getty Images): 12, 18
Pete Souza (fotograf oficial al Casei Albe): 23
Departamentul de Stat: 3
Evan Walker (Casa Albă): 13
Casa Albă: 16

INDICE

#MeToo, 383, 429–493
60 Minutes (emisiune TV), 60,
399, 490

A

ABC, 60–64, 69, 433, 435,
462, 494
Access Hollywood, 57–58, 62,
68, 74
Acordul de la Paris, 251–256
Afghanistan/Războiul din
Afghanistan, 9, 81, 83,
153, 161–177, 182, 245,
258–259, 289–290,
298, 301, 320, 329–337,
396–404, 472, 484, 490
Africa de Sud, 154, 162
Agenția Națională de
Securitate (NSA), 54, 140,
239
Ailes, Roger, 35–36
Air Force One, 196, 298,
304–305, 313, 336, 349,
361, 363, 446, 448
al Qaeda, 82, 110, 153, 157,
162, 331–333
al-Abadi, Haider, 403
al-Assad, Bashar, 180,
199–203, 205–207

Aliiev, Ilham, 396, 490
ancheta lui Mueller, 224–226,
230–233, 261–264, 347,
415–418, 436, 442
Anglia. *Vezi* Marea Britanie
Apple, 252
Arabia Saudită, 156–157,
160, 243, 258, 382, 388
Aripa de Vest, 93, 123,
191–192, 196, 200, 207,
232–233, 247–248,
251–253, 301–302,
307–308, 314, 325,
368, 408, 415
articolul II, 231, 417, 451
Australia, 273, 275, 479
Azerbaidjan, 396

B

Baier, Bret, 367
Baker, James A., III, 86
Banda celor Opt, 56, 97
Bannon, Steve, 21–22, 24–26,
28–33, 35–40, 44–50,
52–53, 58–79, 82, 88,
110, 113, 127–131, 160,
170–172, 175–176, 191,
196–197, 200–203, 205,
218, 220, 222, 256–249,

252–255, 258–259, 265,
267, 281, 283, 287–288,
291, 294, 307–308, 328–
330, 333–334, 336–338,
346, 381–383, 393, 410,
447, 459–460, 473, 481,
484, 488
Bedminster, Clubul de Golf
Trump, 35, 82, 298, 310,
312–313, 322, 338, 482,
486
Beirut, 84
Bernanke, Ben, 304
Biden, Joe, 143, 169
bin Laden, Osama, 153,
162
Biroul Oval, 13, 16, 18,
20, 114, 151, 153, 155,
180, 182, 185, 192, 194,
198, 202, 210, 212–213,
216, 218, 220–221, 223,
225, 232, 234, 253–255,
265–266, 269–270, 274,
283, 286, 299–301, 308,
323, 325, 339, 341–344,
346, 356, 358, 366–367,
373, 397, 408, 426, 429,
431–432, 443
Blackwater, 170
Bloomberg, 262, 431, 473,
478, 486–487, 493
Bolton, John, 129–130
Bortnikov, Alexander, 55–56
Bossert, Tom, 432–435, 494

Bossie, David, 21–29, 69, 197,
459
Brady, Kevin, 375–376, 378
Brazile, Donna, 58
Breitbart News, 30–32, 48, 50,
68, 459, 473
Breitbart News Daily, 36
Brennan, John O., 55, 97–99,
104, 243
Broadrick, Juanita, 67–68
Brzezinski, Mika, 270, 479
Bunker, Archie, 24, 52
Bush, George H., 52, 115
Bush, George W., 59, 99, 115,
135, 150, 241, 367, 402,
473
Bush, Jeb, 144, 470
BuzzFeed, 106, 465–467

C

Camera Reprezentanților, 21,
56, 264, 345, 375, 378
Camp David, 198, 329
Canada, 185, 191, 211–213,
287
Carolina de Nord, 30, 53,
74–77, 357
Carolina de Sud, 27, 143–144,
356–357, 376
Casa Albă, 13–15, 17–18, 67,
80, 93, 110, 119–120, 125,
130, 134–135, 141, 144–
145, 160, 170, 172, 176,
180, 182, 184, 196–200,

- 208, 215, 219, 221–222,
229, 238, 243, 245–247,
249, 252, 256–259, 261,
268, 272–274, 276–278,
281, 285, 295, 301–302,
306–307, 309, 312–314,
316, 323–324, 326, 328,
338–339, 344–347, 358,
362, 364, 366, 368,
370–371, 374, 380,
385–386, 399, 403, 405,
408, 410, 414, 418, 421,
424, 428–431, 438, 441,
447, 452
- Caslen, Robert, 129–130
- CBS, 101, 319, 387,
469–470, 490
- Charlottesville, 310–311,
313, 315, 318–319, 324,
326, 328, 482–483, 485
- Cheney, Dick, 80
- China, 28, 100, 106, 140, 174,
185, 206, 211, 215–216,
238–240, 258–259, 291–
292, 298, 302, 351–353,
355–357, 364, 381–382,
390, 392, 396, 401, 428,
430, 432–433, 435, 442,
475, 485
- Christie, Chris, 35, 37, 60–66,
72–73
- CIA, 54–56, 93, 97–99,
104, 106, 154, 157, 160,
165, 171, 175, 181, 218,
238–244, 330–331,
333–334, 388, 395, 412
- Citizens United, 21
- Clapper, James, 54, 56–57,
97–99, 101, 103–104,
106, 135, 137–140, 200,
465–466
- Clinton, Bill, 21, 57–58, 61,
67–69, 123, 135, 150, 221,
241
- Clinton, Hillary, 21, 31, 33,
37–41, 50–52, 56, 58,
61, 63, 65, 67–69, 74–75,
77–78, 94, 98, 103, 123,
134, 184, 207, 218–220,
231, 260, 299, 337, 385,
416, 445, 461, 463, 489
- Clubul de Golf Augusta,
Turneul Masters, 432
- CNN, 41, 66–68, 125, 221,
240, 258, 270, 313, 383,
462
- Coats, Dan, 154, 239
- Cobb, Ty, 228–230, 414–415,
441, 446, 448–449, 492
- Cohen, Michael, 231, 262
- Cohen, William, 241
- Cohn, Gary, 13, 20, 88, 185,
193, 211, 216, 254, 267,
271, 273, 285, 316, 322,
326, 349–351, 359, 372,
396, 426, 429–431, 483,
493–494
- Cohn, Lisa, 93

Colbert, Stephen, 319–320

Collins, Susan, 271, 379

Comey, James, 97–98, 100,

102, 104–105, 107–109,

126, 218–221, 223,

226–227, 231–232, 282,

347, 404–405, 415–418,

421–422, 438–439,

443–445, 465–466, 468,

475–476, 490, 492

Comitetul Național Democrat,

54, 58

Comitetul Național

Republican, 31, 33, 48–49,

51, 58–59, 78, 460

Congres, 21, 24, 34, 56,

80, 91–92, 97, 112, 145,

147–148, 195, 210, 228,

241, 249, 262, 270–271,

278, 282, 304, 323, 329,

346, 367, 369, 372, 374–

376, 402, 408, 429, 443,

450, 466, 480, 485, 491

Consiliul de Securitate al

Națiunilor Unite, 238, 352

Consiliul de Securitate

Națională, 55, 153, 162,

172, 175, 201, 241, 277,

390, 393

Consiliul Național al

Comerțului, 184, 191–193,

195

Consiliul Producătorilor,

320–321

Convenția Națională

Republicană, 94

Conway, Kellyanne, 40–43,

51–52, 60–61, 63–65,

69, 77, 87, 101, 308, 338,

464–465

Cook, Tim, 252

Cooper, Anderson, 68

Coreea de Nord, 9, 13–14, 18,

129, 133–143, 146–148,

150–152, 204, 206,

236–241, 243–245, 258,

271, 292, 298, 302, 336,

342, 352, 361–365, 384,

386–387, 390–391, 394,

432, 442, 469

Coreea de Sud, 13–14, 18,

134–135, 137, 139, 141,

143, 151–152, 194, 236,

238–239, 286–287,

292–293, 299, 341–342,

268, 384, 386–387,

389–394, 401

Corke, Kevin, 317

Corker, Bob, 328

Corporația RAND, 265

Corpul Pușcașilor Marini,

18, 81, 84, 115, 143, 190,

267, 319, 414

Costa, Bob, 10, 19, 456

Cotton, Bob, 369

Coulter, Ann, 366

Crane, Chris, 365–366, 486

credite fiscale, 377, 487

D

DACA, 246, 249, 346, 367,
405–406, 408, 410, 485
Daily Mail, 196
Daily News New York, 45, 460
DC Leaks, 54
Deng, Wendi, 45
Departamentul Apărării, 157,
216–217, 297, 361, 397,
467
Departamentul de Stat, 122,
164–166, 176, 181–182,
207, 255, 277–278, 297,
398–399
Dereliction of Duty
(McMaster), 127, 163
DeStefano, Johnny, 182, 278
Deutsche Bank, 416
DeVos, Betsy, 170
Dimon, Jamie, 321
Dobbs, Lou, 367
Donaldson, Annie, 261
Donilon, Tom, 85
Donnelly, Sally, 258, 267
dormitorul lui Lincoln, 418
Dowd, Carole, 452
Dowd, John, 224–232,
260–264, 350, 413–425,
436–446, 448–454
Dr. Strangelove, 385
Duke, David, 319, 483
Dunford, Joseph, 115–116,
127, 143, 173, 181, 267,

290, 362, 386, 390,
392–394

Durbin, Dick, 246, 248–249,
369, 406–409, 491

E

Egipt, 413
El Salvador, 409
el-Sisi, Abdel Fattah, 413
Espy, Mike, 445
Europa/Uniunea Europeană,
114–117, 238, 259,
287–289, 291, 409

F

F-22, 236
Face the Nation (emisiune TV),
387, 489
Facebook, 61, 68, 252, 272
Facts and Fears (Clapper),
106, 466
Fahrenthold, David, 57, 456,
460–461
FBI, 54, 97–100, 105–109,
120–121, 123–125,
218–222, 226–228,
231, 257, 263, 404, 414,
416, 420, 440, 465, 468,
476–477, 492
Financial Times, 30, 325,
483
Fire and Fury, 381
FISA, 233
Flake, Jeff, 379

Flynn, Michael, 78, 94–96,
119–121, 124, 127, 130,
220, 226–227, 231,
261–262, 417–421, 438,
442–443, 448, 453, 464,
467–468, 474–475

Forumul de Strategie și
Politică, 321

Fox News, 36, 75, 80, 100,
108, 129, 152, 221, 300,
310, 312, 363, 365–367,
417, 450, 462, 465–466,
470, 482

Fox News Sunday, 75, 108,
462, 466, 482

frații Koch, 376

Frazier, Kenneth, 320–321

Freedom Caucus, 74, 264

Fuentes, Zach, 368

G

G20, 238, 272–274

Galleon Group, 451

Gallucci, Robert, 138

Garda Republicană Irakiană,
241

Gardner, Cory, 311

Gates, Rick, 442, 494

Gates, Robert, 86

GBU-43/B, 290

Geffen, David, 45

General Electric, 321

Gergen, David, 221, 475

Germania, 114, 139,
272–273, 310, 356, 416

Ghani, Ashraf, 175

Ginsburg, William H., 65

Giuliani, Rudy, 25, 35, 60–63,
65–67

Goldman Sachs, 13, 53, 65,
70, 88, 90–91, 93, 185–186,
273, 288, 304, 355, 373,
375, 478

Gore, Al, 252, 468

Gorsuch, Neil, 269

Graham, Lindsay, 143–150,
169–171, 175–177,
205–206, 247–249, 282,
312, 335, 364, 369, 387,
404–411, 456–457, 470,
480, 489–491

Grassley, Chuck, 378

Gray, C. Boyden, 115,
117–118

Greenspan, Alan, 304

H

Haberman, Maggie, 452,
459–460, 479–480, 493

Haiti, 409–410

Haley, Nikki, 238

Handelsblatt, 415, 492

Hanoi, 115

Hilton, hotel, 61, 77, 115

Harvey, Derek, 153–160,
200–201, 205, 208–209,
471

Harward, Bob, 83–84
 Hatch, Orrin, 311, 375–376,
 378
 Heller, Dean, 379
 Hezbollah, 86, 154–155, 159,
 208, 298
 Hicks, Hope, 44, 101–102,
 222, 271, 326, 344, 349,
 430–431, 452
 Hijazi, Aya, 413
 Hiroshima, 240
 Hitler, 311
 Holbrooke, Richard, 176
 Holder, Eric, 279
 Holt, Lester, 220
 Hoover, Herbert, 303
 Hoover, J. Edgar, 98–99, 108,
 218
 Huckabee Sanders, Sarah,
 267, 313
 Hussein, Saddam, 99–100,
 241, 476
 Hwasong-14, 237

I

Ignatius, David, 207
 India, 168, 173, 175, 198,
 358
 Instagram, 272
 Irak/Războiul din Irak, 81–82,
 86, 99, 112, 128–129, 143,
 153, 163, 177, 241–243,
 245, 298, 320, 332, 398,
 402–403

Iran, 81, 84–86, 110, 123,
 129, 154, 156, 159–160,
 178–181, 183, 208, 222,
 242, 258, 288–289, 291,
 298, 333, 381–382, 384,
 390, 401, 432, 442, 447,
 473, 480
 ISIS, 68, 82, 96, 122–123,
 173, 222, 259, 290, 298,
 331–332, 484, 486
 Israel, 154–156, 159–160,
 180, 382, 471–472

J

J.P. Morgan/JPMorgan
 Chase, 186, 321
 Jackson, Ronny, 344
 Japonia, 134–135, 191, 238,
 286–287, 435
 Jarrett, Valerie, 169
 Jefferson Memorial, 418
 Jefferson, Thomas, 175, 319,
 328, 437
 Johnson, Jeh, 56–57
 Johnson, Ron, 379
 Johnson, Woody, 32
 JOLTS, 188, 473
 Jones, Paula, 67, 69
 Jones, Seth G., 335

K

Kahl, Colin, 385, 489
 Kaine, Tim, 337, 484

Kasowitz, Marc, 224–226,
269
Katsas, Greg, 254
Keane, Jack, 80–82
Kellogg, Keith, 116, 129, 170,
175, 330, 333
Kelly, John F., 211, 245–247,
267, 305–307, 312–313,
316, 320, 323, 325, 329,
338–344, 347–348, 358–
360, 364–371, 376, 388,
390, 392, 397, 399, 408,
412–413, 415, 427–429,
432, 435, 439, 441, 452,
481, 487
Kenya, 154
Kennedy, Ted, 406
KEY2ACT, 73
Kim Jong Il, 136
Kim Jong Un, 18, 135–136,
138, 140–141, 240,
243, 244, 271, 361, 364,
384–385, 476, 486
Kisliak, Serghei, 119–121,
419–420, 448
Kissinger, Henry, 381
KKK (Ku Klux Klan), 312,
316, 319, 326, 482
Kobach, Kris, 249
KORUS, 13–14, 17–18, 194,
303, 342–343, 389
Kushner, Jared, 17, 45,
52, 60, 68–70, 88, 116,
129–130, 153–160,

189–190, 197, 203, 210,
211, 222, 246, 257, 260,
267, 282, 284–285, 294,
474, 477, 480
Kuttner, Robert, 336, 484

L
Lavoy, Peter, 162–163, 167
Lee, Mike, 377
Lee, Robert E., 310, 318
Lewinsky, Monica, 65, 222,
447
LGBT, 51, 265
Liban, 154, 162–163,
165–166, 168, 170–171,
173–174, 176, 290,
330, 334–335, 337, 382,
398–401
Libia, 258, 300
Lighthizer, Robert E. (Bob),
194, 216, 345, 351, 354,
357
Lincoln, Abraham, 171, 308,
328, 418
Lindsey, Lawrence B., 188
Lonesome Dove (roman),
415
Lowell, Abbe, 257
Lujan, Fernando, 164
Lute, Douglas, 162

M
MI6, 97
Manafort, Kathleen, 46

- Manafort, Paul, 32–33,
 37–38, 40, 45–47, 53, 231,
 260, 442
 Mar-a-Lago, 127, 130,
 203–204, 270, 383
 Marea Britanie, 117, 407, 467
 Marea Recesiune, 376
 Mattis, James, 18, 81–86,
 110, 112, 114–116, 118,
 122–123, 127, 143,
 152, 155, 158, 160, 171,
 173–175, 179, 181–182,
 190, 198–199, 201–203,
 207–208, 216–217,
 239–240, 258–259,
 265–268, 276–277,
 285–287, 290, 292–293,
 296, 332, 335, 337,
 341–342, 362, 386,
 390–394, 401, 414, 463,
 467
 McAuliffe, Terry, 123
 McCabe, Andrew, 98,
 123–125
 McCain, Cindy, 149–150
 McCain, John, 42, 98,
 115, 143–144, 149–150,
 206–207, 225, 311, 337,
 465, 467, 470, 474, 484
 McConnell, Mitch, 34, 149,
 248–249, 321, 374, 379
 McEntee, Johnny, 301
 McGahn, Donald, 119–120,
 218–219, 222, 228–230,
 254, 261, 346, 419–420,
 445
 McMaster, H.R., 127–133,
 146–148, 151–152, 155,
 157–160, 163–164, 166,
 168, 170–175, 180–181,
 183, 198, 200–201, 203,
 207–209, 211, 238, 245,
 255–256, 277–279, 287,
 297–300, 302, 330–331,
 333–335, 337–338, 342,
 343, 345, 349, 361–362,
 364, 386, 388–390,
 392–393, 397–398,
 402–403, 369–471
 Meadows, Mark, 74
 Mercer, Bob, 32, 36
 Mercer, Rebekah, 31–32
 Merck, 320–321, 483
 Mexic, 184–185, 211–213,
 284, 287, 291, 479
 Miller, Jason, 44
 Miller, Stephen, 175, 182,
 191, 248, 280, 284, 305,
 337, 346, 359, 408,
 410–411, 491
 Milley, Mark, 130, 319
 mișcarea Tea Party, 21–22,
 25–26, 74
 Mnuchin, Steve, 53, 70–72,
 88–90, 93, 191, 193, 195,
 211, 239, 288, 291–292,
 294, 316, 324, 345, 373,

375–376, 378, 464, 483,
487

Modi, Narendra, 173, 198,
474

Mohammed bin Nayef (MBN),
157

Mohammed bin Salman
(MBS), 156–160

Moon Jae-in, 389–390

MOP (Massive Ordnance
Penetrator), 245

Morell, Mike, 56, 461

Morning Joe (emisiune TV),
72, 206, 270, 474

Mossad, 155

Mozambic, 154

MSNBC, 221, 258, 270, 313,
464, 474

Mueller, Robert, 221–226,
228–233, 257, 261–264,
347, 349–350, 414–418,
421–423, 436–446,
452–453, 478, 492, 494

Muir, David, 61, 63

Mulvaney, Mick, 373,
375–376

Murdoch, Rupert, 45

Murkowski, Lisa, 271

N

NAFTA, 185, 194, 210–213,
303, 342, 354

NATO (Alianța Nord-
Atlantică), 114–118,

172–173, 181, 286, 390,
393, 398, 467

Navarro, Peter, 184–185,
191–194, 210–211,
213, 343, 345, 354, 356,
358–360, 426–427, 429

NBC, 22, 57, 60, 67, 74,
220–221, 258, 270, 313,
462, 464, 469, 474–475

Neller, Robert B., 319

Netanyahu, Benjamin,
155–156, 472

New York Times, 30, 32–34,
37, 46–47, 50, 56, 77,
101, 124–126, 197, 215,
220, 231, 260, 279, 330,
362, 370, 382, 406–407,
428, 452, 457, 459–461,
465–466, 468, 470–471,
474–476, 478–481,
483–486, 489, 491,
493–494

New York Times vs. Sullivan,
407

Nicholson, John, 289–290,
399, 401

Nielsen, Kirstjen, 366–367,
487

Nixon, Richard, 36, 221–222,
232, 282, 447, 456, 475

NSA, *vezi* Agenția Națională
de Securitate

NSC, *vezi* Consiliul de
Securitate Națională

O

O'Neill, Rob, 316

Obama, Barack, 22, 40, 49,
52, 54–55, 75–77, 80–81,
84–86, 94–97, 100, 105,
110, 112, 119–120, 123,
133–142, 145, 148, 150,
155–156, 160, 162–164,
167, 169, 176–178, 180,
190, 198–200, 202, 205,
207, 236, 243, 246, 251,
254, 264–265, 271, 273,
279, 290, 304, 311, 316,
330, 332, 336–337, 346,
372, 376, 385–386, 394,
404, 406, 420, 469–470,
472, 474, 476, 489

Obama, Michelle, 476

Obamacare, 145, 271, 304

Olimpiada de Iarnă (2018),
Coreea de Sud, 394

Omul-Rachetă/Omulețul-
Rachetă, 363, 365

ONU (Organizația Națiunilor
Unite), 129, 238–239, 241,
302, 352, 363, 396

Operațiunea Furtună în
Deșert, 163

OPLAN 5015, 244

OPLAN 5027, 244

Organizația Mondială a
Comerțului, 342, 357

Organizația Trump, 72, 91,
264, 355, 379

Orientul Mijlociu, 9, 81, 84,
122, 153–154, 157, 159,
200, 205, 242, 259, 286,
381, 390, 393–394, 404,
442

Osama bin Laden, 153, 162

Owens, Bill, 111

Owens, Carryn, 112–113

Owens, William „Ryan”,
111–113

P

Pakistan, 136, 162, 164, 166,
171–176, 198, 335, 384,
400, 402

Panetta, Leon, 84–85

Papadopoulos, George, 442

Partidul Democrat, 123, 246

Partidul Republican, 22,
24–25, 30–31, 36, 42, 48,
55, 144, 212, 311, 322, 346,
373, 376

Pence, Mike, 58–59, 62,
74–75, 120–121, 160, 169,
172, 210–211, 234, 261,
285, 312, 324–325, 328,
357–358, 379, 482, 484

Pentagon, 95, 136–137, 151,
159, 164, 198, 202, 208,
218, 236–237, 244, 259,
265, 267–268, 285–286,
334, 362, 386, 399, 401,
479

Perdue, Sonny, 212, 214

Perry, Rick, 158
 Petraeus, David, 128
 PIE, 244
 Podesta, John, 58, 65
Politico, 328, 457, 460, 462,
 465–467, 473, 476, 478,
 480–481, 483–484, 487,
 491
 Pompeo, Mike, 154, 171,
 181, 238–239, 329–331,
 333–334, 412, 490–492
 Porter, Rob, 15, 17, 189–192,
 194, 210–211, 213–214,
 216–217, 221, 234, 253,
 255, 269, 271, 276, 278,
 283, 298, 300, 313, 315–316,
 320, 326, 328, 339, 341,
 343, 350, 357–359, 363,
 367, 427, 493
 Porter, Roger, 189
 Portman, Rob, 376
 Powell, Dina, 203, 276
 Premiul Nobel, 137, 304
 Priebus, Reince, 33–34,
 48–49, 51, 58–59, 61, 65,
 78–79, 88, 94, 104, 115–117,
 119–121, 123–125, 144,
 146–147, 160, 167, 174–175,
 178–180, 182, 189, 191–194,
 196–198, 203, 218–220, 222,
 247, 251–252, 255, 257–258,
 261, 265–266, 270–271,
 277–280, 282–285, 294–297,
 304–309, 338–339,

370–371, 399, 419–420, 447,
 480–481

Primul Război Mondial, 362
 Prince, Erik, 170, 471–472
 Pruitt, Scott, 253–255
 Putin, Vladimir, 56, 78, 87,
 95–96, 103, 116, 120–121,
 199, 233, 414, 421, 465,
 474

Q

Qatar, 160, 276, 479
 Quarles, James „Jim“,
 229–230, 262–264,
 413–417, 421, 424, 436,
 440, 443

R

rachete Tomahawk, 201,
 204–206, 236
 Raddatz, Martha, 435
 Rajaratnam, Raj, 451
 Războiul din Coreea, 139
 Războiul din Golf, 116, 163
 Războiul din Vietnam,
 115–116, 135, 163
 Reagan, Ronald, 96, 189, 194,
 241, 316, 345, 373–374,
 447
 Reuters, 138, 152, 414, 467,
 469–470, 479, 483, 492
 Ri Chun-hee, 133
 Ri Su-yong, 386

Rice, Condoleezza (Condi),
 59, 94, 189, 245, 255, 400
 Rice, Susan, 169
 ROCKSTARS, 242
Roe v. Wade, 51
 Rogers, Mike, 97, 239
 Romney, Mitt, 42, 72, 312,
 376, 487
 Rose, Pete, 224
 Rosenstein, Rod, 218–223,
 225–226, 229, 232, 282,
 443, 445, 475
 Ross, Wilbur, 191, 193, 195,
 212, 214–217, 304, 354,
 397, 429, 464
 Rubin, Robert, 93
 Rubio, Marco, 311, 377
 Rusia, 54–57, 87, 95–98,
 100–106, 118, 120–121,
 125, 181, 206, 220,
 224–227, 231, 233, 239,
 279, 283, 347, 349, 358,
 382, 390–391, 401, 414,
 422, 432, 438, 442, 444,
 453, 464–468, 474, 476,
 480, 492, 494
 Ryan, Paul, 58, 74, 179, 214,
 312, 321, 374
S
 Sala Cabinetului, 405, 429
 Sala Roosevelt, 172, 193,
 211, 368
 Salman, Mohammed bin, 156

Salman, rege saudit, 160
 Sanders, Sarah Huckabee,
 267, 313, 478
 SAP (Programul de Acces
 Special), 13, 134
 Sater, Felix, 263
 Scaramucci, Anthony, 304,
 481
 Scarborough, Joe, 206–207,
 270
 Scavino, Dan, 271, 305–306
 Schmidt, Michael, 220, 468,
 474–475, 480, 486, 494
 Schumer, Chuck, 369, 406
 Scott, Tim, 376
 Sekulow, Jay, 417, 424, 436,
 438–439, 443, 445–446,
 449
 Senat, 56, 101, 143, 149,
 180, 253, 282, 284, 321,
 345, 347, 366–367, 370,
 375–376, 378–379, 383,
 407
 servicii secrete, 55, 64–65,
 97, 105, 124, 126, 135, 137,
 143, 214, 233–234, 236,
 238, 243, 275
 Sessions, Jeff, 77, 166–167,
 175, 220, 222, 225–226,
 232, 235, 249, 279–283,
 285, 330, 332–333, 346,
 383, 417, 441, 443, 459,
 475, 480
 Shelton, Kathy, 67, 69

Singapore, 288
 Siria, 55, 82, 154, 180,
 199–209, 258, 298, 382,
 388, 390, 392, 400
 Slaughter, Anne-Marie, 207,
 474
 Sony Pictures Entertainment,
 141, 469
 Spicer, Sean, 182, 253
 Starbucks, 186–187
 Steele, Christopher, 97–99,
 416
 Stiglitz, Joseph, 304
 Stone, Roger, 231
 Strategia Națională de
 Securitate, 488
 Surabian, Andy, 44
 Sweeney, Kevin, 259, 475

T, Ț

Taiwan, 390
 Tapper, Jake, 66, 473
 TEAK, 388
 Tenet, George, 99, 242–243
 THAAD (Sistemul antibalis-
 tic), 18, 151–152, 292, 368,
 389, 470
The Apprentice (emsiune TV),
 22
The Atlantic, 431, 493
The Guns of August, 362
The Interview, 141
The New Republic, 51

The Victory Sessions (emisiune
 TV), 22, 459
This Week (emisiune TV), 433,
 462, 494
 Thune, John, 376, 378
 Tillerson, Rex, 86–87, 155,
 157, 160, 173, 175, 178–
 182, 203, 208, 238–240,
 255, 276–279, 287, 289,
 291–294, 296–298, 337,
 342, 364–365, 370–371,
 388–390, 392–393,
 412, 464, 473, 484, 486,
 491–492
Time (revistă), 53, 460
 Toomey, Pat, 376
 Trezorerie, 88, 90, 93, 191,
 195, 372
 Trump, Barron, 233, 383, 418
 Trump, Donald, 21, 26–27,
 30, 34, 37, 39, 41, 46,
 51–52, 60, 62–64, 77–78,
 101, 108, 119, 124, 198,
 207, 225, 260–261, 286,
 312, 315, 406, 413, 437–
 438, 443, 457, 459–461,
 463–473
 Trump, Donald, Jr. (Don), 60,
 64, 260, 438, 443
 Trump, Ivanka, 17, 45, 60,
 111–112, 196–197, 201,
 220, 246, 248–249, 251–252,
 298–299, 307–308, 318, 323,
 376–377

Trump, Melania, 60, 62, 106,
233, 383, 406

Tuchman, Barbara, 362

Turnbull, Malcolm, 272–274

Turneul Masters, 432

Turnul Trump, 45, 63, 72, 77,
80, 88, 101–103, 148, 186,
260, 318, 320, 438, 443

Tyson, Laura, 304

Țările din Consiliul de
Cooperare al Golfului, 160

U

Ucraina, 46–47, 116, 299

USS *Gerald R. Ford*, 279

USS *Porter*, 203

USS *Ross*, 203

V

Visători, 246–249, 405,
408, 410

W

Wall Street Journal, 74, 170,
280, 431, 457, 472, 480

Wallace, Chris, 75–76, 152

Walsh, Katie, 48, 51

Washington Memorial, 418

Washington Post, 57, 107, 119,
143, 207, 231, 257, 260,
330, 385, 406, 428, 431,

452, 456–458, 460–461,
464, 466, 468, 471–472,
474–477, 479, 482–484,
486–487, 489–491, 493

Washington, George, 315,
318, 328, 469

Watergate, 222, 229, 232,
282, 447, 456

Westerhout, Madeleine, 213,
286, 344

Whitewater, 447

WikiLeaks, 54, 57, 65

Willey, Kathleen, 67

Wolff, Michael, 381

Woodward, Bob, 108, 458,
470, 472, 476

X

Xi Jinping, 78, 204

Y

Yates, Sally, 119, 419, 438

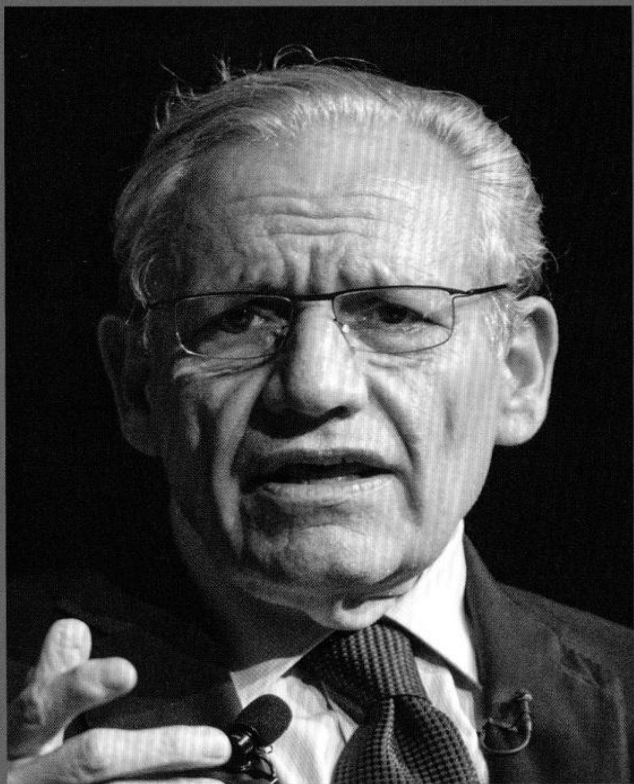
Yemen, 110, 112, 115, 154,
382, 466–467

Young, Don, 228

Z

Zinni, Anthony, 122

Zuckerberg, Mark, 252

BOB WOODWARD este redactor la *Washington Post*, unde lucrează de 47 de ani. Este unul dintre cei care au contribuit la realizarea investigațiilor care au condus în cele din urmă la demisia președintelui Nixon. Este autor sau coautor a 18 cărți, dintre care 12 bestselleruri, și câștigător a două Premii Pulitzer.